SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

Cuvântări împotriva anomeilor
Către iudei

Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române

SFÂNTUL IOAN GURA DE AUR

Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei

Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei

CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVÂNTAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE
TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Traducere din limba greacă veche şi note de
Preotul Profesor DUMITRU FECIORU

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ŞI DE MISIUNE AL

BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

BUCUREŞTI – 2007

Cuprins

PRECUVÂNTARE

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

Dacă, luându-se doar după titlurile cuvântărilor adunate în acest volum, ar fi ispitit cineva să creadă că ele au fost potrivite numai pentru vremurile păstoririi Sfântului Ioan Gură de Aur, mult s-ar păgubi duhovniceşte. Căci, pe de-o parte, nu şi-ar putea întări şi mai mult conştiinţa sa dogmatică, aflând cât de hotărâtoare pentru mântuirea omului este împărtăşirea credinţei celei dintru început, curate şi singure adevărate - odorul nepreţuit încredinţat lumii prin propovăduirea Sfinţilor Apostoli ai Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, odor păstrat neschimbat şi ocrotit numai de Biserica cea dreptmăritoare, de la originile ei apostolice şi până astăzi; pe de altă parte, i-ar fi mult mai greu unei asemenea persoane să recunoască amăgirea spirituală ascunsă în formele şi formulele perfide sub care s-au strecurat, prin istorie, până în zilele acestea, erezii prin care a fost primejduită Biserica încă din primele veacuri creştine.

Şi care erezie a adunat în învăţătura ei mai multă blasfemie decât arianismul, rodul otrăvit al trufiei mintii omeneşti care a iscodit fără pic de sfială cele de necuprins, adică cele ale Dumnezeirii, respingând adevărul revelat?

Sfântul Ioan Gură de Aur i-a înfruntat prin cuvântările sale pe cei mai antihristici dintre arieni, pe anomei, cei care în totală orbire spirituală au luptat cu îndârjire împotriva adevărului mântuitor, mărturisit şi mai cu seamă dovedit de Însuşi Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos: „ Eu şi Tatăl Meu una suntem” (Ioan 10, 30). Aceia nu doar tăgăduiau dumnezeirea Fiului, Cel din veci născut din Tatăl şi întrupat din Preasfânta Născătoare de Dumnezeu „ la plinirea vremii” (Gal. 4, 4) pentru izbăvirea noastră, ci cutezau să-şi atribuie chiar putinţa cunoaşterii fiinţei lui Dumnezeu.

În faţa acestei mândrii luciferice, pustiitoare de suflete, Sfântul Ioan Hrisostomul se cutremură: „ Ai văzut cât de mare este sus, printre îngeri, frica şi cât de mare este jos, printre oameni, dispreţul? Aceia slăvesc, aceştia iscodesc; aceia laudă, aceştia cercetează cu nesocotinţă. Aceia îşi acoperă fetele, aceştia pretind că-şi aţintesc cu neruşinare privirile spre slava cea nespusă a lui Dumnezeu! Cine n-ar ofta, cine n-ar jeli nebunia şi marea lor nesocotinţă?” (p. 20). Căci, într-adevăr, îmbătaţi de propria lor gândire şi nălucire, şi astfel nemaiputând recunoaşte necuratul izvor al inspiraţiei lor, acei eretici tăgăduiau în fapt putinţa şi taina mântuirii omului prin Crucea Fiului lui Dumnezeu, Cel de-o-fiinţă cu Tatăl, înomenit prin puterea Duhului Sfânt din Preacurata Fecioară Maria pentru răscumpărarea noastră din blestem şi moarte.

Citind aceste puternice cuvinte adresate de Sfântul Ioan acelor eretici - care îşi au ucenici până în ziua de astăzi pe toţi cei care nu mărturisesc credinţa că Hristos Domnul este şi Dumnezeu adevărat, şi Om adevărat deci singurul Mântuitor al lumii (Fapte 4, 12) -, pătrundem parcă mai bine înţelesul „ luptei celei bune” (2 Tim. 4, 7) purtate de marii bărbaţi ai credinţei începând cu Sfântul Apostol Pavel, cel atât de iubit, admirat şi urmat de Marele Hrisostom: „ Noi surpăm iscodirile minţii şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu, şi tot gândul îl robim spre ascultarea Iui Hristos” (2 Cor. 10, 4-5). Această lucrare a săvârşit-o strălucit şi Sfântul Ioan Gură de Aur, aşa cum o arată din plin paginile ce urmează.

Dar fermitatea arătată tuturor tăgăduitorilor de Sfântul Ioan Gură de Aur - în apărarea adevărului de credință, în dreapta tălmăcire a Sfintei Evanghelii a Domnului Iisus Hristos şi a întregii Sfinte Scripturi, mai ales a prooroociilor mesianice - este străină de orice încrâncenare, ascunzând de fapt o mare şi evanghelică compătimire: „ Să nu ne purtăm cu sălbăticie cu ereticii! Să nu ne înfuriem pe ei! Dimpotrivă, să le vorbim cu blândețe, nimic nu-i mai tare decât blândețea şi bunătatea” (p. 20).

Iată principiul de aur şi permanent actual al binevestirii de către Biserică a credinței celei mântuitoare - strălucirea adevărului Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos din bunul chip al vieții şi al vorbirii noastre, din curăția faptelor şi trăirilor noastre de fiecare clipă.

Aşadar, binecuvântând tipărirea acestor înalte învățături împărtăşite prin cuvintele dumnezeiescului Hrisostom, să ne amintim în toată vremea de armele date nouă, creştinilor zidiți pe „ temelia adevărului” , şi astfel aflați în „ Biserica Dumnezeului celui viu” (1 Tim. 3, 15), spre a cuceri pe cât mai multi semeni ai noştri pentru Împărăția cerurilor: blândețea şi smerenia; arme încredințate nouă de către Cel care ne îndeamnă neîncetat: „ Luați jugul Meu asupra voastră şi învătati-vă de la Mine, că sunt blând şl smerit cu mima, şi veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară” (Matei 11, 29-30).

La pomenirea Sfântului sfințit Mucenic Policarp al Smirnei, 2007.

ARHIEPISCOP AL BUCUREŞTILOR.
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ŞI DOBROGEI,
LOCȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ŞI PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

C u v â n t u l I

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

Despre ființa lui Dumnezeu, că este de neînțeles.
Cuvânt rostit când episcopul nu era de față.
Împotriva anomeilor

1. Cum? Păstorul nu-i de față, şi oile stau cu multă bună rânduială? Dar asta-i tot isprava păstorului, căci oile arată toată râvna nu numai când e de față, ci şi când lipseşte! Despre oile cele necuvântătoare se ştie că, atunci când nu-i de față cel ce le scoate la păşunat, ele sau rămân în târlă, sau se rătăcesc dacă ies din târlă fără de păstor. Aici însă nimic asemănător; ci, chiar când lipseşte păstorul, vă duceți cu multă bună rânduială spre păşunile cele obişnuite. Dar, mai bine spus, păstorul chiar este de față; dacă nu cu trupul, cu sufletul; dacă nu prin prezența trupului, prin buna rânduială a turmei. De aceea mai cu seamă îl fericesc şi mă minunez de el, că a avut puterea de a sădi în voi o atât de mare râvnă. Că şi pe general îl admirăm mai cu seamă atunci când oştile lui sunt în bună rânduială, chiar dacă el nu-i de față. Asta o cere şi Pavel

ucenicilor, spunând: „ Astfel, fraţii mei, precum aţi ascultat totdeauna, nu numai când eram de faţă, ci cu mult mai mult în lipsa mea” .

- Dar pentru ce: „ cu mult mai mult în lipsa mea” ?

- Pentru că atunci când păstorul e de faţă, lupul este alungat cu uşurinţă de la oi dacă năvăleşte asupra turmei; dar când lipseşte păstorul, oile neapărat sunt cu mult mai neliniştite, pentru că nu-i nimeni care să le apere. În afară de asta, când păstorul este de faţă, răsplata râvnei se împarte între păstor şi oi; dar când lipseşte păstorul, isprava se datorează numai oilor. Acestea vi le spune şi dascălul ; oriunde ar fi, mintea lui se îndreaptă spre voi şi spre adunarea voastră; nu se uită acum atât la cei ce stau acolo cu el şi înaintea lui, cât la voi, cei ce nu-i sunteţi de fată.

Cunosc clocotitoarea, înflăcărată, fierbintea şi neînfrânata lui dragoste! O are foarte adânc înrădăcinată în sufletul lui şi o îngrijeşte cu multă râvnă! Ştie că dragostea este capul tuturor bunătăţilor; ştie că este rădăcina, izvorul şi mama lor; ştie că nu ne sunt de nici un folos celelalte bunătăţi dacă lipseşte dragostea. Ea e icoana ucenicilor Domnului, chipul robilor lui Dumnezeu, semnul de recunoaştere al apostolilor. „ Prin aceasta, spune Domnul, vă vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei” .

- Spune-mi, prin ce? Prin aceea că am înviat morţi, sau că am curăţit leproşi, sau că am izgonit demoni?

- Nu, răspunde Domnul. Trece peste toate celelalte şi spune: „ Prin aceasta vă vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă vă veţi iubi unul pe altul” .

Acelea sunt daruri numai ale harului de sus; aceasta, dragostea, este o faptă şi a voinţei omeneşti. Pe omul de ispravă nu-l caracterizează atât darurile date de sus, cât faptele ostenelilor sale. Din pricina aceasta Hristos spune că ucenicii Lui se cunosc după dragoste, şi nu după minuni. Când este dragoste, nu mai lipseşte nici o parte din înţelepciunea celui ce are dragoste; are întreaga virtute, neştirbită şi desăvârşită; după cum dacă lipseşte dragostea, este lipsit de toate bunătăţile. De aceea şi Pavel o laudă şi o înalţă prin cuvânt. Dar, mai bine zis, oricâte ar spune, niciodată nu va atinge vrednicia ei.

2. Ce poate fi asemenea dragostei, care îi tine pe profeţi şi toată legea şi fără de care nici credinţa, nici cunoştinţa, nici cunoaşterea tainelor, nici chiar mucenicia şi nimic altceva nu va putea mântui pe cel ce le are pe toate acestea! Că spune Pavel: „ Chiar de mi-aş da trupul meu să-l ardă, iar dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte” . Iar în altă parte, dând să înţeleagă că dragostea este mai mare decât toate şi culmea bunătăţilor, spunea: „ Fie de vor pieri profeţiile, fie de vor înceta limbile. Fie de se va sfârşi cunoştinţa” ; „ rămân acestea trei: credinţa, nădejdea, dragostea; dar mal mare decât toate este dragostea” .

Cuvântul acesta al lui Pavel despre dragoste a ridicat o mare problemă, nu-i lucru cumplit că vor pieri profeţiile şi că au să înceteze limbile. Aceste harisme ne-au fost de folos la o vreme; încetarea lor însă nu va putea vătăma cu nimic cuvântul credinţei.

Că iată, acum nu mai sunt profeții, nici harismele limbilor, şi totuşi cuvântul credinței cu nimic n-a fost împiedicat. Dar se pune întrebarea: Ce e sfârşitul cunoştinței? Pavel, după ce a spus: „ Fie de vor pieri profețiile. Fie de vor înceta limbile” , a adăugat: „ fie de se va sfârşi cunoştința” . Dar dacă se va sfârşi cunoştința, viata noastră n-are să meargă spre mai bine, ci spre mai rău, căci fără cunoştință încetăm de a mai fi oameni. Scriptura spune: „ Teme-te de Dumnezeu şi păzeşte poruncile, că asta înseamnă a fi om” .

Iar dacă a fi om înseamnă a avea temere de Dumnezeu, iar dacă temerea de Dumnezeu vine prin cunoştință şi dacă, după cum spune Pavel, cunoştința are să se sfârşească, atunci vom înceta de a mai fi oameni; căci odată ce nu va mai fi cunoştință, toate rosturile noastre vor pieri; nu vom fi întru nimic mai buni decât animalele, ci cu mult mai rău. Prin cunoştință întrecem animalele, căci în celelalte însuşiri trupeşti ne înving cu prisosință.

Aşadar, ce înțeles au cuvintele lui Pavel şi despre ce cunoştință a vorbit când a spus: „ Cunoştința se va sfârşi” ?

Pavel nu vorbeşte aici de cunoştința cea desăvârşită, ci de cunoştința cea în parte; iar prin sfârşitul acesteia înțelege tocmai înaintarea ei spre o stare mai bună; aşa că, sfârşindu-se cunoştința cea în parte, nu mai este în parte, ci desăvârşită, întocmai ca vârsta copilului; vârsta copilăriei se sfârşeşte, dar nu dispare ființa ei, ci, dimpotrivă, vârsta, creşte şi ajunge la starea de bărbat desăvârşit.

Tot astfel se petrec lucrurile şi în ceea ce priveşte cunoştința. Cunoştința aceasta mică, spune Pavel, nu va mai fi mică, odată ce, prin cele ce vor urma, ajunge mare. Acest înțeles îl au cuvintele “se va sfârşi”; iar aceasta ne-a arătat-o mai lămurit în cele spuse puțin mai jos. Deci, ca să nu socoteşti că e vorba de o pieire desăvârşită a cunoştinței la auzul cuvintelor “se va sfârşi”, ci că e vorba despre o creştere a cunoştinței şi o propăşire spre o mai bună cunoştință, Pavel, după ce a spus: “se va sfârşi”, a adăugat: “Pentru că în parte cunoaştem şi în parte profețim; dar când va veni ceea ce este desăvârşit, atunci ceea ce este în parte se va sfârşi” . Încât cunoştința nu mai este în parte, ci desăvârşită. Prin urmare, se sfârşeşte nedesăvârşirea ei, ca să nu mai fie nedesăvârşită, ci desăvârşită. Acest sfârşit al cunoştinței este o plinire, o propăşire spre o mai mare cunoştință.

3. Uită-te te rog la înțelepciunea lui Pavel! N-a spus: “o parte cunoaştem”, ci “în parte cunoaştem”, ca să arate că noi cunoaştem o parte a părții. Poate doriți să auziți şi câtă (parte de) cunoştință avem şi câtă rămâne necunoscută şi de cunoaştem mai mult sau mai puțin! Dar ca să afli că tu cunoşti mai puțin decât nu cunoşti, şi nu numai mai putin, ci doar a suta parte sau a mia parte, ascultă cele spuse de Pavel mai departe! Dar, mai bine, înainte de a aduce cuvintele Apostolului, voi spune o pildă în stare să vă înfățişeze, atât cât e cu putință cu o pildă, câtă cunoştință ne lipseşte şi câtă avem acum.

- Cât de mare este dar deosebirea între cunoştința viitoare ce ni se va da şi cea de acum?

- Atât de mare cât este deosebirea dintre un bărbat desăvârşit şi un copil de lapte. Atât de sus este cunoştința cea viitoare față de cea de acum. Şi că acesta-i adevărul şi că atât de mare este aceea față de aceasta, să o spună tot Pavel! Spunând: “în parte cunoaştem” şi vrând să arate din câtă

parte, şi că avem acum o foarte scurtă cunoştinţă, a adăugat: "Când eram prunc, ca un prunc grăiam, ca un prunc gândeam, ca un prunc cugetam; dar când am ajuns bărbat, am sfârşit cu cele al pruncului" . Pavel a comparat cunoştinţa de acum cu starea unui prunc, iar pe cea viitoare, cu starea unui bărbat desăvârşit. Şi n-a spus: "Când eram copil", căci copil se numeşte şi cel de doisprezece ani, ci: "Când eram prunc", vrând să ni-l arate prin acest cuvânt pe copilul de sân, pe copilul care se hrăneşte cu lapte, pe copilul care suge. Că Scriptura pe acesta îl numeşte prunc, ascultă psalmul care spune: "Doamne, Dumnezeul nostru, cât este de minunat numele Tău în tot pământul! Că s-a înălțat slava Ta mai presus de ceruri. Din gura pruncilor şi a celor ce sug ai săvârşit laudă" . Vezi că pretutindeni îl numeşte prunc pe cel ce suge?

Apoi, văzând Pavel mai dinainte cu duhul neruşinarea oamenilor de mai târziu, nu s-a mulțumit numai cu această pildă, ci printr-o a doua şi a treia pildă ne-a întărit spusele sale. După cum Moise, când a fost trimis la iudei, a primit de la Dumnezeu dovada a trei semne, pentru ca, dacă nu vor crede în cel dintâi semn, să asculte de glasul celui de al doilea, iar dacă îl vor nesocoti şi pe acesta, să-l primească pe profet ruşinându-se de cel de al treilea semn , tot astfel şi Pavel a dat trei pilde: una, aceea cu pruncul, spunând: "Când eram prunc, ca un prunc gândeam"; a doua, aceea cu oglinda, şi a treia, aceea cu ghicitura. Într-adevăr, după ce a spus: „ Când eram prunc" , a adăugat: „ Acum vedem ca prin oglindă, în ghicitura" . Iată că „ prin oglindă" este a doua pildă a slăbiciunii noastre şi a nedesăvârşirii cunoştinţei noastre. A treia pildă: „ în ghicitura" .

Copilul vede, aude şi rosteşte multe, dar nimic nu aude limpede, nici nu vede, nici nu rosteşte. Cugetă într-adevăr şi el, dar cugetarea lui nu-i precisă. Tot astfel şi eu: ştiu multe, dar nu cunosc modul lor (de a fi). Că Dumnezeu este pretutindeni ştiu, şi că este în întregime pretutindeni ştiu; dar cum, nu ştiu. Că este fără de început, nenăscut şi veşnic, ştiu; dar cum, nu ştiu. Mintea omenească nu-şi poate închipui cum este cu putință să existe o ființă care să nu-şi aibă existenta nici de la ea însăşi, nici de la altul. Ştiu că a născut pe Fiul, dar cum, nu ştiu. Ştiu că Duhul Sfânt este din El, dar cum (este) din El, nu cunosc. Mănânc mâncare, dar cum se împarte ea în flegmă, în sânge, în umoare, în fiere, nu ştiu. Nu le ştim pe acestea, pe care le vedem în fiecare zi când stăm la masă, şi iscodim ființa lui Dumnezeu?

4. Unde sunt, dar, cei ce spun că au dobândit toată cunoştinţa, când ei de fapt au căzut în prăpastia necunoştinţei? Cei ce spun că au dobândit acum toată cunoştința se lipsesc pe ei înşişi de cunoştinţa cea desăvârşită. Eu, care spun că în parte cunosc, chiar dacă spun că se sfârşeşte cunoştinţa aceasta, călătoresc spre o cunoştinţă mai bună şi mai desăvârşită, deoarece cunoştinţa cea în parte se sfârşeşte şi ajunge mai desăvârşită; pe când acela care spune că are o cunoştinţă neştirbită, întreagă şi desăvârşită, şi (despre care) mărturiseşte că se sfârşeşte în viitor, însuşi declară că va fi lipsit de cunoştinţă, deoarece sfârşindu-se aceasta, alta mai bună nu mai este pusă în loc, căci, după ei, aceasta de aici este cunoştinţa cea desăvârşită. Vedeți dar că aceştia, pretinzând că au aici toată cunoştinţa, nici aici nu o au, iar dincolo se lipsesc pe ei înşişi de întreaga cunoştinţă?

Atât de mare este răul când nu rămâi în hotarele pe care ni le-a rânduit dintru început Dumnezeu! Tot astfel şi Adam, nădăjduind o cinste mai mare, a pierdut-o şi pe aceea pe care o avea. Aşa pățesc şi iubitorii de arginti. Mulți oameni, adeseori dorind mai mult, le-au pierdut şi pe cele pe care le aveau. Tot astfel şi aceştia, crezând că au aici, pe pământ, toată cunoştinţa, au pierdut şi cunoştinţa cea din parte.

De aceea, vă rog să fugiţi de nebunia lor. Într-adevăr, este cea mai mare nebunie să pretinzi că ştii care este fiinţa lui Dumnezeu. Şi ca să afli că o astfel de pretenţie e cea mai mare nebunie, din profeţi vă voi arăta-o. Profeţii nu numai că par a nu şti ce este fiinţa lui Dumnezeu, dar sunt nedumeriţi şi în ceea ce priveşte înţelepciunea Lui, cât de mare este; şi totuşi, nu-i fiinţa din înţelepciune, ci înţelepciunea din fiinţă. Când, deci, profeţii nu pot înţelege cum trebuie nici înţelepciunea lui Dumnezeu, cât de mare trebuie să fie nebunia acelora care socot că poate fi înţeleasă de ei însăşi fiinţa lui Dumnezeu?!

Să auzim dar ce zice Profetul despre ea! „ Minunată s-a făcut ştiinţa Ta, mai presus de mine!” . Dar mai bine să iau cuvântul mai de sus. „ Mărturisi-mă-voi Ţie, căci cu frică mă minunez de Tine!” .

Ce însemnează cuvintele „ cu frică” ? De multe ne minunăm acum, dar nu cu frică, de pildă de frumuseţea coloanelor, de chipurile tablourilor, de floarea trupurilor; ne minunăm de însăşi măreţia mării, de adâncul ei cel nesfârşit, dar cu frică, atunci când ne uităm la adâncimea ei.

Tot astfel dar şi Profetul, uitându-se la oceanul cel nesfârşit şi nemărginit al înţelepciunii lui Dumnezeu, a ameţit şi, cu frică multă minunându-se, a plecat strigând şi zicând: „ Mărturisi-mă-voi Ţie, căci cu frică mă minunez de Tine! Minunate sunt lucrurile Tale” . Şi iarăşi: „ Minunată s-a făcut ştiinţa Ta, mai presus de mine; este înaltă şi n-o pot ajunge” , lată recunoştinţă de rob» „ îţi mulţumesc, spune Profetul, pentru aceasta, că am Stăpân pe Care nu-L pot înţelege!” .

Profetul nu spune aceste cuvinte despre fiinţa lui Dumnezeu; pe aceasta a lăsat-o la o parte, ca una ce era recunoscută ca de neînţeles; le spune despre prezenţa pretutindeni a lui Dumnezeu, pentru a arăta că nici acest lucru nu îl ştie, cum este de faţă Dumnezeu pretutindeni. Că despre asta vorbeşte, ascultă cuvintele spuse puţin mai jos! „ De mă voi sui la cer. Tu acolo eşti! De mă voi pogorî în iad, de faţă eşti!” .

Ai văzut că este de faţă pretutindeni? Dar Profetul n-o ştie; este nedumerit, ameţeşte şi se teme numai când se gândeşte la asta. Nu este oare cea mai mare nebunie să iscodească însăşi fiinţa lui Dumnezeu nişte oameni care stau atât de departe de harul acestui profet? Şi doar Profetul aceasta spusese: „ Cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie” . Şi cu toate că a cunoscut cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Lui, totuşi spune despre ea că este nemărginită şi de neînţeles. „ Mare este Domnul, spune el, şi mare este tăria Lui şi înţelepciunii Lui nu-i este nici o margine” , adică este de neînţeles. Ce spui? Înţelepciunea lui Dumnezeu este de neînţeles Profetului, iar fiinţa Lui ne este de înţeles? Nu-i aceasta oare curată nebunie? Măreţia Lui nu are sfârşit, şi tu pui hotare fiinţei Lui?

5. Acestea le spune şi Isaia, filosofând: „ Neamul Lui cine-l va spune?” . N-a spus: „ Cine-l spune” , ci „ cine-l va spune” , cuprinzând în aceste cuvinte şi viitorul. David spusese: „ Minunată s-a făcut ştiinţa Ta, mai presus de mine” ; Isaia însă nu vorbeşte numai despre el, că nu poate spune neamul Lui, ci cuprinde tot neamul omenesc.

Dar să vedem, nu cumva ştie Pavel? Doar el s-a bucurat de un har mai mare!

Dar el este cel ce a spus: „ în parte cunoaştem şi în parte profețim". Şi n-o spune numai aici, ci şi în altă parte! Şi n-o spune despre ființa lui Dumnezeu, ci despre înțelepciunea Lui; vorbeşte şi el de înțelepciunea care se vede în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, dar nu vorbeşte de toată purtarea Sa de grijă, potrivit căreia Se îngrijeşte de îngeri, de arhangheli şi de puterile cele de sus, ci cercetează numai acea parte a purtării Lui de grijă, potrivit căreia poartă grijă de oamenii de pe pământ; dar chiar din aceasta cercetează numai o mică parte.

Pavel nu cercetează toată purtarea de grijă a lui Dumnezeu, potrivit căreia răsare soarele, potrivit căreia insuflă sufletele, potrivit căreia plăsmuieşte trupurile, potrivit căreia îi hrăneşte pe oamenii de pe pământ, potrivit căreia ține lumea, potrivit căreia dă roade in fiecare an. Nu! Pe toate acestea le lasă la o parte şi cercetează numai o mică parte a purtării de grijă a lui Dumnezeu, potrivit căreia Dumnezeu i-a scos pe iudei şi a primit la El neamurile. Şi în fața unei părți atât de mici a purtării de grijă a lui Dumnezeu, a amețit ca şi cum s-ar fi aflat în fața unui ocean fără de margini!

Uitându-se la adâncul nesfârşit, a sărit îndată şi a strigat cu glas mare spunând: „O, adâncul bogăției şi al înțelepciunii şi al ştiinței lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecățile Lui!" . N-a spus: „ de neînțeles" , ci: „ de necercetate" . Dacă nu pot fi cercetate, cu atât mai mult nu pot fi înțelese! „ Şi de negăsit urma căilor Lui" . Spune-mi, te rog: Nu poți găsi urma căilor Lui, şi-L poți înțelege pe El? Dar pentru ce vorbesc de căile Lui? Sunt de neînțeles şi răsplățile gătite nouă! „ Ochiul nu le-a văzut nici urechea nu le-a auzit, nici la inima omului nu s-au suit acelea pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El" . Dar nici darul Lui nu se poate spune. „ Mulțumire lui Dumnezeu pentru darul Lui cel de nespus" ; şi: „ Pacea Lui care covârşeşte toată mintea" .

Ce spui? Judecățile Lui sunt de necercetat, urma căilor Lui, de negăsit, pacea Lui covârşeşte toată mintea, darul Lui (e) de nespus, cele pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El nu s-au suit la inima omului, măreția Lui nu are sfârşit, înțelepciunea Lui nu are margine, într-un cuvânt, toate sunt de neînțeles, şi numai El este de înțeles? Poate fi o nebunie mai mare ca aceasta?

Apucă-l de mână pe eretic! Nu-l lăsa să plece! Întreabă-l:

- Ce spune Pavel? „În parte cunoaştem" !

- Dar Pavel, răspunde ereticul, nu spune asta despre ființa lui Dumnezeu, ci despre planurile lui Dumnezeu .

Dar chiar dacă aici ar fi vorba numai de planurile lui Dumnezeu, şi nu de ființa lui Dumnezeu, şi aşa biruința noastră va fi lesnicioasă. Dacă planurile Lui sunt de neînțeles, cu atât mai mult Dumnezeu. Dar că aici Pavel nu vorbeşte despre planurile lui Dumnezeu, ci despre Dumnezeu Însuşi, ascultă ce spune puțin mai jos! După ce a spus: „ În parte cunoaştem şi în parte profețim" , a adăugat: „Acum cunosc în parte; dar atunci voi cunoaşte pe deplin, aşa cum am fost cunoscut şi eu" .

- De cine a fost cunoscut? De Dumnezeu sau de planurile lui Dumnezeu?

- Negreşit de Dumnezeu!

- Deci şi pe Acesta în parte Îl cunoaşte! Pavel a spus „ în parte” nu pentru că el cunoaşte o parte a ființei Lui, iar pe alta n-o cunoaşte (căci Dumnezeu e simplu), ci pentru că, pe de o parte, ştie că este Dumnezeu, iar pe de altă parte, nu ştie ce este ființa lui Dumnezeu. Că este înțelept, o ştie: dar cât este de înțelept, nu! Că este mare, o ştie; dar cât e de mare sau care este măreția Lui, nu ştie. Că este de față pretutindeni, o ştie; dar cum, nu o ştie. Că poartă de grijă, că ține totul şi le cârmuieşte (pe toate) cum nu se poate mai bine, o ştie; dar chipul în care face astfel nu-l ştie. De aceea spune: „ În parte cunoaştem şi în parte profețim” .

6. Dar, dacă vrei, să-l lăsăm pe Pavel şi pe profeți şi să ne urcăm la ceruri. Poate că acolo va şti careva ce este ființa lui Dumnezeu. Dar chiar de-am găsi pe cineva care s-o ştie, aceasta nu are nici o legătură cu noi. Mare este deosebirea între îngeri şi oameni. Totuşi, ca să cunoşti pe deplin că nici acolo, în ceruri, nici o putere zidită nu ştie asta, să-i ascultăm pe îngeri.

- Ce vrei să spui? Vorbesc acolo în ceruri îngerii despre ființa lui Dumnezeu? Discută ei, îngerii, despre ea?

- Deloc!

- Dar atunci, ce vrei să spui?

- Vreau să spun că Îl slăvesc pe Dumnezeu, I se înalță neîncetat cântări tainice de biruință, cu multă frică. Unii spun: „ Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu” ; Serafimii spun: „ Sfânt, Sfânt, Sfânt” şi-şi întorc ochii, că nu pot suferi pogorământul lui Dumnezeu. Heruvimii spun: „ Binecuvântată este slava Lui unde este locul Lui” - nu că Dumnezeu este într-un loc, Doamne fereşte!, ci că noi grăim aşa după cum obişnuim noi oamenii să grăim: unde este cineva sau cum este. Dacă totuşi este cu cale să grăim şi acestea despre Dumnezeu! Avem limbă omenească!

Ai văzut cât de mare este sus, printre îngeri, frica şi cât de mare este jos, printre oameni, disprețul! Aceia slăvesc, aceştia iscodesc; aceia laudă, aceştia cercetează cu nesocotință. Aceia îşi acoperă fețele, aceştia pretind că-şi ațintesc cu neruşinare privirile spre slava cea nespusă a lui Dumnezeu! Cine n-ar ofta, cine n-ar jeli nebunia şi marea lor nesocotință?

Voiam să duc mai departe cuvântul meu! Dar pentru că n-am coborât acum pentru întâia oară în astfel de lupte cu ereticii, socot că vă este de folos să mă mulțumesc deocamdată cu cele spuse, pentru ca nu cumva mulțimea celor ce-am să spun să nu le scoată din minte prin iureşul lor şi pe cele spuse până acum. De altfel, dacă Dumnezeu va îngădui, voi vorbi mult timp despre acest subiect. De mult doream eu să vă țin aceste cuvântări, dar am şovăit şi am amânat, pentru că vedeam că mulți din cei care bolesc de această boală îmi ascultă cu plăcere cuvântările; nu voiam să sperii vânatul; deocamdată îmi oprisem limba de la astfel de lupte, cu gândul de a porni bătălia atunci când îi voi avea bine în mână.

Şi când, cu ajutorul lui Dumnezeu, i-am auzit pe ei înşişi rugându-mă cu stăruință să încep această luptă, am prins curaj şi m-am pregătit de înfruntare; am luat armele acelea care doboară gândurile omeneşti şi toată mândria care se ridică împotriva cunoştinței lui Dumnezeu. Am luat

aceste arme nu ca să-i cobor pe cei potrivnici, ci ca să-i ridic pe cei căzuți. Aşa este puterea acestor arme! Răneşte pe cei ce se încăpățânează, dar pe cei care ascultă cu dragă inimă îi îngrijeşte cu multă luare-aminte. Nu face răni, ci vindecă rănile.

7. Să nu ne purtăm cu sălbăticie cu ereticii! Să nu ne înfuriem pe ei! Dimpotrivă, să le vorbim cu blândețe. Nimic nu-i mai tare decât blândețea şi bunătatea! De aceea şi Pavel ne-a poruncit să ne lipim sufletul cu multă sârguință de blândețe şi de bunătate, spunând: „ Robul lui Dumnezeu nu trebuie să se certe, ci să fie bun cu toți” . N-a spus: „ numai cu frații” , ci: „ cu toți” . Şi iarăşi: „ Blândețea voastră să fie cunoscută” ; şi n-a spus: „ fraților” , ci: „ tuturor oamenilor” . Căci ce folos este, spune Domnul, dacă iubiți pe cei ce vă iubesc ?

Dacă însă prietenia cu ei, cu aceşti eretici, te vatămă, dacă te trage să fii părtaş necredinței lor, fugi de ei, chiar de-ar fi părinții tăi! Scoate-l, chiar de-ar fi ochiul tău! „ Dacă ochiul tău cel drept, spune Hristos, te sminteşte, scoate-l” . Domnul nu vorbeşte aici despre trup!

- Dar despre ce?

- Dacă ar vorbi despre trup, atunci vina ar trece asupra făcătorului firii. De altfel, n-ar trebui să-ți scoți numai un ochi, căci dacă-ți rămâne cel stâng, te va sminti şi acela. Deci, ca să cunoşti că nu-i vorba de ochi, a dat ca pildă numai ochiul drept, voind să arate că dacă ai un prieten tot atât de scump ca şi ochiul drept, şi pe acesta aruncă-l de lângă tine şi curmă prietenia cu el dacă te sminteşte. Căci ce folos este să ai un ochi spre vătămarea întregului trup?

Deci dar, dacă prieteniile cu aceşti eretici ne vatămă, să fugim de ele, să le părăsim; dar dacă ei nu ne vatămă credința, să-i atragem spre noi. Dacă însă nici lor nu le eşti de folos, ba, dimpotrivă, te mai şi vatămă, caută să rămâi întreg tăind prietenia. Fugi de prietenia ereticilor dacă te va vătăma! Fugi numai! Nu te certa cu ei, nu te lupta cu ei! Tot astfel şi Pavel ne sfătuieşte, spunând: „ De este cu putință, cât ține de voi, fiți in pace cu toți oamenii” .

Eşti rob al Dumnezeului păcii. Domnul, Cel care a scos duhurile rele din oameni, Care a făcut mii şi mii de binefaceri, când cărturarii şi fariseii L-au numit îndrăcit, n-a slobozit trăsnet, n-a zdrobit pe ocărâtori, n-a ars limba cea atât de neruşinată şi de nerecunoscătoare, deşi putea face toate acestea, ci a îndepărtat învinuirea lor, zicând numai: „ Eu demon nu am, ci cinstesc pe Tatăl Meu” .

Ce a spus când L-a lovit sluga arhiereului? „ Dacă am vorbit rău, mărturiseşte că este rău; iar dacă am vorbit bine, pentru ce Mă bați?” .

Dacă Stăpânul îngerilor Se apără şi dă socoteală robului, nu am nevoie de mai multe cuvinte. Repetă numai cuvintele acestea în minte, cugetă mereu la ele şi zi: „ Dacă am vorbit rău, mărturiseşte că este rău, dar dacă am vorbit bine, pentru ce Mă bați?” .

Gândeşte-te la Cel ce le-a spus, cui le-a spus, pentru ce le-a spus; şi-ti vor fi cuvintele acestea ca un veşnic cântec dumnezeiesc, în stare să-ți potolească toată înverşunarea. Gândeşte-te la vrednicia Celui ocărât, la josnicia ocărâtorului, la grozăvia ocării! Ocărâtorul n-a ocărât numai, ci

a şi lovit; şi nu numai că a lovit, dar a pălmuit; iar o ocară mai mare ca aceasta nu este! Şi totuşi, Domnul pe toate le-a răbdat ca tu cu prisosință să înveți să fii înțelept.

Aceste lucruri să le gândim nu numai aici, ci să le avem în minte şi când va fi nevoie. Mi-ați lăudat cuvintele! Arăta-ți-mi însă cu faptele voastre că mă lăudați! Atletul se antrenează în locurile de antrenament, ca să arate în timpul luptelor folosul dobândit de pe urma exercițiului de acolo. Şi tu dar, când te va cuprinde mânia, arată câştigul ce l-ai dobândit din predica de azi şi spune-ți necontenit cuvintele acestea: „ Dacă am vorbit rău, mărturiseşte că este rău; iar dacă am vorbit bine, pentru ce Mă bați?” .

Aceste cuvinte scrie-ți-le în minte. De aceea vă aduc necontenit aminte de aceste cuvinte, pentru ca să pătrundă toate cele spuse în sufletul vostru, pentru ca să rămână neştearsă aducerea-aminte şi folosul acestei aduceri-aminte. Nimeni nu-i atât de împietrit, atât de nesocotit, atât de nesimțitor ca să se mai mânie vreodată, când are înscrise aceste cuvinte pe latul inimii lui! Cuvintele acestea, ca un frâu şi ca nişte zăbale, vor putea opri limba noastră când se porneşte să grăiască dincolo de măsură şi de ce se cuvine, vor putea potoli mintea când se trufeşte, vor putea să o facă să se smerească necontenit şi să facă să se sălăşluiască în noi toată pacea, de care să dea Dumnezeu să ne bucurăm pururea, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui şi Sfântului Duh, slava şi puterea şi închinăciunea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l II

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

Despre fiinţa lui Dumnezeu, că este de neînţeles, împotriva anomeilor

1. Haide să începem iarăşi lupta cu necredincioşii anomei! Iar dacă se supără pentru că-i numim necredincioşi, să fugă de necredinţă, şi eu ascund numele. Să părăsească (toate) gândurile cele necredincioase, şi părăsesc şi eu numele cel ocărâtor. Dar dacă ei prin fapte necinstesc credinţa şi nu le este ruşine să se facă singuri de ruşine, pentru ce se supără când îi învinuiesc prin cuvânt de ceea ce ei săvârşesc prin faptă? Mai înainte, când am coborât în stadiul cuvântărilor către anomei, după cum vă aduceţi aminte, şi când tocmai pornisem lupta, am început să vorbesc îndată către iudei, că nu era bine să-i trec cu vederea pe fraţii noştri cei bolnavi. Cuvântările către anomei puteau fi ţinute oricând; dacă atunci n-aş fi luat-o înainte ca să-i smulg de pe rugul iudaic pe aceia dintre fraţii noştri care sufereau de bolile iudaice, mai târziu n-ar fi avut nici un folos îndemnurile mele, deoarece păcatul pricinuit de postul iudaic ţinut de ei ar fi crescut. După luptele mele duse cu aceia, a urmat, iarăşi, venirea aici a multor părinţi duhovniceşti, sosiţi din diferite părţi, şi nici atunci n-a fost vreme potrivită să-mi îndrept cuvântul meu către anomei, căci toţi acei părinţi s-au revărsat ca nişte râuri în marea aceasta duhovnicească. Iar după plecarea lor, ne-au întâmpinat repetate şi necontenite pomeniri de mucenici, şi nu trebuie să nesocotim binecuvântarea luptătorilor acelora.

Spun acestea şi le număr, ca să nu socotiţi că din lene sau din trândăvie am tot amânat luptele cu anomeii. Acum deci, pentru că am terminat lupta cu iudeii, pentru că părinţii au plecat la locurile lor, pentru că ne-am bucurat din destul de binecuvântările mucenicilor, haide dar să pun capăt dorului celui îndelungat de predica mea. Ştiu bine că fiecare din voi, nu mai puţin decât mine, arde de dorinţa de a auzi cuvintele mele despre anomei. Pricina este că din vechime oraşul este iubitor de Hristos şi că aţi primit această moştenire părintească: să nu staţi nepăsători când se falsifică dogmele credinţei. De unde se vede asta? S-au pogorât odinioară unii din Iudeea, pe timpul strămoşilor voştri*, au tulburat dogmele curate ale învăţăturii apostolice şi au poruncit să se taie împrejur şi să păzească Legea lui Moise. Locuitorii de atunci ai oraşului vostru* n-au răbdat în tăcere această noutate; ci au sărit la ei ca nişte câini vrednici care văd lupii năpustindu-se şi vătămând toată turma. Şi nu s-au oprit de a-i alunga şi a-i fugări pretutindeni, până ce n-au făcut ca Apostolii să trimită în toată lumea dogme care să-i împiedice şi pe aceia, şi pe toţi cei de după ei de a mai porni un astfel de atac împotriva credincioşilor.

2. De unde dar să-mi încep cuvântul către anomei? De unde din altă parte decât de la învinuirea ce le-am adus-o că sunt necredincioşi? Căci fac şi răscolesc totul, ca să scoată credinţa din sufletul celor ce îi ascultă. Poate fi oare un păcat de necredinţă mai mare decât acesta? Când Dumnezeu hotărăşte ceva, trebuie primite spusele lui Dumnezeu cu credinţă, nu iscodite cu îndrăzneală.

Numească-mă necredincios oricine vrea dintre anomei! Nu mă supăr. De ce? Pentru că îmi arăt prin fapte numele.

Dar pentru ce spun eu: numească-mă necredincios? Numească-mă şi nebun în Hristos! Mă bucur şi de această numire ca şi de o cunună! Sunt părtaş cu Pavel în această numire. El a spus: „ Noi suntem nebuni pentru Hristos” . Nebunia aceasta este mai înţeleaptă decât toată înţelepciunea. Acelea pe care nu le-a putut descoperi înţelepciunea cea lumească, pe acelea le-a descoperit nebunia cea după Hristos. Ea a alungat întunericul din lume, ea a adus lumina cunoştinţei.

Dar ce este nebunia cea după Hristos?

Când potolim gândurile noastre care se înverşunează când nu trebuie, când facem goală şi pustie mintea noastră de învăţătura cea lumească, pentru ca, atunci când are să primească învăţăturile lui Hristos, să o dăm deşertată şi măturată pentru primirea dumnezeieştilor cuvinte. Iar când hotărăşte Dumnezeu ceva ce nu trebuie iscodit, trebuie primit cu credinţă. Numai un suflet obraznic, un suflet plin de cutezanţă iscodeşte pricinile hotărârilor lui Dumnezeu, cere socoteală, cercetează chipul. Şi adevărul acesta tot din Scripturi voi încerca să-l înfăţişez.

Zaharia era un bărbat minunat şi mare, cinstit cu arhieria, căruia Dumnezeu îi încredinţase apărarea întregului popor. Acest Zaharia intrând în Sfânta Sfintelor, chiar în cele de nepătruns, pe care dintre toţi oamenii numai el avea atunci îngăduinţa să le vadă - şi uită-te că el cântărea cât toată mulţimea şi-I aducea lui Dumnezeu rugăciuni pentru tot poporul, ca să-L facă milostiv pe Stăpân faţă de robi (ai văzut cât de mare-i era îndrăznirea?), fiind ca un mijlocitor între Dumnezeu şi oameni -, deci intrând Zaharia în Sfânta Sfintelor, a văzut un înger stând înlăuntru. Şi pentru că vedenia l-a spăimântat pe om, îngerul a zis: „ Nu te teme, Zaharia, pentru că s-a auzit rugăciunea ta şi, iată, vei naşte fiu” . Dar ce înlănţuire este în aceste cuvinte? Făcea rugăciuni pentru popor, se ruga pentru păcate, cerea iertare pentru cei ce erau robi ca şi el, şi totuşi îngerul îi spune: „Nu te teme, Zaharia, a fost auzită ruga ta!” ? Şi dovada auzirii rugăciunii lui este că are să i se nască lui un copil, Ioan?

- Da! Pentru că se ruga pentru păcatele poporului, avea să nască un fiu care va striga: „ Iată Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatul lumii!” . Aşa că, pe bună dreptate i-a spus îngerul: „ A fost auzită rugăciunea ta şi vei naşte fiu” .

Ce a făcut dar Zaharia?

Ceea ce trebuie să căutăm noi să dovedim sunt următoarele: că nu este iertat acela care iscodeşte chipul descoperirilor dumnezeieşti şi că hotărârile lui Dumnezeu trebuie primite prin credinţă. Zaharia s-a uitat la vârsta lui, la părul lui alb, la trupul lui cel istovit; s-a uitat la stârpiciunea sotiei sale şi n-a crezut cuvintelor îngerului; a căutat să afle chipul şi a spus: „ După ce voi cunoaşte aceasta?” . Zaharia întreabă: „ Cum va fi asta? Iată, eu am îmbătrânit şi am înălbit. Iar femeia mea este stearpă şi trecută în zilele ei; vârsta e trecută, firea nu mai e bună de nimic. Ce rost mai are făgăduinţa? Eu, semănătorul, neputincios; brazda, neroditoare” .

Oare nu pare unora că Zaharia e vrednic de iertare de vreme ce caută înlănţuirea faptelor, de vreme ce pare că grăieşte ceea ce se cuvine? Lui Dumnezeu însă nu I s-a părut vrednic de iertare. Când Dumnezeu hotărăşte, nu trebuie să te mai întrebi, nu trebuie să mai cauţi înlănţuirea faptelor, nu trebuie să mai pui înainte nevoile firii, nici altceva din unele ca acestea. Puterea hotărârii lui Dumnezeu e mai presus de toate acestea, căci ea nu e stânjenită de nici o piedică.

Ce faci, omule? Dumnezeu făgăduieşte, şi tu îţi găseşti scăpare în vârstă, pui înainte bătrâneţea? Este oare mai tare bătrâneţea decât făgăduinţa lui Dumnezeu? Este oare mai puternică firea decât Ziditorul firii? Nu ştii că tari sunt faptele cuvintelor Lui? Cuvântul Lui a întemeiat Cerul, Cuvântul Lui a adus la fiinţă zidirea. Cuvântul Lui i-a făcut pe îngeri, şi tu pui la îndoială naşterea fiului tău?

Pentru aceasta s-a supărat îngerul şi n-a fost iertat (Zaharia), chiar dacă era preot; ba, dimpotrivă, tocmai pentru că era preot a fost pedepsit mai mult. Cel ce are o cinste mai mare decât ceilalţi trebuie să-i întreacă şi în credinţă pe ceilalţi.

- În ce chip a fost pedepsit?

- „ Iată, vei fi mut şi nu vei putea vorbi” . „ Limba ta, îi spune îngerul, limba care a slujit necredinţei cuvintelor, ea va primi pedeapsa pentru necredinţă” , „Iată, vei fi mut şi nu vei vorbi până ce vor fi acestea” . Gândeşte-te la iubirea de oameni a lui Dumnezeu! „ N-ai crezut în ce ţi-am spus, îi spune îngerul. Acum primeşte pedeapsa! Când îţi voi da dovada prin fapte, atunci voi pune capăt şi mâniei. Când vei cunoaşte că pe bună dreptate ai fost pedepsit, atunci te voi scăpa de pedeapsă” .

Să audă anomeii cum Se supără Dumnezeu când este iscodit! Dacă Zaharia a fost pedepsit pentru că n-a crezut că are să i se nască un fiu muritor, spune-mi, te rog, cum vei scăpa de pedeapsă tu, care iscodeşti naşterea cea tainică, naşterea de Sus? Zaharia nu şi-a spus părerea sa! Nu, el a vrut să ştie, şi n-a dobândit iertare. Dar tu, care susţii cu tărie că le ştii pe cele nevăzute şi neînţelese de toţi, tu, ce cuvânt de apărare vei avea? Ce pedeapsă n-ai să atragi asupra ta?

3. Dar cuvintele despre naşterea de Sus să aştepte timpurile cuvenite! Deocamdată să ne întoarcem la subiectul nostru, pe care l-am întrerupt mai sus. Să încercăm să smulgem rădăcina pustiitoare, mama tuturor relelor, din care au odrăslit învăţăturile acestea greşite ale anomeilor.

Care este rădăcina tuturor relelor?

Mă credeţi? Frică mă cuprinde când am de gând să vorbesc despre ea! Preget să rostesc cu limba cele ce cugetă aceia necontenit cu mintea.

Care este dar rădăcina relelor?

A cutezat omul să spună: Cunosc pe Dumnezeu aşa cum Însuşi Dumnezeu Se cunoaşte pe Sine Însuşi. Cuvintele acestea mai au oare nevoie să fie combătute? Mai au ele nevoie de dovadă? Nu-i de-ajuns oare simpla rostire a acestor cuvinte, ca să arate toată păgânătatea lor? Sunt o curată nebunie, sunt o nesocotinţă de neiertat, sunt un chip mai nou de păgânătate. Nimeni n-a cutezat până acum niciodată aşa ceva, nici să o gândească, nici să o rostească cu limba.

Gândeşte-te, ticălosule şi nenorocitule, cine eşti şi pe Cine iscodeşti! Când tu eşti om, iscodeşti pe Dumnezeu? Numai aceste două nume, om şi Dumnezeu, sunt îndestulătoare ca să-ţi arate grozăvia nebuniei tale!

Omul? Pământ şi cenuşă, carne şi sânge, iarbă şi floare de iarbă, umbră şi fum şi deşertăciune, şi ceva mai slab şi mai de jos decât acestea, dacă e cu putință. Să nu socotiți că aduc învinuiri firii prin cuvintele acestea! Nici nu spun eu aceste cuvinte, ci profeții le-au cugetat! Nu pentru ca să necinstească neamul omenesc, ci pentru ca să smerească îngâmfarea proştilor. Nu pentru ca să disprețuiască firea noastră, ci ca să umilească mândria nebunilor. Dacă totuşi s-au ivit unii care au întrecut mândria diavolului, cu toate că profeții au spus atâtea şi atâtea, spune-mi, te rog, unde n-ar fi sărit din mândrie dacă nici un profet n-ar fi grăit aşa? Dacă au plasturele pus pe rană, şi încă se mai cred, cât de mare nu le-ar fi crescut semeția şi trufia dacă profeții n-ar fi spus atâtea şi atâtea despre firea omenească?

Ascultă ce spune dreptul patriarh despre el! „ Eu sunt pământ şi cenuşă" . Vorbea cu Dumnezeu, şi îndrăznirea nu l-a îngâmfat. Tocmai îndrăznirea, tocmai ea, l-a făcut să se smerească. Anomeii însă, cu toate că nu sunt vrednici nici de umbra lui Avraam, se socot mai mari chiar decât îngerii! Iar aceasta este dovada celei mai mari nebunii.

Spune-mi, te rog, iscodeşti pe Dumnezeu, pe Cel fără de început, pe Cel neschimbat, pe Cel netrupesc, pe Cel nestricăcios, pe Cel ce este pretutindeni, pe Cel ce depăşeşte toate şi este mai presus de toată zidirea? Ascultă ce filosofează profeții despre El şi teme-te! „ Cel ce caută spre pământ şi-l face de se cutremură" . S-a uitat numai la pământ, şi a cutremurat pământul cel atât de mare şi atât de întins! „ Cel ce Se atinge de munți, şi ei fumegă" . „ Cel ce clatină pe cel de sub cer din temelii, şi stâlpii lui se vor clătina" . „ Cel ce amenință marea şi o usucă" . „ Cel ce zice adâncului: Vei fi pustiit" . „Marea a văzut şi a fugit; Iordanul s-a întors înapoi; munții au săltat ca berbecii şi dealurile, ca mieii oilor" .

Toată zidirea se clatină, se teme, tremură, şi numai ei, anomeii, nesocotesc şi disprețuiesc mântuirea lor. Că n-aş vrea să spun că disprețuiesc pe Stăpânul tuturor!

În predica de mai înainte am căutat să-i înțelepțesc dându-le ca pildă pe îngeri, pe arhangheli, pe heruvimi, pe serafimi. Acum caut să le dau ca pildă firea cea lipsită de simțire. Dar nici de aceasta nu se ruşinează.

Nu vezi cerul acesta cum e de frumos, cum e de mare, cum se încununează cu fel de fel de mănunchiuri de stele? De câtă vreme este el? Este de mai mult de cinci mii de ani, dar mulțimea anilor n-a adus peste el bătrânețe! Ci, după cum un trup tânăr şi plin de viată este înfloritor şi în putere în floarea vârstei, tot astfel şi cerul şi-a păstrat frumusețea pe care a căpătat-o de la început şi n-a ajuns deloc mai neputincios cu vremea. A făcut cerul acesta frumos, mare, strălucitor, înstelat, dăinuitor, care este de atâta vreme, cu atâta uşurință, aşa cum ar face cineva o colibă, jucându-se, Dumnezeul Acesta, pe Care tu Îl iscodeşti, pa Care-L supui îngrădirii gândurilor tale! Arătând lucrul acesta Isaia zicea: „Cel ce a pus cerul ca o boltă şi l-a întins ca un cort peste pământ" .

Vrei să vezi şi pământul? Dar şi pe acesta l-a făcut ca pe o nimica. Despre cer Isaia spune: „ Cel ce a pus cerul ca o boltă şi l-a întins ca un cort peste pământ", iar despre pământ spune: „ Cel ce ține înconjurarea pământului şi a făcut pământul ca pe o nimica" . Vezi că a numit o „ nimica" pământul cel atât de mare şi atât de întins?

4. Gândeşte-te acum cât de mare este mulțimea munților, cât de multe sunt neamurile oamenilor, cât de mare este felurimea şi mulțimea plantelor, cât de multe oraşe sunt, cât de mare este mulțimea caselor, şi cât de mare este mulțimea tuturor felurilor de animale cu patru picioare, de fiare şi de târâtoare, pe care pământul le poartă pe spatele lui! Cu toate acestea. Dumnezeu a făcut aşa de uşor pământul acesta atât de mare şi atât de întins, încât chiar Profetul, neputând găsi o pildă pentru această uşurință, a spus că l-a făcut „ ca pe o nimica" .

Dar pentru că profeților nu le era îndestulătoare măreția şi frumusețea celor văzute ca să înfățişeze puterea Făcătorului, ci în mare măsură rămâneau departe de măreția şi tăria Celui ce le-a făcut pe acestea, au găsit un alt chip prin care, după puterea lor, au putut să ne arate ceva mai mult din puterea lui Dumnezeu. Care-i acesta? N-au pus înainte numai măreția făpturilor, ci au vorbit şi de chipul facerii lor, pentru ca şi din una şi din alta, şi din măreția făpturilor şi din uşurința facerii lor, să ne putem face, după puterea noastră, o idee clară despre puterea lui Dumnezeu.

Nu cerceta dar numai măreția făpturilor, ci şi uşurința cu care Făcătorul le-a făcut! Profetul n-a arătat asta numai cu privire la pământ, ci şi cu privire la însăşi firea oamenilor.

Uneori spune: „ Cel ce ține înconjurarea pământului şi pe cei ce locuiesc pe el ca pe nişte lăcuste" , alteori spune: „ Ca o picătură dintr-o găleată toate neamurile înaintea Lui" .

Să nu treci cu uşurință peste aceste cuvinte, ci desfă bine spusele şi le cercetează. Treci pe dinaintea minții tale toate neamurile: sirieni, cilicieni, capadocieni, bitinieni, pe toți locuitorii Mării Negre, din Tracia, din Macedonia, din întreaga Grecie, pe cei din insule, pe cei din Italia, pe cei de dincolo de pământul locuit de noi, pe cei din Insulele Britanice, pe sarmați, pe indieni, pe cei ce locuiesc pământul perşilor şi toate celelalte neamuri şi seminții, pe care nici din nume nu le cunoaştem. Şi toate aceste neamuri sunt înaintea lui Dumnezeu, zice Profetul, „ ca o picătură" . Spune-mi, rogu-te, a câta parte din picătura aceasta eşti că iscodeşti pe Dumnezeu, în fața Căruia toate neamurile sunt „ ca o picătură dintr-o găleată" ?

Dar pentru ce trebuie să vorbesc de cer, de pământ, de mare şi de firea oamenilor? Să ne suim prin cuvânt mai presus de cer, să ne ducem la îngeri. Ştiți negreşit că un singur înger trage în cumpănă cât zidirea aceasta văzută, dar, mai bine spus, este chiar mai de preț. Dacă întreaga lume nu este vrednică de un om drept, după cum o arată Pavel când zice: „ …de care nu este vrednică lumea aceasta" , cu atât mai mult nu va fi nicicând vrednică de un înger! Cu mult mai mari sunt îngerii decât drepții! Şi totuşi, sunt sus zeci de mii de zeci de mii de îngeri şi sunt mii de mii de Arhangheli şi Tronuri, Domnii, Începătorii, Stăpânii, popoare nenumărate de puteri netrupeşti şi seminții de nepovestit! Pe toate aceste puteri le-a făcut Dumnezeu cu atât de mare uşurință, cu cât nici un cuvânt nu o poate înfățişa.

A fost de-ajuns pentru Dumnezeu numai să voiască. Şi după cum nouă voința nu ne pricinuieşte nici o oboseală, tot astfel nici lui Dumnezeu, crearea a atâtea şi atâtea puteri. Vrând să arate aceasta, Profetul spune: „ Toate câte a voit a făcut în cer şi pe pământ" . Vezi că I-a fost îndestulătoare numai voința, nu numai pentru crearea celor de pe pământ, ci şi pentru zidirea puterilor celor de sus?

Spune-mi, nu te plângi pe sineţi când auzi acestea, nu te ascunzi sub pământ când te înalţi la atâta cutezanţă, încât pe Cel ce trebuie să-L slăveşti şi să I te închini, pe Acesta ai ambiţia să-L cercetezi şi să-L iscodeşti ca pe unul din lucrurile cele fără de niciun preţ? De aceea şi Pavel, cel plin de multă înţelepciune, văzând înălţimea fără de asemănare a lui Dumnezeu şi nimicnicia firii omeneşti şi supărându-se pe cei ce iscodesc planurile lui Dumnezeu, mâniindu-se, cu multă asprime le zicea: „ Dar, o, omule, tu cine eşti, cel ce răspunzi împotriva lui Dumnezeu?” . Cine eşti? Gândeşte-te mai întâi la firea ta! Nu se poate găsi nici un nume în stare să-ţi înfăţişeze nimicnicia.

5. Îmi vei răspunde poate că eşti om, cinstit cu libertate! Ai fost însă cinstit cu libertate nu spre a sta împotriva lui Dumnezeu, ci ca să te foloseşti de această cinste spre ascultarea Celui ce te-a cinstit. Te-a cinstit Dumnezeu nu ca să-L ocărăşti, ci ca să-L slăveşti. Iar cel ce iscodeşte fiinţa lui Dumnezeu, acela Îl ocărăşte. Dacă a nu iscodi făgăduinţele şi poruncile lui Dumnezeu înseamnă a-L slăvi, atunci a cerceta şi a iscodi nu numai hotărârile Lui, ci chiar pe Cel ce dă aceste hotărâri, înseamnă a-L necinsti.

Iar că a nu iscodi făgăduinţele şi poruncile Lui înseamnă a-L slăvi, ascultă ce spune Pavel despre Avraam, despre ascultarea lui şi despre credinţa lui în toate: „ Nu s-a uitat la trupul lui amorţit şi la amorţirea pântecelui Sarrei; dar de făgăduinţa lui Dumnezeu nu s-a îndoit cu necredinţa, ci s-a întărit cu credinţa” . Firea şi vârsta îl duceau la deznădejde, spune Pavel, dar credinţa îi dădea bune nădejdi. „ Ci s-a întărit cu credinţă, dând slavă lui Dumnezeu, Fiind încredinţat că Dumnezeu are putere să şi facă ceea ce a făgăduit” .

Vezi că cel ce este încredinţat de cele ce a hotărât Dumnezeu dă slavă lui Dumnezeu? Aşadar, dacă dă slavă lui Dumnezeu cel ce crede în El, cel ce nu crede în El întoarce necinstirea lui Dumnezeu asupra capului său: „ Cine eşti tu, cel ce răspunzi împotriva lui Dumnezeu?” . Apoi, voind să arate cât de mare este deosebirea dintre om şi Dumnezeu, a arătat-o, dar nu pe cât trebuia; dar din pilda dată îţi poţi face o idee cu mult mai clară despre deosebire. Ce spune Pavel?: „ Va zice oare făptura Celui ce a făcut-o: Pentru ce m-ai făcut aşa? Au nu are putere olarul peste lut, ca din aceeaşi frământătură să facă un vas de cinste, iar altul de necinste?” .

\- Ce spui? Aşa sunt dator să mă supun lui Dumnezeu cum se supune lutul olarului?

\- „ Da, răspunde Pavel. Atât de mare e deosebirea dintre om şi Dumnezeu cât este între lut şi olar” .

Dar, mai bine spus, nu numai atâta este deosebirea, ci cu mult mai mult. Într-adevăr, şi lutul şi olarul au aceeaşi fiinţă, după cum se spune şi în Iov: „ Las pe cei ce locuiesc în case de lut, din care şi noi suntem” . Iar dacă omul pare mai bun şi mai frumos decât lutul, deosebirea dintre om şi lut n-a făcut-o schimbarea firii, ci înţelepciunea Meşterului, pentru că nu te deosebeşti întru nimic de lut. Dacă nu crezi, să te încredinţeze sicriele şi mormintele! Du-te la mormintele străbunilor tăi, şi vei cunoaşte că aşa este. Prin urmare, nu este nici o deosebire între lut şi olar. Dar între fiinţa lui Dumnezeu şi fiinţa oamenilor este o atât de mare deosebire, încât nici cuvântul n-o poate înfăţişa, nici mintea n-o poate cuprinde. După cum lutul se lasă în mâinile olarului, acolo unde îl trag şi îl duc acelea, tot aşa şi tu, fii fără de glas, ca şi lutul, când Dumnezeu vrea să facă ceva cu tine. Pavel a spus acestea nu ca să ne ia stăpânia noastră -

Doamne fereşte! -, nici ca să ne vatăme libera noastră voință, ci ca să astâmpere desăvârşit cutezanța noastră.

Iar dacă vrei, să vedem şi asta. Ce voiau oare aceia să afle şi i-a astâmpărat Pavel cu atâta asprime? Iscodeau oare ființa lui Dumnezeu? Deloc! nimeni, niciodată, n-a îndrăznit acest lucru! Cu mult mai puțin! Cercetau planurile lui Dumnezeu. De pildă: pentru ce cutare este pedepsit, şi pentru ce cutare este miluit; pentru ce unul scapă de pedeapsă, iar altul se chinuieşte; pentru ce unul capătă iertare, iar altul nu capătă. Pe acestea şi altele ca acestea le cercetau. De unde se vede asta? Din cuvintele spuse mai sus de Pavel. După ce a zis: „ Deci, dar, pe cine voieşte miluieşte, şi pe cine voieşte împietreşte! Îmi vei spune dar: De ce mai dojeneşte? Căci voinței Lui cine i-a stat împotrivă?” , a adăugat: „Dar, omule, tu cine eşti, care răspunzi împotriva lui Dumnezeu?” .

Deci Pavel a închis gura acelora care cercetau planurile lui Dumnezeu. Atunci, acelora nici atât nu le-a îngăduit Pavel, iar tu nu te socoteşti oare vrednic de mii şi mii de trăsnete când iscodeşti ființa lui Dumnezeu, Care plănuieşte totul? Cum să nu fie acestea culmea nebuniei? Ascultă pe proorocul care spune, dar, mai bine, pe Dumnezeu, Care grăieşte prin el! „Dacă Eu sunt Părinte, unde este slava Mea? Şi dacă Eu sunt Stăpân, unde este teama de Mine?” . Cel ce se teme de Dumnezeu nu cercetează, ci se închină, nu iscodeşte, ci laudă şi slăveşte.

Să te învețe pe tine acestea şi puterile cele de sus, şi fericitul Pavel. Că Pavel nu-i mustră pe alții pentru astfel de lucruri, iar el şi le îngăduie! Ascultă ce le spune filipenilor pentru a arăta că are o cunoştință parțială - aşa precum le spunea şi corintenilor, când a scris că: „ în parte cunoaştem” - şi că nicidecum nu cunoaşte totul; acum spune: „ Eu nu mă socotesc că am înțeles” . Cum vrei cuvinte mai limpezi decât acestea? A strigat mai strălucit decât o trâmbița, învățând întreaga lume să iubească şi să se mulțumească numai cu măsura cunoştinței ce i s-a dat, şi să nu socotească vreodată că poate cuprinde totul.

- Spune-mi, Pavele, ce zici? Ai pe Hristos vorbind întru tine , şi spui că „ Eu nu mă socotesc că am înțeles” ?

- Dar tocmai pentru aceasta am spus că am pe Hristos întru mine, răspunde Pavel. El m-a învățat acestea.

Prin urmare şi anomeii, dacă n-ar fi cu totul lipsiți de ajutorul Duhului Sfânt şi dacă n-ar fi îndepărtat din sufletul lor toată lucrarea Duhului, n-ar fi socotit că înțeleg totul, odată ce Pavel a spus: „ Eu nu mă socotesc că am înțeles” .

6. - Dar de unde se vede, mă întreabă un anomeu, că Pavel spune acestea despre credință, despre cunoştință şi despre dogme, şi nu despre viată şi purtare, ca şi cum ar fi zis: „ Mă socotesc nedesăvârşit în viață şi în purtare” ?

- Mai cu seamă aceasta a făcut-o cunoscut când a spus: „ Lupta cea bună m-am luptat călătoria am săvârşit credința am păzit; de acum mi s-a gătit cununa dreptății” . Un om care avea să ia cununa, un om care a săvârşit drumul n-ar fi spus: „ Nu mă socotesc că am înțeles” . De altfel, nici unui om nu-i sunt necunoscute cele pe care trebuie să le facă şi cele pe care nu trebuie să le facă; pe aceasta le cunosc şi le ştiu şi barbarii, şi perşii, şi tot neamul oamenilor.

Dar ca să fac mai lămurit ceea ce spun, să dau tot şirul spuselor lui Pavel. După ce a spus: „ Păziţi-vă de câini, păziţi-vă de lucrătorii cei răi” şi după ce a vorbit multe despre cei ce introduc învăţături iudaice, a adăugat, spunând: „ Dar cele ce îmi erau câştig, pe acestea le-am socotit pagubă pentru Hristos; dar le voi şi socoti pe toate pagubă, …ca să mă aflu nu având dreptatea cea de la Lege, ci dreptatea cea de la Dumnezeu, cea prin credinţa în Iisus Hristos” . Apoi arată despre ce fel de credinţă vorbeşte: „ Ca să-L cunosc pe El şi puterea învierii Lui şi să fiu părtaş la patimile Lui” .

- Ce înseamnă „ puterea învierii Lui” ?

- A fost arătat, spune Pavel, un chip nou de înviere. Şi înainte de El au înviat adeseori mulţi morţi; dar aşa ca Hristos, nici unul. Toţi ceilalţi morţi, după ce au înviat, s-au întors iarăşi în pământ; au scăpat pentru o vreme de tirania morţii, dar au fost duşi iarăşi sub stăpânirea ei. Trupul Domnului însă, după ce a înviat, nu s-a mai întors în pământ, ci s-a înălţat la ceruri, a surpat toată tirania duşmanului, împreună cu El a înviat toată lumea, iar acum stă pe tronul cel împărătesc.

Pavel s-a gândit la toate acestea; şi voind să arate că atâtea şi atâtea minuni nici un gând nu va fi în stare să le înfăţişeze, ci numai credinţa poate să le înveţe şi să le facă lămurite, a spus: „ …ca prin credinţă să cunosc puterea învierii Lui” . Dacă o înviere obişnuită gândul nu o poate înfăţişa - căci este mai mare decât firea omenească şi este mai presus de înlănţuirea lucrurilor -, ce gând va putea înfăţişa învierea lui Hristos, atât de mult deosebită de celelalte învieri? Nici unul! Ci avem nevoie numai de credinţă, care ne va convinge că un trup muritor a înviat şi a ajuns într-o viaţă nemuritoare, care nu are nici un sfârşit. Acest lucru arătându-l Pavel în altă parte, spunea: „ Hristos înviind, nu mai moare; moartea nu-L mai stăpâneşte” . Prin urmare, aici avem o îndoită minune: una că a înviat, o a doua că a înviat aşa. De aceea spunea: „ ca prin credinţă să cunosc puterea învierii Lui” .

Dacă nu se poate înţelege cu mintea învierea Lui, cu atât mai mult naşterea cea de sus. După ce Pavel a vorbit de acestea, a vorbit şi de cruce şi de patimi, şi le-a încredinţat şi pe acestea puterii credinţei. Apoi, după ce a spus toate acestea, mergând mai departe, a zis: „ Fraţilor, eu nu mă socotesc că am înţeles” . N-a spus: „ Nu mă socotesc că ştiu” , ci: „ că am înţeles” ; a mărturisit deci despre el însuşi că nici nu este în desăvârşită necunoştintă, nici în desăvârşită cunoştinţă. Prin faptul că a spus „ nu socot că am înţeles” , ne arată că este deocamdată pe cale, că merge şi înaintează, dar că, negreşit, n-a ajuns la sfârşitul cunoştinţei. Asta îi îndeamnă şi pe alţii, grăind aşa: „ Câţi dar suntem desăvârşiţi, acestea să gândim; şi dacă gândiţi ceva altfel, aceea vă va descoperi-o Dumnezeu” .

Vezi dar că nu e vorba de viaţă şi de purtare, ci de dogme şi de credinţă? Purtarea şi viaţa nu au nevoie de descoperire; dogmele şi cunoştinţele, da. Şi în altă parte, arătând acelaşi lucru, zicea: „ Iar dacă i se pare cuiva că ştie ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască” , n-a spus doar: „ nimic n-a cunoscut” , ci: „ n-a cunoscut cum trebuie să cunoască” . Are cunoştinţă, dar nu are o cunoştinţă deplină şi desăvârşită.

7. Şi ca să afli că acesta-i adevărul, să nu mai vorbim de cele de sus, ci, dacă vrei, să aducem cuvântul jos, la zidirea cea văzută. Nu vezi cerul acesta? Ştim că are chipul unei bolţi; iar această

cunoştinţă n-o avem de pe urma gândirii noastre, ci am aflat-o din dumnezeiasca Scriptură. Că el cuprinde tot pământul, şi asta o ştim, dar am auzit-o tot din Scriptură. Dar care este fiinţa cerului, nu ştim. Iar dacă cineva s-ar încăpăţâna şi ar susţine că ştie, acela să-mi spună ce este fiinţa cerului! Este oare cristal întărit? Este oare nor îndesat? Este oare aer mai gros? Dar nimeni n-o poate spune lămurit. Spuneţi-mi, vă rog, acum mai aveţi nevoie de dovadă ca să înţelegeţi nebunia acelora care spun că Îl cunosc pe Dumnezeu? Nu poţi, omule, spune care este firea cerului, pe care-l vezi în fiecare zi, şi-mi declari că ştii cum nu se poate mai bine fiinţa nevăzutului Dumnezeu? Cine este oare atât de nesimţitor încât să nu osândească nebunia cumplită a celor ce grăiesc acestea?

De aceea vă rog, pe voi toţi, ca pe ereticii aceştia, care discută cu voi, să încercaţi să-i îngrijiţi cu blândeţe şi bunătate ca pe nişte oameni care sunt cuprinşi de nebunie. Că învăţătura aceasta greşită a lor s-a născut din mândria lor fără de margini. Şi mare le este îngâmfarea minţii! Rănile cele umflate nu suferă să pui mâna pe ele, nici să le atingi cât de cât. Din pricina aceasta, doctorii cei pricepuţi dezinflamează astfel de răni slujindu-se de un burete moale. Aşadar, pentru că şi anomeii au o rană umflată în suflet, să ne slujim de cuvintele spuse aici ca de un burete moale muiat în apă bună şi alinătoare, să încercăm să le potolim mândria şi să le doborâm toată trufia. De te ocărăsc, de aruncă din picioare, de scuipă, orice-ar face, nu înceta să-i tămăduieşti, iubite! Trebuie să îndure multe de acest fel cei care-l îngrijesc pe un om cuprins de furii. Cu toate acestea, nici de suferi atât nu trebuie să te depărtezi de ei; ci mai cu seamă pentru aceasta trebuie să-i plângi şi să-i socoteşti nefericiţi, pentru că aşa este boala lor.

Aceste cuvinte le spun celor tari în credinţă, celor ce nu pot fi ispitiţi, celor ce sunt în stare să nu sufere vreo vătămare din vorbirile cu aceşti eretici. De este însă cineva mai slab, să fugă de tovărăşia cu ei; să se depărteze de adunările lor, ca nu cumva prietenia să ajungă pricină de necredinţă.

Aşa a făcut şi Pavel! El se amestecă cu cei bolnavi şi zice: „ M-am făcut pentru iudei ca un iudeu, iar pentru cei fără de lege, ca unul fără de lege” ; dar pe ucenicii mai slabi în credinţă îi îndepărtează de astfel de oameni, sfătuindu-i şi învăţându-i aşa: „ Vorbele rele strică obiceiurile bune” ; şi iarăşi: „ Ieşiţi din mijlocul lor şi vă osebiţi, zice Domnul” .

Doctorul este adeseori de folos şi bolnavului, şi lui, de se duce la bolnav. Cel nepriceput însă, de se amestecă cu bolnavii, se vatămă şi pe el, şi pe bolnav. Bolnavului nu-i poate fi de nici un folos, iar el se vatămă din pricina bolii celuilalt. Şi ceea ce păţesc cei ce se uită la cei bolnavi de ochi, că se molipsesc şi ei de boala acelora, tot aşa păţesc şi cei ce se amestecă cu hulitorii aceştia: dacă sunt mai slabi în credinţă, iau mare parte din necredinţa lor.

Aşadar, ca să nu ne vătămăm cumplit, să fugim de tovărăşia lor şi să-L rugăm numai pe Dumnezeu cel iubitor de oameni, „ Care vrea ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină” , să-i scape pe ei de rătăcire şi de cursa diavolului, să-i aducă din nou la lumina cunoştinţei, la Dumnezeul şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Făcătorul de viaţă şi Prea Sfântul Duh, Căruia slava şi puterea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l III

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

Despre fiinţa lui Dumnezeu, că este de neînţeles;
şi că pogorământul lui Dumnezeu nu-l pot privi nici
chiar Serafimii

1. Plugarii harnici, când văd că un copac neroditor şi sălbatic aduce pagubă muncii lor, căci din pricina tăriei rădăcinii şi din pricina desimii umbrei dăunează pomilor şi legumelor, taie cu toată râvna copacul. De multe ori şi vântul, suflând din vreo parte, le ajută la tăiere; izbeşte coroana copacului, îl clatină cu furie, îl frânge, îl aruncă la pământ, şi le uşurează cea mai mare parte din muncă. Aşadar, pentru că şi noi avem de tăiat un copac sălbatic şi neroditor, erezia anomeilor, să-L rugăm pe Dumnezeu să ne trimită harul Duhului, ca să smulgă erezia din rădăcină, izbindu-o mai puternic decât vântul, şi să ne uşureze cea mai mare parte din muncă.

Un pământ înţelenit, care n-a fost lucrat de mâini de plugar, scoate adesea din sânurile lui ierburi netrebnice, mulţime de spini, copaci sălbatici. Ca acest pământ este sufletul pustiit al anomeilor; pentru că n-a fost lucrat de cuvintele Scripturilor, a scos din el şi de la sine această erezie sălbatică şi neîmblânzită. Pe acest copac nu l-a sădit Pavel, nu l-a udat Apollo, nu l-a crescut Dumnezeu , ci l-a sădit o iscodire nelalocul ei de gânduri, l-a udat o mândrie fără margini şi l-a crescut o dragoste mare de slavă. De aceea avem nevoie de flacăra Duhului, ca să şi ardă această rădăcină rea, nu numai să o smulgă. Să-L chemăm dar pe El, pe Dumnezeu Cel hulit de eretici, dar lăudat de noi, şi să-L rugăm să dea limbii mele mai mare tărie de luptă şi să-mi lumineze mintea ca să explic mai lămurit cele ce am de spus. Toată munca mea este pentru Dumnezeu şi pentru slava Lui, dar, mai bine spus, pentru mântuirea mea.

Nimeni, necinstind pe Dumnezeu, nu poate să-L vatăme; dar nici lăudându-L nu-L face mai strălucit. Nu!

Dumnezeu rămâne veşnic în slava Lui; nici nu creşte din pricina laudelor, nici nu se micşorează din pricina hulelor. Oamenii care Îl preaslăvesc după vrednicie, dar, mai bine spus, după vrednicie nu-L poate nimeni preaslăvi, ci fiecare după puterea lui, culeg folosul preaslăvirii lor; dar cei ce-L hulesc şi-L dispreţuiesc îşi vatămă mântuirea lor.

Cuvintele acestea: „Cel ce aruncă piatră în sus, peste capul lui o aruncă" , le-a spus cineva despre cei care hulesc. După cum cel ce aruncă o piatră în sus nu poate străpunge trupul cerului, nici să ajungă la înălţimea aceea, ci-şi răneşte capul lui, căci piatra se întoarce la cel ce a aruncat-o, tot astfel şi cel ce huleşte fiinţa cea fericită a lui Dumnezeu, pe Ea nu o vatămă cu nimic, pentru că este prea înaltă şi prea mare ca să poată fi vătămată, dar îşi înfige sabia în sufletul lui, pentru că se poartă cu nerecunoştinţa faţă de Binefăcătorul său.

Să chemăm dar în ajutorul nostru pe Dumnezeul Cel nespus, Cel neînţeles, Cel nevăzut, Cel mai presus de cuget, pe Cel ce biruie puterea limbii omeneşti; pe Cel ce depăşeşte înţelegerea minţii muritorilor, pe Cel a Cărui urmă este de negăsit de îngeri, pe Cel nevăzut de Serafimi, pe Cel

neînțeles de Heruvimi, pe Cel nevăzut de Începătorii, Stăpânii, Puteri şi, într-un cuvânt, de toată zidirea, dar cunoscut numai de Fiul şi de Sfântul Duh.

Ştiu că au să mă învinuiască de mândrie că am spus că Dumnezeu nu poate fi înțeles nici de puterile cele de sus. Dar eu tocmai de aceea îi învinuiesc de nebunie şi de mândrie nemăsurată. Nu-i mândrie să spui că Făcătorul este mai presus de putința de înțelegere a tuturor făpturilor, ci să spui că Cel neînțeles de puterile cele de sus poate fi descris şi cuprins de slăbiciunea gândurilor celor ce se târăsc pe jos, atât de deosebiți de puterile cele de sus. Eu, dacă n-am să dovedesc ce-am făgăduit, merit să mi se spună îngâmfat; dar voi, anomeilor, dacă veți mai susține şi veți mai pretinde că-L cunoaşteți, după ce vă voi dovedi că Dumnezeu este neînțeles chiar de puterile cele de sus, nu meritați oare să fiți aruncați în râpe şi în prăpăstii, căci vă grozăviți că ştiți cu de-amănuntul acelea ce nu sunt văzute de toate puterile cele de sus?

2. Haide, dar, să începem dovedirea, prefăcând iarăşi cuvântul în rugăciune. Adeseori chiar şirul rugăciunii poate să ne facă dovada celor urmărite de noi. Să chemăm în ajutor „ pe Împăratul împăraților, pe Domnul domnilor, pe singurul Care are nemurire şi locuieşte în lumina cea neapropiată, pe Care nimeni dintre oameni nu L-a văzut, nici poate Să-L vadă. Căruia cinste şi putere în vecii vecilor. Amin" . Cuvintele acestea nu-s ale mele, ci ale lui Pavel. Uită-te la evlavia sufletului lui şi la dorul lui cel mare. Când a pomenit de Dumnezeu, n-a putut să-şi continue şirul învățăturii până ce nu I-a dat datoria cuvenită, terminând cuvântul cu doxologie. Dacă „ pomenirea dreptului (e) cu laude" , cu atât mai mult pomenirea lui Dumnezeu trebuie făcută spre laudă. Acest lucru îl face şi în începuturile epistolelor sale.

Adeseori, când Pavel îşi începe epistola, dacă pomeneşte pe Dumnezeu, nu trece mai departe la învățătură până ce nu-I dă lui Dumnezeu doxologia cuvenită. Ascultă ce zice scriind galatenilor: „Har vouă şi pace de la Dumnezeu-Tatăl şi de la Domnul nostru Iisus Hristos, Care S-a dat pe Sineşi pentru păcatele noastre, ca să ne scoată pe noi din veacul acesta rău de acum, după voia lui Dumnezeu şi Tatăl Căruia slava în vecii vecilor. Amin" . Iar în altă parte: „ Iar Împăratului veacurilor, Celui nestricăcios, nevăzutului, singurului înțelept Dumnezeu, cinste şi slavă în veci. Amin" .

- Dar oare numai față de Tatăl face asta, față de Fiul nu?

- Ascultă că şi față de Fiul a făcut la fel. După ce a spus: „ Doream să fiu anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine după trup" , a adăugat: „ ale cărora sunt înfierea şi legămintele şi darea legii şi slujbele şi făgăduințele, din care Hristos după trup. Care este peste toate Dumnezeu binecuvântat în veci. Amin" . Deci, după cum Tatălui, tot aşa şi Fiului îi dă mai întâi doxologia şi apoi îşi continuă cuvântul. Căci a auzit pe Hristos spunând: „ Ca toți să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl" .

Şi ca să cunoaşteți că rugăciunea aceasta ne dă şi dovada de care avem nevoie, haide să o punem înaintea voastră.

„ Împăratul împăraților, spune Pavel, şi Domnul domnilor, singurul Care are nemurirea şi locuieşte în lumină neapropiată" .

Aici opreşte-te şi întreabă-l pe eretic: Ce înseamnă „ Cel ce locuieşte în lumină neapropiată” ? Uită-te la precizia cuvintelor lui Pavel! N-a spus: „ Cel ce este lumină neapropiată” , ci: „ Cel ce locuieşte în lumină neapropiată” , ca să cunoşti că dacă neapropiată este casa, cu mult mai mult Dumnezeu, Care locuieşte în ea. A grăit aşa nu ca să crezi că Dumnezeu locuieşte într-o casă sau într-un loc, ci ca să cunoşti, cu adevărat, că este de neînțeles ființa lui Dumnezeu. Dar nici n-a spus: „ Cel ce locuieşte în lumina cea neînțeleasă” , ci: „ neapropiată” , ceea ce este mai mult decât cuvântul „ neînțeles” . „ De neînțeles” se, zice atunci când ceea ce se caută şi ceea ce se cercetează nu este înțeles de cei care cercetează, „ neapropiat” se zice de ceva care dintru început nu suferă să fie cercetat şi nici nu te poți apropia de el. De pildă, se zice că oceanul este „ de neînțeles” , pentru că dacă se coboară în el înotătorii nu pot să-i dea de fund, deşi se coboară la mare adâncime; „ neapropiat” însă se zice despre acel lucru care dintru început nici nu poate fi cercetat, nici căutat.

3. Ce vei spune față de acestea?

- Este de neînțeles oamenilor, mi se răspunde, dar nu îngerilor, nici puterilor celor de sus!

- Spune-mi, te rog, eşti înger şi petreci în ceata puterilor Celor netrupeşti? nu eşti oare om, de aceeaşi ființă ca şi mine, sau ai uitat şi ce fire ai?

Să presupunem că Dumnezeu este neapropiat numai oamenilor, deşi asta nu s-a adăugat, nici Pavel n-a spus: „ Cel ce locuieşte în lumina aceea de care oamenii nu se pot apropia, dar de care se pot apropia îngerii” . Dar, dacă vrei, să îngădui şi această presupunere! Dar tu nu eşti om? Ce folos ai tu dacă îngerii se pot apropia? Ce legătură are asta cu tine, care iscodeşti, pretinzi şi spui că ființa lui Dumnezeu poate fi înțeleasă de firea omenească?

Dar, ca să afli că nu numai oamenii, ci şi puterile cele de sus nu se pot apropia de ființa lui Dumnezeu, ascultă ce spune Isaia, iar când spun Isaia, spun hotărârea Duhului. Căci orice profet grăieşte prin lucrarea Duhului. „ Şi a fost în anul când a murit regele Ozia, L-am văzut pe Domnul şezând pe tron înalt şi preaînălțat şi Serafimi stăteau împrejurul Lui; fiecare avea câte şase aripi: cu două îşi acopereau fețele lor, cu două picioarele şi cu două zburau” .

Spune-mi, pentru care pricină îşi acoperă fețele şi pun înainte aripile? Pentru care altă pricină dacă nu pentru aceea că nu pot suferi fulgerul, care iese de la tronul lui Dumnezeu, şi sclipirile acelea?

Deşi Serafimii nu vedeau lumina aceea curată, nici însăşi ființa aceea prea curată a lui Dumnezeu, ci cele ce vedeau erau un pogorământ. Dar ce este pogoră-mântul? Când Dumnezeu nu Se arată aşa cum este El, ci Se arată atâta cât este în stare să-L vadă cel ce poate, când îşi potriveşte arătarea feței Lui pe măsura slăbiciunii celor ce-L văd. Că în vedenia lui Isaia a fost un pogorământ se vede chiar din cuvintele lui: „ Am văzut spune profetul, pe Domnul şezând pe tron înalt şi preaînălțat” . Dumnezeu însă nu şade; numai trupurile iau această înfățişare; şi: „ pe tron” ; dar Dumnezeu nu poate fi cuprins de tron, căci Dumnezeirea este fără de margini. Totuşi nici pogorământul acesta n-au putut Serafimii să-l sufere, deşi stăteau alături: „ Serafimi stăteau împrejurul Lui” . Dar tocmai pentru aceasta nu puteau să-L vadă, pentru că erau alături. Când zice „ alături” , nu vorbeşte despre loc, ci Duhul Sfânt vrând să arate că, deşi Serafimii sunt mai

apropiați decât noi de ființa lui Dumnezeu, totuşi nici aşa nu pot să-L privească, pentru aceasta spune: „ Şi Serafimi stăteau împrejurul Lui” . Iarăşi, prin aceste cuvinte, nu arată locul, ci, prin apropiere aceasta de loc, vrea să ne arate că puterile cele de sus sunt mai aproape de Dumnezeu decât noi.

Noi nu cunoaştem ființa cea de neînțeles a lui Dumnezeu aşa cum o cunosc puterile cele de sus, care sunt mai curate, mai înțelepte şi mai pătrunzătoare decât firea omenească. După cum orbul nu vede precum cel cu vedere razele de neapropiat ale soarelui, tot astfel nici noi nu cunoaştem ființa cea de neînțeles a lui Dumnezeu aşa cum o cunosc puterile cele de sus. Pe cât de mare este deosebirea dintre un orb şi un om cu vedere, tot pe atât de mare este deosebirea dintre noi şi ele. Prin urmare, când auzi pe profet zicând: „ Am văzut pe Domnul” , să nu-ți închipui că profetul a văzut ființa lui Dumnezeu, ci pogorământul lui
Dumnezeu, iar pe acesta, mai întunecat decât puterile cele de sus. n-ar fi putut să vadă atât cât au văzut Heruvimii.

4. Dar pentru ce vorbesc eu de ființa aceea fericită a lui Dumnezeu, când omul nu poate vedea în toată voia nici ființa îngerului? Ca să cunoaşteți însă că acesta-i adevărul, voi aduce în mijloc pe un om, prieten al lui Dumnezeu, care din pricina înțelepciunii şi dreptății lui a avut multă îndrăznire şi a ajuns vestit prin alte multe fapte, pe Sfântul Daniel. Când voi arăta că din pricina venirii îngerului. Daniel este Cuprins de neputință, că se sfârşeşte şi cade, să nu socotească nimeni că a pătimit acestea din pricina păcatelor şi a linei conştiințe rele, ci, întemeiat pe îndrăznirea sufletului lui, să vadă în ele limpede slăbiciunea firii omeneşti.

Aşadar, acest Daniel a postit trei săptămâni de zile şi pâinea doririlor n-a mâncat, nici vin, nici carne, nici sicheră n-au intrat în gura lui, nici cu unsoare nu s-a uns . Şi a văzut vedenia aceea atunci când sufletul era mai potrivit pentru primirea unei astfel de vederi, căci ajunsese prin post mai uşor şi mai duhovnicesc. Şi ce spune Daniel? „ Am ridicat ochii mei şi am văzut şi, iată, un bărbat îmbrăcat cu vadiu (adică: îmbrăcăminte sfântă), şi mijlocul lui încins cu aur de Ofir şi trupul lui ca de topaz, fața lui, ca vederea fulgerului, ochii lui, ca făclii de foc, brațele şi picioarele lui, cu vederea de aramă sclipitoare, glasul cuvintelor lui, ca vuietul de mulțime. Şi numai eu am văzut vedenia aceasta, iar cei care erau împreună cu mine n-au văzut-o, şi spaimă mare a căzut peste ei şi au fugit de frică; şi n-a rămas în mine tărie; şi slava mea s-a schimbat în stricăciune” .

- Ce înseamnă: „ Slava mea s-a schimbat în stricăciune” ?

- Tânărul era frumos la chip. Pentru că frica de vederea îngerului l-a făcut aşa, ca pe cei care şi-au dat sufletul, pentru că l-a îngălbenit la față, pentru că i-a şters floarea vârstei şi pentru că i-a pierit toată frumusețea feței, pentru aceea a spus: „ Slava mea s-a schimbat în stricăciune” . După cum atunci când se sperie vizitiul şi dă drumul frâului, caii îşi frâng gâtul şi se sfărâmă trăsura, tot astfel se întâmplă şi cu sufletul când e cuprins de spaimă şi nelinişte; spăimântat, dă drumul ca unor frâuri lucrărilor simțurilor trupului şi lasă goale mădularele; acestea, apoi, lipsite de puterea care le stăpâneşte, cad şi se moleşesc. Aşa a pățit şi Daniel atunci.

- Ce a făcut îngerul?

- L-a sculat şi i-a zis: „ Daniele, bărbatul doririlor, înțelege cuvintele acestea pe care le grăiesc către tine şi stai în starea ta, că acum am fost trimis la tine” . Iar el s-a sculat tremurând. Dar când îngerul a început iarăşi să-i grăiască şi să-i spună: „ Din ziua în care ți-ai dat inima ta să fie smerită înaintea lui Dumnezeu, au fost auzite cuvintele tale, şi eu am venit întru cuvintele tale” , iarăşi a căzut la pământ.

Aşa se întâmplă şi cu cei care leşină. Căci după cum aceştia, după ce se scoală din leşin şi-şi vin în fire şi se uită la noi, care-i sprijinim şi le stropim fața cu apă rece, adeseori leşină din nou chiar în brațele noastre, tot aşa a pățit şi profetul. Căci sufletul lui Daniel spăimântându-se şi nesuferind vederea celui ce era rob ca şi el, a îngerului, nici lumina aceea neputând să o îndure, s-a tulburat, silindu-se să se desfacă de legătura trupului ca de un lanț. Dar îngerul încă îl ținea. Să audă cei ce iscodesc pe Stăpânul îngerilor! Daniel, de care s-au temut ochii leilor, Daniel, cel ce a putut cele mai presus de om în trup omenesc, n-a îndurat vederea celui ce era rob ca şi el, ci a rămas fără suflare. „ în vedenia aceasta a mea, spune Daniel, s-au întors cele ale mele şi suflare n-a rămas în mine” . Iar cei care sunt atât de departe de virtutea dreptului acestuia, pretind că ei cunosc desăvârşit ființa lui Dumnezeu, ființa aceea prea înaltă şi cea dintâi, care a adus la ființă aceste zeci de mii de îngeri, dintre care Daniel n-a fost în stare să-l vadă măcar pe unul!

5. Dar să întoarcem cuvântul la subiectul nostru şi să tratăm că Dumnezeu nu poate fi văzut nici de puterile cele de sus, chiar când El face pogorământ.
Spune-mi, te rog, pentru care pricină Serafimii pun înainte aripile? Nu pentru altceva decât pentru a arăta mai dinainte prin faptele lor spusele acelea ale Apostolului: „ Cel ce locuieşte în lumină neapropiată” . Şi n-au arătat-o numai Serafimii, ci şi puterile cele mai presus de ei. Heruvimii. Serafimii stau alături de Dumnezeu, Heruvimii însă sunt tronuri ale lui Dumnezeu, nu că Dumnezeu are nevoie de tron, ci ca să cunoşti prin asta virtutea acestor puteri.

Ascultă dar şi pe un alt profet care vorbeşte despre Heruvimi: „ Şi a fost cuvântul Domnului către Iezechiel, fiul lui Buzi, la râul Chebar” . Acest profet stătea lângă râul Chebar, celălalt, lângă râul Tigru. Când Dumnezeu vrea să arate vreo vedenie deosebită robilor Săi, îi scoate afară din oraşe în loc lipsit de zgomote, ca nimic din cele ce se aud şi din cele ce se văd să nu le izbească sufletul; ca sufletul să aibă toată libertatea să se îndeletnicească doar cu privirea vedeniei.

- Ce a văzut Iezechiel?

- „ Iată un nor, spune el, venea din miazănoapte şi lumină împrejurul lui şi foc strălucitor; şi în mijlocul lui, ca o vedere de chihlimbar, şi lumină în el. Şi în mijloc, asemănare de făpturi vii. Aceasta este vedenia lor, asemănare de om le era pe deasupra. Şi patru fețe la Fiecare şi patru aripi la fiecare… Şi înălțime era la ele, spune profetul, şi erau înfricoşătoare, şi spatele lor era plin de ochi de jur împrejurul celor patru … Şi asemănare peste capul lor ca o tărie, ca vedere de cristal, înfricoşătoare, întinsă peste capul lor deasupra, şi aripile lor, fiecăruia două împreunate, acoperind trupurile lor; şi deasupra tăriei, ca o vedere de piatră de safir şi o asemănare de tron pe ea şi pe asemănarea tronului, o asemănare in chip de om pe el. Şi am văzut ca o vedere de chihlimbar, de la vederea mijlocului şi până sus, şi de la vederea mijlocului şi până jos, ca o vedere de foc, şi lucirea lui, ca o vedere de curcubeu, când este pe nori in zi de ploaie” . Şi după

toate acestea, vrând să arate că nici profetul, nici puterile acelea n-au înțeles bine însăşi ființa lui Dumnezeu, zice: „ Aceasta este vedenia asemănării slavei Domnului” .

Ai văzut şi acolo şi aici pogorământ? Totuşi şi aceste puteri se acoperă cu aripile nu pentru altă pricină decât pentru aceea spusă mai sus, deşi puterile acestea sunt cele mai înțelepte, cele mai cunoscătoare, cele mai curate.

- De unde se vede asta?

- Din înseşi numele lor. Pentru că după cum îngerul se numeşte înger pentru că vesteşte oamenilor voile lui Dumnezeu, iar arhanghelul se numeşte arhanghel întrucât ocârmuieşte pe înger, tot astfel şi Serafimii şi Heruvimii au numiri ce ne arată înțelepciunea lor şi curăția lor. Şi după cum aripile ne arată înălțimea firii lor - căci şi Gavriil este înfățişat zburând nu pentru că îngerul ar avea aripi, ci ca să afli că vine la oameni din locurile cele mai înalte şi din lăcaşurile cele de sus -, tot astfel şi la Serafimi şi Heruvimi, aripile nu arată nimic altceva decât înălțimea firii lor.

Aşadar, după cum aripile arată înălțimea firii lor, după cum tronul arată că Dumnezeu Se odihneşte pe ei, după cum ochii arată vederea lor pătrunzătoare, după cum şederea în apropierea tronului lui Dumnezeu şi slăvirea Lui neîncetată arată vegherea şi trezvia lor, tot astfel şi numele lor arată înțelepciunea unora şi curăția altora.

Căci ce înseamnă Heruvimi? Foarte multă cunoştință. Şi ce înseamnă Serafimi?

Guri arzătoare. Ai văzut cum numele acestor puteri au arătat şi curăția, şi înțelepciunea? Dacă acolo unde este foarte multă cunoştință Heruvimii nu pot vedea deplin nici pogorământul lui Dumnezeu, câtă mândrie trebuie să aibă ano-meii ca să creadă că le sunt cunoscute şi limpezi acelea pe Care nici Heruvimii nu le văd?; şi unde? aici, unde avem o Cunoştință parțială, după cum zice Pavel: „ în parte cunoaştem”   şi: „ ca prin oglindă şi în ghicitură” .

6. Voiam să vă dovedesc acum că Dumnezeu nu este înțeles nici de Heruvimi, nici de Serafimi, dar nici de începătorii, nici de Stăpânii, nici de vreo altă putere zidită! Am Obosit însă mintea voastră nu cu mulțimea celor spuse, ci cu frica de cele spuse. Se cutremură şi se spăimântă sufletul de stăruie mai multă vreme în contemplările cele de sus. De aceea, haide să coborâm din ceruri şi să liniştim sufletul nostru cel spăimântat, îndreptându-ne spre obişnuitul nostru îndemn.

- Care-i acesta?

- Să ne rugăm ca să se însănătoşească cei ce suferă de această boală. Căci dacă am primit poruncă să ne rugăm pentru cei bolnavi, pentru cei din ocne, pentru cei din amară robie şi pentru cei stăpâniți de demoni, atunci cu atât mai mult pentru aceştia! necredința este mai cumplită decât diavolul; nebunia unuia stăpânit de demoni este iertată, pe când boala aceasta a necredinței nu poate avea nici o apărare. Dar pentru că am amintit de rugăciunea pentru cei stăpâniți de duhurile rele, vreau să spun ceva către dragostea voastră, ca să pun capăt unei boli cumplite din Biserică. Pentru că ar fi ciudat ca pe bolnavii din afară să-i îngrijim cu atâta luare-aminte, iar mădularele noastre să le disprețuim.

- Şi despre ce boală e vorba?

- Mulţimea aceasta nespus de mare, adunată acum, care ascultă cu atâta luare-aminte cele spuse, căutând adeseori să o văd în ceasul cel prea înfricoşat, n-am mai putut-o vedea. Şi tare am suspinat când am văzut că mare este râvna voastră când vorbeşte cel ce este rob ca şi voi, când am văzut că râvna voastră nu se împuţinează, deşi vă înghesuiţi unul în altul, că rămâneţi până ce termin cuvântul, dar când Hristos are să Se arate în Sfintele Taine, biserica rămâne goală şi pustie. Este oare vrednică de iertare o astfel de purtare? Din pricina acestei trândăvii pierdeţi şi toate laudele cuvenite râvnei ascultării predicii. Cine nu vă va osândi şi pe voi, şi pe mine când vede că piere îndată de la voi rodul predicii? Dacă aţi lua aminte cu toată grija la cele spuse, aţi arăta şi cu faptele aceeaşi râvnă. Dar, pentru că fugiţi din biserică îndată ce aţi auzit predica, înseamnă că n-aţi primit nimic din cele spuse şi nici nu le-aţi strâns în mintea voastră. Dacă aţi fi strâns cele spuse în sufletele voastre, v-ar fi ţinut ele negreşit aici, în biserică, şi v-ar fi călăuzit cu mai multă evlavie la înfricoşătoarele Taine. Dar aşa, ca şi cum aţi fi auzit un chitarist cântând, aşa plecaţi când termin predica, fără de nici un folos sufletesc.

- Dar ce cuvânt de apărare zadarnic au cei mai mulţi?

- Pot să mă rog şi acasă, spun ei! Dar o predică şi o învăţătură acasă nu o pot auzi.

- Te înşeli singur, omule! Poţi să te rogi şi acasă, dar este cu neputinţă să te rogi acasă ca în biserică, unde este atâta mulţime de părinţi, unde într-un suflet se înalţă rugăciuni către Dumnezeu. Nu te ascultă aşa Dumnezeu când te rogi singur, cum te ascultă când te rogi cu fraţii tăi. Aici, în biserică, este ceva mai mult decât în casă, adică: unirea şi înţelegerea, legătura dragostei şi rugăciunile preoţilor. De aceea preoţii stau în frunte, pentru ca rugăciunile mulţimii, care sunt mai neputincioase, unindu-se cu rugăciunile preoţilor, care sunt mai puternice, să se urce împreună la cer. De altfel, ce folos are predica dacă nu-i unită cu rugăciunea?

Mai întâi rugăciunea, şi după aceea predica. Aşa spun şi Apostolii: „ Iar noi vom stărui in rugăciune şi în slujirea cuvântului" . Tot aşa face şi Pavel: se roagă înainte de a-şi începe epistolele, pentru ca întocmai ca lumina sfeşnicului, aşa şi lumina rugăciunii să deschidă drum cuvântului. Dacă obişnuieşti să te rogi cum trebuie, nu vei mai avea nevoie de învăţătura celor ce sunt robi ca şi tine, căci însuşi Dumnezeu îţi va lumina mintea, fără vreun mijlocitor. Iar dacă rugăciunea unuia singur are atâta putere, cu atât mai mult rugăciunea împreună cu mai mulţi. Tăria acestei rugăciuni este mai mare, iar îndrăznirea către Dumnezeu, cu mult mai puternică decât rugăciunea în casă şi de unul singur.

- De unde se vede asta?

- Ascultă-l pe Pavel, că însuşi o spune: „ Care ne-a izbăvit şi ne izbăveşte de la o moarte ca aceasta; şi în Care nădăjduim că încă ne va mai izbăvi, ajutându-ne şi voi cu rugăciunea pentru noi pentru ca darul făcut nouă, prin rugăciunea multora, multora să le fie prilej de mulţumire pentru noi" . Tot în acest chip şi Petru a scăpat din închisoare: „ Rugăciune se făcea neîncetat în biserică pentru el către Dumnezeu" . Dacă lui Petru i-a folosit rugăciunea Bisericii şi pe „stâlpul" acela l-a scos din închisoare, spune-mi, cum poţi dispreţui puterea ei şi ce apărare poţi avea? Ascultă-L chiar pe Dumnezeu spunând că mulţimea Îl îmblânzeşte dacă I se roagă cu

dragoste. Dând răspuns Dumnezeu înaintea lui Iona pentru vrej, spune: „ Tu te-ai mâhnit pentru un vrej, pentru care nu te-ai ostenit, nici nu l-ai crescut; Iar Eu nu Mă voi mâhni de Ninive, oraşul cel mare, în care locuiesc mai mult de o sută douăzeci de miriade de oameni?” . N-a spus Dumnezeu fără pricină: mulțimea, ci ca să afli că rugăciunea făcută împreună cu mai mulți are mare putere. Vreau să vă fac cunoscut acest lucru şi din puțină istorie.

7. Acum zece ani, după cum ştiți şi voi, au fost prinşi câțiva care au vrut să pună mâna pe putere. Apoi unul dintre marii dregători, arătându-se vinovat de aceeaşi vină, a fost legat cu laț la gură şi condamnat la moarte. Atunci tot oraşul a alergat la hipodrom şi s-au golit atelierele; într-un suflet s-a suit tot poporul şi l-a smuls din mâna mâniei împărăteşti pe cel osândit, deşi nu era vrednic de nici o iertare. Când ați voit să potoliți mânia împăratului pământesc, ați alergat toți, cu femei şi cu copii! Dar când aveți de făcut milostiv pe împăratul cerurilor, când aveți de smuls din mâna mâniei Lui nu un singur om, ca atunci, nici doi sau trei sau o sută, ci pe toți păcătoşii de pe pământ, şi de scos pe cei îndrăciți din cursa diavolului, atunci rămâneți afară şi nu alergați într-un suflet cu toții pentru ca Dumnezeu, îmblânzit fiind prin unirea rugăciunii voastre, să-i scape şi pe aceia de chin, şi vouă să vă ierte păcatele!

Dacă în timp ce se face Sfânta Liturghie te-ai găsi în piață, sau ai fi în casă, sau ai fi prins de treburi grabnice, oare n-ar trebui să rupi mai cu tărie decât un leu toate legăturile acestea şi să te duci nechemat la biserică pentru a te ruga împreună cu alții? Spune-mi, ce nădejde de mântuire vei avea în timpul acela, iubite? Nu numai oamenii produc strigătul acela prea înfricoşător, ci şi îngerii cad înaintea Stăpânului, iar arhanghelii se roagă. Le stă în ajutor şi timpul, căci le ajută Sfânta Împărtăşanie. Şi după cum oamenii taie ramuri de măslini şi le clatină înaintea împăraților, pentru ca să le aducă aminte acestora, cu acele ramuri de măslin, de milă şi de iubire de oameni, tot astfel şi îngerii, întinzând atunci în loc de ramuri de măslin Trupul Domnului, Îl roagă pe Stăpânul pentru oameni, grăind aşa: „ Pentru aceştia ne rugăm, pe care Tu mai înainte i-ai socotit atât de vrednici de dragostea Ta, încât ți-ai dat sufletul pentru ei. Pentru aceştia ne revărsăm noi rugăciunile noastre, pentru care Tu Ți-ai vărsat Sângele Tău.
Pentru aceştia ne rugăm, pentru care ai jertfit Trupul acesta” .

Acesta e motivul pentru care în vremea aceea diaconul îi aduce pe cei stăpâniți de demoni şi le porunceşte să-şi încline numai capetele, pentru ca să fie făcute rugăciunile lor prin această stare a trupului lor; căci nu le este îngăduit să se roage cu adunarea fraților. De aceea îi aduce diaconul pe cei stăpâniți de demoni, pentru ca, fiindu-ți milă de ei, şi din pricina nenorocirii lor şi din pricina muțeniei lor, să întrebuințezi în ajutorul lor îndrăznirea ta către Dumnezeu.

Gândindu-ne la toate acestea, să alergăm cu toții la biserică în ceasul acela, al săvârşirii Sfintei Liturghii, ca să atragem asupră-ne milă, ca să găsim har şi ajutor la vreme potrivită.

Mi-ați lăudat spusele! Ați primit îndemnul meu cu multă însuflețire şi cu puternice aplauze. Totuşi , arătați-mi laudele voastre prin fapte, nu e nevoie de multă vreme ca să-mi dovediți că m-ați ascultat. După predica mea începe îndată rugăciunea. Acele laude le caut, acele aplauze, acelea săvârşite cu faptele voastre. Îndemnați-vă dar unul pe altul ca să rămâneți în continuare în biserică, aşa cum ați stat şi până acum. Iar dacă cineva vrea să plece, țineți-l pe loc cu tot dinadinsul, pentru că, luând îndoită plată, şi a râvnei voastre şi a grijii de frați, să faceți rugăciunile voastre cu mai multă îndrăznire; şi făcând milostiv pe Dumnezeu, să puteți avea

parte şi de bunătățile de aici şi de cele viitoare, cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfântul Duh, slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l IV

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

Despre ființa lui Dumnezeu, că este de neînțeles,
împotriva anomeilor

1. Ar fi fost de ajuns ca, după ce am arătat mai înainte că Dumnezeu este de neînțeles chiar de Heruvimi şi de Serafimi, să scap de griji şi să nu merg mai departe. Dar pentru că tot zelul şi toată râvna mea nu sunt numai ca să închid gurile celor potrivnici, ci ca să vă înțelepțesc tot mai mult pe voi, voi ataca iarăşi subiectul acesta şi voi duce mai departe cuvântul meu. Stăruirea asupra acestui subiect va îmbogăți şi cunoştințele voastre, şi-mi va face şi mie victoria mai strălucită, căci va curați orice urmă de nedumerire ce ar mai Fi rămas. Buruienile nu trebuie numai tăiate de sus - căci răsar iarăşi de au rădăcinile în pământ -, ci trebuie smulse chiar din pântecele şi din sânul pământului şi întinse la căldura soarelui, ca să se veştejească repede.

Haide, dar, să urcăm iarăşi cuvântul nostru spre cer, nu ca să iscodim, nici ca să cercetăm plini de curiozitate, ci ca să ne străduim să potolim ambiția deşartă a acelora ce nu se cunosc nici pe ei înşişi, dar nici nu vor să ştie de hotarele firii omeneşti. Acesta a fost motivul pentru care am arătat cu prisosință, când v-am citit toată istoria lui Daniel, că nu numai arătarea lui Dumnezeu, dar şi arătarea îngerilor n-a putut-o vedea atunci dreptul acela; şi mereu am tot arătat că fericitul Daniel se îngălbenea la față, tremura, nu se deosebea întru nimic de cei ce trag să moară, pentru că sufletul lui se silea să rupă legătura trupului. După cum o porumbiță blândă şi obişnuită cu mâna omului, ținută în casă, dacă se sperie, zboară în tavan înfricoşată şi-şi caută ieşire prin ferestre, căutând să scape de frică, tot astfel şi sufletul fericitului aceluia se silea atunci să zboare din trup şi se grăbea să iasă prin toate părțile; şi ar fi ieşit, ar fi zburat, ar fi lăsat trupul pustiu dacă îngerul, luându-i-o înainte, nu l-ar fi scapăt de frică şi nu l-ar fi întors iarăşi în locaşul său.

Am spus acestea atunci pentru ca anomeii să afle cât este de mare deosebirea dintre înger şi om şi pentru ca, înțelepțiți fiind de covârşitoarea înălțime a îngerului, împreună rob şi el, să se izbăvească de nebunia lor împotriva Stăpânului. Dreptul Daniel, deşi avea atâta îndrăznire, nu l-a putut vedea pe înger, iar anomeii, care stau atât de departe de virtutea lui Daniel, iscodesc nu pe un înger, ci pe Însuşi Stăpânul îngerilor! Acela a potolit furia leilor; noi nu putem birui nici o vulpe; acela a rupt în două un balaur şi a biruit firea fiarei prin îndrăznirea lui cea către Dumnezeu; noi însă ne temem chiar de cele mai mici târâtoare; acela l-a biruit pe împărat, furios ca un leu; arătându-se în mijloc, a potolit mânia lui Nabucodonosor, pornită mai cumplit decât văpaia împotriva oştirilor barbare; a luminat toate cele întunecate. Acest Daniel însă, care i-a luminat pe alții, când l-a văzut pe înger că vine la el, a fost cuprins de cumplită întunecime. Ce cuvânt de apărare vor avea dar cei ce încearcă să pătrundă fericita fire a lui Dumnezeu?

Dar nu mi-am oprit atunci aici cuvântul; am urcat spusele mele şi la acele înțelepte puteri de sus. Am arătat că şi-au întors ochii, că au pus înaintea lor aripile, că stau drepte în picioare, că strigă neîncetat; într-un cuvânt, că prin toate faptele lor puterile acelea netrupeşti arată uimirea şi spaima lor. Cu cât sunt mai înțelepte, cu cât sunt mai aproape decât noi de ființa aceea nespusă şi

fericită a Dumnezeirii, cu atât ştiu mai bine decât noi fiinţa de neînţeles a lui Dumnezeu, căci creşterea înţelepciunii aduce creştere în evlavie.

V-am spus atunci iarăşi ce înseamnă „ de neapropiat” şi că este mai mult decât „ de neînţeles” ; am arătat şi pricina, că ceea ce este de neînţeles rămâne de neînţeles şi după cercetare, pe când ceea ce este de neapropiat nici nu suferă să fie cercetat; şi am dat şi pilda cu oceanul. Am spus atunci că Pavel n-a zis: „ Cel ce este lumină neapropiată” , ci: „ Cel ce locuieşte în lumină neapropiată” . Dacă nu te poţi apropia de casa Iui Dumnezeu, cu atât mai puţin de Dumnezeu, Care locuieşte în casă. Pavel a spus acestea nu ca să circumscrie pe Dumnezeu într-un loc, ci ca să lămurească pe deplin că Dumnezeu este nepătruns de minte şi (atât) de neapropiat.

V-am adus ca dovadă şi alte puteri, pe Heruvimi, şi am arătat cum deasupra lor este tărie, că este piatră de cristal, că este asemănare de tron, şi chip de om, şi chihlimbar, şi foc şi curcubeu, iar după toate acelea, zice profetul: „ Aceasta este vederea asemănării slavei Domnului” . Prin toate acestea v-am arătat pogorământul lui Dumnezeu, şi că acesta chiar nu poate fi văzut nici de puterile cele de sus.

2. Nu fără pricină am spus pe scurt acestea; ci, pentru că vă eram dator cu făgăduinţa făcută, am vrut să ştiu bine cât am plătit din datorie şi cât mai am de plată. Aşa fac cei ce au de plătit împrumuturi, scot condica în care este scrisă toată socoteala, o arată celor care i-au împrumutat şi plătesc restul. Şi eu dar, deschizând mintea voastră ca şi cum aş deschide o condică, după ce v-am arătat prin cuvânt, ca şi cu degetul, învăţăturile ce vi le-am dat, mă îndrept acum spre cele ce-au mai rămas.

- Ce-a mai rămas dar?

- Să arăt că nici Începătoriile, nici Stăpâniile, nici Domniile, nici o altă putere zidită nu există, care să aibă cunoştinţa deplină a lui Dumnezeu. Căci sunt şi alte puteri, pe care nu le cunoaştem nici după nume. Gândiţi-vă la mândria nesăbuită a ereticilor! Nu cunoaştem nici numele (tuturor) robilor lui Dumnezeu, şi iscodim fiinţa Lui! Sunt îngeri şi Arhangheli, şi Tronuri şi Domnii, şi începătorii şi Stăpânii. Dar nu sunt numai acestea popoarele cele din ceruri, ci mai sunt nenumărate popoare şi seminţii nespuse, pe care nici un cuvânt nu le poate înfăţişa.

- Dar de unde se vede că sunt puteri mai multe decât acestea, ale căror nume nici nu le ştim?

- Pavel, care a vorbit şi despre celelalte cete îngereşti, ne-a grăit şi de acestea, spunând despre Hristos aşa: „ Şi L-a pus să stea mai presus de toată Începătoria şi Stăpânia şi Puterea, şi peste tot numele ce se numeşte, nu numai în veacul acesta, ci şi în cel ce va să fle” . Vezi că sunt acolo unele nume care au să fie cunoscute în viitor, dar necunoscute acum? De aceea a spus: „ Nu numai în veacul acesta, ci şi în cel ce va să fie” . Şi ce e de mirare că nu au cunoştinţa deplină a fiintei lui Dumnezeu? Asta nu e deloc greu de dovedit. Puterile acestea de sus, Începătoriile, Stăpâniile şi Domniile, nu cunosc multe din planurile lui Dumnezeu. Şi tot prin cuvintele Apostolilor vom dovedi că unele din planurile lui Dumnezeu le-au aflat odată cu noi şi că nu le cunoşteau înainte de noi; dar nu numai odată cu noi, ci şi prin noi. „ Altor generaţii, spune Pavel, nu li s-a făcut cunoscut, cum s-a descoperit acum Sfinţilor Lui Apostoli şi Profeţi, cum că păgânii

sunt împreună-moştenitori şi mădulare ale aceluiaşi trup şi împreună-părtaşi ai făgăduinței Lui (dar făgăduințele fuseseră date iudeilor), prin Evanghelie, al cărei slujitor am fost eu, Pavel” .

- Şi de unde se vede că puterile cele de sus au aflat aceasta acum? Cuvintele de mai sus vorbesc despre oameni!

- Ascultă aici! „ Iar mie, celui mai mic decât toți sfinții, spune Pavel, mi s-a dat harul acesta, ca să binevestesc între neamuri bogăția cea de nepătruns a lui Hristos” .

- Ce înseamnă de nepătruns?

- Ceea ce nu se poate căuta; dar nu numai ce nu se poate căuta, ci nici nu i se poate da de urmă.

Să audă iarăşi ereticii cât de dese şi de multe săgeți le aruncă! Dacă bogăția Lui este de nepătruns, cum este de pătruns Dăruitorul bogăției?

„ Şi să lumineze tuturor care este iconomia tainei celei din veci ascunse în Dumnezeu…, ca să se facă acum cunoscută, prin Biserică, Începătoriilor şi Stăpâniilor, înțelepciunea cea de multe feluri a Iui Dumnezeu” . Ai auzit că acum, şi nu mai înainte, au cunoscut puterile acelea voia aceasta a lui Dumnezeu? Cele pe care le voieşte împăratul, sutaşul nu le ştie. „ Ca să se facă acum cunoscută, prin Biserică, Începătoriilor şi Stăpâniilor, înțelepciunea cea de multe feluri a lui Dumnezeu” . Vezi câtă cinste a fost pentru firea omenească faptul că puterile cele de sus au cunoscut tainele împăratului odată cu noi şi prin noi?

- Dar de unde se vede că Pavel vorbeşte aici de puterile cele cereşti? Pavel obişnuieşte să numească şi pe demoni începătorii şi stăpânii! „ Nu avem de luptat cu sângele şi trupul, ci cu începătoriile, cu stăpâniile, cu stăpânitorii lumeşti ai întunericului veacului acestuia” . Oare nu cumva şi aici spune că demonii au cunoscut tainele acestea odată cu noi şi prin noi?

- Deloc! E vorba de puterile cele de sus; căci după ce a spus: „ Începătoriilor şi Stăpâniilor” , a adăugat: „ din cer” . Aceste Începătorii şi Stăpânii sunt cereşti, celelalte, începătorii şi stăpânii de sub cer; de aceea le şi numeşte „ stăpânitori lumeşti” , pentru a arăta că cerul este necălcat de ei şi că numai în lumea aceasta îşi arată toată tirania lor.

3. Ai văzut că puterile cele de sus au cunoscut aceste planuri ale lui Dumnezeu odată cu noi şi prin noi?
Dar să ducem cuvântul la plata datoriei, arătând că nici Începătoriile, nici Stăpâniile nu cunosc ființa lui Dumnezeu.

- Cine a spus asta?

- Nici Pavel, nici Isaia, nici Iezechiel, ci alt vas sfânt, însuşi fiul tunetului, Ioan, cel iubit de Iisus, cel ce s-a culcat pe pieptul Stăpânului şi a sorbit de acolo izvoarele cele dumnezeieşti.

- Ce spune el?

- „ Pe Dumnezeu nu L-a văzut nimeni niciodată" . Cu adevărat fiu al tunetului! A dat drumul unui glas mai strălucit decât un glas de trâmbiță, în stare să-i facă de ruşine pe toți cei ambițioşi. Dar să vedem şi ecoul!

- Ce spui, Ioane? „ Pe Dumnezeu nu L-a văzut nimeni niciodată" ? Dar ce vom face cu profeții care spun că L-au văzut pe, Dumnezeu? Isaia zice: „ Am văzut pe Domnul şezând pe tron înalt şi preaînălțat" ; Daniel, iarăşi: „ Am văzut până ce s-au pus tronurile, şi a şezut Cel-vechi-de-zile" ; şi Miheia: „ Am văzut pe Domnul, Dumnezeul lui Israel, şezând pe tronul Lui" ; şi alt profet, iarăşi: „ Am văzut pe Domnul stând pe Jertfelnic şi mi-a zis: „ Loveşte peste curățitor" . Şi ai putea aduna multe mărturii de felul acesta.

- Cum dar Ioan spune că „ pe Dumnezeu nu L-a văzut nimeni niciodată" ?

- Ca să cunoşti că vorbeşte despre înțelegerea desăvârşită a lui Dumnezeu şi despre cunoaşterea Lui cu totul limpede. Toate acele vederi de care vorbesc profeții au fost pogorăminte; că niciunul din ei n-a văzut ființa curată a lui Dumnezeu se vede de acolo că fiecare a văzut-o în chip deosebit. Dumnezeu este simplu, necompus şi fără de formă; iar toți aceştia au văzut chipuri deosebite.

Aceasta o arată Dumnezeu printr-un alt profet, şi, pentru a-i convinge că n-au văzut ființa desăvârşită a Iui Dumnezeu, a spus: „ Eu am înmulțit vedeniile şi în mâinile profeților Mi-am făcut asemănare" , „ nu le-am arătat însăşi ființa Mea, spune Dumnezeu, ci un pogorământ, din pricina slăbiciunii celor ce Mă vedeau" . Ioan nu spune numai despre oameni că „ pe Dumnezeu nu L-a văzut nimeni niciodată" ; asta a fost arătată în cele spuse, adică în graiul profetic, care zice: „ Eu am înmulțit vedeniile şi în mâinile profeților Mi-am făcut asemănare" , şi în hotărârea făcută lui Moise.

Când Moise a dorit să-L vadă pe Dumnezeu față către față, Dumnezeu i-a spus: „ nimeni nu va vedea fața Mea şi va fiu viu" . Prin urmare, acest lucru ne este cunoscut şi recunoscut. Dar Ioan nu spune: „ Pe Dumnezeu nu L-a văzut nimeni niciodată" numai despre noi, oamenii, ci şi despre puterile cele de sus. Din pricina aceasta îl aduce ca Dascăl al acestei dogme pe Unul-Născut. Şi ca să nu întrebe cineva: De unde se vede asta?, a adăugat: „ Cel Unul-Născut, Fiul, Care este în sânul Tatălui, Acesta a spus" , aducând un Martor şi un Dascăl vrednic de credință al dogmei. Dacă Ioan ar fi voit să ne lase să înțelegem ceea ce a spus Moise, ar fi fost de prisos să mai adauge că „ Cel Unul-Născut a spus" ; căci nu „ Cel Unul-Născut a spus" , ci, chiar înainte de a mărturisi Ioan acestea, că a auzit de la Cel Unul-Născut, ne-a arătat nouă profetul că a auzit de la Dumnezeu. Dar pentru că avea să ne descopere mai mult decât cele spuse atunci, că nici puterile cele de sus nu-L văd, pentru aceasta-L aduce ca Dascăl pe Unul-Născut.

Înțelege aici prin vedere cunoştința! De puterile cele de sus nu trebuie să-ți închipui că au ochi, lumini de ochi şi gene; ci ceea ce este la noi vederea, la acelea este cunoştința. Dar când auzi că „ pe Dumnezeu nu L-a văzut nimeni niciodată" , aceasta socoteşte, că auzi că pe Dumnezeu nu L-a cunoscut nimeni niciodată desăvârşit, (adică) ceea ce este El după ființă. Şi de Serafimi când auzi că şi-au întors ochii şi şi-au acoperit fața, iar despre Heruvimi, că au făcut la fel, să nu socoteşti că au ochi şi lumini de ochi! Numai trupurile au acest chip! Crede că prin aceste cuvinte Profetul a vrut să vorbească despre cunoştința lor.

Deci dacă profetul spune că puterile cele de sus nu-L pot vedea pe Dumnezeu când face acest pogorământ, n-a spus altceva decât că nu pot suferi cunoaşterea Lui clară şi înțelegerea Lui desăvârşită şi nici nu îndrăznesc să se uite țintă la ființa Lui cea prea curată şi neprihănită, nici chiar la pogorământul Lui. Iar a te uita țintă înseamnă a cunoaşte.

De aceea şi evanghelistul, pentru că ştia că nu este cu putință firii omeneşti să cunoască astfel de lucruri şi că Dumnezeu nu poate fi înțeles nici de puterile cele de sus, ne aduce ca învățător al acestei dogme chiar pe Cel ce şade la dreapta lui Dumnezeu, pe Cel ce cunoaşte desăvârşit acestea. Şi n-a spus numai atât:
„ Fiul” , deşi chiar dacă ar fi apus numai atât era destul ca să închidă gurile celor neruşinați. După cum mulți sunt numiți hristoşi, dar adevăratul Hristos este unul, şi după cum mulți sunt numiți domni, dar Domnul este unul, şi după cum mulți sunt numiți dumnezei, dar Dumnezeu este unul, tot astfel şi mulți sunt numiți fii, dar Fiul este unul, iar adaosul articolului este îndestulător pentru a arăta că e vorba numai de Cel Unul-Născut.

Totuşi evanghelistul nu s-a mulțumit cu atât, ci, după ce a spus: „ Pe Dumnezeu nu L-a văzut nimeni niciodată” , a adăugat: „ Cel Unul-Născut, Fiul, Care este în sânul Tatălui, Acesta a spus” . Mai întâi a spus „ Unul-Născut” , apoi „ Fiu” Din pricină că numele de fiu se dă tuturor oamenilor, mulți socotindu-L şi pe El unul din cei mulți, ştirbesc slava Fiului; de aceea evanghelistul a pus mai întâi cuvântul „ Unul-Născut” , nume deosebit şi propriu Lui şi nepotrivit nici unuia din ceilalți fii, pentru ca din aceasta să crezi că şi numele acesta comun tuturor oamenilor nu este comun, ci propriu Lui şi esențial, şi nu se potriveşte niciunuia din ceilalți, aşa cum I se potriveşte Lui.

4. Ca să fac mai lămurite cuvintele mele, am să spun acelaşi lucru mai pe larg. Numele de „ fiu” se dă şi oamenilor, dar se dă şi lui Hristos; nouă abuziv, lui Hristos, în mod propriu; numele de „ Unul-Născut” este propriu numai lui Hristos, şi nimănui altcuiva dintre ceilalți nu i se potriveşte acest nume, nici chiar în chip abuziv. Aşadar, ca să afli din numele care nu se potriveşte nimănui, ci numai Lui, că şi celălalt nume, care se potriveşte tuturor oamenilor, este propriu Lui, de aceea a spus mai întâi „ Cel Unul-Născut” , şi apoi „ Fiul” .
Iar dacă nu-ți sunt de-ajuns nici aceste dovezi, spune evanghelistul, îți voi mai da o a treia; grosolană, e drept, şi omenească, dar în stare să-i înalțe la înțelegerea slavei Celui Unuia-Născut şi pe cei ce se târăsc jos.

- Care-i această dovadă?

- „ Cel ce este în sânul Tatălui” . Grosolan este cuvântul, dar în stare să arate că este cu adevărat Fiu, dacă judecăm acest cuvânt cum se cuvine lui Dumnezeu. După cum, când auzi de tron, de şedere de-a dreapta, nu înțelegi tron şi loc de mărginire, ci din numele de tron şi din şederea de-a dreapta înțelegi identitatea şi egalitatea de cinste, tot astfel şi când auzi de „ sân” , să nu socoteşti că e vorba (propriu-zis) de sân, nici de loc, ci prin numele de sân înțelege apropierea şi îndrăznirea față de Cel ce L-a născut. De altfel, cuvintele „ locuire în sânul Tatălui” ne arată şi ne înfățişează, cu mult mai lămurit decât cuvintele „ şedere de-a dreapta” , apropierea de Cel ce L-a născut. Nici n-ar suferi Tatăl să aibă în sânul Său pe Fiul dacă Fiul n-ar fi de aceeaşi ființă, şi nici Fiul n-ar suferi să locuiască în sânul cel părintesc dacă ar fi de o fire inferioară Tatălui.

Aşadar, ca Fiu, Unul-Născut şi locuitor în sânul cel părintesc cunoaşte desăvârşit toate cele ale Tatălui. De aceea s-a slujit evanghelistul de aceste cuvinte, ca să înfăţişeze cunoaşterea desăvârşită pe care o are Fiul despre Tatăl. Căci despre cunoaştere a fost vorba; dacă n-ar fi fost vorba de asta, pentru ce ar mai fi amintit de sân? Pentru că dacă nici Dumnezeu nu este trup, după cum nici nu este, şi dacă nici cuvântul sân nu arată că Fiul este cu adevărat Fiul şi apropierea de Cel ce L-a născut, atunci fără rost şi în zadar a mai fost azvârlit acest cuvânt, căci nu ne împlineşte nici o trebuință. Dar n-a fost azvârlit fără rost, Doamne fereşte! Nici nu grăieşte în zadar Duhul, ci, prin cele ce a spus, a arătat apropierea Fiului de Tatăl.

Evanghelistul a grăit un lucru mare: anume că nici zidirea cea de sus nu-L vede pe Dumnezeu, adică nu-L cunoaşte desăvârşit. Voind dar să aducă un Dascăl vrednic de Credință al acestei dogme, a spus cuvintele acelea, ca să Crezi despre toate - pentru că este Fiu, este Unul-Născut, locuieşte în sânul cel părintesc - şi de nimic să nu te mai îndoieşti.

Iar dacă cineva nu-i pus pe ceartă şi nici nu vrea să grăiască neruşinat, mai spun că aceste cuvinte ale evanghelistului Ioan ne arată şi veşnicia Fiului. După cum din graiul acela spus lui Moise: „ Eu sunt Cel ce sunt” , înțelegem veşnicia lui Dumnezeu, tot astfel şi din graiul acesta, care spune: „ Cel ce este în sânurile Tatălui” , putem înțelege că Fiul este din veşnicie în sânurile Tatălui.

Am dovedit prin toate cele spuse că ființa lui Dumnezeu nu poate fi înțeleasă de nici o zidire. Rămâne acum să arăt că numai Fiul şi Duhul cel Sfânt Îl cunosc desăvârşit pe Dumnezeu. Dar asta să o lăsăm pentru o altă cuvântare, ca să nu întunec mintea voastră cu mulțimea celor spuse şi ca să întoarcem iarăşi cuvântul spre sfătuirea obişnuită.

Dar care era sfătuirea cea obişnuită? Să ne rugăm stăruitor, cu minte trează şi cu suflet veghetor. Când am vorbit mai înainte tot despre rugăciunea stăruitoare, am văzut că toți pe dată m-au ascultat. Ar fi dar nechibzuit să mustru pe cei trândavi şi să nu laud pe cei harnici. Vreau să vă laud deci astăzi şi să vă mulțumesc pentru ascultarea aceea. Şi aceasta va fi mulțumirea ce vă voi aduce-o, dacă vă voi învăța pentru ce rugăciunea aceea se face înainte de celelalte şi pentru ce diaconul porunceşte atunci să fie aduşi îndrăciții şi cei cuprinşi de nebunie şi să-şi plece capetele.

- Pentru ce face asta?

- Lucrarea diavolului este un lanț rău şi cumplit, lanț mai puternic decât fierul. După cum atunci când judecătorul urmează să vină şi să se aşeze pe scaun înalt, temnicerii îi scot din temniță pe întemnițați şi-i aşează în fața grilajelor şi a perdelelor locului de judecată, plini de praf, murdari, cu părul lung, îmbrăcați în zdrențe, tot aşa au legiuit şi Părinții, ca, atunci când Hristos are să Se aşeze ca pe un scaun înalt şi are să Se arate în înseşi Sfintele Taine, să fie aduşi îndrăciții ca nişte întemnițați; nu ca să dea seama de răutățile lor, precum cei înlănțuiți, nici ca să fie chinuiți şi osândiți, ci ca să se facă rugăciuni obşteşti pentru ei, când sunt în biserică tot poporul şi tot oraşul, pentru ca toți, într-un suflet, să se roage pentru ei Stăpânului obştesc şi să ceară cu mare glas milă de la Dumnezeu.

5. În predica de mai înainte îi mustram pe cei ce plecau de la o rugăciune ca aceasta şi, în vremea aceea, stăteau pe afară. Acum, însă, vreau să-i mustru pe cei ce rămân în biserică; nu pentru că

rămân, ci pentru că, deşi rămân, nu sunt cu nimic mai buni decât cei ce stau pe-afară, căci în acel timp înfricoşător ei stau de vorbă între ei.

Ce faci, omule? Îi vezi pe atâţia din fraţii tăi întemniţaţi stând alături de tine, şi tu vorbeşti despre lucruri cu totul nepotrivite? Oare numai vederea lor nu-i în stare să te înspăimânte şi să-ţi înmoaie inima de milă? Fratele tău e în lanţuri, şi tu, nepăsător? Spune-mi, ce iertare vei avea când eşti atât de nesimţitor, atât de neomenos, atât de crud? Nu îţi este teamă, oare, că, atunci când stai de vorbă cu altul, când te trândăveşti, când eşti nepăsător, sare vreun demon de acolo şi, aflându-ţi sufletul gol şi măturat , intră în el în toată voia pentru că găseşte casa neîncuiată? N-ar trebui, oare, ca toţi îndeobşte să sloboziţi izvoare de lacrimi în ceasul acela? n-ar trebui, oare, ca ochii tuturor să se vadă uzi de lacrimi şi să fie planşete şi vaiete în toată biserica? După împărtăşirea cu Sfintele Taine, după desfătarea băii, după unirea cu Hristos, lupul acela a avut putere să răpească din turmă oile şi să le ţină la el, şi tu nu plângi când vezi nenorocirea? Fapta aceasta a ta este oare vrednică de apărat? Nu vrei să ai milă de fratele tău? Teme-te cel puţin pentru tine şi trezeşte-te!

Spune-mi, rogu-te, dacă ai vedea că ia foc casa vecinului tău, şi de ţi-ar fi vecinul duşmanul cel mai înverşunat, n-ai alerga să stingi focul de teamă ca nu cumva, înaintând, focul să ajungă şi la tine? Tot aşa gândeşte şi despre îndrăciţi! Căci foc este, şi mai cumplit decât focul, lucrarea celui-rău. Ia aminte ca nu cumva diavolul, înaintând, să pună stăpânire şi pe sufletul tău! Iar când îl vezi că stă lângă tine cu mult zel, aleargă la Stăpânul. Pentru ca diavolul, văzându-ţi cald şi treaz sufletul tău, să-ţi socotească de necălcat mintea. De te vede cu gura căscată şi nepăsător, diavolul intră iute ca într-o casă pustie; de te vede însă puternic, cu sufletul treaz şi prins chiar de ceruri, nu îndrăzneşte nici să te privească măcar.

Prin urmare, dacă nu-ţi pasă de fraţii tăi, ai milă cel puţin de tine! Astupă intrarea diavolului în sufletul tău! Şi nimic nu opreşte atacul demonilor împotriva noastră ca rugăciunea şi cererea stăruitoare. Chiar şi aceasta, că diaconul porunceşte şi spune: „ Drepţi să stăm bine” , n-a fost rânduită fără pricină, în zadar, ci ca să ridicăm gândurile care se târăsc pe jos, ca să putem înfăţişa sufletul nostru drept înaintea lui Dumnezeu, aruncând de la noi moliciunea pricinuită de grijile cele lumeşti. Şi că acesta-i adevărul, că, adică, spusele diaconului se adresează sufletului, nu trupului, că lui îi porunceşte să se ridice, să-l ascultăm şi pe Pavel, care se foloseşte în acelaşi chip de cuvânt.

Scriind către oamenii care căzuseră şi care erau descurajaţi din pricina încercărilor, zicea: „ îndreptaţi mâinile cele slăbite şi genunchii cei slăbănogiţi” . Ce vom spune? Oare Pavel vorbeşte aici de mâinile şi genunchii trupului? Deloc! Pavel nu vorbeşte nici alergătorilor la curse, nici atleţilor, ci prin aceste cuvinte ne sfătuieşte să ridicăm întăritura gândurilor noastre dinlăuntru, doborâtă mai înainte de ispite.

Gândeşte-te lângă cine stai, cu cine ai să-L chemi pe Dumnezeu. Cu Heruvimii! Gândeşte-te cu cine cânţi împreună! Îţi va fi îndestulător spre trezvie să te gândeşti că eşti înconjurat de trup, că eşti împletit cu carne, şi totuşi ai fost învrednicit să lauzi împreună cu Puterile cele netrupeşti pe Stăpânul de obşte al tuturor.

Nici unul, aşadar, cu râvna slăbită, să nu ia parte la cântările acelea sfinte şi tainice! nici unul să nu aibă în vremea aceea gânduri lumeşti! Ci, izgonind din minte toate cele lumeşti şi mutându-te cu totul în cer, ca şi cum ai sta alături de tronul lui Dumnezeu, aşa înalță cântarea cea preasfântă Dumnezeului slavei. De aceea am primit poruncă să stăm bine în acel timp. Căci a sta bine nu înseamnă altceva decât a sta aşa cum se cuvine să stea un om înaintea lui Dumnezeu, cu frică şi cu cutremur, cu suflet treaz şi veghetor. „ Aşa stați în Domnul iubiților” .

După cum arcaşul, care vrea să-i meargă săgețile drept la țintă, se îngrijeşte mai întâi de felul cum îi stă trupul şi dă drumul săgeților după ce se aşează chiar în dreptul țintei, tot aşa şi tu, care ai să ținteşti capul cel rău al diavolului, îngrijeşte-te mai întâi de starea gândurilor tale, ca să trimiți drept la țintă săgețile împotriva diavolului, după ce-ai făcut statura sufletului dreaptă şi slobodă.

6. Acestea, despre rugăciune. Dar pentru că, în afară de nepăsarea din timpul rugăciunii, diavolul a mai născocit ceva nespus de trist, trebuie să împiedicăm şi acest atac al lui.

Care este, dar, răul pe care ni l-a făcut diavolul acela viclean?

Văzându-vă aşa de strânşi unul în altul, ca un trup, şi atât de atenți la cuvintele predicii, n-a îndrăznit să-i trimită pe slujitorii săi ca, prin sfaturi şi prin îndemnuri, să vă desprindă de la ascultarea predicii. Ştia că nimeni dintre voi n-avea să sufere pe nişte sfătuitori ca aceştia. De aceea, a amestecat nişte tâlhari şi nişte hoți de buzunare prin mulțime şi a făcut diavolul ca aceştia să fure de multe ori de la cei adunați aici aurul cel aveau (legat) la ei.

Aşadar, ca să nu se mai întâmple asta şi nici paguba de bani să stingă cu timpul dragostea voastră de predică, fiindcă multora li s-au furat banii, vă îndemn şi vă sfătuiesc pe toți să nu mai veniți aici cu aur la voi, pentru ca râvna voastră în ascultarea predicii să nu ajungă pentru aceia pricină de răutate şi nici să se întunece din pricina furtului de bani plăcerea ce o simțiți din şederea aici. Diavolul a făcut asta nu ca să vă facă mai săraci, ci pentru ca pierderea de bani, întristându-vă cumplit, să vă scoată din suflet râvna voastră pentru ascultarea predicii. Pentru că şi pe Iov l-a lipsit de toate averile sale nu ca să-l facă mai sărac, ci ca să-l lipsească de credință. Ceea ce urmăreşte diavolul nu este ca să ne ia banii - căci ştie că asta nu-i nimic ~, ci ca prin luarea banilor să ne strecoare în suflet păcatul. Dacă n-a reuşit asta, n-a făcut nici o ispravă.

Cunoscând dar gândul lui, iubite, slăveşte pe Stăpânul când ți se iau banii, fie de tâlhari, fie de vreo altă pricină, şi vei fi mai câştigat; vei da o îndoită lovitură duşmanului: şi că nu te-ai necăjit, şi că ai mulțumit. Dacă va vedea că te amărăşte paguba banilor şi te înduplecă să te răzvrăteşti împotriva Stăpânului, nu va înceta să te păgubească mereu; dar dacă va vedea că nu numai că nu huleşti pe Dumnezeu, Făcătorul tău, ba, dimpotrivă, îi mai şi mulțumeşti pentru fiecare din nenorocirile ce vin peste ține, va înceta să te mai ispitească; ştie doar că încercarea prin nenorociri ajunge pentru tine pricină de mulțumire, ştie doar că-ti împleteşte mai strălucite cununi şi mai mari răsplăti. Aşa s-a întâmplat şi cu Iov. Când diavolul a văzut că Iov a mulțumit lui Dumnezeu, deşi îi luase banii şi-i lovise trupul, n-a mai îndrăznit să se apropie de el, ci a plecat, suferind o înfrângere ruşinoasă, după ce îl făcuse mai strălucitor pe atlet.

Cunoscând dar şi noi acestea, de un singur lucru să ne temem : de păcat. Pe toate celelalte să le îndurăm cu curaj, fie paguba de bani, fie boala trupului, fie greutățile vremurilor, fie ocările, fie clevetirile, fie orice alt necaz ce vine peste noi. Acestea, prin ele însele, nu numai că nu ne vor vătăma, ci, dimpotrivă, ne vor putea fi de mare folos, dacă le îndurăm cu mulțumire, şi ne vor pricinui şi mai mari răsplăti. Uită-te la Iov! După ce a fost încununat cu toate cununile răbdării şi ale bărbăției, a primit îndoit tot ce pierduse. Tu nu vei primi îndoit şi întreit, ci totul însutit dacă le rabzi pe toate cu bărbăție, şi vei moşteni viata veşnică, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să o dobândim, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l V

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

Despre ființa lui Dumnezeu, că este de neînțeles,
Împotriva anomeilor

1. Când ai de vorbit despre un subiect mai întins, ce are nevoie de multe cuvinte şi pe care nu-l poți termina în două sau trei zile, ci în mult mai multe, socot că nu trebuie să încarci mintea ascultătorilor cu toată învățătura dintr-o dată şi nici într-o singură cuvântare, ci să împărți totul în multe părți, ca să faci prin această împărțire povara cuvântului uşoară şi lesne de înțeles.

Şi limba, şi auzul, şi fiecare din simțurile noastre au puse măsuri, legi şi hotare; iar de încerci să depăşeşti vreodată aceste hotare, simțurile pierd şi puterea pe care o au.

Spune-mi, ce-i mai dulce decât lumina? Ce-i mai plăcut decât raza de soare? Cu toate acestea, când dulcele acesta şi plăcutul acesta ating peste măsură privirile noastre, ajung neplăcute şi împovărătoare. De aceea Dumnezeu a rânduit ca noaptea să urmeze zilei, pentru ca, venind întunericul peste ochii noştri obosiți, să coboare pleoapele, să adoarmă luminile ochilor, să odihnească puterea ostenită a văzului nostru şi să o facă mai potrivită pentru vederea zilei următoare. De aceea şi veghea, şi visul, potrivnice între ele, ajung la fel de plăcute când sunt folosite cu măsură; şi deşi numim dulce lumina, totuşi numim dulce şi visul, care depărtează de la noi lumina. Aşa că lipsa de măsură, oriunde ar fi, e grea şi supărătoare, iar măsura, plăcută, folositoare şi întăritoare.

De aceea şi eu, deşi vă vorbesc a patra sau a cincea zi despre ființa cea de neînțeles a lui Dumnezeu, nici astăzi nu sunt pregătit să pun capăt cuvântului; ci, după ce vă voi spune atât cât trebuie, am hotărât să las iarăşi mintea voastră să se odihnească.

Unde am lăsat mai înainte cuvântul? Că neapărat trebuie să-l iau de unde l-am lăsat, pentru că una este înlănțuirea învățăturii.

Spuneam atunci că „ fiul tunetului" a zis: „ Pe Dumnezeu nu L-a văzut nimeni niciodată; Cel Unul-Născut, Fiul Cel ce este în sânul Tatălui, Acela a spus" . Astăzi este de trebuință să aflăm unde a spus asta Fiul Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu.

„ A răspuns iudeilor Domnul, spune Ioan Evanghelistul, şi a zis: „ Nu doar că pe Tatăl L-a văzut cineva, decât Cel ce este din Dumnezeu; Acela L-a văzut pe Tatăl” . Şi aici cuvântul „ vedere” înseamnă cunoştinţă. Şi n-a spus numai: „ Nimeni nu L-a văzut pe Tatăl” , şi a tăcut, ca să nu socoteşti că aceste cuvinte sunt spuse numai despre om, că adică numai omul nu L-a văzut pe Dumnezeu; ci, voind să arate că nu L-au văzut nici îngerii, nici arhanghelii, nici puterile cele de sus, a făcut cunoscut asta prin cuvintele adăugate. După ce a spus: „ Nu doar că pe Tatăl L-a văzut cineva (vreodată)” , a adăugat: „ decât Cel ce este din Dumnezeu; Acela L-a văzut pe Tatăl” . Dacă ar fi spus numai „ nimeni” , mulţi din cei ce L-ar fi auzit ar fi socotit poate că a spus asta numai despre firea noastră omenească. Dar aşa, când a spus „ nimeni” , şi a adăugat şi: „ decât Fiul” , prin adăugirea Fiului a înlăturat întreaga zidire.

- Ce vrei să spui?, m-ar putea întreba cineva. A înlăturat şi pe Duhul cel Sfânt?

- Nicidecum! Duhul cel Sfânt nu face parte din zidire. Cuvântul „ nimeni” este pus totdeauna pentru a arăta numai zidirea. Când se vorbeşte de Tatăl, nu este înlăturat Fiul, iar când se vorbeşte de Fiul, nu este îndepărtat Duhul. Iar ca să fac cunoscut chiar acum, de aici, că „ nimeni” nu s-a spus pentru înlăturarea Duhului, ci pentru arătarea zidirii, să auzim ce spune Pavel vorbind corintenilor de această cunoştinţă despre care s-a spus că este numai a Fiului.

- Ce spune?

- „ Cine ştie cele ale omului, decât duhul omului care este în el? Aşa şi pe cele ale lui Dumnezeu nimeni nu le ştie, decât Duhul lui Dumnezeu!” . După cum aici cuvântul „ nimeni” nu înlătură pe Fiul, tot astfel şi dincolo, când cuvântul „ nimeni” a fost spus în legătură cu Fiul, nu îndepărtează pe Duhul cel Sfânt. De aici se vede că cele spuse sunt adevărate. Dacă prin cuvintele „ nimeni nu L-a văzut pe Tatăl, decât Cel ce este din Dumnezeu” ar fi îndepărtat pe Duhul cel Sfânt de la cunoaşterea lui Dumnezeu, atunci zadarnic a mai spus Pavel că, după cum omul le ştie pe cele ale lui, tot aşa şi Duhul cel Sfânt le cunoaşte desăvârşit pe cele ale lui Dumnezeu.

Tot astfel şi când se spune cuvântul „ unul” , acest cuvânt are aceeaşi tărie şi putere. De pildă: „ Un Dumnezeu, spune Pavel, Tatăl, din Care sunt toate, şi un Domn, Iisus Hristos, prin Care sunt toate” . Dacă spusele: „ unul este Dumnezeu, Tatăl” ar scoate din Dumnezeire pe Fiul, atunci şi spusele: „ Unul este Domn, Fiul” ar scoate din Domnie pe Tatăl. Dar cuvintele: „ un Domn, Iisus Hristos” , nu scot din Domnie pe Tatăl, şi nici cuvintele: „ un Dumnezeu, Tatăl” , nu scot din Dumnezeire pe Fiul.

2. Dacă ereticii ar zice, iarăşi, că pentru aceasta se numeşte Tatăl un Dumnezeu, pentru că Fiul este Dumnezeu, dar nu un Dumnezeu aşa ca Tatăl, ar urma să spună, pe temeiul premiselor puse de ei înşişi - căci noi nu am susţine asta -, că pentru aceasta se numeşte Fiul „ un Domn” , pentru că Tatăl este Domn, dar nu un Domn aşa ca Fiul. Iar dacă spusa aceasta e o nelegiuire, apoi tot o nelegiuire este şi spusa de mai înainte. Dar după cum cuvintele „ un Domn” nu îndepărtează pe Tatăl de la o deplină Domnie, nici nu mărginesc Domnia numai la Fiul, tot astfel nici cuvintele „ un Dumnezeu” nu scot pe Fiul din adevărata, preacurata şi neamestecata Dumnezeire, nici nu arată numai pe Tatăl.

Că Fiul este Dumnezeu, şi Dumnezeu la fel cum este şi Tatăl, rămânând totuşi Fiu, se vede din însuşi adaosul. Căci dacă numele de „ Dumnezeu” ar fi numai al Tatălui şi n-ar putea să ne arate alt ipostas, ci numai ipostasul acela nenăscut şi prim, acest nume fiind propriu numai lui şi în stare de a-l face cunoscut, atunci adaosul „ Tată” este de prisos. Ar fi fost de-ajuns să se spună „ un Dumnezeu” , şi am fi cunoscut despre cine e vorba. Dar pentru că numele de „ Dumnezeu” este comun şi Tatălui, şi Fiului, şi pentru că dacă Pavel ar Fi spus numai „ un Dumnezeu” n-ar fi arătat de cine anume vorbeşte, de aceea a fost nevoie de adaosul de „ Tată” , ca să arate că vorbeşte despre ipostasul cel dintâi, cel nenăscut; numele de „ Dumnezeu” nu-i era îndestulător să o arate, deoarece numele acesta este comun şi Tatălui, şi Fiului.

Dintre aceste nume, unele sunt comune tuturor persoanelor Dumnezeirii, altele sunt proprii, specifice (fiecăreia). Cele comune arată identitatea de fiinţă; cele proprii caracterizează proprietăţile ipostaselor. numele de „ Tată” şi de „ Fiu” sunt proprii fiecărui ipostas, iar numele de „ Dumnezeu” şl „ Domn” le sunt comune. Aşadar, pentru că Pavel a întrebuinţat numele comun, „ un Dumnezeu” , a fost nevoie şi de cel propriu, de cel specific, ca să cunoşti despre cine vorbeşte, ca să nu cădem în nebunia lui Sabelie.

Că nici numele de „ Dumnezeu” nu este mai mare decât numele de „ Domn” şi nici numele de „ Domn” nu e mai mic decât numele de „ Dumnezeu” se vede din următoarele: în tot Vechiul Testament, Tatăl se numeşte „ Domn” :
„ Domnul Dumnezeul tău un Domn este” ; şi iarăşi: „ Domnului Dumnezeului tău să te închini şi numai Lui să-I slujeşti” ; şi iarăşi: „ Mare este Domnul nostru şi mare este tăria Lui, şi priceperii Lui nu este hotar” ; şi iarăşi: „ Să cunoască ei că numele Tău este Domnul. Tu singur eşti Cel Preaînalt peste tot pământul” . Dacă numele de „ Domn” ar fi mai mic decât numele de „ Dumnezeu” şi ar fi nevrednic de fiinţa Dumnezeirii, n-ar fi trebuit să spună: „ Să cunoască ei că numele Tău este Domnul” . Iarăşi: dacă numele de „ Dumnezeu” ar fi mai mare decât numele de „ Domn şi mai cinstit, n-ar fi trebuit ca Fiul, Care după anomei este mai mic decât Tatăl, să fie numit cu un nume care se cuvine Tatălui, care ar fi, după ei, propriu numai Tatălui.

Dar lucrurile nu stau aşa. nici Fiul nu-i mai mic decât Tatăl, nici numele de Domn nu-i mai înjositor decât numele de Dumnezeu. Din pricina aceasta, Scriptura întrebuinţează fără deosebire aceste numiri, şi pentru Tatăl, şi pentru Fiul.

Aşadar, după cum aţi auzit că Tatăl este numit Domn, haide să vă arăt că şi Fiul este numit Dumnezeu: „Iată, Fecioara în pântece va avea şi va naşte Fiu şi vor chema numele Lui: Emanuel, care se tâlcuieşte: „ Cu noi este Dumnezeu” . Ai văzut că şi Tatălui i se dă numele de „ Domn” şi Fiului numele de Dumnezeu? După cum dincolo spune: „ Să cunoască ei că numele Tău este Domnul” , tot astfel şi aici zice: „ Vor chema numele Lui Emanuel” . Şi iarăşi: „ Prunc S-a născut nouă. Fiul, şi s-a dat nouă… şi se numeşte numele Lui înger de mare sfat, Dumnezeu tare, stăpânitor” . Uită-te, te rog, la priceperea şi la înţelepciunea duhovnicească a profeţilor! Ca să nu se creadă că e vorba de Tatăl, când spun numai cuvântul Dumnezeu, fac pomenire mai întâi de taina întrupării Domnului. Că nu S-a născut Tatăl din Fecioară nici nu S-a făcut prunc.

Iarăşi, un alt profet la fel vorbeşte despre El: „ Acesta este Dumnezeul nostru, nu va fi socotit altul asemenea Lui .

-Dar despre cine vorbeşte Profetul? Oare nu despre Tatăl?

- Deloc! Ascultă că şi Profetul a amintit de taina întrupării Domnului. După ce a spus: „ Acesta este Dumnezeul nostru, nu va fi socotit altul asemenea Lui” , a continuat: „ A aflat toată calea ştiinţei şi a dat-o lui Iacov, sluga Lui şi lui Israel, cel iubit de Dânsul. După aceasta pe pământ S-a arătat şi cu oamenii a petrecut” iar Pavel zice: „ Din care este Hristos, după trup, Cel ce este peste toate Dumnezeu binecuvântat în veci. Amin” . Şi iarăşi: „ Nici un desfrânat sau lacom… nu are moştenire în împărăţia lui Hristos şi Dumnezeu . Şi iarăşi: „ La arătarea slavei marelui Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos”
Iar Ioan tot aşa Îl numeşte zicând: „ La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul”

3.
- Da e drept mi se poate răspunde! Dar arată-mi în ce loc Scriptura, punându-L împreună cu Tatăl, Îl numeşte pe Tatăl Domn ?

- Îţi voi arăta nu numai asta, ci şi că pe Tatăl îl numeşte Domn şi pe Fiul Îl numeşte Domn, şi că pe Tatăl îl numeşte Dumnezeu şi că pe Fiul îl numeşte Dumnezeu, întrebuinţându-se la un loc amândouă numele.

- Unde le putem găsi?

- Vorbind odată Hristos iudeilor, le-a spus: „ Ce vi se pare de Hristos? Al cui Fiu este?” Iar ei i-au spus: „ Al lui David” Şi le-a spus lor: „ Cum, dar, David cu duhul Îl numeşte pe El Domn, zicând: Zis-a Domnul Domnului meu: Şezi de-a dreapta Mea?” . Iată Domn şi Domn!

Vrei să afli unde numeşte Scriptura Dumnezeu şi pe Tatăl, şi pe Fiul, folosind la un loc numele?

Ascultă-i şi pe profetul David, şi pe Apostolul Pavel arătându-ne asta! „ Tronul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului, toiag de dreptate este toiagul împărăţiei Tale. lubit-ai dreptatea şi ai urât fărădelegea. Pentru aceasta Te-a uns pe Tine, Dumnezeule, Dumnezeul Tău cu untdelemn de bucurie mai mult decât pe părtaşii Tăi” . Iar Pavel, când a spus această mărturie, a adăugat: „ Către îngerii Lui a spus: „ Cel ce face pe îngerii Săi duhuri…; iar către Fiul: „ Tronul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului” .

- Dar pentru care pricină l-a numit Pavel pe Dumnezeu Tată, şi pe Fiul, Domn?

- Pavel n-a făcut fără pricină şi fără scop asta acolo , ci pentru că le grăia elenilor, care se închinau la mai mulţi dumnezei. Pentru ca să nu-i spună lui Pavel păgânii: „ Ne ţii de rău că vorbim de mulţi dumnezei şi de mulţi domni, dar şi tu porţi aceeaşi vină, că şi tu vorbeşti de dumnezei, şi nu de un singur Dumnezeu” ; de aceea Pavel, făcând pogorământ slăbiciunii lor, îl numeşte pe Fiul cu alt nume, care are aceeaşi putere. Şi ca să vă arăt că acesta-i adevărul, am să citesc acest loc de mai sus şi veţi cunoaşte bine că cele ce le-am spus nu sunt presupuneri de-ale mele: „ Despre cele jertfite idolilor, ştim că toţi avem cunoştinţă. Cunoştinţa semeţeşte însă, iar dragostea zideşte… Despre mâncarea celor jertfite idolilor, dar, ştim că idolul nu este nimic în lume şi că nici un alt Dumnezeu nu este, decât Unul singur” .

Vezi că acele cuvinte le-a spus adresându-se unor oameni care socoteau că sunt mulți dumnezei? „ Căci deşi sunt numiți mulți dumnezei şi mulți domni fie în cer, fie pe pământ - (iarăşi se luptă cu aceia) - precum şi sunt mulți dumnezei şi mulți domni -adică aşa-numiți -, totuşi pentru noi este un singur Dumnezeu, Tatăl, din Care sunt toate, şi un singur Domn, Iisus Hristos, prin Care sunt toate” . De aceea a şi adăugat cuvântul „ Unul” , ca să nu socotească elenii că aduce iarăşi credința în mulți dumnezei. A numit pe Tatăl un (singur) Dumnezeu, fără să scoată pe Fiul din Dumnezeire, şi tot aşa pe Fiul L-a numit un (singur) Domn, fără să-L scoată pe Tatăl din Domnie. Pavel a vrut să îndrepte slăbiciunea acelora şi să nu-i găsească nici un cusur. Asta a şi fost pricina că Fiul lui Dumnezeu n-a fost cunoscut iudeilor clar şi arătat prin profeți; ci întunecat şi numai din când în când. Dacă ar fi auzit de Dumnezeu şi Domn, iudeii, care abia fuseseră scăpați de rătăcirea cea cu mulți dumnezei, s-ar fi întors îndată la aceeaşi boală. De aceea, cu timp şi fără timp, profeții vorbesc necontenit că „ Unul este Dumnezeu, şi în afară de El nu este altul” .

Profeții nu leapădă pe Fiul, - Doamne fereşte! -, ci voiesc să tămăduiască boala acelora şi să-i convingă să se izbăvească de credința în mulți dumnezei, care nu sunt.

Aşadar, când auzi cuvintele „ unul” şi „ nimeni” şi câte mai sunt ca acestea, să nu micşorezi slava Treimii, ci prin aceste cuvinte aflǎ deosebirea care este între Treime şi zidire. Căci şi în alt loc se spune: „ Cine a cunoscut gândul Domnului?” . Că aşa trebuie înțelese cuvintele acestea, căci nu lipsesc de cunoştința ființei lui Dumnezeu nici pe Fiul, nici pe Sfântul Duh, a fost dovedit în cele spuse mai sus, când am adus mărturia care zice: „ Cine ştie cele ale omului, decât duhul omului care este în el? Tot astfel şi pe cele ale lui Dumnezeu nimeni nu le ştie, decât Duhul lui Dumnezeu” . Şi, iarăşi, Hristos zice: „ nimeni nu-L cunoaşte pe Fiul decât Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaşte cineva decât Fiul” . Tot aşa, şi cu locul de care ne ocupăm: „ nu doar că pe Tatăl L-a văzut cineva, decât Cel ce este din Dumnezeu; Acesta L-a văzut pe Tatăl” . Domnul a spus prin aceste cuvinte că îl cunoaşte desăvârşit pe Dumnezeu, dar totodată a arătat şi pricina pentru care-L cunoaşte.

- Care e pricina?

- Că este din El. Iar că este din El există iarăşi o dovadă că îl cunoaşte desăvârşit. De aceea îl cunoaşte desăvârşit, pentru că este din El, şi dovada că este din El este că îl cunoaşte desăvârşit. O ființă nu poate cunoaşte o (altă) Ființă superioară ei, oricât de mică ar fi deosebirea dintre ele. Ascultă ce spune Profetul despre îngeri şi despre firea omenească! Că mică este deosebirea între îngeri şi oameni. După ce a spus: „ Ce este omul, că-l pomeneşti pe el? Sau Fiul omului, că-l cercetezi pe el?” , a adăugat: „ Micşoratu-l-ai pe el cu puțin față de îngeri” . Totuşi, chiar dacă este mică deosebirea, pentru că, la drept vorbind, deosebire este, nu putem afla, căci nu cunoaştem pe deplin Ființa îngerilor, oricât de mult am filosofa.

4. Dar pentru ce vorbesc eu de Firea îngerilor, când noi nu cunoaştem bine nici Ființa sufletului nostru, dar, mai bine spus, nici cât de cât? Iar dacă anomeii pretind că o cunosc, întreabă-i: ce este ființa sufletului? Este oare aer, sau duh, sau vânt, sau foc? Dar nu pot spune că e unul din acestea, pentru că toate acestea sunt corpuri, pe când sufletul este necorporal. Când anomeii nu-i cunosc pe îngeri, nici sufletele lor, cum pot pretinde că ei cunosc desăvârşit pe Stăpânul şi Făcătorul tuturor? Ce nebunie poate fi mai mare ca aceasta?

Dar pentru ce vorbesc eu despre ființa sufletului? Nu ştim nici cum ne stă sufletul în trup! Ce poți spune despre asta? Că se întinde sufletul în tot trupul? Dar a grăi aşa e o nechibzuință, căci aceasta este o însuşire a corpurilor! Despre suflet nu se poate spune aşa! Adeseori se taie mâinile şi picioarele, dar sufletul rămâne întreg, cu nimic împuținat din betegirea trupului. Vrei să spui că nu este sufletul în tot trupul, ci e strâns într-o mică parte a lui? Atunci, ar trebui neapărat ca şi celelalte mădulare să moară! Căci, negreşit, ceea ce e fără suflet e mort. Nu putem spune nici asta, că sufletul e strâns într-o mică parte a trupului. Ştim că sufletul este în trupul nostru, dar cum este, nu ştim. Dumnezeu a îndepărtat de la noi şi această cunoştință, pentru ca să ne închidă şi mai mult gura, ca să ne țină, ca să ne înduplece să rămânem jos şi să nu cercetăm cu curiozitate şi nici să nu le iscodim pe cele mai presus de noi.

Dar ca să nu demonstrăm astfel asemenea lucruri cu ajutorul rațiunii, hai să aducem din nou cuvântul la Scriptură.

„ Nu doar că pe Tatăl L-a văzut cineva, spune Domnul, decât Cel ce este din Dumnezeu; Acesta a văzut pe Tatăl” .

- Şi ce pot dovedi cuvintele acestea?, aş putea fi întrebat. Cuvintele acestea nu mărturisesc că El are o cunoştință desăvârşită. Că zidirea nu cunoaşte pe Dumnezeu a arătat-o când a spus: „ Nu doar că pe Tatăl L-a văzut cineva” ; iar că Fiul îl cunoaşte, şi aşa a arătat-o, iarăşi, prin adaosul: „ Decât Cel ce este din Dumnezeu; Acesta a văzut pe Tatăl” . Dar că îl cunoaşte desăvârşit, aşa cum Se cunoaşte pe El însuşi, încă nu este dovedit. Căci se poate, mi se spune mai departe de către anomei, să nu-L cunoască bine pe Dumnezeu nici zidirea şi nici Fiul; se poate ca Fiul să-L cunoască mai bine decât zidirea, dar să nu aibă nici El o cunoaştere şi o înțelegere desăvârşită a lui Dumnezeu. Că Fiul îl vede pe Dumnezeu ceea ce este şi îl cunoaşte, a spus-o; dar că îl cunoaşte desăvârşit, aşa cum Se cunoaşte pe Sineşi, încă nu a arătat-o.

- Vreți să ne încredințăm şi din Scripturi şi chiar din gura lui Hristos că Fiul cunoaşte desăvârşit pe Dumnezeu, aşa cum Se cunoaşte pe Sine? Să auzim ce spune iudeilor! „ După cum Mă cunoaşte Tatăl, şi Eu cunosc pe Tatăl” . Ce cunoaştere mai desăvârşită decât aceasta vrei? Întreabă-l pe potrivnic:

- Îl cunoaşte Tatăl desăvârşit pe Fiul, are în chip desăvârşit o cunoaştere întreagă a Lui, nu-I este ascuns nimic din cele ale Fiului, este ştiința Tatălui desăvârşită?

- Da, va răspunde potrivnicul.

- Deci, spune-i tu mai departe, când auzi că şi Fiul aşa îl cunoaşte pe Tatăl, cum Tatăl îl cunoaşte pe Fiul, nu mai căuta mai departe, căci cunoştința Fiului e la fel cu cunoştința Tatălui.

Şi în altă parte, arătând acelaşi lucru, Domnul spunea: „ Nimeni nu cunoaşte pe Fiul decât Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaşte nimeni decât Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere” . Descoperă, dar nu atât cât îl cunoaşte El, ci cât putem cuprinde noi. Dacă Pavel face asta, cu atât mai mult Hristos. Că şi Pavel spune ucenicilor săi: „ N-am putut să vă vorbesc ca unor oameni duhovniceşti, ci ca unor oameni trupeşti. Ca pe nişte prunci in Hristos, cu lapte v-am hrănit, nu cu mâncare, că încă nu puteați” .

- Dar acestea le-a spus numai corintenilor?

- Ce-ai zice, însă, dacă ți-aş arăta că Pavel cunoştea şi alte lucruri, pe care nimeni dintre oameni nu le-a aflat, şi a plecat cunoscându-le numai el dintre oameni?

- De unde putem afla asta?

- Din Epistola către corinteni! El este cel ce a spus: „ …a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cade omului să le grăiască” . Cu toate acestea, chiar omul acesta, care a auzit atunci cuvinte de nespus, pe care nu se cade omului să le grăiască, are o cunoştință parțială, cu mult mai prejos de cunoştința ce va să fie. El, care a spus aceste cuvinte, a grăit şi altele: „ în parte cunoaştem şi în parte profețim” ; şi: „ Când eram prunc, ca un prunc grăiam, ca un prunc gândeam, ca un prunc cugetam” ; şi: „ Acum vedem ca prin oglindă, în ghicitură, dar atunci, față către față” .

Prin urmare, din acestea s-a vădit toată rătăcirea anomeilor.

Când nu se cunoaşte ființa lui Dumnezeu, nu că este, ci ce este, ar fi cea mai mare nebunie să i se dea un nume. Dar, chiar dacă ființa lui Dumnezeu ar fi arătată şi cunoscută, nici aşa n-am putea da în chip desăvârşit de la noi şi prin noi un nume ființei Stăpânului. Dacă Pavel n-a cutezat să dea nume puterilor celor de sus, ci, după ce a spus: „La pus să şadă pe Hristos mai presus de toată începătoria şi stăpânia şi puterea şi domnia şi decât tot numele care se numeşte, nu numai în veacul acesta, ci şi în cel ce va să fie” şi ne-a învățat că mai sunt şi alte nume ale puterilor celor de sus, pe care atunci, în veacul ce va să fie, le vom cunoaşte, n-a avut curajul să mai pună alte nume în locul acelora, nici să le mai iscodească, de ce iertare sau de ce cuvânt de apărare mai sunt vrednici cei ce îndrăznesc să dea nume ființei Stăpânului? Când însăşi ființa lui Dumnezeu nu se cunoaşte, şi anomeii îi dau nume, trebuie să ne despărțim de ei ca de nişte nebuni. Că Dumnezeu este nenăscut, se ştie. Dar că acesta este numele ființei Lui, nici un profet n-a spus-o, nici un apostol n-a arătat-o, nici un evanghelist. Şi pe bună dreptate. Cum ar fi putut vorbi de numele Ei, cei care nu-I cunoşteau ființa?

5. Dar pentru ce vorbesc eu de dumnezeieştile Scripturi, după care este atât de vădită nebunia anomeilor şi atât de mare călcarea lor de lege, când nici elenii, care au rătăcit de la adevăr, n-au îndrăznit vreodată să spună aşa ceva? nimeni dintre eleni n-a cutezat să dea o definiție ființei dumnezeieşti şi să o cuprindă într-un nume. Dar pentru ce vorbesc eu de ființa lui Dumnezeu, când filosofii eleni n-au definit desăvârşit nici firea celor netrupeşti, când au filosofat despre ele, ci au dat o explicație şi o descriere mult mai puțin clară decât o definiție?

Dar care-i înțeleptul argument al anomeilor?

Ei spun: Dacă nu ştii ființa lui Dumnezeu, nu ştii pe cine cinsteşti!
Dar, mai cu seamă, nici n-ar trebui să răspundem unei astfel de obiecții, când au fost aduse din Scripturi atâtea dovezi că este cu neputință să ştim ce este Dumnezeu după ființă! Dar, pentru că noi nu grăim cu duşmănie față de anomei, ci ca să-i îndreptăm, haide să arătăm că nu a spune că nu cunoşti ființa lui Dumnezeu, ci a pretinde că o cunoşti, (aceasta) înseamnă a nu-L cunoaşte pe Dumnezeu.

Spune-mi, te rog, dacă din doi oameni care vorbesc despre cunoaşterea mărimii cerului, unul spune că ochi omenesc nu poate să-l cuprindă, iar celălalt pretinde că este cu putinţă să-l străbaţi, măsurându-l în întregime cu şchioapa mâinii, de cine ai spune că ştie mărimea cerului: de cel care pretinde că ştie că cerul are atâtea şchioape sau de cel care mărturiseşte că nu ştie? Faţă de cer, cunoaşte mai bine mărimea lui acela care se pleacă înaintea mărimii cerului. Faţă de Dumnezeu, nici acest respect nu-l avem. Aceasta nu este oare culmea nebuniei? Numai atâta ni se cere să ştim: că este Dumnezeu! Nu ni se cere să-I iscodim fiinţa Lui! Ascultă ce spune Pavel: „ Cel ce se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este

Şi iarăşi Profetul, mustrând necredinţa unuia, nu-l mustră pentru că nu ştie ce este Dumnezeu, ci pentru că nu ştie că este Dumnezeu: "Zis-a cel nebun în inima sa: Nu este Dumnezeu"
După cum pe acela nu-l face necredincios că nu ştie ce este fiinţa ci că nu ştie că este Dumnezeu, tot astfel este de ajuns pentru credinţă să ştii că este Dumnezeu. Dar mai au anomeii şi o altă obiecţie meşteşugită.
- Care-i aceasta ?

- Ei spun: S-a zis: „Duh este Dumnezeu"
- Dar spune-mi, te rog, asta arată fiinţa lui Dumnezeu? Cine va suferi o astfel de tălmăcire, chiar de s-ar găsi el abia la uşa Dumnezeieştilor Scripturi? Dacă mergem mai departe , vom spune că Dumnezeu este foc, căci după că „ Duh este Dumnezeu" , tot astfel este scris că „Dumnezeul nostru este foc mistuitor" şi, iarăşi: „Izvor de apă vie" Dacă am zice ca ei, ar însemna ca Dumnezeu să nu fie numai duh, izvor şi foc, ci şi suflet şi cânt şi minte omenească şi altele cu mult mai nechibzuite decât acestea, căci nu trebuie să le înşirăm pe toate prin cuvânt, nici să imităm nebunia acelora. Cuvântul „duh" înseamnă multe lucruri; de pildă, înseamnă sufletul nostru, după cum zice şi Pavel „Daţi pe unul ca acesta Satanei ca să se mântuiască duhul lui" ; mai înseamnă vânt, după cum zice Profetul: „Cu duh silnic îi va sfărâma pe ei" ; mai înseamnă şi harisma cea duhovnicească: „Însuşi Duhul mărturiseşte împreună cu duhul nostru" ; şi iarăşi: „Mă voi ruga cu duhul, mă voi ruga şi cu mintea" ; mai înseamnă şi mânie, ca în Isaia: „Nu erai tu cel ce cugetai cu duhul tău cel aspru să-i ucizi pe ei?" ; iar duhul cel de la Dumnezeu înseamnă şi ajutor: „Pentru că duh este înaintea noastră unsul Domnului" . După anomei, ar însemna ca Dumnezeu să fie toate acestea şi să fie alcătuit din acestea.

Dar ca să nu mai vorbim degeaba aducând în mijloc nişte argumente care nici n-au nevoie să fie combătute, haide să punem aici capăt cuvântului către anomei, şi să ne punem toată nădejdea noastră în rugăciune; cu cât se vor depărta ei mai mult de credinţă, cu atât mai mult să ne rugăm pentru dânşii, cu atât mai mult să-I cerem lui Dumnezeu să se depărteze nebunia lor. Acest lucru este bine-plăcut Mântuitorului nostru Dumnezeu - „Care voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" .

6. Să nu încetăm dar să facem rugăciuni pentru ei. Mare armă e rugăciunea, vistierie neîmpuţinată, bogăţie niciodată cheltuită, liman neînvălurat, pricină de linişte! Rădăcină, izvor şi mamă a mii şi mii de bunătăţi este rugăciunea! Este mai puternică şi decât puterea împărătească. De multe ori, când cel care are fruntea încununată cu coroană este cuprins de friguri, când zace la pat şi se umflă, stau în jurul lui doctori, îngrijitori, generali, dar nu-i pot ostoi boala care-i ameninţă viaţa nici ştiinţa doctorilor, nici venirea prietenilor, nici slujirea slugilor, nici risipa de doctorii, nici scumpetea facerii doctoriilor, nici belşugul de bani, într-un cuvânt, nimic din cele

omeneşti, dar dacă vine cineva care are îndrăznire către Dumnezeu şi numai se atinge de trupul lui şi face rugăciune curată pentru el, a izgonit toată boala. Şi ceea ce n-a putut bogăția, mulțimea slujitorilor, ştiința doctorilor şi mărirea împărătească, poate de multe ori rugăciunea unui sărac, a unuia care n-are de nici unele.

Când zic rugăciune, nu înțeleg rugăciunea aceasta de formă şi plină de trândăveală, ci rugăciunea aceea făcută cu stăruință, făcută cu suflet îndurerat şi cu mintea adunată. Aceasta e rugăciunea aceea care se urcă la cer. Şi după cum apele nu se ridică în sus atâta vreme cât stau pe un şes întins şi au multă lărgime, dar când mâinile meşterilor le adună la un loc şi le apasă de jos, atunci apele înghesuite țâşnesc în sus mai iute decât săgeata; tot astfel şi mintea omenească, atâta vreme cât e tihnită şi fără nici o grijă, este împrăştiată şi risipită; dar când necazurile şi grijile vieții o înghesuie de jos şi o apasă bine, atunci trimite spre înălțime rugăciuni curate şi stăruitoare. Şi ca să cunoşti că mai cu seamă acele rugăciuni sunt ascultate de Dumnezeu, care sunt făcute cu sufletul apăsat şi necăjit, ascultă ce spune Profetul: „ Către Domnul când m-am necăjit am strigat şi m-a auzit” .

Să ne încălzim dar cugetul, să ne apăsam sufletul cu amintirea păcatelor; să ni-l apăsam nu ca să ni-l chinuim, ci ca să-l facem să fim auziți, să-l facem să privegheze şi să fie treaz, ca să atingă înseşi cerurile. Nimic nu izgoneşte atât de mult trândăveală şi nepăsarea ca durerea şi necazul, când adună din toate părțile mintea şi o întorc spre ea însăşi. Cel ce se necăjeşte aşa şi se roagă aşa va putea face să se sălăşluiască în sufletul său, odată cu rugăciunea, şi multă bucurie. Şi după cum adunarea mare de nori întunecă la început văzduhul, dar, după ce norii îşi scutură toată ploaia, văzduhul ajunge mai liniştit şi mai frumos, tot aşa şi tristețea: atâta vreme cât se învârte înlăuntrul nostru, ne întunecă mintea; dar când se împrăştie şi iese afară prin cuvintele rugăciunii şi prin lacrimile care însoțesc rugăciunea, atunci vine în suflet mare bucurie, căci ajutorul lui Dumnezeu se lasă ca o rază peste mintea celui ce se roagă.
Dar ce dezvinovățire zadarnică aduc cei mai mulți?

- Nu mai am un pic de îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, spun ei. Atât îmi este ruşine de mine şi de faptele mele, că nici nu pot deschide gura!

- Satanică e evlavia aceasta! (De fapt), acestea sunt pricini ca să duci mai departe o viață plină de păcate. Diavolul vrea să-ți închidă uşile ducerii tale la Dumnezeu!

Spui că n-ai nici un pic de îndrăznire înaintea lui Dumnezeu? Mare îți este îndrăznirea, mare îți este folosul să crezi că n-ai îndrăznire, după cum e cea mai mare neruşinare şi osândă să crezi că ai îndrăznire. Chiar de-ai avea multe fapte bune, chiar dacă nu te-ai simți cu nimic pe cuget, dar dacă socoți că ai îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, ai pierdut tot folosul rugăciunii! Dimpotrivă, de-ai avea pe cuget mii şi mii de poveri de păcate, dar dacă eşti convins că eşti cel din urmă dintre toți, vei avea mare îndrăznire înaintea lui Dumnezeu.

Nu-i smerenie să te socoteşti păcătos, când eşti păcătos; smerenie este să nu te socoteşti mare lucru, când ştii că ai făcut fapte multe şi mari. Atunci eşti smerit, când eşti cum zice Pavel, când poți să spui: „ Nu mă ştiu cu nimic pe cuget” , şi totuşi să adaugi: „ dar nu mă îndreptățesc cu asta” ; şi iarăşi: „ Iisus a venit să mântuiască pe păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu” .

Să ai smerenie înseamnă să fii înalt cu faptele bune, dar să te socoteşti, cu mintea, mic. Dumnezeu, din pricina nespusei Lui iubiri de oameni, primeşte şi Se apropie nu numai de cei ce se smeresc, ci şi de cei care-şi spun, cu inima zdrobită, păcatele lor. Este milostiv şi binevoitor cu unii ca aceştia.

Şi ca să vezi ce lucru bun este să nu te socoteşti lucru mare, închipuieşte-ți două trăsuri: înjugă la una dreptatea şi mândria, iar la alta, păcatul şi smerenia; vei vedea că trăsura la care-i înjugat păcatul o va lua înaintea dreptății nu din pricina puterii păcatului, ci din pricina tăriei smereniei cu care e înjugat; trăsura cealaltă însă rămâne în urmă nu din pricina slăbiciunii dreptății, ci din pricina poverii şi a greutății mândriei. După cum smerenia, din pricina covârşitoarei ei înălțimi, biruie greutatea păcatului şi ajunge de se urcă la cer, tot astfel şi mândria, din pricina poverii şi a greutății ei, are puterea să biruie şi uşurătatea dreptății şi o trage lesne în jos.

7. Adu-ți aminte de fariseu şi de vameş, şi vei vedea că împerecherea aceea e mai iute decât aceasta. A împerecheat fariseul dreptatea cu mândria, grăind aşa: „ Mulțumescu-Ți, Dumnezeule, că nu sunt ca ceilalți oameni răpitori, lacomi, nici ca acest vameş!” . O, ce nebunie! nu i-a săturat mândria toată firea omenească, ci a ocărât nebuneşte şi pe vameşul de alături. Ce a făcut vameşul? N-a răspuns la ocări cu ocări, nu s-a amărât din pricina învinuirii, ci a primit cele spuse cu judecată. Şi i-au fost lui: săgeata duşmanului doctorie şi vindecare, ocara laudă, iar învinuirea cunună. Atât de mare bun este smerenia, atât de mare câştig! Face să nu te usture batjocurile altora, face să nu te sălbăticească să ocărăşti pe aproapele. Poți culege şi de pe urma celor ce te ocărăsc un bine mare şi însemnat, aşa cum a cules vameşul. După ce a primit ocările şi a pus jos păcatele, spunând: „ Milostiv Fii mie, păcătosului!” , s-a coborât mai îndreptat decât acela, cuvintele au biruit faptele, vorbele au învins lucrurile. Fariseul a pus înainte dreptatea, postul şi zeciuiala; vameşul a spus numai cuvinte, dar a pus jos cu vorba toate păcatele lui. Că Dumnezeu nu i-a ascultat numai vorbele, ci a văzut şi inima cu care le spunea; şi găsindu-i smerit şi zdrobit sufletul, l-a miluit şi S-a arătat bun.

Spun aceste cuvinte nu ca să păcătuim, ci ca să ne smerim. Dacă vameşul, un om de cea mai de jos speță de răutate, nu pentru că s-a umilit, ci numai pentru că s-a arătat cu judecată, pentru că şi-a spus păcatele şi a mărturisit ce era, a atras din partea lui Dumnezeu o atât de mare bunăvoință, cât ajutor nu vor atrage cei care săvârşesc mari fapte bune, dar se socotesc pe ei o nimica?

De aceea vă îndemn, mă rog şi mă cucernicesc, mărturisiți-vă des lui Dumnezeu, nu te duc să fii privelişte celor împreună robi ai tăi, nici nu te silesc să-ti descoperi oamenilor păcatele tale! Desfă-ți cugetul înaintea lui Dumnezeu! Arată-i Lui rănile şi de la El cere leacurile! Arată-le Celui ce nu te ocărăşte, ci te vindecă! Chiar de taci tu. El îți ştie toate păcatele! Spune-le ca să câştigi! Spune-le ca, lăsând aici jos toate păcatele, să pleci dincolo curat şi slobod de păcate, să scapi de darea aceea în vileag de nesuferit din ziua judecății.

Cei trei tineri erau în cuptor şi şi-au dat sufletul pentru mărturisirea Stăpânului. Cu toate acestea, după atâtea şi atâtea fapte mari, spun: „ Nu putem deschide gura noastră! Ruşine şi ocară am ajuns robilor Tăi şi celor ce Te cinstesc pe Tine” .

- Dar pentru ce atunci deschideți gura?

- Tocmai ca să spunem, răspund ei, că nu putem deschide gura, pentru ca astfel să atragem asupra noastră pe Stăpânul.

Puterea rugăciunii a stins tăria focului, a înfrânt furia leilor, a pus capăt războaielor, i-a alungat pe demoni, a deschis porțile cerului, a sfărâmat legăturile morții, a izgonit bolile, a îndepărtat necazurile, a întărit oraşe ce se clătinau; rugăciunea a pus capăt bătăilor lui Dumnezeu, vicleniilor omeneşti, într-un cuvânt, tuturor nenorocirilor. Dar nu numesc rugăciune aceea care este rostită numai cu gura, ci rugăciunea care se înalță din adâncul sufletului. După cum copacii care au înfipte adânc în pământ rădăcinile nu se clintesc din loc, nici nu sunt smulşi, de i-ar izbi atacul a mii şi mii de vânturi, pentru că rădăcinile lor sunt înțepenite bine în adâncul pământului, tot astfel şi rugăciunile care se înaltă de jos, din adâncul inimii, fiind bine înrădăcinate, se îndreaptă spre înălțimi şi nu sunt doborâte de nici un atac al gândului. De aceea şi Profetul spune: „ Dintru adâncuri am strigat către Tine, Doamne!” .

Nu vă grăiesc acestea ca să mă lăudați numai, ci ca să-mi arătați lauda voastră şi prin fapte. Dacă atunci când spui oamenilor necazurile tale şi le istoriseşti nenorocirile ce te-au cuprins îți uşurezi sufletul îndurerat, ca şi cum te-ai alina prin cuvânt, cu mult mai mult, de vei împărtăşi Stăpânului patimile sufletului tău, vei căpăta mare uşurare şi multă mângâiere. De multe ori omul, când te aude plângându-te şi văitându-te, se îngreunează, te respinge şi te alungă; Dumnezeu însă nu-i aşa; te primeşte, te trage la El! Să-I spui de dimineață până seara necazurile tale! Atunci mai cu seamă te iubeşte şi-ti ascultă rugăciunile! Asta a vrut să arate Hristos când a spus: „ Veniți la Mine toți cei împovărați şi osteniți, şi Eu vă voi odihni” , Ne cheamă! Să-L ascultăm! Ne trage la El! Să nu fugim! Chiar de-am avea mii şi mii de păcate! Atunci mai mult să alergăm la El. Că pe unii ca aceştia îi cheamă! „ N-am venit să chem pe cei drepți ci pe cei păcătoşi la pocăință” .

În aceste cuvinte vorbeşte de cei împovărați, de cei obosiți, de cei osteniți de greutatea păcatelor. Este doar numit Dumnezeul a toată mângâierea şi Părintele îndurărilor . Pentru că acesta e lucrul Lui de totdeauna: să mângâie şi să aducă uşurare celor îndurerați şi necăjiți, de-ar avea mii şi mii de păcate. Numai să ne dăm Lui, numai să alergăm la El şi să nu ne depărtăm, şi vom cunoaşte prin noi înşine adevărul spuselor acestora şi nimic din cele ce sunt nu va putea să ne supere dacă ne rugăm stăruitor şi aşa cum trebuie. Prin rugăciune vom îndepărta cu uşurință orice necaz ar veni peste noi. Şi ce este de mirare că puterea rugăciunii pune capăt necazurilor omeneşti, când ea stinge păcatele şi le şterge cu uşurință?

Aşadar, ca să ducem la capăt cu uşurință viața aceasta şi să îndepărtăm toate păcatele cu câte ne-am acoperit şi să stăm cu îndrăznire înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, să ne pregătim necontenit această doctorie, rugăciunea, alcătuind-o din lacrimi, din venire cu regularitate la biserică şi din stăruință. Făcând aşa, ne vom bucura de sănătate deplină şi vom dobândi şi bunătățile cele viitoare, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să le dobândim cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slava, împreună cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l VI

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

La Fericitul Filogonie

l. Eram şi astăzi pregătit să încep lupta cu ereticii şi să vă plătesc datoria ce-o mai am de plată! Dar ziua Fericitului Filogonie, a cărui prăznuire o facem astăzi, mi-a chemat cuvântul spre istorisirea isprăvilor lui. Negreşit, trebuie să-i dau ascultare. Dacă cel care vorbeşte de rău pe tatăl lui sau pe mama lui, cu moarte trebuie să moară, se înțelege de la sine că cel ce-i binecuvintează trebuie să se bucure negreşit de viată; şi dacă se cade ca părinții cei trupeşti să se bucure de atâta dragoste din partea noastră, apoi cu mult mai mult cei duhovniceşti, mai cu seamă când lauda nu îi face cu nimic mai străluciți pe cei răposați, ci ne face mai buni pe noi, care ne-am adunat aici, care vorbim şi care ascultăm.

Cel răposat, odată ce s-a suit la cer, nu mai are nevoie de laudă omenească, pentru că a plecat spre o moştenire mai bună şi mai fericită; ci noi, care ne învârtim încă în lumea aceasta, cărora ne trebuie multă sfătuire din toate părțile, noi avem nevoie de laudele Fericitului Filogonie, ca sa ne înalțe sufletul spre aceeaşi râvnă. De aceea ne şi sfătuieşte un înțelept, zicând: „ Pomenirea dreptului e cu laude" . Nu pentru că astfel de laude sunt de folos celor plecați din lumea aceasta, ci pentru că cei ce laudă dobândesc cele mai mari foloase.

Aşadar, pentru că ne este atât de mare câştigul de pe urma unei astfel de fapte, să ne plecăm şi să nu ne împotrivim. Că şi timpul este potrivit pentru o astfel de laudă şi povestire! Căci astăzi Fericitul Filogonie s-a mutat la o viață netulburată şi şi-a ancorat corabia într-un loc unde nu poate fi nici umbră de furtună, nici de întristare, nici de durere. Şi ce e de mirare că locul acela e lipsit de tristețe, când Pavel grăind către oameni, care sunt încă pe pământ, le spunea: „Totdeauna bucurați-vă, neîncetat rugați-vă!" . Dacă aici, unde sunt boli şi necazuri şi morți înainte de vreme şi clevetiri şi invidie şi mâhnire, şi mânie şi pofte rele şi mii de uneltiri şi griji zilnice, dacă aici, unde răutăți necontenite şi repetate aduc peste noi mii şi mii de întristări, Pavel a spus că e cu putință să ne bucurăm totdeauna dacă, scoțând puțin capul din furtuna grijilor lumeşti, ne-am rândui bine viata noastră, cu mult mai mult după plecarea noastră de aici vom putea dobândi, cu mai multă înlesnire, binele acesta, când toate acestea au dispărut, şi bolile şi patimile şi pricinile de păcate, când nu mai este „ al meu" şi „ al tău" , acest cuvânt groaznic, ce a adus în viața noastră toate nenorocirile şi a dat naştere la nenumărate războaie.

De aceea mai cu seamă îl fericesc pe Sfântul acesta, că s-a mutat şi a părăsit cetatea noastră, dar s-a urcat în cealaltă cetate, cetatea lui Dumnezeu, a părăsit Biserica aceasta, dar locuieşte în Biserica aceea, a celor întâi-născuți, care sunt scrişi în ceruri; a lăsat sărbătorile acestea, dar s-a dus la adunarea sărbătorească a îngerilor. Că sus este cetate şi Biserică şi adunare sărbătorească, ascultă-l pe Pavel, care spune: „V-ați apropiat de cetatea Dumnezeului celui viu, Ierusalimul cel ceresc, şi de Biserica celor întâi-născuți, înscrişi în ceruri, şi de zeci de mii de îngeri în adunare sărbătorească" . Pavel le numeşte pe toate cele de sus adunare sărbătorească nu numai din pricina mulțimii puterilor celor de sus, ci şi din pricina belşugului de bunătăți şi din pricina bucuriei şi veseliei necontenite. De obicei, nimic altceva nu dă numele de adunare sărbătorească,

de iarmaroc, decât mulțimea celor adunați şi belşugul de mărfuri, când se aduc grâu, orz şi tot felul de roade ale pământului, turme de oi, cirezi de vite, haine şi altele ca acestea, când unii vând şi alții cumpără.

- Cum, m-ar întreba cineva, sunt acestea în ceruri?

- Nu, niciuna din acestea, ci altele cu mult mai de cinste, n-ai să vezi acolo roade de-ale pământului, grâu, orz! Ai să vezi pretutindeni, cu multă îmbelşugare, numai roade de-ale duhului: dragoste, bucurie, veselie, pace, bunătate şi blândețe, N-ai să vezi turme de oi şi cirezi de vite, ci duhurile drepților celor ce s-au săvârşit, virtuți ale sufletelor; pretutindeni în ceruri, numai felurite fapte mari şi bune. N-ai să vezi haine şi aşternuturi, ci cununi mai de preț decât aurul, premii şi răsplăți şi mii şi mii de bunătăți gătite celor ce-au săvârşit fapte bune.

Apoi, mulțimea celor adunați acolo este cu mult mai de cinste şi cu mult mai mare; nu-i alcătuită din târgoveți şi din țărani, ci aici, zeci de mii de îngeri, colo, mii de arhangheli, dincolo, ceata profeților, în altă parte, coruri de mucenici, cete de apostoli, adunări de drepți, fel de fel de popoare ale tuturor celor plăcuți lui Dumnezeu. Cu adevărat este o minunată adunare sărbătorească şi un minunat iarmaroc, mai mare decât toate, pentru că în mijlocul acestei adunări sărbătoreşti, în mijlocul acestui iarmaroc, se plimbă împăratul tuturor. Căci Pavel, după ce a spus: „ în adunare sărbătorească şi de zeci de mii de îngeri” , a adăugat: „ …şi de Dumnezeu, Judecătorul tuturor” . Cine a văzut pe un împărat pământesc venind la un iarmaroc? Aici, pe pământ, nimeni niciodată nu l-a văzut, acolo însă cei de față Îl văd necontenit pe Împăratul cel ceresc, atât cât le este cu putință să-L vadă, căci e de față şi-i împodobeşte pe toți cei adunați cu strălucirea slavei Lui.

Iarmarocul acesta de pe pământ se termină adeseori la amiază; cel de sus, însă, nu-i aşa. Acesta, ca să aibă loc, nu aşteaptă trecere de luni, nici cicluri de ani, nici număr de zile, ci e veşnic, iar toate bunătățile din el nu au sfârşit, nu cunosc capăt, nu pot nici îmbătrâni, nici se veşteji, sunt fără bătrânețe şi fără de moarte. Acolo nu-i nici o tulburare, ca aici, nici un zgomot, ci multă este ordinea tuturor, cu cuvenită bună-rânduială; cu toții înalță Stăpânului zidirii văzute şi nevăzute, ca dintr-o țiteră, cu ritm, o cântare prea bine întocmită, mai plăcută decât toată cântarea, iar sufletul săvârşeşte acolo Dumnezeiasca Liturghie ca în nişte altare sfinte şi în nişte taine dumnezeieşti.

2. În această moştenire fericită şi neîmbătrânită s-a mutat astăzi Fericitul Filogonie. Care cuvânt dar ar putea fi pe măsura omului care a fost învrednicit de o moştenire atât de bună? Niciunul! Spune-mi, dar, să tac pentru asta? Atunci, pentru ce ne-am adunat aici? Dar voi spune că nu voi putea ajunge prin cuvânt măreția faptelor. De asta, dar, trebuie neapărat să spun şi aceea că şi aceasta este cea mai mare parte de laudă, când cuvintele nu pot înfățişa faptele. Când faptele mari ale unor oameni le depăşesc pe cele muritoare, se înțelege prea bine că şi laudele trebuie să depăşească limba omenească. Cred însă că Sfântul nu are să arunce pentru asta laudele mele, ci are să facă ce a făcut însuşi Stăpânul. Şi El n-a dat răsplata doar a doi oboli văduvei care a aruncat în cutia templului numai doi oboli.

- De ce?

- Pentru că nu S-a uitat la bogăția banilor, ci la bogăția sufletului. Dacă te uiți la banii aruncați de văduvă, foarte sărăcăcios e darul, dar dacă te uiți la voința cu care e dat, vei vedea o nespusă vistierie de măreție sufletească. Prin urmare, chiar dacă laudele mele în cinstea Sfântului au să fie mici şi neînsemnate, totuşi dau tot ce am. Şi chiar dacă laudele mele ar fi mai prejos de măreţia sufletească a viteazului şi dreptului Filogonie, totuşi şi asta are să fie cea mai mare dovadă a măreţiei lui sufleteşti, că nu are să arunce nici laudele mele cele sărăcăcioase, ci are să facă, cu ele, ce fac şi bogații. Aceştia primesc de la săraci mici daruri, de care n-au nevoie; dar ei adaugă acestor daruri şi daruri de la ei, şi aşa le dau înapoi celor care le aduseseră ceea ce aveau. Tot astfel şi Fericitul Filogonie, după ce va primi de la mine laudă de cuvinte, de care n-are nevoie, îmi va da în schimb binecuvântare de fapte, de care totdeauna am nevoie.

De unde dar trebuie să încep laudele? De unde din altă parte decât de la dregătoria pe care i-a dat-o harul Duhului! Dregătoriile cele lumeşti nu pot fi îndeobşte o dovadă a virtuții celor cărora li s-au încredințat, ci, adeseori, o dovadă de răutate.

- De ce?

- Pentru că, de obicei, ca să ajungi în astfel de dregătorii te slujeşti de sprijinul prietenilor, de înşelăciune, de linguşeli şi de altele mai ruşinoase decât acestea. Dar când Dumnezeu hotărăşte şi numeşte într-o dregătorie şi când mâna aceea atinge sfântul cap, atunci hotărârea şi numirea e dreaptă, alegerea, mai presus de bănuială, căci vrednicia Celui ce numeşte este o dovadă neîndoielnică a vredniciei celui numit.

Chiar felul numirii lui Filogonie în această dregătorie ne arată că Dumnezeu l-a numit. A fost smuls din mijlocul pieței şi adus pe scaunul acesta episcopal. Aşa de curată şi de strălucită viață a dus mai înainte, deşi avea soție şi o fiică şi era avocat, aşa a strălucit viata lui, mai mult decât soarele, încât chiar de acolo s-a arătat vrednic de această dregătorie, şi de la scaunul cel de judecată a fost adus la scaunul acesta sfințit. Atunci apăra pe oameni de oamenii cei vicleni, făcându-i mai puternici pe cei năpăstuiți decât cei ce năpăstuiesc; venind aici, apăra pe oameni de demonii cei ispititori.

Cât de mare dovadă de virtute este de a fi învrednicit de harul dumnezeiesc cu o dregătorie atât de mare, ascultă ce îi spune Hristos lui Petru după înviere! Când Domnul l-a întrebat: „ Petre, Mă iubeşti?” şi când Petru l-a răspuns: „ Da, Doamne, Tu ştii că Te iubesc” , Hristos nu i-a spus: „ Azvârle averile, posteşte, du viață aspră, învie morți, izgoneşte demoni!” . Nu i-a spus nimic din acestea, nici nu i-a spus să facă alte minuni, nici alte fapte mari! nu! A trecut peste toate astea şi i-a spus: „ Dacă Mă iubeşti, paşte oile Mele” . A grăit acestea nu numai pentru că voia să ne arate care-i cel mai mare semn al dragostei noastre pentru El, ci a făcut din dragostea pe care Petru o arată pentru oi, cea mai mare dovadă a dragostei lui pentru Hristos, ca şi cum ar fi zis: „ Cel ce iubeşte oile Mele, pe Mine Mă iubeşte” .

Uită-te câte a îndurat Hristos pentru turma aceasta! S-a făcut om, a luat chip de rob, a fost scuipat, a fost pălmuit, în urmă nu S-a ferit nici de moarte, şi încă o moarte plină de ocară, căci pe cruce Şi-a vărsat sângele. Prin urmare, dacă vrei să fii lăudat de Hristos, poartă grijă de oile acestea, caută folosul cel de obşte, îngrijeşte-te de frații tăi! Nu este o faptă mai de preț înaintea lui Dumnezeu decât aceasta! De aceea şi în altă parte Domnul spune: „Simone, Simone, Satana a

cerut să te cearnă ca pe grâu; dar Eu M-am rugat pentru tine, ca să nu piară credința ta” . „ Ce-mi dai. Petre, în schimbul acestei purtări de grijă ce o am fată de tine?” . Oare ce-i cere Domnul lui Petru în schimb? „ Şi tu, îi spune Domnul, când te vei întoarce, întăreşte pe frații tăi” . Tot aşa spune şi Pavel: „ Fiți următori ai mei, cum sunt şi eu al lui Hristos” .

- Dar cum ai ajuns. Pavele, următor al lui Hristos?

- „ Plăcând tuturor întru toate şi necăutând folosul meu. Ci pe al celor mulți, ca să se mântuiască” . Iar în altă parte zici: „ Că şi Hristos nu S-a făcut plăcut Sieşi , ci celor mulți” . Şi nu poate fi alt semn de recunoaştere mai bună a celui credincios şi a celui ce-L iubeşte pe Hristos, ca îngrijirea de frați şi purtarea de grijă de mântuirea lor.

3. Aceste cuvinte să le audă şi toți monahii care locuiesc în vârfurile munților, care, prin toate, s-au răstignit pentru lume! Să audă ei aceste cuvinte, pentru ca să-i ajute după puterea lor pe înainte-stăpânitorii Bisericilor, întărindu-i cu rugăciunile lor, cu unirea lor, cu dragostea lor, ştiind că dacă nu-i ajută în orice chip, deşi stau departe, pe cei puşi de harul lui Dumnezeu în fruntea Bisericilor şi care sunt înconjurați de atâtea griji, întreaga lor viață s-a pierdut şi toată înțelepciunea lor s-a schimbat.

Din cele spuse până acum s-a văzut că grija de turmă e dovada cea mai mare a dragostei pentru Hristos. Să vedem acum şi în ce fel a ocârmuit Fericitul Filogonie Biserica aceasta. Dar, mai bine spus, pentru a arăta acest lucru, nici nu-i nevoie de cuvânt şi nici de glasul meu! Râvna voastră o arată. După cum dacă ai intra într-o vie, şi ai vedea butucii de vie acoperiți de frunze, încărcați de struguri, iar via înconjurată de jur-împrejur cu zid şi cu gard, n-ai mai avea nevoie de vreun cuvânt sau de vreo altă dovadă ca să afli vrednicia viticultorului, tot aşa şi aici: de-ar intra cineva şi-ar vedea aceste vii duhovniceşti, şi roadele voastre, n-ar mai avea nevoie de cuvânt şi de învățătură ca să-l afle pe înainte-stătătorul vostru. Precum şi Pavel zice: „Scrisoarea noastră voi sunteți scrisă în inimile noastre şi citită de toți oamenii” . Râul arată izvorul, iar roada, rădăcina.

Ar trebui să vorbesc şi de timpul când i s-a dat Fericitului Filogonie această dregătorie; căci nici asta nu e puțin lucru pentru lauda Sfântului; dimpotrivă, foarte puternic pentru a arăta vrednicia bărbatului. Foarte grele erau pe atunci vremurile: abia încetase persecuția; mai stăruiau încă rămăşițele acelei tulburări grozave; era mare nevoie să fie îndreptate lucrurile. În afară de acestea, ar mai trebui iarăşi să adaug că erezia ereticilor , care luase început pe timpul lui, punea o mulțime de piedici, deşi înțelepciunea Fercitului Filogonie luase toate măsurile de apărare. Cu toate acestea, cuvântul ne sileşte spre alt subiect, de neapărată trebuință. Pentru aceea, lăsând tatălui obştesc şi urmaşului Fericitului Filogonie să vorbească despre acestea, eu voi merge pe o altă cale a cuvântului lui. Că se apropie o sărbătoare, cea mai cinstită şi cea mai înfricoşătoare dintre toate sărbătorile, pe care n-ai greşi de-ai numi-o temelia tuturor sărbătorilor.

- Care-i aceasta?

- Naşterea după trup a lui Hristos!

4. De la această sărbătoare au luat început şi pricină: Teofania, adică Botezul Domnului; Paştile cele sfinte, înălțarea şi Rusaliile. Dacă Hristos nu S-ar fi născut după trup, nu S-ar fi botezat,

adică Bobotează; nu s-ar fi răstignit, adică Paştile; nu ar fi trimis Duhul, adică Cincizecimea. Prin urmare, din sărbătoarea naşterii Domnului izvorăsc aceste praznice, aşa cum dintr-un izvor curg felurite râuri. Dar nu numai pentru această pricină e drept să se bucure ziua aceasta de întâietate între sărbători, ci şi din pricină că ceea ce s-a petrecut într-însa e mai înfricoşător decât ceea ce s-a petrecut în toate celelalte.

Era firesc ca Hristos să moară, odată ce S-a făcut om; chiar dacă n-a făcut păcat, totuşi a luat trup muritor. Şi era şi acesta lucru minunat; dar să fie Dumnezeu, şi să voiască să fie om, şi să sufere să Se coboare atâta, cât nici mintea n-o poate primi, aceasta este ceea ce ne umple de frică şi de spaimă. De acest lucru minunându-se şi Pavel, spunea: „ Cu adevărat mare este taina credinței” .

- Ce este mare ?

- „ Dumnezeu S-a arătat în trup” . Şi iarăşi, în altă parte: „ Că nu pe îngeri i-a luat Dumnezeu în grijă, ci sămânța lui Avraam a luat; pentru aceea trebuia întru toate să Se asemene fraților” . De aceea, mai cu seamă, mi-e dragă, iubesc ziua aceasta şi vă mărturisesc dragostea, pentru ca să vă fac şi pe voi părtaşi iubirii mele. De aceea mă rog de voi toți, şi mă cucernicesc vouă, ca atunci să veniți cu toată râvna şi tragerea de inimă la Biserică, lăsându-şi fiecare goală casa lui, ca să-L vedem pe Stăpânul nostru în iesle aşezat, înfăşat, ca să vedem priveliştea aceea înfricoşătoare şi minunată.

Ce apărare mai putem avea, ce iertare, când El Se pogoară din ceruri pentru noi, iar noi nu venim nici de acasă până la El ? Când magii, nişte oameni barbari şi de alt neam, aleargă din Persia ca să-L vadă aşezat în iesle, ție, creştine, îți este greu să mergi o mică bucată de drum, ca să te bucuri de vederea aceasta fericită?

Într-adevăr, dacă venim cu credință, îl vom vedea negreşit aşezat în iesle; căci masa aceasta ține locul ieslei. Că şi pe aceasta se va aşeza Trupul Stăpânului, nu înfăşat ca atunci, ci înfăşurat de jur-împrejur de Duhul. Cei inițiați ştiu ce vreau să spun. Magii s-au închinat numai; tie, de te apropii cu conştiința curată, îți vom îngădui să-L şi iei şi să pleci acasă.

Apropie-te şi tu, aducând daruri, nu ca aceia, ci daruri cu mult mai cinstite!

Au adus aceia aur? Adu şi tu curățenie sufletească şi trupească şi virtute!

Au adus aceia tămâie? Adu şi tu rugăciuni curate, tămâierile cele duhovniceşti!

Au adus aceia smirnă? Adu şi tu smerenie, inimă înfrântă şi milostenie!

Dacă te apropii cu aceste daruri, te vei bucura în toată voia de această Sfântă Masă! Iar eu, tocmai de aceea rostesc acum aceste cuvinte, căci ştiu că vor veni negreşit mulți în ziua aceea şi se vor apropia de această duhovnicească jertfă. Dar ca să nu facem aceasta spre răul nostru, nici spre osânda sufletului nostru, ci spre mântuire, mai dinainte vă iau ca martori şi vă rog să vă apropiați de Sfintele Taine (numai) după ce vă veți fi curățit aşa cum trebuie.

5. Să nu spună nimeni: îmi este ruşine, îmi este cugetul încărcat de păcate, foarte grea povară port în spate! Răgazul acesta de cinci zile până la naşterea Domnului este îndestulător ca să lepezi mulţimea păcatelor, dacă te înfrânezi, dacă te rogi, dacă priveghezi. Nu te uita că timpul e scurt! Uită-te la aceea că Stăpânul e iubitor de oameni! Doar şi ninivitenii în trei zile au îndepărtat mânia cea atât de mare a lui Dumnezeu! Scurtimea timpului nu i-a împiedicat cu nimic! Râvna sufletelor lor, alergând la iubirea de oameni a Stăpânului, a avut puterea să facă totul. Apoi, femeia cea păcătoasă s-a curăţit de toate păcatele ei apropiindu-se o clipă de Hristos; iar când iudeii cleveteau că Hristos a primit-o şi i-a dat o atât de mare îndrăznire, lor le-a închis gura, iar pe ea a slobozit-o după ce a izbăvit-o de toate păcatele ei şi după ce i-a lăudat râvna .

- De ce?

- Pentru că femeia cea păcătoasă s-a apropiat cu inimă fierbinte, cu suflet înflăcărat şi cu credinţă clocotitoare; s-a atins de acele sfinte şi sfinţite picioare, despletindu-şi părul, slobozind din ochi izvoare de lacrimi şi vărsând mirul. Cu ochii cu care i-a ademenit pe bărbaţi, cu aceia a pregătit leacurile pocăinţei. Cu ochii cu care a întraripat privirile celor desfrânaţi, cu aceia a plâns. Cu buclele de păr cu care pe mulţi i-a înlănţuit spre păcat, cu acelea a şters picioarele lui Hristos. Cu parfumul cu care pe mulţi i-a omorât, cu acela a uns picioarele Domnului.

Şi tu, dar, cu acelea cu care ai mâniat pe Dumnezeu, cu acelea fă-L iarăşi îndurător. L-ai mâniat cu răpirea de averi? Cu ele împacă-L! Dă înapoi cele răpite, celor pe care i-ai nedreptăţit, şi mai dă şi altele pe deasupra, şi spune ca
Zaheu: „ întorc împătrit faţă de cât am răpit” .

L-ai mâniat pe Dumnezeu cu limba şi L-ai ocărât cu multe ocări? Potoleşte-L tot cu limba, înălţând rugăciuni curate, binecuvântând pe cei ce te ocărăsc, lăudând pe cei ce te grăiesc de rău, mulţumind celor ce te nedreptăţesc. Acestea n-au nevoie de multe zile, de mulţi ani, ci numai de voinţă! Se săvârşesc într-o singură zi! Depărtează-te de desfrânare, îmbrăţişează virtutea, pune capăt păcatului, făgăduieşte să nu-l mai săvârşeşti, şi ţi-e de-ajuns spre apărare! Te încredinţez şi-ţi garantez că dacă fiecare din noi, care păcătuim, ne depărtăm de păcatele de mai înainte, şi-I făgăduim lui Dumnezeu că într-adevăr n-avem să ne mai lăsăm cuprinşi de ele, Dumnezeu nu ne va mai cere altceva mai mult în apărare.
Căci este iubitor de oameni şi milostiv; şi cum doreşte să nască femeia pe care o apucă durerile naşterii, aşa doreşte şi Dumnezeu să-Şi reverse mila Lui. Păcatele noastre însă îi pun piedică.

Să dărâmăm dar această piedică, şi de acum până la sărbătoarea naşterii Domnului să începem să ne lepădăm de toate păcatele în aceste cinci zile. Să spunem: „ Ducă-se de râpă tribunalele! Ducă-se de râpă sfaturile! Să jelească afacerile, poliţele, contractele! Sufletul meu vreau să mi-l mântui!” . „ Ce-i va folosi omului de-ar dobândi întreaga lume, dar şi-ar pierde sufletul?” . Magii au ieşit din Persia! Ieşi şi tu din afacerile cele lumeşti, şi ia drumul spre Iisus! De vrem, nu-i departe, N-ai nevoie să treci oceanul, să treci peste vârfuri de munţi! Ci, stând acasă, cucernicindu-te şi zdrobindu-ţi mult inima, vei vedea că zidul cade, piedica piere şi drumul se scurtează! „ Dumnezeu de aproape sunt Eu, spune Domnul, şi nu Dumnezeu de departe” ; şi: „ Aproape este Domnul de toţi cei ce-L cheamă pe El întru adevăr” . Dar acum mulţi dintre credincioşi au aşa de mare nebunie şi la un astfel de dispreţ faţă de Dumnezeu, că, deşi sunt plini de mii şi mii de păcate, deşi nu au grijă deloc de ei înşişi, în sărbători se apropie de această masă

cum se găsesc şi la întâmplare, fără să-şi dea seama că nu sărbătoarea şi prăznuirea este pricină de împărtăşire, ci conştiința curată şi viața lipsită de păcate.

După cum cel care nu se ştie cu nici un păcat pe cuget trebuie să se împărtăşească în fiecare zi cu Sfintele Taine, tot astfel cel încurcat în păcate şi nepocăit nu trebuie să se apropie de Sfânta Împărtăşanie nici la sărbătoare. Nu ne izbăvim de păcate dacă ne împărtăşim cu Sfintele Taine o singură dată pe an, şi ne împărtăşim cu nevrednicie! Dimpotrivă, vom fi osândiți şi mai mult, pentru că nu ne împărtăşim cu conştiința curată nici când ne împărtăşim o singură dată pe an. De aceea, vă rog pe voi toți să nu vă atingeți de Sfintele Taine numai pentru că vine sărbătoarea! Şi dacă vreți să vă împărtăşiți cu această Sfântă Jertfă, trebuie să vă curățiți cu multe zile înainte prin pocăință, prin rugăciune, prin milostenie şi prin îndeletniciri duhovniceşti şi să nu vă mai întoarceți iarăşi la păcate, cum se întoarce câinele la vărsătura lui !

Nu este oare o nebunie ca, atunci când se apropie sărbătorile Naşterii Domnului, să ne îngrijim aşa de mult, cu multe zile înainte, de cele trupeşti, să avem mai dinainte gata hainele, scoțându-le pe cele mai frumoase din lăzi, să ne cumpărăm încălțăminte, să avem o masă mai îmbelşugată, să ne facem rost din toate părțile de venituri cât mai multe, ca în orice chip să ne împodobim şi să ne veselim în aceste zile, iar despre suflet să nu suflăm nici un cuvânt, să-l lăsăm părăsit, murdar, uscat, stricat de foame, necurat? Nu e o nebunie să aducem aici, la biserică, trupul împodobit, iar sufletul, gol şi lipsit de podoabă? Trupul ți-l vede un om, şi nu te vatămi cu nimic oricum ai fi îmbrăcat; sufletul însă ți-l vede Stăpânul, şi te va osândi cumplit pentru nepăsarea ta. Nu ştiți că masa aceasta este plină de foc duhovnicesc şi, după cum izvoarele izvorăsc apă, tot astfel şi masa aceasta are o flacără ce nu poate fi spusă în cuvinte?

Nu te apropia, dar, având trestie, nici lemne, nici iarbă, ca să nu faci vâlvătaia mai mare şi să arzi sufletul care se împărtăşeşte! Ci apropie-te având pietre scumpe, aur, argint, ca să faci mai curată materia, ca să pleci cu mult câştig. De ai ceva pe cuget, izgoneşte-l, alungă-l din sufletul tău. Ai vreun duşman care ți-a făcut mari rele? Pune capăt duşmăniei, potoleşte-ți inima răvăşită, umflată, ca să nu mai fie nici o tulburare, nici o nelinişte. Ai să-L primeşti pe Împărat prin Împărtăşanie, dar când Împăratul păşeşte în sufletul tău, trebuie să fie multă seninătate, multă linişte şi pace adâncă a gândurilor. Spui că ti s-a făcut mare rău şi nu-fi poți stăpâni mânia? Dar pentru ce îți faci ție însuți un rău mai mare şi mai cumplit? Nu-ți va face duşmanul atâta rău cât îți faci ție însuți de nu te împaci cu el, călcând în picioare legile lui Dumnezeu! Te-a ocărât acela? De aceea dar îl ocărăşti şi tu pe Dumnezeu? Spune-mi! Să nu te împaci cu cel care te-a ocărât nu înseamnă atât a te răzbuna pe el, cât a ocărî pe Dumnezeu, Care a legiuit să te împaci cu duşmanul tău.

Nu te uita dar la cel care-i rob ca şi tine, nici la mărimea nedreptăților pe care ți le-a făcut! Uită-te la Dumnezeu, vârându-ți în minte frica de Dumnezeu! Gân-deşte-te la aceea că, cu cât vei suferi mai mare silnicie sufletească atunci când te sileşti să te împaci cu duşmanul tău, după ce ți-a făcut mii şi mii de rele, cu atât te vei bucura de mai mare cinste de la Dumnezeu, Care ți-a poruncit să te împaci! După cum tu îl primeşti pe duşman cu multă cinste aici, tot aşa şi Dumnezeu te va primi cu multă slavă dincolo, dându-ți în schimbul acestei ascultări înmiite răsplăți, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să Ie dobândim, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slavă, cinste, putere şi închinăciune, împreună cu Sfântul Duh, în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l VII

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

Despre fiinţa lui Dumnezeu, că este de neînțeles

1. Iarăşi au loc curse de cai; şi iarăşi adunarea noastră s-a împuţinat! Dar, mai bine spus, atâta vreme cât voi sunteţi aici, adunarea nu s-a împuţinat! După cum plugarului nu-i pasă de frunzele de grâu căzute pe jos când vede bobul grâului plin şi frumos, tot aşa şi eu acum, când roadele sunt aici, nu mă doare atât inima la vederea frunzelor luate de vânt. Sufăr, e drept, şi din pricina nepăsării acelora, dar râvna dragostei voastre îmi alină durerea pricinuită de ei. Aceia, chiar dacă vin câteodată la biserică, nici atunci nu sunt în biserică; trupul le stă aici, dar mintea le rătăceşte pe-afară. Voi însă, chiar dacă lipsiţi câteodată, şi atunci sunteţi de faţă; trupul vă este afară, dar mintea e aici.

Voiam să-mi prelungesc cuvântul împotriva lor! Dar ca să nu par că mă lupt cu umbrele, ţinând de rău pe nişte oameni ce nu-s de faţă, nici nu mă aud, îmi păstrez cuvintele acestea (pentru) când vor fi aici. Voi căuta dar să povăţuiesc, cu ajutorul lui Dumnezeu, dragostea voastră spre livada noastră cea obişnuită şi spre oceanul Dumnezeieştilor Scripturi. Dar treziţi-vă şi privegheaţi! Aici nu este ca pe o corabie! Acolo, chiar de dorm toţi călătorii şi de priveghează numai căpitanul corăbiei, nu-i nici o primejdie! Privegherea aceluia şi măiestria lui sunt îndestulătoare pentru vas. Aici, însă, de-aş priveghea eu, cel ce vă vorbesc de mii de ori, dar dacă voi, care mă ascultaţi, nu privegheaţi la fel, cuvântul meu se va îneca pentru că nu găseşte minte care să-l primească. De aceea, trebuie să fiţi atenţi şi să privegheaţi. Căci noi călătorim pe valurile acestei vieţi pentru nişte câştiguri mai mari. Nu călătorim ca să câştigăm aur, argint şi bogăţii pieritoare, ci ca să câştigăm viaţa veşnică şi vistieriile cele cereşti. Mai multe căi avem noi aici decât căile de pe mare şi de pe uscat! Iar dacă nu ştii să străbaţi bine aceste căi, amarnic te îneci!

Aşadar, voi toţi, cei ce călătoriţi cu mine, nu fiţi fără de nici o grijă, cum sunt călătorii de pe corăbii, ci atenţi şi cu grijă, aşa cum sunt căpitanii de corăbii. Aceştia, când dorm toţi ceilalţi călători, stau la cârma corăbiei şi nu se uită numai la căile cele de pe apă, ci cârmuiesc bine corabia uitându-se, de la o atâta depărtare, la cer, căci mersul stelelor îi călăuzeşte, ca şi cum i-ar duce de mână; şi nici un alt om n-ar putea cârmui corabia pe ocean ziua-n amiaza mare atât de fără frică, aşa cum o cârmuiesc aceia cu toată liniştea în miez de noapte; când marea este mai înfricoşătoare, ei, cu ochii în patru şi netulburaţi, îşi vădesc măiestria lor şi nu se uită numai la căile cele strâmte de pe ape, nici numai la drumul stelelor, ci şi la bătăile vânturilor; şi atât de mare e priceperea bărbaţilor acelora, că adeseori, când se porneşte o suflare de vânt atât de puternică încât ar putea să răstoarne corabia, ei, prin manevrări dese ale pânzelor, îndepărtează cu dibăcie toată primejdia şi, înfruntând cu măiestria lor loviturile puternice ale vânturilor, smulg corabia din bătaia valurilor.

Dacă cei care călătoresc pe mare pentru treburi şi câştiguri lumeşti au sufletul atât de atent pururea, cu atât mai mult noi trebuie să fim aşa! Căci mai mare e primejdia pentru cei trândavi şi mai mare e liniştea pentru cei ce priveghează. Corabia noastră nu-i făcută din scânduri, ci-i

încheiată din Dumnezeieştile Scripturi; n-o călăuzesc de sus stelele, ci Soarele dreptății ne cârmuieşte corabia aceasta; stăm la cârma ei, dar nu aşteptăm suflări de zefir, ci blânda adiere a Duhului.

2. Să priveghem dar şi să privim cu băgare de seamă căile. Căci despre slava Celui Unuia-Născut ne este nouă astăzi iarăşi cuvântul! Mai înainte am arătat că înțelegerea ființei lui Dumnezeu depăşeşte cu multă prisosință şi înțelepciunea oamenilor, şi a îngerilor, şi a arhanghelilor, şi, într-un cuvânt, înțelepciunea întregii zidiri; am arătat apoi că este cunoscută şi înțeleasă numai de Cel Unul-Născut şi de Sfântul Duh.

Acum îmi mut cuvântul pe un alt câmp de bătaie. Voi căuta să arăt că Fiul este de aceeaşi putere, de aceeaşi stăpânire şi de aceeaşi ființă cu Tatăl. Dar, mai bine spus, noi nu căutăm, ci am aflat asta şi o şi stăpânim cu de-adinsul, din pricina harului lui Hristos. Acum suntem gata să arătăm asta celor care grăiesc cu neruşinare despre Fiul. Dar eu mă ruşinez şi roşesc având a vorbi despre acest lucru. Cine nu va râde de mine că încerc să demonstrez şi să dovedesc nişte adevăruri atât de evidente? Şi cum să nu fiu vrednic de osândă când caut să arăt că Fiul este de-o-Ființă cu Tatăl? Căci această rătăcire a ereticilor, că Fiul nu-i de-o-ființă cu Tatăl, este potrivnică nu numai Scripturilor, ci şi părerii de obşte a tuturor oamenilor şi firii lucrurilor. Poți vedea că cel născut este de-o-ființă cu cel ce l-a născut nu numai la oameni, ci şi la toate animalele şi la copaci. Nu e oare absurd să crezi că această lege rămâne neschimbată la plante, la oameni şi la animale, şi numai la Dumnezeu nu rămâne, numai la El trebuie să fie răsturnată? Dar, ca să nu se pară că deoființimea Fiului cu Tatăl se sprijină pe lucrurile din lumea aceasta, haide să o dovedim chiar din Scripturi şi să dăm drumul cuvintelor. Căci nu noi, cei convinşi, ci aceia, cei necredincioşi, se vor face de râs, ei, care se împotrivesc unor fapte atât de evidente, ei, care-şi întorc fața de la adevăr.

- Cum evidente?, spun ei. Căci dacă este de-o-ființă cu Tatăl pentru că se numeşte Fiu, atunci vom putea fi şi noi de-o-ființă cu El, pentru că şi noi ne numim fii! Se spune în Scriptură: „ Eu am zis: dumnezei sunteți, şi toți fii ai Celui Preaînalt” .

- O, ce neruşinare! O, ce grozavă neştiință! Cum se arată nebunia lor prin toate! Când am vorbit despre ființa lui Dumnezeu, că e de neînțeles, stăruiau să-şi revendice lor ceea ce era propriu numai Celui Unuia-Născut, că ei cunosc pe Dumnezeu tot aşa de bine cum Se cunoaşte Dumnezeu pe Sine. Acum, însă, pentru că vorbim de slava Celui Unuia-Născut, stăruiesc să-L coboare pe Fiul la josnicia lor, spunând că şi noi ne numim fii!

Dar asta, negreşit, nu ne face pe noi de-o-ființă cu Tatăl! Tu te numeşti fiu, dar Acela este! Tu cu cuvântul, EI cu fapta! Tu te numeşti fiu, dar nu te numeşti Unul-Născut ca Acela, nu locuieşti în sânul Tatălui , nu eşti strălucirea slavei Lui, nici chipul ființei Lui , nici chipul lui Dumnezeu .

Dacă nu te conving cele de mai înainte, acestea să te convingă, şi altele mult mai mari decât acestea, care dau mărturie despre înălțimea Lui. Când vrea să arate identitatea ființei Lui cu ființa Celui ce L-a născut, zice: „ Cel ce M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl” . Când vrea să arate unitatea puterii, zice: „ Eu şi Tatăl una suntem” . Când vrea să arate că au aceeaşi stăpânire, zice: „ Precum Tatăl scoală morții şi-i înviază, aşa şi Fiul pe care voieşte, îi înviază” . Când vrea să arate identitatea de adorare, zice: „ Ca toți să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl” .

Când vrea să arate autoritatea de a schimba legile, spune: „ Tatăl Meu lucrează; şi Eu lucrez” . Dar anomeii trec peste toate aceste texte (scripturistice) şi, neînțelegând cuvântul Fiu în sens propriu, pentru că se cinstesc şi ei cu numele de fii, coboară pe Fiul la aceeaşi josnicie, zicând: „ Eu am zis: dumnezei sunteți, şi toți, fii ai Celui Preaînalt” .

Aşadar, pentru că susții că din pricină că te numeşti şi tu fiu. Fiul nu are nimic mai mult decât tine, şi deci nici nu este Fiu adevărat, vei susține, poate, că nici Tatăl nu are nimic mai mult decât tine, din pricină că ți s-a dat şi ție numele de dumnezeu; că, după cum ai fost numit fiu, ai fost numit şi dumnezeu. Dar, după cum nu îndrăzneşti să spui că numele de Tată este un simplu nume, deşi ai fost numit dumnezeu, ci mărturiseşti că Tatăl este Dumnezeu adevărat, tot aşa nu îndrăzni nici când e vorba de Fiul să te dai pe tine ca pildă şi să spui: „ Şi eu mă numesc fiu; iar pentru că eu nu sunt de aceeaşi ființă cu Tatăl, nici Acela nu se cade să fie de aceeaşi ființă” , deoarece toate textele citate mai sus arată că este Fiu adevărat şi de aceeaşi ființă cu Cel ce L-a născut. Când spun că este de acelaşi chip, ce altceva arată decât identitatea de ființă?

- La Dumnezeu nu poate fi vorba nici de chip, nici de față! Dar pentru că mi-ai vorbit de acestea, îmi zice anomeul, vorbeşte-mi şi de textele potrivnice celor pe care mi le-ai adus.

- Care cele potrivnice?

- De pildă, că Se roagă Tatălui! Pentru ce Se roagă de El dacă este de aceeaşi putere, de aceeaşi ființă şi dacă le face pe toate cu aceeaşi stăpânie?

3. - Îți voi spune nu numai aceste texte, ci şi altele smerite câte s-au spus despre El; pe toate le voi aduce cu de-amănuntul. Mai întâi voi spune aceea că pentru cele smerite spuse despre El eu pot da multe pricini drepte, tu însă pentru cele înalte şi slăvite ale Lui nu poți spune altă pricină decât aceea că prin ele Domnul vrea să ne arate înălțimea Lui. Că dacă n-ar sta aşa lucrurile, ar fi luptă şi război în Scripturi, pentru că este potrivnic ca o dată să spună Domnul: „ După cum Tatăl scoală morții şi-i înviază, tot aşa şi Fiul pe care voieşte îi înviază” , şi câte altele a mai spus, iar altă dată să roage pe Tatăl când trebuie să facă asta . Dar când voi spune pricinile, toată îndoiala se va risipi.

Care sunt dar pricinile că şi El, şi Apostolii au spus despre El multe lucruri smerite?

Cea dintâi pricină şi cea mai mare este că S-a îmbrăcat cu trup şi că a voit să-i încredințeze pe toți, şi pe cei de atunci şi pe cei de mai târziu, că nu este o umbră, nici nu este o închipuire trupul Lui văzut, ci adevăr. Dacă atâtea lucruri smerite şi omeneşti au fost spuse despre El, şi de către Apostoli şi de către El însuşi, şi totuşi diavolul a fost în stare să înduplece pe nişte oameni ticăloşi şi de nimic să tăgăduiască întruparea Cuvântului, să îndrăznească să spună că n-a luat trup şi să facă să dispară tot temeiul iubirii de oameni a lui Dumnezeu, în ce prăpastie n-ar fi căzut de nu s-ar fi spus acestea?

Nu auzi încă şi acum că Marcian, Manes, Valentin şi mulți alții tăgăduiesc întruparea? Pentru aceasta s-au grăit despre Domnul multe lucruri omeneşti şi smerite, mai prejos de ființa cea nespusă a dumnezeirii Sale, ca să ne încredințeze de adevărul întrupării. Şi multă silință şi-a dat

diavolul ca să facă să dispară această credinţă dintre oameni! Ştia doar că, dacă face să dispară credinţa în întruparea Domnului, se va prăbuşi cea mai mare parte a credinţei noastre.

În afară de pricina aceasta mai este şi o alta: slăbiciunea şi neputinţa ascultătorilor, care îl vedeau atunci pentru întâia oară şi îl auzeau atunci pentru întâia oară, de a primi dogme mai înalte. Şi că spusa aceasta nu-i o presupunere
a mea, voi căuta să înfăţişez chiar din Scripturi şi să arăt că ascultătorii Lui se tulburau şi se sminteau ori de câte ori spunea despre El ceva mare şi înalt şi vrednic de slava Lui, - dar pentru ce vorbesc eu de ceva mare şi înalt şi vrednic de slava Lui ?, se sminteau ori de câte ori spunea ceva ce depăşea firea omenească -; dar dacă spunea ceva smerit şi omenesc, alergau la El şi îi primeau cuvântul.

- Şi de unde putem vedea aceasta?

- De la Ioan mai cu seamă. Când Domnul a spus: „ Avraam, părintele vostru, a fost bucuros să vadă ziua Mea şi a văzut-o şi s-a bucurat" , iudeii îi zic: „ încă n-ai cincizeci de ani şi ai văzut pe Avraam?" . Vezi că îl socoteau un simplu om?

- Ce le-a răspuns Domnul?

- „Înainte dea fi fost Avraam sunt Eu! Şi au luat pietre ca să arunce în El" .
Apoi, când a grăit multe cuvinte despre taine şi a spus: „ Iar pâinea pe care Eu voi da-o pentru viaţa lumii este trupul Meu" , iudeii ziceau: „ Greu este cuvântul acesta! Cine poate să-l asculte?" . „ Şi de atunci mulţi din ucenicii Lui s-au depărtat şi nu mai umblau cu El" . Te întreb: Ce-ar fi trebuit să facă Domnul? Să stăruiască în a grăi cuvinte înalte, ca să sperie vânatul şi să-i respingă toţi învăţătura Lui? Dar asta nu era potrivit cu iubirea de oameni a lui Dumnezeu!

Iarăşi, când a spus: „ Cel ce ascultă cuvântul Meu nu va gusta moartea în veac" , iudeii ziceau: „ N-am spus noi bine că ai demon? Avraam a murit, şi profeţii au murit, şi Tu spui: „ Cel ce ascultă cuvântul Meu nu va gusta moartea?" .
Şi ce e de mirare că mulţimea avea o astfel de părere despre El, când chiar căpeteniile poporului aveau aceeaşi părere?

Nicodim, care era căpetenie şi care venise la el cu multă dragoste şi-I spusese: „ Ştim că de la Dumnezeu ai venit învăţător" , n-a putut primi învăţătura despre botez, pentru că depăşea cu mult puterea lui de înţelegere. Când Hristos i-a spus: „ De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh nu va putea vedea împărăţia Iui Dumnezeu" , Nicodim a căzut în nişte gânduri atât de omeneşti, încât a întrebat: „ Cum poate să se nască omul, bătrân fiind? Poate oare să intre a doua oară în pântecele mamei lui şi să se nască din nou?" .

- Ce-i spune Hristos?

- „Dacă v-am spus cele pământeşti şi nu aţi crezut, cum veţi crede de vă voi spune cele cereşti?" . Prin aceste cuvinte Domnul aproape că Se apără şi explică pentru ce n-a grăit despre naşterea de sus.

Apoi, iarăşi, chiar în timpul răstignirii, după ce făcuse atâtea minuni, după ce-Şi arătase într-atât puterea Lui, când a spus: „ Veți vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului” , arhiereul, nesuferind cuvântul, şi-a sfâşiat hainele .
Te întreb: Cum ar fi trebuit să grăiască Domnul cu nişte oameni care nu înțelegeau şi nu sufereau gândurile cele înalte? Deci nu este deloc de mirare că nu a spus despre El lucruri mari şi înalte unor oameni care se târau pe jos şi care erau aşa de slabi la minte!

4. Ar fi îndestulătoare şi cele zise ca să arate că aceasta era pricina şi îngrijorarea pentru care Domnul a grăit atunci despre El lucruri smerite şi de jos. Eu însă voi căuta să fac cunoscute acestea din celălalt punct de vedere. După cum i-ați văzut pe iudei scandalizându-se, tulburându-se, sărind, ocărând şi fugind ori de câte ori Domnul spune despre Sine ceva mare şi înalt, tot aşa voi căuta să vă arăt că ei se apropie de Domnul şi primesc învățătura Lui ori de câte ori spune despre El ceva smerit şi de jos.

Aceiaşi oameni care au sărit în sus, s-au apropiat îndată de El când Domnul a spus iarăşi: „ De la Mine însumi nu fac nimic, ci după cum M-a învățat Tatăl Meu, aşa grăiesc” . Iar Evanghelistul, voind să ne arate că au crezut în El din pricina smereniei cuvintelor Lui, a însemnat asta zicând: „ Grăind El acestea, mulți au crezut în El” . Şi în alte locuri poți vedea că se petrece acelaşi lucru. Pentru aceasta, adeseori a grăit multe ca un om, totuşi nu ca un om, ci cu cuviință dumnezeiască, (cuvinte) vrednice de înălțimea Lui, pentru a face pogorământ slăbiciunii ascultătorilor şi pentru a purta de grijă de curăția învățăturilor. Dar ca să nu vatăme pe oamenii de mai târziu pogorământul făcut continuu părerii despre vrednicia Lui, n-a trecut cu vederea de a vorbi şi despre cele mari şi înalte ale Lui. Deşi ştia mai dinainte că nu-L vor asculta, ba, dimpotrivă, îl vor ocări şi vor sări, totuşi a vorbit şi despre acestea, grăind cele amintite mai sus şi arătând şi pricina pentru care a amestecat între ele şi cuvintele cele smerite.

Aceasta a fost dar pricina că Domnul a grăit despre El lucruri smerite şi de jos! Încă nu puteau primi măreția celor spuse! Şi dacă n-ar fi voit să facă acest pogorământ, în zadar ar fi fost dată învățătura dogmelor celor înalte unor oameni care nu-L ascultau, nici nu luau aminte! Aşa însă, chiar dacă pe aceia nu i-a folosit cu nimic, totuşi ne-a învățat pe noi, ne-a făcut să avem despre El părerea cuvenită Lui şi ne-a convins că Şi-a pogorât cuvântul spre cele mai smerite pentru ca ascultătorii Lui de atunci nu-I puteau încă primi măreția spuselor.

Aşadar, când Îl vezi grăind cele smerite nu socoti că pogorământul acesta este o urmare a smereniei ființei Lui, ci o urmare a slăbiciunii minții ascultătorilor.

Vreți să vă spun şi o a treia pricină? Domnul a grăit şi a făcut multe lucruri smerite nu numai din pricina îmbrăcăminții trupului, nici numai din pricina slăbiciunii ascultătorilor, ci şi din pricină că a voit să-i învețe pe ascultătorii Lui smerenia. Aceasta-i a treia pricină. Cel ce te învață să fii smerit nu te învață asta numai cu cuvântul, ci şi cu fapta, smerindu-se El însuşi şi cu cuvântul, şi cu fapta. „ Învățați de la Mine, spune El, că sunt blând şi smerit cu inima” , iar în altă parte zice: „Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci El să slujească” . Aşadar, Cel ce ne-a învățat să fim smeriți şi să nu alergăm după întâietăți, ci să primim să fim totdeauna cei din urmă, Cel ce ne-a îndrumat la asta, şi cu cuvântul şi cu fapta, a avut multe pricini ca să grăiască cele smerite.
Mai pot spune şi o a patra pricină, nu mai mică decât cele de mai înainte.

- Care-i aceasta ?

- Pentru ca nu cumva, din marea şi nespusa apropiere a ipostaselor Sfintei Treimi, să cădem în presupunerea că este numai o singură persoană în Dumnezeire, când şi aşa, deşi a vorbit rareori despre cele înalte ale Lui, totuşi unii au alunecat în această erezie.

Sabelie Libianul, auzindu-L spunând: ”Eu şi Tatăl Meu una suntem” , şi: „Cel ce M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl” , a făcut din apropierea dintre El şi Tatăl, arătată prin aceste cuvinte, temei de erezie şi a ajuns la presupunerea că Dumnezeirea este o singură persoană şi de un singur ipostas.

Şi nu numai acestea sunt pricinile pentru care Domnul a grăit lucruri smerite despre Sine, ci şi aceea ca nimeni să nu creadă că El este ipostasul , ipostasul cel dintâi şi nenăscut, şi nimeni să nu-L socotească mai mare decât Tatăl. Pavel arată acestea de teama ca nu cumva cineva să ajungă la bănuiala acestei învățături greşite şi rele. După ce a spus: ”Căci El trebuie să împărățească până ce va pune pe duşmani sub picioarele Lui” , şi după ce a mai spus: „ pe toate le-a supus sub picioarele Lui” , a adăugat: „ în afară de Cel ce l-a supus Lui toate” . M-ar fi adăugat aceste cuvinte de nu S-ar fi temut să nu se ivească un astfel de gând drăcesc.

De multe ori Domnul, ca să potolească invidia iudeilor, părăseşte înălțimea cuvintelor şi răspunde după gândul celor cu care vorbeşte, ca, de pildă, când spune: „ De mărturisesc Eu despre Mine Însumi, mărturia Mea nu este adevărată” . A grăit aşa ținând seamă de gândul lor.

Domnul n-a vrut să spună că nu-i adevărată mărturia Lui, ci „ca voi să credeți, le spune El, chiar când nu voiți să primiți că Eu vorbesc despre Mine Însumi” .

5. Mai pot fi găsite şi alte pricini, mai multe. Noi, dar, putem spune multe pricini ale smereniei cuvintelor Domnului; tu, însă, spune-mi o altă pricină a învățăturilor Lui înalte, alta decât aceea despre care ti-am vorbit! Iar aceasta este că El vrea să ne arate înălțimea Lui. Altă pricină nu-mi poți spune. Un om mare poate spune şi ceva mic despre el; nu-i un păcat, dimpotrivă, semn de smerenie. Dar dacă un om mic spune vreodată ceva mare despre el, nu rămâne neînvinuit; căci asta înseamnă mândrie. De aceea toți lăudăm pe omul mare când grăieşte despre El lucruri smerite; dar nimeni nu laudă pe omul mic atunci când spune despre el lucruri mari. Prin urmare, dacă Fiul ar fi cu mult mai mic decât Tatăl, aşa cum spuneți voi, anomeilor, n-ar trebui să grăiască nişte cuvinte prin care arată că este egal cu Cel ce L-a născut. Ar fi o mândrie. Când însă spune despre El lucruri smerite şi de jos, egal fiind cu Cel ce L-a născut, nu poate fi mustrat, nici învinuit; dimpotrivă, lăudat şi admirat nespus.

Dar ca să vă fac mai lămurite cuvintele mele şi să aflați cu toții că nu gândesc împotriva Dumnezeieştilor Scripturi, haide să vorbesc acum despre cea dintâi pricină din cele spuse şi să arăt în ce loc grăieşte Domnul în chip arătat, din pricina îmbrăcăminții trupului, cuvinte mai prejos de ființa Lui. Şi, dacă vreți, să aduc în mijloc rugăciunea aceea pe care a făcut-o Tatălui. Dar luați bine aminte la mine!

Vreau să o iau puțin mai de sus. S-a făcut cină în noaptea aceea sfântă, în care avea să fie vândut! Numesc sfântă noaptea aceea, pentru că mii şi mii de bunătăți, care s-au făcut în lume, atunci au

luat început. Atunci şi vânzătorul stătea la masă, împreună cu cei unsprezece ucenici; şi pe când mâncau ei, Hristos le-a spus: „ unul dintre voi Mă va vinde!” . Țineți-mi minte aceste cuvinte, pentru ca atunci când vom ajunge la rugăciunea Domnului, să vedem de ce S-a rugat aşa. Uită-mi-te la purtarea de grijă a Stăpânului! N-a spus că „ Iuda Mă va vinde” , ca nu cumva să-l facă mai neruşinat prin strălucirea vădirii. Dar când Iuda, împuns de conştiință, zice: „ nu cumva sunt eu. Doamne?” , Domnul îi răspunde: „ Tu ai zis!” . Şi nici atunci n-a vrut să-l învinuiască, ci l-a făcut să se dea el însuşi de gol. Cu toate acestea, nici aşa nu s-a făcut mai bun, ci luând bucata de pâine a ieşit . După ce a plecat, luând Iisus pe ucenici, le-a zis: Voi toți vă veți sminti întru Mine” . Când Petru s-a împotrivit şi a zis: „ Chiar de se vor sminti toți, eu niciodată nu mă voi sminti” , Iisus a zis iarăşi: „ Adevărat zic ție, mai înainte de a cânta cocoşul, te vei lepăda de trei ori de Mine” . Dar când Petru s-a împotrivit din nou, Domnul nu i-a mai răspuns .

Convinge-te din faptele acestea că nu trebuie să te împotriveşti Stăpânului! Şi aceste cuvinte țineți-le minte! Ne vor fi de folos când vom vorbi despre rugăciunea Domnului. A numit pe vânzător, a spus mai dinainte de fuga tuturor şi de moartea Lui, zicând: „ Bate-voi păstorul şi se vor risipi Oile” ; a spus mai dinainte de cel ce avea să se lepede de El, când şi de câte ori, şi pe toate desăvârşit. Şi după toate acestea, după ce a dat dovadă îndestulătoare că ştie dinainte cele viitoare, când a ajuns în locul acela, S-a rugat.

Anomeii spun că rugăciunea aceasta a Domnului este o rugăciune a Dumnezeirii, că Dumnezeu S-a rugat; noi spunem că rugăciunea este a omenității, că Hristos omul S-a rugat. Judecați, dar, şi, pentru însăşi slava Celui Unuia-Născut, pronunțați-vă hotărârea fără părtinire! Deşi judecata are loc între prieteni, totuşi mă rog şi mă cucernicesc vouă, fiți judecători drepți, nici cu bunăvoință față de mine, nici cu ură față de aceia. Dar mai cu seamă chiar de aici este arătat că rugăciunea nu este a Dumnezeirii, căci Dumnezeu nu Se roagă, însuşirea lui Dumnezeu este să primească închinăciune.

Dumnezeu primeşte rugăciunea, nu face rugăciune. Dar pentru că anomeii se încăpățânează şi se obrăznicesc, voi căuta să vă arăt chiar din cuvintele rugăciunii că toată rugăciunea este o urmare a întrupării şi a slăbiciunii trupului. Când Hristos spune ceva smerit, grăieşte aşa de smerit şi de jos, încât covârşirea smereniei spuselor Sale poate convinge chiar pe cei mult prea încăpățânați că spusele Sale sunt cu mult mai prejos de Ființa aceea nespusă şi negrăită.

Dar să mergem chiar la cuvintele rugăciunii! „ Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta, dar nu cum voiesc Eu, ci cum voieşti Tu!” 46.

Să-i întrebăm pe anomei aici:
Nu ştia oare Domnul de este cu putință sau nu este cu putință? Domnul, Care spusese cu puțin mai înainte la cină: „ Unul dintre voi mă va vinde” . Care spusese cu puțin mai înainte: „ Scris este: Voi bate păstorul şi se vor risipi oile” , şi: „ Voi toți vă veți sminti întru Mine” , Care îi spusese lui Petru: „ Te vei lepăda de Mine” şi: „ Te vei lepăda de Mine de trei ori” , spune-mi: nu ştia El? Cine din cei ce sunt în mințile lor poate spune asta? Dacă ceea ce nu se ştia n-ar fi fost ştiut de nimeni, nici de profeți, nici de îngeri, nici de arhangheli, poate că potrivnicii noştri ne-ar fi putut descoperi o parte slabă; dar când ceea ce nu se ştia era aşa de arătat şi de cunoscut tuturor, încât chiar anomeii ştiau prea bine, ce apărare sau ce iertare mai pot avea ereticii aceştia, care susțin că Domnul a spus că nu ştia asta?

Aşadar, acest lucru despre care vorbim îl ştiu foarte bine şi robii Lui, anume că Domnul are să moară şi că pe cruce trebuia să pătimească asta. înainte cu atâta mulțime de ani, arătându-le pe acestea două, David spunea, ca din partea lui Hristos: „ Străpuns-au mâinile Mele şi picioarele Mele" ; a vestit viitorul ca întâmplat, ca să arate că după cum este cu neputință să nu se fi întâmplat cele ce s-au întâmplat, tot aşa este cu neputință să nu se întâmple acestea. Acelaşi lucru vestindu-l mai dinainte, Isaia zicea: „ Ca o oaie la junghiere S-a adus şi ca un miel fără de glas înaintea celui ce-L tunde pe El" . Pe acest Miel văzându-L Ioan, zicea: „ Iată Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatul lumii!" . Acela care a fost prezis, spune el. Şi, iată, n-a spus numai: „ Miel" , ci a adăugat: „ al lui Dumnezeu" . Pentru că mai era un miel, cel iudaic, de aceasta a grăit aşa, ca să arate că Mielul acesta este al lui Dumnezeu; mielul iudaic era jertfit numai pentru poporul iudeu. Acesta S-a jertfit pentru toată lumea. Sângele aceluia a îndepărtat de la iudei numai rana trupească; sângele Acestuia a ajuns curăție întregii lumi. Iar sângele acela al mielului iudaic a avut puterea pe care a avut-o nu datorită firii lui, a avut puterea aceea pentru că era tipul sângelui Mielului Acestuia.

6. Unde sunt dar cei ce spun că şi El se numeşte Fiu, şi noi ne numim Fii, cei care încearcă să-L coboare la josnicia firii noastre din pricină că participăm şi noi la acest nume? Iată miel, şi Miel! Un singur nume, dar deosebirea dintre firile celor doi miei, nemărginită! După cum, când auzi aici de această participare de nume, nu-ți închipui egalitate de firi, tot astfel şi când auzi de Fiu şi Fiu, nu coborî pe Cel Unul-Născut la josnicia Firii tale!

Dar pentru ce trebuie să mai vorbesc despre nişte lucruri evidente? Dacă rugăciunea este a Dumnezeirii, atunci şi Domnul va fi găsit că se contrazice şi se luptă cu El însuşi. Pentru că Cel care a spus aici: „ Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta" , Care a pregetat, a şovăit înaintea patimii, altădată, când a spus că Fiul Omului trebuie să fie vândut şi biciuit şi când a auzit pe Petru spunându-I: „ Milostiv fii Ție, să nu-Ți fie Ție aceasta" , atât de tare l-a mustrat Domnul, încât i-a spus: „Mergi înapoia Mea, Satano! Sminteală Îmi eşti, că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor" . Cu toate că puțin mai înainte îl lăudase şi îl fericise , totuşi l-a numit satană; nu că a vrut să-l ocărască pe apostol, ci a voit să arate prin ocară că spusa lui Petru nu era după voința Lui; a vrut să arate că atât de străină îi este, încât n-a pregetat să-l numească satană pe cel ce a grăit acestea,, fie el şi Petru.

Iarăşi, în altă parte. Domnul spune: „ Mult am dorit să mănânc cu voi acest Paşte" .

- Dar pentru ce a spus: „ acest Paşte" , doar şi altădată a săvârşit această sărbătoare cu ei? Pentru ce?

- Pentru că după „ acest Paşte" venea Crucea!

Şi, iarăşi: „ Părinte, preamăreşte pe Fiul Tău, ca şi Fiul Tău să Te preamărească pe Tine" . Şi în multe alte locuri găsim că Domnul a prezis patimile Sale, că dorea să se întâmple şi că pentru aceasta a venit.

- Atunci, pentru ce spune în această rugăciune: „ …dacă e cu putință" ?

- Prin aceste cuvinte ne arată slăbiciunea firii omeneşti, care nu vrea cu una cu două să fie smulsă din viata aceasta, ci pregetă, şovăie din pricina dragostei pentru viata aceasta, sădită de la început de Dumnezeu într-însa.

Dacă şi după ce Domnul a spus atâtea şi atâtea, unii au mai îndrăznit să susțină că n-a luat trup, ce n-ar fi spus aceştia dacă Domnul n-ar fi spus nimic despre slăbiciunea firii Sale omeneşti? De aceea acolo, în locurile acelea de care am vorbit, prezice, ca Dumnezeu, patimile Sale şi doreşte să se întâmple; aici însă fuge de patimi şi Se fereşte de ele, ca Om. Că a venit de bunăvoie la patimă, o spune însuşi: „ Putere am să-Mi pun sufletul Meu, şi putere am să-I iau. nimeni nu-l ia de la Mine, ci Eu însumi îl pun” .

- Atunci, pentru ce zice: „ Nu cum voiesc Eu, ci precum voieşti Tu” ?

- Şi de ce te minunezi că-Şi dă atâta silință înainte de răstignire ca să ne încredințeze de slăbiciunea trupului Său, când şi după înviere, văzând că ucenicul se îndoieşte, nu S-a ferit să-i arate şi rănile, şi semnele cuielor, să supună rănile atingerii mâinii şi să zică: „Cercetează şi vezi. Că duhul nu are carne şi oase” . De aceea, nu a luat de la început chip de om de vârstă matură, ci a primit să Se Zămislească, să Se nască, cu lapte să Se hrănească, să trăiască pe pământ atâta timp, ca să dea încredințare că este om cu adevărat, şi prin lungimea timpului petrecut pe pământ, şi prin toate celelalte. Adeseori şi îngerii s-au arătat pe pământ în chip de om, şi chiar Dumnezeu, dar arătarea nu era trup adevărat, ci pogorământ.

Deci, ca să nu socoteşti că această venire a Lui este aşa cum au fost acele arătări, ci ca să fii încredințat cu adevărat că a avut trup adevărat, S-a şi zămislit, S-a şi născut, S-a şi hrănit, a stat în iesle, nu într-o căsuță, ci într-un loc larg, mulțime nenumărată fiind de față, ca să se facă naşterea Lui cunoscută. De aceea şi profețiile au grăit de demult acestea: nu doar că va fi om, ci că va fi şi zămislit. Se va şi naşte şi va fi şi hrănit după legea pruncilor. Şi aşa strigă şi Isaia, zicând: „Iată, Fecioara în pântece va lua şi va naşte Fiu şi vor chema numele Lui Emanuel; unt şi miere va mânca” , şi, iarăşi: „ Prunc S-a născut nouă, Fiul, şi ni S-a dat nouă” .

Ai văzut că a fost vestită mai dinainte şi vârsta copilăriei Lui? întreabă dar pe eretic: „ Dumnezeu se teme, şovăie, pregetă, se întristează?” , şi dacă-ți va răspunde: „ Da!” , fugi de el şi aşază-l jos cu diavolul, dar, mai bine spus, mai jos decât diavolul! nici diavolul nu va îndrăzni să răspundă aşa! Dar dacă-ți va răspunde: „ Nimic din acestea nu e vrednic de Dumnezeu” , spune-i: „ Deci nici Dumnezeu nu Se roagă” . Altfel, dacă aceste cuvinte - „ Nu cum voiesc Eu, ci cum voieşti Tu” - ar fi cuvintele lui Dumnezeu, ar urma şi o altă nesocotință. Cuvintele acestea n-ar scoate la iveală numai nelinişte, teama, ci şi două voințe, una a Fiului şi alta a Tatălui, potrivnice una alteia. Căci asta ar arăta atunci cuvintele: „ Nu cum voiesc Eu, ci cum voieşti Tu” .

Dar asta nici anomeii nu o susțin; atât doar că, în timp ce noi susținem că în cuvintele: „ Eu şi Tatăl una suntem” este vorba de putere, ei susțin că aceste cuvinte s-au spus despre voință, spunând că Tatăl şi Fiul au o singură voință. Aşadar, dacă Tatăl şi Fiul au o singură voință, pentru ce Domnul spune aici: „ Dar nu cum voiesc Eu, ci cum voieşti Tu” ? Dacă aceste cuvinte au fost spuse de Dumnezeire, atunci se naşte o contrazicere, iar de aici se mai nasc şi alte nesocotințe; dar dacă aceste cuvinte au fost spuse de către trup, spusele acestea au o îndreptățire şi nu se naşte nici o vină. Nu-i o vină că trupul nu vrea să moară. Doar este o însuşire a firii; iar Domnul a

arătat în El toate însuşirile firii, afară de păcat, şi chiar cu multă prisosinţă, ca să închidă gurile ereticilor. Când Domnul spune: „ De este cu putinţă, să treacă de la Mine paharul acesta” şi: „ Dar nu cum voiesc Eu, ci cum voieşti Tu” , nimic altceva nu arată decât că a îmbrăcat cu adevărat trup care se temea de moarte. Aceasta înseamnă a se teme de moarte, a şovăi, a fi neliniştit, a avea trup.

Uneori Domnul lasă trupul Său singur şi lipsit de lucrarea Sa ca, arătându-i slăbiciunea, să dea încredinţare că este om; alteori îşi ascunde firea omenească pentru ca să cunoşti că nu era numai om. Deci, dacă totdeauna ar fi arătat cele omeneşti, s-ar fi crezut că este om; iar dacă totdeauna ar fi săvârşit cele ale Dumnezeirii, nu ar fi fost crezută învăţătura despre întruparea Lui. Din cauza aceasta învârstează şi amestecă şi cuvintele şi faptele, ca să nu dea prilej nici bolii nebuniei şi ereziei lui Pavel al Samosatei, nici celor ale lui Marcion şi Manes. Pentru aceasta Domnul le prezice pe cele viitoare ca Dumnezeu şi şovăie ca om.

7. Voiam să vorbesc şi despre celelalte pricini şi să arăt, pe temeiul faptelor, că după cum aici S-a rugat ca să vădească slăbiciunea trupului, tot aşa şi în alt loc, pentru ca să îndrepte slăbiciunea ascultătorilor. Nu trebuie să se creadă că toate cele spuse cu smerenie au fost spuse numai din pricină că a îmbrăcat trup, ci şi pentru alte pricini, pe care le-am numit. Dar, ca să nu acopăr mulţimea celor ce am spus cu bogăţia celor ce vor fi spuse, am să-mi opresc aici cuvântul către anomei, lăsându-le pentru altă zi pe cele ce au rămas, şi să mă întorc iarăşi spre îndemnul la rugăciune.

Deşi v-am vorbit de multe ori despre rugăciune, totuşi e de neapărată trebuinţă să vă vorbesc şi acum. Hainele care se bagă o dată în vopsea îşi pierd iute culoarea; dar acelea pe care vopsitorii le bagă de mai multe ori în vopsea şi apoi le scot, îşi păstrează neştirbită nuanţa culorii. Aşa se întâmplă şi cu sufletele noastre. Când auzim de mai multe ori aceleaşi cuvinte, primind învăţătura ca pe o culoare, nu o pierdem uşor. Să nu ascultăm dar cu nepăsare. Nu este, nu este nimic mai puternic decât rugăciunea şi nici la fel cu ea. Nu este atât de strălucitor împăratul îmbrăcat cu purpură, cât este de strălucitor cel ce se roagă, împodobit cu vorbirea cea cu Dumnezeu. După cum, atunci când este toată oastea de faţă, când sunt de faţă generali, căpetenii şi voievozi mulţi şi se apropie cineva şi stă de vorbă în deosebi cu împăratul, privirile tuturor se îndreaptă spre el, şi prin asta ajunge mai de cinste, tot astfel se întâmplă şi cu cei ce se roagă. Gândeşte-te ce mare lucru este ca, atunci când îngeri stau de faţă, când se găsesc acolo arhangheli. Serafimi, Heruvimi şi toate celelalte puteri, tu, om fiind, să poţi să te apropii cu multă îndrăznire şi să vorbeşti cu împăratul puterilor acelora! Ce cinste poate fi la fel cu aceasta? Nu numai de cinste avem parte de pe urma rugăciunii, ci şi de foarte mare folos, chiar înainte de a primi ceea ce cerem. Căci în clipa în care ai înălţat mâinile la cer şi ai chemat pe Dumnezeu, te-ai îndepărtat îndată de toate grijile cele omeneşti; te-ai mutat cu mintea în viaţa ce va să fie şi trăieşti deci cu mintea cele din ceruri; în timpul rugăciunii, dacă te rogi cum trebuie, nu mai ai nici o legătură cu viaţa de aici. De-ti clocoteşte în suflet mânia, adoarme lesne; de te arde pofta, se stinge; de te mistuie invidia, cu multă uşurinţă e izgonită. Şi se întâmplă ceea ce spune Profetul că se întâmplă când răsare soarele.

- Dar ce a spus el?

- „ Pus-ai întuneric şi s-a făcut noapte; întru aceea vor ieşi toate fiarele pădurii, puii leilor răcnind ca să apuce şi să ceară de la Dumnezeu mâncarea lor. Răsărit-a soarele şi ei s-au adunat şi în culcuşurile lor se vor culca” .

După cum când răsare soarele sunt alungate toate fiarele, care se ascund în culcuşurile lor, tot astfel şi când rugăciunea răsare ca un soare din gura şi de pe limba noastră, mintea ni se luminează şi toate patimile păcătoase şi sălbatice sunt alungate şi puse pe fugă şi se ascund în culcuşul lor; numai dacă ne rugăm cum trebuie, cu suflet deştept şi minte trează. Atunci, de-ar fi diavol lângă tine, fuge; de-ar fi drac, pleacă! Dacă atunci când vorbeşte un stăpân cu o slugă, nimeni dintre slugi, nici din cei cu îndrăznire, nu cutează să se apropie şi să-i tulbure, cu mult mai mult diavolul şi ai lui, alungați fiind şi fără îndrăznire, nu pot să ne tulbure când vorbim cu Dumnezeu cu râvna cuvenită.

Rugăciunea este liman celor înviforați, ancoră celor prinşi de vâltoare, toiag celor neputincioşi, comoară celor săraci, linişte celor bogați, pierea bolilor, paza sănătății. Rugăciunea păstrează neştirbit bunul nostru trai şi preface îndată necazurile. De-ar veni ispite, îndată le alungă! De-ar veni pagubă de bani şi altceva din cele ce ne amărăsc sufletul, pe toate îndată le pune pe fugă. Rugăciunea este izgonitoare a toată întristarea, temei de bucurie, pricină de necontenită desfătare, mamă a înțeleptei cugetări. Cel ce se poate ruga cum trebuie, de-ar fi mai sărac decât toți, este mai bogat decât toți, şi, dimpotrivă, cel lipsit de rugăciune, de-ar sta chiar pe tronul cel împărătesc, este mai sărac decât toți.

Nu era oare Ahav împărat şi avea aur şi argint cu nemiluita? Dar pentru că nu avea rugăciunea, colinda căutându-l pe Ilie, cel care nu avea casă, nici haină, ci numai un cojoc!
- Ce înseamnă asta, Ahave, spune-mi! Tu, care ai atâtea vistierii, îl cauți pe cel ce nu are nimic?

- Da, răspunde Ahav. La ce-mi folosesc vistieriile mele, când Ilie a încuiat cerul şi le-a făcut pe toate netrebnice?

Ai văzut că Ilie era mai bogat decât Ahav? Şi până ce Ilie nu şi-a deschis gura, împăratul, cu toată oastea lui, era în cumplită sărăcie. O, minune, nu avea nici haină, şi a încuiat cerul! De aceea a putut încuia cerul, pentru că nu avea haină. De aceea a avut multă putere, pentru că nu stăpânea nimic pe pământ! numai şi-a deschis gura, şi a făcut să se reverse de sus comori de bunătăți. O, gură care ai izvoare de ploi! O, limbă care slobozeşti nori de ploaie! O, glas din care gâlgâie mii şi mii de bunătăți!

Uitându-ne la acesta, şi sărac şi bogat, dar bogat pentru că era sărac, să le dispreţuim pe cele de aici şi să le dorim pe cele viitoare. Aşa vom dobândi şi bunătățile cele de aici, şi pe toate cele viitoare, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să le dobândim cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slavă, împreună cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l VIII

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

La cele rămase de spus împotriva ereticilor,
despre judecată şi milostenie;
şi la cererea mamei fiilor lui Zevedeu

1. De la război ne-am întors ieri, de la război şi de la luptă cu ereticii, cu săbiile pline de sânge, cu sabia cuvântului înroşită! N-am doborât la pământ trupuri, ci am ucis gânduri şi „ toată trufia ce se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu" . Aşa e chipul acestei lupte! Tot aşa este şi felul acestor arme. Învățându-ne despre amândouă, fericitul Pavel spunea: „ Pentru că armele luptei noastre nu sunt trupeşti, ci puternice cu ajutorul lui Dumnezeu spre dărâmarea întăriturilor, ca să surpe iscodirile mintii şi toată trufia ce se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu"

Ar trebui să spun celor care au lipsit ieri de la biserică cum cădeau ereticii pe câmpul de bătălie, să le istorisesc lupta, încăierarea, biruința, trofeele. Dar ca să nu vă fac mai trândavi pe voi, care ati lipsit ieri, nu voi mai vorbi despre acestea, ci-mi voi continua azi cuvântul, pentru ca, muşcați de pagubă, să nu mai lipsiți de la biserică. Iar dacă este vreunul dintre voi plin de râvnă şi curios, poate afla cele spuse de mine ieri de la cei ce au fost aici. Ascultătorii mi-au arătat atâta dragoste, încât au plecat acasă luându-mi cuvântarea, cuvânt cu cuvânt, şi n-au lăsat să se piardă nimic din cele ce-am spus. Pe acelea, dar, de la ei le veți afla. Astăzi va trebui neapărat să vă vorbesc despre obiecția pe care ereticii o ridică împotriva noastră.

- Care-i obiecția aceasta?

- Mai înainte am vorbit despre stăpânia Celui Unuia-Născut şi am arătat că are aceeaşi stăpânie ca şi Tatăl Care L-a născut. Despre aceasta am vorbit mult. Anomeii, răniți de cele spuse, au adus împotriva noastră alte cuvinte din Evanghelie, într-un fel spuse, şi într-alt fel răstălmăcite de ei. Iată ce este scris:„Dar a şedea de-a dreapta Mea şi de-a Stânga Mea nu este al Meu a da, ci se va da celor pentru care s-a gătit de Tatăl Meu"

Şi astăzi vă îndemn şi vă sfătuiesc ceea ce totdeauna am sfătuit dragostea voastră: să nu treceți niciodată cu uşurință peste cuvintele Scripturii, ci să căutați să pătrundeți înțelesul lor; căci dacă te opreşti numai la cuvinte şi nu cauți nimic mai mult decât e scris, cazi în multe greşeli. Scriptura spune că Dumnezeu are aripi: „ Cu acoperământul aripilor Tale mă vei acoperi" , zice Profetul, dar nu vom spune din pricina asta că ființa aceea spirituală şi nepieritoare a Dumnezeirii este întraripată. Dacă nu putem spune aşa despre oameni, cu atât mai mult despre acea fire nemuritoare, nevăzută şi neînțeleasă.

- Dar ce trebuie să înțelegem prin aripi?

- Ajutorul, liniştea, acoperământul, sprijinul, nebiruitul ajutor.

Scripturile spun iarăşi că Dumnezeu doarme, grăind aşa: „ Deşteaptă-Te, pentru ce dormi, Doamne?” . Nu s-a spus asta ca să bănuim că Dumnezeu doarme, ar fi cea mai mare prostie!! Nu! Prin cuvântul somn Scriptura ne arată îndelunga-răbdare şi îngăduință a lui Dumnezeu. Alt profet spune: „ Fi-vei oare ca un om ce doarme?” .

Vezi că au trebuință de multă pricepere cei ce vor să cerceteze comoara Dumnezeieştilor Scripturi? Dacă ascultăm de mântuială, fără atenție şi la întâmplare cele spuse de Scriptură, se vor naşte nu numai acele rătăciri ale ereticilor, ci va fi şi luptă mare între cuvintele Scripturii. într-un loc al Scripturii se spune că Dumnezeu doarme, în altul ca nu doarme. Amândouă aceste locuri sunt adevărate, dacă dai cuvintelor înțelesul ce se cuvine. Cel care spune că Dumnezeu doarme arată prelungirea îndelungii răbdări a lui Dumnezeu, iar cel care spune că nu doarme ne vădeşte firea Sa nemuritoare.

Aşadar, pentru că avem trebuință de multă pricepere, să nu luăm cu uşurință nici cuvintele: „ Nu este al Meu a da, ci se va da celor pentru care s-a gătit de Tatăl Meu” . Cuvintele acestea nu sunt o nimicire a atotputerniciei Fiului, nici o ştirbire a autorității Lui, ci dovada unei mari griji, dovada înțelepciunii şi dovada purtării de grijă pentru neamul nostru.

Că Fiul este stăpân şi să pedepsească, şi să cinstească, ascultă că însuşi o spune: „ Când va veni, grăieşte El, Fiul Omului întru slava Sa…, va pune oile de-a dreapta, şi caprele de-a stânga. Şi va zice celor din dreapta Lui: „ Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, de moşteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămânzit şi Mi-ați dat să mănânc; am însetat şi Mi-ați dat să beau” . Iar celor de-a stânga le va zice: „ Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel gătit diavolului şi îngerilor lui! Că am flămânzit şi nu Mi-ați dat să mănânc; am însetat şi nu Mi-ați dat să beau; străin am fost şi nu M-ați primit” . Ai văzut că judecata Fiului este deplină, că şi cinsteşte şi osândeşte, şi încununează şi pedepseşte? Că pe unii îi duce în împărăția cerurilor, iar pe alții îi trimite în gheenă?

2. Dar vezi în aceste cuvinte şi multa purtare de grijă pentru noi! Când grăieşte celor încununați, le spune: „ Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, de moşteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii” . Celor osândiți însă nu le spune: „ Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul ce/ gătit vouă” , ci: „ cel gătit diavolului” . Împărăția a gătit-o oamenilor, dar gheena, spune Domnul, n-a gătit-o oamenilor, ci a pregătit-o diavolului şi îngerilor lui. Dacă voi duceți o astfel de viață încât sunteți vrednici de osândă şi de pedeapsă, în sarcina voastră e drept să cadă vina. Vedeți cât de plecat e Domnul spre iubirea de oameni! Încă nu sunt luptătorii, şi cununile au şi fost pregătite, şi răsplățile sunt dinainte gata! Spune doar: „ de moşteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii” .

În parabola celor zece fecioare se poate vedea acelaşi lucru. Pentru că avea să vină Mirele, zic fecioarele cele nebune celor înțelepte: „ Dați-ne nouă din untdelemnul vostru” . Iar acelea le-au răspuns: „ Nu cumva să nu ne ajungă nici nouă, nici vouă!” . Scriptura nu vorbeşte aici de untdelemn şi de foc, ci de feciorie şi milostenie; cuvântul feciorie este luat ca foc, iar cuvântul milostenie este luat ca untdelemn, arătând că fecioria are mare trebuință de milostenie şi că fără de ea nu se poate mântui.

- Cine sunt cei care vând acest untdelemn?

- Cine alții decât săracii? Că nu primesc mai mult decât dau! Să nu socotești milostenia risipă, ci venit! Nu cheltuială, ci câștig! Primești mai mult decât dai! Dai pâine, și primești viață veșnică! Dai haină, și primești haină nestricăcioasă! Dai un pat și un acoperiș, și primești împărăția cerurilor! Dai cele ce pier, și le primești pe cele ce veșnic rămân.

- Dar cum pot face milostenie, când și eu sunt sărac?, mă întrebi.

- Mai cu seamă când ești sărac poți milui. Cel bogat, îmbătat de mulțimea banilor și averilor lui, cu fierbințeli din pricina unei boli cumplite de friguri, are o dragoste pe care nu și-o poate sătura, vrea să-și mărească tot mai mult averile. Cel sărac, izbăvit de această boală, dă mai cu ușurință din ceea ce are. Milostenia nu stă în măsura averii, ci în măsura voinței. Văduva aceea a aruncat atunci în cutia bisericii doi bănuți , și a întrecut pe cei ce se semețeau cu bogăția lor; iar cealaltă văduvă, cu un pumn de făină și cu puțin untdelemn pe fundul vedrei, l-a găzduit pe omul acela, pe Ilie, al cărui suflet atingea cerul . Și nici uneia, nici alteia, sărăcia nu le-a fost o piedică. Nu pune dar înainte pricini zadarnice și neîntemeiate! Domnul nu-ti cere să faci milostenii bogate, îți cere ca bogată să-ți fie voința. Bogăția milosteniei nu se arată din măsura celor date, ci din graba celor ce dau. Ești sărac, mai sărac chiar decât toți oamenii? Totuși nu ești mai sărac decât văduva aceea din Evanghelie, care i-a întrecut cu multă prisosință pe cei bogați. Ești lipsit chiar de hrana cea de toate zilele? Dar nu ești mai lipsit decât sidoneanca aceea care, ajunsă în pragul foametei, n-a cruțat bruma de hrană ce o mai avea nici când moartea o aștepta, iar copiii în jurul ei îi cereau de mâncare. Cu sărăcia ei cea mare a cumpărat bogăție nespusă! A făcut din pumnul de făină arie, din vadra de untdelemn, râu, din puține a făcut să izvorască multe!

Dar să ne întoarcem la subiect, să nu mai fac dese abateri. Așadar, când avea să vină Mirele, acestea grăiau fecioarele acelea între ele. Cele înțelepte le-au trimis pe cele nebune la cei ce vând. Dar nu mai era timp ca să cumpere untdelemn. Și pe bună dreptate! Vânzătorii sunt numai în lumea aceasta. După ce pleci de aici, după ce se închide teatrul, nu mai poți găsi leac pentru cele săvârșite, nici iertare, nici cuvânt de apărare, ci, neapărat, osândă. Cum s-a și întâmplat atunci. Când a venit Mirele, cele înțelepte au ieșit cu candelele aprinse, cele nebune însă, venind în urma intrării Mirelui, au bătut la ușa cămării de nuntă și au auzit cuvântul acela înfricoșător: „ Duceți-vă, nu vă știu pe voi!” .

Ai văzut că Fiul și cinstește și osândește, și încununează și pedepsește, și primește și alungă, și că este stăpân și pe una și pe alta? Aceasta poți să o vezi și în pilda viei, și cu cei ce au primit cinci și doi talanți și cu cel ce a primit numai unul; pe cei dintâi i-a lăudat și i-a pus peste mai multe, iar pe celălalt a poruncit să fie aruncat afară, în întunericul cel mai din afară .

3. Dar care-i argumentul cel mai puternic al anomeilor, dar, mai bine spus, cel mai plin de nebunie? Ei spun că într-adevăr Fiul are puterea și de a osândi și de a încununa, și de a pedepsi și de a răsplăti, dar nu este al Fiului să dea șederea pe scaunul cel mai de sus, nici cinstea cea mai înaltă.

Dar dacă vei afla că hotărârii Lui nu-i scapă nimic, ai să lepezi pretenția aceasta nechibzuită? Ascultă deci, că spune El însuși: „ Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului” .

Dacă are toată judecata, urmează că hotărârii Lui nu-i scapă nimic. Căi Cel ce are toată judecata este stăpân să şi pedepsească şi să şi încununeze. Iar cuvântul acesta: „ a dat” , să nu-l înțelegi omeneşte, iubitule! Că nu I-a dat Fiului ca unuia ce nu avea, nici n-a născut un Fiu nedesăvârşit, nici că I s-a adăugat pe urmă Lui, ci cuvântul „ a dat” înseamnă că L-a născut pe Fiul aşa, desăvârşit, deplin. Se foloseşte de cuvântul acesta ca să nu socoteşti doi dumnezei născuți, ci ca să cunoşti şi rădăcina şi fructul, şi nu ca să socoteşti că I s-a adăugat pe urmă puterea de a judeca. Altădată, când a fost întrebat: „ Au doară împărat eşti Tu?” , n-a răspuns: „ am luat împărăția” , n-a spus că I s-a adăugat Lui împărăția, ci: „ Eu pentru aceasta M-am născut” .

Dacă S-a născut împărat desăvârşit, urmează că e şi Judecător. Căci însuşirea împăratului este şi de a judeca, şi de a hotărî, şi de a cinsti, şi de a pedepsi.
Şi din alte locuri poți vedea că El este stăpân să dea cele mai înalte cinstiri. Ce chichiță îți va mai rămâne, când îl vom aduce în mijloc pe cel mai bun dintre toți oamenii şi vom arăta că acesta a fost încununat de Fiul?

- Şi cine-i omul acesta mai bun decât toți oamenii?

- Cine altul decât acel făcător de corturi, dascălul lumii, cel ce a străbătut marea şi uscatul ca şi cum ar fi fost înaripat, vasul alegerii, nuntaşul lui Hristos, săditorul Bisericii, zidarul cel înțelept, propovăduitorul, alergătorul, atletul, ostaşul, învățătorul, cel ce a lăsat amintirile virtuții sale în toată lumea, cel ce a fost răpit înainte de învierea cea de obşte în al treilea cer, cel ce a fost dus în rai, cel ce a fost făcut de către Dumnezeu părtaş tainelor celor negrăite, cel ce a auzit acelea ce nu sunt cu putință firii omeneşti să le grăiască, cel ce s-a bucurat de mai mult har şi şi-a dat mai mare osteneală. Că s-a ostenit mai mult decât toți, ascultă-l pe el spunând: „ Mai mult decât ei toți m-am ostenit” . Iar dacă s-a ostenit mai mult decât toți, mai mult decât toți este şi încununat, căci „ fiecare îşi va lua plata după osteneala lui” . Iar dacă primeşte o cunună mai mare decât a Apostolilor - iar la fel cu Apostolii nu este nimeni, şi el e mai mare ca ei urmează că se va bucura de cea mai înaltă cinste şi de cea mai de sus şedere pe scaun.

- Dar cine-i Cel ce-l încununează?

- Ascultă că o spune el (însuşi): „Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârşit, credința am păzit. De acum mi sa gătit cununa dreptății, pe care mi-o va da Domnul, Dreptul Judecător, în ziua aceea” . „ Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului” . Dar nu numai de aici se vede asta, ci şi din următoarele: „ Şi nu numai mie, ci şi tuturor celor ce-au iubit arătarea Lui” .

- Dar a cui este arătarea?

- Ascultă, că o spune el: „ S-a arătat harul cel mântuitor al Domnului tuturor oamenilor, învățându-ne ca, lepădând păgânătatea şi poftele cele lumeşti, să viețuim în cumințenie, cu dreptate şi cucernicie în veacul de acum, aşteptând fericita nădejde şi arătarea slavei marelui Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos” .

4. Dar lupta noastră cu ereticii s-a terminat. Am biruit în luptă şi am avut o victorie strălucită, dovedind prin toate cele spuse că Fiul este stăpân şi să cinstească, şi să osândească, că are toată

judecata, că El încununează pe cel mai bun decât toți, că însuşi El a arătat în pildele acelea că face şi una şi alta, şi cinsteşte şi pedepseşte. Trebuie însă acum să scot şi tulburarea din sufletul fraților şi să-i învăț pentru ce a grăit Domnul aşa: „ Nu este al Meu a da” . Ştiu că mulți sunt nedumeriți în privința acestor cuvinte. Deci, ca să pun capăt nedumeririi, să potolesc tulburarea sufletelor lor, încordați-vă mintea şi pregătiți-vă voința. Trebuie să muncesc mai mult. Nu-i acelaşi lucru a lupta cu a învăța, a doborî pe duşman cu a-l îndrepta pe al tău, aici ai nevoie de mai multă râvnă! Trebuie să ai grijă să nu treci cu vederea mădularul care şchioapătă şi nici să-l nesocoteşti pe cel ce se tulbură. Spun, dar, să nu vă tulbure spusa mea, nici să vă neliniştească, spun că nu numai al Fiului nu este a da, ci nici al Tatălui. Şi cu glas mare strig asta, mai puternic decât o trâmbiță, că nu este al Fiului a da, nici al Lui, nici al Tatălui. Că dacă ar fi al Lui, ar fi şi al Tatălui; iar dacă ar fi al Tatălui, ar fi şi al Lui. De aceea El nu a spus numai: „ nu este al Meu a da” .

- Dar cum?

- „ Nu este al Meu a da, ci se va da celor pentru care s-a gătit” . Arată deci că nu este nici al Lui, nici al Tatălui, ci al altora.

- Dar ce înțeles are graiul acesta?

- Îmi închipui că v-a crescut tulburarea, s-a făcut mai mare nedumerirea, că sunteți neliniştiți. Dar nu vă temeți! n-am să mă opresc până ce nu voi da dezlegarea graiului acestuia. Îngăduiți-mă însă ca să urc cuvântul mai sus. Altfel, nu-i cu putință să lămuresc totul.

Despre ce dar e vorba? Mama fiilor lui Zevedeu, a lui Iacov şi a lui Ioan, s-a apropiat cu cei doi fii ai ei de Iisus, pe când Domnul Se ducea la Ierusalim, şi I-a zis: „ Zi ca cei doi fii ai mei să şadă unul de-a dreapta şi altul de-a stânga Ta” .

Un alt evanghelsit spune că cei doi fii I-au cerut lui Hristos asta. Dar nu-i nici o nepotrivire între o spusă şi alta - căci nu trebuie să trecem nici peste aceste lucruri mici -, ci ei au trimis-o mai întâi pe mama lor; iar după ce a grăit ea şi le-a deschis calea, L-au mai rugat şi ei. Nu ştiau ce grăiesc, dar cu toate acestea au grăit. Deşi erau Apostoli, totuşi erau încă nedesăvârşiți; erau ca nişte puişori, care se clatină în cuibul lor pentru că nu le sunt încă întărite aripile.

Trebuie să ştiți neapărat şi aceea că Apostolii înainte de răstignire erau în mare neştiință. De aceea, ținându-i de rău, Domnul le zice: „încă şi voi sunteți nepricepuți? …încă nu înțelegeți nici nu pricepeți că nu despre pâine v-am vorbit când v-am spus să vă păziți de aluatul fariseilor?” . Şi iarăşi: „ încă multe am a vă spune, dar nu le puteți purta acum” . Nu numai că nu le cunoşteau pe cele mai înalte, dar adeseori de frică şi din lipsă de curaj dădeau uitării şi cele pe care le auzeau. Certându-i pentru lipsa de curaj, le zicea: „ nimeni din voi nu Mă întreabă: „ Unde mergi?” . Dar pentru că am spus acestea, întristarea a umplut inima voastră” . Şi iarăşi, vorbind despre Mângâietorul: „ Acela vă va aduce aminte de toate şi vă va învăța” . N-ar fi spus: „ Vă va aduce aminte” , dacă n-ar fi dat uitării multe din spusele Sale.

Nu spun aceste lucruri fără pricină, ci pentru că Petru acum face o mărturisire desăvârşită, şi îndată uită tot ce a spus. Cel care a spus: „ Tu eşti Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu” , cel

care a fost fericit de Domnul pentru această mărturisire , aşa de tare a greşit puţin mai târziu, că îl numeşte satană: „ Mergi înapoia mea, Satano, îi spune, că nu cugeti cele ale lui Dumnezeu, ci pe cele ale oamenilor” . Poate fi un om mai nedesăvârşit ca acela care nu cugetă cele ale lui Hristos, ci cugetă cele ale oamenilor? Domnul îi vorbise lui Petru despre răstignire şi despre înviere; dar pentru că Apostolul nu cunoştea adâncul celor spuse, nici taina învățăturilor şi nici nu înțelesese mântuirea care avea să vină lumii, de aceea L-a luat pe Domnul de-o parte şi I-a zis: „ Milostiv fii Ție, Doamne! Să nu-Ți fie Ție aceasta” . Vezi că Petru nu ştia nici de înviere? Dând să se înțeleagă acest lucru, Evanghelistul spune: „ Că încă nu ştiau Scriptura, că El trebuia să învieze din morți” . Dacă Apostolii nu ştiau asta, cu atât mai mult nu le cunoşteau pe celelalte, de pildă împărăția cea de sus, începătura noastră, înălțarea la cer. Se târau pe jos, încă nu puteau zbura la înălțime.

5. Aşadar, pentru că cei doi fii ai lui Zevedeu aveau această părere şi pentru că se aşteptau ca îndată să se înfăptuiască pentru Hristos în Ierusalim împărăția Sa - mai mult decât atât nu ştiau altceva; acest lucru îl arată şi celălalt evanghelist; când spune că ei credeau că are să vină împărăția Lui, se gândeau la o împărăție omenească şi credeau că pentru asta se duce Domnul la Ierusalim, nu la cruce şi la moarte; deşi auziseră despre cruce şi despre moarte de multe ori, totuşi nu o puteau înțelege bine -, aşadar, pentru că nu aveau încă o cunoaştere desăvârşită a dogmelor, şi credeau că El Se duce la o împărăție lumească, şi că are să împărătească în Ierusalim, s-au apropiat de El pe cale, socotind că au un prilej potrivit, şi I-au făcut cererea aceasta. Rupându-se de ceata ucenicilor şi în-suşindu-şi ei totul, au pretins să şadă pe scaunele cele mai înalte şi să fie primii între ceilalți, socotind că lucrurile au şi luat sfârşit, că s-a făcut totul, şi că n-a mai rămas decât timpul cununilor şi al răsplăților. O astfel de socotință vădea însă cea mai mare neştiință.

Vă voi aduce dovada că cele spuse nu sunt păreri şi presupuneri chiar din gura lui Hristos, Care ştie tainele. Când cei doi frați I-au cerut asta, ascultă ce le spune: „ Nu ştiți ce cereți!” . Ce dovadă mai lămurită vrei? Vezi că nu ştiau ce cereau? îi vorbeau de cununi, de răsplăti, de şederea pe scaunele cele mai înalte şi de cinste, când încă nu începuseră luptele! Domnul lasă să se înțeleagă două lucruri prin cuvintele: „ nu ştiți ce cereți!” . Mai întâi, că ei I-au vorbit de o împărăție, despre care Hristos n-a spus nici un cuvânt, - căci n-a făcut nici o făgăduință despre împărăția aceasta de jos, lumească -, şi apoi, că, cerând ei de pe acum şederea pe scaunele cele mai de sus şi cinstirile cele mai înalte şi voind să fie mai străluciți şi mai cu vază decât ceilalți ucenici, n-au cerut asta la timp potrivit, ci, dimpotrivă, într-unul foarte nepotrivit.

Timpul acela când au cerut ei asta nu era timp de cununi, nici de răsplăți, ci de lupte, de osteneli, de sudori, de războaie. Cu alte cuvinte, Hristos le spune aşa: „ Nu ştiți ce cereți! îmi vorbiți de asta, când încă nu v-ați ostenit, când încă nu ați intrat pe câmpul de bătălie, când încă omenirea este neîndreptată, când încă stăpâneşte păgânătatea, când încă toți oamenii sunt pierduți, încă n-ați intrat în arenă, încă nu v-ați dezbrăcat pentru lupte! Puteți oare bea paharul pe care-l voi bea Eu şi cu botezul cu care Eu Mă botez să vă botezați?” .

Prin pahar şi prin botez înțelege aici răstignirea şi moartea Lui; pahar, pentru că îl bea cu plăcere, şi botez, pentru că prin moarte a curățit lumea. Dar nu numai pentru această pricină, ci şi pentru uşurința învierii. După cum cel ce se botează în apă iese cu multă uşurință, fiindcă apa nu-l împiedică deloc, tot aşa şi El, pogorându-Se în moarte, S-a sculat cu mai multă uşurință. De

aceea numeşte botezul moarte. Cu alte cuvinte, spune aşa: „ Puteți fi junghiați? Puteți să muriți? Timpul de acum este timp de moarte, de primejdii şi de osteneli” . Cei doi frați I-au răspuns Domnului: „ Putem” , n-au înțeles ceea ce a spus Domnul, dar au făgăduit cu nădejdea că vor primi ce-au cerut. Şi le-a spus Domnul: „ Paharul Meu il veți bea şi cu botezul cu care Eu Mă botez vă veți boteza” . A vorbit aici de moartea lor. Într-adevăr, lui Iacov I s-a tăiat capul cu sabia . Iar Ioan era să fie ucis de mai multe ori. „ Dar a şedea de-a dreapta şi de-a stânga Mea nu este al Meu a da, ci se va da celor pentru care s-a gătit” . Cu alte cuvinte le spune aşa: „ Veți muri, veți fi înjunghiați şi veți fi cinstiți cu mucenicia; dar ca să fiți întâii nu este al Meu a da, ci se va da celor ce s-au nevoit prin mai multă silință, prin mai mare râvnă să ia aceste locuri” .

Dar ca să fie mai clare cele ce spun, să ne închipuim pe cineva care judecă şi împarte premiile la jocurile atletice. O mamă care are doi copii vine la judecător cu copiii ei şi-i zice: „ Fă ca aceşti doi copii ai mei să ia cununa!” . Ce-i va răspunde acela? îi va da acelaşi răspuns: „ Nu este al meu a da! Sunt judecător! Nu încununez ca să fac plăcere cuiva, nici la rugămintea şi cererea celor care vin la mine, ci după felul cum se sfârşesc lucrurile” . Aşa trebuie să facă judecătorul şi împărțitorul de premii! Să nu dea premiile fără nici o socoteală şi la întâmplare, ci să cinstească vitejia! La fel a făcut şi Hristos. N-a spus acele cuvinte ca să arate că este deosebire între El şi Tatăl, ci ca să arate că nu este numai al Lui a da, ci că este al celor ce se nevoiesc şi se luptă să ia aceste locuri.

Dacă ar fi depins numai de El, atunci toți oamenii s-ar fi mântuit şi ar fi venit la cunoştința adevărului; dacă ar fi depins numai de El, n-ar fi fost felurite cinstiri, căci El i-a făcut pe toți şi de toți la fel poartă de grijă.

Că sunt felurite cinstiri, ascultă că o arată Pavel, spunând: „ Una este strălucirea soarelui şi alta strălucirea lunii şi alta strălucirea stelelor; că stea de stea se deosebeşte in strălucire” . Şi iarăşi: „ Dacă zideşte cineva pe temelia aceasta, aur, argint, pietre scumpe” . Pavel a alcătuit în aşa fel cuvântul, încât să arate felurimea virtuții. Şi a spus acestea ca să arate că cei care dorm şi sforăie nu pot intra în împărăția cerurilor, că răsplățile acelea le dobândeşti cu multe necazuri.

Cei doi fii ai lui Zevedeu, din pricină că se bucurau de multă prietenie din partea Domnului şi de îndrăznire față de El, socoteau că au să dobândească cinstire mai mare decât ceilalți Apostoli. De aceea Domnul, pentru ca un astfel de gând să nu-i facă mai nepăsători, le scoate din minte acest gând, spunându-le: „ Nu este al Meu a da, ci al vostru este a lua, dacă voiți, ca să arătați mai mare râvnă, să munciți mai mult, să vă sârguiți mai mult. Încununez faptele, cinstesc munca, răsplătesc sudoarea! Dovada prin fapte, aceasta-i pentru Mine cea mai bună garanție” .

6. Ai văzut că nu în zadar am spus că nu este nici al Lui, nici al Tatălui a da, ci al celor ce se luptă, al celor ce muncesc, al celor ce se nevoiesc? De aceea şi Ierusalimului îi zice: „ De câte ori am voit să-i adun pe fiii tăi, cum adună cloşca puii ei, şi n-ați voit! Iată, se lasă casa voastră pustie!” . Ai văzut că nu se pot mântui nicicând cei trândavi, cei nepăsători, cei leneşi?

De aici mai aflăm şi un alt lucru, nespus, că nici mucenicia nu e îndestulătoare ca să dea cea mai înaltă cinstire şi şederea pe cele mai de sus scaune. Iată, Domnul a prezis celor doi frați că au să sufere mucenicia, dar nu le-a prezis că vor dobândi şederea pe scaunele cele mai de sus. Că sunt unii care pot face fapte şi mai mari. Ca să arate lucrul acesta, a spus: „ Paharul Meu îl veți bea şi

cu botezul cu care Eu Mă botez vă veți boteza; dar a şedea de-a dreapta şi de-a stânga Mea nu este al Meu a da" .

Prin aceste cuvinte Domnul n-a vrut să spună că în împărăția cerurilor este aşezare de-a dreapta şi de-a stânga, ci a vrut să arate desfătarea de mai mare cinste şi dobândirea de întâietăți, de a fi mai presus decât toți. Prin urmare, cuvintele „ a şedea de-a dreapta şi de-a stânga" le-a spus pogorându-Se la mintea lor. Iacov şi Ioan cereau într-adevăr întâietățile; să se arate mai mari decât toți ceilalți. Şi lor le spune Hristos: „ Ca să fiți mai mari decât ceilalți şi mai presus de toți, aceasta n-o puteți dobândi numai cu mucenicia - căci veți muri de moarte mucenicească -, iar ca să vă bucurați de cea mai înaltă cinstire, „ nu este al Meu a da, ci se dă celor pentru care s-a gătit" .

- Dar, spune-mi, pentru cine s-a gătit? Să vedem: care sunt fericiții şi de trei ori fericiții aceştia, care se bucură de acele strălucitoare cununi? Care sunt dar aceştia şi ce au făcut ca să se arate aşa de străluciți?

- Să-L ascultăm pe Hristos, căci o spune El. Când cei zece ucenici s-au supărat pe cei doi că, rupându-se de ceată, voiau să-şi oprească pentru ei cea mai înaltă cinste, uită-te cum îndreaptă slăbiciunea, şi a unora şi a altora. Chemându-i. El le spune: „ Căpeteniile popoarelor domnesc peste ele şi cei mari le stăpânesc. Dar la voi să nu fie aşa, ci acela care vrea să fie întâiul între voi să fie slugă tuturor" . Vezi că cei doi frați voiau să fie primii şi mai mari şi mai presus ca toți, şi, cum s-ar spune, căpeteniile celorlalți ucenici? De aceea Domnul stăruieşte şi le scoate la iveală gândurile lor ascunse, spunând: „ Cel ce vrea să fie întâiul între voi să fie slugă tuturor" . „ De vi-s dragi şederile pe scaunele cele mai de sus şi cinstea cea mai înaltă, le spune Domnul, umblați după scaunele cele mai de jos, căutați să fiți mai nebăgați în seamă decât toți, mai smeriți decât toți, mai mici decât toți, aşezați-vă în urma celorlalți. Virtutea aceasta dă cinstea aceea. Pilda e lângă voi şi cu multă prisosință. „ Că n-a venit Fiul Omului ca să fie slujit ci ca să slujească" .

Că asta vă face străluciți şi cu vază, uitați-vă că se întâmplă lucrul acesta cu Mine, Care nu am trebuință nici de cinste, nici de slavă, şi totuşi, prin această smerenie săvârşesc miile de bunătăți" .

Înainte de a lua Domnul trup şi a Se smeri, toate piereau şi se stricau; dar când S-a smerit pe Sine, pe toate le-a ridicat la înălțime; a prăpădit blestemul, a stins moartea, a deschis raiul, a omorât păcatul, a deschis bolțile cerului, a urcat la cer începătură nouă, a umplut lumea de bună-credință, a alungat rătăcirea, a adus adevărul, a ridicat pe tronul cel împărătesc începătura noastră, a lucrat mii şi mii de bunătăți, pe care nici eu, nici toți oamenii nu le-ar putea înfățişa prin cuvânt. Înainte de a Se smeri pe Sine, numai îngerii îl cunoşteau; dar când S-a smerit pe Sine, toată firea omenească L-a cunoscut.

Vezi că smerenia nu L-a micşorat, ci a adus mii şi mii de câştiguri, a lucrat mii şi mii de fapte mari şi a făcut ca slava Lui să strălucească şi mai mult? Dacă smerenia este un bun atât de mare chiar când e vorba de Dumnezeu, Care nu are nevoie de nimic şi Căruia nu-I lipseşte nimic, dacă I-a adăugat Lui mai multe slugi şi Şi-a întins împărăția, pentru ce te temi tu că ai să te micşorezi din pricina smereniei? Atunci vei fi mai sus, atunci vei fi mare, atunci vei fi strălucit, atunci vei fi cu vază, când te vei smeri pe tine însuti, când nu vei îndrăgi şederile în frunte, când vei primi

să fii umilit; să fii junghiat, să fii în primejdii, când vei căuta să slujeşti celor mulţi, să-i îngrijeşti, să le porţi de grijă şi să fii gata să faci şi să suferi orice în vederea acestui scop.

Gândindu-ne, dar, iubiţilor, la acestea, să urmărim smerenia cu multă tragere de inimă! Să le îndurăm cu plăcere pe toate, şi când suntem ocărâţi, şi când suntem scuipaţi, şi când suferim cele mai grozave umilinţe, şi când suntem batjocoriţi, şi când suntem dispreţuiţi, nimic nu ne face atât de înalţi, nimic nu ne dă atâta slavă şi cinste, nimic nu ne arată atât de mari ca virtutea smereniei, pe care facă Dumnezeu să o săvârşim pe deplin şi să dobândim bunătăţile făgăduite, cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care slavă şi cinste şi închinăciune Tatălui şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l IX

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

La Lazăr cel (mort) de patru zile

1. Astăzi, din morţi înviind Lazăr, ne dăruieşte nouă dezlegarea de multe şi felurite sminteli, nu ştiu cum se face că citirea aceasta din Sfânta Evanghelie a dat şi ereticilor prilej, şi iudeilor pricină de obiecţie, nu pornită din adevărul lucrurilor. Doamne fereşte!, ci din sufletul lor înşelător.
Mulţi eretici spun că Fiul nu este de-o-fiinţă cu Tatăl.

- De ce?

- Pentru că Hristos, spun ei, a avut nevoie de rugăciune ca să învie pe Lazăr; de nu S-ar fi rugat, n-ar fi înviat pe Lazăr. Cum să fie de-o-fiinţă Cel ce Se roagă cu Cel ce a primit rugăciunea?, întreabă ei. Căci Unul Se roagă, iar Celălalt a primit rugăciunea Celui ce Se ruga.

Ereticii hulesc, neînţelegând că rugăciunea Domnului a fost urmarea unui pogorământ, din pricina slăbiciunii celor ce au fost de faţă la învierea lui Lazăr. Spune-mi, te rog, cine-i mai mare? Cel ce spală picioarele sau acela ale cărui picioare le-a spălat? negreşit că acela este mai mare, ale cărui picioare le-a spălat cel ce spală. Mântuitorul a spălat picioarele lui Iuda vânzătorul ; că era şi Iuda cu ucenicii. Cine deci e mai mare? Iuda, vânzătorul Stăpânului Hristos, fiindcă Hristos i-a spălat picioarele? Doamne fereşte! Acum te întreb: Ce este mai smerit: să speli picioarele sau să te rogi? negreşit, să speli picioarele! Deci când Domnul nu S-a ferit să facă ce era mai smerit, cum S-ar fi ferit să facă ce era mai înalt?

Dar totul s-a făcut din pricina slăbiciunii iudeilor, care erau de faţă atunci, aşa Cum o va arăta cuvântul în desfăşurarea lui. Dar iudeii, luând din această citire din Sfânta Evanghelie pricină de obiecţie, spun: „ Cum îl au creştinii pe acesta Dumnezeu, când El nu ştie nici locul în care se afla Lazăr cel mort?" . Iudeii formulează această împotrivire, pentru că Domnul le întrebase pe surorile lui Lazăr, pe Marta şi pe Măria: „Unde l-aţi pus?" „ Ai văzut neştiinţă? întreabă ei. Ai văzut slăbiciune? Dumnezeu e Acesta, Care nu ştie nici locul?" .

Îi voi întreba şi eu pe iudei, nu că aş gândi aşa, ci pentru că vreau să fac de râs obiecţia lor. Spui, iudeule, că Hristos n-a cunoscut locul, pentru că a întrebat: „ Unde l-aţi pus?” . Dar şi Tatăl, în rai, nu ştia unde era ascuns Adam, căci umbla încoace şi încolo, ca şi cum l-ar fi căutat în paradis, întrebând: „ Adame, unde eşti?” . De ce n-a spus mai înainte locul, căci Adam vorbea cu îndrăznire cu Dumnezeu? „ Adame, unde eşti?” . Ce răspunde Adam? „ Am auzit glasul Tău purtându-se prin rai şi m-am temut căci sunt gol, şi m-am ascuns” . Dacă numeşti, iudeule, neştiinţă întrebarea lui Iisus, atunci numeşte neştiinţă şi întrebarea lui Dumnezeu! Că şi Hristos le-a întrebat pe Marta şi pe Măria: „ Unde l-aţi pus?” , Numeşti asta ne-i ştiinţă? Ce-ai să spui când îl auzi pe Dumnezeu zicând lui Cain: „ Unde este Abel, fratele tău?” . Ce spui? De numeşti întrebarea lui Iisus neştiinţă, numeşte-o neştiinţă şi pe aceasta! Iată şi altă dovadă din Dumnezeiasca Scriptură. I-a spus Dumnezeu lui Avraam: „ Strigătul Sodomei şi Gomorei a venit la Mine. Pogorându-Mă, dar, voi vedea de fac după strigătul lor ce vine la Mine; iar de nu, să ştiu” . Dumnezeu, Cel ce ştie toate înainte de facerea lor. Cel care cerceteză inimile şi rărunchii . Cel ce singur ştie gândurile oamenilor, a spus: „ Pogorându-Mă, dar, voi vedea de fac după strigătul lor ce vine la Mine; iar de nu, să ştiu” . Dacă întrebarea lui Iisus este neştiinţă, atunci şi aceasta este neştiinţă. Dar nici Tatăl, după Vechiul Testament, n-a fost neştiutor, nici Fiul, după Noul Testament, nu este.

- Atunci, ce înţeles au cuvintele: „ Pogorându-Mă, voi vedea de fac după strigătul lor ce vine la Mine; iar de nu, să ştiu” ?

- „ Zvon a venit la Mine, spune Dumnezeu. Dar vreau totuşi să cunosc mai bine lucrurile prin ele însele. Nu că nu ştiu, dar vreau să-i învăţ pe oameni să nu se uite numai la cuvinte, nici să nu creadă cu uşurinţă de spune cineva ceva rău împotriva altuia; ci să creadă numai după ce mai întâi a pipăit bine şi a aflat prin faptele înseşi” . De aceea a spus în altă Scriptură: „ Nu crede în orice cuvânt” Nimic nu strică viaţa omului ca a crede iute pe cineva pe cuvânt. Acest lucru şi profetul David profeţindu-l, spunea: „ Pe cel ce clevetea în ascuns pe vecinul lui, pe acela l-am izgonit” .

2. Ai văzut că n-a fost neştiinţă la Mântuitorul când a spus: „ Unde l-aţi pus” ?, după cum n-a fost neştiinţă nici la Tatăl când a spus lui Adam: „ Unde eşti?” , sau lui Cain: „ Unde este fratele tău, Abel?” , sau: „ Pogorându-Mă, voi vedea de fac după strigătul lor, ce vine la Mine; iar de nu, să ştiu” .

Dar e timpul să încep lupta cu aceia care spun că, din pricina slăbiciunii Lui, Hristos a trebuit să Se roage ca să-l învie pe Lazăr.

Luaţi aminte, iubiţilor, vă rog, cu toată atenţia. Lazăr murise, şi Iisus nu era în locurile acelea, ci în Galileea; şi a spus ucenicilor Lui: „ Lazăr, prietenul nostru, a adormit” . Iar ei, socotind că despre somnul acesta vorbeşte, îi spun:
„ Doamne, dacă a adormit se va scula” . Atunci Iisus le-a grăit lămurit: „ Lazăr a murit” .

A venit deci Mântuitorul aproape de Ierusalim, în locul unde era pus Lazăr; şi
L-a întâlnit sora lui Lazăr şi I-a zis: „ Doamne, de ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit” . „ De ai fi fost aici” ! Slabă mai eşti, o, femeie! Femeia nu ştia că, şi de nu era Hristos de faţă cu trupul, era de faţă cu puterea dumnezeirii Sale! Ea măsura puterea Dascălului cu starea de faţă a trupului

Lui. Marta I-a spus Lui:
„ Doamne, de ai fi fost aici, n-ar fi murit fratele meu! Dar acum ştiu, spune ea, că oricâte ceri de la Dumnezeu, Dumnezeu îți dă” . Mântuitorul, dar, face rugăciunea la cererea ei. Căci Dumnezeu nu are nevoie să Se roage ca să-l învie pe mort. N-a înviat oare şi alți morți?

Când a întâlnit un mort, care era scos pe poarta cetății, numai ce S-a atins de coşciug, şi l-a înviat pe mort . A avut oare atunci nevoie de rugăciune ca să-l învieze pe mort? Altădată, numai prin cuvânt, a spus copilei: „ Talita kumi” , şi îndată a dat-o sănătoasă părinților ei. A avut oare atunci nevoie de rugăciune? Dar pentru ce vorbesc eu de învățătorul? Ucenicii Lui au înviat morții numai prin cuvânt. Petru n-a înviat-o pe Tavita numai cu cuvântul ? Pavel n-a făcut multe semne cu hainele lui ? Află însă un lucru mai minunat decât acestea! (Chiar numai) umbra Apostolilor învia morți. „ Aduceau pe paturi pe cei bolnavi, ca măcar umbra lui Petru să umbrească pe vreunul dintre ei, şi îndată se vindecau” . Cum? Umbra ucenicilor îi învia pe morți, şi învățătorul avea nevoie să Se roage ca să învie un mort?

Din pricina slăbiciunii femeii S-a rugat Mântuitorul! Îi spusese Lui: „ Doamne, de ai fi fost aici nu ar fi murit fratele meu! Dar acum ştiu că oricâte ceri de la Dumnezeu, îți dă Dumnezeu” .
„ Rugăciune ai cerut, rugăciune îți dau!” . Izvorul e alăturea! Vino cu vasul, ți-l umple! E mare vasul? Primeşti mult! E mic? Primeşti puțin! Marta deci a cerut rugăciune, şi Mântuitorul i-a dat rugăciune. Altul a spus: „ Nu sunt vrednic să intri sub acoperişul meu, ci numai zi cu cuvântul: „ Fie ție” , şi se va vindeca sluga mea” ; iar Mântuitorul i-a spus: „ După credința ta. Fie ție!” . Altul I-a zis: „ Vino, vindecă pe fiica mea!” , şi
i-a spus lui: „ Voi merge cu tine” . Deci, după voința oamenilor se dă şi vindecarea doctorului. Altă femeie s-a atins de marginea hainei Lui pe ascuns, şi pe ascuns a dobândit vindecarea .

Fiecare, după cum a crezut, primeşte şi vindecarea. Marta spune: „ Ştiu că oricâte ceri de la Tatăl, îți dă Tatăl” . Şi pentru că a cerut rugăciune. Mântuitorul îi dă rugăciune; nu pentru că El avea nevoie de rugăciune, ci ca să Se coboare la slăbiciunea femeii şi să arate că nu este împotriva lui Dumnezeu, ci că orice face El, face şi Tatăl. L-a plăsmuit la început Dumnezeu pe om; plăsmuirea a fost a amândurora. Căci se spune: „ Să facem om după chipul şi după asemănarea Noastră” . Iarăşi, a vrut Domnul să-l ducă pe tâlhar în rai, şi îndată ce a rostit cuvântul, a şi intrat tâlharul în rai ! N-a avut nevoie de rugăciune, deşi pe toți cei de după Adam, Hristos i-a împiedicat să intre acolo, căci pusese sabie de foc să păzească raiul . Dar cu putere, Hristos a deschis raiul. Îl duci, Stăpâne, pe tâlhar în rai? Tatăl Tău, | pentru un singur păcat, l-a scos afară pe Adam din rai, şi Tu îl duci pe tâlhar, vinovat de mii de păcate şi de mii de nelegiuiri? „ Da, răspunde Domnul, căci nici aceea nu s-a făcut fără Mine, nici aceasta fără Tatăl Meu! Şi aceea e a Mea, şi aceasta a Tatălui Meu.
„ Căci Eu sunt în Tatăl şi Tatăl este întru Mine” .

3. Şi ca să vezi că învierea mortului n-a fost fapta rugăciunii, ascultă cuvintele rugăciunii! Ce spune Domnul? „ Mulțumescu-Ți, Părinte, că M-ai ascultat! Eu ştiam că pururea Mă asculți” .

- Dar dacă ştii, o, Doamne, că pururea Te ascultă Tatăl, de ce-L mai superi pentru cele ce le ştii?

- „ Eu ştiu, spune Domnul, că pururea Mă ascultă Tatăl. „ Dar pentru mulțimea care stă împrejur am zis, ca să creadă toți că Tu M-ai trimis” .

S-a rugat pentru mort? S-a rugat să învie Lazăr? A spus cumva: „ Părinte, porunceşte ca să asculte moartea" ? A spus cumva: „ Părinte, porunceşte iadului să nu-şi închidă porțile, ci să dea degrabă drumul înapoi mortului" ? Nu! A spus atât: „ Dar pentru mulțimea care stă împrejur am zis, ca să creadă toți că Tu M-ai trimis" . Prin urmare, ceea ce s-a făcut n-a fost un semn, ci învățătură pentru cei de față. Ai văzut dar că rugăciunea nu s-a făcut pentru mort, ci pentru necredincioşii de acolo, „ ca să creadă, spune El, că Tu M-ai trimis" .

- Dar cum avem să cunoaştem că El Te-a trimis?

- Ia aminte, te rog, cu toată atenția. „ Iată, spune Domnul, cu puterea Mea îl chem pe mort! Iată, cu stăpânia Mea, îi poruncesc morții! Chem pe Tatăl, Tată. Chem şi pe Lazăr din mormânt. Dacă cea dintâi nu este adevărată, nici cea de-a doua să nu fie! Dar de este adevărat că îl chem pe Tatăl, Tată, să asculte şi mortul pentru învățătura celor de fată!" .

- Ce a spus Hristos?

- „ Lazăre, vino afară!" .
Când a făcut rugăciunea, nu a înviat mortul! O, tirania morții! O, tirania puterii aceleia care tine sufletul! O, iadule, s-a făcut rugăciune, şi nu dai drumul mortului!

- Nu, răspunde iadul.

- De ce?

- Pentru că nu mi s-a poruncit. Sunt paznic, care ține aici pe vinovat. Dacă nu mi se porunceşte, nu-i dau drumul. Rugăciunea nu s-a făcut pentru mine, ci pentru necredincioşii care erau de față. Căci eu, dacă nu primesc poruncă, nu slobozesc vinovatul. Aştept glasul, ca să slobozesc sufletul.
„ Lazăre, vino afară"!.
A auzit mortul porunca Stăpânului, şi îndată a încetat tăria legilor morții.

Să se ruşineze ereticii şi să piară de pe fata pământului! Căci a arătat cuvântul că Domnul S-a rugat nu pentru ca să-l învieze pe mort, ci pentru slăbiciunea necredincioşilor care erau atunci de față.
„ Lazăre, vino afară!"

- Dar pentru ce l-a chemat pe nume?

- A spus: „ Lazăre, vino afară" , ca nu cumva vocea slobozită întinzându-se la toți morții, să-i învie pe toți cei din morminte.
„ Te chem la viată deocamdată numai pe tine, Lazăre, în fata poporului acestuia, ca prin învierea ta să arăt puterea celor ce vor fi. Eu, Cel ce am înviat pe unul, voi învia lumea. Căci Eu sunt învierea şi viața . Lazăre, vino afară!" .
Şi a ieşit mortul, legat fiind cu fese.

O, lucruri minunate! Cel ce a dezlegat sufletul din legăturile morții. Cel ce a sfărâmat porțile iadului. Cel ce a zdrobit porțile cele de aramă şi încuietorile cele de fier şi sufletul l-a slobozit din legăturile morții, (Acela) n-a putut să dezlege şi fesele mortului?

- Da, ar fi putut! Dar porunceşte iudeilor să dezlege feşele cu care ei mai înainte l-au înfăşat când l-au îngropat, Ca să cunoască semnele feselor lor, ca să afle singuri, din Cele ce-au făcut, că este Lazăr cel îngropat de ei, şi este Hristos Cel ce a venit în lume după bunăvoința Tatălui, Cel Ce are stăpânia vieții şi a morții! Ție, Hristoase, slava şi puterea, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi de viată făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l X

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

Despre rugăciunile lui Hristos.
Împotriva anomeilor

1. Am prăznuit destul în zilele de mai înainte, vorbind despre luptele apostolice şi desfătându-ne cu istorisirea faptelor celor duhovniceşti. Este timpul să vă plătesc datoria. Nimic nu ne mai împiedică. Ştiu că voi, din pricina scurgerii atâtor zile, aţi uitat de datoria pe care v-o datoram; dar pentru asta n-am s-o tăinuiesc, ci vă voi plăti-o cu toată tragerea de inimă. Fac aceasta nu numai pentru ca să fiu om de cuvânt, ci şi pentru că însumi mă folosesc. Când e vorba de datorii băneşti, câştigă datornicul dacă cel ce l-a împrumutat uită de datorie; dar când e vorba de datorii duhovniceşti, câştigă tot datornicul foarte mult numai dacă cei ce l-au împrumutat îi aduc aminte necontenit de datorie. Dincolo, banii împrumutaţi îl părăsesc pe cel ce împrumută şi se mută la cel ce se împrumută; micşorează averea unuia şi o măresc pe a celuilalt; aici însă, la datoriile cele duhovniceşti, nu-i aşa; este cu putinţă ca ceea ce dai să şi dai, dar să şi ai; şi lucru minunat e acela că atunci mai cu seamă avem bogăţia noastră duhovnicească, atunci când o dăm altora. De voi căuta să-mi îngrop bogăţia mea duhovnicească în mintea mea, de o voi păzi continuu ca să n-o împărtăşesc nimănui, mi se micşorează şi câştigul, mi se împuţinează şi averea; dar dacă o voi da tuturor, dacă voi face părtaşi şi tovarăşi pe mulţi la toate cunoştinţele pe care eu le ştiu, atunci îmi va creşte bogăţia mea duhovniceaşcă.

Că spusele mele sunt adevărate, că îşi măreşte bogăţia cel ce o dă altora şi că îşi împuţinează toată agonisita lui cel ce o ascunde, ne stau mărturie cei ce au primit talanţii, cel cu cinci, cel cu doi şi cel cu unul. Primii doi au adus îndoit decât au primit şi au fost cinstiţi pentru asta; celălalt însă n-a putut să-şi îndoiască talantul pentru că l-a păstrat la el şi nu l-a dat nimănui; de aceea a şi fost osândit. Auzind dar cu toţii acestea şi temându-ne de pedeapsa de dincolo, să împărtăşim fraţilor noştri orice gând bun pe care îl avem, să-l scoatem la iveală înaintea tuturor, să nu-l ascundem. Când îl dăm altora, atunci ne îmbogăţim mai mult. Când facem părtaşi pe mai mulţi la câştigul nostru, atunci mărim avuţia noastră.

Crezi că se micşorează slava ta când ştiu cu tine şi alţii mulţi ceea ce ştiai numai tu?

Dar tocmai atunci îţi va creşte şi folosul, când calci în picioare invidia, când stingi zavistia, când arăţi multă dragoste pentru fraţi. Dacă ţii numai pentru tine cele ce ştii, oamenii îţi vor întoarce spatele şi te vor urî pentru că eşti invidios şi urător de frate, iar Dumnezeu îţi va da cea mai mare pedeapsă pentru că eşti rău. În afară de asta, se va duce iute de la tine harul, lăsându-te pustiu. Pentru că şi grâul, dacă zace necontenit în hambare, se pierde, căci e mâncat de gărgăriţe; dar dacă-i scos afară din jitniţe şi pus în brazde, se înmulţeşte şi se înnoieşte iarăşi.

Tot aşa şi cuvântul cel duhovnicesc: dacă-l ţii necontenit încuiat înlăuntrul tău, se stinge iute, pentru că sufletul se strică şi se macină de invidie, de trândăveală şi de lâncezeală. Dar dacă îl semeni în sufletele fraţilor ca într-o brazdă mănoasă, vistieria cea duhovnicească se înmulţeşte şi în cei care o primesc, şi în tine, care o ai. Şi după cum o fântână are apă mai curată şi izvor mai

bogat dacă adeseori se scoate dintr-însa toată apa, iar dacă nu se scoate, seacă; tot astfel şi harisma cea duhovnicească şi cuvântul cel învăţătoresc, dacă este scos tot mereu din suflet şi dat să fie sorbit de cei ce vor să-l primească, izvorăşte şi mai mult; dar dacă-i acoperit de zavistie, de invidie, se micşorează şi se stinge desăvârşit.
Aşadar, pentru că îmi este atât de mare câştigul ce-l voi avea, haide, dar, punându-l la mjloc, să vă plătesc toată datoria, aducându-vă aminte mai întâi de şirul acestor datorii.

2. Ştiţi şi vă amintiţi că, vorbindu-vă mai înainte de slava Celui Unuia-Născut, am înşirat multe pricini ale pogorământului Domnului în cuvinte. Şi spuneam că Hristos adeseori rostea cuvinte smerite nu numai din pricina îmbrăcăminţii trupului Său, nici numai din pricina slăbiciunii ascultătorilor, ci în multe împrejurări a grăit aşa ca să ne înveţe smerenia. Şi am spus îndeajuns despre acele pricini atunci când am vorbit de rugăciunea făcută de Domnul la învierea lui Lazăr şi de rugăciunea Sa de dinainte de răstignire; şi am arătat lămurit că rugăciunea de dinaintea răstignirii a făcut-o ca să ne încredinţeze că a luat cu adevărat trup omenesc, iar rugăciunea de la învierea lui Lazăr a făcut-o ca să îndrepte slăbiciunea ascultătorilor, cu toate că nu avea nevoie de vreun ajutor ca să învie pe Lazăr. Ascultă acum şi aceea că a grăit multe cuvinte smerite ca să ne înveţe smerenia!

Domnul a turnat apă în vasul de spălat; şi, ca şi cum n-ar fi fost de-ajuns asta, S-a încins şi cu un ştergar, pogorându-Se la cea mai de jos îndeletnicire; şi a început să spele picioarele ucenicilor, iar odată cu ale ucenicilor, a spălat şi picioarele vânzătorului. Poţi să nu te înspăimânţi şi să nu te minunezi? Spală picioarele celui ce avea să-L vândă! Iar pe Petru, care nu voia să se lase spălat şi care zisese: „ Doamne, oare Tu să-mi speli mie picioarele?” , nu l-a lăsat nespălat, ci i-a zis: „ Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu Mine” ; atunci Petru I-a spus: „ Doamne, nu numai picioarele, ci şi mâinile şi capul” . Ai văzut evlavia ucenicului în cele două spuse ale lui? Şi atunci când nu s-a lăsat spălat, şi când a primit să-l spele? Deşi cuvintele sunt potrivnice unele altora, totuşi pe amândouă le-a grăit din sufletul lui clocotitor. Vezi că Petru era totdeauna aprins şi veghetor ? Dar, după cum spuneam, pentru ca nu cumva din pricina îndeletnicirii de jos săvârşite de El să spui că de jos îi este şi firea, ascultă ce spune ucenicilor după spălarea picioarelor: „ înţelegeţi ce v-am făcut? Voi Mă numiţi Domn şi învăţător, şi bine ziceţi, căci sunt. Deci, dacă Eu, Domnul şi învăţătorul vostru, v-am spălat picioarele, tot aşa şi voi sunteţi datori să faceţi unul altuia. Căci pildă v-am dat vouă ca, precum v-am făcut Eu, şi voi să faceţi unul altuia” .

Ai văzut că Domnul a făcut multe fapte ca să dea pildă ? După cum un dascăl plin de înţelepciune rosteşte greşit cuvintele odată cu copiii care le rostesc greşit, iar vorbirea aceasta greşită nu-i un semn al neştiinţei dascălului, ci „ semn al purtării de grijă pentru copii, tot astfel şi Hristos nu făcea acestea din pricina fiinţei Sale de jos, ci din pricina pogorământului Său. Nu trebuie să trecem cu uşurinţă peste aceste fapte ale Domnului. Dacă am lua lucrurile aşa cum se înfăţişează ele, ar ieşi o mulţime de nesocotinţe. Dacă cel ce spală picioarele este mai jos decât cel căruia i se spală, - aici, Hristos este Cel ce spală, şi ucenicii sunt cei spălaţi -, atunci Hristos este mai jos decât ucenicii Lui. Dar aşa ceva n-ar putea spune nimeni, chiar de-ar fi nebun. Vezi cât de mare rău este să nu cunoşti pricinile pentru care Hristos a lucrat aşa cum a lucrat ? Dar, mai bine spus, vezi cât de mare bine este să le cercetezi pe toate desăvârşit şi să nu te mărgineşti să ştii numai că Domnul a spus sau a făcut ceva smerit, ci să şi cercetezi de ce a grăit aşa, de ce a lucrat aşa?

Hristos a dat pildă de smerenie nu numai la spălarea picioarelor, ci a arătat acelaşi lucru şi cu alt prilej. După ce a spus: „ Cine este mai mare? Cel ce şade sau cel ce slujeşte?” , a adăugat: „ Oare nu cel ce şade? Iar Eu sunt îin mijlocul vostru ca unul ce slujeşte” . A spus şi asta, a făcut şi aceea, arătând că în multe împrejurări face fapte de jos, pentru învăţătura ucenicilor şi totodată pentru a-i îndupleca să fie smeriţi. Se vede dar destul de bine că Domnul a îngăduit toate acestea nu din pricina firii Sale umile, ci pentru învăţătura ucenicilor. În alt loc spune: „ Căpeteniile neamurilor le stăpânesc pe ele; …Dar la voi să nu fie aşa, ci acela care vrea să fie între voi cel dintâi, să fie slugă tuturor. Pentru că şi Fiul Omului nu a venit ca să fie slujit, ci ca să slujească” . Aşadar, dacă a venit să slujească şi să înveţe smerenia, nu te tulbura, nu-ti pierde curajul când îl vezi că săvârşeşte fapte şi rosteşte cuvinte de slugă.

Tot astfel, şi multe din rugăciunile Sale le face mânat de acelaşi gând. Au venit unii dintre ucenici la El şi l-au spus: „ Doamne, învaţă-ne să ne rugăm, precum şi Ioan i-a învăţat pe ucenicii lui!” . Spune-mi, ce-ar fi trebuit să facă Hristos? Să nu-i înveţe să se roage? Dar pentru asta a venit, ca să-i înveţe pe ei toată cugetarea cea înaltă. Trebuia deci să-i înveţe ? Atunci, trebuia să-i înveţe şi să se roage.

- Ar fi trebuit dar să facă asta numai prin cuvânt, îmi poate spune cineva.

- Dar nu-i îndrumă pe ucenici atât învăţătura prin cuvânt, cât învăţătura cu fapta. De aceea, Domnul nu-i învăţa numai rugăciunea cea prin cuvânt, ci El însuşi nu înceta de a o face; şi Se rugă, petrecându-Şi toată noaptea în pustie, ca să ne sfătuiască şi să ne înveţe ca, atunci când vrem să vorbim cu Dumnezeu, să fugim de zgomote şi din mijlocul tulburărilor şi să plecăm în pustietate, nu numai în pustietatea locurilor, ci şi în cea a timpurilor. Pustietatea nu-i numai muntele, ci şi cămăruţa ta, acolo unde nu pătrunde nici strigătul, nici zgomotul.

3. Şi ca să aflaţi că rugăciunea Domnului este un pogorământ, v-am arătat-o şi până acum, mai cu seamă din cele petrecute la învierea lui Lazăr. Dar se mai vede asta şi din altă parte.

Pentru ce Domnul nu Se roagă atunci când e vorba de minuni mai mari, ci când e vorba de minuni mai mici ? Dacă S-ar fi rugat pentru că avea nevoie de ajutor, pentru că nu avea putere deplină, ar fi trebuit să Se roage şi să cheme pe Tatăl la săvârşirea tuturor minunilor; iar dacă nu la toate, cel puţin la cele mai mari. Dar aşa, face dimpotrivă. Nu Se roagă când e vorba de minuni mai mari, ca să arate că le-a făcut ca să-i înveţe pe ceilalţi, nu pentru că-I lipsea puterea. Când a binecuvântat pâinile, S-a rugat căutând la cer , ca să ne înveţe să nu ne apucăm de mâncat până ce mai întâi nu-I mulţumim lui Dumnezeu, Cel ce a făcut roadele. A înviat mulţi morţi, şi nu S-a rugat. Numai când l-a înviat pe Lazăr S-a rugat. Am spus atunci pricina: că S-a rugat ca să îndrepte slăbiciunea celor ce erau de faţă; pricina aceasta însuşi a spus-o, adăugând lămurit aşa: „ …dar pentru mulţimea care stă împrejur am zis” . Tot atunci am dovedit îndeajuns că nu rugăciunea Domnului l-a înviat pe mort, ci glasul Lui.
Dar ca să cunoşti mai lămurit că Domnul nu S-a rugat pentru că avea nevoie de rugăciune, ascultă!

Când osândeşte, când cinsteşte, când iartă păcatele, când legiuieşte, când trebuie să facă vreo faptă cu mult mai mare, n-ai să-L găseşti chemându-L pe Tatăl, nici rugându-Se, ci făcând totul cu deplină putere. Vă voi arăta, pe rând, pe fiecare dintre acestea. Uită-te, rogu-te, cu luare-

aminte că nicăieri nu are nevoie de rugăciune. „ Veniți, spune El, binecuvântații Părintelui Meu, de moșteniți împărăția cea gătită vouă” . Şi iarăşi: „ Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel pregătit diavolului şi îngerilor lui” .

Iată că osândeşte şi cinsteşte cu deplină putere, că nu are nevoie de nici o rugăciune: când îndreaptă trupul slăbănogit: „ Scoală-te, ia-ți patul tău şi umblă” ; când izbăveşte din moarte: „ Talita kumi, înviază!” ; când slobozeşte de păcate: „ îndrăzneşte, fiule, iertate-ți sunt păcatele tale!” ; când ceartă duhurile necurate: „ Ție-ți zic, duh necurat, ieşi din el” ; când potoleşte marea: „ Taci, încetează” ; când curățeşte pe cel cuprins de lepră: „ Vreau, curățeşte-te” ; când legiuieşte: „ Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu ucizi! …Iar Eu vă spun vouă: Cine va zice fratelui său: nebunule! vrednic va Fi de gheena focului” .

Ai văzut că pe toate le face cu putere de stăpân: aruncă în iad, duce în împărăția cerurilor, vindecă pe slăbănog, alungă moartea, iartă păcatele, ceartă duhurile necurate, potoleşte marea? Te întreb: Ce e mai mare: să duci în împărăție, să arunci în gheenă, să ierți păcatele, să legiuieşti cu deplină putere sau să înmulțeşti pâinile? Nu sare în ochi şi nu-i recunoscut de toți că acelea sunt fapte mai mari decât aceasta? Cu toate acestea, nu Se roagă când săvârşeşte fapte mai mari, ca să arate că, şi atunci când S-a rugat la săvârşirea unor fapte mai mici, n-a făcut asta din pricina slăbiciunii puterii, ci pentru învățătura celor de față atunci.

Şi-ți voi aduce martor un profet, ca să vezi ce mare lucru e iertarea păcatelor. Profetul arată că nimeni altul nu poate face asta decât numai Dumnezeu: „ Cine este Dumnezeu ca Tine,Cel ce ştergi fărădelegile şi covârşeşti nedreptățile?” . Este cu mult mai mare lucru să duci în împărăția cerurilor decât să învii morții; şi totuşi, cu deplină putere, face şi acel lucru. Darea de legi nu stă în puterea supuşilor, ci a împăraților; însăşi firea lucrurilor strigă aceasta; numai împărații au dreptul să pună legi; o arată şi Apostolul, grăind aşa: „ Cât despre fecioare, nu am porunca Domnului, dar dau sfat, ca unul ce am fost miluit de Domnul ca să fiu vrednic de crezare” . Pentru că era rob şi slujitor, nu cuteza să adauge celor ce fuseseră legiute dintru început. Hristos, însă, nu face aşa; ci cu toată stăpânia citează legile cele vechi, şi dă şi El alte legi. Iar dacă darea de legi este o însuşire doar a puterii împărăteşti, ce cuvânt (de îndreptățire) le mai rămâne celor ce voiesc să vorbească fără ruşine, când ştii nu numai că El dă legi, ci chiar le îndreaptă pe cele vechi? De aici se vede că este de aceeaşi ființă cu Cel ce L-a născut.

4. Şi ca să fac mai clare cele ce spun, să mergem chiar la cuvintele Scripturii.
Suindu-Se în munte, spune Scriptura, Domnul a şezut şi, după ce s-au aşezat toți împrejur, a început să spună: „ Fericiți cei săraci cu duhul, cei blânzi, cei milostivi, cei curați cu inima” . Apoi, după acele Fericiri, le zice: „ Să nu socotiți că am venit să stric Legea şi profeții; nu am venit să stric, ci să plinesc” . Cine ar fi bănuit asta? Sau care cuvânt din acestea era potrivnic spuselor din Vechiul Testament, ca să grăiască aşa? „ Fericiți cei săraci cu duhul” , a spus Domnul, adică cei smeriți. Dar asta o spusese; şi Vechiul Testament: „ Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi” .

Şi iarăşi: „ Fericiți cei blânzi” . Dar şi asta o strigă Isaia din partea Lui Dumnezeu, zicând: „ Spre cine voi căuta, dacă nu spre cel blând, spre cel umil, spre cel ce tremură de cuvintele Mele?” . „ Fericiți cei milostivi” . Dar şi cuvintele acestea sunt prezente pretutindeni în Vechiul Testament: „ Viața săracului să nu o lipseşti (de hrană) , rugăciunea celui necăjit nu o lepăda” ;

şi mult se vorbeşte pretutindeni de iubirea de oameni. „ Fericiți cei curați cu inima” . Dar aşa spune şi David: „ Inimă curată zideşte întru mine. Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele” . Şi dacă ai cerceta celelalte Fericiri, ai găsi că mare este potrivirea între Fericiri şi cele spuse în Vechiul Testament.

Dacă n-a spus nimic potrivnic celor spuse mai înainte, pentru ce a adăugat: „ Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau profeții” ? N-a pus această îndreptare pentru cele ce spusese, ci pentru cele ce avea să spună. Pentru că avea să desăvârşească poruncile, Domnul a spus aceste cuvinte: „ Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau profeții” , ca să nu se socotească această desăvârşire a poruncilor o împotrivire față de Legea veche, şi nici cele adăugate, o luptă. Cu alte cuvinte, Hristos a grăit aşa: „ Am să spun cuvinte mai desăvârşite decât cele spuse mai înainte. De pildă, ați auzit (că sa zis): Să nu ucizi!, dar Eu spun: Să nu te mânii . Ați auzit: Să nu te desfrânezi!, dar Eu spun: Cel ce se uită la o femeie spre a o pofti, s-a şi desfrânat în inima lui . Şi câte mai sunt la fel cu acestea! Să nu socotiți deci desăvârşirea, stricare. Nu e stricare, ci împlinire” . Şi
ceea ce a făcut cu trupurile, aceea a făcut şi cu Legea.

- Dar ce-a făcut cu trupurile?

- Venind şi găsind multe mădulare schiloade şi pe toate cu lipsuri, le-a îndreptat şi le-a adus din nou la cuviința potrivită lor. A făcut cunoscut tuturor, prin înseşi lucrurile acestea, că El a dat şi legile vechi, şi a creat şi Firea noastră.

Că aceasta s-a sârguit să arate se vede mai cu seamă din vindecarea orbului. Trecând şi văzând un orb, Domnul a făcut tină şi cu o astfel de tină a uns ochii cei lipsiți de lumină şi i-a spus lui: „ Du-te de te spală în Siloam” . Pentru care pricină Cel ce a înviat morți şi a făcut multe alte minuni ca acestea numai cu porunca, aici mai adaugă şi o faptă, face tină şi-i plăsmuieşte cu ea ochii? Nu e bătător la ochi că a făcut-o, pentru ca, atunci când auzi că Dumnezeu a luat țărână din pământ şi l-a plăsmuit pe om, să cunoşti din cele petrecute acum că El este acela Care, dintru început, l-a plăsmuit pe om? Că dacă n-ar fi vrut să arate asta, nici n-ar mai fi avut nevoie să facă tină. Apoi, ca să cunoşti că nu ungerea cu tină a lucrat împreună cu El la căpătarea vederii orbului, ci-I era de-ajuns numai porunca pentru a plăsmui ochii fără materia aceea. Domnul adaugă şi spune: „ Du-te de te spală în Siloam” . Atunci îi zice: „ Du-te şi te spală în Siloam” , după ce ne-a arătat, prin chipul creării ochilor, cine a fost Cel ce l-a făcut dintru început pe om. După cum un sculptor iscusit, care vrea să-şi arate prin operele sale arta, când sculptează o statuie lasă o parte nelucrată ca să dea dovada întregii sale arte în partea rămasă neterminată, tot astfel şi Hristos, vrând să arate că El l-a făcut pe om în întregime, l-a lăsat pe aceasta nedesăvârşit, pentru ca, venind şi dându-i ochii, să ne încredințeze, prin parte, de tot. Şi uită-te unde a făcut asta! n-a făcut-o la mână sau la picior, ci la ochi, cel mai frumos şi cel mai de trebuință mădular dintre mădularele noastre; căci alt mădular mai de preț nu avem. Iar cel ce a putut plăsmui cel mai frumos şi cel mai de trebuință mădular, adică ochii, negreşit poate să facă şi mână, şi picior, şi celelalte mădulare.

O, fericiți ochii aceia care au ajuns privelişte tuturor celor ce erau de față, care au atras spre ei privirile tuturor, care prin frumusețea lor au slobozit glas şi au învățat pe toți cei de față puterea lui Hristos! Şi minunat era faptul! Orbul ia învățat să vadă pe cei ce văd! Acest lucru arătându-l

şi Hristos, zicea: „ Spre judecată am venit în lumea aceasta, pentru ca cei ce nu văd să vadă, iar cei ce văd să fie orbi” . O, orbire fericită! Ochii pe care nu i-a primit de la fire i-a primit de la har! N-a fost păgubit atât din pricina întârzierii, cât a câştigat din pricina chipului creării! Ce poate fi mai minunat decât ochii aceia care au fost învredniciţi să fie plăsmuiţi de mâini sfinte şi fără de prihană? Şi ceea ce s-a petrecut cu femeia cea stearpă, aceea s-a petrecut şi aici. După cum aceea cu nimic nu s-a vătămat din pricina întârzierii naşterii, ba, dimpotrivă, a ajuns cu mult mai strălucitoare, pentru că a primit copilul prin legile harului, nu prin legile firii, tot astfel şi orbul, cu nimic n-a fost vătămat din pricina orbirii trecute, ba, dimpotrivă, a câştigat din asta nespus de mult, pentru că a fost învrednicit să-L vadă pe Soarele dreptății înainte de a vedea soarele acesta din lume.

5. Spun acestea ca să nu ne necăjim când vedem că suntem noi sau alții înconjurați de nenorociri. Dacă îndurăm cu mulțumire şi cu bărbăție tot ce vine peste noi, atunci negreşit orice nenorocire va avea pentru noi un sfârşit bun şi plin de multe bunătăți.

Dar ceea ce am voit să spun a fost aceea că, după cum Domnul a îndreptat trupurile ce aveau lipsuri, tot astfel a luat şi Legea, care era nedesăvârşită, a îndreptat-o, a desăvârşit-o, a îmbunătățit-o. Nimeni, când mă aude spunând că Legea era nedesăvârşită, să nu creadă că învinuiesc pe Dătătorul Legii! Legea era nedesăvârşită nu din pricina firii ei, ci din pricina timpului. Pentru timpul în care a fost dată, Legea era desăvârşită şi foarte potrivită celor ce o primiseră. Dar când oamenii au ajuns mai buni prin învățătura lui Hristos, Legea a ajuns nedesăvârşită nu din pricina firii ei, ci din pricina propăşirii în virtute a celor învățați de Domnul. Şi după cum arcurile şi săgețile pentru un copil împărătesc, făcute mai degrabă pentru deprindere decât pentru luptă şi război, devin fără trebuință după ce se măreşte copilul şi după ce învinge în războaie, tot aşa şi cu firea noastră: când eram mai nedesăvârşiți şi învățam să ne deprindem, ne-a dat Dumnezeu arme potrivite nouă, pe care le putem purta cu uşurință; dar când am crescut în virtute, armele acelea au ajuns nedesăvârşite din pricina desăvâr- şirii noastre. De aceea a venit Hristos, ca să ne dea altele mai bune. Uită-te cu câtă pricepere citează şi legile vechi şi le adaugă pe cele noi! „ Ați auzit, spune El, că s-a zis celor de demult: Să nu ucizi!” . Dar spune, Doamne, de către cine s-a zis? Tu ai zis asta sau Tatăl Tău? Dar Domnul nu o spune!

Pentru ce dar Domnul nu a spus asta? Pentru ce n-a făcut cunoscut pe Cel ce a spus? Pentru ce n-a spus numele Celui ce a dat legea veche? Dacă ar fi spus: „ Tatăl a zis: Să nu ucizi, iar Eu vă zic vouă: Să nu te mânii” , ar fi părut greu cuvântul din pricina mândriei ascultătorilor, care încă nu puteau pricepe că nu dădea această lege ca să o strice pe cea veche, ci, dimpotrivă, ca să o îmbunătățească.
Ascultătorii Lui i-ar fi spus: „ Ce spui? Tatăl Tău a zis: Să nu ucizi!, iar Tu zici: Să nu te mânii?” .

Aşadar, ca să nu creadă cineva că este împotriva Tatălui sau că dă o Lege mai înțeleaptă decât Legea Aceluia, n-a spus: „ Ați auzit de la Tatăl” . Iarăşi, dacă ar fi spus: „ Ați auzit că Eu am spus celor de demult” , ar fi părut de nesuferit şi aceasta tot atât de mult ca şi cea dinainte. Dacă atunci când a spus: „ înainte de a fi Avraam sunt Eu” , au încercat să-L lovească cu pietre, ce n-ar fi făcut dacă ar mai fi adăugat că El i-a dat chiar şi lui Moise Legea? Din pricina asta n-a vorbit nimic nici de El, nici de Tatăl, ci a luat o cale de mijloc şi a spus: „ Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu ucizi” . Ceea ce a făcut trupurilor, aceea a făcut şi Legii. După cum prin împlinirea

mădularelor care lipseau i-a învățat pe oameni că El este Acela care l-a făcut dintru început pe om, tot aşa, prin îndreptarea Legii şi prin adaosul ce lipsea, ne-a învățat cine este Cel ce a dat Legea la început.

Aceasta este pricina că şi atunci când a vorbit de facerea omului n-a pomenit nici de El, nici de Tatăl; şi aici vorbeşte nehotărât şi fără să numească pe cineva, spunând: „ Cel ce i-a făcut dintru început bărbat şi femeie i-a făcut" ; prin cuvânt L-a ascuns pe Făcător, dar cu lucrul L-a arătat, căci a împlinit mădularele care lipseau din trupuri. Tot astfel şi aici; când a spus: „ Ați auzit că s-a zis celor de demult" , n-a spus de către cine s-a zis, dar prin fapte S-a arătat pe El. Căci Cel ce a împlinit lipsa Legii, Acela a şi dat la început Legea. Citează înseşi legile vechi pentru ca ascultătorii să cunoască prin comparație că nu este împotrivire între aceste legi şi spusele Sale şi că are aceeaşi stăpânire ca şi Cel ce L-a născut. Acestea le-au priceput şi iudeii şi se minunau. Şi că se minunau, ascultă-l pe evanghelist, care arată aceasta zicând: „ Se mirau mulțimile de învățătura Lui, că îi învăța ca unul ce are putere, şi nu ca fariseii şi cărturarii lor" .

- Dar dacă mulțimile şi-au făcut o părere greşită despre Hristos?, m-ar putea întreba cineva.

- Nu şi-au făcut o părere greşită, căci Hristos nu i-a învinuit, nici nu i-a ținut de rău; dimpotrivă, a întărit părerea lor. Într-adevăr, ce-i spune Domnul leprosului care a venit îndată la El şi i-a zis: „ Doamne, dacă vrei, poți să mă curățeşti" ? I-a spus: „ Vreau, curățeşte-tel" . Şi pentru ce n-a spus numai atât: „ curățeşte-te!" , odată ce leprosul, prin cuvintele „ dacă vrei" , a mărturisit că are putere? Domnul a adăugat şi El şi a spus: „ Vreau, curățeşte-te !" , ca să nu socoteşti că spusa: „ dacă vrei" este numai o părere a leprosului. Astfel, pretutindeni, în chip voit, îşi dovedea puterea Lui şi arăta că le făcea pe toate cu stăpânire. Pentru că, dacă n-ar fi fost aşa, ar fi fost de prisos spusa Lui.

6. Cunoscând dar prin toate stăpânirea Lui, să nu-L hulim spunând că ființa Lui este mai prejos de ființa Tatălui, de-L vedem că face sau spune ceva smerit pentru pricinile pe care le-am arătat mai înainte şi pentru că vrea să povățuiască pe ascultători la smerenie. A primit să ia însuşi trupul omenesc din pricina smereniei Sale, nu din pricină că este mai prejos decât Tatăl. De unde se vede acest lucru? Că şi asta o spun pretutindeni duşmanii adevărului, zicând: „ Dacă Fiul este egal cu Cel ce L-a născut, pentru ce n-a luat Tatăl trup, ci Fiul a luat chip de rob? Nu se vede deci bine de aici că Fiul este mai prejos decât Tatăl?" .

Dar dacă pentru asta a luat Fiul firea noastră, atunci ar fi trebuit ca Duhul să Se întrupeze, deoarece ereticii aceia spun - căci noi n-am spune-o - că Duhul este mai mic decât Fiul. Dacă Tatăl pentru aceea e mai mare decât Fiul, pentru că El nu S-a întrupat, iar Fiul S-a întrupat, pentru aceeaşi pricină va fi şi Duhul mai mare decât Fiul, căci nici El nu S-a întrupat.
Dar ca să nu dovedim prin silogisme că Fiul este de aceeaşi ființă cu Tatăl, haide să înfățişăm adevărul acesta prin cuvintele Scripturii, arătând că din pricina smereniei a luat trup. Pavel, care ştie bine acestea, când voieşte să ne dea o povață folositoare, ne pogoară de sus pildele despre virtute. De pildă, adeseori ne dă sfaturi despre dragoste; dar când vrea să-i îndrume pe ucenici să se iubească unul pe altul, el îl dă pe Hristos drept pildă, zicând: „ Bărbaților, iubiți-vă femeile voastre precum şi Hristos a iubit Biserica" .

Iarăşi, când vorbeşte despre milostenie, face acelaşi lucru; pentru aceea şi spune: „ Cunoaşteți harul Domnului nostru Iisus Hristos, că pentru voi a sărăcit, bogat fiind, ca voi prin sărăcia Lui să vă îmbogățiți” - Cu alte cuvinte, Pavel grăieşte aşa: „ După cum Stăpânul tău a sărăcit luând trup, tot aşa şi tu sărăceşte în averi; şi după cum pe El nu L-a vătămat sărăcia slavei, tot astfel nici pe tine nu va putea să te vatăme sărăcia averilor; dimpotrivă, îți va aduce multă bogăție”

Tot astfel, şi când vorbeşte filipenilor despre smerenie, îl dă ca pildă pe Hristos; după ce a spus: „ Socotind că vă întreceți unul pe altul în smerenie” , a adăugat: „ Aceea să cugetați în voi, ceea ce era şi în Hristos Iisus, Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o răpire a fi întocmai cu Dumnezeu, ci S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând” . Dacă Fiul a primit să poarte trup din pricină că ar fi mai mic decât Tatăl după fire, atunci întruparea nu mai este smerenie şi deci în zadar a dat Pavel această pildă ca să ne îndemne la smerenie. Atunci este smerenie, când cineva egal ascultă de altul care este egal cu el. Egalitatea aceasta o arată Pavel prin cuvintele: „ Care, Dumnezeu Fiind în chip, n-a socotit o răpirea fi întocmai cu Dumnezeu, ci S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând” .

- Ce înseamnă: „ n-a socotit o răpire a fi întocmai cu Dumnezeu, ci S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând” ? Cel ce răpeşte un bun ce nu i se cuvine îl tine necontenit strâns şi nu vrea să-i dea drumul din mână, pentru că se teme să nu-l piardă, pentru că nu are încredere asupra stăpânirii lui, pe când cel ce are un bun al său propriu nu se teme, chiar de-l tăinuieşte.

Dar, ca să fac mai lămurite prin pildă cele ce-am spus, să ne închipuim o slugă şi un fiu ai aceluiaşi stăpân. Dacă sluga îşi ia o libertate care nu i se cuvine şi se împotriveşte stăpânului, atunci nu mai vrea să facă nici o treabă de slugă, nici nu mai ascultă de poruncă de teamă ca nu cumva ascultarea să-i vatăme libertatea, iar porunca să-i fie o piedică; pentru că a răpit cinstea şi o are pe nemeritate. Fiul, însă, nu se fereşte să facă vreo treabă de slugă, pentru că ştie că nimic nu-i poate vătăma libertatea, oricâte treburi de slugă ar face, pentru că ştie că libertatea lui e statornică, pentru că ştie că noblețea firească nu poate fi nimicită de treburi de slugă; căci nu are libertatea prin răpire, ca sluga, ci a moştenit-o de la început şi din acea dintâi zi.

Asta a vrut să arate şi Pavel despre Hristos. Pentru că Hristos era liber prin fire şi Fiu adevărat, n-a socotit egalitatea cu Tatăl drept răpire; de aceea, nici n-a avut nevoie s-o tină strâns, ci cu curaj a luat chip de rob. Ştia, ştia bine că pogorământul Său nu-I va putea micşora cu nimic slava. Că egalitatea cu Tatăl nu I-a fost adusă din afară, nici nu I-a fost dată prin răpire, nici nu-I este străină şi necuvenită Lui, ci (este) firească şi adevărată. De aceea a luat chip de rob, pentru că ştia bine şi era convins că acest lucru nu-L va putea vătăma cu nimic. Aşadar, nu L-a vătămat, ci şi în chip de rob a continuat să aibă aceeaşi slavă. Vezi că şi luarea trupului nostru este o dovadă că Fiul este egal cu Cel ce L-a născut, că egalitatea aceasta nu-i adusă din afară, nici adăugată, nici îndepărtată, ci statornică şi trainică, aşa cum este egalitatea dintre fiu şi tată?

7. Acestea toate să le spunem ereticilor acelora! Să ne sârguim, atât cât stă în puterea noastră, să-i îndepărtăm de la acea erezie rea şi să-i aducem la adevăr. Iar noi înşine să nu socotim îndestulătoare pentru mântuire numai credința; să ne îngrijim şi de purtarea noastră; să ducem o viață plină de fapte bune, pentru ca folosul să ne fie deplin: şi de pe urma credinței, şi de pe urma faptelor.

Rugămintea ce v-am făcut-o mai înainte v-o fac şi acum. Rogu-vă, îndepliniţi-o! Să stingem vrăjmăşiile pe care le avem unii cu alţii! nimeni să nu poarte vrajbă semenului său mai mult de o zi. Înainte de pogorârea nopţii, stinge şi mânia, pentru ca nu cumva, rămânând singur cu gândurile tale, să aduni cu scumpătate toate cele făptuite şi spuse de vrajbă şi să faci mai împovărător sfârşitul şi mai grea împăcarea.

E la fel ca atunci când ni se scrântesc oasele mădularelor noastre şi ies de la locul lor. Dacă le îndreptăm îndată, le punem la locul lor fără multă durere; dar dacă le lăsăm multă vreme în afara căsuţelor lor, cu anevoie le întoarcem să le punem la locul lor; iar după ce le-am pus, e nevoie de multe zile ca să se potrivească bine, să se întărească şi să rămână la locul lor.

Tot aşa şi cu vrajba. Dacă ne împăcăm îndată cu vrăjmaşii noştri şi o facem cu dragă inimă, n-avem nevoie de multă stăruinţă ca să ne reîntoarcem la vechea prietenie; dar dacă lăsăm să curgă multă vreme, ca şi cum am fi orbiţi de vrajbă, ne roşim la faţă, ne ruşinăm; avem nevoie de alţi oameni, nu numai de aceia care să ne pună faţă în faţă cu cei cu care suntem învrăjbiţi, dar şi de oameni care să ne şi stăpânească bine după ce ne-am întors, până ce ajungem la prietenia de mai înainte. Nu mai vorbesc de râs şi de ruşine! De câtă osândă, dar, nu suntem vrednici dacă avem nevoie de alţii care să ne pună faţă în faţă cu mădularele noastre? Nu numai asta e grozăvia ce se naşte de pe urma zăbovirii şi a amânării! Mai punem în spatele duşmanilor noştri păcate care nu-s păcate. Privim cu bănuială orice cuvânt rostit de vrăjmaşul nostru! Gesturile, privirea, glasul, mersul! Când îl vedem, vederea lui ne aprinde sufletul orbit de vrajbă; dar, şi când nu-l vedem, sufletul nostru tot este răvăşit de durere. Căci ne îndurerează necontenit nu numai vederea duşmanilor noştri, ci şi amintirea lor; Dacă auzim pe cineva vorbindu-i de rău, îi vorbim şi noi la fel; şi, ca să spun pe scurt, ne ducem toată viaţa numai în supărare şi durere; ne facem nouă înşine mai mult rău decât lor, întreţinând în sufletul nostru un necontenit război.

Cunoscându-le dar, iubiţilor, pe toate acestea, să ne străduim mai cu seamă să nu avem duşmănie pe nimeni. Dacă prindem duşmănie pe cineva, să ne împăcăm cu el în aceeaşi zi. Dacă rămâne duşmănia şi a doua şi a treia zi, atunci ziua a treia ajunge repede a patra, aceasta a cincea, iar a cincea va da naştere la mult mai multe zile de duşmănie. Cu cât zăbovim mai mult, cu atât ne este mai ruşine să ne împăcăm.

Spui că e o ruşine să te duci la duşmanul tău, să te împaci cu cel ce ţi-a făcut rău?

Dar tocmai aceasta-i laudă, aceasta-i cunună, acesta-i cuvânt de laudă, acesta-i câştig şi vistierie cu mii şi mii de bunătăţi. însuşi duşmanul te va lăuda şi te vor lăuda şi toţi cei de faţă! Iar dacă unii oameni te vor judeca, află că Dumnezeu negreşit te va încununa. Dacă însă aştepţi ca duşmanul tău să vină mai întâi la tine şi să-ţi ceară iertare, nu vei avea atâta câştig; căci el, luându-ţi-o înainte, ţi-a răpit răsplata şi a mutat asupra lui toată binecuvântarea; dar dacă alergi înainte de-a alerga el, nu te-ai micşorat, ci ai biruit mânia, ai biruit patima, ai arătat multă filozofie ascultând de Dumnezeu, ţi-ai făcut viaţa mai plăcută, ai scăpat de griji şi de tulburare. Este greu şi primejdios lucru să ai mulţi duşmani, nu numai după hotărârea lui Dumnezeu, dar şi după judecata omenească. Dar pentru ce vorbesc de mulţi duşmani? E primejdios lucru să ai chiar numai un singur duşman, după cum liniştitor şi mântuitor lucru este să îi ai pe toţi semenii prieteni. Nu ne apără atât nici venitul averilor, nici armele, nici zidurile, nici şanţurile, nici alte nenumărate maşini de război, cât o prietenie adevărată. Aceasta-i zid, aceasta-i tărie, aceasta-i

avere, aceasta-i desfătare, aceasta ne face să petrecem şi viața de aici cu voioşie, şi ne dăruieşte şi viața ce va să fie.

Gândindu-ne dar la toate acestea şi socotind şi câştigul ce-l avem de pe urma păcii şi a prieteniei, să facem tot ce ne stă în putință ca să ne împăcăm cu cei ce ne sunt duşmani, să-i împiedicăm să ne fie vrăjmaşi pe cei ce vor să fie şi să facem mai trainică prietenia prietenilor noştri. Căci începutul şi sfârşitul a toată virtutea este dragostea, de care să dea Dumnezeu să ne desfătăm cu adevărat şi necontenit, ca să avem parte de împărăția cerurilor, cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l XI

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

Omilie rostită în Constantinopol.

Împotriva anomeilor; despre ființa lui Dumnezeu, că este de neînțeles; şi că este de acord Noul Testament cu Vechiul Testament;
şi către cei ce lipsesc de la dumnezeiasca liturghie

1. Într-o singură zi v-am vorbit, şi, din ziua aceea, aşa de mult v-am iubit, ca şi cum aş fi crescut cu voi de la început şi din cea dintâi zi a vieții mele; aşa de mult m-am legat de voi cu legăturile dragostei, ca şi cum m-aş fi bucurat vreme nespusă de prea dulcea voastră împreună-viețuire. S-a întâmplat aşa nu pentru că eu aş fi un om prietenos, un om de care să te îndrăgosteşti iute, ci pentru că voi, mai mult decât toți, sunteți nişte oameni de care te îndrăgosteşti repede, pe care-i doreşti mult. Cine nu s-ar mira şi nu s-ar minuna de râvna voastră înflăcărată, de dragostea voastră nefățarnică, de prietenia ce-o arătați dascălilor voştri duhovniceşti, de unirea dintre voi? Nu sunt toate acestea în stare să cucerească şi o inimă de piatră?

De aceea vă iubesc tot atât de mult pe cât îmi iubesc şi Biserica, aceea în care m-am născut, în care am crescut şi în care am învățat. Biserica aceasta este soră aceleia; iar voi, prin faptele voastre, arătați înrudirea. E mai bătrână aceea în ceea ce priveşte timpul, dar mai caldă aceasta, în ceea ce priveşte credința; mai mare este acolo adunarea credincioşilor şi mai strălucită priveliştea, dar mai mare este aici răbdarea şi mai mare bărbăția. Lupi de pretutindeni dau ocol oilor, dar turma nu-i nimicită. Tulburare, furtună şi vifor de jur-împrejurul acestei sfințite corăbii, dar cei de pe corabie nu se îneacă. Atacul văpăii eretice o înconjoară de pretutindeni, dar cei din mijlocul cuptorului se desfătează de rouă cea duhovnicească. Pe cât de minunat lucru este să vezi în mijlocul unui cuptor înflorind un măslin, să-l vezi plin de frunze şi încărcat de rod, tot pe atât de minunat este să vezi sădită Biserica aceasta în mijlocul oraşului acestuia.

Aşadar, pentru că sunteți oameni de bună-credință şi vrednici de mii şi mii de bunătăți, vreau să-mi împlinesc cu deplină mulțumire făgăduința ce v-am făcut-o mai înainte, când am vorbit înaintea voastră despre armele lui David şi ale lui Goliat, arătându-vă prin cuvânt cum unul era apărat din toate părțile cu arme multe şi grozave, şi cum celălalt, lipsit de armele acelea, era întărit numai de credință; unul strălucea pe dinafară datorită platoşei şi scutului; celălalt strălucea pe dinăuntru datorită Duhului şi harului. De aceea copilul l-a biruit pe tânăr, de aceea cel gol l-a învins pe cel înarmat, de aceea păstorul l-a doborât pe ostaş. Piatra păstorului a strivit şi a stricat arma războinicului.

Aşadar, şi eu voi folosi piatra aceea, adică piatra cea din capul unghiului, piatra cea netrupească. Dacă lui Pavel i s-a îngăduit să cugete despre piatra cea din pustie , atunci nici pe tine n-are să se supere nimeni de tălmăcesc în acelaşi chip piatra aceasta. După cum în vremea iudeilor nu firea pietrei celei văzute a slobozit izvoarele acelea de ape, ci puterea pietrei celei netrupeşti, tot astfel şi în vremea lui David, nu piatra cea materială a zdrobit capul bărbatului aceluia, ci piatra cea netrupească. Tot aşa şi vouă, vă făgăduisem atunci că n-am să folosesc nici un gând al minții

omeneşti pentru doborârea ereticilor. „ Pentru că armele noastre nu sunt trupeşti; ci duhovniceşti, surpând gândurile şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii Dumnezeu” .

Am primit poruncă să surpăm gândurile minții omeneşti, nu să le înălțăm; am primit poruncă să le doborâm, nu să ne înarmăm cu ele. „ Gândurile omeneşti sunt fricoase” , spune Scriptura. Dar ce înseamnă „ fricoase” ? Fricosul n-are curaj nici când merge pe pământ tare; şi atunci se teme şi tremură; tot astfel şi o cunoştință primită numai pe temeiul gândurilor minții omeneşti, chiar de-i adevărată, nu dă sufletului încredințare, nici credință îndestulătoare. Aşadar, pentru că atât de mare este slăbiciunea gândurilor minții omeneşti, să începem deci lupta cu potrivnicii credinței folosindu-ne de cuvintele Scripturilor.

De unde să încep cuvântul? De unde vreți; fie din noul Testament, fie din Vechiul! Slava Celui Unuia-Născut nu străluceşte numai în cuvintele Evangheliei şi ale Apostolului, ci străluceşte cu multă prisosință şi în profeți, şi în tot Vechiul Testament. De aceea şi mi se pare că de aici, din Vechiul Testament, am să încep a arunca în eretici. De ne folosim de cuvintele Vechiului Testament, îi vom putea doborî nu numai pe aceşti eretici, pe anomei, ci şi pe mai mulți eretici, pe Marcion, pe Manes, pe Valentin şi toată ceata iudeilor. După cum în vremea lui David a căzut numai Goliat, dar a luat-o la fugă toată oştirea, a fost numai moartea unui singur trup şi lovirea unui singur cap, dar fuga şi spaima au fost de obşte, ale întregii oştiri, tot aşa şi acum, de va fi rănită şi doborâtă o singură erezie, fuga va fi obştească, a tuturor ereziilor pe care le-am numit.

Într-adevăr, maniheii şi cei ce bolesc de boala lor par a-L primi pe Hristos cel propovăduit, dar îi necinstesc pe cei ce L-au propovăduit, pe profeți şi pe patriarhi. Iudeii, la rândul lor, dimpotrivă, par a-i primi şi a-i cinsti pe cei ce L-au propovăduit, adică pe profeți şi pe legiuitorul lor, dar îl necinstesc pe Cel propovăduit de ei. Când vom arăta, cu ajutorul lui Dumnezeu, că slava cea multă a Celui Unuia-Măscut a fost vestită mai dinainte în Vechiul Testament, vom putea face de ruşine toate gurile acestea care luptă împotriva lui Dumnezeu şi vom putea încuia limbile cele hulitoare. Când se va vedea că Vechiul Testament îl propovăduieşte pe Hristos, ce cuvânt de apărare vor mai avea maniheii şi cei asemenea lor, care necinstesc Vechiul Testament, înainte vestitorul Stăpânului de obşte al tuturora? Ce iertare şi ce scăpare vor mai avea şi iudeii, care nu-L primesc pe Cel vestit de profeți?

2. Aşadar, pentru că atât de mare e belşugul victoriei, să urcăm cuvântul la cele mai vechi cărți, şi din cele vechi, la cea mai veche dintre toate, adică la Facere, iar din Facere să-l urcăm chiar la începutul ei.
Că Moise grăieşte multe despre Hristos, ascultă-L pe Hristos, că o spune El !
„ Dacă l-ați crede pe Moise, M-ați crede şi pe Mine, căci acela a scris despre Mine” .

- Dar unde a scris despre El?

- Aceasta voi căuta să dovedesc acum!

Când a fost desăvârşită întreaga zidire, când era încununat cerul cu corul cel felurit de stele, când de jos strălucea în fața lui pământul prin fel de fel de flori, când erau pline vârfurile munților, pline câmpiile şi văile şi, într-un cuvânt, toată fața pământului plină era de ierburi şi copaci, când săreau turmele de oi, când săreau cirezile de vite, când sălta corul păsărilor celor cântătoare,

arătându-şi firea…, şi umplea întreg văzduhul de cântare, când erau pline mările de animalele ce trăiesc în mare, când erau pline lacurile, izvoarele şi râurile de toate vieţuitoarele lor, când nimic nu era nedesăvârşit, ci totul desăvârşit, trupul îşi căuta capul, cetatea căpetenia, zidirea împăratul, adică pe om. Voind Dumnezeu să-l plăsmuiască pe om, a zis: „ Să facem om după chipul şi asemănarea noastră” .

Cu cine vorbea? negreşit, cu Cel Unul-Născut al Lui. N-a spus: „ Fă!” , ca să
nu socoţi această poruncă drept una dată unui rob, ci: „ Să facem” , ca să vădească prin chipul sfătuirii că este de aceeaşi cinste cu El. Uneori se spune în Scriptură că Dumnezeu are sfătuitor, alteori, că nu are; nu pentru că e luptă între cuvintele Scripturii, ci pentru că, prin aceste două feluri de vorbire, Scriptura ne descoperă dogme tainice. Când vrea să ne arate că Dumnezeu nu are nevoie de nimic, spune că nu are sfătuitor; dar când vrea să ne arate că Cel Unul-Născut este de aceeaşi cinste cu El, îl numeşte sfătuitor pe Fiul lui Dumnezeu.

Şi ca să afli şi una, şi alta, că adică profeţii îl numesc sfetnic pe Fiu nu pentru că Tatăl are nevoie de sfat, ci ca să aflăm cinstea Celui Unuia-Născut, şi că nu are nevoie de sfat, auzi-l pe Pavel, care spune: „O, adâncul bogăţiei şi al înţelepciunii şi al ştiinţei lui Dumnezeu ! Cât sunt de necercetate judecăţile Lui şi cât de negăsit urma căilor Lui! Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine l-a fost Lui sfetnic?” .

Pavel, dar, a arătat că Dumnezeu nu are lipsă de nimic. Isaia, la rândul lui, vorbind despre Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu, grăieşte aşa: „ Şi ar fi voit, chiar de ar fi fost arşi în foc. Căci Prunc S-a născut nouă. Fiul, şi S-a dat nouă…, şi se cheamă numele Lui înger de mare sfat, Sfetnic minunat” .

- Dar dacă este Sfetnic minunat, pentru ce spune Pavel: „ Cine a cunoscut gândul Domnului sau cine l-a fost Lui sfetnic?” .

- Pentru că, după cum am spus mai înainte, Pavel vrea să arate că Dumnezeu nu are lipsă de nimic, pe când profetul vrea să arate că Cel Unul-Născut este de aceeaşi cinste cu Tatăl. Pentru aceea nici aici n-a spus: „ Fă!” , ci: „ Să facem !.”

Cuvântul: „ Fă” este o poruncă dată unui rob. Iar asta se vede din următoarele. S-a apropiat odată de Iisus un sutaş şi I-a zis: „ Doamne, sluga mea zace în casă bolnav, cumplit chinuindu-se” . Ce i-a spus Hristos? „ Venind, îl voi vindeca” . Sutaşul nu cuteza să-L cheme pe Doctor în casa lui; dar Domnul cel purtător de grijă şi iubitor de oameni de la Sine i-a făgăduit să meargă acolo, ca să-i dea aceluia prilej şi pricină să ne arate virtutea lui. Ştiind ce avea să spună sutaşul. Domnul i-a făgăduit să Se ducă, pentru a te face să afli evlavia bărbatului.

Căci ce zice sutaşul? „ Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperişul meu!” . Nici silnicia bolii nu l-a făcut să-şi uite evlavia, ci chiar în nenorocirea lui a recunoscut înălţimea Dascălului. De aceea şi spune: „ Zi cu cuvântul, şi se va tămădui sluga mea. Că şi eu sunt om sub stăpânirea altora, având sub mine ostaşi, şi zic acestuia: „ Du-te” , şi se duce, şi celuilalt: „ Vino” , şi vine; şi slugii mele: „ Fă aceasta” , şi face” . Vezi, dar, cuvântul „ fă” se întrebuinţează atunci când vorbeşte un stăpân cu o slugă. Dar cuvântul „ Să facem” arată că cel ce vorbeşte e de aceeaşi

cinste cu cel cu care vorbeşte. Când un stăpân vorbeşte cu o slugă, îi spune: „ Fă” , când însă Tatăl vorbeşte cu Fiul, îi spune: „ Să facem” .

- Dar dacă sutaşul a avut această părere, iar lucrurile nu stăteau aşa?, mă poate întreba un eretic. Cum? Sutaşul este apostol? Este oare ucenic, ca să-i primim cuvintele? Poate că el a gândit greşit!

- Bine! Nu-i apostol! Şi ce-i cu asta? Să vedem ce se petrece mai departe! L-a îndepărtat oare Hristos? Oare l-a judecat că a adus nişte învăţături greşite şi stricate? Oare i-a spus: „ Pentru ce faci asta, omule? Ai despre Mine o părere mai bună decât se cade! îmi dai mai mult decât Mi se cuvine! Socoteşti că am să poruncesc cu putere Eu, care nu am putere!” . I-a spus oare Hristos aşa ceva?

Deloc! Dimpotrivă, chiar i-a întărit părerea şi le-a grăit celor ce veneau după El: „ Amin zic vouă, nici în Israel n-am aflat atâta credinţă” . Lauda Stăpânului este deci o întărire a cuvintelor sutaşului. Cele spuse nu mai sunt cuvintele sutaşului, ci hotărâre a Stăpânului. Când Domnul laudă spusele cuiva şi hotărăşte că sunt bine spuse, atunci noi primim acele cuvinte ca pe nişte graiuri dumnezeieşti. Căci au luat întărirea de sus, din răspunsul lui Hristos.

3. Vezi că Noul Testament este de acord cu Vechiul Testament? Că amândouă arată puterea lui Hristos?

- Dar dacă, mă întreabă ereticul mai departe, dar dacă l-a făcut pe om, dar l-a făcut ca un slujitor al Tatălui?

- Zadarnică trăncăneală! După ce a spus: „ Să facem om” , n-a adăugat: „ după chipul Tău cel mai mic” , nici: „ după chipul Meu cel mai mare” .

- Dar ce-a adăugat?

- „După chipul şi asemănarea noastră” . Grăind aşa, a arătat că unul este chipul Tatălui şi al Fiului. N-a spus: „ chipuri” , ci: „ chipul nostru” . Nu sunt două chipuri neegale, ci un singur chip, iar acesta, egal al Fiului şi al Tatălui. De aceea se şi zice că Fiul şade de-a dreapta, pentru ca să afli că este egal în cinste cu Tatăl, şi că este stăpânirea Sa aceeaşi cu a Tatălui. Slujitorul nu şade împreună pe scaun, ci stă alături de scaun. Că şederea pe scaun este o urmare a egalităţii de cinste şi a identităţii de stăpânire a Fiului cu Tatăl, iar şederea lângă scaun este o urmare a stării de robie şi de supunere, ascultă ce spune Daniel: „Văzut-am până ce au fost aşezate scaunele şi a şezut Cel vechi de zile. Zeci de mii de zeci de mii îi slujeau Lui şi mii de mii stăteau înaintea Lui” .

Şi, iarăşi, Isaia: „ Văzut-am pe Domnul şezând pe tron înalt şi prea înălţat şi Serafimii stăteau împrejurul Lui” . Iar Miheia spune: „ Văzut-am pe Domnul Dumnezeul lui Israel şezând pe tronul Lui, şi toată oastea cerului stătea împrejurul Lui, de-a dreapta Lui şi de-a stânga Lui” .

Vezi că în toate locurile, puterile cele de sus stau împrejurul Lui, iar El şade pe scaun? Aşadar, când vezi că Fiul stă pe scaun de-a dreapta Lui, să nu socoteşti că are o slujbă de slujitor şi de

slugă, ci că este stăpân şi domn. Din pricina aceasta şi Pavel, pentru că le cunoştea pe amândouă, anume că şederea lângă scaun este potrivită celor ce slujesc, iar şederea pe scaun este potrivită celor ce poruncesc, uită-te cum le desparte pe acestea două, grăind aşa: „Către îngerii Lui zice: „ Cel ce face pe îngerii Lui duhuri şi pe slugile Sale pară de foc" ; iar către Fiul: „ Tronul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului" . Prin tron ne arată puterea împărătească a Fiului.

Aşadar, pentru că prin toate cele spuse cuvântul nostru a dovedit că Fiul nu are slujbă de slujitor, ci că este Stăpân, să ne închinăm Lui ca Stăpân şi ca Unuia ce este de aceeaşi cinste cu Tatăl. Aşa a poruncit şi El, spunând: „ Ca toți să cinstească pe Fiul cum cinstesc pe Tatăl" . Să unim dar curățenia învățăturilor şi curăția vieții, pentru ca mântuirea să nu ne fie pe jumătate. Iar curăția vieții n-o poate săvârşi nimic atât cât venirea deasă la biserică şi ascultarea cu tragere de inimă a predicii.

Ceea ce este hrana pentru trup, aceea este învățătura cuvintelor dumnezeieşti pentru suflet. „ Nu numai cu pâine va trăi omul, spune Domnul, ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu" .

De aceea, neîmpărtăşirea de la o masă ca aceasta pricinuieşte foamete. Ascultă că Dumnezeu amenință cu această foamete, ridicând-o ca pe o osândă şi pedeapsă. „ Voi da lor, zice Domnul, nu foame de pâine, nici sete de apă, ci foame de auzirea cuvântului lui Dumnezeu" . Nu-i oare nesocotit că facem tot ce ne stă în putință să răscolim totul ca să îndepărtăm foamea cea trupească, şi să atragem de bunăvoie spre noi foamea cea sufletească, aceea care-i cu atât mai grozavă cu cât pierdem bunuri mai mari? Nu, vă rog şi mă cucernicesc vouă, nu vă dați vouă înşivă nişte sfaturi atât de rele, ci puneți înaintea oricărei ocupații, a oricărei griji venirea la biserică. Te întreb: Câştigi atât când lipseşti de la Sfânta Liturghie cât pierzi şi tu, şi toată casa ta? De-ai câştiga, când lipseşti de la biserică, o comoară întreagă plină cu aur, tot pierzi mai mult decât câştigi, şi cu atât mai mult cu cât cele duhovniceşti sunt mai bune decât cele trupeşti. Acestea, de-ar fi nenumărate, de-ar curge de pretutindeni, totuşi nu călătoresc împreună cu noi în viața cea de dincolo, nici nu se mută cu noi în cer, nici nu stau înaintea scaunului celui înfricoşător de judecată, ci, de multe ori, chiar înainte de sfârşitul nostru, se duc şi ne părăsesc; dar chiar de-ar rămâne până la sfârşitul vieții noastre, moartea le pune negreşit capăt. Comoara cea duhovnicească, dimpotrivă, este o avere ce nu ne poate fi furată; merge cu noi oriunde; când călătorim din lumea aceasta dincolo, ea ne urmează şi ne dă mare îndrăznire înaintea scaunului de judecată.

4. Dacă atât de mare e câştigul sufletesc de pe urma slujbelor bisericeşti, apoi de pe urma participării la slujbele de aici câştigul e îndoit, nu câştigăm numai atât, că ne udăm sufletul cu cuvintele cele dumnezeieşti, ci şi aceea că risipim multa ruşine a duşmanilor credinței şi dăm multă mângâiere fraților noştri. Că acesta e câştigul aşezării ostaşilor în ordine de luptă: să se grăbească în acea parte unde războiul e aprig, unde primejdia e mare.

De aceea, cu toții trebuie să alergați aici şi să-i alungați pe duşmanii care vin asupra noastră. Niu poți vorbi mult? Nu ai învățătură? Vino aici numai, şi ai săvârşit totul! Venirea ta cu trupul aici măreşte turma credincioşilor, dă fraților mult curaj şi tragere de inimă, iar pe duşmanii credinței îi acoperă de ruşine. Dacă păşeşte cineva în pridvoarele acestea sfinte şi vede aici, în biserică, putină lume adunată, i se stinge şi bruma de tragere de inimă ce-o mai are; se răceşte, şovăie,

ajunge mai trândav şi pleacă; şi aşa, încetul cu încetul, toată lumea din biserică ajunge mai nepăsătoare şi mai trândavă.

Dar dacă lumea aleargă la biserică, dacă se grăbeşte, dacă se scurge din toate părțile, atunci râvna celorlalți ajunge temei de râvnă chiar pentru omul nespus de leneş şi de lăsător.

Dacă freci mereu piatră de piatră, produci scântei; şi ce-i mai rece ca piatra şi mai fierbinte ca focul? Cu toate acestea, frecarea necontenită a pietrei de piatră a învins răceala pietrei. Dacă se întâmplă aşa cu piatra, apoi cu mult mai mult se va întâmpla astfel cu sufletele, când se întâlnesc între ele şi se încălzesc de focul Duhului. N-ați auzit că pe vremea străbunilor noştri toți credincioşii erau numai o sută douăzeci, dar, mai bine spus, înainte de cei o sută douăzeci, numai doisprezece, şi nici aceştia n-au rămas toți, ci unul din ei a pierit, Iuda, şi au fost de toți unsprezece? Cu toate acestea, din cei unsprezece s-au făcut o sută douăzeci, din cei o sută douăzeci, trei mii, apoi cinci mii, apoi au umplut lumea toată de cunoştința lui Dumnezeu.

Pricina acestei creşteri este că niciodată nu lipseau de la slujbele bisericeşti, ci erau totdeauna unii cu alții, stând toată ziua în biserică şi fiind cu luare-aminte la rugăciuni şi la citirile din Scripturi. De aceea au aprins focul acesta mare, de aceea niciodată nu s-au moleşit, ci au atras la ei lumea întreagă.

Să facem şi noi ca ei. Nu este oare nesocotit lucru să nu arătăm atâta purtare de grijă față de biserică, atâta câtă arată femeile vecinelor lor? Femeile, când văd că o fată este săracă şi lipsită de orice ajutor, o ajută toate din averile lor, fiindu-i ca nişte părinți. Şi-ai să vezi atunci când se mărită copila mult zgomot şi multă mulțime de lume! Unele femei îi fac miresei daruri de bani; altele nu-i fac alt dar decât venirea lor cu trupul la nuntă. Şi nu-i mic nici darul acesta! Sârguința lor este un fel de acoperământ al stării lor de jos; îşi acoperă sărăcia prin râvna şi ajutorul mâinilor lor. Tot astfel faceți şi voi cu această Biserică. Să alergăm cu toții, din toate părțile, să-i acoperim sărăcia, dar, mai bine-spus, să punem capăt sărăciei ei venind des la biserică. „ Bărbatul este cap femeii” ; femeia este un ajutor al bărbatului.

Capul să nu îndrăznească să păşească pragurile acestea sfinte fără trup, dar nici trupul să nu se arate fără cap! Să intre aici omul în întregime, având şi copiii cu el! Dacă este un lucru plăcut să vezi un pom din a cărui rădăcină se înalță un pom tânăr, apoi cu mult mai plăcut este, mai plăcut chiar decât orice măslin, să vezi că omul are lângă el în biserică, din rădăcina lui, copilul, ca un pom tânăr. Dar nu-i doar un lucru plăcut! E şi aducător de câştig.

Căci, după cum am spus, mare este plata celor care vin la biserică. De plugar ne minunăm mai cu seamă atunci când ia un ogor lăsat în părăsire şi nelucrat şi-l îngrijeşte cu toată sârguința, şi nu atunci când ară un pământ care a fost lucrat de mai multe ori. Aşa făcea şi Pavel; căuta să propovăduiască Evanghelia acolo unde nu se auzise de numele lui Hristos, nu acolo unde se auzise. Să facem şi noi ca Pavel: şi spre câştigul Bisericii, şi spre folosul nostru. Să alergăm aici la fiecare slujbă bisericească, la fiecare Sfântă Liturghie. De te arde pofta, vei putea-o stinge cu uşurință numai la vederea acestui locaş. De te mânii iute, vei adormi fiara cu înlesnire. De te asaltează o altă patimă, vei putea potoli tot viforul, vei face vreme senină în sufletul tău şi vei aduce peste el pace deplină, de care facă Dumnezeu ca noi toți să ne bucurăm, cu harul şi cu

iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfântul Duh, slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l XII

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

La slăbănogul care era bolnav de treizeci şi opt de ani;
şi la cuvintele: „ Tatăl Meu până acum lucrează;
şi Eu lucrez”

1. Binecuvântat este Dumnezeu! Cu fiecare Sfântă Liturghie văd că ogorul se măreşte, semănăturile cresc, aria e plină, iar snopii de grâu se înmulţesc. Şi doar nu am multe zile de când am aruncat sămânţa aceasta! Şi iată, îndată a răsărit bogat spicul ascultării. De aici se vede că nu putere omenească plugăreşte Biserica aceasta, ci har dumnezeiesc. Că aşa e firea seminţei celei duhovniceşti! Nu aşteaptă timp, nu aşteaptă mulţime de zile, nu aşteaptă treceri de luni, nici anotimpuri, nici vremi, nici ani! De arunci seminţele, poţi chiar în aceeaşi zi strânge, cu braţ plin şi îndesat, roadele lor.

Cei ce ară pământul de sub picioarele noastre au nevoie de multă muncă, de îndelungată aşteptare. Sunt nevoiţi să pună la plug boii cu care ară, să taie brazdă adâncă, să arunce seminţe din belşug, să grăpeze faţa arăturii ca să acopere seminţele aruncate, să aştepte ploi potrivite şi la timp, să facă încă şi alte munci, să aştepte apoi multă vreme, şi abia atunci să-şi ajungă scopul. Aici însă e cu putinţă şi să semeni, şi să seceri, şi vara şi iarna. Poţi face în aceeaşi zi şi una şi alta, mai ales dacă sufletul în care semeni se întâmplă să fie gras şi mănos. Şi văd că voi aţi avut un astfel de suflet. De aceea şi eu alerg la voi cu mai multă dragoste; că şi plugarul ţarina aceea o lucrează mai cu plăcere, care i-a umplut de mai multe ori aria.

Aşadar, pentru că şi voi de pe urma puţinei mele osteneli îmi aduceţi îmbelşugată roadă, cu multă luare-aminte mă apropii de plugăria aceasta şi vin să vă aduc cele pe care le-am lăsat nespuse în vorbirea mea de mai înainte. Atunci am ţesut cu cuvinte din Vechiul Testament cuvântul meu despre slava Celui Unuia-Hăscut, Fiul lui Dumnezeu; acum tot din el voi face acelaşi lucru. Atunci spuneam că Hristos a zis: „ De l-aţi crede pe Moise, M-aţi crede şi pe Mine” , acum spun că Moise a zis: „ Prooroc ca mine iţi va ridica Domnul Dumnezeu dintre fraţii tăi. De El să ascultaţi” .
După cum Hristos îi trimite pe iudei la Moise, ca prin el să-i atragă la Dânsul, tot astfel Moise îi dă pe ucenici Dascălului, poruncindu-le să I se supună Lui în toate. Să ne supunem dar şi noi celor pe care le face şi le spune Domnul, atât tuturor celorlalte, cât şi minunii ce ne-a fost citită astăzi.

- Care e minunea?

- „ Era praznicul iudeilor şi S-a suit Iisus la Ierusalim. Şi este in Ierusalim scăldătoarea oilor, care se numeşte evreieşte Vitezda, cinci pridvoare având” . La această scăldătoare, spune cuvântul Evangheliei, venea un înger la o anumită vreme de se pogora în ea; pogorârea îngerului se cunoştea din mişcarea apei, iar cel care se cobora întâi, după furtuna din apă, se făcea sănătos de orice boală era ţinut, în pridvoarele acestea stătea mulţime de bolnavi, orbi, şchiopi, uscaţi, aşteptând mişcarea apei.

- Dar pentru ce Hristos vine des la Ierusalim şi Se arată la praznicele iudeilor?
- Pentru că atunci era adunată mulțime de popor, iar Domnul căuta locul acela şi timpul acela ca să-i vindece pe cei bolnavi, nu au cei bolnavi atâta dorință să scape de bolile lor, câtă sârguință Şi-a dat Doctorul ca să-i scape de boală. Când deci era toată mulțimea adunată, când locul de adunare era plin, atunci Domnul venea în mijloc şi făcea cele pentru mântuirea sufletelor acelora. Şedea mulțime de bolnavi aşteptând mişcarea apei, şi cel ce se pogora întâi după mişcarea apei se vindeca, al doilea nu se mai vindeca; leacul se termina, harul cel tămăduitor se cheltuia; rămâneau deci pustii apele, căci boala celui care se cobora întâi îi înghițea tot harul tămăduitor. Şi pe bună dreptate; era harul dat de un rob.

Dar nu s-a întâmplat aşa când a venit Stăpânul, nu se tămăduia numai cel ce se pogora întâi în scăldătoarea apelor botezului, ci se vindecau şi întâiul, şi al doilea, şi al treilea, şi al patrulea, şi al zecelea, şi al douăzecilea; de mi-ai vorbi de zeci de mii, de două ori pe atâția, de trei ori, de mulțime nenumărată, de-ai pune toată lumea în scăldătoarea apelor, harul nu se împuținează deloc, ci rămâne acelaşi, curățindu-i pe toți. Atât de mare este deosebirea dintre puterea robului şi puterea Stăpânului. Îngerul l-a vindecat (doar) pe unul; Stăpânul, întreaga lume. Acela, unul pe an; Acesta îi vindecă în fiecare zi pe toți, de-ai vrea să duci zeci de mii în scăldătoare. Acela se cobora şi tulbura apele; Acesta, nu aşa!; este de-ajuns numai să chemi numele Lui deasupra apelor, şi li se dă lor tot temeiul vindecării. Îngerul vindecă slăbiciunea trupurilor; Stăpânul vindecă răutatea sufletului. Vezi dar că toate arată deosebirea cea multă şi nemărginită?

2. Stătea deci mulțime de bolnavi aşteptând mişcarea apei.
Căci acela era loc de vindecare duhovnicească. După cum într-un spital poți să vezi mulți bolnavi, cu ochii stinşi, cu picioarele schilodite, cu alte mădulare bolnave, apoi dintr-o dată toți se aşază şi-l aşteaptă pe doctor, tot aşa puteai vedea şi în locul acela mulțimea de bolnavi adunată. „ în pridvoarele acestea era un om, care era bolnav de treizeci şi opt de ani. Iisus, văzându-l pe acesta zăcând şi cunoscând că de multă vreme era bolnav, i-a spus: „ Vrei să te faci sănătos?” . I-a răspuns Lui bolnavul şi I-a zis: „ Da, Doamne, dar om nu am care să mă arunce în scăldătoare când se tulbură apa; până ce merg eu, altul se coboară înaintea mea” .

- Pentru care pricină Iisus i-a lăsat pe toți ceilalți şi S-a dus la acest bolnav?
- Ca să-Şi vădească şi puterea, şi iubirea de oameni. Puterea, pentru că boala era de nevindecat, iar aceasta îl făcea cu totul neputincios; iubirea de oameni, pentru că pe acesta l-a văzut Purtătorul de grijă şi Iubitorul de oameni a fi cel mai vrednic de milă şi de binefacere, înaintea celorlalți.
Să nu trecem cu uşurință peste acel loc din Scriptură, şi nici peste numărul de treizeci şi opt de ani de când era bolnav. Să audă toți câți se luptă necontenit cu sărăcia, toți câți au tovarăş de viață boala, toți câți rabdă greutățile necazurilor lumeşti, toți câți au suferit furtuna şi viforul nenorocirilor neaşteptate.

Slăbănogul acesta este un liman obştesc al nenorocirilor omeneşti, nimeni nu-i atât de împietrit la inimă, nimeni nu-i atât de ticălos şi de nemernic, încât uitându-se la acesta să nu sufere cu curaj şi cu toată inima toate necazurile ce vin peste el. De-ar fi fost bolnav slăbănogul acesta numai douăzeci de ani, numai zece, chiar numai cinci, n-ar fi fost oare îndestulători să-i ia toată tăria sufletului? El însă era bolnav de treizeci şi opt de ani, şi nu se dă bătut; arată multă răbdare. Poate că vouă vi se pare minunat slăbănogul acesta din pricina vremii îndelungate cât a fost

bolnav, dar dacă veți auzi vorbele ieşite din gura lui, mai ales atunci veți cunoaşte înțelepciunea lui şi toată răbdarea lui.
A venit Iisus la el şi i-a zis: „ Vrei să te faci sănătos?” .

- Dar care om n-ar fi ştiut că voia să se facă sănătos? Pentru ce dar îl mai întreabă?
- Nu pentru că nu ştia! Cel ce ştie tainele inimilor, cu atât mai mult ştia cele cunoscute şi ştiute de toți. Deci pentru ce l-a întrebat? La fel ca şi atunci când a zis sutaşului:
„ Venind, îl voi vindeca” . N-a spus aceste cuvinte pentru că nu ştia ce avea să spună sutaşul, căci ştia mai dinainte şi cunoştea prea bine asta; dar i-a spus sutaşului aceste cuvinte pentru că voia să-i dea început şi pricină să descopere tuturor evlavia lui ascunsă şi să spună: „ Nu, Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperişul meu” .

Tot aşa şi cu slăbănogul acesta. L-a întrebat de vrea să se vindece tocmai pentru că Domnul ştia ce avea să-I răspundă. Nu i-a pus această întrebare pentru că nu ştia dorința lui, ci ca să-i dea prilej şi pricină să-şi jelească toată nenorocirea şi să ajungă dascăl al răbdării. De l-ar fi vindecat pe omul acela pe tăcute, am fi suferit cea mai cumplită pagubă, căci n-am Fi avut de unde şti răbdarea şi stăruința lui sufletească. Hristos însă nu îndreaptă numai pe cele de față, ci le învredniceşte cu multă purtare de grijă şi pe cele viitoare. Prin întrebarea: „ Vrei să te faci sănătos?” l-a silit să răspundă; iar prin răspunsul său, Domnul l-a descoperit tuturor celor ce locuiesc în lume că este dascăl al stăruinței şi răbdării. Ce-a răspuns slăbănogul? Nu s-a îngreuiat, nu s-a supărat, n-a spus Celui ce l-a întrebat: „ Mă vezi că nu mă pot mişca, ştii de câtă vreme sunt bolnav, şi mă mai întrebi de vreau să mă fac sănătos? Ai venit să râzi de nenorocirea mea, să-ti bați joc de necazul altuia?” .

Ştiți cât de supărăcioşi sunt bolnavii, de zac la pat numai un an! Dar când boala s-a întins vreme de treizeci şi opt de ani, n-ar fi fost firesc oare ca bolnavul să-şi piardă toată înțelepciunea, măcinată fiind de atâta amar de vreme? Cu toate acestea, slăbănogul n-a grăit aşa, nici n-a gândit asta, ci răspunde cu multă bunătate şi zice: „ Da, Doamne, dar nu am om care să mă arunce în scăldătoare când se tulbură apa” . Vezi că s-au strâns toate necazurile la un loc în jurul lui şi-l asaltau pe om: boala, sărăcia, lipsa celor ce l-ar fi putut ajuta. „ Până ce merg eu, altul se coboară înaintea mea” .

Cuvintele acestea sunt mai triste decât toate; sunt în stare să înmoaie şi o piatră. Parcă-l vedem pe omul acesta târându-se în fiecare an şi ajungând chiar la gura scăldătoarei, şi în fiecare an, cu nădejdea că are să se termine chinul lui! Şi grozăvia e că n-a îndurat asta vreme de doi sau de trei sau de zece ani, ci vreme de treizeci şi opt de ani. Şi-a dat toată silința să se vindece, dar a fost lipsit de rod. Alergarea a făcut-o, dar premiul alergării l-a luat altul timp de atât de mulți ani. Mai chinuitor era aceea că-i vedea pe alții vindecați. Ştiți doar şi aceea, că simțim mai puternic nenorocirile noastre atunci când vedem că alții cad în aceleaşi nenorociri, dar scapă de ele. De aceea şi săracul atunci simte mai mult sărăcia, când vede pe un alt sărac îmbogățindu-se; iar bolnavul suferă mai mult atunci când vede că mulți bolnavi scapă de boală, iar el nu are nici o nădejde de vindecare. Vedem mai bine nenorocirea noastră când o punem față-n fată cu fericirea altora.

Aceasta s-a întâmplat şi cu acel slăbănog atunci. Dar, cu toate că a luptat cu boala, cu sărăcia şi cu pustietatea atât de multă vreme, cu toate că i-a văzut pe alții vindecați, cu toate că a încercat

mereu să se vindece, dar niciodată n-a putut reuşi, cu toate că nu nădăjduia nici mai târziu să scape de boală, totuşi nici aşa nu s-a lăsat, ci alerga la scăldătoare în fiecare an. Iar noi, dacă îl rugăm o dată pe Dumnezeu pentru un lucru şi nu-l primim, îndată ne necăjim şi cădem în cea mai cumplită nepăsare; cum nu ni se îndeplineşte cererea, ne şi pierdem râvna. Putea-voi oare lăuda după vrednicie pe slăbănog sau osândi cum trebuie trândăvia noastră? Ce cuvânt de apărare mai putem avea, ce iertare, când acela a stăruit vreme de treizeci şi opt de ani, iar noi ne pierdem curajul aşa de repede?

3. Ce a făcut Hristos? După ce Domnul a arătat că slăbănogul merită să fie vindecat înaintea celorlalți, a venit la el şi i-a zis: „ Scoală-te, ia-ți patul tău şi umblă" . Vezi că n-a fost vătămat cu nimic din pricina celor treizeci şi opt de ani de boală, pentru că a îndurat boala cu răbdare? Sufletul său a ajuns mai înțelept în scurgerea unei atât de îndelungate vremi, fiind pus la încercare prin suferință, ca într-un cuptor de topit, şi a dobândit vindecarea cu mai multă slavă. Căci nu l-a vindecat un înger, ci însuşi Stăpânul îngerilor.

- Dar pentru ce i-a poruncit să-şi ia patul?
- Pentru o pricină, şi cea dintâi, ca să-i elibereze pe iudei de păzirea legii. Când a răsărit soarele, nu mai era nevoie să aibă alături lumânarea. Când s-a arătat adevărul, nu mai trebuia să îmbrățişeze închipuirea. Pentru aceea, ori de câte ori dezlega sâmbăta, Domnul săvârşea în acea zi o minune foarte mare, pentru ca aceia care o vedeau, spăimântându-se de măreția minunii, să îndepărteze încetul cu încetul ținerea sâmbetei. A doua pricină, ca să închidă gurile lor cele neruşinate. Pentru că iudeii îl huleau pe Domnul când îi judecau minunile şi pentru că încercau să atace slava celor săvârşite de El, Domnul i-a poruncit (acestuia) să-şi poarte patul, ca pe un trofeu şi o dovadă neîndoielnică a vindecării lui, ca să nu mai spună şi despre acest slăbănog ceea ce au spus despre orb.

- Dar ce au spus despre orb?
- „ Acesta-i!" … „ Nu-i acesta!" … „ Acesta-i !" . Aşadar, ca să nu mai spună tot aşa şi despre slăbănog, patul purtat pe sus ajunge învinuitorul neruşinării lor.
Mai poate fi spusă şi o a treia pricină, nu mai neînsemnată decât cele de mai înainte. Domnul i-a poruncit să-şi poarte patul ca să afli că puterea dumnezeiască, şi nu meşteşug omenesc, a săvârşit vindecarea. Prin aceasta a dat dovadă nespus de mare şi lămurită că vindecarea a fost adevărată şi dreaptă, pentru ca nu cumva unul din hulitorii aceia să spună că slăbănogul doar s-a prefăcut că s-a vindecat, că a dat impresia că merge ca să facă pe plac lui Hristos.

De aceea îi şi porunceşte să poarte povara pe umerii lui. Că dacă nu i-ar fi fost înzdrăvenite bine mădularele, dacă nu i-ar fi fost întărite încheieturile, n-ar fi putut ține pe umerii lui atâta povară. În afară de acestea toate, Domnul a mai arătat şi aceea că atunci când porunceşte, se fac toate dintr-odată: şi izbăvirea de boală, şi reîntoarcerea sănătății depline. Doctorii, chiar dacă vindecă de boli, totuşi nu pot să-l facă dintr-odată sănătos pe bolnav; au nevoie de timp îndelungat, de timp de refacere, ca să scoată şi să alunge din trup încetul cu încetul rămăşițele bolii.

Hristos însă n-a vindecat aşa, ci într-o clipită de vreme a izbăvit şi de boală, şi a readus şi sănătatea; între una şi alta n-a mai trecut vreme, ci, în acelaşi timp, când a sărit de pe sfânta Lui limbă acel glas sfânt, a alungat boala trupului, cuvântul faptă s-a făcut, şi toată boala a fost vindecată în întregime. După cum o slujnică se ruşinează şi se cuminţeşte când îşi vede stăpânul,

tot aşa şi firea trupului, ca o slujnică obraznică ce slăbănogise mădularele trupului, când a văzut că vine Stăpânul ei, s-a cuminţit şi s-a liniştit. Pe toate acestea glasul Domnului le-a săvârşit, Nu erau simple cuvinte, ci cuvinte ale lui Dumnezeu, despre care spune Scriptura: „ Tari sunt lucrările cuvintelor Lui” . Dacă l-a făcut pe om din nimic, apoi cu mult mai mult putea să-l însănătoşească pe un om slăbănogit şi paralizat.

Cu acest prilej i-aş întreba cu plăcere pe cei ce iscodesc fiinţa lui Dumnezeu: Cum s-au înzdrăvenit mădularele acelea, cum s-au întărit oasele? Cum şi-a recăpătat tăria sa stomacul? Cum s-au încordat iarăşi nervii cei slăbiţi? Cum s-a sculat şi s-a îndreptat puterea cea doborâtă la pământ? Dar nu vor putea să-mi spună cum! Prin urmare, minunează-te de ceea ce s-a făcut, nu iscodi chipul cum s-a făcut!
După ce slăbănogul a făcut ce i s-a poruncit, după ce şi-a luat patul, iudeii care l-au văzut i-au zis: „ E sâmbătă! Nu-ţi este îngăduit să-ţi iei patul sâmbăta” . Ar fi trebuit să se închine Celui ce a săvârşit minunea, ar fi trebuit să se minuneze de ceea ce s-a săvârşit! Dar, nu, lor le arde de sâmbătă! Cu adevărat strecoară ţânţarul şi înghit cămila!

Ce le-a răspuns slăbănogul: „ Cel ce m-a făcut sănătos. Acela mi-a zis: Ia-ţi patul tău şi umblă!” . Vezi om recunoscător? L-a mărturisit pe Doctor şi a spus că este vrednic de credinţă Cel ce i-a dat o astfel de poruncă. Şi ce judecată a făcut orbul, aceeaşi judecată a făcut şi slăbănogul.

- Dar ce judecată a făcut orbul?

- Iudeii i-au zis: „ Omul acesta nu-i de la Dumnezeu, că nu ţine sâmbăta” . Şi ce le răspunde el? „ Ştim, spune el, că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoşi. Dar Acesta mi-a deschis mie ochii” . Cu alte cuvinte orbul le grăieşte aşa: „ Dacă ar fi călcat legea, ar fi păcătuit; iar dacă ar fi păcătuit, n-ar fi putut face o faptă atât de mare; căci unde-i păcat, puterea nu se arată. Dar El a putut; deci n-a păcătuit călcând legea” . Aceeaşi judecată a făcut-o şi slăbănogul. Când a spus: „ Cel ce m-a făcut sănătos” , a vrut să arate acelaşi lucru: „ Dacă Acesta este Cel ce a arătat o aşa de mare putere, apoi nu este drept să fie învinuit că a călcat legea”

Ce i-au spus iudeii? „ Unde este omul care ti-a zis: Ia-ţi patul tău şi umblă?” . Vezi câtă lipsă de judecată, câtă lipsă de simţire! Vezi ce suflete pline de mândrie? Ochii invidioşilor nu văd nicăieri vreun lucru sănătos! Văd numai acolo unde pot găsi vreun cusur. Tot aşa şi iudeii. Când cel vindecat a mărturisit şi una, şi alta, şi că a fost vindecat, şi că i-a poruncit să-şi ia patul, iudeii pe cea dintâi o ascund, numai pe a doua o spun. Au ascuns minunea, au pus înainte desfiinţarea sâmbetei. N-au spus: „ Unde-i Cel ce te-a făcut sănătos?”. Nu! Au ascuns aceasta şi au spus: „ Unde este cel ce ţi-a zis ţie: Ia-ţi patul tău şi umblă? Dar el nu ştia, căci Iisus Se dăduse la o parte, fiind mulţime în acel loc” .

Aceasta este cea mai mare apărare a omului, aceasta este dovada purtării de grijă a lui Iisus Hristos. Într-adevăr, să nu-l învinuieşti pe slăbănog de necredinţă când auzi că Domnul a venit între bolnavii de la scăldătoare, iar slăbănogul acesta nu L-a primit cum L-a primit sutaşul, nici nu I-a spus: „ Numai spune un cuvânt, şi se va vindeca sluga mea!” . Să nu-l învinuieşti dar de necredinţă, pentru că nu-L cunoştea pe Hristos, nici nu ştia cine este. Cum putea să-L cunoască de vreme ce atunci îl vedea pentru întâia oară? De aceea a şi spus: „ Nu am om care să mă arunce în scăldătoare” . Dacă L-ar fi cunoscut cine este, nu i-ar mai fi vorbit de scăldătoare, nici de

coborârea în ea, ci i-ar fi cerut să-l vindece, precum l-a şi vindecat. Dar nu, slăbănogul îl socotea a fi unul din cei mulți, un om ca toți oamenii, şi de aceea i-a pomenit de vindecarea săvârşită prin coborârea în scăldătoare. Dovada purtării de grijă a lui Hristos se vede de acolo că l-a lăsat iarăşi pe cel vindecat şi că nu i S-a făcut cunoscut. Hristos a făcut asta ca să nu bănuiască iudeii că martorul acesta este mincinos, că a grăit aşa pentru că El era de față şi că a fost convins să vorbească aşa; dar pentru că slăbănogul nu-L cunoştea şi pentru că Domnul nu era de față, toată bănuiala aceasta cade. Căci spune Evanghelistul: „ Nu-L ştia Cine este” .

4. Din această pricină Domnul îl trimite singur pe cel vindecat, pentru ca aceia care vor să cerce minunea să-l întrebe în deosebi; şi, luând îndestulătoare dovadă despre minune, să pună capăt nebuniei lor deşarte. De aceea Domnul nu spune nici un cuvânt, dar le dă prin fapte dovada, slobozind glas limpede, limpede de tot, mai strălucitor decât o trâmbiță. De aceea şi mărturia celui vindecat era mai presus de orice bănuială: „ Cel ce m-a făcut sănătos. Acela mi-a zis: „ Ia-ți patul tău şi umblă!” .

Slăbănogul ajunge evanghelist, dascăl celor necredincioşi, doctor şi propovăduitor, spre ruşinea şi osânda acelora. Doctor, nu cu glasul, ci cu faptele; nu cu cuvintele, ci cu înseşi lucrurile. Clară şi neîndoielnică dovadă a adus! A arătat cu trupul său ceea ce spunea. „ După aceea l-a găsit Iisus şi i-a zis: „ lată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău” . Ai văzut înțelepciunea Doctorului? Ai văzut purtarea Lui de grijă? Nu l-a izbăvit numai de boala pe care o avea, ci caută să-l facă să rămână sănătos şi pe viitor. Şi, într-adevăr, la timp. Când era pe pat, nu i-a spus asta, nu i-a amintit de păcate. Sufletul bolnavilor este supărăcios şi amărât. Dar când l-a izbăvit de boală, când i-a redat sănătatea, când i-a dovedit cu fapta puterea şi purtarea Lui de grijă, atunci era timpul potrivit să-l sfătuiască şi să-l îndemne, căci se arătase cu fapta vrednic de credință.

- Dar pentru ce slăbănogul, după ce s-a despărțit de Hristos, L-a făcut cunoscut iudeilor?

- Pentru că voia să-i facă şi pe ei părtaşi învățăturii celei adevărate. Iudeii însă tocmai pentru asta îl urau, spune Evanghelistul, şi-L prigoneau pe Domnul . Aici fiți cu luare-aminte. Căci aici se dă lupta cea mare. „ Pentru aceasta îi prigoneau pe El, că făcea acestea sâmbăta” . Să vedem cum Se apără Domnul. Felul apărării Sale are să ne arate de este dintre cei supuşi sau dintre cei liberi, dintre cei ce slujesc sau dintre cei ce poruncesc, nelegiuire foarte mare era călcarea sâmbetei. De aduna cineva lemne sâmbăta, era omorât cu pietre pentru că ducea poveri în spate sâmbăta . De acest mare păcat era învinuit Hristos, că dezleagă sâmbăta. Să vedem dacă-şi cere mai întâi iertare ca rob şi supus, sau dacă Se arată ca având putere şi stăpânire, ca Stăpân, ca Unul ce este mai presus de lege, ca Unul care a dat poruncile.

- Cum Se apără?

- „ Tatăl Meu până acum lucrează; şi Eu lucrez” . Ai văzut putere? Dacă ar fi mai jos şi mai mic decât Tatăl, cuvintele acestea nu I-ar fi apărare, ci osândă mai mare, învinuire mai cumplită. Când face cineva o faptă pe care numai unuia mai mare îi este îngăduit să o facă, iar apoi, când este luat la rost şi învinuit, el se apăra spunând: „ Pentru că a făcut-o cel mai mare, de aceea am făcut-o şi eu” , prin acest fel de apărare nu numai că nu se dezvinovățeşte, ci-şi atrage şi mai

mare mustrare şi mai mare învinuire. Căci e semn de îngâmfare să te apuci de lucruri mai mari decât meriţi.

Aşadar, dacă Hristos ar fi fost mai jos decât Tatăl, apărarea Lui n-ar fi fost apărare, ci mai mare osândă. Dar pentru Că este egal cu Tatăl, de aceasta nu este osândă. Şi dacă Vreţi, să lămuresc spusele mele cu o pildă, numai împăratului îi este îngăduit să poarte porfiră şi coroană pe cap, în rest, nimănui. Dacă s-ar arăta un om din mulţime îmbrăcat aşa şi, dus înaintea judecăţii, ar spune: „ M-am îmbrăcat aşa pentru că şi împăratul se îmbrăca astfel” , nu numai că n-ar fi găsit fără de vreo vină, ci, dimpotrivă, ar fi osândit şi pedepsit şi mai mult tocmai din pricina acestui fel de apărare.

O altă pildă. Slobozirea de osândă şi de pedeapsă a răufăcătorilor, a ucigaşilor, a hoţilor, a spărgătorilor de morminte şi a acelora ce îndrăznesc altele ca acestea ţine numai de bunătatea împărătească. Dacă un judecător l-ar slobozi pe un osândit fără poruncă împărătească şi s-ar apăra şi el când este învinuit, tot aşa:
„ Pentru că împăratul slobozeşte, slobozesc şi eu” , nu numai că n-ar scăpa de vină prin această apărare, ci, dimpotrivă, ar aprinde împotriva lui şi mai mult mânia. Şi pe bună dreptate, nici la beţie nu au dreptul slujbaşii mai mici să facă fapte pe care numai cei mai mari au puterea să le facă, şi să se apere că au făcut asta din pricina beţiei, pentru că şi apărarea aceasta este o ocară mai mare adusă celor ce le-au dat slujba. Din pricina asta, cine este mai mic să nu se apere niciodată aşa! Dar dacă este împărat, şi de aceeaşi vrednicie, poate face asta în toată voia. După cum una e dregătoria cea mai înaltă, e drept ca una să fie şi stăpânirea. Prin urmare, dacă se arată cineva apărându-se astfel, neapărat trebuie să fie de aceeaşi vrednicie cu acela a cărui stăpânire a citat-o pentru sineşi.

Deci, pentru că şi Hristos S-a apărat aşa în faţa iudeilor, ne-a dovedit, neîndoielnic, că este de aceeaşi vrednicie cu Tatăl. Şi dacă vreţi, să aplicăm pilda la cuvintele lui Hristos şi la fapta pe care a săvârşit-o. Fie dar dezlegarea cu stăpânire a sâmbetei ceea ce au fost în pildele de mai sus purtarea purpurei şi a coroanei şi slobozirea vinovaţilor. După cum aceste fapte sunt îngăduite numai împăratului, şi nimănui altuia dintre supuşi, iar dacă se arată cineva făcându-le pe acestea, şi făcându-le pe drept, atunci neapărat că şi acela trebuie să fie împărat, tot aşa şi aici: pentru că Hristos Se arată făcând cu putere acestea, apoi, când este învinuit, citează pe Tatăl, spunând: „ Tatăl Meu până acum lucrează” , trebuie neapărat să fie egal cu Acela ce lucrează cu stăpânire. Dacă n-ar fi fost egal cu El, nu S-ar fi folosit de acest fel de apărare.

Dar să vă fac mai clar ceea ce spun! Au dezlegat odinioară sâmbăta şi ucenicii, smulgând spice şi mâncându-le sâmbăta! A dezlegat-o şi El acum. Iudeii iau învinuit şi pe aceia, şi L-au învinuit şi pe El. Să vedem cum îi apără pe ucenici şi cum Se apără pe El, ca să afli din deosebirea de apărare înălţimea şi puterea apărării Lui. Cum îi apără pe ucenici? „ N-aţi citit ce-a făcut David când a flămânzit?” . Când îi apără pe robi, aleargă la David, care era rob ca şi ei. Dar când Se apără pe El, înalţă cuvântul la Tatăl: „ Tatăl Meu lucrează; şi Eu lucrez” .

- Dar despre ce lucrare vorbeşte?, m-ar putea întreba cineva, căci: „ După şase zile de lucru. Dumnezeu S-a odihnit de toate lucrurile Lui” .

- Despre purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de lume! Dumnezeu nu numai că a adus la ființă toată zidirea, ci o şi ține, după ce a adus-o. Toate se bucură de purtarea Lui de grijă! Fie îngeri, fie arhangheli, fie puterile cele de sus, într-un cuvânt toate cele văzute şi cele nevăzute. De sunt lipsite de lucrarea, purtării Lui de grijă, se duc, se pierd, pier. Voind dar Hristos să arate că este dintre cei ce poartă de grijă, nu dintre cei cărora li se poartă de grijă, dintre cei ce lucrează, nu dintre cei ce suferă lucrarea, a spus: „ Tatăl Meu lucrează; şi Eu lucrez" . Prin aceste cuvinte a vrut să arate că este egal cu Tatăl.

5. Aduceți-vă aminte dar de acestea şi păstrați-le cu toată grija! Țese-ți împreună cu curățenia învățăturilor şi înțelepciunea viețuirii. Ceea ce vă rugasem mai înainte vă rog şi acum, şi nu voi înceta să vă rog: nimic nu te ajută atât la viețuire şi la cugetare ca venirea aici, ca venirea la biserică. După cum un pământ înțelenit, pentru că n-are pe nimeni care să-l îngrijească şi să-l ude, e plin de spini şi de ciulini, pe când pământul care se bucură de mâinile plugarilor înverzeşte, înfrunzeşte şi ajunge încărcat tare de rod, tot aşa şi cu sufletul; sufletul care se bucură de stropirea cuvintelor celor dumnezeieşti înverzeşte, înfrunzeşte şi e încărcat tare de rodul Duhului, pe când sufletul care trăieşte în uscăciune, în nepăsare şi în lipsă de o stropire ca aceasta, (acela) se pustieşte, se sălbăticeşte, scoate mulți spini, păcatele. Iar unde sunt spini, acolo-s balauri, şerpi, scorpioni şi toată puterea diavolului.

Dacă nu dai crezare cuvântului meu, haide să ne comparăm pe noi cu cei ce n-au venit la biserică, şi veți vedea atunci ce mare e deosebirea. Dar, mai bine spus, hai să ne cercetăm pe noi înşine cine suntem, după ce ne-am bucurat de învățăturile cele dumnezeieşti, şi ce ajungem dacă ne lipsim mai multă vreme de acest folos. Să nu pierdem dar un câştig atât de mare. Venirea şi şederea aici în biserică este temeiul tuturor bunătăților. Când pleacă de aici, bărbatul pare soției sale mai cinstit, iar femeia, bărbatului, mai dorită.

Pe femeie o face plăcută şi dorită nu frumusețea trupului, ci virtutea sufletului, nu sulimanurile şi fardurile, nici aurul şi hainele cele scumpe, ci cumințenia, bunătatea şi frica tainică de Dumnezeu. Iar frumusețea cea nematerială nu o poți deprinde cum trebuie în altă parte, ci numai în acest loc minunat şi dumnezeiesc, unde Apostolii şi Profeții ne şterg, ne răzuiesc bătrânețea păcatului, ne împodobesc, ne aduc din nou vigoarea tinereții, scot din sufletul nostru toată murdăria, toată zbârcitura, toată pata. Să ne sârguim dar, şi bărbați, şi femei, ca să se sălăşluiască în noi această frumusețe. Frumusețea trupului, şi boala o veştejeşte, şi trecerea timpului o strică, şi bătrânețea o stinge, şi moartea, când vine, o pierde de tot; dar frumusețea sufletului nu o poate poci nici vremea, nici boala, nici bătrânețea, nici moartea, nici altceva din unele ca acestea, ci continuă să fie veşnic în floare. Frumusețea trupului adeseori cheamă la desfrânare pe cei ce o privesc, pe când frumusețea sufletului atrage chiar pe Dumnezeu spre dragostea cea potrivită Lui, precum şi Proorocul spune, grăind către Biserică:
„ Ascultă, fiică, şi vezi şi pleacă urechea ta şi uită poporul tău şi casa părintelui tău, că a poftit împăratul frumusețea ta" .
Aşadar, iubiților, ca să ajungem prieteni cu Dumnezeu, să căutăm să deprindem în fiecare zi această frumusețe, ştergându-ne toată murdăria cu citirea Scripturilor, cu rugăciunile, cu milosteniile, cu buna înțelegere a unuia cu altul, pentru ca împăratul, îndrăgostindu-Se de frumusețea sufletului nostru, să ne învrednicească de împărăția cerurilor, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să o dobândim cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slava, împreună şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CĂTRE IUDEI

Dovedire către iudei şi eleni că Hristos este Dumnezeu.

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

CĂTRE IUDEI

Dovedire către iudei şi eleni că Hristos este Dumnezeu.
Dovedire din cele spuse despre El de către profeți
în multe locuri

1. Mulți oameni nu ascultă cu uşurință cuvântările lungi, unii din pricină că sunt trândavi din fire, alții din pricină că se dedică întru totul grijilor lumeşti, iar alții din pricină că sunt stăpâniți de multă neştiință. De aceea, am socotit că trebuie neapărat să curm oboseala pricinuită de o cuvântare lungă, pentru ca prin scurtimea cuvântului să înlătur şovăiala celor trândavi, iar pe cei ce au groază de citit să-i fac să asculte cu multă tragere de inimă lucrarea aceasta.

De aceea, nici n-am căutat să-mi împodobesc prin cuvinte alese şi cu nume lucrarea aceasta, ci am spus lucrurilor pe numele lor, aşa, ca să fie uşor, lesne de înțeles şi de slugă, şi de slujnică, şi de văduvă, şi de negustor, şi de corăbier, şi de plugar. Voi încerca, de asemenea, pe cât îmi va fi cu putință, să micşorez mereu lungimea spuselor, ca să dau învățătura în puține cuvinte. Aceasta, pentru ca şi prin uşurința de înțelegere şi prin puținătatea cuvintelor să stârnesc pofta ascultătorilor trândavi, să-i fac să-mi urmărească spusele cu uşurință şi fără vreo oboseală şi să aibă câştig sufletesc ținându-le aminte.

Mai întâi voi începe lupta cu elenii. Dacă mă va întreba elenul: „ De unde se vede că Hristos este Dumnezeu?" (trebuie să ne închipuim că aceasta ne va întreba mai întâi, căci toate celelalte decurg din aceasta), nu-i voi aduce dovada din cer, nici din altele ca acestea. Într-adevăr, dacă îi voi spune că Hristos a zidit cerul, pământul, marea, n-are să primească spusa mea. Dacă îi voi spune că a înviat morți, că a vindecat orbi, că a izgonit demoni, nici pe asta n-are s-o primească. Dacă îi voi spune că a făgăduit Împărăția cerurilor şi bunătăți negrăite, dacă îi voi vorbi despre Înviere, nu numai că nu-mi va asculta cuvintele, ci va râde de mine. De unde dar să-l îndrumez, mai ales dacă este un om fără carte şi neînvățat? De unde din altă parte dacă nu din cele recunoscute îndeobşte şi fără împotrivire şi de mine, şi de el, din acelea despre care n-are nici cea mai mică îndoială. Căci, după cum am spus, nu are să se lase uşor convins dacă îi voi pune ca temei al dumnezeirii Sale facerea cerului şi celelalte.

Care este dar lucrul despre care mărturiseşte şi elenul că l-a făcut Hristos şi pe care nu-l poate tăgădui deloc? Care? Că Hristos a sădit neamul creştinilor! Într-adevăr, nu va tăgădui că Hristos a întemeiat Bisericile de pe toată fața pământului. Pe temeiul acestora vom face dovada puterii Lui şi vom arăta că El este Dumnezeu; vom spune că nu stă în firea unui simplu om să cucerească într-un timp scurt atât de multă omenire, să cuprindă pământul şi marea şi să cheme

pe oameni la astfel de lucruri, mai ales că ei erau stăpâniți de datini şi obişnuințe nesocotite, dar, mai bine spus, stăpâniți de o răutate atât de mare. Şi totuşi, a avut tăria să elibereze neamul omenesc de toate acestea; nu numai pe romani, ci şi pe perşi, şi, într-un cuvânt, toate neamurile barbare. A săvârşit acestea fără să Se folosească de arme, fără să cheltuiască bani, fără să pornească oştiri, fără să dezlănțuie războaie, ci numai cu unsprezece oameni la început, oameni fără vază, de jos, neînvățați, de rând, săraci, goi, flămânzi, neîncălțați, cu o singură haină.

Dar pentru ce spun eu: a săvârşit? A putut să convingă atâtea seminții de oameni să cugete nu numai la cele din lumea aceasta, ci şi la cele viitoare, să rupă legile strămoşeşti, să smulgă din rădăcină datinile cele vechi, înrădăcinate de atâta amar de vreme, şi să sădească în locul lor altele, să-i abată de la nişte reguli uşoare şi să-i îndrepte spre nişte dreptare grele, cele ale Lui; şi să facă acestea, cu toate că toți Îi declarau război, cu toate că a fost batjocorit să sufere crucea şi o moarte plină de ocară. Nu va putea tăgădui elenul că n-a fost răstignit de iudei, că n-a îndurat de la ei nenumărate patimi, dar că în fiecare zi s-a răspândit tot mai mult predica. Şi minunea stă nu numai aici, ci şi acolo că Hristos înfloreşte până şi la perşi, cu toate că încă şi acum perşii Îi poartă război. Şi sunt printre perşi şi azi popoare multe de mucenici; iar cei ce erau mai sălbatici chiar decât lupii, când au primit predica, au ajuns mai blânzi decât oile şi cugetă la cele înalte despre nemurire, despre Înviere şi despre bunătățile cele negrăite.

2. Aceste fapte mari s-au săvârşit nu numai în oraşe, ci şi în pustie, în sate, la țară, în porturi şi limanuri. S-au supus Celui răstignit cu multă credință nu numai oameni de rând, sau numai căpeteniile, ci chiar cei ce au fruntea încununată cu coroană. Şi voi căuta să dovedesc acum că toate acestea nu s-au făcut aşa, la întâmplare, că au fost prezise cu multă vreme înainte; dar, mai bine spus, ca să nu fie bănuit cuvântul meu, trebuie neapărat să aduc de față cărțile iudeilor care L-au răstignit şi, să desfăşor înaintea ochilor celor necredincioşi, din cărțile păstrate de iudei, mărturiile despre Hristos!

Aşadar, că Dumnezeu va fi om, Dumnezeu fiind, o spune cel dintâi Ieremia (în cartea lui Baruh): „ Acesta este Dumnezeul nostru; şi nimeni altul nu va fi asemenea Lui. A aflat toată calea ştiinței şi a dat-o lui Iacov, sluga Lui, şi lui Israel, cel iubit de el. După aceasta pe pământ S-a arătat şi cu oamenii împreună a locuit” . Ai văzut cum, în puține cuvinte, a lăsat să se înțeleagă totul: că Dumnezeu fiind, S-a făcut om; că a locuit împreună cu oamenii; că El a dat Legea cea veche. Că spune Proorocul: „ A aflat toată calea ştiinței şi a dat-o lui Iacov, sluga Lui, şi lui Israel, cel iubit de Dânsul” . Se arată în acest loc că, şi înainte de venirea Lui în trup, El pe toate le rânduia, El pe toate le făcea, legiuind, purtând de grijă, îngrijind, binefăcând. Ascultă cum spune un alt profet că va fi nu doar om, ci şi că Se va naşte din Fecioară: „ Iată. Fecioara în pântece va purta şi va naşte Fiu şi vor chema numele Lui: Emanuel” , care se tălmăceşte: cu noi este Dumnezeu.

Apoi, pentru ca să arate că nu era o nălucire ceea ce s-a arătat, ci cu adevărat om, a adăugat, zicând: „ Că înainte de a cunoaşte Pruncul să cheme pe tatăl bun sau rău va lepăda răul ca să aleagă binele” . Că Acesta va fi nu numai om, nici numai din Fecioară, ci şi din casa lui David, ascultă că şi pe aceasta o prezice de demult Isaia; foloseşte cuvintele în chip figurat şi se foloseşte de asemănări, dar totuşi o prezice: „ Va ieşi toiag din rădăcina lui Iesei şi floare din rădăcină se va înălța; şi Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, Duhul înțelepciunii şi al înțelegerii, Duhul sfatului şi al tăriei, Duhul cunoaşterii şi al bunei-credințe; Duhul temerii de Dumnezeu Îl va umple pe El” . Acest Iesei a fost tatăl lui David. Se vede dar de aici că a fost din

seminția aceea. Iar că a fost nu numai din seminția aceea, ci că va ieşi chiar din casa lui Iesei, a spus-o mai dinainte şi pe aceasta, zicând: „ Va ieşi toiag din rădăcina lui Iesei” . Nu vorbeşte la întâmplare de un toiag oarecare, ci vorbeşte de Hristos şi de Împărăția Lui. Şi că n-a spus aceasta despre un toiag, a arătat-o prin cuvintele următoare. Într-adevăr, după ce a spus: „ Va ieşi toiag” , a adăugat: „ Şi Se va odihni peste El Duhul înțelepciunii şi al înțelegerii” .

Nici un om, oricât de nepriceput ar fi, nu va putea spune că harul Duhului are să vină peste un lemn, ci este evident că peste templul acela fără de prihană. De aceea nici n-a spus: „ va veni” , ci „ Se va odihni” ; pentru că atunci când a venit a rămas peste El şi nu S-a depărtat. Acest lucru arătându-l şi evanghelistul Ioan, spunea: „ Am văzut Duhul pogorându-Se ca un porumbel şi rămânând peste El” , n-au trecut sub tăcere nici părerea iudeilor, pe care au arătat-o odată cu naşterea Lui. Matei zice: „ Auzind Irod s-a tulburat şi tot Ierusalimul împreună cu el” . Ascultă însă că şi Isaia vestise mai dinainte aceasta, spunând: „ Şi ar fi voit să fi fost arse în foc, căci Prunc S-a născut nouă. Fiul, şi S-a dat nouă, şi se cheamă numele Lui: înger de mare sfat, Sfetnic minunat Dumnezeu tare, puternic. Domn al păcii. Părinte al veacului ce va să fie” .

Este evident chiar celor mai cârcotaşi oameni că astfel de cuvinte nu se pot spune despre un simplu om. Nici un om, de când e lumea, n-a fost numit Dumnezeu tare, nici Domn al unei astfel de păci. Căci „ păcii Lui nu-i va fi hotar” , spune Profetul. Şi lucrurile arată că pacea Lui s-a răspândit peste tot pământul, peste toată marea, peste toată lumea, locuită şi nelocuită, peste munți, câmpii şi păduri, din ziua aceea în care având să Se înalte, a spus ucenicilor: „ Pacea Mea v-o dau vouă, nu precum dă lumea v-o dau Eu” .

- Dar oare pentru ce a grăit Hristos aşa?

- Pentru că pacea pe care o dă omenirii este uşor de stricat şi mult schimbătoare, pe când pacea Lui este trainică, statornică, tare, neschimbătoare, nemuritoare şi fără de sfârşit, cu toate că s-au dezlănțuit mii şi mii de războaie împotrivă-i, cu toate că s-a uneltit în fiecare zi de mii şi mii de ori. Dar cuvântul Său, care săvârşeşte totul, a săvârşit-o şi pe aceasta împreună cu celelalte.

3. Profeții n-au profețit numai că va fi om, ci au profețit şi despre chipul venirii Lui. Că nu avea să vină slobozind de sus fulgere şi trăsnete, cutremurând pământul, clătinând cerul şi înspăimântând, ci avea să Se nască fără de zgomot şi neştiut de nimeni, în casa unui dulgher, într-o casă fără de vază şi umilă, ascultă că nici pe aceasta n-a trecut-o sub tăcere David.
Când a spus: „ Se va pogori ca ploaia pe lână” , a arătat prin aceste cuvinte că Se va naşte fără zgomot, în linişte.
Dar nu numai aceasta au profețit. Iată ce spune un alt prooroc voind să arate blândețea şi bunătatea purtării lui Hristos față de toți oamenii.
Hristos a fost ocărât, scuipat, batjocorit, necinstit, biciuit, şi în urmă chiar răstignit; cu ,toate acestea, nu S-a răzbunat pe niciunul dintre cei ce au făcut aceasta, ci le-a suferit cu îndelungă-răbdare şi blândețe pe toate: necinstirile, vicleniile, nebunia şi furia cea deşartă a acelui popor.
Arătându-le pe toate acestea, proorocul spunea: „ Trestia frântă nu o va zdrobi şi feştila ce fumegă nu o va stinge, …până ce nu va pune pe pământ judecata şi întru numele Său neamurile vor nădăjdui” .

Un alt profet, iarăşi, vrând să arate şi locul în care avea să Se nască, spunea: „ Şi tu, Betleeme, pământul lui luda, cu nimic nu eşti cel mai mic între domnii Iudeii; căci din tine va ieşi Cârmuitor, Care va păstori pe poporul Meu Israel, şi obârşia Lui, din început, din zilele veacului" . Acest profet arată şi dumnezeirea lui Hristos, şi omenitatea Lui. Prin cuvintele: „ Obârşia Lui, din început, din zilele veacului" a arătat existența Lui cea mai înainte de tot veacul; iar prin cuvintele: „ Va ieşi Cârmuitor, Care va păstori pe poporul Meu Israel" I-a arătat naşterea după trup. Şi iată că din aceste cuvinte ale profetului mai iese la lumină şi o altă profeție. N-a spus numai că Se va naşte, ci că va fi vestit şi locul naşterii Sale, deşi este neînsemnat şi mic: „ Cu nimic nu eşti cel mai mic între domnii Iudeii" , zice profetul. Acum toată lumea aleargă să vadă Betleemul, unde a fost pus când S-a născut; nu pentru altă pricină decât pentru aceasta.

Alt profet, iarăşi, a arătat şi timpul în care avea să vină Hristos, grăind aşa: „ Nu va lipsi domn din Iuda, nici cârmuitor din coapsele lui până ce va veni Cel ce este gătit lui. Şi El va fi aşteptarea neamurilor, legând de viță asinul Lui şi de coardă mânzul asinei Lui. Va spăla în vin haina Lui şi în sânge de strugure veşmântul Său. Mai frumoşi sunt ochii Lui decât vinul şi dinții Lui, mai albi decât laptele" . Uită-te şi la această profeție strălucitoare! Atunci a venit Hristos, când în ludeea n-au mai fost domni iudei, când iudeii au ajuns sub stăpânirea romanilor. Şi astfel s-a împlinit şi profeția care zice: „ Nu va lipsi domn din Iuda, nici cârmuitor din coapsele lui până ce va veni Cel ce este gătit Iui", adică până ce va veni Hristos. Când S-a născut Hristos şi s-a făcut înscrierea cea dintâi, romanii stăpâneau poporul evreu şi-i supuseseră pe iudei sub jugul stăpânirii lor. Apoi, prin cuvintele: „Şi EI va fi aşteptarea neamurilor" a mai lăsat să se înțeleagă şi altceva: când va veni Hristos, va chema la El
toate neamurile.

Irod, căutându-L pe Cel născut, avea să-i ucidă pe toți pruncii din Betleem. nici acest fapt nu l-au ascuns profeții, ci l-au vestit cu mulți ani înainte, zicând:
„ Glas din Rama s-a auzit, plângere şi tânguire şi jale multă: Rahila plângându-şi fiii, şi nu voia să se mângâie, că nu mai sunt" .
Avea să Se suie în Egipt. Şi aceasta au arătat-o profeții, zicând: „ Din Egipt am chemat pe Fiul Meu" .
Venind în locuri cunoscute, Hristos avea să facă îndată minuni şi să învețe. Şi acest lucru a fost vestit mai dinainte. Ascultă pe Isaia, care spune: „ Țară a Zabulonului şi pământ al Meftalimului, poporul cel ce şedea întru întuneric a văzut lumină mare, şi celor ce şedeau întru întuneric şi în umbra morții, lumină le-a răsărit" .

Prin aceste cuvinte profetul arată venirea lui Hristos în acele locuri şi cunoştința dată lor prin minunile săvârşite de Dânsul. Profetul, vorbind apoi şi despre alte minuni, arată că (Acesta) a tămăduit şchiopi, a vindecat orbi, i-a făcut pe alții să vorbească:
„ Atunci se vor deschide ochii orbilor şi urechile surzilor vor auzi" . Şi după altele: „ Atunci va sări şchiopul ca cerbul şi limpede va fi limba gângavilor" , lucru ce nu s-a întâmplat niciodată decât la venirea Lui.
Profeții au făcut pomenire în chip deosebit de unele minuni. A intrat odată Hristos în templu, iar pruncii de lapte, care nu puteau vorbi, I-au cântat Lui cântări sfinte, grăind aşa: „ Osana întru cei de sus! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului!" .

Aceasta a spus-o mai dinainte profetul zicând: „ Din gura pruncilor şi a celor ce sug ai săvârşit laudă, ca să sfărâmi pe vrăjmaş şi pe răzbunător” . Ai văzut că firea se luptă cu ea însăşi, că vârsta aceea care n-a cunoscut răul îl vesteşte pe Creator, iar vocea care nu putea i- vorbi a luat asupră-şi sarcina predicării apostolice?

4. Din pricina nerecunoştinţei lor, Hristos avea să le vorbească uneori iudeilor despre multe în mod umbrit, ca în ghicitură şi în pilde. Şi a fost prezis acest lucru mai de mult: „ Voi rosti pilde de la întemeierea lumii voi striga cele ascunse dintru început” . Dar şi înțelepciunea cea creatoare a Lui vestind-o mai dinainte şi de demult, Proorocul spunea:
„ Revărsatu-s-a harul pe buzele Tale” . Iar alt profet spune: „ lată, va cunoaşte Fiul Meu şi Se va înălţa şi Se va slăvi şi Se va ridica foarte” . Vorbind pe scurt despre faptele mari ale venirii Sale săvârşite împreună cu minunile. El însuşi grăia aşa: „ Duhul Domnului peste Mine, pentru că M-a uns, M-a trimis să binevestesc săracilor, să propovăduiesc robilor iertare şi orbilor vedere” .

Profeții au vestit mai dinainte şi faptul că iudeii au să-I întoarcă fără pricină şi în zadar spatele lui Hristos, Care le-a făcut atâta bine, şi au să-L învinuiască fără temei. Ascultă-l pe David, care vesteşte aceasta mai dinainte şi grăieşte aşa:
„ Cu cei ce urau pacea eram făcător de pace; când le grăiam, se luptau cu mine în zadar” .
Hristos avea să intre în Ierusalim purtat de o asină. Şi acest lucru a fost vestit mai dinainte şi de demult de Zaharia, care grăieşte aşa: „ Bucură-te foarte, fiica Sionului! Propovăduieşte, fiica Ierusalimului! Iată, împăratul tău vine la tine blând, călare pe asin, pe mânz tânăr” .

I-a izgonit din templu pe vanzătorii de porumbei si pe schimbătorii de bani. A făcut aceasta din ravnă pentru casa lui Dumnezeu; dar, totodată, a arătat ca nu-I este potrivnic lui Dumnezeu, ci, dimpotriva, intr-un gând cu Tatăl. De aceea a şi răzbunat templul; căci ajunsese loc de neguțătorie
Nici acest fapt n-a fost lăsat neînsemnat de profeți, ci profetul David, făcându-l cunoscut mai dinainte şi vestind mai dinainte gândul cu care Hristos a răzbunat casa lui Dumnezeu, zice:
„ Râvna casei Tale M-a mâncat” . Ce poate fi mai lămurit decât această profeție?
Avea să fie vândut, iar vânzarea avea s-o facă cel ce lua parte cu El la masă. Iată că şi aceasta a vestit-o mai dinainte acelaşi profet, spunând: „ Cel ce mănâncă pâinile Mele, chiar el şi-a ridicat împotriva Mea călcâiul” .
Uită-te acum că şi Evanghelistul grăieşte la fel: „ Cel ce şi-a întins cu Mine mâna în blid, acela Mă va vinde” .
Cel ce L-a vândut nu avea numai să-L vândă ci să vândă Sângele cel scump şi să ia bani pentru El. Nici asta n-a ascuns-o Profetul, ci, arătând sfaturile cele neruşinate şi cuvintele ce le-au grăit unii cu alții, spunea: „ Dumnezeule, lauda Mea să nu o ții sub tăcere, căci gura păcătosului şi gura vicleanului s-au deschis asupra Mea”
Vânzătorul, căindu-se mai târziu de cele ce-a îndrăznit, a aruncat arginții lăsându-şi femeia văduvă, copiii orfani şi casa pustie. Iată că si această nenorocire o jeluieşte Profetul, grăind aşa:
„ Să ajungă fiii lui orfani şi femeia lui văduvă! Clătinându-se să se mute fiii lui şi să fie izgoniți din casele lor.”

În locul vânzătorului şi după el a ajuns apostol un altul, Matia. Acelaşi profet vesteşte şi aceasta mai dinainte, spunând: „ Episcopia lui să o ia altul”.
Când a fost vândut şi prins de buna Sa voie, s-a intocmit tribunal, plin de multă fărădelege, şi din

iudei şi din păgâni. Iată că şi aceasta o face cunoscută mai dinainte Profetul, zicând: „Pentru ce s-au întărâtat neamurile şi popoarele au cugetat cele deşarte ?”.

Au vestit profeții mai dinainte nu numai asta, ci si tăcera Lui; stătea în mijlocul lor şi tăcea, în timp ce ei grăiau multe cuvinte şi multe învinuiri. Arătând aceasta Isaia spunea: “Ca o oaie la junghiere S-a adus şi ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde, aşa nu-Şi deschide gura Lui
Apoi Profetul ca să dovedească nedreptatea hotărârii, a adăugat: „Întru smerenia Lui I s-a răpit dreptatea” adică nimeni nu L-a judecat drept.
Apoi spune şi pricina junghierii. Hristos n-a pătimit cele ce-a pătimit din pricina păcatelor Sale, căci era curat şi fără de prihană, ci S-a dat pe Sineşi pentru păcatele lumii.

Uită-te cum Profetul le-a arătat pe amândouă acestea, spunând: „ Păcat n-a făcut, nici nu s-a găsit vicleşug în gura Lui” . Prin aceste cuvinte a arătat pentru ce a fost ucis. Apoi spune şi altă pricină: „ Din pricina păcatelor poporului Meu a fost dus la moarte” .
Voind să arate nu doar pricina junghierii, ci şi câştigul care a venit de pe urma crucii şi a acelei junghieri, iată cum vesteşte aceasta mai dinainte, spunând:
„ Toți ca nişte oi am rătăcit; fiecare în calea lui s-a rătăcit. Pedeapsa păcii noastre peste El; cu rana Lui noi toți ne-am vindecat”
Acelaşi profet a arătat apoi şi pedeapsa ce o vor primi iudeii pentru cele îndrăznite de ei, când zice: „ Voi da pe cei răi în locul îngropării Sale şi pe cei bogați în locul morții Lui” . Iar David, după ce a spus: „ Să lepădăm de la noi jugul lor” , a adăugat: „ Cel ce locuieşte în ceruri va râde de dânşii; atunci va grăi către dânşii întru urgia Lui şi întru mânia Lui îi va tulbura pe ei” .

Vorbeşte aici de împrăştierea iudeilor pe toată fața pământului. Însuşi Hristos a arătat în Evanghelii acelaşi lucru, spunând: „ Iar pe cei care n-au voit să împărătesc peste ei aduceți-i aici şi-i tăiați pe ei”. Şi, iarăşi, când au vorbit de junghiere, profeții n-au trecut sub tăcere nici chipul junghierii; şi pe acesta l-a dat de înțeles David, grăind aşa: „ Găurit-au mâinile Mele şi picioarele Mele; numărat-au toate oasele Mele” . N-a ascuns nici nelegiuirea cea de după răstignire, ci a grăit iarăşi: „ Împărțit-au hainele Mele loruşi şi pentru cămaşa Mea au aruncat sorți” .

Hristos apoi avea să fie îngropat. Şi asta a arătat-o spunând: „ Pusu-M-au în groapa cea mai de jos, întru cele întunecate şi în umbra morții”
Avea să învieze. Iată că şi aceasta a fost vestită mai dinainte, spunându-se: „ Nu vei lăsa sufletul Meu în iad, nici nu vei da pe Cel cuvios al Tău să vadă stricăciunea”
Isaia arată iarăşi acelaşi lucru în alt chip, zicând: „ Domnul va vrea să-L curețe pe El de rană, … să-l arate Lui lumină, să-L îndreptățească pe Cel drept. Care bine slujeşte multora” Moartea Lui a însemnat dezlegarea păcatelor oamenilor. Şi asta a înfățişat-o Profetul, când a spus: „ Şi El păcatele multora a purtat”

I-a eliberat pe oameni de demoni. A spus-o şi pe asta: „ Va împărți prăzile celor puternici”
Că asta a făcut-o prin moartea Lui, nici pe aceasta nu a tăcut-o, ci a spus:
„ Pentru că s-a dat la moarte sufletul Lui”
Avea să atragă la Sine întreaga lume. Şi asta a arătat-o prin cele ce a spus:
„ Şi El va moşteni pe mulți”

5. Apoi profeții n-au tăcut nici asupra pogorârii Sale la iad; că are să tulbure totul, că are să umple totul de zgomot şi de tulburare, că are să doboare cetatea. O strigă asta când David, grăind aşa: „ Ridicați, boieri, porțile voastre, şi vă ridicați, porți veşnice, şi va intra împăratul slavei” , când Isaia, în alt chip:
„ Porți de aramă voi zdrobi şi zăvoare de fier voi sfărâma şi-ți voi deschide vistierii întunecoase, pe cele ascunse, nevăzute ți le voi arăta ție” , numind aşa iadul. Era iad, dar avea în stăpânirea lui suflete sfinte şi vase cinstite, pe Avraam, pe Isaac, pe Iacov. De aceea I-a numit: „ vistierii” ; a numit însă aceste vistierii „ întunecoase” pentru că Soarele dreptății încă nu strălucise acolo, nici nu propovăduise cuvintele despre înviere.

După înviere nu avea să stea cu îngerii, nici cu arhanghelii, nici cu altă putere slujitoare, ci avea să stea pe tronul cel împărătesc. Ascultă ce spune tot David: „ Zis-a Domnul Domnului Meu: „ Şezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale” .După acestea avea să-i trimită pe Apostoli. Şi pe aceasta a vestit-o mai dinainte Isaia, spunând: „ Cât de frumoase sunt picioarele celor ce binevestesc pacea, ale celor ce bine-vestesc cele bune” . Uită-te ce parte a trupului o laudă! Picioarele, care-i poartă pe Apostoli pretutindeni!

David arată apoi şi chipul puterii lor, zicând: „ Domnul va da cuvânt cu putere multă celor ce binevestesc” . Apostolii n-au biruit învârtind arme, nici cheltuind bani; n-au biruit nici prin tăria trupului, nici prin mulțimea oştirilor şi nici prin altceva asemănător, ci numai prin cuvânt; prin cuvântul acela ce are putere multă, facerea de minuni. Aşa au biruit lumea! Predicând pe Cel răstignit şi făcând minuni. De aceea zice Profetul: „ Domnul va da cuvânt cu putere multă celor ce binevestesc” . Prin aceste cuvinte vorbeşte despre minuni. Putere negrăită a fost ca pescarul, vameşul şi făcătorul de corturi, printr-o simplă poruncă, să învie morții, să izgonească demoni, să alunge moartea, să pună frâu limbii filosofilor, să coasă gurile retorilor, să-i biruie pe împărați, pe domnitori, pe barbari, pe eleni, să pună stăpânire pe tot neamul omenesc. Şi bine a grăit Profetul! Căci pe toate acestea le-au săvârşit cu acel cuvânt şi cu multă putere au schimbat pe morți în vii, pe păcătoşi în drepți, pe orbi în oameni cu vedere, izgonind bolile din trup şi răutățile din suflet.

De unde le-a venit lor puterea aceasta? De la Duhul Sfânt! Iar aceasta se vede din următoarele: „ Erau plini de Duhul” , spune Scriptura; prooroceau şi bărbații, şi femeile. „ Limbi în chip de foc li s-au arătat şi au şezut peste fiecare din ei” . Şi acest lucru l-a vestit mai dinainte şi de demult Ioil, grăind aşa:
„ Voi turna din Duhul Meu peste tot trupul şi vor profeți fiii voştri şi fiicele voastre, bătrânii voştri vedenii vor vedea, şi tinerii voştri visuri vor visa. Şi peste robii Mei şi peste roabele Mele voi turna… înainte de a veni ziua Domnului cea mare şi năprasnică” , numeşte zi mare şi năprasnică şi ziua aceasta a venirii Duhului, dar şi pe aceea ce se va arăta la sfârşitul lumii. Acelaşi profet a vestit mai dinainte şi mântuirea prin credință - căci nici aceasta na fost trecută sub tăcere -: „ Şi va fi, spune el, că oricine va chema numele Domnului se va mântui” .

6. Va trimite propovăduitori pe toată fața pământului şi nu va fi nimeni care să nu audă predica. Şi aceasta a fost vestită mai dinainte. Ascultă-l pe David, care o spune şi o profețeşte: „ în tot pământul a ieşit vestirea lor, şi la marginile lumii cuvintele lor” . Arată apoi că propovăduiau cu putere şi că erau mai puternici decât cei cu coroană pe cap; aceasta o spune în alt loc: „ Îi vei pune pe ei căpetenii peste tot pământul” . Înseşi lucrurile arată că Petru şi Pavel au fost mai mari şi decât împărații şi decât domnitorii. Legile date de împărați îşi pierd puterea cât ei sunt încă în

viață, pe când legile date de acei pescari rămân în picioare şi sunt trainice şi după moartea lor, cu toate că şi demonii şi obiceiul cel de multă vreme, şi răutatea, şi plăcerea, şi alte mii şi mii de pricini au încercat să le înlăture cu forța. Şi iarăşi, ca să arate că după ce-i va pune căpetenii, vor fi iubiți şi doriți de toți, a adăugat, zicând: „ Pentru aceasta popoarele se vor mărturisi Ție în veac” , adică îți vor mulțumi că le-ai dat astfel de căpetenii.

S-a vestit mai dinainte şi că predica va stăpâni pretutindeni. Iată că David îți înfățişează asta prin cuvintele: „ Cere de la Mine şi-Ți voi da Ție neamurile moştenirea Ta şi Stăpânirea Ta, marginile pământului” . Şi iarăşi, în altă parte, un alt profet arată acelaşi lucru spunând: „ Se va umple tot pământul de cunoaşterea Domnului, ca apa multă care acoperă mările” .
Uită-te şi cu câtă uşurință vor asculta! „ Nu-l va mai învăța fiecare pe aproapele său şi fiecare pe fratele lui, zicând: „ Cunoaşte pe Domnul” , căci toți Mă vor cunoaşte, de la cel mic până la cel mare al lor” .

Tăria Bisericii este arătată în aceste cuvinte: „ Fi-va în zilele cele de apoi arătat muntele Domnului şi se va înălța mai presus de dealuri şi vor veni la el popoare multe şi neamuri multe” . Biserica nu va fi numai trainică, de nemişcat şi de nesfărâmat, ci va şi rândui multă pace în lume; conducerile cele multe şi domniile din cetăți vor fi desființate şi va fi înălțată în toate o singură împărăție; peste cea mai mare parte a acestei împărății va fi pace, nu ca mai înainte. În vremurile de mai înainte toți meşteşugarii şi retorii aveau în mâini arme şi stăteau pe câmpul de bătaie; dar, odată cu venirea lui Hristos, toate armele s-au desfăcut, iar războaiele s-au mărginit numai la anumite locuri.

Arătând acest lucru, un profet spunea: „ Şi vor preface săbiile lor în pluguri şi sulițele lor în seceri; şi nu va ridica sabie neam împotriva altui neam şi nu vor mai învăța să se războiască” . Mai înainte toți trăiau în războaie; acum însă au uitat oamenii până şi meşteşugul războiului; dar, mai bine spus, cei mai mulți nici nu l-au gustat - dintru început. Iar dacă mai sunt unii care cunosc meşteşugul armelor, apoi aceştia sunt puțini şi nu-s nici deşi, nici mulți, ca la început, când aveau loc mii şi mii de răzvrătiri în fiecare neam.

Profetul a prezis apoi şi din cine-i alcătuită Biserica. Aveau să trăiască împreună nu numai oameni blânzi, nici numai oameni potoliți, nici numai oameni buni, ci, împreună cu aceştia, şi oameni sălbatici şi neomenoşi, nişte lupi şi lei şi tauri după purtările lor; toți aceştia aveau să facă o singură Biserică. Ascultă dar că Profetul a arătat şi învârstarea acestei turme prin cuvintele: „ Atunci vor paşte împreună lupul cu mielul” . Prin aceste cuvinte Profetul a vrut să arate viața cumpătată a împăraților. Că nu despre animale este vorba aici, să spună iudeul când s-a întâmplat asta. Căci niciodată n-a păscut lupul împreună cu mielul. Şi chiar dacă ar fi păscut, ce folos ar fi avut de aici neamul omenesc? Nu, în acest loc e vorba de purtările oamenilor sălbatici, e vorba de sciți, de traci, de mauri, de indieni, de sarmați, de perşi. Că toate aceste neamuri vor fi puse sub un singur jug, a arătat-o şi un alt profet, spunând: „ Şi-l vor sluji Lui sub un singur jug …şi să se închine Lui fiecare de la locul lui” . Nu numai în Ierusalim, spune Profetul, ci pe toată fața pământului. Oamenii nu mai primesc poruncă să se ducă la Ierusalim, ci să se închine lui Dumnezeu rămânând fiecare în casa lui.

7. N-a fost trecut sub tăcere nici faptul că iudeii vor fi scoşi. Iată că şi pe aceasta a prezis-o Profetul: „ Iată, vouă vi se vor închide uşile şi nu veți aprinde jertfelnicul Meu în zadar” . A fost

vestit mai dinainte şi cine are să I se închine Lui. „ Şi de la răsăritul soarelui până la apus, spune Profetul, numele Meu va fi slăvit între neamuri” ; şi iarăşi: „ în orice loc Mi se va aduce tămâie şi jertfă curată” . Ai văzut că a lăsat să se înțeleagă că e vorba de o slujire mai bună a lui Dumnezeu? Că e vorba de o slujire aleasă şi cu totul deosebită față de cea de mai înainte? Nu mai e vorba acum de locul în care îi slujeşti lui Dumnezeu, ci de chipul slujirii. Slujirea lui Dumnezeu nu mai stă în miros de jertfe şi fum, ci în alt fel de închinăciune.

- Dar cum i-au atras Apostolii pe toți aceştia?, m-ar putea întreba cineva. Cum i-au convins pe scit, pe indian, pe sarmat şi pe trac, când nu ştiau decât o singură limbă, pe cea iudaică?

- Au luat din darul Duhului harul grăirii în multe limbi. Şi aceasta în ceea ce priveşte neamurile; cât despre Israel, darul limbilor. Şi că nici darul acesta nu i-a atras pe iudei, ascultă că o arată Profetul, zicând: „ în alte limbi şi cu alte buze voi grăi poporului acestuia, şi nici aşa nu Mă vor asculta, zice Domnul” . Poți găsi cuvinte mai lămurite decât acestea?
Iudeii nu aveau să creadă, pe când neamurile aveau să alerge.

Şi acest lucru s-a spus mai dinainte. Ascultă-l pe Isaia, care o arată şi spune:
„ Găsit am fost de cei ce nu Mă căutau; arătat M-am făcut celor ce nu întrebau de Mine. Am zis: Iată, sunt la un neam ce n-a chemat numele Meu” . Iar despre Israel spune: „ Toată ziua am întins mâinile Mele către poporul acesta neascultător şi împotrivă grăitor” ; şi Iarăşi: „ Vestitu-i-am ca unui copil, ca o rădăcină în pământ însetoşat” ; şi iarăşi: „ Doamne, cine a crezut auzului nostru? Şi brațul Domnului cui s-a descoperit?” . Profetul n-a spus „învățăturii noastre” , pentru a arăta aici că nu grăieşte de la sine, ci le-a vestit pe acelea pe care le-a auzit de la Dumnezeu. Cele ale noastre, ale creştinilor, vor fi puse mai presus de cele ale iudeilor şi vor ajunge cu mult mai cinstite. Moise a lăsat să se înțeleagă aşa când a spus: „ Vă voi face geloşi pe cel ce nu este neam; vă voi face să vă mâniați pe un neam neînțelegător” .

Prin cuvintele: „ pe cel ce nu este neam” Moise a vorbit de nimicnicia de mai înainte a poporului nostru, înainte de a fi creştin. Din pricina marii sale nimicnicii, din pricina nebuniei şi din pricina prostiei sale nici nu era socotit popor; prin credință însă s-a petrecut o atât de mare schimbare, că s-a arătat cu mult mai cinstit decât poporul iudeu. Că aceasta avea să-i usture pe iudei şi că din pricina aceasta aveau să ajungă şi ei mai buni, o arată Moise tot în aceste cuvinte. Moise n-a spus numai: „ Voi pune mai presus” , ci a spus: „ Vă voi face geloşi pe cel ce nu este neam” , pentru ca să arate şi una, şi alta: şi superioritatea poporului creştin, şi oarecarea îndreptare a iudeilor săvârşită de invidie.

Cu alte cuvinte, Moise le spune aşa: „ Le voi da lor atâtea bunătăți, că vă voi face geloşi, că vă va ustura” . Acest lucru i-a făcut într-adevăr şi pe iudei mai buni. Cei ce au văzut marea despicată, piatra desfăcută, văzduhul schimbat şi atâtea minuni mari, dar, mai bine spus, cei ce şi-au jertfit copiii lor, cei ce au slujit lui Belfegor şi au făcut multe vrăjitorii, aceştia, când am venit noi, când ale noastre au ajuns cu mult mai presus decât cele ale iudeilor, au fost atât de muşcați de invidie, încât au ajuns mai buni şi s-au smerit, şi astfel acelea pe care nu le-au putut săvârşi profeții, pe care i-au auzit, şi minunile pe care le-au văzut, pe acelea le-a săvârşit invidia ce ne-au purtat-o.

Nimeni dintre ei nu-şi mai jertfeşte acum copiii, nu mai aleargă la idoli, nu se mai închină viţelului.
Cinstea fecioriei nu era cunoscută nici din nume pe vremea Vechiului Testament. Dar pentru că avea să strălucească pe vremea noului Testament, iată că şi pe aceasta o prezice David, grăind aşa: „ Vor fi aduse împăratului fecioare în urma ei …vor fi aduse în biserica împăratului” . Dar n-a fost trecut sub tăcere nici chiar numele preoților, adică al episcopilor. „ Voi pune pe domnii tăi în pace, spune Profetul, şi pe episcopii tăi întru dreptate”
8. Hristos avea să vină să ceară socoteală neamului omenesc şi, totodată, şi iudeilor. Iată că şi pe aceasta o prezic şi David, şi Maleahi. Unul grăieşte aşa:
„ Şi a intrat ca focul din topitoare, ca iarba nălbitorilor… şi va curați ca argintul şi aurul” .
Înrudite sunt cuvintele acestea cu ale lui Pavel, care scrie aşa: „ Că ziua (Domnului) îl va arăta, pentru că în foc se descoperă” . Iar David zice: „ Dumnezeu arătat va veni” , predicând tot cea de a doua venire a Lui. Venirea Lui cea dintâi a fost cu mult pogorământ; a doua venire nu va mai fi aşa, ci plină de frică şi de spaimă, din pricina îngerilor care vor alerga înainte şi în timpul venirii Lui, (venire) care va cuprinde totul ca fulgerul. „ După cum fulgerul, spune Domnul, iese de la răsărit şi se arată până la apus, tot aşa va fi şi venirea Fiului Omului” .

Prin aceste cuvinte arată că venirea Lui este strălucită şi că se vesteşte singură. Nu are nevoie de propovăduitor, ci ea se arată pe sine. Acest lucru vrând să-l arate, David spunea: „ Dumnezeu arătat va veni” . Apoi, pentru ca să pună sub ochi şi chipul scaunului de judecată ce va să fie, a adăugat, spunând:
„ Foc înaintea Lui va arde şi împrejurul Lui, vifor mare” . A vorbit de pedepse, dar vorbeşte şi de slavă: „ Va chema cerul de sus şi pământul ca să-l judece pe poporul Lui” ; pământul, adică neamul omenesc. Apoi, după ce-l numără şi pe poporul iudaic împreună cu tot neamul - (căci către iudei se şi adresează) -, iarăşi adaugă, zicând: „ Adunați-l Lui pe cuvioşii Lui pe cei ce au rânduit legământul Lui pentru jertfe. Şi vor vesti cerurile dreptatea Lui că Dumnezeu judecător este” .

Când va veni Hristos, va înlătura slujirea lui Dumnezeu cu jertfe; o astfel de slujire nu va mai fi bine-plăcută, ci va fi primită a noastră. Ascultă că şi despre asta s-a vorbit mai dinainte: „ Jertfă şi prinos n-ai voit dar mi-ai întocmit trup” . Acelaşi lucru l-a arătat şi în altă parte, spunând: „ Un popor pe care nu l-am cunoscut Mi-a slujit; întru auzul urechii M-a auzit” , adică n-a văzut marea despicată, n-a văzut piatra desfăcută, ci i-a auzit pe Apostolii Mei. Şi dincolo, iarăşi:
„ Trup mi-ai întocmit” . Iar după ce a spus aşa, adaugă încă şi zice:
„ Atunci am spus: Iată, vin! în fruntea cărții este scris despre Mine” .
Două lucruri sunt arătate aici: unul, că va veni; al doilea, că atunci va veni, când vor fi înlăturate jertfele. Acest lucru s-a şi întâmplat când a trecut puterea din mâna iudeilor în mâna romanilor.
Vom găsi că şi Baruh vorbeşte despre venirea Lui aşa: „ Pe pământ S-a arătat şi cu oamenii împreună a locuit” . Dar şi Moise spune: „ Prooroc va ridica vouă Domnul Dumnezeu dintre frații voştri, ca mine; de El să ascultați întru toate. Şi va fi, că va fi nimicit din poporul lui tot sufletul care nu va asculta de Proorocul acela” .

Vezi că asta nu s-a întâmplat cu nimeni altul decât numai cu Hristos? într-adevăr, s-au sculat mulți profeți; de nici unul n-au ascultat şi nimic n-au pătimit. Dar când iudeii n-au ascultat de Hristos, au început să colinde pretutindeni ca nişte hoinari, ca nişte rătăciți, ca nişte fugari, ca nişte pribegi. Iată! Au pierdut statul lor, au fost înstrăinați de datinile şi legile strămoşeşti; trăiesc

cu necinste şi cu ruşine, osândiţi şi pedepsiţi. Iar cele ce-au pătimit pe timpul lui Vespasian şi Tit, (acestea) nici nu se pot spune. Astfel, nenorocirea aceea a depăşit orice nenorocire şi s-a împlinit cuvântul cel proorocesc, care zice: „ Va fi nimicit tot cel ce nu va asculta de Profetul acela” . Pentru aceea au rămas pustii cele ale iudeilor, pentru că n-au ascultat de Profetul acela.

Hristos îi va învia pe toţi. Şi asta a arătat-o Isaia, spunând: „ Vor învia morţii şi se vor scula cei din morminte… Căci rouă cea de la Tine le este vindecare” .
Dar n-au fost profeţite numai acestea. După cruce, după răstignire, după junghiere, Hristos va fi şi mai strălucit, pentru că după înviere se va răspândi şi mai mult predica. După ce a fost legat, după ce a fost vândut de ucenicul Lui, după ce a fost scuipat, după ce a fost ocărât, după ce a fost biciuit, după ce a fost răstignit, nici în groapă n-ar fi fost învrednicit să fie pus dacă ar fi stat în puterea iudeilor, după ce ostaşii i-au împărţit hainele, Şi-a sfârşit viaţa sub bănuiala că a vrut să pună mâna pe putere, ca un hulitor, ca un tiran: „ Tot cel ce se face pe sine împărat se împotriveşte cezarului” , şi iarăşi: „ Iată, voi aţi auzit hula Lui!” . Aşadar, după ce aveau să se întâmple toate acestea. Profetul îl înalţă pe ascultător, îl face să prindă curaj şi-i spune: „ Nu te teme din pricina acestora! Căci după răstignirea Lui, după biciuirea Lui, după ocărârea Lui de către tâlhari, după uciderea Lui sub bănuiala de hulă, deci după moartea Lui şi după învierea Lui, astfel vor fi lucrurile, încât nimeni n-are să mai spună nici un cuvânt împotrivă, nimeni n-are să mai spună că nu este plin de multă cinste” . Aşa s-a şi întâmplat. Acest lucru l-a vestit cu mult timp înainte profetul prin cuvintele:
„ Va fi rădăcina lui Iesei, iar Cel ce a înviat va domni peste neamuri; în El neamurile vor nădăjdui şi va fi odihna Lui, cinste” . Ca şi cum ar fi spus:
„ Chipul acesta de moarte este mai de preţ decât coroana împărătească. Împăraţii vor da jos de pe capetele lor coroanele şi vor lua crucea, semnul morţii Lui. Pe porfirele împărăteşti, crucea; pe coroanele împăraţilor, crucea; în timpul rugăciunilor, crucea; pe arme, crucea; pe Sfânta Masă, crucea; pretutindeni, pe toată faţa pământului, crucea străluceşte mai mult decât soarele. Şi va fi odihna Lui, cinste” .

9. Astfel de fapte nu sunt fapte omeneşti. Faptele omeneşti au cu totul alt sfârşit. Atâta vreme cât oamenii mai trăiesc, sunt în floare şi faptele lor; dar dacă mor, pier şi ele odată cu ei. Asta se întâmplă nu numai cu cei bogaţi, nu numai cu nobilii, ci chiar şi cu împăraţii. Legile împăraţilor îşi pierd puterea, icoanele lor se înnegresc, amintirea lor se stinge, numele le cade în uitare, deşi mânuiau armele, deşi la un semn al lor mutau popoare şi cetăţi, deşi schimbau stările de lucruri; deşi puteau ucide pe cine voiau şi îi puteau slobozi pe cei osândiţi la moarte! Şi totuşi, toate acestea se duc, pier, chiar dacă au fost în floare mai înainte.

Cu Hristos, însă, cu totul dimpotrivă. înainte de cruce, de răstignire, numai lucruri pline de tristeţe, Iuda L-a vândut. Petru s-a lepădat de El, ceilalţi apostoli au fugit, mulţi credincioşi s-au dat în urmă, şi a rămas numai El singur în mijlocul duşmanilor. Dar, după ce a fost junghiat, după ce a murit, toate au ajuns mai strălucite, mai pline de lumină, cu mult mai înalte, ca să cunoşti că Cel răstignit n-a fost un simplu om. Verhovnicului Apostolilor înainte de cruce i-a fost teamă şi de ameninţarea slujnicei, a spus că nu-L cunoaste, deşi cunoscuse atâtea taine; dar după cruce a străbătut lumea. Din pricina aceasta mii şi mii de popoare de mucenici s-au lăsat înjunghiaţi; au voit mai degrabă să moară decât să rostească ceea ce rostise verhovnicul Apostolilor de teama ameninţării unei slujnice.

Astfel, din această pricină, propovăduim pe Cel răstignit, cu toții, toate satele, toate oraşele, pustia, pământul locuit şi cel nelocuit! împărați şi generali, domnitori şi voievozi, robi şi liberi, oameni de rând, înțelepți şi neînțelepți, barbari şi felurite neamuri de oameni, în sfârşit, tot pământul pe care-l priveşte soarele, pe acesta în întregime, cât este el de întins, l-a străbătut numele Lui şi închinarea la El, ca să cunoşti ce înseamnă: „ Va fi odihna Lui, cinste” . Iar locul care a primit Trupul acela înjunghiat, deşi e mic şi foarte îngust, este mai de cinste decât mii şi mii de curți împărăteşti şi, chiar pentru împărați, mai de preț: „ Şi va fi odihna Lui, cinste” . Şi lucru minunat este că nu s-a întâmplat asta numai cu El, ci şi cu ucenicii Lui. Cei duşi şi purtați de colo-colo, cei disprețuiți, cei înlănțuiți, cei ce-au suferit nenumărate chinuri au ajuns după moartea lor mai cinstiți decât împărații. Şi ca să afli cum, uită-te la cele ce-am să spun. în Roma, cetatea cea prea împărătească, împărații, voievozii şi generalii părăsesc totul şi aleargă la mormintele pescarului şi făcătorului de corturi; iar în Constantinopole cei cu coroane pe cap au socotit că este o fericire să le Fie îngropate trupurile lor nu alături de apostoli, ci afară, în pridvoarele bisericii lor. Împărații au ajuns deci portari la pescari; nu le este ruşine cu moartea lor; dimpotrivă, se împodobesc cu ea; şi nu numai ei, ci şi urmaşii lor. „ Şi va fi odihna Lui, cinste” .

Atunci vei vedea măreția cinstei, când vei cunoaşte bine semnul morții Lui, al morții Lui celei blestemate, cea mai ruşinoasă moarte dintre toate morțile. Căci numai acest fel de moarte era sub blestem. De pildă, în vechime, unii din cei ce greşeau erau arşi, alții, omorâți cu pietre, alții îşi sfârşeau viața cu un alt fel de pedeapsă, pe când Cel răstignit, Cel spânzurat pe lemn nu a îndurat numai grozăvia aceasta, că era osândit la o astfel de osândă, dar mai era şi blestemat, căci spune Scriptura: „ Blestemat este tot cel spânzurat pe lemn” .

Cu toate acestea, semnul acesta blestemat, semnul acesta de care fug ei cu groază, semnul acesta al celei mai cumplite osânde, semnul acesta a ajuns acum dorit şi prea iubit. Coroana împărătească nu împodobeşte atât de frumos capul precum crucea, care este mai de preț decât toată lumea. Şi semnul acesta, de care mai înainte toți se cutremurau, a ajuns acum atât de râvnit de toți, că se găseşte pretutindeni, la căpetenii, la supuşi, la femei, la bărbați, la fecioare, la căsătorite, la robi, la slobozi. Şi toți, necontenit, îl însemnă pe cel mai de seamă mădular din mădularele noastre şi-l poartă în fiecare zi întipărit pe frunte ca pe un stâlp.

Crucea pe Sfânta Masă, crucea la hirotoniile preoților, crucea străluceşte iarăşi alături de Trupul lui Hristos la Cina cea de Taină. O vezi pretutindeni dănțuind: în case, în piețe, în pustietăți, pe drumuri, pe munți, pe câmpii, pe dealuri, pe mare, în corăbii, în insule, pe paturi, pe haine, pe arme, în cămări, la banchete, pe vase țărăneşti, pe vase de aur, pe mărgăritare, în picturile de pe ziduri, pe trupurile dobitoacelor greu bolnave, pe trupurile celor chinuiți de demoni, în războaie, în timp de pace, ziua, noaptea, în cetele celor ce se desfătează şi în frățiile celor care duc viață aspră. Astfel, acest dar minunat, acest dar negrăit a ajuns râvnit de toți. nimeni nu se ruşinează, nici nu-şi acoperă fața când se gândeşte că acesta este semnul unei morți blestemate, ci, dimpotrivă, toți se împodobesc cu crucea mai mult decât cu o cunună, decât cu covoare împărăteşti, decât cu mulțime de coliere de mărgăritare. Astfel, nu numai că nu fuge nimeni de semnul acesta, ci, dimpotrivă, este dorit şi iubit şi prea râvnit de toți. Străluceşte pretutindeni şi este răspândit pretutindeni: şi pe zidurile caselor, şi pe acoperişuri, şi pe cărți, şi în oraşe şi în sate, şi în ținuturile locuite şi în cele nelocuite. Cu plăcere l-aş întreba acum pe elen: semnul

acestei morţi blestemate şl al acestei osânde ar fi ajuns el dorit şi prea râvnit de toţi dacă n-ar fi fost mare puterea Celui răstignit?

10. Iar dacă socoti că asta nu-i nimic şi încă te mai porţi cu neruşinare, dacă întorci încă faţa de la adevăr şi eşti orb în faţa luminii, vino să-ţi arăt cât de mare este crucea şi din altă privinţă.
- Din care?
- Pentru osândirea oamenilor sunt o mulţime de unelte de chinuire: butucul, biciul de curele, unghiile, plumbii, cu care se scrijelesc trupurile, se sfâşie mădularele şi se spânzură. Care om ar vrea să aducă aceste unelte de chin în casa lui? Care om ar primi să atingă cu mâna pe călăii care lucrează cu ele sau să se apropie să le vadă? Oare nu le este groază de ele celor mai mulţi oameni? Unii le socotesc semne aducătoare de nenorocire, aşa că nu suferă nici să le atingă, nici să le vadă. Nu fug departe de ele? Nu-şi întorc privirile de la ele? O astfel de unealtă de chin era în vremea veche crucea, dar, mai bine spus, cu mult mai groaznică decât aceste unelte. Căci, după cum am spus, crucea nu era numai semn de moarte, ci semn de moarte blestemată.

Te întreb: din ce pricină a ajuns acum crucea atât de râvnită de toţi, din ce pricină a ajuns atât de dorită de toţi, din ce pricină este mai de preţ decât orice pe lume? Pentru ce se dau în vânt toţi după lemnul acela pe care a fost pus şi a fost răstignit Trupul cel Sfânt? Pentru ce mulţi iau o bucăţică din lemnul acela, o ferecă în aur, şi bărbaţi şi femei, şi-o atârnă de gât, împodobindu-se cu ea, deşi lemnul acela a fost semn de osândă, deşi lemnul acela a fost semn de pedeapsă? Dar Cel ce face totul. Cel ce le schimbă pe toate acestea. Cel ce a mutat lumea din atâta răutate şi a făcut din pământ cer. Acesta a urcat mai presus de ceruri crucea, care era plină de ocară şi era semnul celei mai ruşinoase morţi. Pe toate acestea, dar, văzându-le mai dinainte Profetul, a zis: „ Şi va fi odihna Lui, cinste” .

Acest semn de moarte - căci nu voi conteni de a spune mereu asta - a ajuns pricină de binecuvântare multă, zid de tărie şi de linişte de tot felul, lovitură de moarte diavolului, frâu demonilor, botniţă puterii celor potrivnici. Crucea a surpat moartea, crucea a doborât porţile cele de aramă ale iadului, crucea a sfărâmat zăvoarele cele de fier, a dărâmat cetăţuia diavolului, a curmat tăria păcatului, a smuls toată lumea care zăcea sub osândă, a îndepărtat bătaia lui Dumnezeu cea pornită împotriva firii noastre. Ce spun? Ceea ce n-a putut marea despicată în două, pietrele desfăcute, văzduhul schimbat, mana împărţită la atâtea mii de oameni vreme de patruzeci de ani, legea şi alte minuni săvârşite şi în pustie, în Palestina, aceea a putut crucea, nu într-un singur neam, ci în toată lumea, aceea a putut crucea, semnul cel blestemat, semnul cel de care fugeau toţi, semnul cel urât, semnul cel ocărât! Crucea a putut să le săvârşească pe toate cu uşurinţă după ce a murit Cel răstignit.

Dar nu numai acestea, ci şi cele de mai târziu arată puterea lui Hristos. Lumea care nu aducea nici un rod de virtute, care nu stătea cu nimic mai bine decât un pământ pustiu, care nici nu se aştepta să zămislească ceva bun, ei bine, lumea aceasta a făcut-o dintr-odată rai şi mamă cu mulţi copii. Şi pe aceasta a vestit-o mai dinainte şi de demult Profetul, grăind aşa: „ Veseleşte-te, cea stearpă, care nu năşteai ! Dă drumul la glas şi strigă, ceea ce nu aveai dureri de naştere, că mai mulţi sunt fiii celei părăsite decât ai celei ce are bărbat” . Profeţii n-au tăcut nici despre aceea că a făcut lumea aşa de roditoare, că i-a dat o lege cu mult mai bună decât cea dintâi. Şi iată ce au grăit, vestind de mai înainte: „ Voi face cu ei legământ nou, nu ca legământul pe care l-am făcut cu părinţii lor în ziua în care i-am luat de mână şi i-am scos pe ei din pământul Egiptului; pentru

că aceia n-au rămas în legământul Meu, deşi Eu M-am îngrijit de ei, zice Domnul. Că acesta este legământul pe care-l voi , face cu ei, dându-le legile Mele în cugetul lor şi le voi scrie pe inima lor" .

Apoi, pentru ca să arate repedea schimbare şi uşurința învățăturii, Profetul a spus: „ Şi nu va mai învăța fiecare pe semenul său şi fiecare pe fratele său zicând: Cunoaşte pe Domnul!, căci toți Mă vor cunoaşte, de la cel mic până la cel mare al lor" .
La venirea Lui avea să dea iertare păcatelor. Profetul a vestit-o mai dinainte şi pe aceasta, grăind aşa: „ Acesta va fi legământul Meu cu ei, când le voi ierta nedreptățile, şi păcatele lor nu le voi mai pomeni" . Poate fi ceva mai lămurit decât asta? Prin aceste vestiri de mai înainte a arătat chemarea neamurilor, superioritatea legii noi față de cea veche, uşurința apropierii de noua lege, harul credincioşilor, darul dat prin botez.

11. Cel care le-a săvârşit pe acestea, tot Acela va fi mai târziu şi judecător, iată că profeții o vestesc mai dinainte şi pe aceasta! N-au trecut sub tăcere nici acest lucru. Unii profeți L-au văzut sub chipul în care are să vină; alții au vestit acest lucru mai dinainte prin cuvintele lor. Daniel, deşi era în mijlocul barbarilor, L-a văzut pe Hristos venind pe nori. Ascultă înseşi cuvintele profetului: „ Văzut-am, spune el, şi, iată, ca Fiu al Omului venind (Cineva) pe nori şi a ajuns până la Cel vechi de zile şi înaintea Lui S-a adus. Şi Lui I s-au dat domnia şi împărăția; şi toate popoarele, semințiile şi limbile, Lui vor sluji" . Profetul pune sub ochi şi scaunul de judecată, zicând: „ Văzut-am până ce s-au pus scaunele şi s-au deschis cărțile şi râu de foc curgea înaintea Lui; mii de mii îi slujeau Lui şi zeci de mii de zeci de mii stăteau înaintea Lui" .
Dar nu numai atât! A arătat şi cinstea ce-o vor avea drepții, zicând: „ Şi judecata a dat-o sfinților Celui Preaînalt şi sfinții au luat împărăția" .
Maleahi arată că judecata aceea va fi prin foc: „ Iată, El intră ca focul topitorului şi ca iarba înălbitorilor" .

Ai văzut cu câtă precizie grăiesc profeții? Ai văzut cum au propovăduit toate cele ce aveau să se întâmple?
Cum dar mai îndrăzneşti să nu crezi când primeşti astfel de dovezi ale puterii lui Hristos, cuvinte grăite înainte cu atâta amar de vreme, când vezi că faptele urmează cuvintelor şi nici un fapt nu le dezminte? Că aceste cuvinte nu sunt plăsmuiri de ale noastre o mărturisesc cei dintâi iudeii, cei ce au primit aceste cărți, cei care le stăpânesc şi acum, cei care ne sunt duşmani, strănepoții celor ce L-au răstignit pe Hristos. Ei au şi acum aceste cărți şi le păstrează.
Dar poate că mă vei întreba:

- Dar dacă iudeii au aceste cărți, pentru ce nu cred ei în Hristos?

- Pentru că n-au crezut în El nici atunci când L-au văzut făcând minuni! Dar pentru asta nu-i de vină Hristos, în Care nu cred, ci sunt de vină ei, că nu văd deşi e ziua în amiaza mare. Căci Dumnezeu a pus lumea aceasta înaintea ochilor noştri; operă nespus de bine întocmită, care sloboade din toate părțile glasuri ca să-L vestească pe Făcătorul ei. Cu toate acestea, sunt unii oameni care spun că tot universul s-a făcut de la sine; alții, că toate pe care le vedem sunt nenăscute, veşnice; alții atribuie demonilor facerea lumii şi purtarea de grijă asupra lumii; alții, întâmplării, soartei, naşterii sau mersului stelelor. Pentru asta nu-i de vină Creatorul lumii! De vină sunt cei care zac cuprinşi de cele mai cumplite boli după ce au primit atât de multe leacuri.

Precum un om priceput, care vede dintr-odată tot ce trebuie şi nu are nevoie de ajutoare, tot astfel unul nepriceput şi nesimțitor, de-ar avea mii şi mii de povățuitori, rămâne tot orb odată ce patimile au pus stăpânire pe el. Aşa se întâmplă pretutindeni, nu numai cu facerea lumii, ci şi cu altele. (Câți oameni care n-au auzit în viața lor de legi n-au dus o viață cu totul potrivită legilor? Iar alții, dimpotrivă, deşi au fost crescuți în legi din copilărie şi până la adânci bătrâneți au încetat de a le călca. Asta se întâmpla şi în vremea lor vechi. Iar iudeii, cu toate că s-au bucurat de mii şi mii de semne şi minuni, totuşi n-au ajuns mai buni. Ninivitenii însă au auzit numai un singur glas, şi s-au schimbat, au părăsit răutățile. Aceasta o poți vedea întâmplându-se şi cu oamenii de jos, nu numai cu cei cu vază. De câtă învățătură nu s-a bucurat Iuda! Şi totuşi a ajuns vânzător! De câtă povață s-a bucurat tâlharul? Cu toate acestea, pe cruce L-a mărturisit pe Hristos şi I-a propovăduit împărăția! Nu judeca dar lucrurile după părerile oamenilor stricați, ci, pe temeiul adevărului lucrurilor, dă hotărârea cuvenită despre cei ce gândesc drept.

Iudeii n-au crezut, dar au crezut neamurile. Profeții n-au trecut sub tăcere nici faptul acesta. David, pe de o parte. Striga profețind: „ Fiii străini M-au mințit fiii străini s-au învechit şi au şchiopătat în cărările lor” ; Isaia, pe de altă parte, zice: „ Doamne, cine a crezut auzului nostru? Şi brațul Domnului cui i s-a descoperit?” . Şi iarăşi: „ Am fost găsit de cei ce nu Mă căutau, arătat M-am făcut celor ce n-au întrebat de Mine” .

Chiar când a venit El, canaaneanca şi samariteanca au crezut, pe când preoții şi căpeteniile îi purtau război, uneltеau împotriva Lui, îi împiedicau pe cei ce voiau să creadă în El şi-i dădeau afară din sinagogi. Să nu te miri deloc de asta! Viața e plină de astfel de pilde! Şi în vremea noastră, şi înainte de noi. De altfel, dacă n-au crezut toți iudeii, totuşi mulți din ci au crezut în Hristos şi atunci, şi acum! Şi nu-i un lucru nou, nici un lucru ciudat ca n-au crezut toți! Aşa e nerecunoştința! Aşa e mintea îngustă. Aşa e sufletul stăpânit de patimi!

Dar pentru că am vorbit de profețiile grăite de profeți despre Hristos, vestite înainte cu atâția şi atâția ani, haide să aducem în mijloc şi cele grăite de Hristos despre cele viitoare, pe când umbla pe pământ şi locuia împreună cu oamenii, ca să afli şi de aici puterea Lui. Venind Hristos pe pământ şi lucrând mântuirea oamenilor, a lucrat în felurite chipuri şi mântuirea acelora care trăiau pe vremea aceea, şi a acelora de mai târziu. Şi iată ce face! Face minuni şi prezice unele lucruri ce aveau să se înfăptuiască mai târziu, după îndelungată vreme. Prin minunile săvârşite atunci, Hristos dă ascultătorilor Săi garanție că într-adevăr au să se înfăptuiască şi prezicerile Lui; prin înfăptuirea celor prezise dă dovadă celor de mai târziu că sunt vrednice de credința şi minunile săvârşite de El pe când era pe pământ; iar prin aceste două dovezi face vrednice de credință şi spusele Sale despre împărăția cerurilor.
12. Prezicerile lui Hristos au fost de două feluri: unele aveau să se înfăptuiască în viața aceasta, altele, după sfârşitul lumii. Cele dintâi le întăresc pe celelalte şi arată cu multă prisosință adevărul lor. Iată ce vreau să spun. Dar, pentru că nu este destul de lămurit cuvântul meu, voi încerca să-l fac mai clar. Doisprezece au fost ucenicii care au mers după El. Nici prin minte nu le-a trecut atunci de Bise rică; n-o ştiau nici după nume. Sinagoga înflorea încă. Ce a spus Hristos şi ce a prezis când aproape toată lumea era stăpânită de păgânătate? „ Pe această piatră voi zidi Biserica Mea şi porțile iadului nu o vor birui” .

Cercetează cuvintele acestea cum vrei, şi vei vedea strălucind adevărul lor. Lucru minunat nu-i numai acela că a zidit Biserica în toată lumea, ci că a făcut-o de nebiruit; de nebiruit, deşi s-au

pornit împotriva ei atâtea şi atâtea războaie; căci cuvintele „ porţile iadului nu o vor birui” arată primejdiile care au încercat să o pogoare la iad. Ai văzut adevărul prezicerii? Ai văzut tăria înfăptuirii? Ai văzut cuvinte ce strălucesc în fapte? Ai văzut putere de nebiruit, care face totul cu uşurinţă? Să nu treci repede pe deasupra : cuvintelor acestora: „ Voi zidi Biserica Mea” , pentru că sunt scurte! Cercetează-le adânc cu mintea! Gândeşte-te ce lucru mare este ca într-un timp atât de scurt să umple tot pământul de sub soare cu atâtea Biserici, să întoarcă la credinţă atâtea neamuri, să înduplece popoare, să pună capăt datinilor strămoşeşti; să smulgă obiceiuri înrădăcinate, să izgonească tirania plăcerii şi tăria păcatului ca pe un colb. Să ducă la pieire temple, idoli, slujbe, sărbători blestemate şi jertfele cele necurate ca pe un fum, şi, pretutindeni, să ridice altare, în ţara romanilor, în ţara perşilor, în ţara sciţilor, în ţara maurilor, în ţara indienilor! Ce spun? Pe toată faţa pământului nostru! Căci şi insulele britanice şi insulele de dincolo de marea aceasta, chiar şi insulele din ocean, au simţit puterea cuvântului acestuia. Căci şi acolo s-au întemeiat Biserici şi altare.

Cuvântul acesta, pe care l-a rostit Hristos atunci, este sădit în sufletele tuturor, stă pe buzele tuturor. Şi, după cum am spus, tot pământul, plin de spini fiind, a fost curăţat, a ajuns o ţarină curată, care a primit seminţele credinţei. Mare lucru, cu adevărat mare lucru ar fi fost, dar, mai bine spus, covârşitoare măreţie şi dovadă de putere dumnezeiască, dacă ar fi putut cuvântul acesta slobozi dintr-odată atâta lume, când un fel de viaţă rău o stăpânea de atâta vreme, şi să o mute la un alt fel de viaţă, cu mult mai anevoios, chiar dacă n-ar fi fost supărat de nimeni, ci ar fi fost pace, mulţi sprijinitori, şi nici un potrivnic!
Cuvântul acesta al lui Hristos avea potrivnic nu numai vechiul fel de viaţă ajuns obicei, ci era împiedicat şi de plăcere, două lucruri tiranice. Au fost însă înduplecaţi oamenii să scuipe ceea ce primiseră de atâţia ani de la părinţi, de
la bunici, de la străbuni, de la strămoşii de mai înainte, de la filosofi şi de la ritori, cu toate că era foarte anevoios lucru să începi să duci o altă viaţă, şi cu totul nouă; şi grozăvia era mare, plină de multe necazuri şi oboseli. A îndepărtat traiul bun şi a îndrumat la post! A îndepărtat dragostea de averi şi a îndrumat la sărăcie! A îndepărtat desfrâul şi a îndrumat spre curăţenie trupească şi sufletească! A îndepărtat mânia şi a îndrumat spre blândeţe! A îndepărtat invidia şi a îndrumat spre mulţumire! A îndepărtat drumul cel larg şi deschis şi a îndrumat spre cel strâmt, anevoios şi prăpăstios, şi i-a îndrumat pe nişte oameni obişnuiţi cu drumul cel larg. N-a luat alţi oameni străini de lumea aceasta şi de felul cel vechi de viaţă! Nu, ci tocmai pe aceştia care putreziseră în acest fel de vieţuire, care ajunseseră mai moi decât lutul, pe aceştia i-a luat şi acestora le-a poruncit să meargă pe calea cea strâmtă şi anevoioasă, pe calea cea aspră şi grea! Şi i-a înduplecat! Şi pe câţi a înduplecat? N-a înduplecat doi, sau zece, sau douăzeci, sau o sută, ci aproape pe toţi oamenii de sub soare. Şi prin cine i-a înduplecat? Prin unsprezece oameni, neînvăţaţi, de rând, nedestoinici la vorbă, fără vază, săraci, fără patrie, fără belşug de bani, fără putere trupească, fără lustrul slavei, fără strălucirea strămoşilor, fără tăria cuvintelor, fără darul vorbirii, fără sprijinul cunoştinţelor, prin pescari, prin făcători de corturi, prin oameni care vorbeau altă limbă. Nu erau de aceeaşi limbă cu cei pe care i-au înduplecat; nu, aveau o altă limbă, străină şi deosebită de toate limbile, limba ebraică; şi prin ei Hristos a zidit Biserica aceasta întinsă de la o margine la altă margine a lumii.

13. Şi nu numai acesta e lucru minunat, ci şi aceea că oamenii aceştia de rând, săraci, puţini, neînsemnaţi, necărturari, de jos, de altă limbă şi uşor de dispreţuit, cărora li s-a încredinţat îndreptarea întregii lumi, cărora li s-a poruncit să ducă omenirea spre o vieţuire cu mult mai

anevoioasă, n-au săvârşit acest lucru în vreme de pace, ci asaltaţi din toate părţile de mii şi mii de războaie, în fiecare neam şi în fiecare oraş. Dar pentru ce spun eu în fiecare neam şi în fiecare oraş? S-a dezlănţuit război împotriva lor în fiecare casă. Când a venit învăţătura şi a despărţit adeseori pe fiu de tată, pe noră de soacră, pe frate de frate, pe rob de stăpân, pe supus de conducător, pe soţ de soţie, pe soţie de soţ, pe tată de copii, căci n-au ascultat toţi dintr-odată, învăţătura a adus asupra lor ură în fiecare zi, războaie necontenite, mii şi mii de primejdii de moarte şi a făcut să fie urâţi ca nişte duşmani şi vrăjmaşi ai întregii lumi.

Toţi îi prigoneau: împăraţi, voievozi, oameni de rând, liberi, robi, popoare, cetăţi. Şi nu-i prigoneau numai pe ei, ci - ceea ce era mai grozav - şi pe cei de curând întăriţi în credinţă, pe cei catehizaţi de ei. Era un război de obşte, şi împotriva ucenicilor, şi împotriva dascălilor, pentru că învăţătura părea potrivnică şi poruncilor împărăteşti, şi obiceiului şi datinilor strămoşeşti. într-adevăr, oamenii erau îndemnaţi să se depărteze de idoli, să dispreţuiască altarele idoleşti, la care s-au închinat părinţii lor şi toţi strămoşii, să se depărteze de învăţăturile cele spurcate, să râdă de sărbătorile păgâneşti, să scuipe slujbele idoleşti - lucruri ce li se păreau a fi prea cutremurătoare şi prea înfricoşătoare, şi ar fi voit mai bine să-şi dea viaţa decât să primească cele spuse de Apostoli; într-adevăr, oamenii erau îndemnaţi să creadă în Cel născut din Maria, Care a fost dus înaintea scaunului domnesc de judecată. Care a pătimit mii şi mii de chinuri. Care a îndurat moarte blestemată, Care a fost îngropat. Care a înviat.

Lucru ciudat era acela că patimile Lui erau cunoscute tuturor: biciuirile, lovirile peste cap, ocările cu scuipat în obraz, palmele, crucea, batjocura cea multă, bătaia de joc din partea tuturor, înmormântarea, care a fost (considerată) în parte un hatâr, pe când învierea Lui, nu. După înviere S-a arătat numai Apostolilor. Şi totuşi, deşi vorbeau despre toate acestea. Apostolii îi înduplecau şi zideau astfel Biserica. - Cum, în ce chip?
- Prin puterea lui Hristos, Care a poruncit acestea. El a deschis calea; El le-a făcut pe toate, pe cele grele uşoare. Dacă n-ar fi fost putere dumnezeiască puterea care le-a săvârşit pe acestea, atunci ele nici n-ar fi avut început.
- Cum aşa?
- Cel Care a spus: „ Să se facă cerul” , şi s-a făcut. Cel care a spus: „ Să se întemeieze pământul” , şi a adus pământul la fiinţă. Cel care a spus: „ Să lumineze soarele” , şi a apărut astrul acesta, Cel care le-a făcut pe toate cu cuvântul, Acela a sădit şi Bisericile acestea. Cuvântul acela: „ Voi zidi Biserica Mea” , acela le-a săvârşit pe toate. Aşa sunt cuvintele Iui Dumnezeu, creatoare de fapte, de fapte mari şi minunate. După cum, atunci când a spus: „ Să răsară pământul iarbă verde” , totul a ajuns dintr-odată o grădină şi toate, livezi, iar pământul care a primit porunca s-a acoperit cu mii şi mii de ierburi şi de copaci, tot aşa şi acum, când a spus: „ Voi zidi Biserici Mea” , cu multă uşurinţă s-a zidit Biserica.

Cu toate că împotriva Bisericii tiranii s-au înarmat, oştiri s-au pornit cu armele, popoare s-au ridicat cu mai marc furie decât focul, obiceiuri i-au declarat război, cu toate ca s-au sculat împotriva ei retori, sofişti, bogaţi, oameni de rând şi căpetenii, totuşi cuvântul lui Hristos, venind mai puternic decât focul, a mistuit spinii, a curăţat ţarina şi a semânat învăţătura predicii. În timp ce unii dintre credincioşi zăceau în închisoare, alţii erau surghiuniţi peste graniţă, altora li se luau averile, alţii erau ucişi şi tăiaţi în bucăţi, alţii daţi focului, alţii înecaţi, în timp ce credincioşii îndurau tot felul de pedepse, fiind batjocoriţi, izgoniţi şi alungaţi din toate părţile ca duşmani de obşte ai neamului omenesc, alţii, mai mulţi decât cei prigoniţi, veneau la credinţă; nu numai că

nu pregetau să creadă din pricina suferințelor îndurate de ceilalți, ci ajungeau şi mai râvnitori şi săreau cu mai mult foc în această frumoasă hăituială. Aşa erau prinşi! Nu-i silea nimeni, nu-i forța nimeni; alergau de bună voie şi mulțumeau celor ce-i duceau sa fie prinşi. Vedeau curgând râuri de sânge din trupurile credincioşilor, şi ajungeau şi mai aprinşi pentru credință şi mai îndrăzneți. Creştea şi mai mult numărul creştinilor şi ajungeau şi mai înfocați credincioşi nu numai când frații în credință sufereau aceste chinuri, ci şi când dascălii lor pătimeau la fel, unii fiind izgoniți, alții biciuiți, alții îndurând alte nenumărate chinuri. Pavel strigă, spunând: „ încât cei mai mulți dintre frații întru Domnul încredințați prin lanțurile mele, îndrăznesc să grăiască şi mai mult, fără teamă, cuvântul” .

Iar în altă parte, Iarăşi: „ Că voi v-ați făcut următori Bisericilor lui Dumnezeu care sunt în Iudeea, fiindcă aceleaşi ați pătimit şi voi de la cei de un neam cu voi, ca şi ei de la iudei, cei care L-au omorât şi pe Domnul şi care ne împiedică şi pe noi să grăim neamurilor ca să se mântuiască” . Altora scriindu-le, grăia aşa: „ Aduceți-vă aminte de zilele de mai înainte în care, după ce ați fost luminați, ați îndurat multă luptă de suferințe, …ştiind că aveți în ceruri o bogăție mai bună şi netrecătoare” .

Ai văzut covârşirea puterii Celui ce a săvârşit acestea? Nu numai că nu se întristau, nu numai că nu se necăjeau când sufereau chinuri, ci, dimpotrivă, se bucurau, săltau, săreau. Despre credincioşi Pavel a spus că primeau cu bucurie luarea averilor ; despre dascălii credincioşilor o spune Luca în Cartea Faptelor, că Apostolii se întorceau din fața sinedriului bucurându-se că au fost învredniciți să fie batjocoriți pentru numele lui Hristos .

Despre el însuşi Pavel spune: „ Mă bucur de suferințele mele şi împlinesc lipsurile necazurilor lui Hristos în trupul meu” . Pentru ce te minunezi că Pavel se bucura de suferințele lui, când el nu numai că se bucura că avea să sufere moartea, ci chema să ia parte la această bucurie şi pe ucenicii lui, seninul celei mai înalte bucurii sufleteşti, grăind aşa: „ Mă bucur şi mă fericesc împreună cu voi toți; tot aşa şi voi bucurați-vă, fericiți-vă împreună cu mine” . Spune-mi, Pavele, ce sa întâmplat că eşti plin de o atât de mare bucurie?
„ Eu, spune Pavel, mă jertfesc şi vremea plecării mele s-a apropiat” .

14. Aşa zideau ei Biserica cea de pretutindeni. Cu toate că nimeni nu poate zidi un zid, făcut din pietre şi var, când este izgonit şi împiedicat. Apostolii au zidit totuşi atâtea Biserici pe tot întinsul lumii, deşi erau tăiați în bucăți, înlănțuiți, prigoniți, fugăriți, lipsiți de averi, biciuiți, junghiați, arşi, înecați, şi ei şi ucenicii lor. Şi n-au zidit aceste Biserici din pietre, ci din suflete şi din voințe, lucru cu mult mai anevoios decât zidirea din pietre. Nu-i acelaşi lucru să întocmeşti un zid şi să înduplеci un suflet să se schimbe, după ce atâta vreme a fost înnebunit de diavoli, să se îndepărteze de nebunia aceea şi să vină la o atât de mare curăție sufletească şi trupească. Cu toate acestea, goi fiind, neîncălțați şi cu o singură haină pe ei, au putut să străbată întreaga lume; au putut, căci aveau împreună-luptător şi ajutor puterea cea nebiruită a Celui ce a spus: „ Pe aceasta piatră voi zidi Biserica Mea şi porțile iadului nu o vor birui” .

Numără câți tirani s-au pornit cu război împotriva Bisericii de când Hristos a rostit aceste cuvinte, câți au dezlănțuit împotriva ei prigoane prea cumplite! Qândeşte-te în ce stare se afla Biserica în tot acel timp de mai înainte, când credința era de curând sădită, când mințile oamenilor erau încă fragede!

15. Păgâni erau împărații August, Tiberiu, Gaius, Nerva, Vespasian, Tit şi toți cei de după aceia, până în vremurile fericitului Constantin împăratul! Toți aceştia au purtat război Bisericii, unii mai puțin, alții mai mult; dar toți i-au purtat. Iar dacă unii dintre împărați au părut că au dat pace Bisericii, chiar faptul că împărații aceştia erau pe față păgâni a ajuns pricină de război împotriva Bisericii, căci ceilalți păgâni, prin războiul dus de ei Bisericii, căutau să-i linguşească şi să le facă plăcere. Cu toate acestea, toate uneltirile şi atacurile s-au destrămat mai uşor decât pânza de păianjen, au dispărut mai repede ca fumul, au trecut mai repede ca praful ce se ridică de pe pământ. Prin uneltirile şi atacurile lor au dat naştere la o mare ceată de mucenici, au lăsat Bisericii acele nemuritoare vistierii, stâlpii, turnurile acelea care, nu numai în timpul vieții lor, ci şi după moartea lor, au ajuns pricină de mare folos pentru cei de mai târziu. Ai văzut tăria prezicerii: „ Şi porțile iadului nu o vor birui” ?

Din cele trecute ai deplină încredere în cele viitoare, căci nimeni nu va putea birui Biserica lui Hristos! Dacă atunci când Biserica era alcătuită din puțini oameni, când credința părea o noutate, când învățătura era de puțin timp sădită, când erau atâtea războaie, când atâtea lupte se porneau din toate părțile, dacă atunci n-au putut face nimic, dacă atunci n-au biruit, cu mult mai mult acum, când Biserica a cuprins toată lumea, toate locurile, şi munții, şi vâlcelele, şi dealurile. Biserica a cuprins şi marea şi toate neamurile cele de sub soare, pe când păgânătatea a mai rămas doar cu câțiva închinători; au dispărut capiştile, templele, idolii, toate: şi sărbătorile, şi slujbele păgâneşti, şi fumul şi mirosurile jertfelor, şi praznicele cele blestemate. Cum ar fi fost cu putință ca, după atâtea piedici. Biserica să aibă un sfârşit aşa de strălucit şi o împlinire mărturisită de fapte, dacă n-ar fi fost la mijloc o putere dumnezeiască, o putere nebiruită, puterea Aceluia Care a prezis biruința şi a săvârşit biruința? nimeni nu va fi împotrivă, fie el cel mai nebun dintre nebuni, fie el ieşit din minți, fie el lipsit cu totul de judecata cea firească!

Dar nu numai prezicerea aceasta a lui Hristos propovăduieşte nebiruita Lui putere, ci şi alte preziceri. A prezis viitorul cu tot adevărul, şi s-a înfăptuit. E cu neputință să fie dezmințit vreunul dintre cuvintele Sale; mai uşor va pieri cerul şi pământul decât să fie vădit ca mincinos vreunul dintre cuvintele Lui şi din prezicerile spuse de El. De aceea şi El a arătat asta chiar înainte de înfăptuirea cuvintelor Sale şi a grăit destul de lămurit despre spusele Sale, zicând: „ Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece” . Şi pe bună dreptate. Căci nu sunt cuvinte, ci cuvinte ale lui Dumnezeu, creatoare de fapte. Cu cuvântul a făcut cerul, cu cuvântul pământul, cu cuvântul marea, cu cuvântul soarele, cu cuvântul popoarele îngerilor, cu cuvântul celelalte puteri nevăzute. Ca să facă lămurit gândul acesta, Profetul spunea: „ El a zis şi s-au făcut, El a poruncit şi s-au zidit” .

A spus aceste cuvinte despre toată zidirea: cea de sus, cea de jos, cea văzută, cea nevăzută, cea cu trup şi cea fără de trup. Prezicerea Lui despre Biserică a vădit, după cum am spus mai sus, măreția şi covârşirea adevărului Lui, a proniei Lui, a bunătății Lui şi a purtării Lui de grijă.

16. Haide acum să vorbim şi despre o altă prezicere a Lui, care străluceşte mai mult decât soarele şi e mai învederată decât raza; stă în fața ochilor tuturor şi se prelungeşte în toate generațiile de mai târziu, ca şi prezicerea despre care am vorbit mai înainte. Aşa sunt cele mai multe preziceri ale Lui. Nu se sfârşesc în scurtă vreme, nici nu se mărginesc numai la o generație de oameni, ci dau, aşa cum dă şi prezicerea de mai înainte, tuturor oamenilor care sunt şi celor ce vor fi mai târziu până la sfârşitul lumii, le dau prilejul să cunoască bine tăria adevărului lui Hristos. Căci

din ziua în care a fost rostită şi până la sfârşitul veacului, profeția aceasta, că Biserica lui Hristos e nebiruită, stă trainică şi neclintită. Biserica înfloreşte, străluceşte, propăşeşte zi de zi, creşte, capătă tot mai multă putere, dă tuturor oamenilor, celor ce au fost din vremea venirii întâi a lui Hristos şi vor fi până la venirea Sa cea de a doua, le dă prilejul să culeagă bunătățile cele prea mari ale Bisericii şi să adune folosul ei cel nespus. Au cunoscut puterea Bisericii cei care au trăit înainte de noi, şi cei înainte de aceştia, şi cei mai înainte de aceia, pentru că au văzut războaiele ce s-au pornit împotriva ei, şi primejdiile, şi tulburările, şi frământările, şi valurile, şi furtunile. Oamenii aceştia au văzut că n-a fost înecată, n-a fost biruită, n-a fost doborâtă, n-a fost stinsă, ci, dimpotrivă, a înflorit, a crescut şi s-a ridicat la o mai mare înălțime.

Profeția de care vreau să vă vorbesc acum este la fel de potrivită să ne arate tăria lui Hristos şi adevărul spuselor Sale.
- Care e prezicerea aceasta?
- Hristos a intrat odată în templul iudaic, în floare pe vremea aceea, strălucitor din toate părțile prin bogăția de aur, prin frumusețea şi prin măreția clădirilor; era strălucit şi din pricina măiestriei cu care era făcut, şi din pricina materialului din care era zidit. Ce le spune Hristos ucenicilor Săi, care se minunau de frumusețea templului? „ Vedeți toate acestea? Amin zic vouă: nu va rămâne aici piatră pe piatră” . Prin aceste cuvinte Hristos a vrut să arate dărâmarea de mai târziu a templului, pieirea, pustia şi ruina care se văd azi în Ierusalim. Căci toate acele clădiri strălucite şi vestite au ajuns o ruină. Ai văzut că marea şi nespusa Lui putere e îndreptată în două părți, în a zidi şi a-i mări pe cei ce-I slujesc Lui, şi în a umili, a nimici şi ai smulge din rădăcini pe duşmanii Săi?

Căci nici nu exista templu la fel cu acesta, nici atât de vestit; nici un alt templu nu se bucura de o slujire ca aceasta. Iudeii de pe toată fața pământului, chiar de la marginile lumii, în vremea veche se duceau acolo, aduceau daruri, jertfe, prinoase, pârgâ şi multe altele şi împodobeau templul acesta cu bogăția lumii. Şi se scurgeau acolo toți prozeliții iudei de pretutindeni. Numele templului era vestit; ajunsese chiar până la marginile lumii. Dar un singur cuvânt al lui Hristos a făcut să dispară toate acelea, le-a pierdut pe toate acelea, le-a azvârlit pe toate ca pe un fir de praf. Ş acolo unde nu era îngăduit să intre nici un iudeu, dar, mai bine spus, nici toți preoții, ci numai un singur om, arhiereul care era de rând, şi el, numai o dată pe an, îmbrăcat cu veşminte, cu coroane, cu mitră, cu cealaltă îmbrăcăminte sfântă, acum acolo pot intra şi stricații, şi afemeiații, şi îndrăgostiții, şi desfrânații! nimeni nu-i împiedică. A venit cuvântul acela al lui Hristos, şi a nimicit totul, a distrus totul. Şi atât a rămas din templu cât să arate unde a fost templul în vremurile vechi.

Gândeşte-te dar cât de mare putere e şi aici! Iudeii, care au putut să facă atâtea, care au biruit popoare şi împărați, care au câştigat războaie fără să verse sânge, care au înălțat mii şi mii de trofee, ei n-au putut să zidească de atunci şi până azi un singur templu. Şi asta, cu toate că au fost atâția împărați care i-au ajutat, cu toate că atâta mulțime de iudei se revărsa pe fața pământului, cu toate că au avut la îndemână atâția bani.
Ai văzut că nimeni n-a doborât ce-a zidit Hristos şi că nimeni n-a mai zidit ce-a doborât El? A zidit Biserica, şi nimeni n-a putut s-o doboare! A doborât templul, şi nimeni n-a mai putut să-l ridice, deşi a trecut atâta amar de vreme! Şi doar au încercat oamenii să doboare Biserica, dar n-au fost în stare; şi s-au străduit să ridice templul, dar n-au putut.
A îngăduit Hristos şi asta ca să nu poată spune nimeni: „ Dacă ar fi încercat, ar fi putut” . Iată, au

şi încercat, dar n-au putut. Că în zilele noastre, împăratul care a întrecut pe toți în păgânătate, el le-a dat voie atunci să-l zidească din nou şi i-a şi ajutat. Iudeii s-au apucat de lucru, dar n-au putut să se apropie cât de cât, că foc a izbucnit din temelii şi i-a alungat pe toți. Temeliile templului, goale până acum, sunt o dovadă că au voit aceasta, ca să cunoşti că au încercat să sape, dar n-au putut zidi pentru că le-a stat împotrivă acel cuvânt al lui Hristos. A mai fost doborât o dată templul acesta, dar, după şaptezeci de ani, întorcându-se evreii din robie, templul a fost ridicat îndată şi a fost făcut mai frumos decât cel dinainte. Profeții au spus asta şi au vestit-o înainte de a se face. Acum însă, au trecut patru sute de ani, şi nici gând, nici aşteptare, nici o nădejde să se mai arate iarăşi templul. Ce i-ar fi împiedicat de nu ar fi fost putere dumnezeiască aceea ce le sta împotrivă? Nu aveau bani cu nemiluita? Nu adunase patriarhul lor prinoase de la toți iudeii de pretutindeni, nu aveau comori nenumărate? Nu era neamul iudaic îndrăzneț, neruşinat, încăpățânat, obraznic, ațâțător la război? Nu erau mulți iudei în Palestina? Nu erau mulți în Fenicia? Nu erau mulți pretutindeni? Cum de n-au fost în stare să mai ridice un templu, mai cu seamă când vedem că din această pricină slujba lor religioasă era împiedicată, că datinile iudaice dispăreau, că piereau şi încetau jertfele, prinoasele şi celelalte asemănătoare lor, toate cele poruncite de lege? Căci în afara pridvoarelor templului nu le era îngăduit nici să ridice altare, nici să aducă jertfe, nici să facă libațiuni, nici să mai pună pe altar oi, sau tămâie, nici să mai citească legea, nici să mai țină sărbătoare, nici altceva din acestea.

17. Dar şi când au fost odinioară în Babilon şi au fost siliți de duşmanii lor să cânte, nu s-au plecat, nici n-au ascultat, deşi erau prizonieri de război şi robi la nişte stăpâni care se purtau cu asprime cu ei; deşi-şi pierduseră patria şi libertatea, deşi le era viața în primejdie, deşi erau prinşi în mâinile celor ce-i robiseră ca într-o cursă, deşi li s-a poruncit să cânte cu harpele lor cântarea aceea, totuşi au spus: „ La râul Babilonului, acolo am şezut şi am plâns…, că ne-au cerut nouă cei care ne-au robit cuvinte de cântare…   Cum vom cânta cântarea Domnului în pământ străin?” . Să nu poată spune nimeni că au făcut aceasta din pricină că le lipseau instrumentele muzicale! Căci ei înşişi au spus pricina: „ Cum vom cânta cântarea Domnului în pământ străin?”. Instrumentele muzicale le aveau cu ei: „ în sălcii, spun ei, în mijlocul lor, am sfărâmat harpele noastre” .
Dar nici de postit nu le era îngăduit. Şi ca să le arate asta, Profetul le spunea:
„ N-ați postit oare vreme de şaptezeci de ani?” , zice Domnul . Că nu le era îngăduit nici să jertfească, nici să facă libațiuni în afara templului din Ierusalim, ascultă ce spun cei trei tineri: „ Nu este nici domn, nici profet, nici căpetenie, nici loc de a aduce jertfă înaintea Ta şi de a găsi milă” , n-au spus: „ nu este preot” , căci erau acolo preoți, dar ca să afli că totul atârna de loc, şi că toată legea de loc era legată, a spus: „ nu este loc” . Dar pentru ce vorbesc eu de jertfe şi de libațiuni? Nu le era îngăduită nici chiar citirea legii! Ca să-i mustre pentru asta, un alt profet zicea: „ Şi au citit afară legea şi au chemat mărturisirea” . în afara templului nu le era îngăduit să săvârşească nimic: nici Paştele, nici Cincizecimea, nici sărbătoarea corturilor, nici vreo altă sărbătoare.

Cu toate că ştiau că pustiirea locului aceluia împiedica toate aceste slujbe religioase, iar dacă ar fi încercat să le săvârşească le încercau călcând legea şi primind pedeapsă, totuşi n-au fost în stare să ridice şi să zidească templul în care aveau îngăduința să facă toate acestea după lege. N-au fost în stare, căci puterea lui Hristos, care a zidit Biserica, ea a dărâmat templul. Profetul a prezis şi aceasta, că va veni Hristos şi va face acestea, deşi Profetul a trăit după robia babilonică. Ascultă însă şi ce spune: „ Că şi vouă vi se vor închide uşile şi nu se va mai aprinde jertfelnicul Meu în

zadar. Nu este voia Mea întru voi, căci de la răsăritul soarelui până la apus, numele Meu a fost slăvit între neamuri şi în tot locul Mi se aduce tămâie şi jertfă curată” .

Ai văzut cât de lămurit a alungat iudaismul şi a arătat creştinismul strălucind şi întinzându-se pe toată fața pământului? Un alt profet a arătat şi chipul slujirii ce I se va aduce lui Dumnezeu: „ Şi se vor închina Lui fiecare din locul lui şi vor sluji Lui sub un singur jug” , iar un altul, iarăşi: „ Fecioara lui Israel a căzut şi nu se va mai ridica” . Şi Daniel ne vorbeşte lămurit despre toate acestea, că toate vor fi luate: şi jertfa, şi libațiunea, şi ungerea, şi judecata.
Dar despre toate acestea am să vorbesc mai pe larg şi mai lămurit când am să le grăiesc iudeilor; deocamdată să ne ținem de drumul pe care l-am apucat, îndreptând pretenția nesocotiților eleni. Nu ți-am spus eu, elenule, că Hristos a înviat morți, că a curățit leproşi, ca să nu spui: „ Acestea-s minciuni, lăudăroşenie, basm! Cine a văzut aşa ceva? Cine a auzit?” , nu ți-am spus eu acestea, ci ți le-au spus cei care L-au răstignit, cei care L-au lovit peste cap! Cum dar îi socoteşti vrednici de credință în acestea, iar în acelea ataci spusele ca şi cum nu s-ar fi întâmplat? Dacă Evanghelistii ar fi scris ca să facă plăcere Dascălului lor, ca să-L laude în zadar şi fără rost, ar fi trebuit să treacă sub tăcere întâmplările cele pline de tristețe, cele ce păreau o ocară în ochii celor mulți. Dar aşa, pentru a arăta adevărul faptelor, au stăruit mai cu seamă asupra faptelor pline de tristețe şi au grăit despre toate pe larg şi cu multă precizie, fără să lase deoparte vreun fapt mic sau mare; când a fost vorba de semne şi minuni, pe cele mai multe le-au lăsat deoparte; dar când a fost vorba de patimi şi de cele ce par de ocară, asupra acestora au stăruit şi toți au vorbit lămurit despre toate.

Eu însă nu ți-am vorbit despre nimic din acestea, adică despre minuni şi semne, ca să închid cu covârşire gura cea neruşinată, ci am vorbit numai despre fapte care se văd astăzi, fapte care stau înaintea ochilor noştri, fapte mai învederate decât soarele, fapte răspândite pe întinsul lumii, fapte care au cuprins întreaga lume, fapte ce depăşesc puterea firii omeneşti şi care stau numai în puterea lui Dumnezeu. Ce spui? N-a înviat Hristos morți? Bine! Dar poți să spui că Bisericile nu sunt răspândite pe toată fața pământului? Poți să spui că nu s-a uneltit împotriva Bisericii? Poți să spui că n-a biruit, că n-a înfrânt pe duşmani? Dar după cum nu este cu putință să spui că nu este soare, tot aşa nu poți spune nici asta. Ce dar? Nu vezi ruinele templului iudaic zăcând înaintea ochilor întregii lumi? De ce nu socoteşti în tine însuți aşa: Dacă Hristos n-ar fi Dumnezeu, şi Dumnezeu puternic, s-ar fi înmulțit aşa de mult închinătorii Lui, cu toate că au fost prigoniți, şi ar fi fost oare atât de umiliți cei ce L-au răstignit şi L-au duşmănit, încât să-şi piardă şi țara, şi să colinde de colo-colo ca nişte hoinari, ca nişte rătăcitori, ca nişte fugari, iar timpul să nu pună capăt pribegiei lor?

Împotriva Imperiului roman iudeii aceştia au pornit şi cu război, au ridicat armele împotriva romanilor, au fost în stare de război vreme îndelungată, uneori au învins, şi au făcut împăraților de pe atunci nu mici greutăți. Atât de mare era puterea lor. Cu toate acestea, cei care s-au luptat şi au stat împotriva atâtor împărați, care au avut atâta tărie de bani, de arme şi de ostaşi, care au pus pe fugă generali şi mii şi mii de ostaşi, n-au fost în stare să ridice un singur templu. Au zidit sinagogi în toate oraşele; dar locul care dădea tărie statului lor, locul în care obişnuiau să săvârşească toate slujbele lor religioase, locul care păstra iudaismul, locul acesta, templul, nu l-au mai putut ridica.

C u v â n t u l I

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

1. Voiam să vă vorbesc astăzi despre cele ce mai rămăseseră de spus din subiectul despre care vă vorbisem mai înainte şi să vă arăt mai lămurit că Dumnezeu este de ne cuprins cu mintea. Că despre acest subiect v-am grăit mult
şi îndelungat Duminica trecută, când am adus martori pe Isaia, pe David şi pe Pavel. Unul striga: „ Neamul Lui cine-l va spune?” ; altul îi mulţumea lui Dumnezeu pentru că nu-L putea înţelege: „ Mărturisi-mă-voi Ţie, căci cu frică mă minunez de Tine! Minunate sunt lucrurile Tale!” ; şi, iarăşi: „ Mi- nunată s-a făcut cunoştinţa Ta din mine; întăritu-s-a, n-o voi putea ajunge” .

Iar Pavel nu s-a plecat spre cercetarea fiinţei lui Dumnezeu, ci numai spre pronia lui Dumnezeu, dar, mai bine spus, şi-a aruncat privirile numai asupra unei mici părţi din această purtare de grijă a lui Dumnezeu, anume asupra aceleia pe care Dumnezeu a arătat-o la chemarea neamurilor; şi, văzând ocean nesfârşit şi necuprins, a strigat aşa: „ O, adâncul bogăţiei şi al înţelepciunii şi al cunoştinţei lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecăţile Lui şi de nepătrunse căile Lui!” .

Ar fi fost îndestulătoare dovada dată de aceştia; dar eu nu m-am mulţumit numai cu dovada adusă de profeţi, nu m-am oprit la apostoli, ci m-am suit la cer şi v-am arătat ceata îngerilor, care strigă: „ Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire” . I-aţi auzit apoi pe Serafimi spăimântându-se şi cu cutremur strigând: „ Sfânt Sfânt, Sfânt Domnul Savaot; plin este tot pământul de slava Lui” . I-am adăugat şi pe Heruvimi, care strigă: „ Binecuvântată fie slava Lui din locul Său” . Jos trei martori, sus trei martori; şi unii şi alţii arată că e cu neputinţă să te apropii de slava lui Dumnezeu. Dovedirea făcută atunci n-a lăsat nici o umbră de îndoială; aplauzele au fost multe, biserica s-a încălzit, adunarea era înflăcărată. Eu mă bucuram; dar nu mă bucuram pentru că eu eram lăudat, ci pentru că Stăpânul meu era slăvit. Aplauzele acelea şi laudele acelea arătau dragostea de Dumnezeu a sufletelor voastre. Şi după cum slugile cele pline de iubire, când aud pe cineva că-l laudă pe stăpânul lor, ard de dorul celui ce a grăit aşa din pricina dragostei lor faţă de stăpân, tot aşa şi voi, asta aţi arătat atunci: prin aplauzele voastre cele multe aţi arătat dragostea cea mare ce o aveţi faţă de Stăpân. Voiam ca şi astăzi să adaug luptelor de atunci alte lupte. Dacă duşmanii adevărului nu se satură de a huli pe Dumnezeu Binefăcătorul, cu atât mai mult nu trebuie să ne saturăm noi de a-L lăuda pe Dumnezeul tuturor. Dar ce să fac? Altă boală mai grozavă îmi cheamă limba să o vindec; o boală crescută în trupul Bisericii. Trebuie dar, mai întâi, să stârpesc această boală, şi apoi să mă îngrijesc de bolile celor ce sunt în afară de Biserică. Trebuie să-i vindecăm mai întâi pe cei ai noştri, şi apoi să purtăm grijă de cei străini.

Care este această boală? Au să vină sărbătorile ticăloşilor şi nesăbuiţilor iudei; multe, şi unele după altele: ale trâmbiţelor, ale corturilor, posturile. Mulţi dintre creştini, dintre cei ce spun că gândesc ca şi noi, se duc să vadă sărbătorile, iar alţii prăznuiesc împreună cu iudeii şi iau parte la posturile lor. Acest obicei rău vreau să-l izgonesc din Biserică. Către anomei pot să vorbesc şi altă dată; nu-i nici o pagubă dacă amân pe mai târziu cuvântul. Dar dacă nu vindec acum pe cei ce bolesc de rătăcirile iudaice, acum, când sărbătorile iudeilor sunt aproape şi bat la uşă, mă tem ca nu cumva să ia parte unii, din pricina unui obicei prost şi a unei neştiinţe mari, la nelegiuirea acelora şi să ajungă zadarnice cuvintele mele despre aceste sărbători.

Dacă aceşti creştini ai noştri ar posti cu iudeii fără să mă audă astăzi grăind, degeaba voi mai da leacul după ce s-a săvârşit păcatul. De aceea, mă grăbesc s-o iau înainte. Tot aşa fac şi doctorii. Se ocupă mai întâi de bolile cele mai grele, care nu suferă amânare. De altfel lupta pe care am s-o duc eu acum este înrudită cu lupta de mai înainte împotriva anomeilor. înrudită este erezia anomeilor cu a iudeilor; de aceea, înrudită este şi lupta mea de acum cu cea de mai înainte. învinuirea pe care I-o aduc iudeii lui Hristos, I-o aduc şi anomeii.
- Ce învinuire îi aduceau iudeii?
- Că-L numea pe Dumnezeu Tatăl Lui, că Se făcea deopotrivă cu Dumnezeu . Aceeaşi învinuire I-o aduc şi anomeii; dar, mai bine spus, nu-L învinuiau, ci chiar ştergeau din Scriptură cuvântul acesta, odată cu înțelesul lui; dacă nu cu mâna, atunci cu voința.

2. Să nu vă mirați că i-am făcut ticăloşi pe iudei. Sunt într-adevăr ticăloşi şi nesăbuiți. Le-au căzut în brațe din cer atâtea bunătăți, şi ei cu mare grabă le-au zvârlit şi le-au aruncat. Le-a răsărit de cu vreme Soarele dreptății, dar au întors spatele razei şi stau în întuneric. Noi am trăit în întuneric, dar am fost atraşi spre lumină şi am scăpat de întunericul rătăcirii. Ei au fost ramurile rădăcinii celei sfinte, dar s-au rupt . Noi n-am avut nici o părtăşie cu rădăcina, dar am dat rod de bună-credință. Ei i-au citit pe profeți de mici copii, dar L-au răstignit pe Cel profețit. Noi n-am auzit cuvintele cele dumnezeieşti, dar ne-am închinat Celui profețit. De aceea sunt iudeii ticăloşi, că aruncă bunătățile trimise lor, în timp ce alții le răpesc şi le atrag spre ei. Ei au fost chemați la înfiere, dar au căzut în rândul câinilor. Noi am fost câini, dar datorită harului lui Dumnezeu am fost în stare să îndepărtăm de la noi starea de dobitocie de mai înainte şi să ne urcăm la cinstea de fii.
- De unde se vede asta?
- „ Nu este bine să luăm pâinea fiilor şi să o aruncăm câinilor” , a grăit Hristos către canaaneancă, numindu-i pe iudei fii, iar pe cei dintre neamuri, câini. Dar iată că mai târziu s-a schimbat rânduiala; ei au ajuns câini, şi noi fii! Despre ei Pavel spune: „ Păziți-vă de câini! Păziți-vă de lucrătorii cei răi! Păziți-vă de cei cu tăierea împrejur! Căci noi suntem tăierea împrejur” . Ai văzut că au ajuns câini cei ce erau mai înainte fii? Vrei să afli că noi, care eram mai înainte câini, am ajuns fii? „ Iar celor câți L-au primit le-a dat puterea să se facă fii ai lui Dumnezeu” .

Nu sunt oameni mai ticăloşi decât iudeii! Totdeauna aleargă împotriva mântuirii lor! Când trebuiau să păzească legea, o călcau în picioare; acum însă, când a încetat legea, se ambiționează să o păzească. Poate fi oare om mai de plâns decât ei, care-L mânie pe Dumnezeu nu numai prin călcarea legii, ci chiar prin păzirea ei? De aceea se spune în Scriptură: „ Voi, cei tari în cerbice şi netăiați împrejur la inimă, voi pururea stați împotriva Duhului Sfânt” . Nu numai pentru că voi călcați legea, ci şi pentru că voiți să o păziți atunci când nu mai e timpul s-o păziți: „ tari în cerbice!” . Bine le-a spus: „ tari în cerbice!” . Că n-au luat asupra lor jugul lui Hristos, deşi era bun; căci jugul lui Hristos nu-i nici greu, nici povară! „ învățați-vă de la Mine, spune Domnul, că sunt blând şi smerit cu inima!” . Şi: „ Luați jugul Meu asupra voastră… că jugul Meu este bun şi povara Mea uşoară” .

Totuşi nu l-au luat, din pricina învârtoşării cerbicei lor, a cefei lor. Dar nu numai că nu l-au luat, ci l-au şi zdrobit, l-au frânt. „ Că din veac, spune Profetul, ai zdrobit jugul tău şi ai rupt legătura ta” , nu spune Pavel aceasta, ci Profetul o strigă; numeşte jug şi legătură semnele puterii, că au îndepărtat stăpânirea lui Hristos, spunând: „ Noi nu avem împărat decât pe cezarul!” . Ai zdrobit

jugul, ai rupt legătura, te-ai izgonit pe tine însuți din împărăția cea cerească şi te-ai supus stăpânirilor celor omeneşti. Uită-te cât de bine a lăsat Profetul să se înțeleagă greutatea lor în a se înfrâna! N-a spus: „ Ai dat jos jugul!” , ci: „ Ai zdrobit jugul!” , răutate pe care o săvârşesc numai animalele care sar şi aruncă din picioare, care o iau la goană şi îndepărtează de la ele orice stăpânire.

- Dar de unde le-a venit lor învârtoşarea aceasta?

- De pe urma lăcomiei la mâncare şi a beției.

- Cine a spus asta?

- Chiar Moise! „ A mâncat Israel şi s-a săturat şi s-a îngrăşat şi a zvârlit din picioare pe cel iubit” . După cum caii şi boii se îngraşă dacă au în iesle mâncare din belşug şi încep să zburde, nu mai pot fi stăpâniți, nu mai suferă nici jugul, nici frâul şi nici mâna omului, tot aşa şi iudeii, din pricina beției şi a îngrăşării coborându-se la cea mai de jos răutate, au început să zburde; n-au primit jugul lui Hristos şi nici n-au tras la plugul învățăturii. Aceasta o lasă să se înțeleagă şi un alt profet, spunând: „ Ca o junincă îndărătnică, aşa s-a îndărătnicit şi Israel” . Iar alt profet îl numeşte: „ juncan neînvățat” , nişte animale ca acestea, care nu mai sunt bune de treabă, ajung bune de tăiere. Aşa au pățit şi iudeii; pentru că nu mai sunt buni de treabă, au ajuns buni de tăiere. De aceea şi Hristos spune: „ Pe vrăjmaşii Mei, care n-au voit ca Eu să domnesc peste ei, aduceți-i aici şi junghiați-i” . Atunci trebuia să posteşti, iudeule, când beția ți-a făcut atâta rău, când lăcomia la mâncare a dat naştere la necredință, şi nu acum. Acum postul nu mai este la timpul lui, acum este o urâciune.

- Cine o spune?

- Însuşi Isaia strigă cu mare glas: „ Nu un astfel de post am ales Eu, zice Domnul” .

- De ce?

- „ Pentru că postiți in judecăți şi în sfezi, pentru că îi bateți cu pumnii pe cei supuşi vouă” . Dacă, deci, postul tău era o urâciune când îi băteai pe cei ce erau împreună robi cu tine, cum poate să mai fie primit postul tău de acum, când L-ai junghiat pe Stăpânul tău? Ce rost mai are?

Cel care posteşte trebuie să fie liniştit, cu inima zdrobită, smerit, nu beat de mânie. Cum poți fi liniştit, iudeule, când îl bați pe semenul tău? Altădată, în vremea Vechiului Testament, iudeii posteau judecându-se şi sfădindu-se! Acum postesc obrăznicindu-se şi desfrânându-se fără nici o ruşine! Postesc dănțuind cu picioarele goale prin piață! Spusa lor e că postesc. Dar înfățişarea le e de bețivi. Ascultă cum porunceşte Profetul să posteşti! „ Postiți post sfânt” , spune el. N-a spus: „ Lăudați-vă cu postul, arătați-l lumii!” . „ Vestiți slujba, adunați-i pe bătrâni” . Dar iudeii de azi nu-i adună pe bătrâni, ci cete de oameni desfrânați, cârduri nesfârşite de femei pierdute; târăsc în sinagoga lor întreg teatrul şi pe cei ce joacă pe scenă. Nu mai e nici o deosebire între teatru şi sinagogă. Ştiu că unii au să osândească îndrăzneala cuvântului meu. Au să mă osândească pentru că am spus că nu-i nici o deosebire între teatru şi sinagogă. Dar cum am să

osândesc îndrăzneala lor dacă nu socotesc sinagoga teatru ! Dacă o spun de la mine, osândeşte-mă! Dar dacă spun cuvintele profetului, primeşte-mi hotărârea.

3. Ştiu că mulţi îi cinstesc pe iudei şi socot că vieţuirea lor de acum este plină de bună-cuviinţă. Acest lucru mă face să smulg din rădăcină o astfel de părere!
Am spus că întru nimic nu-i mai bun teatrul decât sinagoga. Şi o voi dovedi cu spusele profetului. Doar nu sunt iudeii mai vrednici de credinţă decât profeţii! Ce spune dar Profetul? „ Faţă de desfrânată ţi s-a făcut faţa! Fără de ruşine te-ai făcut tuturor!" . Iar casa în care stă desfrânata este casă de desfrâu. Dar, mai bine spus, sinagoga nu este numai casă de desfrâu şi teatru, ci şi peşteră de tâlhari, şi locuinţă de fiare sălbatice. „ Peşteră de hienă a ajuns pentru Mine casa voastră" , spune Profetul . Casa lor n-a ajuns locuinţa unei fiare oarecare, ci locuinţa unei fiare necurate. Şi mai spune Profetul: „ Am lăsat casa Mea, am părăsit moştenirea Mea" . Iar când Dumnezeu părăseşte casa, ce nădejde de mântuire mai poate fi ? Când Dumnezeu părăseşte casa, locul acela ajunge locuinţă drăcească.
Dar, negreşit, mi se va spune că şi iudeii se închină lui Dumnezeu. Doamne fereşte! Să nu se spună una ca asta! nici un iudeu nu se închină lui Dumnezeu.
- Cine spune asta?
- Fiul lui Dumnezeu! „ Dacă aţi şti pe Tatăl Meu, spune El, M-aţi şti şi pe Mine; dar nici pe Mine nu Mă ştiţi, nici pe Tatăl Meu nu-L ştiţi" . Ce mărturie mai vrednică de credinţă decât aceasta să-ţi aduc?

Mai îndrăzneşte cineva dar să spună că sinagoga nu-i locaş de închinare la idoli, odată ce iudeii nu-L cunosc pe Tatăl, odată ce iudeii L-au răstignit pe Fiul, odată ce iudeii au respins ajutorul Duhului? În sinagoga lor nu I se slujeşte lui Dumnezeu, Doamne fereşte! Sinagoga lor e locaş de slujire idolească.

Cu toate acestea, unii creştini privesc sinagogile ca pe nişte locuri vrednice de cinste. Şi asta n-o spun de la mine, ci o ştiu din experienţă. Acum trei zile (credeţi-mă, nu mint) am văzut cum o femeie liberă, o creştină, cu bună-cuviinţă în îmbrăcăminte şi purtări, era silită de un ticălos şi un nesimţitor, după înfăţişare creştin - n-aş spune că un om care a îndrăznit o astfel de faptă poate fi creştin adevărat - să intre în sinagoga evreilor şi să jure acolo pentru o pricină pusă de la el la îndoială. Femeia, apropiindu-se de mine, m-a chemat în ajutor şi mi-a cerut să împiedic silnicia cea nelegiuită, căci nu-i era îngăduit ei, care se împărtăşise de Dumnezeieştile Taine, să intre în sinagogă.

Aprins de mânie şi înflăcărat, n-am îngăduit să fie târâtă să săvârşească nelegiuirea aceea şi am smuls-o din mâinile lui. L-am întrebat pe siluitor dacă e creştin. Când mi-a mărturisit că e creştin, l-am mustrat cu asprime; l-am făcut smintit şi neghiob; i-am spus că nu-i cu nimic mai bun decât un dobitoc, dacă el, care spune că se închină lui Hristos, târăşte pe un altul în peşterile iudeilor, cei care L-au răstignit pe Hristos. I-am vorbit mult. Mai întâi l-am învăţat din Dumnezeieştile Evanghelii că unui creştin nu-i este deloc îngăduit să jure şi nici nu-i este îngăduit să silească pe altul să jure. Apoi i-am spus că nu trebuie să silească să jure nu doar pe un creştin, dar nici pe un necreştin. După ce cu multe şi lungi cuvinte i-am scos din suflet părerea cea rătăcită, l-am întrebat de ce a lăsat deoparte biserica şi a târât-o pe femeia aceea în sinagoga evreilor. Mi-a răspuns că i-au spus mulţi că jurămintele făcute în sinagogă au mai multă putere, sunt mai înfricoşătoare.

La auzul acestor cuvinte, am oftat, m-am aprins de mânie şi apoi am râs iarăşi. Am suspinat când am văzut câtă putere are viclenia diavolului ca să-i înduplece pe oameni! M-am aprins de mânie când m-am gândit la trândăveala celor înşelaţi. Şi am râs, iarăşi, când am văzut cât de mare şi cât de cumplită este prostia celor înşelaţi.
V-am spus şi v-am istorisit acestea, pentru că nu vă înduioşează, nici nu vă doare de creştinii care suferă şi săvârşesc astfel de fapte. Când vedeţi că unul dintre fraţii voştri cade în nişte nelegiuiri ca acestea, socotiţi că nenorocirea este a altuia, nu a voastră. Dacă vă ţine cineva de rău, credeţi că vă apăraţi spunând: „ ce mă priveşte!” , „ ce legătură am eu cu el!” . Nu! Cel ce grăieşte aşa grăieşte cuvinte pline de cea mai cumplită ură de oameni, pline de cruzime diavolească. Ce spui? Eşti om, eşti şi tu de aceeaşi fire cu el, dar, mai bine spus, dacă trebuie să vorbesc de fire, ai un singur Cap, pe Hristos, şi mai îndrăzneşti să spui că n-ai nici o legătură cu mădularele tale? Cum mai mărturiseşti atunci că Hristos este Capul Bisericii? Capul în chip firesc alătură toate mădularele, le adună şi le leagă bine unele cu altele. Iar dacă n-ai nici o legătură cu mădularul tău, atunci n-ai nici o legătură nici cu fratele tău şi nici nu-L ai cap pe Hristos. Ca pe nişte copii mici vă înfricoşează iudeii, şi nu simţiţi. După cum multe slugi rele provoacă haz mult când îi sperie pe copii cu măşti înfricoşătoare şi caraghioase căci măştile prin ele însele nu sunt înfricoşătoare, ci par aşa din pricina simplităţii minţii copiilor, tot astfel şi iudeii îi înfricoşează pe creştinii care nu sunt destul de tari în credinţă. Cum poate fi înfricoşătoare sinagoga iudeilor, când ea este plină de ruşine şi de râs, când iudeii sunt nişte izgoniţi, nişte învinşi, nişte osândiţi?

4. Biserica noastră nu-i aşa, ci cu adevărat înfricoşătoare şi plină de cutremur. Locul acesta este înfricoşător, căci aici este Dumnezeul vieţii. Dumnezeul care are stăpânire asupra morţii, pentru că aici sunt cuvinte nenumărate despre chinurile cele veşnice, despre râurile cele de foc, despre viermele cel veninos, despre lanţurile cele de nesfărâmat, despre întunericul cel mai dinafară. Iudeii nu ştiu nimic din acestea, nici din vis măcar; trăiesc pentru pântece, sunt înnebuniţi după lucrurile din lumea aceasta, nu sunt cu nimic mai buni decât necuvântătoarele din pricina desfrânării şi lăcomiei lor. Un singur lucru ştiu numai: să-şi umple pântecele şi să se îmbete, să se omoare pentru dansatoare şi să se rănească pentru alergările de la hipodrom.

Spune-mi, rogu-te, sunt sinagogile vrednice de cinste şi înfricoşătoare? Cine-ar spune-o! Dar cum se face că vi se par înfricoşătoare? Afară doar dacă aţi susţine că nişte slugi necinstite, fără îndrăznire şi izgonite din casa stăpânilor, pot fi înfricoşătoare pentru oameni cu nume bun şi cu îndrăznire! Dar lucrurile nu stau aşa, nu stau aşa! Pentru că nici crâşma nu-i mai cinstită decât curţile cele împărăteşti! Dar, mai bine spus, sinagoga este mai necinstită chiar decât crâşma! Sinagoga nu este numai locuinţă de tâlhari şi de crâşmari, ci locuinţă de demoni. Dar, mai bine spus, nu numai sinagogile ci chiar şi sufletele iudeilor. Şi asta voi încerca s-o arăt la sfârşitul cuvântului.

Vă rog, dar, să vă aduceţi aminte mai ales de această vorbire. Căci nu vorbesc acum nici pentru paradă, nici pentru aplauze, ci pentru vindecarea sufletelor voastre. Căci ce cuvânt de apărare ne mai rămâne când suntem atâţia doctori, şi totuşi sunt unii care bolesc?
Apostolii au fost doisprezece, şi au încreştinat lumea! Cea mai mare parte a oraşului nostru este creştin, şi încă mai sunt unii care bolesc de iudaism. Ce apărare putem avea noi, cei sănătoşi? Sunt într-adevăr vrednici de pedeapsă cei care bolesc; dar nici noi nu suntem lipsiţi de vină, pentru că trecem cu vederea boala lor. Ar fi cu neputinţă să mai rămână bolnavi dacă ar avea parte de îngrijirea noastră. De aceea, luând-o mai dinainte, vă spun aceasta acum, ca fiecare din

voi să-l smulgă pe fratele său, chiar dacă ar trebui să întrebuinţeze forţa, sila, ocara, mustrarea! Fă totul ca să-l smulgi pe cel bolnav din laţul diavolului, să-l scapi din întovărăşirea cu omorâtorii lui Hristos. Spune-mi, te rog, dacă ai vedea în piaţă că cineva, pe temei de dreaptă judecată, este dus să fie osândit, şi ai avea puterea să-l smulgi din mâinile călăului, spune-mi, n-ai face totul ca să-l scapi? Acum însă îl vezi pe fratele tău, dus pe nedrept şi în chip nelegiuit, nu de călău, ci de diavol, în prăpastia pierzării, şi nici nu vrei să dai o mână de ajutor ca să-l smulgi din calea cea nelegiuită? Ce iertare mai poţi avea? Lui îi spui că e mai puternic şi mai tare decât tine? Spune-mi-l mie! Voi prefera să-mi dau mai degrabă viaţa decât să-l las sa calce aceste sfinte pridvoare ale bisericii, dacă se încăpăţânează şi stăruie în purtarea lui! îi voi spune: Ce legătură ai tu cu Biserica cea liberă, cu Ierusalimul cel de Sus? Ai ales Ierusalimul cel de jos? Robeşte cu el! Căci Ierusalimul cel de jos, după cuvântul Apostolului , zace în robie cu copiii Iui. Posteşti cu iudeii?

Descalţă-te atunci şi tu cu iudeii şi umblă cu picioarele goale prin oraş! Ia parte şi tu aici la schimonisirea şi la ruşinea lor! Dar n-o faci! îţi este ruşine şi roşeşti! îţi este ruşine să iei parte la schimonosirea lor, dar nu ţi-e ruşine să iei parte la necredinţa lor!
Ce iertare vei avea când eşti creştin pe jumătate? Credeţi-mă, îmi voi da mai degrabă viaţa decât să trec cu vederea pe unul pe care îl ştiu că are o astfel de boală. Dacă nu-l ştiu. Dumnezeu negreşit mă va ierta. Gândiţi la fel cu mine. Să nu socotiţi asta un lucru fără însemnătate. Nu vedeţi ce strigă necontenit diaconul în timpul Sfintei Liturghii?: „ Cunoaşteţi-vă unii pe alţii”! Nu vedeţi că vă încredinţează cercetarea amănunţită a fraţilor voştri? Fă aşa şi cu cei ce se duc la sinagogile iudaice! Când afli că cineva ţine rânduielile iudaice, pune mâna pe el, dă-l pe faţă, ca să nu ajungi şi tu părtaş primejdiei. în oştire, dacă un ostaş este prins că lucrează printre soldaţi pentru duşmani şi că are gânduri la fel cu perşii, duşmanii noştri, nu se primejduieşte numai el, ci şi toţi care au ştiut de el, şi nu l-au făcut cunoscut generalului. Iar voi sunteţi oştirea lui Hristos! Cercetaţi şi iscodiţi cu de-amănuntul! De este amestecat printre voi unul de alt neam, făceţi-l cunoscut! nu ca să-l omoram, cum sunt omorâţi trădătorii în armata, nici ca să-l muncim şi să-l pedepsim, ci ca să-l scăpăm de rătăcire şi necredinţă, ca să-l facem cu totul al nostru.

Dacă nu vreţi să faceţi aşa, ci-l ascundeţj, deşi îl ştiţi, cunoaşteţi bine că veţi suferi aceeaşi pedeapsă ca şi el. Pavel supune la chin şi la pedeapsă nu numai pe cei ce săvârşesc răul, ci şi pe cei care îi încuviinţează . Iar profetul David dă aceeaşi pedeapsă nu numai celor ce fură, ci şi celor care aleargă cu ei . Şi pe bună dreptate; căci cel care îl ştie pe cel ce face răul şi-l doseşte şi-l ascunde, îi dă prilej să ajungă şi mai nepăsător şi-l face să săvârşească răul cu mai multă libertate.

5. Dar trebuie să mă întorc iarăşi la cei ce bolesc. Gândiţi-vă în a căror tovărăşie sunt cei ce postesc acum! în a acelora care au strigat: „ Răstigneşte-L! Răstigneşte-L!” . În a acelora care au spus: „ Sângele Lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri!” . Ai îndrăzni oare să te apropii şi să vorbeşti cu unii care au fost prinşi şi condamnaţi pentru că au încercat să pună mâna pe putere? Eu nu cred. nu-i oare absurd să fugi cu atâta grabă de oameni care fac rău unui om, dar să ţi-i faci prieteni pe cei ce au ocărât pe Dumnezeu şi să prăznuieşti tu, care te închini Celui răstignit, cu cei ce L-au răstignit? Aceasta nu-i numai prostie, ci cumplită nebunie!

Dar pentru că sunt unii creştini care socotesc chiar sinagoga loc cinstit, este de neapărată trebuinţă să spun câteva cuvinte către aceştia.

Pentru ce respectați locul acela, când ar trebui să-l disprețuiți, să vă dezgustați de el şi să fugiți de el?
- În sinagogă se află legea, îmi răspund ei, şi cărțile profetice!
- Şi ce-i cu asta? Nu cumva e sfânt locul în care sunt cărțile acestea? Deloc! Eu tocmai pentru asta mai cu seamă urăsc sinagoga şi îmi provoacă dezgust, pentru că iudeii îi au pe profeți, dar nu cred în profeți, pentru că citesc cărțile, dar nu primesc mărturiile. Iar fapta aceasta este mai cumplită decât ocara! Spune-mi, dacă ai vedea că un om cu viață sfântă, strălucit şi vestit ar fi târât într-o crâşmă sau într-o peşteră de tâlhari, şi acolo ar fi ocărât şi lovit, şi ar suferi cea mai grozavă batjocură, spune-mi, ai admira crâşma sau peştera pentru că stă acolo batjocorit acel mare şi minunat bărbat? N-o cred! Dimpotrivă, tocmai pentru aceasta ai uri mai mult locul acela şi ai fugi de el! Gândeşte la fel şi despre sinagogă. Iudeii i-au luat acolo cu ei pe profeți şi pe Moise nu ca să-i cinstească, ci ca să-i ocărască şi să-i necinstească. Ce ocară mai mare pot aduce acestor sfinți decât spunând că ei nu ştiu de Hristos şi nici n-au spus ceva despre venirea Lui!, decât învinuindu-i că nu cunosc pe Stăpânul lor şi zicând că au aceeaşi necredință ca şi ei?
Prin urmare, mai cu seamă pentru aceasta trebuie urâți şi iudeii, şi sinagoga lor, pentru că-i batjocoresc pe sfinții aceia. Dar pentru ce vorbesc eu de cărți, de locuri? În timpul persecuțiilor, călăii țineau în mâini, strujeau şi biciuiau trupurile mucenicilor. Oare erau sfinte mâinile lor pentru că țineau trupurile sfinților? Doamne fereşte! Apoi, dacă mâinile care țin trupurile sfinților rămân spurcate tocmai pentru că le țin rău, vor fi oare vrednici de cinste tocmai pentru asta cei care țin în mâini cărțile sfinților prooroci şi le insultă tot aşa de mult ca şi călăii trupurile mucenicilor? O astfel de judecată n-ar fi oare culmea prostiei? Dacă trupurile care sunt rău ținute nu numai că nu-i sfințesc pe cei ce le țin, ci, dimpotrivă, le fac mai blestemate, atunci cu mult mai mult cărțile citite cu necredință nu vor putea fi de folos celor ce le citesc.

Tocmai faptul că țin cărțile sfinte cu astfel de gând îi arată a fi mai necredincioşi. Dacă nu i-ar avea pe profeți, n-ar fi atât de vinovați. Dacă n-ar citi cărțile sfinte, n-ar fi atât de necurați şi de spurcați. Aşa însă, sunt lipsiți de orice iertare pentru că, deşi îi au pe predicatorii adevărului, totuşi stau cu gând duşman şi față de ei, şi fată de adevăr. Prin urmare, mai cu seamă pentru aceasta sunt spurcați şi blestemați, pentru că, deşi îi au pe profeți, totuşi îi întrebuințează cu gând vrăjmaş.

De aceea, vă rog să fugiți şi să vă depărtați de adunările iudeilor. Nu-i mică vătămarea sufletească ce o pricinuiți fraților mai slabi în credință! Nu-i mică pricina de deznădejde ce le-o naşte-ți în suflete! Cum să nu socotească ei foarte bune faptele şi obiceiurile iudaice când vă văd pe voi, care vă închinați lui Hristos Cel răstignit de iudei, că îndrăgiți şi cinstiți obiceiurile lor? Şi cum să nu socotească ei fără de nici o valoare credința noastră, când voi, care credeți şi slujiți credința, alergați la cei ce o dărâmă? „ Dacă te va vedea cineva, spune Pavel, pe tine, cel ce ai o cunoştință, şezând in capiştea idolilor, oare cugetul lui, slab fiind, nu se va întări întru a mânca din cele jertfite idolilor?” .

Iar eu spun: Dacă te va vedea cineva pe tine, care ai cunoştință, ducându-te în sinagogă şi uitându-te la trâmbițe, oare cugetul lui, slab fiind, nu se va întări întru a admira lucrurile iudaice? Cel ce cade este pedepsit nu numai pentru propria lui cădere, ci este osândit şi pentru că i-a făcut pe alții să cadă; după cum şi cel ce stă nu este încununat numai pentru propria lui virtute, ci este admirat şi pentru că-i face şi pe alții să aibă aceeaşi râvnă. Fugiți dar şi de adunările lor, şi de locurile lor! Nimeni să nu cinstească sinagoga din pricina cărților sfinte care sunt în ea!

Dimpotrivă, tocmai pentru asta să fie urâtă, să i se întoarcă spatele, pentru că iudeii îi țin pe sfinții profeți ca să-i ocărască, pentru că nu cred în cuvintele lor, pentru că pun pe seama acelora necredința lor.

6. Ca să cunoaşteți că nu cărțile sfinte sfințesc locul, ci, dimpotrivă, locul este murdărit de gândul şi voința celor ce se adună acolo, am să vă povestesc o istorie veche. Ptolemeu Filadelful a adunat cărțile din lumea întreagă; aflând că iudeii au scrieri care filosofează despre Dumnezeu şi despre o bună viețuire, a chemat din Iudeea bărbați şi i-a pus să le tălmăcească în greceşte, căci Ptolemeu era grec. Scrierile acestea au fost aşezate în templul lui Serapis. Şi cărțile profeților care au fost traduse stau până acum acolo. Ce dar? Este oare sfânt templul lui Serapis din pricina cărților? Doamne fereşte! Cărțile au sfințenia lor proprie; n-o transmit templului, din pricina necurăției celor ce se adună acolo.

Tot aşa trebuie să gândim şi despre sinagogă. E drept, nu se află în ea idoli, dar locuiesc demoni. Şi asta o spun nu numai despre sinagoga de aici, din oraş, ci şi despre cea din Dafne. Prăpădul e mai mare acolo; de aceea i-au şi dat sinagogii aceleia numele Matroana. Am auzit că mulți credincioşi se duc acolo şi dorm în locul acela. Dar, Doamne fereşte, n-am să-i numesc niciodată pe astfel de oameni credincioşi. Pentru mine este tot atât de spurcată şi sinagoga Matroanei, şi templul lui Apolo. Iar dacă cineva îmi va osândi îndrăzneala cuvintelor, ei bine eu pe unul ca acesta îl voi osândi ca pe cel mai mare nebun.

Spune-mi, nu-i oare loc de necredință, chiar dacă nu-s idoli acolo, locul în care locuiesc demoni? Nu-i oare mai mare vătămarea sufletească în locul acela unde se adună ucigaşii lui Hristos, unde este izgonită crucea, unde este hulit Dumnezeu, unde nu se cunoaşte Tatăl, unde se ocărăşte Fiul, unde se leapădă harul Sfântului Duh, dar, mai bine spus, unde sunt chiar demonii? În templul idolilor necredința e vădită şi descoperită; nu poate momi cu uşurință şi nici nu poate înşela pe un om cu minte şi înțelept; în sinagogă iudeii spun că se slujeşte lui Dumnezeu, că sunt urâți idolii, că sunt cinstiți profeții; prin aceste cuvinte pregătesc momeala şi îi prind în lațurile lor pe creştinii simpli şi nepricepuți.

Prin urmare, sunt la fel de necredincioşi şi iudeii, şi păgânii, dar înşelăciunea săvârşită de iudei e mai cumplită. În sinagoga lor se află un jertfelnic, jertfelnic nevăzut de înşelăciune! Pe el nu se jertfesc oi şi tauri, ci suflete de oameni.
Dar, ca să vorbesc pe scurt, dacă admiri rânduielile şi ceremoniile iudaice, ce mai cauți la noi ? Dacă rânduielile şi iudaice sunt vrednice de respect şi mărețe, atunci ale noastre sunt mincinoase! Iar dacă ale noastre sunt adevărate după cum şi sunt, acelea sunt pline de înşelăciune. Nu vorbesc de Scriptură, Doamne fereşte! Scripturile m-au povățuit la Hristos! Vorbesc de necredința lor şi de nebunia lor de acum.

Este însă timpul să arăt că şi demonii locuiesc acolo nu numai în sinagogă, ci chiar în sufletele iudeilor. Domnul spune: “Când duhul cel necurat iese din om, umblă prin locuri fără apă, căutând odihnă; dacă nu găseşte, spune:”Mă voi întoarce în casa mea” . Şi venind, o găseşte goală, măturată şi împodobită. Atunci merge şi ia cu el alte şapte duhuri mai rele decât el şi intră în el; şi vor fi cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi. Aşa va fi şi cu neamul acesta viclean” . Ai văzut că locuiesc draci în sufletele lor ? Ai văzut că iudeii de acum sunt mai răi decât cei de mai înainte? Şi pe bună dreptate! Atunci îi cinsteau pe profeți, dar acum insultă

pe însuşi Stăpânul profeților.
Vă întreb: Vă adunați în acelaşi loc cu oameni îndrăciți, cu oameni care au duhuri necurate, crescuți în crime şi omoruri şi nu vă cutremurați? Trebuie oare să le dăm bună ziua să le adresăm cuvânt? Nu trebuie oare să fugim de ei ca de ciumă şi ca de o boală a întregii lumi? N-au săvârşit ei tot felul de răutăți? N-au cheltuit toți profeții multe şi lungi cuvinte pentru învinuirea lor? I-au jertfit pe fiii şi pe fiicele lor demonilor; n-au vrut să ştie de odraslele lor, au uitat durerile naşterii, au călcat în picioare creşterea de copii, au răsturnat din temelii legile înrudirii, au ajuns mai răi decât fiarele. Fiarele de multe ori îşi dau viața şi dispretuiesc propria lor mântuire ca să-şi apere puii; iudeii, fără să-i silească cineva, i-au junghiat pe cei născuți din ei, ca să slujească duşmanilor vieții noastre, blestemaților draci.

De ce să ne cutremurăm mai întâi: de necredința lor sau de cruzimea şi de neomenia lor ? Că şi-au jertfit fiii sau că au jertfit demonilor? Dar prin destrăbălarea lor n-au lăsat oare în umbră cele mai desfrânate animale? Ascultă ce spune Profetul despre desfrânarea lor: „ Au ajuns nişte cai înnebuniți după iepe! Fiecare nechează după femeia aproapelui său” . N-a spus: fiecare o dorea pe femeia aproapelui, ci a arătat foarte bine nebuneasca lor desfrânare folosindu-se de cuvântul „ a necheza” , care exprimă desfrânarea la cai.

7. Despre ce altceva voiți să vă mai vorbesc? Despre jafurile lor, despre lăcomia lor, despre trădarea săracilor, despre hoțiile lor, despre neguțătoriile lor? Dar o zi întreagă nu mi-ar ajunge ca să vorbesc despre toate!

Spui că sărbătorile lor sunt vrednice de respect şi mărețe? Dar profeții au arătat că şi acestea sunt necurate. Ascultă-i pe profeți, dar, mai bine spus, ascultă-L pe Dumnezeu cu ce cuvinte tari le detestă: „ Am urât, am lepădat sărbătorile voastre” . Dumnezeu le urăşte, şi tu iei parte la ele? N-a spus: „ sărbătoarea cutare şi cutare” , ci toate sărbătorile la un loc. Vrei să vezi că Dumnezeu urăşte slujirea cu timpane, cu alăută şi cu alte instrumente muzicale? „ Depărtează de la Mine, zice Domnul, sunetul cântărilor tale; nu vreau să aud cântecul instrumentelor tale muzicale” . Dumnezeu spune: „ Depărtează de la Mine” , şi tu alergi ca să auzi trâmbițele?
Spui că jertfele şi darurile lor nu sunt o urâciune înaintea lui Dumnezeu?
Ascultă ce spune Domnul: „ Chiar dacă îmi aduceți făină curată, în deşert! Tămâia este o urâciune înaintea Mea!” . Tămâia este o urâciune, şi sinagoga nu este o urâciune? Şi când era urâciune? înainte ca ei să fi săvârşit culmea răutăților, înainte de a-L fi ucis pe Stăpânul lor, înainte de cruce, înainte de urâciunea uciderii lui Hristos. Şi acum nu este cu mult mai mult? Şi totuşi, ce este mai plăcut la miros ca tămâia? Dar Dumnezeu nu Se uită la natura darurilor, ci la gândul celui ce aduce darurile. Aşa judeca Dumnezeu darurile. S-a uitat mai întâi la Abel şi apoi la darurile lui. „ S-a uitat la Cain şi apoi S-a întors de la jertfele lui” . S-a uitat la Cain, dar la jertfele lui nu S-a uitat. Noe I-a adus lui Dumnezeu jertfe de oi, de tauri şi de păsări; şi spune Scriptura că „ a mirosit Domnul miros de bună mireasmă” , adică a primit cele dăruite.

Asta nu înseamnă că Dumnezeu are nări. Dumnezeirea este netrupească. Şi cu toate că cele dăruite de Noe nu erau decât fum şi miros de cărnuri arse, şi nimic nu-i mai neplăcut decât acest fum şi miros, totuşi, ca să afli că Dumnezeu primeşte sau respinge jertfa căutând la gândul şi la inima celor care aduc jertfa, numeşte fumul şi mirosul de carne arsă miros de bună mireasmă, iar tămâia, urâciune, căci gândul şi inima celor ce o aduceau erau pline de miros tare neplăcut.

Vrei să afli că odată cu jertfele, cu instrumentele muzicale, cu sărbătorile şi cu tămâierile Dumnezeu a urât şi templul din pricina celor care intrau în el? Lucrul acesta l-a arătat mai cu seamă prin fapte, dându-l mai înainte pe mâinile barbarilor, iar mai pe urmă dărâmându-l cu desăvârşire. Totuşi şi înainte de dărâmare Dumnezeu strigă şi zice prin Profetul: „ Nu vă puneți nădejdea în cuvinte mincinoase, că nu vă va fi de nici un folos să ziceți: Acesta este templul Domnului, este templul Domnului” .

Nu templul sfințeşte, spune Domnul, ci aceia care intră în el fac sfânt templul. Dacă templul nu era de folos atunci când erau în el Heruvimii, când era în el chivotul, apoi cu mult mai mult acum, când toate acestea au pierit, când Dumnezeu i-a întors desăvârşit spatele, când a ajuns pricină mai mare de ură. Ce mare prostie, ce mare nebunie este să sărbătoreşti împreună cu cei pe care Dumnezeu i-a necinstit, cu cei pe care Dumnezeu i-a părăsit, cu cei care au mâniat pe Stăpânul! Ai suferi oare să-l vezi pe omul care l-a ucis pe fiul tău? Ai suferi oare să-i auzi numele? N-ai fugi oare de el ca de dracu, ca de diavol? Au ucis pe Fiul Stăpânului tău, şi mai îndrăzneşti să te întâlneşti cu ei în acelaşi loc? Cel ucis atât de mult te-a cinstit, că te-a făcut fratele Lui şi împreună-moştenitor cu El; tu însă atât îl necinsteşti, că-i cinsteşti pe ucigaşii şi răstignitorii Lui, că le slujeşti lor luând parte la sărbătorile lor, că te întâlneşti în locurile lor spurcate, că păşeşti pragurile cele necurate, că te împărtăşeşti de la masa demonilor. Căci nu pot numi altfel postul iudeilor după ce au ucis pe Dumnezeu! Nu slujesc oare demonilor cei care lucrează împotriva lui Dumnezeu?

Te duci la sinagogă deoarece cauți să fii vindecat de demoni? Crezi oare că ei au milă de trupurile oamenilor? Când Hristos le-a îngăduit să intre în porci, demonii i-au înecat îndată în adânc . Facă Dumnezeu să nu te omoare demonii când te duci la ei! Dar-ar Dumnezeu să nu-ți întindă curse! Crezi că au să-ți vindece trupul ei, care l-au izgonit pe om din paradis, ei, care l-au lipsit de cinstea cea de sus? Batjocură şi poveşti sunt acestea! Demonii nu obişnuiesc să vindece, ci să întindă curse şi să vatăme! Spune-mi, au să curețe sufletele, când nu curăță trupurile? Au ei dorința să-i izbăvească pe oameni de boli, când încearcă să-i arunce din împărăția cerurilor? N-ai auzit pe profet spunând, dar, mai bine spus, pe Dumnezeu, prin profet, că demonii nu pot face nici bine, nici rău? Dar chiar dacă ar putea şi ar vrea să vindece, ceea ce e cu neputință!, totuşi n-ar trebui să preferi o pagubă nemuritoare şi veşnică pentru un câştig neînsemnat şi trecător! Nu e bună neguțătoria ta!

Mânii pe Dumnezeu, Creatorul trupului tău, şi chemi să te vindece cel ce unelteşte împotriva ta? Cum să nu te atragă atunci cu uşurință un păgân să te închini zeilor elenilor datorită ştiinței lui medicale? Doctorii păgâni într-adevăr au alungat de multe ori bolile şi i-au făcut sănătoşi pe cei bolnavi. Dar ce? Trebuie pentru asta să împărtăşim necredința lor? Doamne fereşte! Ascultă ce le spune Moise iudeilor! „ Da se va scula profet între voi care să viseze vis şi să dea semn sau minune, şi se va înfăptui semnul sau minunea despre care a vorbit şi va zice către tine spunând: „ Să mergem şi să slujim altor dumnezei, pe care nu i-au ştiut părinții noştri” , să nu ascultați de glasul profetului” .

Cu alte cuvinte Moise vrea să spună aşa: Dacă se va scula un profet şi va face minuni, sau va învia morți, sau va curăți leproşi, sau va vindeca betegi şi, după ce va fi făcut minunea, te va chema la necredință, să nu-i dai ascultare din pricina înfăptuirii minunii.

- De ce?

- Pentru că „ te ispiteşte Domnul Dumnezeul tău să vadă de-L iubeşti din toată inima ta şi din tot sufletul tău” .

Prin urmare, este clar că demonii nu-i vindecă pe oameni. Iar dacă uneori, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, au vindecat pe vreunul, aşa cum vindecă oamenii, îngăduinţa aceasta s-a făcut spre cercarea ta, nu pentru că Dumnezeu nu ştie, ci ca tu să te înveţi să nu-i suferi pe demoni nici când vindecă. Dar pentru ce vorbesc eu de tămăduirea trupului? Dacă cineva te-ar ameninţa cu gheena ca să te lepezi de Hristos, nu primi! Dacă ţi-ar făgădui împărăţia cerurilor ca să te desparţi de Unul-Născut Fiul lui Dumnezeu, fugi de el, urăşte-l! Fii ucenicul lui Pavel! Mergi pe urma cuvintelor acelora pe care le-a strigat fericitul şi viteazul lui suflet: „ Sunt încredinţat, spune el, că nici moartea, nici viaţa, nici îngerii, nici începătoriile, nici puterile, nici cele de acum, nici cele viitoare, nici înălţimea, nici adâncul, nici vreo altă făptură nu va putea să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru” .

Pe Pavel nu-l despart de dragostea lui Hristos nici îngerii, nici puterile, nici cele de acum, nici cele viitoare şi nici vreo altă făptură, iar pe tine te depărtează de Hristos vindecarea trupului? Ce iertare mai putem avea? Şi doar trebuie să ne fie despărţirea de Hristos mai înfricoşătoare decât gheena, trebuie să ne fie Hristos mai de dorit decât împărăţia cerurilor. Dacă suntem bolnavi, e mai bine să rămânem bolnavi decât să scăpăm de boală căzând în necredinţă. Dacă ne vindecă cel-rău, atunci mai mult ne vatămă decât ne ajută. Ne ajută trupul, care negreşit puţin mai târziu are să moară şi să putrezească, dar ne vatămă sufletul cel nemuritor. După cum răpitorii de copii îi momesc pe copii oferindu-le dulciuri, plăcinte şi jucării, şi astfel îi lipsesc de libertate şi chiar de viată, tot astfel şi demonii, făgăduind vindecare unui mădular trupesc, duc la pieire mântuirea sufletului.

Noi însă, iubiţilor, să nu îngăduim asta, ci să căutăm să scăpăm cu orice chip de necredinţă. N-ar fi putut Iov, înduplecat de femeia lui, să scape de nenorocirea care-l strivea hulind pe Dumnezeu? „ Zi un cuvânt (către Domnul), îi spune femeia lui, şi mori” . Nu! Iov a voit mai degrabă să se chinuie, să i se topească toată carnea pe el, şi să îndure rănile acelea cumplite, decât să scape de chinurile ce-l striveau hulind pe Dumnezeu. Imită-l şi tu pe Iov! De ţi-ar făgădui cel-rău mii şi mii de izbăviri de bolile şi relele ce te copleşesc, nu te lăsa înduplecat, nu-l asculta, aşa cum n-a ascultat nici dreptul Iov de femeia lui! Preferă să continui a fi bolnav decât să-ţi pierzi credinţa şi mântuirea sufletului. Dumnezeu nu te părăseşte niciodată; ci voind să te facă mai strălucit, te lasă să cazi de multe ori bolnav. Rabdă dar, ca să auzi şi tu: „ Osândeşte-te că ţi-am vorbit tocmai ca să arăt că eşti drept!” .

8. Ar trebui să spun mai multe decât am spus. Dar, pentru ca să ţineţi minte cele spuse, mă opresc aici grăind cuvintele lui Moise: „ Iau martori înaintea voastră cerul şi pământul” , că dacă cineva, sau dintre voi cei de fată, sau dintre cei absenţi, se va duce să privească sărbătorile trâmbiţelor, sau va merge în sinagogă, sau se va sui la sinagoga Matroanei, sau va posti cu ei, sau va tine sâmbetele, sau va ţine alt obicei iudaic, mic sau mare, nevinovat sunt de sângele vostru.

Aceste cuvinte le voi arăta în ziua Domnului nostru Iisus Hristos şi pentru mine, şi pentru voi! De le veţi da ascultare, vă vor da multă îndrăznire! Dar de nu le veţi asculta, sau îi veţi ascunde

pe cei care le săvârşesc, cuvintele mele vă vor acuza! „ Căci nu m-am sfiit să vă vestesc toată voia lui Dumnezeu" . Mai mult, am dat argintul meu la zarafi. Este datoria voastră acum să înmulțiți argintul pe care l-ați primit şi să folosiți câştigul de pe urma predicii mele spre mântuirea fraților voştri. Spui că este greu şi supărător lucru să veşteşti astfel de cuvinte celor care săvârşesc aceste păcate? Greu şi supărător lucru este să taci! Tăcerea aceasta aduce pieire şi asupra voastră, a celor care îi ascundeți pe făptaşi, şi asupra acelora care stau tăinuiți, căci porneşte pe Dumnezeu cu război împotriva voastră. Cu mult mai bine este să fiți urâți de semenii voştri lucrând pentru mântuirea lor, decât să Se mânie Dumnezeu pe voi. De se supără semenul tău pe tine acum, cu nimic nu te va putea vătăma; dar, mai bine spus, îți va mulțumi mai târziu că l-ai vindecat. Dumnezeu însă te va pedepsi cu cea mai grea pedeapsă dacă taci şi doseşti, făcând favor păgubitor semenului tău. Prin urmare, dacă taci, porneşti şi pe Dumnezeu cu război împotriva ta, şi-l vatămi şi pe fratele tău.

Dacă însă îl spui şi-l dai pe față, vei face ca şi Dumnezeu să pogoare mila Lui asupra ta, şi-l vei câştiga şi pe semenul tău; îți vei face din el un prieten devotat, căci a cunoscut prin propria lui viață binefacerea pe care i-ai făcut-o. Să nu socotiți dar că faceți un bine fraților voştri dacă nu-i mustrați cu toată asprimea când îi vedeți că săvârşesc vreo faptă necugetată. Când ți se fură o haină, nu-l socoteşti oare duşman şi pe cel care a văzut pe hoț, iar nu numai pe făptaş?

Mama noastră obştească. Biserica, n-a pierdut o haină, ci un frate; l-a furat diavolul şi-l ține acum în iudaism. Ştii cine a furat; îl ştii pe cel furat! Mă vezi pe mine aprinzând cuvântul învățăturii ca pe o făclie, mă vezi căutând şi plân- gând! Şi tu stai, taci şi nu mi-l spui? Ce iertare vei avea? Cum să nu te numere Biserica între cei mai mari duşmani ai ei? Cum să nu te socotească vrăjmaş şi trădător? Dar să nu dea Dumnezeu ca vreunul dintre cei ce aud sfătuirea aceasta să facă vreodată un astfel de păcat, încât să-l trădeze pe fratele său, pentru care a murit Hristos. Hristos Şi-a vărsat sângele pentru el! Tu nu vrei să spui nici un cuvânt pentru el? Nu, vă rog! Dimpotrivă, îndată ce veți pleca de aici, grăbiți-vă să vă duceți la vânătoare! Fiecare dintre voi să-mi aducă un creştin cuprins de această boală! Dar, mai bine spus, să nu dea Dumnezeu să fie atâția bolnavi! Doi sau trei dintre voi, sau chiar zece sau douăzeci, să-mi aducă unul, pentru ca în ziua aceea, văzând vânatul înlăuntrul plaselor, să vă întind mai bogată masa cuvântului. Dacă voi vedea că sfătuirea mea s-a prefăcut în faptă, cu mai multă râvnă voi vorbi pentru vindecarea lor şi mai mare va fi câştigul şi al vostru, şi al lor. Nu stați dar nepăsători! Ci, cu toții, vânați pe cei ce suferă de această boală: femeile pe femei, bărbații pe bărbați, robii pe robi, cei liberi pe cei liberi, copiii pe copii! Aduceți-i aici duminica viitoare, pentru ca să dobândiți laudă şi din partea mea, iar mai înainte de laudele mele să atrageți asupra voastră de la Dumnezeu răsplata cea mare şi nespusă, care depăşeşte în măsură cu mult ostenelile ostenelilor, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să o dobândim cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care Tatălui slavă, împreună cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l II

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

Către cei ce țin postul iudeilor şi către iudei.

A fost rostit cu cinci zile înainte de postul lor,
după ce fusese rostit un alt cuvânt

1. Postul cel nelegiuit şi necurat al iudeilor bate deci la uşă. Să nu vă minunaţi dacă am numit postul acesta necurat, nimic nu-i mai blestemat decât ceea ce se face împotriva voinței lui Dumnezeu, fie jertfă, fie post. Peste cinci zile începe deci postul lor cel nelegiuit. Eu acum zece zile, sau chiar mai multe, luând-o înainte, v-am ținut o cuvântare ca să-i întăresc pe frații voştri, nimeni să nu aducă vina că acest cuvânt al meu n-a fost rostit la timp potrivit, pentru că l-am rostit cu atâtea zile mai înainte. Când vedem că e vorba să ne prindă frigurile sau chiar o altă boală, luând-o înainte, ne întărim cu multe îngrijiri trupul care e pe cale să cadă bolnav şi ne grăbim să-l smulgem, înainte de atacul bolii, din durerile viitoare. Am văzut şi eu că se apropie o boală cumplită, şi am ridicat glasul cu mult înainte ca să îndepărtez răul înainte de a prinde rădăcină. De aceea nu v-am sfătuit chiar în acele zile, pentru ca nu cumva scurtimea vremii să vă împiedice să-i vânați pe frații voştri! V-am dat o lărgime de multe zile, ca să puteți, în toată libertatea, să-i descoperiți pe cei cuprinşi de această boală şi să-i câştigați din nou pentru Biserică. Tot aşa fac şi cei ce pregătesc nunta sau dau ospețe bogate. Vorbesc cu pescarii şi cu vânătorii cu mult timp înainte, nu chiar în ziua nunții şi a ospățului, pentru ca nu cumva scurtimea timpului să fie o piedică pentru pregătirea mesei.

Aveam şi eu de gând să vă întind masa cuvântului meu împotriva nesăbuirii iudeilor! De aceea am vorbit mai înainte cu voi, pescarii, ca să-i pescuiți pe frații voştri mai slabi în credință şi să-i aduceți să asculte cuvintele mele. Pe câți, dar, i-ați pescuit şi-i aveți cu temeinicie în plasele voastre, continuați să-i întăriți cu sfaturi şi îndemnuri. Dar pe cei pe care nu i-ați prins la această bună vânătoare, aveți vreme destulă, aceste cinci zile, ca să-i prindeți în plasele voastre.

Să aruncăm dar plasele învățăturii! Să facem cerc în jurul lor, aşa cum fac câinii de vânătoare, hăituindu-i din toate părțile ca să intre în legile Bisericii. Să le aducem peste ei, dacă vreți, ca pe un vânător iscusit, pe fericitul Pavel, care strigă şi spune: „ Iată, eu, Pavel, vă spun vouă că dacă vă veți tăia împrejur, Hristos nu vă va folosi Ia nimic” . Multe animale sălbatice, ascunse prin tufişuri, la auzul vocii vânătorului, de frică, sar, sunt izgonite de voce şi adeseori, mânate de strigăt, cad în curse, fără voia lor. Tot astfel şi frații voştri; stau ascunşi în iudaism ca într-un tufiş; sunt încredințat că dacă vor auzi glasul lui Pavel, vor cădea cu uşurință în plasele mântuirii şi vor lepăda toată rătăcirea iudaică. Căci nu este Pavel cel ce vorbeşte, ci Hristos mişcă sufletul aceluia. Deci, când îl auzi pe el strigând şi grăind: „ lată, eu, Pavel, vă spun vouă că dacă vă veți tăia împrejur, Hristos nu vă va folosi la nimic” , socoteşte că numai glasul este al lui Pavel, gândul însă şi învățătura sunt ale lui Hristos, Care grăieşte înlăuntrul lui.

Dar poate că cineva ar putea întreba:

- Atât de mare este paguba tăierii-împrejur, încât face nefolositoare întruparea lui Hristos?

- Da, atât este de mare paguba tăierii-împrejur; dar nu din pricina naturii ei, ci din pricina învârtoşării inimii. Era un timp când legea era folositoare şi necesară; acum însă a încetat şi nu mai este de trebuință. Dacă împlineşti Legea Vechiului Testament acum, când i-a trecut vremea, îți faci nefolositor darul lui Dumnezeu. Hristos nu vă va folosi la nimic dacă nu vreți să vă apropiați de El. Să ne închipuim un om închis în temniță, vinovat de adulter şi de alte fapte de

ruşine; şi tocmai când e vorba să fie pedepsit şi să i se aducă sentința de condamnare, vine scrisoarea de la împărat care îi eliberează, fără judecată şi fără cercetare, pe toți cei din închisoare; dar omul nostru nu vrea să se folosească de darul împăratului, ci preferă şi se ambiționează să fie mai degrabă judecat şi pedepsit. Un om ca acesta nu va putea deci să se bucure de darul împăratului, pentru că, cerând el însuşi judecată, sentință şi cercetare, se lipseşte de bunăvoie de iertarea împărătească. Tot aşa s-a întâmplat şi cu iudeii. Să vă explic. Toată firea omenească era vinovată de cele mai ruşinoase păcate. „ Căci toți au păcătuit" , spune apostolul Pavel. Şi erau închişi ca într-o temniță prin blestemul fărădelegii; trebuia să se pronunțe sentința împotriva lor; a venit scrisoare împărătească din ceruri, dar, mai bine spus, a venit însuşi împăratul şi i-a eliberat pe toți din legăturile păcatului, fără cercetare şi fără să le ceară socoteală.

2. Toți cei care au alergat la împărat se bucură de dar, fiind mântuiți prin har; dar cei care vor să se îndreptățească prin lege, vor cădea din har. Căci nici nu vor putea să se bucure de iubirea de oameni a împăratului Hristos, pentru că, ambiționându-se să se mântuiască prin ei înşişi, vor atrage asupra lor blestemul Legii, pentru că „ din faptele Legii nu se va îndreptăți (în fața Lui) nici un trup" . Pentru aceasta spune: „ Dacă vă veți tăia împrejur, Hristos nu vă va folosi la nimic" . Căci cel care se ambiționează să se mântuie prin faptele Legii nu are nici o părtăşie cu harul. Acest lucru lăsându-l Pavel să se înțeleagă, spunea:
„ Dacă este prin har, nu mai este prin fapte; altfel, harul n-ar mai fi har; iar dacă este prin fapte, nu mai este har; altfel, fapta n-ar mai fi faptă" . Şi iarăşi: „ Dacă îndreptățirea este prin Lege, atunci Hristos a murit în zadar" . Şi iarăşi: „ Cei care v-ați îndreptățit prin Lege ați căzut din har" . Ai murit pentru lege, ai ajuns mort, deci nu mai eşti sub jug, nici sub silnicia jugului. Pentru ce dar te ambiționezi să te Supui unor lucruri zadarnice, deşarte?

- Dar pentru care pricină Pavel şi-a pus numele lui în acest text şi n-a spus numai atât: „ Iată, eu vă spun" ?

- Pentru că voia să le aducă aminte de râvna pe care o arătase față de iudaism. El vrea să le spună aşa: „ Dacă aş fi fost dintre neamuri şi n-aş fi cunoscut rânduielile iudaice, poate că cineva ar fi spus că scot din dogmele Bisericii tăierea împrejur, pentru că nu cunosc tăria ei şi pentru că nu vreau să mă supun acestei rânduieli" . Aceasta e pricina pentru care şi-a pus în acest text numele; vrea să le aducă aminte de tot ce a făcut el pentru Lege . Aproape că a spus:
„ Nu fac asta din ură pentru tăierea împrejur, ci în deplină cunoştință de adevăr. Eu, Pavel, spun asta, eu, Pavel, care m-am tăiat împrejur a opta zi, care eram de neam israelit, evreu dintre evrei, din seminția lui Veniamin, după lege fariseu, după râvnă prigonitor al Bisericii, eu, care am intrat în case şi i-am târât pe bărbați şi pe femei şi i-am aruncat în închisoare! Toate acestea pot convinge chiar pe oamenii cei mai îndărătnici că n-am pus această lege mânat de duşmănie, nici de necunoaşterea iudaismului, ci în deplină cunoştință de adevărul cel covârşitor al lui Hristos" .
„ Mărturisesc iarăşi, spune Pavel, oricărui om ce se taie împrejur că este dator să împlinească toată Legea" .

- Dar pentru ce n-a spus: „ dau poruncă" , sau „ poruncesc" , sau „ spun" , ci „ mărturisesc" ?

- Pentru ca să ne amintească prin acest cuvânt de judecata viitoare. Căci unde sunt martori, acolo e judecată, acolo e sentință! înfricoşează deci pe ascultător; îi aminteşte de tronul cel împărătesc

şi-i arată că aceste cuvinte îi vor fi lui martori în ziua aceea, când fiecare va da cuvânt de faptele lui, şi de cele spuse, şi de cele auzite. Aceste cuvinte le-au auzit atunci galatenii! Să le audă şi acum cei ce suferă de aceeaşi boală ca şi galatenii, chiar dacă nu sunt de faţă! Dar, prin voi, să-l audă pe Pavel strigând şi grăind: „ Mărturisesc însă iarăşi oricărui om ce se taie împrejur că este da tor să împlinească toată Legea" .

Să nu-mi spui că tăierea împrejur este numai o poruncă din Lege! Această singură poruncă îţi pune în spatele tău jugul întregii Legi. Când te pui sub tirania Legii vechi într-o singură parte a ei, trebuie să te supui neapărat întregii Legi. Dacă nu o împlineşti în întregime, eşti negreşit pedepsit şi atragi asupră-ţi blestemul. Şi după cum tot trupul unei păsări este prins în laţ dacă îi este prins numai piciorul, tot astfel şi cel care împlineşte o singură poruncă a Legii, fie tăierea împrejur, fie postul, prin această singură poruncă a dat Legii toată libertatea sa, şi nu va putea scăpa de ea atâta vreme cât i se supune chiar într-o singură poruncă. Nu spun aceste cuvinte ca să învinuiesc Legea - ferească Dumnezeu! -, ci pentru că voiesc să arăt bogăţia covârşitoare a harului lui Hristos.

Legea Vechiului Testament nu este împotriva lui Hristos. Cum poate fi când a fost dată de El, când ne-a fost pedagog spre Hristos? Dar sunt silit să spun toate acestea din pricina ambiţiei nelalocul ei a acelora care nu se folosesc de Legea Vechiului Testament cum trebuie. Nu fac eu de ocară Legea Vechiului Testament, ci aceia o ocărăsc, care mai ţin încă poruncile ei, deşi au primit poruncă să se depărteze cu totul de ea şi să se apropie de Hristos. Mărturisesc şi eu că Legea a adus foarte mare folos neamului omenesc, n-aş putea tăgădui nicicând aceasta. Dar tu, care ţii Legea Vechiului Testament când i-a trecut timpul, nu-i îngădui să se arate măreţia folosului ei. După cum pentru un pedagog este cea mai mare laudă când tânărul educat de el e propăşit în virtute şi nu mai are nevoie de supravegherea lui pentru a trăi cu înţelepciune, tot astfel şi pentru Legea Vechiului Testament este cea mai mare laudă când noi nu mai avem nevoie de ajutorul ei. Legea Vechiului Testament ne-a făcut nouă acest bine: ne-a făcut sufletul mai destoinic pentru primirea unei cugetări mai înalte. Astfel, omul care stă lângă Lege, şi nu poate vedea ce este mai înalt decât cele scrise acolo, n-a câştigat mare lucru din Lege. Eu însă, care am părăsit-o şi am alergat spre învăţăturile mai înalte ale lui Hristos, pot să laud Legea mai bine, pentru că ea a făcut din mine un astfel de om, încât am putut să depăşesc micimea celor scrise în Lege şi să mă urc la înălţimea învăţăturii date nouă de Hristos.

Legea Vechiului Testament îi este de mare folos neamului omenesc, cu o condiţie: să ducă la Hristos. Dacă nu face aceasta, ne vatămă, pentru că prin observarea unor porunci mai mici şi prin faptul că ne ţine încă în nenumăratele răniri pricinuite de călcările de porunci, ne lipseşte de folosul unor învăţături mai înalte. Dacă ar fi doi doctori, unul mai slab, iar altul mai bun, şi unul nu l-ar putea izbăvi pe bolnav de dureri cu toate leacurile puse pe răni…….. .

3. … fratele tău, lasă darul tău la altar şi mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău, şi apoi, venind, adu darul tău" . N-a spus: „ Prescurtează jertfa şi apoi du-te!" , ci: „ Lasă să rămână nesăvârşită jertfa şi du-te de te împacă cu fratele tău" . Şi nu numai în acest caz a dat o astfel de poruncă, ci şi în alt caz. Dacă un credincios are femeie necredincioasă, adică păgână, Hristos nu-l sileşte să o lase. „ Dacă are cineva femeie necredincioasă, şi ea va voi să locuiască cu el, să nu o lase . Dar dacă are o femeie desfrânată şi adulteră, nu-l împiedică să o lase. „ Oricine îşi va lăsa femeia sa, în afară de cuvânt de desfrânare, o face să preacurvească" .

Prin urmare, pentru pricină de desfrânare îi este îngăduit să o lase. Ai văzut iubirea de oameni şi purtarea de grijă a lui Dumnezeu? „ Dacă este o păgână, spune El, să nu o laşi! Dar dacă este o desfrânată, nu te opresc să faci asta! Dacă este necredincioasă Mie, spune Domnul, să nu o laşi! Dar dacă te ocărăşte pe tine, nimeni nu te opreşte să o laşi!” . Dumnezeu ne-a cinstit cu o cinste atât de mare, şi noi nu-L învrednicim de o cinste egală, ci lăsăm ca femeile noastre să-L ocărască, deşi ştim că ne aşteaptă nespus de mare chin şi osândă dacă nu purtăm grijă de mântuirea femeilor noastre? De aceea te-a făcut Dumnezeu cap femeii, de aceea Pavel ți-a poruncit: „ Dacă femeile voiesc să învețe ceva, să întrebe acasă pe bărbații lor” , ca să le aduci, ca dascăl, tutore şi apărător, la credință. Noi însă, când timpul slujbei ne cheamă la biserică, nu le sculăm dacă ele trândăvesc. Iar când le cheamă diavolul la trâmbițe, nu le opriți dacă ascultă grabnic glasul lui! Nu vă uitați că robesc unor păcate de necredință, că sunt târâte spre desfrânare! Desfrânatele, desfrânații şi toată ceata de jucători nestatornici aleargă de obicei acolo.

Dar pentru ce vorbesc eu de desfrânările petrecute acolo? Nu te temi că femeia ta are să se întoarcă de acolo cu demonul în ea? N-ai auzit în cuvântarea mea de mai înainte când am arătat că locuiesc duhuri rele şi în sufletele iudeilor, şi în locurile în care se adună? Te întreb: Cum îndrăzneşti să mai vii la adunarea Apostolilor după ce ai dănțuit cu dracii? Cum nu te cutremuri să mai vii şi să te împărtăşeşti de la Sfânta Masă, să te împărtăşeşti cu Cinstitul Sânge după ce ai fost acolo şi te-ai întovărăşit cu cei ce au vărsat Sângele lui Hristos? Nu te cutremuri, nu te temi când săvârşeşti nelegiuire ca aceasta? Nu îți este frică de masa aceasta?

V-am spus aceste cuvinte vouă; voi să le spuneți acelora, iar aceia, femeilor lor: „ Zidiți-vă unul pe altul” . Dacă cel ce suferă de această boală e catehumen, să fie oprit la pragul bisericii; dacă este credincios şi vrea să se împărtăşească cu Sfintele Taine, să fie alungat de la această Sfântă Masă. Nu toate păcatele au nevoie de îndemn şi sfat; sunt unele care trebuie îndreptate prin tăietură grabnică şi foarte iute. După cum rănile mai uşoare se vindecă prin doctorii mai dulci, dar rănile care au dat în putreziciune şi de nevindecat, care macină şi restul trupului, au nevoie de vârful cuțitului şi de foc, tot astfel şi cu păcatele: unele au nevoie de o sfătuire mai îndelungată, altele, de mustrări aspre. De aceea şi Pavel porunceşte să nu întrebuințăm sfatul pentru toate păcatele, ci pe unele să le mustram cu asprime, grăind aşa: „ Pentru care pricină, mustră-i cu asprime” . Îi voi mustra şi eu dar pe aceştia acum cu asprime, pentru ca, ruşinându-se de faptele săvârşite până acum şi osândindu-se pe ei înşişi, să nu se mai lase vătămați de postul cel nelegiuit. Din pricina aceasta şi eu, lăsând deoparte sfatul, mărturisesc şi strig: „ Dacă cineva nu-L iubeşte pe Domnul Iisus Hristos, să fie anatema . Poți aduce o dovadă mai mare că nu-L iubeşti pe Hristos ca atunci când prăznuieşti împreună cu cei ce L-au omorât pe Hristos? Pe aceştia nu-i anatematizez eu, ci Pavel; dar, mai bine spus, nici Pavel, ci Hristos, Care a vorbit prin el şi Care a spus mai înainte: „ Cei ce voiesc să se îndreptățească prin Lege au căzut din har” .
Spuneți-le aceste cuvinte, citiți-le hotărârile! Cu toată râvna izbăviți-i, smulgeți-i din gâtlejul diavolului şi aduceți-mi-i în ziua postului, pentru ca, împlinind şi restul făgăduinței mele, să-L slăvim cu toții cu o gură, împreună cu frații noştri, pe Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, că Lui se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l III

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

Către cei ce postesc Paştele cel dintâi

1. Iarăşi o pricină constrângătoare şi silnică , ce mi-a întrerupt şi mai înainte şirul cuvântărilor mele, îmi cheamă cuvântul şi mă îndepărtează şi astăzi de lupta pe care o începusem cu ereticii anomei. Mă pregatisem să vorbesc din nou dragostei voastre despre slava Celui Unuia Născut. Dar ambiția deşartă a acelora ce voiesc să postească Paştele cel dintâi mă sileşte astăzi să-mi îndrept întregul meu cuvânt de învățătură pentru vindecarea lor. Tot aşa şi păstorul cel bun nu alungă numai lupii, ci tămăduieşte cu toată purtarea de grijă şi oile bolnave. Căci care e câştigul dacă scapă oile din gura fiarelor, dar ele sunt mistuite de boală ? La fel şi un general viteaz nu pune pe goană numai maşinile de război ale duşmanilor, ci înainte de asta adună în jurul său oraşul răzvrătit; că nu va avea nici un folos de biruința din afară, câtă vreme înlăuntrul oraşului este răzvrătire.

Şi ca să cunoşti că nimic nu duce la pieirea unei împărății atât cât răzvrătirile şi luptele cele dinlăuntru asculta ce spune Hristos: „Orice împărăție dezbinată în sine nu va dăinui” . Şi totuşi, ce este mai puternic decât o împărăție ?
Are bani din destul, arme, ziduri, întărituri, număr mare de ostaşi, cai şi multe altele care o fac puternică. Cu toate acestea, o atât de mare putere este doborâtă la pământ dacă se dezbină în sine. Nimic nu slăbeşte atât ca disputele şi cearta, după cum nimic nu întăreşte şi nu împuterniceşte atât cât dragostea şi unirea.
La asta gândindu-se şi Solomon, spunea: „Când fratele e ajutat de frate, este ca o cetate întărită şi ca o împărăție întemeiată”

Ai văzut cât de mare e tăria unirii? Ai văzut câtă vătămare aduce dezbinarea? Când o împărăție se dezbină, este doborâtă la pământ, iar când doi oameni sunt uniți şi legați între ei, sunt mai tari decât un zid.
Ştiu că, prin harul lui Dumnezeu, cea mai mare parte a turmei noastre nu este bolnavă; boala i-a cuprins doar pe câțiva; dar aceasta nu trebuie să ne facă să neglijăm vindecarea lor. De-ar fi bolnavi numai zece, sau numai cinci, sau numai doi, sau chiar numai unul, nici acesta nu trebuie trecut cu vederea. Chiar de este numai unul, chiar de este cel din urmă om, un neluat în seamă, totuşi este fratele nostru, pentru care a murit Hristos. Şi cât de mult îi are la inimă Hristos pe aceşti frați mici şi neluați în seamă! „ Celui ce va sminti pe unul dintr-aceştia mici care cred în Mine, mai de folos îi este să-şi atârne o piatră de moară de gâtul lui şi să se arunce în mare” . Şi iarăşi: „ întrucât n-ați făcut unuia dintr-aceştia prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut” . Şi iarăşi: „ Fiu este voia Tatălui vostru Cel din ceruri, ca să piară vreunul dintr-aceştia mici” , nu e oare nesăbuit ca noi să-i lăsăm în părăsire pe cei mici, când Hristos are atâta grijă de ei? Să nu-mi spui că e (doar) unul! Ci că unul este neglijat, şi că acesta întinde boala şi la ceilalți! „ Puțin aluat dospeşte toată frământătura” , spune Pavel. Neglijarea celor mici, a celor de jos, pierde totul, dărâmă totul. Din pricina aceasta rănile ajung mari; după cum, cu uşurință ajung mici dacă se bucură de îngrijirea cuvenită.

Celor bolnavi am să le spun mai întâi aceasta! nu este un rău mai mare ca cearta, lupta şi dezbinarea în Biserică. nu este un rău mai mare ca tăierea în mai multe bucăți a hainei Bisericii, pe care tâlharii n-au cutezat să o sfâşie. Nu ne sunt oare de ajuns celelalte erezii, de ne mai îmbucătățim şi noi pe noi înşine? Nu-l auzi pe Pavel, care spune: „ Dar dacă vă muşcați unul pe altul şi vă mâncați căutați sa nu vă nimiciți unul pe altul” ? Te întreb: Umbli departe de turmă, şi

nu te temi de lupul care dă târcoale turmei? „ Duşmanul vostru, spune Petru, umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să răpească” . Iată înţelepciune de păstor!

Hristos nici nu l-a lăsat pe duşman înlăuntru între oi, ca să nu înspăimânte turma, dar nici nu l-a dus departe de turmă, ca, prin frica de fiară, să adune toate oile înlăuntru. Nu-L cinsteşti pe Tatăl? Teme-te atunci de duşman! Dacă te desparţi de turmă, te va înhăţa negreşit! Hristos putea să ducă duşmanul departe tare de turmă! Dar ca să te facă să priveghezi, să fii gata de luptă şi să-ti găseşti scăparea necontenit în braţele mamei, l-a lăsat pe duşman să urle pe dinafară, pentru ca aceia dinlăuntru, auzind vocea lui, să se unească şi mai mult şi să se cheme unul pe altul în ajutor. Aşa fac şi mamele cele iubitoare de copii. Când copiii plâng, mamele adeseori îi ameninţă că au să-i arunce în gura lupului; nu ca au să-i arunce, ci ca să-i facă să tacă. De aceea Hristos a făcut totul, ca să trăim în pace şi să fim uniţi unii cu alţii.

2. Pentru aceea şi Pavel, cu toate că avea de adus multe şi mari învinuiri corintenilor, totuşi nu i-a învinuit mai întâi de altceva, ci de dezbinările dintre ei. Putea să-i învinuiască de desfrânare, de mândrie, de judecăţile lor la tribunalele păgâne, de ospeţele de la capiştile idoleşti; de aceea că femeile nu-şi acopereau capetele, iar bărbaţii şi-l acopereau, de dispreţuirea săracilor, de îngâmfarea lor din pricina harismelor date, de învierea trupurilor. Pavel putea să-i mustre pentru toate aceste păcate; totuşi le lasă la o parte, şi-i mustră mai întâi pentru certurile şi dezbinările dintre ei. Păcatul acesta vrea să-l îndrepte mai întâi.

Şi dacă socotiţi că nu vă plictisesc, am să vă arăt chiar prin cuvintele lui Pavel că, deşi putea să-i învinuiască de acele păcate, totuşi n-a căutat să îndrepte alt păcat înaintea acestuia. Că trăiau în desfrânare, ascultă ce zice: „ îndeobşte se aude că la voi este desfrânare” . Că se mândreau şi se socoteau mari, ascultă: „ Unii s-au semeţit, ca şi cum n-aş mai veni la voi” . Că se judecau la tribunalele păgâne: „ îndrăzneşte cineva dintre voi, care are vreo pâră împotriva altuia, să fie judecat înaintea celor necredincioşi?” . Că mâncau cele jertfite idolilor: „ Nu puteţi fi părtaşi la masa Domnului şi la masa demonilor” . Că femeile nu-şi acopereau capetele, ci bărbaţii, ascultă cum îi mustră, zicând: „ Orice bărbat care se roagă sau prooroceşte având ceva pe cap, îşi ruşinează capul lui; iar orice femeie care se roagă sau prooroceşte cu capul neacoperit, îşi ruşinează capul ei” . Că îi dispreţuiau pe săraci, a arătat-o şi pe aceea, spunând: „ Unul este flămând, în timp ce altul se îmbată” ; şi iarăşi: „ Sau dispreţuiţi Biserica lui Dumnezeu şi ruşinaţi pe cei lipsiţi?” . Că toţi umblau după harisme mari şi nimeni nu le primea pe cele mici, spune: „ Oare toţi sunt apostoli? Oare toţi sunt prooroci?” . Că se îndoiau de înviere, spune: „ Dar va zice cineva: Cum înviază morţii? Cu ce trup vin?” .

Cu toate că avea deci de adus atâtea învinuiri, totuşi de nimic nu i-a mustrat mai înainte de a le vorbi despre dezbinarea şi despre certurile dintre ei, ci, chiar de la începutul epistolei, grăieşte aşa: „ Vă rog însă, fraţilor, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toţi să vorbiţi la fel şi să nu fie între voi dezbinări” . Ştia, ştia bine Pavel că acesta era lucrul cel mai grabnic. Desfrânatul, îngâmfatul sau altul, care are un alt păcat, venind des la biserică şi ascultând mereu învăţătura, se izbăveşte de păcatul lui şi-şi recapătă sănătatea; dar cel care se desprinde de Biserică, cel care se depărtează încetul cu încetul de învăţătura Părinţilor, cel care fuge de spitalul cel duhovnicesc, chiar dacă i se pare că e sănătos, va cădea totuşi iute în boală. Pavel a lucrat ca un doctor iscusit, care mai întâi stinge febra bolnavului, şi apoi vindecă rănile şi abcesele: a spulberat mai întâi dezbinarea, şi apoi a vindecat rănile fiecărui mădular. De aceea,

înaintea tuturor vorbeşte de aceasta: să nu se răzvrătească unii împotriva altora, să nu spună că unii sunt ai unui dascăl, iar alții ai altuia, să nu taie în multe părți trupul lui Hristos.

Cuvintele acestea nu le-a spus numai corintenilor, ci şi celor de acum, care suferă de aceeaşi boală ca şi corintenii. Pe ei aş dori să-i întreb: Ce sunt Pastile? Ce este postul cel de patruzeci de zile? Ce este Pastele iudaic şi ce sunt Pastile noastre? Pentru ce Pastile iudaic se săvârşeşte o dată pe an, iar al nostru se săvârşeşte la fiecare slujbă bisericească? Ce înseamnă azima? Ce înseamnă altele, cu mult mai multe, în legătură cu acest subiect? Punându-le aceste întrebări, veți cunoaşte bine ambiția lor deşartă! N-au să poată spune pricina faptelor pe care le săvârşesc, deşi se socotesc mai înțelepți decât toți oamenii, dar nici nu întreabă pe alții, faptă ce merită cea mai grea osândă. Nu ştiu nici ei, nici nu-i ascultă pe cei rânduiți să-i învețe, ci, încrezându-se (doar) în părerile lor, printr-o obişnuință neghioabă, se aruncă în prăpastie.

3. Dar care este cuvântul lor cel înțelept când spunem că greşesc? N-ați ținut şi voi, ne spun ei, mai înainte acest post? Nu ai tu dreptul să-mi spui mie aceasta, ci eu am dreptul să-ți spun că şi noi am postit mai înainte aşa, dar am preferat unirea în locul ținerii timpurilor. Şi ceea ce le spunea Pavel galatenilor, aceea vă spun şi eu acum: „ Fiți ca mine, că şi eu am fost ca voi” . Ce vor să spună aceste cuvinte? Pavel i-a convins să nu se mai taie împrejur, să disprețuiască sâmbetele, zilele şi toate celelalte îndatoriri ale Legii vechi. Apoi, pentru că îi vedea că se tem şi se înfricoşează să nu fie cumva osândiți şi pedepsiți pentru călcare de poruncă, îi sfătuieşte, pe temeiul propriei lui vieți, să aibă încredere, spunându-le: „ Fiți ca mine, că şi eu am fost ca voi” . Am venit eu oare dintre neamuri?, îi întreabă Pavel. Nu cunoşteam eu viețuirea cea după Lege? Nu cunoşteam eu pedeapsa pentru cei ce călcau Legea? Eram „ evreu din evrei după lege, fariseu, după râvnă, prigonitor al Bisericii. Dar cele ce-mi erau câştig, pe acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă” .

Dar pentru ce vorbesc eu de mine însumi? Mai mult de trei sute de Părinți, adunați în țara Bitiniei, au legiuit aceasta . Îi necinsteşti pe toți aceia? Una din două: sau îi acuzi de neştiință, că n-au cunoscut bine lucrurile, sau de laşitate, că le-au cunoscut, dar s-au fățărit şi au trădat adevărul. Când nu ții ce-au legiuit Părinții aceia, nu poți spune altceva despre ei. Dar faptele săvârşite de ei au arătat şi marea lor înțelepciune, şi curajul lor. Credința arătată atunci vădeşte înțelepciunea lor; ea a închis gurile ereticilor şi a sfărâmat ca pe un zid puternic toate uneltirile lor. Iar persecuțiile terminate de curând şi războiul dus împotriva Bisericii le arată curajul.

Ca nişte eroi care au avut nenumărate victorii şi care au primit multe răni, aşa s-au reîntors atunci de pretutindeni apărătorii Bisericilor! Purtau pe ei semnele lui Hristos şi puteau să înşire multele pedepse pe care le-au suferit pentru mărturisirea credinței. Unii puteau vorbi despre muncile din ocne, alții despre confiscarea tuturor bunurilor, alții despre înfometare, alții despre bătăi dese. Unii puteau să arate, pentru Hristos, coaste scrijelite, alții, spate zdrobit, alții, ochi scoşi, alții, altă parte tăiată a trupului lor. Tot Sinodul acela din aceşti atleți era alcătuit, iar după ce au legiuit credința, au legiuit şi aceasta, ca să săvârşim de obşte şi în unire sărbătoarea Paştilor.

Aşadar, oamenii aceştia, care n-au trădat credința în nişte timpuri aşa de grele, aveau ei să se fățărească pentru ținerea zilelor? Vezi ce faci când osândeşti pe atâția Părinți atât de curajoşi şi de înțelepți? Dacă fariseul, care l-a osândit pe vameş, a pierdut toate faptele bune pe care le avea, ce iertare, ce cuvânt de apărare vei avea când te ridici împotriva atâtor învățători, prieteni ai lui

Dumnezeu, şi asta pe nedrept şi cu multă lipsă de judecată? Nu L-ai auzit pe Hristos spunând că „ unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor” ? Dacă acolo unde sunt doi sau trei este Hristos în mijlocul lor, apoi cu mult mai mult a fost în mijlocul acelora care au hotărât şi au legiuit toate, când au fost adunaţi în numele Lui mai mult de trei sute! Nu-i osândeşti numai pe acei Părinţi, ci şi întreaga lume, care a lăudat hotărârea lor! Sau socoteşti oare că iudeii sunt mai înţelepţi decât Părinţii de pe întregul pământ, iudeii, care au căzut din vieţuirea părintească şi nu ţin nici o sărbătoare? La iudei nu este nici azimă, nici Paşti - căci şi aceasta aud pe mulţi spunând, că odată cu azimele sunt Pastile. Dar că nu este la iudei azimă, ascultă pe legiuitor, care spune: „ Nu veţi putea face Pastile în oricare dintre cetăţile voastre pe care Domnul Dumnezeu vi le dă, ci numai în locul în care se va chema numele Lui” , adică în Ierusalim.

Ai văzut că a mărginit sărbătoarea Paştilor la un singur oraş? Apoi a dărâmat acest oraş, pentru ca să-i îndepărteze pe iudei, chiar împotriva voii lor, de această sărbătoare.
Oricine ştie destul de bine că Dumnezeu a văzut mai dinainte cele ce aveau să se întâmple. Dar pentru ce i-a adunat din întreaga lume, când Dumnezeu ştia mai dinainte că oraşul avea să piară? Nu e lămurit că a făcut aceasta pentru că a voit să desfiinţeze sărbătoarea aceea? Dumnezeu a desfiinţat sărbătoarea, şi tu mergi cu iudeii, despre care profetul spune: „ Şi cine este orb, dacă nu slugile Mele? Cine este surd, dacă nu cei ce-i stăpânesc pe ei?” ! Cu cine n-au fost iudeii nişte nerecunoscători şi nişte nesimţitori? N-au fost cu apostolii, cu profeţii, cu învăţătorii lor? Dar pentru ce mai e nevoie să vorbesc de învăţători şi de profeţi, când ei şi-au junghiat chiar pe fiii lor? I-au jertfit pe fiii şi pe fetele lor, demonilor! N-au vrut să ştie de fire, şi voiau să mai ţină Pastele? Spune-mi: Au călcat în picioare înrudirea, n-au mai vrut să ştie de copii, L-au uitat chiar pe Dumnezeu, Care i-a făcut, căci spune Scriptura: „ Pe Dumnezeul Care te-a născut L-ai părăsit şi L-ai uitat pe Dumnezeul Care te hrăneşte” ;

L-au părăsit deci pe Dumnezeu, şi aveau să mai păzească sărbătorile? Cine ar putea-o spune? Pentru aceasta şi Hristos a făcut Pastele cu ei, nu ca să-l facem şi noi cu ei, ci pentru ca să introducă, prin umbră, adevărul. Într-adevăr, Hristos
S-a tăiat împrejur, a păzit sâmbăta, a prăznuit sărbătorile, a mâncat azime şi a făcut toate acestea în Ierusalim; dar noi nu ne mai supunem nici uneia dintre ele. Dimpotrivă, Pavel strigă, zicând: „ Dacă vă veţi tăia împrejur, Hristos nu vă va folosi la nimic” . Iar despre azime, iarăşi: „ Deci să prăznuim nu cu aluatul cel vechi, nici cu aluatul răutăţii şi al vicleniei, ci cu azimele curăţiei şi ale adevărului” .
Azimele noastre nu sunt făină muiată, ci vieţuire curată şi viaţă virtuoasă.

4. - Dar pentru care pricină a prăznuit Hristos Pastele cu iudeii?
- Pastele cel vechi era tipul Paştelui ce avea să fie; de aceea trebuia ca adevărul să urmeze tipului. Mai întâi a arătat umbra, apoi a introdus adevărul în timpul Cinei celei de Taină. Iar când adevărul a fost introdus, umbra se ascunde şi nu mai are rost. Nu-mi pune mie înainte că Hristos a prăznuit Pastele cu iudeii, ci arată-mi mie că Hristos a poruncit să prăznuieşti Pastele cu iudeii! Eu îţi voi arăta contrariul! Îţi voi arăta nu numai că n-a poruncit să ţinem Pastele iudeilor, ci, dimpotrivă, ne-a eliberat de nevoia aceasta. Ascultă ce spune Pavel: „ Ţineţi zile şi luni şi timpuri şi ani? Mă tem pentru voi, ca nu cumva să mai fi ostenit în zadar la voi” . Şi iarăşi: „ Ori de câte ori veţi mânca pâinea aceasta şi veţi bea paharul acesta, moartea Domnului o vestiţi” .

Când Pavel a spus: „ ori de câte ori” , a dat libertate celui ce se apropie de Sfânta Împărtăşanie să se împărtăşească ori de câte ori vrea, izbăvindu-l de orice respectare a zilelor. Nu-i acelaşi lucru Paştile şi postul cel de patruzeci de zile. Altceva sunt Paştile, şi altceva postul cel de patruzeci de zile. Postul cel de patruzeci de zile e o dată pe an, iar Paştile, adică săvârşirea Euharistiei, de trei ori pe săptămână, uneori chiar de patru ori pe săptămână, dar, mai bine spus, ori de câte ori voim. Căci Pastile nu sunt post, ci săvârşirea Sfintei Euharistii, sunt jertfa care se săvârşeşte la fiecare Liturghie.

Şi că acest înţeles îl are cuvântul Paşti, ascultă-l pe Pavel, care spune: „ Paştile nostru, Hristos, pentru noi S-a jertfit” ; şi: „ Ori de câte ori veţi mânca pâinea aceasta şi veţi bea paharul acesta, vestiţi moartea Domnului” . Paştile dar, adică Sfânta Euharistie, este vestirea morţii Domnului. Sfânta Jertfă săvârşită astăzi şi cea săvârşită ieri şi cea săvârşită în fiecare zi este la fel şi aceeaşi cu cea săvârşită în ziua aceea a Sâmbetei! Întru nimic nu este mai cinstită aceea decât aceasta, întru nimic nu este mai prejos aceasta decât aceea, ci e una şi aceeaşi, la fel de înfricoşătoare şi de mântuitoare.

- Dar pentru ce postim aceste patruzeci de zile?, mă poate întreba cineva.

- În vechime mulţi se apropiau de Sfintele Taine fără nici o pregătire, la întâmplare, şi mai ales în acest timp în care Hristos ni le-a dat. Părinţii, dându-şi seama de vătămarea ce o are cineva când se apropie nepregătit de Sfintele Taine, s-au adunat şi au rânduit patruzeci de zile de post, de rugăciuni, de ascultare a sfintei slujbe şi a predicii, de venire deasă la biserică, pentru ca în aceste zile toţi să ne curăţim cu toată grija prin rugăciuni, prin milostenii, prin post, prin slujbe de toată noaptea, prin lacrimi, prin spovedanie şi prin toate celelalte, şi astfel, după puterea noastră, să ne apropiem cu conştiinţa curată de Sfintele Taine.
Prin rânduiala aceasta, postul de patruzeci de zile a căpătat tăria unei obişnuinţe şi astfel Părinţii au făcut o faptă mare.

Şi iată care! Un an întreg strig şi predic postul, şi nimeni nu dă ascultare spuselor mele. Dar când vine timpul postului de patruzeci de zile, nu mai e nevoie nici de îndemn, nici de sfat, atunci chiar cel mai leneş se trezeşte, căci timpul sfătuieşte şi-l îndeamnă.
Dacă te va întreba vreun iudeu sau vreun păgân pentru ce posteşti, să nu-i spui că posteşti pentru Paşti, nici pentru cruce, pentru răstignirea Domnului, căci îi dai prilej de atac. Căci noi nu postim nici pentru că se apropie Pastile, nici pentru că vine ziua crucii, a răstignirii Domnului, ci postim pentru păcatele noastre, pentru că avem de gând să ne împărtăşim cu Sfintele Taine. Pastile nu-s pricină nici de post, nici de jale, ci de bucurie şi veselie. Crucea a pierdut păcatul, a curăţit lumea, a pus capăt unei vechi duşmănii, a deschis porţile cerului, i-a făcut prieteni pe cei urâţi, a înălţat iarăşi la cer firea noastră şi a aşezat-o de-a dreapta Tatălui. Aşadar, nu trebuie să jelim, nici să ne posomorâm, ci să ne veselim şi să ne bucurăm de toate acestea. Pentru aceasta şi Pavel spune: „ Mie însă să nu-mi fie a mă lăuda decât în crucea Domnului nostru Iisus Hristos” . Şi iarăşi: „ Dumnezeu îşi arată dragostea Lui faţă de noi prin aceea că, încă fiind noi păcătoşi, Hristos a murit pentru noi” . Iar Ioan spune aşa: „ Căci aşa a iubit Dumnezeu lumea…” .

- Spune-mi, cum?

- Le-a lăsat pe toate celelalte la o parte, şi a pus crucea. Căci după ce a spus:
„ Aşa a iubit Dumnezeu lumea” , a adăugat: „ încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca să se răstignească, pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viată veşnică” .
Prin urmare, dacă ea, crucea, este pricină de dragoste şi de laudă, să nu spunem că jelim pentru ea. Nu jelim pentru ea. Doamne fereşte!, ci pentru păcatele noastre. De aceea postim!

5. Catehumenul nu prăznuieşte niciodată Paştile, deşi posteşte în fiecare an, pentru că nu se împărtăşeşte cu Sfintele Taine. După cum cel care nu posteşte prăznuieşte Pastile dacă se apropie cu conştiința curată de Sfintele Taine, fie că se împărtăşeşte astăzi, mâine, oricând. Apropierea cea mai bună de Sfintele Taine nu se judecă prin ținerea timpurilor sărbătorilor, ci prin conştiința curată, noi însă facem dimpotrivă: nu ne curățăm cugetul; iar dacă ne apropiem de ziua aceea, socotim că prăznuim Pastile, deşi suntem plini de nenumărate păcate. Dar nu trebuie să facem aşa, nu trebuie!

Dacă te împărtăşeşti chiar în Sâmbăta Mare cu conştiința necurată, ai pierdut tot rodul împărtăşirii, ai plecat de la Biserică fără să fi prăznuit Pastile. Şi, dimpotrivă, dacă te împărtăşeşti chiar astăzi, fiind spălat de păcate, prăznuieşti aşa cum se cuvine Pastile.
Ar trebui să aveți mare purtare de grijă şi mare străduință nu la respectarea timpurilor sărbătorilor ca timp potrivit de împărtăşire, ci la chipul cum vă apropiați de Sfânta Împărtăşanie. Şi dacă acum voiți mai bine să suferiți orice decât să vă schimbați obişnuința de a posti în aceste patruzeci de zile, tot astfel ar trebui să nu aveți în vedere deloc timpul sărbătorilor ca timp de împărtăşire, ci să voiți mai bine să suferiți şi să faceți orice pentru ca să nu vă apropiați de Sfintele Taine plini de păcate. Dumnezeu n-a spus nici un cuvânt despre timpuri şi nici despre o astfel de respectare a lor! Ascultă-L ce spune când îi judecă pe oameni: „ M-ați văzut flămând şi M-ați hrănit; însetat şi Mi-ați dat de am băut; gol şi M-ați îmbrăcat” . Iar pe cei din stânga îi învinuieşte că au făcut contrariul. Şi iarăşi, aducând pe altul înaintea Sa, îl osândeşte pentru răutatea şi neomenia lui, spunându-i: „ Slugă vicleană, toată datoria aceea ți-am iertat-o; nu se cuvenea ca şi tu să ai milă de semenul tău, cum am avut şi eu milă de tine?” . La fel şi cu fecioarele cele nebune; nu le-a primit în cămara de nuntă pentru că nu aveau untdelemn în candele . Pe un altul l-a aruncat în întunericul cel mai dinafară pentru că a intrat la ospățul de nuntă fără haină de nuntă, pentru că a intrat îmbrăcat cu haine murdare, acoperit de desfrânare şi necurăție. Dar nimeni n-a fost osândit vreodată, nici n-a fost învinuit că a făcut Paştile în cutare sau cutare lună.

Dar pentru ce vorbim de noi, care suntem izbăviți de o silnicie ca aceasta, de noi, care viețuim sus, în ceruri, unde nu sunt nici luni, nici soare, nici lună, nici ani? Căci, daca ai vrea să judeci bine lucrurile, nici chiar la iudei nu se face mare caz de timpul serbării Paştelui, ci se pune mai mult preț pe locul unde se prăznuieşte Paştele, pe Ierusalim, decât pe timp. Nişte oameni s-au apropiat de Moise şi l-au întrebat: „ Noi nu suntem necurați la suflet; cum să facem ca să nu fim lipsiți de darurile Domnului?” . La această întrebare, Moise le-a răspuns: „ Stați aici, şi voi aduce lucrul acesta la cunoştința lui Dumnezeu” . După ce L-a întrebat pe Dumnezeu, a adus legea aceasta, care spune: „ Dacă cineva este necurat la suflet sau este in călătorie lungă şi nu poate face Paştile în întâia lună, să le facă în a doua” .

Deci, în vremea iudeilor, pentru ca să prăznuiască Paştele la Ierusalim, nu se ținea seamă de timpul când trebuia săvârşit! Dar tu, pentru ce nu pui unirea şi înțelegerea din Biserică mai

presus de timpul săvârşirii Paştilor? Pentru ce, ca să pari că ţii ziua, o necinsteşti pe maica noastră de obşte a tuturor, pentru ce împărţi în două Sfânta Biserică? Cum mai poţi fi vrednic de iertare, când preferi să săvârşeşti păcate atât de mari pentru nimic?
Dar pentru ce să vorbim de iudei, când nici nouă, oricât am voi şi oricât ne-am strădui, nu ne este cu putinţă să prăznuim Paştile în ziua în care a fost răstignit Hristos. Şi asta se vede din următoarele: Chiar dacă iudeii n-ar fi fost călcători de Lege, nici nerecunoscători, nici nesimţitori, nici leneşi, nici dispreţuitori, chiar dacă nu s-ar fi depărtat de vieţuirea strămoşilor lor, ci ar fi păstrat-o cu toată grija şi acum, nici aşa nu ne-ar fi fost cu putinţă să le urmăm lor şi să prăznuim chiar ziua în care Hristos a fost răstignit şi a săvârşit Paştele.
Să vă explic de ce nu. Când Domnul a fost răstignit, era ziua întâi a azimelor şi era vineri. Or, este cu neputinţă ca totdeauna să cadă amândouă în acelaşi timp. Iată, de pildă anul acesta, ziua întâi a azimelor cade duminica; şi este necesar să postim toată săptămâna; trece deci timpul când a pătimit Domnul, trece timpul când a fost răstignit şi a înviat, şi noi continuăm să postim. Şi de multe ori s-a întâmplat aşa, ca noi să postim după ce a fost răstignit şi a înviat, pentru că nu se terminase încă săptămâna. Prin urmare, nu se ţine seamă deloc de timpul când au avut loc aceste fapte.

Să nu ne mai ambiţionăm deci şi nici să nu mai spunem: Am postit atâta vreme, şi acum să schimb ziua de prăznuire? Tocmai pentru asta schimb-o! Întoarce-te la Biserică, maica ta, pentru că ai fost despărţit atâta vreme de ea! Nimeni nu spune: îmi e ruşine să mă împac acum, pentru că am dus-o atâta vreme în duşmănie! Nu e ruşine să te schimbi în mai bine, ci să stărui într-o ambiţie deşartă. Asta i-a pierdut pe iudei! Au fost târâţi spre necredinţă, pentru că totdeauna căutau să ţină vechea obişnuinţă.

Dar pentru ce vorbesc eu de post şi de ţinerea zilelor? Pavel nu înceta de a păzi Legea, de a îndura multe osteneli pentru ea, de a face multe călătorii; a suferit apoi şi alte multe necazuri şi îi întrecea pe toţi cei de o vârstă cu el în păzirea cu stricteţe a vieţuirii celei după Lege. Cu toate acestea, după ce ajunsese pe culmea acelei vieţuiri, s-a schimbat îndată când a văzut că le făcea pe toate spre pierderea şi vătămarea lui. Nu şi-a spus: „ Pentru ce să fac asta? Să zădărnicesc atâta râvnă? Să pierd atâta osteneală?” . Dimpotrivă, tocmai pentru aceea s-a schimbat mai repede, pentru ca să nu mai rămână în aceeaşi pagubă; a dispreţuit îndreptăţirea prin lege, ca să primească îndreptăţirea prin credinţă. Şi strigă Pavel, zicând: „ Cele ce-mi erau câştig, pe acelea le socotesc pagubă pentru Hristos” .

Iar Domnul spune: „ Dacă-ţi aduci darul tău la altar şi acolo îţi aduci aminte că ai ceva împotriva fratelui tău, mergi, împacă-te mai întâi cu fratele tău, şi apoi, venind, adu darul tău!” . Ce spui? Dumnezeu nu-ţi îngăduie să-I aduci jertfă
până ce nu te împaci cu fratele tău, dacă are ceva împotriva ta, şi mai îndrăzneşti şi mai stărui să te apropii de Dumnezeieştile Taine când întreaga Biserică şi atâţia Părinţi au ceva împotriva ta, îndrăzneşti să te apropii fără să pui capăt urii acesteia deşarte? Cum poţi săvârşi Paştile cu un astfel de suflet? Cuvintele acestea nu le spun numai celor care ţin Pastile cu iudeii, ci şi vouă, celor sănătoşi, pentru ca pe toţi pe care-i vedeţi că au această boală să-i adunaţi cu toată grija şi cu toată bunătatea şi să-i readuceţi în biserică. De se împotrivesc, de sar, de fac altceva, să nu ne lăsăm până ce nu-i înduplecăm, nimic nu este egal păcii şi unirii. Pentru aceasta episcopul, când intră în biserică, nu se urcă pe tronul acesta până ce mai întâi nu vă urează: pace; iar când se scoală pentru a vă spune cuvântul de învăţătură, nu şi-l începe până ce mai întâi nu spune tuturor:

pace. Preoții, când au să binecuvânteze, vă urează mai întâi: pace, şi apoi încep binecuvântarea. Diaconul, când porunceşte să ne rugăm împreună cu ceilalți, ne porunceşte în rugăciunea lui să cerem înger de pace, să cerem ca toate cele puse înainte să fie cu pace; iar când vă dă drumul de la această slujbă bisericească, vă urează spunându-vă: „ Mergeți în pace!” .

În general vorbind, nu e cu putință să spunem ceva sau să facem ceva fără pace. Pacea este mama şi hrănitoarea noastră, aceea care ne încălzeşte cu multă grijă. Când vorbesc de pace, nu mă gândesc la salutarea aceasta pe care o rostim cu buzele, nici la pacea ce o avem cu oamenii de pe urma invitării la mese şi ospețe, ci mă gândesc la pacea cea după Dumnezeu, pace care izvorăşte din unirea cea duhovnicească. Pacea aceasta mulți o strică acum; aceştia, din pricina unei ambiții deşarte, slăbesc credința noastră şi o întăresc pe cea iudaică; îi socotesc dascăli mai vrednici de credință pe iudei decât pe Părinții noştri şi întreabă pe omorâtorii lui Hristos când trebuie să prăznuiască Paştile. Poate fi oare o prostie mai mare ca aceasta? Nu ştii că Paştele iudaic este închipuire, iar al nostru, adevăr?

Să-ti spun cât e de mare deosebirea dintre unul şi altul! Paştele iudaic a oprit moartea trupească; Paştele nostru a pus capăt urgiei lui Dumnezeu pornită asupra întregii lumi. Acela a izbăvit atunci de Egipt; acesta a scăpat lumea de slujirea la idoli. Acela l-a înecat pe Faraon, acesta, pe diavolul. După acela Palestina, după acesta, cerul.
Pentru ce stai lângă opaiț, când S-a ivit Soarele? Pentru ce vrei să te hrăneşti cu lapte, când ti se dă hrană tare? Ai fost crescut cu lapte tocmai pentru ca să nu rămâi la lapte! Ți s-a arătat opaițul tocmai pentru ca să fii povățuit spre Soare. Să nu ne mai întoarcem dar la cele de mai înainte, când au venit la noi cele mai desăvârşite! Nici să mai ținem (cu strictețe) zilele, timpurile şi anii, ci să urmăm cu sârguință totdeauna şi în orice împrejurare Biserica, punând mai presus de toate dragostea şi pacea. Chiar dacă ar greşi Biserica, totuşi n-ar fi o faptă atât de mare prăznuirea Paştilor exact la vremea când a avut loc, cât păcat şi câtă pagubă avem de pe urma împărțirii şi dezbinării acesteia.

Acum dar nici un cuvânt n-am să mai spun despre timpul de prăznuire, pentru că, după cum am dovedit, nici Dumnezeu nu-i dă vreo importanță! Ci un singur lucru cer: să facem totul în pace şi în înțelegere, pentru ca nu cumva în timp ce postim noi şi tot poporul, în timp ce preoții fac rugăciuni de obşte pentru întreaga lume, tu să stai acasă şi să petreci îmbătându-te pentru că prăznuieşti Paştile! Gândeşte-te cât de diavolească este lucrarea aceasta! Nu faci numai un păcat, nici două, nici trei, ci cu mult mai multe! Acest lucru te desparte de turmă, te face să-i osândeşti pe atâția Părinți, te face ambițios, te împinge spre iudaism, te face pildă de sminteală şi pentru cei ai tăi, şi pentru cei străini. Cum vom putea să-i ținem de rău pe aceia că rămân acasă, când tu alergi la iudei? Nu săvârşeşti numai acest păcat, ci-ți pricinuieşti şi mare vătămare când în vremea acestui post nu te bucuri nici de ascultarea Scripturilor, nici de slujbele din biserică, nici de binecuvântările preoților, nici de rugăciunile în comun; ci te temi şi tremuri ca să nu fii prins asupra faptului, ca un străin şi unul de alt neam, când ar trebui ca îndeobşte cu Biserica să le prăznuieşti pe toate cu îndrăznire, cu plăcere, cu bucurie şi cu toată libertatea.

Nici Biserica nu cunoaşte timpul exact al prăznuirii Paştilor. Dar pentru că toți Părinții din diferite locuri au hotărât să se adune în sinod şi au rânduit această zi, Biserica, ea, care cinsteşte totdeauna înțelegerea şi iubeşte unirea, a primit ce s-a hotărât.
V-am arătat îndeajuns, în cele spuse până acum, că nici eu, nici voi, nici altcineva nu poate arăta

cu precizie ziua Domnului. Aşadar, să nu ne luptăm cu umbrele, nici să ne pricinuim pagube mari ambiționându-ne pentru nişte lucruri de mică însemnătate. Nu e păcat să posteşti în cutare sau cutare vreme, ci e păcat de neiertat, vrednic de osândă şi aducător de multă pedeapsă, să dezbini Biserica, să pricinuieşti certuri în sânul ei, să dai naştere la discordie, să te lipseşti continuu de slujba din Biserică.

Ar trebui să spun chiar mai multe decât atât, dar sunt de ajuns acestea pentru cei ce le ascultă cu luare-aminte; cei ce nu le ascultă nu vor câştiga nimic, chiar dacă aş vorbi mai mult decât atât. De aceea, pun aici capăt cuvântului meu. Să ne rugăm dar cu toții îndeobşte ca să se întoarcă frații noştri la noi, să îmbrățişeze pacea şi să alunge ambiția deşartă. Să-şi râdă de răceala ce le-a cuprins inima, să fie însuflețiți de gânduri înalte şi mari şi să se elibereze de grija ținerii zilelor, pentru ca toți, într-un gând şi cu o gură, să slăvim pe Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l IV

din “Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei”
Ed. IBMBOR - 2007

Către iudei, la trâmbițele Paştelui lor.
A fost rostit în Antiohia în Marea Biserică

1. Iarăşi nefericiții şi mai ticăloşi decât toți oamenii iudei au să postească, şi iarăşi e nevoie să întărim turma lui Hristos! Aşa fac şi păstorii! Atâta vreme cât nici o fiară sălbatică nu le supără turma, se aşează la umbră de stejar sau de molift şi cântă din fluier, lăsând oile să pască în toată voia; dar când simt că se apropie lupii, aruncă îndată fluierul şi pun mâna pe praştie, lasă fluierul şi se înarmează cu ciomege şi pietre; stau în fruntea turmei, scot strigăte puternice, ce se aud până departe, şi de multe ori alungă fiara cu glasul, înainte de a arunca pietrele. Tot aşa şi eu: zilele trecute săream ca într-o livada vorbindu-vă din Sfintele Scripturi; n-am rostit nici un cuvânt de luptă, pentru că nimeni nu ne supăra. Dar astăzi c nevoie să lupt şi să mă războiesc pentru că iudeii, care sunt mai cumpliți decât lupii, au să dea târcoale oilor noastre. E nevoie să lupt, pentru ca nimeni să nu cadă în gura fiarei.

Să nu vă minunați daca mă înarmez de pe acum şi vă întăresc sufletele voastre cu mai mult de zece zile înainte de începutul postului iudeilor. Aşa fac şi plugarii cei îndrăgostiți de muncă. Când au un pârâu în vecinătate, care le strică semănăturile, nu înalță malurile pârâului când el vine mare şi se revarsă, ci, înainte, de umflarea apelor, ridică stăvilare, fac şanțuri de scurgere şi se pregătesc cum ştiu mai bine pentru preîntâmpinarea râului. Când pârâul este potolit şi mic, îl poți cu uşurința îndrepta pe unde vrei; dar când se umflă şi când apele lui vin cu furie la vale, atunci nu mai poți sta cu uşurință înaintea lui. De aceea, luând măsuri de apărare, plugarii preîntâmpină râul cu mult înainte. Tot aşa obişnuiesc să facă şi ostaşii, şi corăbierii, şi secerătorii.

Ostaşii, cu mult înainte de începerea luptei, curăță platoşele, examinează scuturile, pregătesc frâiele, hrănesc caii cu deosebită grijă şi-şi rostuiesc bine toate armele. Corăbierii, înainte de a pomi cu corabia în larg, repară carena; reînnoiese pereții, răzuiesc lopețile, dreg pânzele şi pun în rânduiala toate celelalte lucruri trebuincioase ale corăbiei. Secerătorii, cu multe zile înainte de seceriş, îşi ascut secerile, pregătesc aria, boii şi căruțele şi tot ce le trebuie pentru seceriş. Şi orice om face pregătiri înainte de începerea lucrului său, pentru ca, atunci când vine timpul lucrului, să-şi împlinească treaba cu uşurință.

Pe aceştia dar îi imit şi eu. Vă întăresc cu multe zile înainte sufletele voastre, rugându-vă să fugiți de postul acesta blestemat şi nelegiuit al iudeilor. Să nu-mi spui mie că iudeii postesc, ci arată-mi dacă fac aceasta după voia lui Dumnezeu! Dacă nu-i aşa, atunci postul lor e mai nelegiuit decât beția. Nu trebuie să ne uităm numai la faptele lor, ci trebuie să cercetăm şi pricina pentru care săvârşesc aceste fapte.
O faptă săvârşită după voia lui Dumnezeu, chiar dacă pare rea, este cea mai bună faptă dintre toate; şi, dimpotrivă, o faptă săvârşită împotriva voii lui Dumnezeu şi împotriva hotărârii Lui, chiar dacă pare a fi foarte bună, este cea mai rea şi cea mai nelegiuită dintre toate faptele. De ucide cineva după voia lui Dumnezeu, uciderea aceea este mai bună decât iubirea de oameni; de cruță pe cineva şi se milostiveşte împotriva hotărârii lui Dumnezeu, cruțarea aceea este mai

nelegiuită decât uciderea. Căci nu faptele în sine fac ca ele să fie bune sau rele, ci hotărârea lui Dumnezeu.

2. Şi ca să cunoşti că acesta-i adevărul, ascultă! Odinioară Ahab l-a luat prizonier pe un împărat al sirienilor; împotriva hotărârii lui Dumnezeu l-a lăsat în viață, l-a pus alături de el şi l-a eliberat cu multă cinste. Apoi, venind un
profet, a zis semenului său: „ Cu cuvântul Domnului, loveşte-mă! Şi n-a vrut omul să-l lovească. Şi i-a spus: Pentru că n-ai ascultat de glasul Domnului iată că, plecând de la mine, te va mânca un leu. Şi a plecat de la el şi l-a găsit pe el un leu şi l-a ucis pe el. Şi a găsit un alt om şi i-a zis: Loveşte-mă! Şi l-a lovit pe el omul, şi l-a rănit, şi profetul şi-a legat fața lui" . Poate fi oare ceva mai ciudat? Cel care l-a lovit pe profet a scăpat, iar cel care l-a cruțat a fost pedep- sit, ca să afli că nu trebuie să iscodeşti firea celor ce se fac atunci când porunceşte Dumnezeu, ci trebuie numai să te supui.

Pentru ca omul cel dintâi să nu se sfiiască de profet, acesta nu i-a spus numai atât: „ loveşte-mă" , ci: „cu cuvântul Domnului" , adică: „ Dumnezeu a poruncit, nu întreba mai mult! Împărat este cel ce legiuieşte! Teme-te de dregătoria Celui ce porunceşte şi supune-te cu toată râvna!" . Dar n-a vrut să asculte; de aceea i-a dat cea mai grea pedeapsă, pentru ca prin pățania lui să-i învețe pe cei de mai târziu să se supună şi să asculte de poruncile lui Dumnezeu.

Dar când cel de-al doilea om l-a lovit pe prooroc şi l-a rănit, acesta şi-a legat capul cu o faşă şi şi-a acoperit ochii, ca să nu fie cunoscut. Pentru ce a făcut aşa? Avea să mustre pe împărat şi să rostească hotărârea de osândire împotriva lui pentru că-l lăsase în viață pe împăratul sirienilor. împăratul Ahab, pentru că era necredincios, nu-i putea suferi pe prooroci. Din pricina aceasta profetul, pentru ca nu cumva să-l alunge îndată ce l-ar vedea şi, alungându-l, să nu mai poată să-l mustre, îşi ascunde fața şi istorisirea pricinii, pentru ca să poată vorbi liber şi să-l facă pe împărat să mărturisească ceea ce voia. Când împăratul a trecut pe lângă el, l-a strigat şi a zis: „ Robul tău a ieşit cu oastea la război; şi, iată, un om l-a adus la mine pe un alt om şi mi-a zis: „ Păzeşte-mi-l! Şi dacă va fugi, sufletul tău va fi pentru sufletul lui, sau vei plăti un talant de argint" . Şi s-a întâmplat că robul tău uitându-se încoace şi încolo, iată, acela nu mai era. Şi a zis către
el împăratul lui Israel: „ Iată, singur ți-ai dat hotărârea!" . Şi s-a grăbit profetul şi şi-a luat faşă de la ochii lui, şi l-a cunoscut pe el împăratul lui Israel că era din fiii profeților. Şi proorocul a grăit împăratului: „ Acestea zice Domnul: Pentru că ai slobozit din mâna ta pe un om vrednic de moarte, sufletul tău pentru sufletul lui şi poporul tău pentru poporul lui" .

Vezi dar că nu numai Dumnezeu, ci şi oamenii dau această hotărâre? Vezi că şi ei nu se uită la fapte în sine, ci la scopul lor şi la pricinile lor? Iată, împăratul îi spune: „ Singur ți-ai dat hotărârea! Trebuie să mori! Ai ucis! Eşti un ucigaş pentru că ai eliberat pe un duşman" . Aceasta a fost pricina că profetul şi-a acoperit fata cu faşă şi că a adus spre judecată o pricină străină, pentru ca împăratul să dea cu dreaptă judecată sentința. Ceea ce a şi făcut. După ce împăratul l-a osândit, profetul şi-a luat de pe față faşă şi a zis: „ Pentru că ai slobozit din mâna ta pe un om vrednic de moarte, sufletul tău pentru sufletul lui şi poporul tău pentru poporul lui" . Ai văzut ce pedeapsă a primit iubirea de oameni? Ai văzut ce osândă a suferit cruțarea fără socoteală a vieții unui om? Acesta, care a salvat viața unui om, este pedepsit, iar celălalt, care a ucis, este lăudat. Finees a săvârşit două omoruri într-o clipită de vreme; a ucis un bărbat şi o femeie, şi a fost

cinstit cu preoţia . Astfel, prin aceste omoruri, nu numai că nu şi-a mânjit mâna cu sânge, ci, dimpotrivă, şi-a făcut-o şi mai curată.

3. Să examinăm dar şi postul acesta al iudeilor folosindu-ne de acest îndreptar. Dacă n-am face aşa, ci am judeca faptele în ele însele, ar ieşi mare încurcătură şi mare tulburare. Hoţilor, jefuitorilor de morminte şi şarlatanilor li se scrijelesc coastele; mucenicii îndură şi ei aceleaşi suferinţe. Faptele sunt la fel, dar pricina şi gândul cu care sunt săvârşite sunt deosebite. Din pricina aceasta, mare este prăpastia între o suferinţă şi altă suferinţă. După cum atunci când e vorba de chinuirea hoţilor nu cercetăm numai chinurile, ci înainte de asta cercetăm gândul şi pricina pentru care se săvârşesc aceste chinuri - căci pe mucenici îi iubim nu pentru că sunt chinuiţi, ci pentru că sunt chinuiţi pentru Hristos; iar pe hoţi îi urâm nu pentru că sunt munciţi, ci pentru că sunt munciţi pentru răutatea lor -, tot astfel judecă-l şi pe omul care posteşte! Dacă-l vezi că posteşte pentru Dumnezeu, laudă-i fapta! Dar dacă-l vezi că face asta împotriva voinţei lui Dumnezeu, fugi de el şi urăşte-l mai mult decât pe cei beţivi şi pe cei stricaţi.
Când e vorba însă de postul iudeilor, trebuie căutată nu numai pricina postului lor, ci şi locul şi timpul postului lor. Dar, mai bine spus, înainte de a mă adresa iudeilor, doresc să vorbesc creştinilor noştri, care par că stau alături de noi, dar practică obiceiuri iudaice şi luptă pentru ei. Pe aceştia îi socot pentru asta vrednici de mai mare osândă decât toţi iudeii. Şi vor fi de aceeaşi părere cu mine nu numai oamenii înţelepţi şi cu mai multă minte, ci şi cei care au o fărâmă de judecată şi de minte. Ca să dovedesc asta n-am nevoie de iscusinţă de vorbire, nici de probe, nici de fraze lungi. Este de ajuns să le pun o simplă întrebare şi să-i prind din răspuns. Îl voi întreba pe fiecare dintre cei ce au această boală: Eşti creştin? Atunci, pentru ce îţi sunt dragi obiceiurile iudaice? Eşti iudeu? Atunci pentru ce stânjeneşti Biserica? Persul nu gândeşte oare cum gândesc perşii? Barbarii nu iubesc oare obiceiurile barbarilor? Noi, locuitorii ţării romeilor, nu ne iubim oare statul nostru?

Dacă ar fi prins unul dintre cei ce locuiesc la noi că simte şi gândeşte ca un pers sau ca un barbar, că ne trădează patria, spune-mi, n-ar fi îndată osândit fără cuvânt şi fără cercetare, chiar dacă ar aduce mii de dovezi în apărare? Dacă printre perşi şi barbari s-ar găsi unul care să trăiască după legile romeilor şi să lucreze pentru ei, spune-mi, n-ar păţi la fel? Cum dar mai pretinzi tu să te mântui, când duci viaţa cea nelegiuită a iudeilor? Este oare mică deosebirea dintre noi şi iudei?

Este oare vorba de lucruri de mică importanţă ca să crezi că este una şi aceeaşi în a fi şi cu ei, şi cu noi? Pentru ce amesteci cele ce nu se pot amesteca? Iudeii L-au răstignit pe Hristos, Căruia tu I te închini! Vezi cât de mare este deosebirea? Cum alergi tu, care spui că te închini Celui răstignit, la cei ce L-au omorât? Oare eu am introdus această lege despre crime şi acest fel de învinuire? Oare nu Scriptura se foloseşte de acest fel de limbaj când le vorbeşte? Ascultă ce le spune Ieremia: „ Duceţi-vă la Chedar şi vedeţi! Trimiteţi în insulele Chitim şi cunoaşteţi dacă s-au făcut unele ca acestea" .

- Ce anume?

- „ Oare şi-au schimbat păgânii dumnezeii lor, măcar că aceia nu sunt dumnezei? Dar voi aţi schimbat slava voastră cu aceea de care nu vă veţi folosi" . N-a spus: „ Aţi schimbat pe Dumnezeu" , ci: „ slava" . Cu alte cuvinte le spune aşa: „ Ei, care se închină la idoli, care slujesc demonilor, atât ţin la rătăcirea lor, încât nici nu vor să-şi părăsească idolii şi să treacă la adevăr;

dar voi, care vă închinaţi adevăratului Dumnezeu, aţi părăsit credinţa strămoşească şi aţi trecut la una străină! Nu arătaţi atâta dragoste faţă de adevăr câtă arată aceia faţă de rătăcirea lor. De aceea le şi spune: „ …oare s-au făcut unele ca acestea, oare au schimbat păgânii dumnezeii lor? Dar voi aţi schimbat slava voastră cu aceea de care nu vă veţi folosi” . N-a spus: „ Aţi schimbat pe Dumnezeul vostru - căci Dumnezeu nu se schimbă -, ci: „ Aţi schimbat slava voastră” .
Nu M-aţi nedreptăţit pe Mine, le spune Dumnezeu! Oare Eu am fost vătămat? Nu! Voi v-aţi necinstit pe voi înşivă. N-aţi micşorat slava Mea, ci slava voastră!”

Îngăduiţi-mi şi mie să spun acelaşi lucru şi celor ai noştri, dacă se cade să îi mai numesc ai noştri pe cei care gândesc precum iudeii. Duceţi-vă în sinagogile lor şi vedeţi dacă au schimbat iudeii postul lor, dacă au postit cu noi Pastile, dacă au mâncat vreodată în această zi! Şi postul lor nu-i post, ci nelegiuire, păcat, greşeală! Cu toate acestea, nu l-au schimbat! Dar voi aţi schimbat slava noastră cu alta, de care nu vă veţi folosi, şi aţi trecut la iudei. Când au postit aceia cu noi Paştile? Când au prăznuit aceia, împreună cu noi, sărbătoarea mucenicilor? Când au luat parte cu noi la praznicul Botezului Domnului? Iudeii nu fug spre adevăr, iar voi fugiţi spre nelegiuire? O numesc nelegiuire, pentru că toate aceste obiceiuri iudaice nu se săvârşesc la timpul potrivit. A fost un timp când toate acestea trebuiau păzite; acum timpul acesta a trecut. De aceea, ceea ce era altădată legiuit acum este nelegiuit.

4. Îngăduiţi-mi să vă vorbesc de Ilie. Aceasta, văzându-i pe iudei că sunt necredincioşi, că uneori se închină lui Dumnezeu, iar alteori slujesc idolilor, grăieşte aşa: „ Până când veţi şchiopăta de amândouă gleznele voastre? Dacă este Domnul Dumnezeul vostru cu voi, mergeţi şi umblaţi după El; dar dacă este Baal, umblaţi după el” . Aceste cuvinte le spun şi eu acelor creştini care gândesc ca iudeii: „ Dacă socotiţi că iudaismul este credinţa cea adevărată, pentru ce mai stânjeniţi Biserica? Dacă creştinismul este credinţa cea adevărată, precum şi este, rămâneţi şi mergeţi după el. Spune-mi, te împărtăşeşti cu Sfintele Taine, te închini lui Hristos ca un creştin, ceri de la El cele bune, dar prăznuieşti cu duşmanii Lui? Cu ce inimă şi cu ce gând mai vii la Biserică?

Sunt de-ajuns cele spuse până acum către cei care spun că gândesc ca noi, dar îi îndrăgesc pe iudei. Dar pentru că vreau să mă adresez şi iudeilor, îngăduiţi-mi să-mi încep de mai departe cuvântul de învăţătură şi să arăt că iudeii prin postul lor de acum necinstesc Legea şi calcă în picioare poruncile lui Dumnezeu, căci ei totdeauna fac contrariul faţă de ceea ce hotărăşte Dumnezeu.
Când voia Dumnezeu ca iudeii să postească, ei se îngrăşau; când voia să-I aducă jertfă, ei alergau la idoli; când nu voia ca iudeii să prăznuiască sărbătorile, ei se sileau să le prăznuiască. De aceea Ştefan le spune: „ Voi totdeauna staţi împotriva Duhului Sfânt” . “ Un singur lucru, le spune Ştefan, vă sârguiţi să faceţi! Să lucraţi împotriva celor poruncite de Dumnezeu” . Aşa fac şi acum. De unde se vede aceasta? Chiar din Lege. Cu privire la sărbătorile iudeilor. Legea poruncea să se păzească nu numai timpul, ci şi locul. Vorbindu-le despre Paştele acesta, Legea grăieşte aşa: „ Nu veţi putea face Paştile în nici una din cetăţile pe care vi le dă Domnul Dumnezeu” . Ci, după cum a poruncit să prăznuiască Paştele în ziua a paisprezecea a lunii dintâi, tot astfel a poruncit să-l facă în Ierusalim. La fel şi Cincizecimea a statornicit-o prin păzirea locului şi a timpului, poruncind să o prăznuiască după şapte săptămâni; şi a adăugat iarăşi:
„ în locul pe care-l va alege Domnul Dumnezeul tău” . La fel şi cu sărbătoarea corturilor.

Dar să vedem din acestea două, timp şi loc, care e mai de trebuinţă când nu poţi să le păzeşti pe amândouă. Care din două? Să laşi de o parte locul şi să păzeşti timpul, sau să laşi de o parte timpul şi să păzeşti locul? Iar ceea ce vreau să spun aceasta este: Dumnezeu a poruncit să se prăznuiască Paştele în luna dintâi şi în Ierusalim, într-un timp anumit şi într-un loc anumit. Să ne închipuim doi oameni care săvârşesc Paştele: unul să nu păzească locul, dar să ţină timpul; celălalt să ţină locul, dar să nu păzească timpul. Şi cel care ţine timpul, dar nu păzeşte locul, să facă Paştele în luna dintâi, dar în afară de Ierusalim, undeva departe; iar celălalt, care ţine locul, dar nu păzeşte timpul, să facă Paştele în Ierusalim, dar nu în prima lună, ci în a doua. Apoi să vedem care dintre aceştia doi este cel ţinut de rău şi care-i cel lăudat: cel care n-a ţinut seamă de timp, dar a săvârşit Paştele în Ierusalim, sau cel care a lăsat Ierusalimul, dar a păzit timpul? Dacă vom vedea că cel care n-a ţinut seamă de timp, pentru ca să facă Paştele în Ierusalim, este vrednic de laudă, iar cel care a ţinut seamă de timp, dar a părăsit locul, este vinovat şi vrednic de învinuit că a călcat Legea, atunci este clar că şi iudeii de acum sunt nişte călcători de Lege, pentru că nu fac Paştele în Ierusalim, chiar dacă spun ei de nenumărate ori că păzesc timpul.

- Dar de unde se vede aceasta?

- Chiar de la Moise. Nişte iudei, care erau siliţi să facă Paştele în afară de Ierusalim, s-au apropiat de Moise şi l-au întrebat: „ Noi suntem necuraţi la suflet; cum să facem ca să nu fim lipsiţi de a aduce dar Domnului la timpul lui în mijlocul Fiilor lui Israel? Şi a zis Moise către ei: Staţi aici, şi voi auzi ce va porunci Domnul pentru voi. Şi a grăit Domnul către Moise, zicând: Grăieşte Fiilor lui Israel zicând: Dacă un om este necurat la suflet sau este în călătorie lungă, sau între voi sau în neamul vostru, să facă Paştele în luna a doua” .
Cu alte cuvinte, le spune aşa: „ Cel care-i în călătorie în luna întâi, să nu facă Paştele în afară de Ierusalim! Să-l facă în luna a doua, ca să ajungă la Ierusalim! Să calce timpul, ca să păzească locul. Ierusalimul!” . De aici se vede că păzirea locului este mai necesară decât păzirea timpului. Ce pot să mai spună dar cei ce fac Paştele în afara Ierusalimului? Când calcă o rânduială mai necesară, nici păzirea unei rânduieli mai mici nu le poate sta întru apărare. Prin urmare, iudeii săvârşesc cea mai mare nelegiuire, oricât ar părea că nu calcă timpul prăznuirii Paştelui.

Iar acest lucru nu se vede numai de la Moise, ci şi din profeţi. Ce iertare mai pot avea iudeii, când profeţii arată că în pământ străin nici n-au jertfit, nici n-au cântat cântare, nici n-au postit un astfel de post? Şi cu toate că profeţii nă-dăjduiau să-şi recapete ţara şi vieţuirea lor de mai înainte, totuşi continuau să asculte de Lege şi să împlinească Legea. Căci aceasta o spunea Legea. Iudeii aceştia de acum nici nădejde nu mai au să-şi recapete ţara şi să mai trăiască aşa ca mai înainte - cu ce loc din profeţi pot dovedi ei asta? -, şi totuşi, nici aşa nu vor să se liniştească. Deşi, dacă ar mai nădăjdui să-şi recapete ţara şi vieţuirea lor de altădată, ar trebui să meargă pe urmele sfinţilor acelora, ar trebui să nu postească şi nici altceva să facă.

5. Că profeţii n-au făcut nimic din (toate) acestea, ascultă ce spuneau celor ce-i întrebau! Când barbarii stăruiau, forţându-i, silindu-i să le cânte din instrumentele lor muzicale, spunându-le: „ Cântaţi-ne nouă cântarea Domnului” , aceia, cunoscând bine Legea, care nu le îngăduia să facă aceasta în afară de Ierusalim, răspundeau: „ Cum vom cânta cântarea Domnului în pământ străin?” . Tot astfel şi cei trei tineri, care erau în Babilon, spuneau: „ nu mai este în acest timp cârmuitor şi nici profet nici loc unde să aducem jertfă înaintea Ta şi să aflăm milă” . Şi doar era acolo destul loc; dar pentru că nu era templul, continuau să nu aducă jertfe. Şi iarăşi Dumnezeu,

prin profetul Zaharia, zice către alţii: „ Aţi postit oare post pentru Mine timp de şaptezeci de ani?” , adică în timpul cât au fost duşi în robie.
Te întreb: Cum posteşti tu acum, când părinţii tăi nici nu jertfeau, nici nu posteau, nici nu ţineau sărbătorile în pământ străin?
Că nu sărbătoreau nici Paştele se vede mai ales din cele spuse. Căci unde nu-i jertfă, nu-i nici sărbătoare, deoarece la toate sărbătorile trebuiau aduse jertfe.

Dar ca să dau şi dovada acestui lucru, ascultă ce spune Daniel: „ În zilele acelea eu, Daniel, am plâns trei săptămâni; pâinea cea atât dorită n-am mâncat şi vin şi carne n-au intrat în gura mea şi cu unsoare nu m-am uns în acele trei săptămâni. Şi în ziua a douăzeci şi patra a lunii am avut vedenie” . Uită-te cu atenţie la aceste cuvinte, Din ele se vede că Daniel n-a prăznuit Paştele. Sa-ţi explic de ce. În zilele azimelor nu le era îngăduit iudeilor sa postească; iar Daniel n-a mâncat deloc douăzeci şi una de zile.
- Dar de unde se vede, mă poţi întreba, că tocmai în aceste douăzeci şi una de zile cădeau zilele azimelor?

- Din aceea că a spus: „ în ziua a douăzeci şi patra a lunii întâi” . Paştele se sfârşea iu ziua douăzeci şi una. Începeau la paisprezece a lunii întâi, ţinca şapte zile şi se termina la douăzeci şi unu. Daniel însă a postit şi după ce a trecut Paştele. A început sa posteaseă din ziua a treia a primei luni şi a postit douăzeci şi si una de zile; a postit deci şi în ziua de paisprezece; a postit apoi şapte zile după aceea, şi încă trei zile.

Nu sunt oare iudeii de azi blestemaţi şi spurcaţi, când sfinţii aceia din Vechiul Testament nu prăznuiau în pământ străin sărbătorile hotărâte de Lege. Iar ei fac contrariul din ambiţie şi din dragoste de ceartă? Dacă sfinţii aceia, care au spus şi au făcut aşa, ar fi fost nişte trândavi şi nişte necredincioşi, ai putea socoti că n- au ţinut sărbătorile din pricina trândăviei lor. Dar dacă sunt iubitori de Dumnezeu şi evlavioşi şi dacă şi-au dat sufletele pentru hotărârile lui Dumnezeu, atunci e lămurit că nu din pricina trândăviei nu păzeau Legea, ci din pricina că erau convinşi chiar de Lege că în afară de Ierusalim nu trebuie păzite aceste sărbători.

Din cele săvârşite de acei oameni sfinţi rezultă un adevăr foarte înalt, anume ca vieţuirea din vremea aceea cerea cu prisosinţă respectarea jcrtfclor, a sâmbetelor, a lunilor noi şi a tuturor celorlalte prescripţii legale, dar că păzirea lor nici nu putea înmulţi virtutea şi nici părăsirea lor nu avea tăria să-l facă rău pe omul vrednic şi destoinic sau să-i micşoreze cu ceva deplinătatea sufletului său. Sfinţii aceştia, care au trăit pe pământ luându-se la întrecere cu vieţuirea îngerească, n-au săvârşit nici una din aceste prescripţii legale: n-au adus jertfe, n-au ţinut sărbătorile, n-au ţinut un astfel de post, şi atât au plăcut lui Dumnezeu încât au biruit propria lor fire, iar prin minunile făcute de ei au adus toată lumea la cunoştinţa de Dumnezeu. Cine-l poate egala pe Daniel? Cine poate fi asemenea celor trei tineri care, prin faptele lor, au trăit cea mai mare poruncă a Evangheliei, care, înainte de Evanghelie, au arătat în viaţa lor capul tuturor bunătăţilor: „ Mai mare dragoste decât aceasta, spune Domnul, nimeni nu are, ca cineva să-şi pună sufletul său pentru prietenii lui” . Ei şi-au pus sufletul lor pentru Dumnezeu. Dar nu sunt numai pentru asta minunaţi, ci şi pentru aceea că n-au făcut aşa pentru vreo plată. De aceea şi spuneau: „ Este un Dumnezeu în ceruri, puternic să ne scoată pe noi; dar chiar dacă nu ne scoate, cunoscut să-ţi fie ţie, împărate, că nu vom sluji zeilor tăi” . „ Ne este destulă plată că

murim pentru Dumnezeu" . Şi făcând aceste fapte mari, arătau o virtute atât de înaltă, cu toate că nu păzeau nici una din prescripțiile Legii.

6. - Dar pentru ce, m-ar întreba cineva, Dumnezeu a dat aceste porunci dacă nu voia să fie împlinite?
- Dar dacă voia să fie împlinite, atunci pentru ce a dărâmat oraşul tău, iudeule? Dacă Dumnezeu voia să fie păzite aceste porunci, trebuia să facă din două una: sau să nu poruncească să se aducă jertfe într-un singur loc, odată ce avea să vă împrăştie pe fața întregului pământ, sau, dacă voia ca voi să aduceți jertfe numai în Ierusalim, să nu vă împrăştie în toată lumea şi să nu îngăduie să Fie călcat de picior duşman oraşul acela, singurul în care trebuia să aduceți jertfe.

- Cum dar? Se contrazice Dumnezeu?, pot fi întrebat din nou. Pe de o parte porunceşte să se aducă jertfă numai într-un singur loc, iar pe de altă parte face să nu se poată aduce acolo jertfe?

- Deloc! Dimpotrivă, este (aici) deplin acord! La început Dumnezeu nu voia să vă dea poruncă să aduceți jertfe. Ca să vă dovedesc aceasta îl voi aduce ca martor pe profet, care spune aşa: „ Ascultați cuvântul Domnului, domni ai So-domei! Luați aminte la legea lui Dumnezeu, voi, popor al Gomorei!" . Proorocul nu le grăia nici sodomiților, nici locuitorilor Gomorei, ci iudeilor. Îi numeşte aşa, pentru că s-au înrudit cu ei prin imitarea răutății lor. Tot aşa îi numeşte şi câini - şi armăsari neînfrânați , nu pentru că ar fi ajuns câini sau armăsari, ci pentru că erau tot atât de desfrânați ca şi aceste animale: „ Ce trebuință am Eu de mulțimea jertfelor voastre?, zice Domnul" . Sodomeii niciodată n-au adus jertfe; dar cuvântul acesta e spus iudeilor, pe care i-a numit aşa pentru pricina pe care am spus-o: „ Ce nevoie am Eu de jertfele voastre?, zice Domnul. Sunt sătul de arderile de tot ale berbecilor; nu vreau seul mieilor şi sângele taurilor şi al țapilor; nici chiar dacă ați veni să vă arătați Mie. Cine a cerut toate acestea din mâinile voastre?" . Ai auzit cuvinte foarte lămurite care spun că Dumnezeu la început nu vă cerea jertfe? Dacă Dumnezeu le-ar fi cerut jertfe, ar fi poruncit şi tuturor celor vechi, care au trăit înaintea voastră, să aducă jertfe.

- Dar atunci, pentru ce iudeilor le-a îngăduit să jertfească?

- Pentru că a făcut un pogorământ față de slăbiciunea voastră. După cum un doctor care are de îngrijit un om bolnav, dar nervos şi neliniştit, care vrea să bea apă rece şi amenință că dacă nu i se dă se spânzură sau se aruncă în prăpastie, deci, după cum doctorul acesta, voind să împiedice un rău mai mare, îngăduie un rău mai mic în dorința de a-l smulge (pe cel bolnav) de la o moarte silnică, tot astfel a făcut şi Dumnezeu. Le-a îngăduit jertfele pentru că i-a văzut pe iudei înnebuniți, nelinişitiți şi dornici de jertfe, pentru că i-a văzut că erau gata să treacă la idoli dacă n-ar fi primit poruncă să jertfească, dar, mai bine spus, nu numai că erau gata să treacă, ci chiar şi trecuseră.

Însăşi istoria face dovada că aceasta e pricina. Dumnezeu le-a îngăduit să aducă jertfe după sărbătoarea pe care o închinaseră demonilor. Aproape că le-a spus:
„ Ați înnebunit? Vreți să jertfiți? Atunci bine, jertfiți-Mi cel puțin Mie!" . Dar cu toate că le-a îngăduit să jertfească, totuşi nu i-a lăsat să jertfească până la sfârşit, ci printr-un mijloc foarte înțelept i-a îndepărtat din nou de jertfe. Şi după cum doctorul acela - căci nimic nu mă opreşte să mă folosesc de aceeaşi pildă -, după ce a făcut pe placul bolnavului, după ce i-a adus de acasă o

sticlă şi a hotărât ca bolnavul să bea apă rece numai din ea, înduplecându-l astfel şi pe bolnav, le-a poruncit celor ce-i dădeau să bea să crape pe ascuns sticla, pentru ca pe nesimțite şi pe nebăgate de seamă să-l dezbare de pofta aceea; deci, după cum a făcut doctorul acela, aşa a făcut şi Dumnezeu. A îngăduit iudeilor să jertfească, dar nu le-a îngăduit să facă acest lucru în altă parte din lume decât numai în Ierusalim.

Apoi, după ce au jertfit câtăva vreme. Dumnezeu a dărâmat oraşul, aşa cum doctorul a spart sticla, pentru ca, prin dărâmarea oraşului, să-i dezbare de jertfe chiar fără voia lor. Dacă le-ar fi spus deschis: „ încetați cu jertfele!" , n-ar fi vrut să se lase cu uşurință de dorul lor nebun după jertfe; dar aşa, pentru că nu mai exista locul unde trebuiau să aducă jertfe, i-a depărtat pe nesimțite de nebunia aceasta.
Să ne închipuim că Doctorul este Dumnezeu, sticla este Ierusalimul, bolnavul cel neliniştit este poporul iudeu, iar apa rece este îngăduința şi voia de a jertfi. După cum doctorul a stins dorința cea deşartă a bolnavului după apă spărgând sticla, tot astfel şi Dumnezeu a oprit jertfele dărâmând Ierusalimul şi făcându-l tuturor iudeilor de necălcat. Dacă n-ar fi voit să oprească jertfele, atunci pentru care pricină a mărginit numai la Ierusalim această aducere de jertfe. El, Care pretutindenea este şi toate le plineşte? Dacă a redus slujirea lui Dumnezeu la jertfe, iar jertfele la loc, iar locul la timp, iar timpul la un singur oraş, atunci pentru ce a distrus acel oraş? Şi lucru minunat şi negrăit este acela că întreg pământul le este liber iudeilor, unde însă nu le este îngăduit să jertfească, şi numai în Ierusalim nu pot păşi, unde trebuie să aducă jertfe. Nu este oare limpede, chiar celor mai puțin înzestrați oameni, pricina dărâmării Ierusalimului? După cum un arhitect, după ce a pus temeliile unei case, după ce a înălțat zidurile, după ce a boltit acoperişul şi după ce a încheiat bolta cu ajutorul unei pietre, surpă toată clădirea dacă scoate piatra aceea, tot aşa şi Dumnezeu.
A făcut din Ierusalim cheia de boltă a cultului iudaic; dărâmând Ierusalimul, a dărâmat tot cultul iudaic.

7. Să punem dar aici capăt luptei cu iudeii. Astăzi ne-am luptat cu ei, spunând numai atât cât este de ajuns pentru întărirea fraților noştri, ba chiar cu mult mai mult. Este nevoie dar acum să vă îndemn pe voi, cei de față, să aveți mare purtare de grijă de frații noştri, mădularele noastre, ca să nu spuneți cumva: „ Ce mă priveşte pe mine? Pentru ce să mă interesez de alții? Pentru ce să mă zbat?" . Stăpânul nostru a murit pentru noi, iar tu nu scoți nici un cuvânt pentru fratele tău? Ce iertare vei avea? Ce apărare vei dobândi? Spune-mi, cum ai să stai cu îndrăznire înaintea scaunului de judecată a lui Hristos, când nici nu-ți pasă că pier suflete? Dacă mi-ar sta în putință să-i cunosc pe toți creştinii care aleargă la o sinagogă şi la sărbătorile evreieşti, n-aş mai avea nevoie de voi, ci singur m-aş sârgui cât mai iute pentru îndreptarea lor!

Când trebuie să-l îndrepți pe fratele tău, nu te da îndărăt, chiar dacă ar trebui să-ți dai viața! Imită-L pe Stăpânul tău! Dacă îți este slugă, dacă îți este soție, ține-i în casă cu toată străşnicia, ca să nu se ducă acolo! Dacă nu le dai voie să se ducă la teatru, cu atât mai mult nu trebuie să le dai voie să se ducă la sinagogă! Mai mare nelegiuire este să te duci la sinagogă decât la teatru! La teatru săvârşeşti un păcat, la sinagogă îți pierzi credința! Nu spun asta ca să vă îndemn să vă duceți la teatru! Şi ăsta e un rău! Ci ca să vă feriți mai mult de sinagogă decât de teatru.
Spune-mi, pentru ce alergi la sinagoga iudeilor, ucigaşii lui Dumnezeu? Ce vrei să vezi acolo? Oameni care cântă din trâmbițe? Ar trebui să stai acasă să suspini şi să plângi pentru ei! Să

suspini şi să-i plângi că duc război împotriva poruncilor lui Dumnezeu, că diavolul dănțuieşte împreună cu ei!

Orice faptă săvârşită împotriva voinței lui Dumnezeu, chiar dacă ea a fost îngăduită cândva, este, după aceea, aşa cum am spus mai înainte, o nelegiuire, este o pricină a mii şi mii de pedepse. Cântau, e drept, din trâmbițe iudeii cândva, când aveau jertfe! Dar acum nu li se mai îngăduie să aducă jertfe. Ascultă, însă, pentru ce au primit trâmbițe: „ Fă-ți trâmbițe din argint mlădios” . Apoi, ca să le arate rostul lor, a adăugat: „ Şi veți trâmbița cu ele la arderile voastre de tot şi la jertfele voastre de împăcare” . Unde-ți este acum jertfelnicul? Unde-ți este chivotul? Unde-ți sunt cortul şi Sfânta Sfintelor? Unde-ți este preotul? Unde-ți sunt Heruvimii slavei? Unde-ți este jertfelnicul cel de aur? Unde-ți este acoperământul împăcării? Unde-ți este vasul? Unde-ți sunt cățuile? Unde-ți este focul coborât de sus? Le-ai părăsit pe toate, şi păstrezi numai trâmbițele? Nu vezi că te joci mai mult decât slujeşti lui Dumnezeu?
Dar, după cum pe iudei îi învinuim că săvârşesc nelegiuiri, tot aşa, ba chiar mai mult, vă învinuim pe voi că vă adunați cu cei nelegiuiți; şi nu-i învinuim numai pe cei ce se duc acolo, ci şi pe cei care pot să-i oprească, dar nu vor. Să nu-mi spui: „ Ce legătură am eu cu el? Mi-e străin, nu-l cunosc!” . Atâta vreme cât e credincios, atâta vreme cât se împărtăşeşte cu aceleaşi Taine, atâta vreme cât îl întâlneşti în aceeaşi Biserică, îți este mai apropiat decât toți: şi decât frații, şi decât rudele, şi decât cunoscuții. După cum suferă aceeaşi pedeapsă nu numai hoții, ci şi cei care pot să-i împiedice, dar nu-i împiedică, tot aşa sunt pedepsiți la fel nu numai cei necredincioşi, ci şi cei care pot să-i întoarcă de la necredință, dar nu vor, fie din lene, fie din nepăsare. Cel care a îngropat talantul l-a dat întreg stăpânului său; cu toate acestea, a fost pedepsit pentru că nu l-a înmulțit . Şi tu, dar, dacă însuți eşti curat şi nepătat, dar dacă nu-ți înmulțeşti talantul tău, nici nu aduci la mântuire pe un alt frate pierdut, vei păți ca şi cel ce şi-a îngropat talantul.

Ce lucru mare vă cer, iubiților? Fiecare din voi să-mi aducă înapoi la biserică un frate, să-şi dea interesul, să se ostenească, pentru ca la următoarea Sfântă Liturghie să ne întâlnim cu multă îndrăznire, aducându-I lui Dumnezeu daruri, daruri mai de preț ca toate, aducând aici sufletele celor rătăciți de la credință. De-ar trebui să fim ocărâți, să fim răniți, sau să suferim orice altceva, să facem orice ca să-i câştigăm din nou pe aceşti frați. Să suferim în tăcere când bolnavii aceştia dau cu picioarele, ocărăsc şi insultă. Să nu ne usture ocărările lor.

Un singur lucru numai să dorim să vedem: însănătoşirea celui care se poartă atât de urât. De multe ori bolnavul sfâşie pieptul doctorului; asta însă nu-l face pe doctor să nu-l mai îngrijească pe bolnav. Nu este oare absurd ca aceia care îngrijesc de trupuri să aibă atâta purtare de grijă, iar noi să trândăvim când pier atâtea suflete, noi să nu vrem să suferim deloc când frații noştri, mădularele noastre, putrezesc? Pavel n-a făcut aşa! Dar cum? „ Cine este slab, spune el, şi eu să nu fiu slab? Cine se sminteşte, şi eu să nu ard?” . Arată şi tu acest foc!

De vezi pe fratele tău că se pierde, de te-ar batjocori, de te-ar ocări, de te-ar bate, de te-ar amenința că-i eşti duşman, de ți-ar face orice altceva, suferă totul cu curaj, pentru ca să câştigi mântuirea lui! De ți l-ai făcut vrăjmaş, îți va fi Dumnezeu prieten şi te va răsplăti cu mari bunătăți în ziua cea mare a judecății. Facă Dumnezeu ca prin rugăciunile sfinților să Fie aduşi la mântuire cei rătăciți, ca voi să aveți bune izbânzi la vânătoarea aceasta, ca atât cei vânați, cât şi iudeii cei hulitori să se elibereze de necredință şi să-L cunoască pe Hristos cel răstignit pentru ei,

pentru ca, toți într-un suflet şi cu o gură, să slăvim pe Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea, împreună şi Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l V

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

1. Din ce pricină oare adunarea noastră este mai mare azi? Ați venit negreşit ca să-mi cereți făgăduiala! Ați venit negreşit ca să primiți argintul cel cu foc lămurit, pe care făgăduiam să vi-l pun în mâini! Căci „ Cuvintele Domnului, spune Scriptura, cuvinte curate, argint cu foc lămurit, cercat în pământ" . Binecuvântat fie Dumnezeu, Care a pus în sufletul vostru o dorință atât de mare pentru ascultarea cuvintelor duhovniceşti! întocmai ca cei îndrăgostiți de vin şi băutură, care se scoală în fiecare zi şi caută să afle şi iscodesc unde este vin bun de băut, unde sunt ospețe, mese, petreceri, beții, sticle, clondire şi pahare, tot aşa şi voi: în fiecare zi vă sculați şi căutați să aflați unde sunt îndemn, sfat, încurajare, învățătură şi cuvânt îndreptat spre slava lui Hristos. De aceea şi eu cu mai multă râvnă vă voi vorbi şi cu toată dragostea voi depune în sufletele voastre ceea ce v-am făgăduit.

Lupta cu iudeii a luat sfârşitul cuvenit. Victoria am dobândit-o; cununa ne este desăvârşită, iar premiul l-am smuls chiar din predica de mai înainte. Am căutat să dovedesc că cele săvârşite de iudei acum în sinagoga lor sunt o nelegiuire, o călcare de poruncă, o luptă şi un război al oamenilor cu Dumnezeu. Şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, am dovedit-o cu de-amănuntul. Chiar dacă iudeii au să-şi mai recapete vreodată oraşul lor, chiar dacă au să se mai reîntoarcă la viețuirea lor de mai înainte, chiar dacă au să-şi vadă templul lor ridicat, lucru ce nu se va întâmpla niciodată, totuşi nici aşa nu au nici o îndreptățire în cele săvârşite de ei acum. Cei trei tineri, şi Daniel şi toți ceilalți care erau în robie, aşteptau să-şi recapete oraşul, aşteptau ca după şaptezeci de ani să vadă pământul patriei şi să trăiască după legile de mai înainte; dar cu toate că aveau făgăduință vădită şi mărturisită că au să se întoarcă, totuşi nici aşa nu îndrăzneau înainte de împlinirea făgăduinței şi de întoarcere să săvârşească vreuna dintre ceremoniile legale pe care le săvârşesc iudeii aceştia acum.

Cu aceste cuvinte vei putea închide şi tu gura iudeului. întreabă-l: „ Pentru ce posteşti când nu mai ai oraşul?" . De-ti va spune: „Aştept să-l dobândesc iarăşi" , răspunde-i: „ Până îl vei dobândi, stai liniştit" Căci şi sfinții aceia, până nu s-au întors în patria lor, n-au îndráznit să facă ce faci tu acum. De aici se vede că tu săvârşeşti acum o nelegiuire, că tu calci poruncile lui Dumnezeu şi că ocărăşti viețuirea cea după Lege, chiar dacă ai să-ți recapeți oraşul" .
Aşadar, pentru închiderea gurii celei neruşinate a iudeilor şi pentru dovedirea nelegiuirilor lor sunt destule cele spuse dragostei voastre în cuvântul de mai înainte.
Dar pentru că n-am urmărit numai să închid gura acelora, ci mai mult să învăț Şi Biserica dogmele ei, haide să dovedim cu prisosință că iudeii nici n-au să-şi mai înalțe templul lor şi nici n-au să mai revină la viețuirea după Lege de mai înainte. Astfel, voi veți cunoaşte mai bine dogmele apostolice, iar iudeii vor fi vădiți şi mai mult că sunt necredincioşi. Voi aduce ca martor nu pe un înger, nici pe un arhanghel, ci pe însuşi Stăpânul întregii lumi, pe Domnul nostru Iisus Hristos. Intrând în Ierusalim şi văzând templul, a zis: Ierusalimul va fi călcat în picioare de multe

neamuri, până ce se vor împlini vremurile multor neamuri” , adică vremea sfârşitului lumii. Asupra templului a pronunțat această amenințare: Că „ nu va rămâne piatră pe piatră în locul acesta, le spunea ucenicilor, care să nu se risipească” . Prin aceste cuvinte a vestit mai dinainte dărâmarea cu desăvârşire a templului şi pustiirea lui până în sfârşit.
Iudeul însă aruncă negreşit mărturia lui Hristos şi nu primeşte cele spuse, zicând: „ Cel ce a grăit aceste cuvinte îmi este duşman! Eu L-am răstignit! Cum să primesc mărturia Lui?” .

Acesta e lucru minunat, iudeule, că Acela pe Care tu L-ai răstignit, atunci ți-a dărâmat oraşul, atunci a risipit poporul tău, atunci a împrăştiat neamul tău pe fața întregului pământ, după ce tu L-ai răstignit. Prin asta îți arată că a înviat, că trăieşte, că acum este în ceruri. Pentru că n-ai vrut să-I cunoşti puterea prin binefacerile pe care ți le-a făcut, îți arată tăria Lui de nebiruit şi de nedoborât prin aceste chinuri şi pedepse. Dar nici aşa nu crezi! Nu-L socoteşti Dumnezeu şi Stăpân al întregii lumi! îl socoți un om ca toți oamenii. Atunci, să facem cercetarea ca pentru un om! Dar cum facem cercetarea pentru oameni? Când îi vedem pe unii oameni că spun adevărul în toate împrejurările, că nu mint niciodată, dacă suntem oameni cu judecată, primim spusele lor, chiar de ne sunt duşmani; şi, dimpotrivă, când îi vedem că mint, nu le primim cu uşurință spusele, chiar dacă uneori spun adevărul.

2. Haide dar să vedem care e caracterul lui Hristos şi ce moravuri a avut? N-a prezis numai dărâmarea Ierusalimului şi a templului, ci a prezis atunci altele multe din cele ce aveau să se înfăptuiască mai târziu, după trecerea a multă vreme. Să aducem dar de față acele preziceri. Dacă vei vedea că a mințit în acelea, nu primi nici prezicerea aceasta, nici n-o socoti adevărată; dar dacă vei vedea că în toate grăieşte adevărul, dacă vei vedea că această prezicere a dărâmării oraşului şi a templului s-a împlinit, dacă vei vedea că timpul îndelungat scurs de atunci dă mărturie de adevărul prezicerii Lui, nu te mai purta cu neruşinare, nici nu te mai împotrivi unor lucruri mai strălucitoare decât soarele. Să vedem ce altceva a mai prezis Hristos!

S-a apropiat de El o femeie având un alabastru cu mir de mare preț cu care a uns capul lui Iisus. Ucenicii au mustrat-o zicând: „ Pentru ce nu s-a vândut acest mir cu trei sute de dinari şi să-i fi dat săracilor?” . Hristos i-a mustrat şi le-a grăit aşa: „ De ce faceți supărare femeii? Căci bun lucru a făcut” . „ Căci vă spun vouă: Oriunde se va propovădui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune şi ce a făcut ea, spre pomenirea ei” .

A mințit sau a spus adevărul? S-a înfăptuit profeția sau nu? întreabă-l pe iudeu! Oricât ar fi de neruşinat, nu va putea întoarce fața de la această profeție! în toate bisericile auzim vorbindu-se de femeia aceasta; în toate oraşele stau şi aud de ea: voievozi, generali, bărbați, femei, oameni iluştri, oameni de seamă, oameni vestiți. În orice parte a lumii te-ai duce, vei vedea că toți ascultă în deplină linişte fapta femeii, şi nu este parte a lumii care să nu ştie ce a făcut ea. Câți împărați n-au făcut mare şi mult bine oraşelor, n-au câştigat războaie, n-au avut victorii, n-au mântuit popoare, n-au înființat oraşe, n-au adunat averi cu nemiluita, şi totuşi au pierit odată cu faptele lor! Multe împărătesc multe femei de seamă, care au făcut multe binefaceri supuşilor lor, nu sunt cunoscute nici după nume. Dar femeia aceasta de jos, din popor, n-a turnat decât mir, şi totuşi este pe buzele întregii lumi; a trecut atâta vreme, dar nu i s-a stins amintirea şi nici nu i se va stinge vreodată. Şi doar n-a făcut o faptă vestită! Căci ce-a făcut? A uns cu mir! nici nu era o femeie cu vază! Era o femeie neluată în seamă, n-a avut nici mulți martori! A săvârşit fapta ei

între ucenici, nici locul nu era vestit, n-a săvârşit fapta ei în adunare mare de lume, în teatru, ci într-o casă, în fața a numai zece oameni.

Cu toate acestea, nici nimicnicia femeii, nici puținătatea martorilor, nici neînsemnătatea locului, nici altceva, n-au avut tăria să-i şteargă amintirea. Dimpotrivă, femeia aceasta este acum mai strălucită decât toate împărătesele şi decât toți împărații! Timpul n-a dat uitării fapta ei. Te întreb: Pentru ce? Cui se datorează asta? Oare nu lui Dumnezeu, Care a fost cinstit atunci prin ungerea cu mir şi Care a răspândit numele ei pretutindeni? Te întreb: Este în stare un om să facă o astfel de profeție?
Minunat şi neobişnuit lucru este într-adevăr să prezici ceva ce ai să faci tu; dar cu mult mai mare şi mai minunat lucru este să prezici cele pe care au să le facă alții, să faci să ajungă crezute şi cunoscute de toți. Domnul i-a prezis apoi lui Petru: „ Pe această piatră voi zidi Biserica Mea şi porțile iadului nu o vor birui” .

Spune-mi, iudeule, ce obiecție ai de adus spuselor acestora? Poți dovedi ca mincinoasă această profeție? Mărturia faptelor îți stă împotrivă, oricât te-ai încăpățâna tu! Câte războaie nu s-au pornit împotriva Bisericii! Oştiri multe au fost pregătite, arme au fost mânuite, tot felul de chinuri şi pedepse au fost născocite: tigăi, butuci, căldări, cuptoare, gropi, prăpăstii, dinți de fiare sălbatice, adâncuri de apă, confiscări de averi şi alte mii şi mii de torturi, care nu pot fi cuprinse nici în cuvânt, dar nici îndurate cu fapta; şi nu numai de la cei străini, ci chiar de la cei apropiați. Un război civil cuprinsese atunci totul; ba chiar un război mai groaznic decât războiul civil, nu numai cetățenii porniseră cu război împotriva cetățenilor, ci rudele împotriva rudelor, cunoscuții împotriva cunoscuților, prietenii împotriva prietenilor. Cu toate acestea, nimic din toate acestea n-a putut doborî Biserica, nici n-a slăbit-o. Şi lucru de mirare şi străin este că toate aceste lupte s-au pornit împotriva ei când încă era în faşă. N-ar fi fost un lucru atât de minunat că n-a fost doborâtă Biserica dacă s-ar fi dat aceste atacuri atunci când predica s-a înrădăcinat, când s-a sădit pe toată fața pământului; dar ca la începutul învățăturii, când credința abia fusese aruncată şi sufletul ascultătorilor era mai gingaş, să se dezlănțuie atâtea războaie, şi nu numai să nu piară creştinismul, ci, dimpotrivă, să se întindă mai mult, ei bine!, lucrul acesta este mai mare chiar decât orice minune.Ca să nu spui că Biserica a ajuns puternică acum datorită păcii date de împărați. Dumnezeu a îngăduit să i se ducă război atunci când era mai mică, atunci când părea mai slabă, pentru ca să afli că tăria ei de acum nu se datorează păcii date de împărați, ci puterii lui Dumnezeu.

3. Că lucrul acesta este adevărat, gândeşte-te la toți filosofii eleni, câți au voit să introducă învățături noi, la toți câți au vrut să îndrepte lumea spre un nou fel de viață; de pildă: Zenon, Platon, Socrate, Diagora, Pitagora şi alții nenumărați. Cu toate aceasta, atât de puțin au reuşit, încât marea mulțime nu-i cunoaşte nici după nume. Hristos însă nu numai că a dat un nou fel de viețuire, dar a şi sădit-o pretutindeni în lume. Câte nu se spune că a făcut Apolonie din Tiana? Dar ca să cunoşti că tot ce s-a spus despre el a fost minciună, închipuire şi nimic adevărat, s-a stins şi a luat repede sfârşit.

Să nu socotească nimeni că aduc ocară lui Hristos pentru că vorbind despre El am amintit de Pitagora, de Platon, de Zenon, de Apolonie din Tiana. N-am făcut asta mânat de propriul meu gând, ci coborându-mă la slăbiciunea iudeilor, care îl socotesc simplu om. Pavel a făcut tot aşa. Când a fost în Atena, nu le-a vorbit atenienilor nici din profeți, nici din Evanghelie, ci şi-a

început cuvântarea de la un altar păgânesc. Nu pentru că socotea altarul acesta mai vrednic de credință decât Evangheliile, nici pentru că acele cuvinte scrise pe altar erau mai de preț decât cuvintele profeților, ci pentru că vorbea către eleni, care nu credeau în nici unul de-ai noştri; de aceea îi convinge de adevărul spuselor lui cu propriile lor învățături. De aceea grăieşte: „ M-am făcut pentru iudei ca un iudeu… pentru cei ce nu au Legea, ca unul fără lege, deşi eu nu sunt fără lege în fața lui Dumnezeu, ci în legea lui Hristos” .
Tot astfel şi Vechiul Testament, când vorbeşte iudeilor despre Dumnezeu, face la fel: . „ Cine este asemenea Ție între dumnezei. Doamne?” .

- Ce spui, Moise? Comparația este desăvârşită?

- N-am grăit aşa pentru ca să fac o comparație, răspunde Moise. Am grăit aşa pentru că le vorbesc iudeilor, care au o idee foarte bună despre demoni. M-am coborât la slăbiciunea lor ca să le pot da acest fel de învățătură.
Aşadar, pentru că şi eu grăiesc iudeilor care îl socotesc pe Hristos un simplu om, un călcător de lege oarecare, de aceea am făcut cercetarea, aducând în discuție pe filosofii admirați de eleni. Dar dacă vreți, să vă dau pilde şi dintre iudei despre oameni care au încercat să dea învățături noi, despre oameni care au avut ucenici, care au fost proclamați conducători şi apărători ai poporului, şi care repede s-au stins, pentru a vă dovedi că Hristos n-a fost un simplu om. Cu o astfel de dovadă a închis şi Gamaliei gura iudeilor. Când a văzut că iudeii din sinedriu se înfurie şi că doresc să verse sângele ucenicilor, Gamaliei, voind să-i oprească de la nebunia lor de nestăpânit, a poruncit să-i scoată afară puțin pe Apostoli şi le-a grăit aşa: „ Luați aminte la voi ce aveți să faceți cu oamenii aceştia. Mai înainte de zilele acestea s-a ridicat Teudas, zicând că el este cineva mare şi l-au urmat patru sute de bărbați; şi acela a pierit şi toți câți au ascultat de el s-au risipit. Şi după acela s-a sculat Iuda Galileeanul, care a atras popor mult; şi acela a murit, iar ucenicii lui au pierit. Şi acum vă spun vouă: Luați aminte la voi, că dacă va fi de la oameni lucrul acesta, se va nimici; dar dacă este de la Dumnezeu, nu-l veți putea nimici, şi nu cumva să vă faceți şi luptători împotriva lui Dumnezeu” .

- Dar de unde putem cunoaşte că se va nimici dacă este de la oameni?

- Din cele petrecute cu Iuda şi Teudas, le răspunde Gamaliel. Aşa şi cu cel predicat de aceştia. Dacă e la fel ca Iuda şi Teudas, şi nu lucrează totul cu puterea dumnezeiască, aşteptați puțin, şi deznodământul faptelor vă va în credința; şi veți cunoaşte la sfârşit dacă este un înşelător şi un nelegiuit, după cum spuneți, sau dacă este Dumnezeu, Care ține totul şi le rânduieşte cu putere negrăită pe toate cele ale noastre. Lucru care s-a şi întâmplat. Au aşteptat, şi s-a arătat chiar prin fapte dumnezeiasca şi nebiruita Lui putere. Şi viclenia pe care a născocit-o diavolul spre înşelarea celor mulți s-a întors asupra capului său. Diavolul a vrut sa umbrească venirea lui Hristos şi întruparea Lui cea adevărată. De aceea, când a văzut că a venit pe pământ, a adus şi nişte înşelători, despre care am vorbit mai sus, pentru ca să socotească lumea că şi El este unul dintre aceia. Şi, după cum în timpul răstignirii a făcut să fie răstigniți cu El şi doi tâlhari, tot aşa a făcut şi la venirea Lui: s-a grăbit să umbrească adevărul prin vecinătatea minciunii. Dar nu a reuşit nici acolo, nici aici. Dimpotrivă, tocmai aceasta I-a arătat puterea lui Hristos.

Te întreb: Pentru ce despre doi din cei trei, care au fost răstigniți în acelaşi loc, în acelaşi timp, de aceiaşi judecători, nu se mai spune nimic, şi numai Acestuia I se închină lumea?

Te întreb iarăşi: Pentru ce nu se mai cunoaşte nici numele acelor mulţi filosofi care au căutat să aducă în lume o nouă învăţătură şi o nouă vieţuire, care au avut ucenici, iar Acesta este slujit de toată lumea? Prin comparaţie se pun în evidenţă lucrurile. Compară dar, iudeule, şi află covârşirea adevărului! Care înşelător a dobândit atâţia credincioşi pe tot întinsul lumii? Care înşelător şi-a întins cultul lui de la o margine la alta a lumii? Care înşelător îi are pe toţi oamenii supuşi, şi asta când i s-au pus atâtea piedici? Nimeni! Deci e evident că Hristos n-a fost înşelător, ci mântuitor, binefăcător, purtător de grijă şi apărător al vieţii noastre.

Vreau să mai vorbesc despre încă o profeţie a Lui. A spus: „ N-am venit să aduc pace pe pământ, ci sabie” . Prin aceste cuvinte n-a vrut să spună că asta voia, ci a arătat ce avea să se întâmple odată cu venirea Lui. „ Am venit, spune EL să-l despart pe fiu de tatăl lui, pe noră de soacra ei, pe fiică de mama ei” .
Te întreb: De unde a prezis acestea dacă era simplu om, un om ca toţi oamenii?
Spusele lui Hristos au acest înţeles. Avea să se întâmple ca într-o casă unul să fie credincios, iar altul necredincios. Hristos a prezis că tatăl are să-l tragă la necredinţă pe fiul lui, de aceea a spus: „ Atât de mare va fi puterea predicii, încât Fiii îi vor dispreţui pe taţi, fiicele pe mame, copiii pe părinţi. Vor voi nu numai să-i dispreţuiască pe cei ai lor, ci chiar să-şi dea viaţa, să sufere şi să pătimească totul numai să nu se lepede de credinţă” . De unde I-a venit Lui gândul că are să fie copiilor mai cinstit decât părinţii, părinţilor mai dulce decât copiii, bărbaţilor mai de dorit decât femeile? Şi asta nu numai într-o casă, nici în două sau trei sau zece, sau douăzeci sau o sută, ci pe întinsul întregii lumi, în toate oraşele şi ţările, pe pământ, pe mare, în ţinuturi locuite şi nelocuite. Şi iarăşi, nu poţi spune că a spus aşa, şi nu s-a înfăptuit. Mulţi, la început, dar mai bine spus încă şi acum, sunt urâţi pentru credinţă, sunt alungaţi din casele părinteşti, şi pentru nimic nu se mai întorc în ele, căci le este îndestulătoare mângâiere să sufere acestea pentru Hristos.

Te întreb: Care dintre oameni a avut vreodată o putere ca aceasta?
Hristos deci, Care a prezis toate acestea, Care a prezis despre femeia aceea, despre tăria Bisericii, despre războiul din familii, tot El a prezis şi că va cădea templul, că va fi cucerit Ierusalimul, că oraşul nu va mai fi oraş al iudeilor, ca mai înainte. Dacă a minţit în toate celelalte şi nu s-au înfăptuit, nu crede nici în acestea, dar dacă vezi că acelea strălucesc prin înfăptuirea lor, că toate cresc în fiecare zi, dacă vezi că nici porţile iadului n-au biruit Biserica, dacă vezi că fapta femeii aceleia este cântată în întreaga lume după atâta vreme, dacă vezi că oamenii care cred în El îl preferă pe El părinţilor, femeilor şi copiilor proprii, te întreb, pentru ce numai în această prezicere nu crezi, mai cu seama când mărturia timpului îţi închide neruşinata-ţi gură? Dacă după căderea Ierusalimului ar fi trecut numai zece ani, sau douăzeci sau treizeci sau cincizeci - dar de fapt nici aşa n-ar trebui să fii necuviincios -, totuşi ţi-ar mai fi rămas o chichiţă ca să stărui în încăpăţânarea ta. Dar pentru ce să mai ai atâta lipsă de cuviinţă în zadar şi de pomană, când n-au trecut numai cincizeci de ani, ci chiar o sută, de două ori pe atâta, de trei ori şi cu mult mai mult de trei sute de ani după cădere, şi nici urmă, nici umbră nu s-a văzut vreodată de schimbarea aşteptată de voi?

4. Sunt de-ajuns cele spuse pentru a dovedi că templul n-are să mai fie niciodată ridicat. Dar pentru că este mare bogăţia adevărului, să las Evangheliile şi să mă îndrept spre profeţi, în care se pare, mai cu seamă, că iudeii cred. Voi dovedi din profeţi că nu se va ridica nici oraşul, nici templul. La drept vorbind, eu n-aş avea nevoie să dovedesc că nu se vor ridica; asta nu-i treaba mea, ci a iudeilor, ei să-mi dovedească contrariul, că se vor ridica. Eu am mărturia dată de timp;

ea luptă pentru mine. Iudeii însă, biruiţi de însuşi deznodământul lucrurilor, nu pot să aducă nici un fapt pentru dovedirea spuselor lor; cu toate acestea, se laudă în zadar, de pomană, când ar fi drept să dea mărturie că templul va fi ridicat. Spusele mele le dovedesc cu faptele: oraşul a căzut şi n-a mai fost ridicat, deşi a trecut atâta amar de vreme; cele susținute de iudei sunt însă numai în cuvintele lor. Şi ar trebui ca ei să arate cu dovezi că iarăşi va fi ridicat oraşul. Doar aşa se fac dovezile şi în procesele de la tribunale.

Când doi oameni au un proces pentru vreo pricină oarecare, şi unul din ei aduce dovezi scrise pentru spusele sale, iar celălalt împricinat îi atacă spusele, acesta, şi nu cel care a adus mărturiile scrise, este silit să aducă martori sau alte dovezi că lucrurile nu stau aşa cum spun dovezile scrise. Aşa ar trebui să facă şi iudeii! Să ne aducă martor un profet, care să spună că oraşul va fi ridicat negreşit. Dacă ar fi trebuit ca robia voastră de acum să aibă sfârşit, ar fi fost neapărat trebuincios ca profeții să fi vestit asta de mai înainte. Lucrul acesta sare în ochi oricărui om care şi-a plecat ochii cât de cât asupra cărților profetice. Căci era obicei vechi la iudei ca de la început profeții să vestească mai dinainte nenorocirile sau lucrurile bune ce aveau să vină peste ei.

- Pentru care pricină? De ce?

- Din pricina marii lor nerecunoştinţe şi neobrăzări. Iudeii uitau îndată binefacerile pe care le făcea lor Dumnezeu; atribuiau aceste binefaceri demonilor şi socoteau că aceştia le fac bine. După ce au fost scoşi din Egipt, după ce a fost despărțită Marea Roşie, după ce au fost făcute celelalte minuni, au uitat că Dumnezeu le-a făcut, şi le-au pus pe seama demonilor şi i-au spus lui Aaron: „ Fă-ne nouă dumnezei care să meargă înaintea noastră” , iar lui Ieremia îi spun: „ Că despre cuvântul pe care ni l-ai grăit în numele Domnului nu te vom asculta; că vom face tot cuvântul care va ieşi din gura noastră: să tămâiem reginei cerului şi să-i turnăm ei turnări, aşa cum am făcut şi noi şi părinții noştri şi regii noştri şi dregătorii noştri, şi ne-am săturat de pâine şi ne-a fost bine şi nenorociri n-am cunoscut. Dar de când am încetat să îi tămâiem reginei cerului şi să-i mai turnăm ei turnări, suntem toți strâmtorați şi murim ucişi de sabie şi de foamete” .

Deci, pentru ca iudeii să nu mai pună pe seama demonilor cele ce li se întâmplau, ci ca să creadă că şi pedepsele, şi binefacerile le vin totdeauna de la Dumnezeu, unele pentru păcatele lor, iar altele pentru iubirea Sa de oameni, de la început profeții le preziceau cele ce aveau să se întâmple. Şi ca să afli că aceasta e pricina prezicerii, ascultă ce spune poporului iudeu prea marele glăsuitor Isaia: „ Ştiu cu eşti îndărătnic şi vână de fier este grumazul tău” , adică neînduplecat, „ şi fruntea îți este de aramă” , adică neruşinat. Aşa avem şi noi obiceiul, că îi numim cu fața de aramă pe cei ce nu ştiu să roşească. „ Şi ți-am vestit ție, continuă profetul, cele ce au să vină peste tine înainte de a se întâmpla şi auzite ți le-am făcut” .

Apoi, pentru a arăta pricina prezicerii, a adăugat: „ …ca să nu zici: Idolii mi-au făcui bine; chipurile cele cioplite şi cele turnate mi-au poruncit mie” . Şi iarăşi, pentru că unii erau iubitori de ceartă şi îngâmfați şi se neobrăzau după împlinirea prezicerilor spunând că n-au auzit de ele, profeții nu numai că preziceau cele ce aveau să se întâmple, dar mai luau şi martori ai spuselor lor. Astfel, tot Isaia spune: „ Fă-mi mie martori din oameni credincioşi pe Vrie, preotul, şi pe Zaharia, fiul lui Varahia” .

Şi nu numai aceasta a făcut profetul, ci a şi scris profeția într-o carte nouă, pentru ca, după înfăptuirea profeției, chiar scrierea să mărturisească împotriva lor, că li s-a prezis dintru început şi cu multă vreme înainte. N-a scris-o într-o carte oarecare, ci într-o carte nouă, în stare să reziste multă vreme şi să nu fie stricată de vreme; o carte care să aştepte împlinirea faptelor scrise în ea. Că acesta e adevărul, că Dumnezeu le-a prezis iudeilor toate cele ce aveau să se întâmple, o voi dovedi nu numai cu cele spuse, ci chiar cu nenorocirile şi binefacerile pe care le-au primit.

5. Iudeii au îndurat trei robii foarte amare. Pe nici una dintre ele n-a adus-o Dumnezeu fără prezicere, ci a făcut ca toate să fie vestite mai dinainte, prezicând cu de-amănuntul şi locul şi timpul, şi persoana, şi felul robiei, şi întoarcerea, şi toate celelalte.
Voi vorbi despre cea dintâi, despre robia egipteană. Dumnezeu, vorbind către Avraam, îi grăieşte aşa: „ Cunoaşte bine că străină va fi sămânța ta în pământ străin; şi o vor robi şi o vor chinui patru sute de ani. Dar pe neamul acela căruia îi vor robi, îl voi judeca Eu, zice Domnul. Iară întru al patrulea neam se vor întoarce aici cu avere multă” . Ai văzut că a spus numărul anilor? Patru sute. A spus şi chipul robiei. Nu numai că vor robi, dar vor fi şi chinuiți. Ascultă cum explică Moise mai târziu chinurile: „ Paie nu se dau robilor tăi, grăieşte el, şi ne spun să facem cărămizi” . Erau biciuiți în fiecare zi ca să afli ce înseamnă cuvintele: „ îi vor robi şi-i vor chinui” . Cuvintele: „ pe neamul acela căruia îi vor robi, îl voi judeca Eu” vorbesc de înecarea egiptenilor în Marea Roşie, pe care descriind-o Moise în cântările sale, aşa zicea: „ Pe cal şi călăreț i-a aruncat în mare” . Dumnezeu le prezice apoi şi chipul întoarcerii; că vor ieşi din Egipt cu avere multă. „ Să ceară, spune Scriptura, fiecare de la vecinul lui şi de la cel împreună cu sine locuitor, vase de aur şi de argint” . Dumnezeu a făcut ca iudeii să-şi ia, fără voia egiptenilor, plata, pentru că robiseră multă vreme şi nu primiseră plată. Şi strigă profetul zicând: „ Şi i-a scos pe ei cu argint şi aur şi nu era bolnav în semințiile lor” .
Această primă robie a fost anunțată mai dinainte cu toată amănunțimea. Haide să ducem cuvântul şi la a doua.

- Care e aceasta?

- Robia babilonică! Şi pe aceasta a anunțat-o mai dinainte cu de-amănuntul profetul Ieremia, grăind aşa: „ Aşa a zis Domnul: Când vi se vor împlini în Babilon şaptezeci de ani, vă voi cerceta pe voi şi voi pune peste voi cuvintele
Mele cele bune, ca să vă întoarceți în locul acesta. Şi vă voi întoarce din robia voastră şi vă voi aduna din toate neamurile şi din toate locurile în care v-am împrăştiat, zice Domnul, şi vă voi întoarce în locul de unde v-am mutat acolo” . Vezi că şi aici a vorbit de oraş, de numărul anilor, de locul de unde să-i adune şi de locul unde să-i adune? De aceea şi Daniel n-a făcut rugăciune pentru ei mai înainte de plinirea celor şaptezeci de ani.
- Şi cine spune asta?
- Însuşi Daniel, grăind aşa: „ Şi eu, Daniel, făceam lucrurile regelui şi mă miram de vedenie, şi nu era cine să o înțeleagă. …Şi am înțeles din Cărți numărul anilor, despre care a fost cuvântul Domnului către Ieremia profetul, pentru pustiirea Ierusalimului, vreme de şaptezeci de ani. Şi mi~am îndreptat fața mea către Domnul Dumnezeu, stăruind în rugăciune şi cerere, cu post, cu sac şi cu cenuşă” .

Ai auzit cum a fost vestită mai dinainte şi această robie? Şi înainte de timpul hotărât Profetul n-a îndrăznit să-I aducă lui Dumnezeu cerere şi rugăciune, ca să nu se apropie de Dumnezeu în zadar

şi fără folos, ca să nu audă ceea ce auzise Ieremia: „ Nu te ruga pentru poporul acesta şi nu cere ceva pentru ei; că nu te voi asculta” . Atunci s-a rugat, când sentința fusese îndeplinită, când a venit timpul ca iudeii să se întoarcă în tara lor. Şi nu s-a rugat în chip obişnuit, ci cu post, cu sac şi cu cenuşă. A făcut Dumnezeu ceea ce obişnuim să facem cu oamenii. Şi noi, când vedem că slugile unor oameni sunt aruncate în închisoare pentru multe şi mari păcate, nu ne rugăm pentru ele îndată, nici la începutul pedepsei, ci lăsăm să treacă vreo câteva zile ca să se înțelepțească, şi atunci ne apropiem de stăpânii lor; avem în ajutor şi timpul. Aşa a făcut şi Profetul. După ce iudeii au fost pedepsiți - nu după mărimea păcatelor lor, dar totuşi au fost pedepsiți -, s-a apropiat de Dumnezeu ca să se roage pentru ei. Să ascultăm, dacă vreți, şi rugăciunea aceasta: „ M-am mărturisit şi am zis, spune el: Doamne Dumnezeule, Cel mare şi minunat. Cel ce păzeşti legământul Tău şi mila Ta pentru cei ce Te iubesc pe Tine şi păzesc poruncile Tale” .

- Ce faci, Daniele? Aminteşti de cei ce păzesc legile lui Dumnezeu când te rogi pentru nişte oameni care au păcătuit şi au călcat legile Lui? Sunt oare vrednici de iertare cei ce au călcat poruncile Lui?

- Dar nu spun aceste cuvinte pentru ei, îmi răspunde Daniel, ci pentru strămoşii lor de demult, pentru Avraam, pentru Isaac, pentru Iacov. Acelora le-a dat făgăduința, lor le-a făgăduit, căci ei I-au păzit poruncile. Amintesc de strămoşi tocmai pentru că aceştia n-au nici un drept la mântuire. Iar ca să nu socoteşti că a spus aceste cuvinte despre iudeii din robie, după ce a spus: „ Cel ce păzeşti legământul Tău şi mila Ta pentru cei ce Te iubesc pe Tine şi păzesc poruncile Tale” , a adăugat: „ Am păcătuit, am făcut fărădelege, am făcut nedreptate, am fost necredincioşi, ne-am depărtat de la poruncile Tale şi de la judecățile Tale şi n-am ascultat de robii Tăi, profeții” . O singură apărare le mai rămâne celor păcătoşi după ce au săvârşit păcatele: să-şi mărturisească păcatele! Uită-te, te rog, şi la virtutea dreptului Daniel, şi la nerecunoştința iudeilor! El, care nu se ştia cu nimic vinovat, se osândeşte cu multă asprime, zicând: „ Am păcătuit, am făcut fărădelege, am făcut nedreptate” ; iar iudeii, care erau plini de mii şi mii de păcate, făceau contrariul, zicând: „ Am păzit poruncile Tale, şi acum îi fericim pe cei străini (de credință,), şi se înalță cei ce fac fărădelegi” . După cum drepții obişnuiesc să se smerească după ce fac fapte bune, tot astfel şi cei răi se laudă după ce fac păcate. Omul care nu se ştia cu nimic pe cuget, Daniel, spune: „ Am făcut fărădelege, ne-am depărtat de la poruncile Talei” . Iudeii, care aveau mii de păcate pe cugetul lor, spuneau: „ Am păzit poruncile Tale” . Vă spun acestea ca să fugiți de mândria iudeilor şi să îmbrățişați smerenia lui Daniel.

6. Apoi, după ce a ținut de rău fărădelegea lor, vorbeşte şi de pedeapsa pe care au suferit-o. După aceea, voind să-i întoarcă pe Dumnezeu spre milă, zice: „ Şi a venit peste noi blestemul şi jurământul cel scris în legea lui Moise, robul lui Dumnezeu, pentru că am păcătuit” .

- Ce blestem e acesta?

- Vreți să vi-l citesc? „ Dacă nu veți sluji Domnului Dumnezeului vostru, spune Scriptura, voi aduce peste voi neam neruşinat, a cărui limbă nu o veți înțelege, şi veți fi puțini la număr” . Acelaşi lucru l-au arătat şi cei trei tineri. Au arătat că faptele iudeilor au adus peste ei acest fel de pedeapsă. Şi, mărturisindu-se şi ei lui Dumnezeu, ziceau despre păcatele poporului: „ Ne-ai dat pe noi în mâinile unor duşmani nelegiuiți, a unor depărtați de Tine, foarte răi, pe mâinile unui împărat nedrept, cel mai nelegiuit de pe tot pământul” . Ai văzut că s-a împlinit blestemul acela

care zice: „ Veți fi puțini la număr” , şi acela care spune: „ Voi aduce peste voi neam neruşinat” ? Acelaşi lucru îl lasă şi Daniel să se înțeleagă şi spune: „ Au venit peste noi rele, cum n-au mai fost sub cerul întreg ca acelea care au fost în Israel” .

- Care sunt acestea?

- „ Mamele şi-au mâncat copiii” . Profeția aceasta o face Moise, iar înfăptuirea ei o arată Ieremia. Moise spune: „ Femeia cea gingaşă şi duioasă, al cărei picior n-a încercat să păşească din pricina gingăşiei şi duioşiei ei, se va atinge de masă nelegiuită şi va mânca din copiii ei” . Iar Ieremia, arătând că s-a săvârşit fapta aceasta, spune: „ Mâini de femei îndurătoare au fiert pe copiii lor” .

Cu toate că Daniel a vorbit de păcatele pe care le-au săvârşit iudeii, cu toate că a arătat ce pedeapsă au suferit, totuşi nici aşa nu cere pentru ei iertare de la Dumnezeu pe temeiul suferințelor lor. Iată dar judecată de slujitor al lui Dumnezeu! După ce arată că nici n-au suferit pe măsura păcatelor lor şi nici nu li s-au şters păcatele prin cele ce au suferit, aleargă la îndurările lui Dumnezeu şi la iubirea Lui de oameni şi zice: „ Şi acum. Doamne Dumnezeul meu. Cel ce l-ai scos pe poporul Tău din pământul Egiptului, şi Ți-ai făcut Ție nume până în ziua aceasta, am păcătuit, am făcut nelegiuire” . Cu alte cuvinte Daniel spune aşa: „ După cum l-ai mântuit pe popor din Egipt nu pentru faptele lor, ci pentru că ai văzut necazul şi strâmtorarea lor şi ai auzit strigătul lor, tot aşa şi pe noi slobozeşte-ne din necazurile de acum numai pentru iubirea Ta de oameni; căci altă îndreptățire de mântuire nu avem” . După ce a spus acestea şi a plâns îndeajuns, aduce vorba de oraş, ca despre o femeie dusă în robie, şi zice:
„ Arată fața Ta peste sfințenia Ta. Pleacă, Dumnezeul meu, urechea Ta şi auzi! Deschide ochii Tăi şi vezi pieirea noastră şi a oraşului Tău, în care s-a chemat numele Tău” .

Proorocul i-a trecut pe dinaintea ochilor minții lui pe oameni, şi n-a găsit pe nimeni care să poată să-L facă îndurător pe Dumnezeu; de aceea caută scăparea în ziduri; pune înainte însuşi oraşul Ierusalim, îi arată lui Dumnezeu pustiirea lui. Şi terminând cu aceste vorbe cuvântul său, L-a făcut îndurător pe Dumnezeu. Lucru ce se vede din întâmplările ce au urmat.

Dar trebuie să mă întorc la şirul cuvântului meu. Digresiunea aceasta n-am făcut-o nici în zadar, nici fără rost, ci ca să vă odihnesc puțin sufletul obosit de necontenitele mele lupte. Haide dar să ne întoarcem de unde am rămas şi să arătăm că nenorocirile care aveau să vină peste iudei au fost vestite mai dinainte cu toată precizia. Am arătat până acum că cele două robii au venit peste ei după ce au fost profețite; n-au venit la întâmplare şi pe neaşteptate. Rămâne deci să vorbesc despre a treia robie, şi de robia aceasta de acum a evreilor, şi să vă arăt lămurit că nici un profet n-a făgăduit că va fi vreo scăpare sau vreo izbăvire din nenorocirile care-i stăpânesc acum.

- Care este a treia robie?

- Robia din timpul lui Antioh Epifaniu. După ce Alexandru, împăratul macedonenilor, l-a ucis pe Darius, împăratul perşilor, Alexandru a ajuns singur stăpânitor. După moartea lui Alexandru, au urmat patru împărați. La multă vreme în urmă, unul dintre aceşti patru împărați a fost Antioh. El a dat foc templului, a pustiit Sfânta Sfintelor, a oprit jertfele, i-a supus pe iudei şi a desființat toată viețuirea cea după lege a iudeilor.

7. Acestea toate au fost anunțate mai dinainte cu toată amănunțimea, chiar până la zile, de către Daniel. Când se vor întâmpla, cum, de cine, în ce chip, când se vor termina, ce schimbare vor produce. (Pe toate) le veți cunoaşte mai bine când veți auzi despre vedenia pe care a vestit-o profetul în pildă.
Pe împăratul perşilor, pe Darius, îl numeşte berbec; pe împăratul elenilor, adică pe Alexandru, îl numeşte țap; apoi, pe cei care se ridică după acela îi numeşte patru coarne; iar pe Antioh îl numeşte cel din urmă corn. Dar mai bine este să auziți chiar vedenia: „ Am văzut, spune el, în vedenie şi eram în Ulai - un loc oarecare numit aşa în limba persană - şi am ridicat ochii mei şi m-am uitat şi, iată, un berbec stătea înaintea fluviului Ulai şi avea coarne înalte, şi unul era mai înalt decât celălalt; şi cel înalt a crescut cel din urmă. Şi am văzut berbecul dând cu coarnele spre apus şi înspre miazănoapte şi înspre miazăzi, şi toate fiarele nu puteau sta înaintea lui, şi nu era cine să le scoată din mâna lui; şi a făcut după voia lui şi s-a mărit. Şi eu priveam” . Vorbeşte aici de împărăția persană care s-a întins pe tot pământul.

Apoi, vorbind despre Alexandru Macedon, zice: „ Şi iată un țap de capre venea dinspre miazăzi pe fața întregului pământ, dar nu atingea pământul; şi avea țapul acela un corn între ochii lui” . Vorbeşte apoi de lupta lui Alexandru cu Darius, şi arată biruința lui desăvârşită. „ Şi a venit, grăieşte Profetul, țapul până la berbecul care avea coarnele şi s-a repezit asupra lui şi l-a lovit pe berbec - căci trebuie să mai prescurtez textul profeției - şi a zdrobit amândouă coarnele lui; şi nu era cine să scoată berbecul din mâna lui” . După acestea vorbeşte despre sfârşitul lui Alexandru şi despre succesiunea celor patru împărați: „ Şi când era el în putere, s-a sfărâmat cornul lui cel mare şi au crescut alte patru coarne de dedesubtul lui, spre cele patru vânturi ale cerului” .

Cu aceste cuvinte. Profetul a ajuns la Antioh împăratul; şi, arătând că este unul din cele patru coarne, zice aşa: „ Şi din unul dintre ele a ieşit un corn puternic şi s-a mărit tare spre miazăzi şi spre răsărit” . Arată, apoi, că (acesta) a distrus felul de viețuire iudaic: „ Şi din pricina lui jertfa s-a tulburat prin păcat. Şi s-a făcut şi i-a mers bine, dar templul a fost pustiit şi a fost dat peste jertfă păcat” . După ce a fost doborât altarul şi au fost călcate în picioare sfintele, a aşezat un idol înlăuntru şi aducea jertfe nelegiuite demonilor: „ Şi a fost dată jos dreptatea. Şi a făcut şi i-a mers bine” .
Apoi, vorbind din nou despre aceeaşi împărăție, despre împărăția lui Antioh Epifaniu, despre robie, despre căderea Ierusalimului, despre pustiirea templului, a adăugat şi timpul. Daniel şi-a început proorocia cu împărăția lui Alexandru, iar la sfârşitul cărții istoriseşte cele petrecute între timp: războaiele câte au fost între Ptolomei şi Seleuci, câte au lucrat generalii acestora, vicleniile, victoriile, expedițiile, luptele pe mare şi luptele pe uscat. Când a ajuns la Antioh, termină şi spune: „ Brațe din el se vor scula şi vor spurca locul cel sfânt şi vor face să înceteze jertfa cea necurmată - prin jertfa cea necurmată vorbeşte despre jertfele cele continui din fiecare zi - şi vor pune în el urâciunea şi pe cei ce nu păzesc legământul - adică pe acei iudei care calcă Legea Veche - şi-i vor duce la cădere - şi-i vor avea cu ei şi-i vor muta -, iar poporul care cunoaşte pe Dumnezeul lui se va întări- vorbeşte despre cele petrecute în timpul Macabeilor, în timpul lui Iuda, Simon şi Ioan -, iar cei pricepuți ai poporului se vor pricepe la multe; dar vor slăbi întru sabie şi pară de foc - istoriseşte iarăşi despre incendierea Ierusalimului - şi întru robie şi întru jaf de zile; şi în slăbiciunea lor vor fi ajutați cu ajutor mic - arată că în vremea acelor nenorociri vor mai putea să răsufle şi să-şi mai revină din greutățile abătute peste ei - şi li se vor adăuga lor mulți întru căderi, şi vor slăbi chiar dintre cei pricepuți” . Spunea aceste cuvinte pentru a arăta că

vor cădea mulți, chiar dintre cei ce stau. Apoi Profetul spune şi pricina pentru care Dumnezeu a îngăduit să li se întâmple aceste nenorociri atât de mari.

- Care e pricina?

- „ Ca să-i încerce ca prin foc, să-i aleagă şi să-i înălbească până la vremea sfârşitului” . Cu alte cuvinte, spune aşa: Dumnezeu a îngăduit aceste nenorociri ca să-i curățească şi să-i arate pe cei vrednici dintre ei.
Povesteşte apoi despre puterea acelui împărat şi spune: „ Şi va face după voia lui şi se va înălța şi se va mări” . Şi după ce a vorbit de gândul lui cel hulitor, a adăugat: „ Va grăi cu semeție împotriva Dumnezeului dumnezeilor şi-i va merge bine până ce se va sfârşi mânia” . Prin aceste cuvinte Profetul arată că împăratul acela stăpâneşte aşa şi-i merge atât de bine, nu din pricina vredniciilor proprii, ci din pricina mâniei lui Dumnezeu față de poporul iudeu. După ce vorbeşte apoi, în alte multe cuvinte, despre relele câte le va face împăratul acesta Egiptului şi Palestinei, după ce spune cum se va întoarce, la chemarea cuiva, şi care e pricina care-l sileşte să facă asta, vorbeşte şi de schimbarea timpurilor: Iudeii vor dobândi oarecare uşurare după ce vor trece prin aceste nenorociri, căci li se va trimite un înger în ajutorul lor: „ în vremea aceea se va scula Mihail, voievodul cel mare, cel ce stă (de veghe) pentru fiii poporului tău, şi va fi vreme de necaz; unul la fel cu acesta n-a fost de când este neam pe pământ până în vremea de acum; şi în vremea aceea se va mântui tot poporul care s-a aflat scris în carte” , adică cei care sunt vrednici de mântuire.

8. Dar încă nu v-am arătat ceea ce căutam să vă arăt.

- Ce anume?

- Că Profetul a arătat câți ani au să țină aceste nenorociri, aşa după cum profeții au arătat şi despre celelalte două robii dinainte: pentru una, patru sute de ani, iar pentru a doua, şaptezeci de ani. Să vedem dacă Profetul arată numărul anilor şi pentru această robie.

- De unde o putem afla?

- Din cele spuse în urmă de profetul Daniel. Profetul auzise de multele şi marile nenorociri ce aveau să vină peste iudei, de incendierea Ierusalimului, de desființarea felului lor de viețuire, de robia lor; de aceea dorea să cunoască şi sfârşitul lor, dorea să ştie dacă va fi vreo schimbare a acestor nenorociri. L-a întrebat pe Dumnezeu, grăind aşa: „ Doamne, care va fi sfârşitul acestora? Şi Dumnezeu a zis: „ Vino, Daniele, că închise şi pecetluite sunt cuvintele - lasă să se înțeleagă prin asta că spusele nu sunt limpezi - până la vremea sfârşitului” .

Spune apoi şi pricina îngăduinței nenorocirilor: „ Până ce se vor alege şi se vor înălbi şi vor fi cercați ca prin foc cei mulți; şi vor face nelegiuiri cei nelegiuiți; şi nu vor pricepe toți cei necredincioşi, şi vor înțelege cei înțelepți” . Prezice apoi cât vor ține aceste nenorociri: „ Din timpul schimbării jertfei celei necurmate” . Jertfa necurmată este numită jertfa care se face în fiecare zi, jertfa deasă şi continuă. Iudeii aveau obiceiul să jertfească lui Dumnezeu în fiecare zi, seara şi dimineața. De aceea jertfa aceasta se numea necurmată. Dar când a venit Antioh, el a desființat acest obicei şi l-a schimbat. Îngerul spune: „ Din timpul schimbării jertfei celei

necurmate - adică de la desfiinţarea jertfei acesteia - zile, o mie două sute nouăzeci" , ceea ce fac trei ani şi jumătate şi câteva zile. Apoi, ca să arate că va fi sfârşit şi schimbare pentru aceste nenorociri, zice: „ Fericit este cel ce a răbdat şi a ajuns la o mie trei sute treizeci şi cinci de zile" . La cele o mie două sute nouăzeci de zile a mai adăugat încă patruzeci şi cinci de zile. Lupta avea să tină o lună şi jumătate; în vremea aceea a ajuns victoria desăvârşită; în vremea aceasta s-au izbăvit deplin de nenorociri.
Prin cuvintele: „ Fericit este cel ce a răbdat o mie trei sute treizeci şi cinci de zile" a arătat izbăvirea de nenorociri. N-a spus numai „ cel ce a ajuns" , ci:
„ cel ce a răbdat şi a ajuns" . Mulţi necredincioşi au văzut schimbarea; dar nu-i fericeşte pe aceştia, ci pe aceia care au mărturisit în timpul nenorocirilor, care nu şi-au vândut credinţa şi apoi au avut parte de tihnă. De aceea deci n-a spus numai: „ cel ce a ajuns" , ci: „ cel ce a răbdat şi a ajuns" .

Ce poate fi oare mai lămurit decât aceste cuvinte? Nu vezi că Profetul a vestit mai dinainte în toată amănunţimea nu numai anii şi lunile, ci chiar şi zilele cât are să ţină robia şi când are să vină izbăvirea din robie? Că spusele mele nu sunt o presupunere a mea, haide să-ţi aduc şi un alt martor (al acestor spuse), un martor pe care iudeii mai cu seamă îl socot vrednic de credinţă, pe Iosif Flaviu, care a scris despre nenorocirile iudeilor şi a parafrazat tot Vechiul Testament. Iosif Flaviu a trăit după venirea lui Hristos; a vorbit despre robia iudeilor, vestită mai înainte de Hristos, şi a vorbit şi despre robia aceasta, interpretând vedenia profetului Daniel, vedenia cu berbecul, cu ţapul, cu cele patru coarne şi cu cornul care a crescut după acelea. Şi ca să nu fie puse la îndoială spusele mele, haide să citez chiar cuvintele lui Iosif Flaviu.

După ce îl laudă şi îl admiră pe Daniel covârşitor şi-l pune înaintea celorlalţi profeţi, vine şi la vedenia aceasta şi grăieşte aşa: Daniel a lăsat scrieri; din ele vedem că profeţia este adevărată, e întărită de fapte. Profetul spune că era în Susa, capitala Persiei, şi a ieşit la câmp împreună cu alţi câţiva prieteni. Deodată s-a făcut cutremur de pământ; prietenii lui au fugit şi a rămas singur. A căzut cu faţa la pământ, sprijinindu-se pe mâini; cineva l-a atins, i-a poruncit să se scoale şi să vadă cele ce au să se întâmple iudeilor după multe generaţii. Când s-a sculat, i-a arătat un berbec mare, cu multe coarne, iar cel din urmă dintre ele mai mare. Apoi s-a uitat spre apus şi a văzut un tap purtat prin văzduh. Ţapul s-a luat la bătaie cu berbecul şi cu coarnele lui; l-a izbit de două ori şi la doborât la pământ şi l-a călcat în picioare. Apoi l-a văzut pe ţap mai înalt şi că i-a crescut din frunte un corn foarte mare; rupându-se acesta, i-au crescut alte patru coarne, îndreptate spre fiecare din cele patru vânturi; din acestea a crescut şi un alt corn mai mic scrie Daniel.

Dumnezeu, Care i-a arătat profetului vedenia, i-a spus că acesta are să pornească război împotriva poporului Lui, că are să piardă cu forţa Ierusalimul, că are să jefuiască templul şi are să oprească jertfele. Toate acestea au să ţină vreme de o mie două sute nouăzeci de zile.
Daniel a văzut vedenia aceasta în câmpia Susei şi a scris-o. Şi I-a cerut lui Dumnezeu să-i explice chipul vedeniei. Dumnezeu i-a spus că berbecul înseamnă împărăţia perşilor şi mezilor, iar coarnele, cei ce au să împărătească. Cel din urmă corn înseamnă împăratul care are să-i întreacă pe toţi aceşti împăraţi în bogăţie şi slavă. Ţapul arată că dintre eleni va fi un împărat care, după ce se va lupta de două ori cu împăratul perşilor, îl va birui în luptă şi-i va lua toată împărăţia. Prin cel dintâi corn mare din fruntea ţapului l-a arătat pe cel dintâi împărat; prin creşterea celor patru coarne, după căderea celui dintâi corn şi îndreptarea lor spre cele patru vânturi, i-a arătat pe împăraţii care vor urma după împăratul cel dintâi şi împărţirea împărăţiei

între ei. Aceşti împăraţi, fără să-i fie copii sau rude, vor conduce lumea vreme de mulţi ani. Unul dintre urmaşii acestor împăraţi va porni război împotriva iudeilor, le va nimici felul lor de vieţuire, va jefui templul şi va opri să se aducă jertfe vreme de trei ani. Şi (toate) acestea le-a pătimit poporul nostru de la Antioh Epifaniu, aşa cum le-a văzut Daniel cu mulţi ani mai înainte. Şi a scris despre cele ce aveau să se întâmple.

9. - Ce poate fi mai limpede ca acestea?
Este deci timpul, dacă nu ar fi plictisitor, să vin la ceea ce căutam să vă dovedesc, la robia de azi a iudeilor, din pricina căreia am vorbit atât până acum. Fiţi atenţi acum, vă rog! nu duc o luptă pentru nişte lucruri de putină însemnătate. Ar fi absurd ca la jocurile olimpice să staţi cu multă răbdare de la miezul nopţii până la miezul zilei, să aşteptaţi să vedeţi cui i se va pune cununa pe cap, să vă coacă capetele razele soarelui, dar să nu plecaţi până ce nu se anunţă învingătorii în lupte, iar acum, când nu e vorba de o cunună ca aceea de la jocurile olimpice, ci de cununa cea ne-stricăcioasă a adevăratelor lupte, să vă simţiţi obosiţi şi chinuiţi.

V-am dovedit îndeajuns în cele spuse până acum că cele trei robii au fost vestite mai dinainte, că una are să ţină patru sute de ani, a doua şaptezeci de ani şi a treia trei ani şi jumătate. Haide dară să vorbesc şi despre robia aceasta de acum. Îl voi aduce iarăşi ca martor pe Iosif Flaviu, un om din neamul lor, că Profetul a anunţat mai dinainte şi această robie.

Ascultă ce spune Iosif după cuvintele citate mai sus! „ în acelaşi chip a scris Daniel şi despre împărăţia romanilor, că are să cucerească Ierusalimul şi să pustiască templul” . Uită-te, iudeule, că deşi era iudeu cel ce a scris aceste cuvinte, totuşi n-a vrut să imite încăpăţânarea voastră. După ce a spus că Ierusalimul va fi doborât, n-a îndrăznit să adauge şi să spună că va fi ridicat iarăşi şi nici n-a consemnat un timp anumit. A văzut că Profetul n-a precizat timpul; de aceea n-a spus el nimic despre robia de sub romani, cu toate că mai sus, când a vorbit despre victoria lui Antioh şi despre pustiirea templului, a vorbit de zilele şi anii cât avea să ţină robia. Că va fi pustiit Ierusalimul şi templul a scris; dar că are să se termine pustiirea, n-a mai spus, pentru că a văzut că nici Profetul n-a spus asta. „ Dumnezeu i-a arătat lui Daniel toate acestea, spune Iosif, iar Daniel le-a scris şi le-a lăsat posterităţii, pentru ca aceia care vor citi şi vor vedea că s-au împlinit cele scrise să se minuneze de Daniel pentru cinstea dată lui de Dumnezeu” .

Să vedem acum locul în care vorbeşte Daniel că templul va fi pustiit.
După ce Daniel a făcut rugăciunea aceea în sac şi cenuşă, a venit Gavriil la el şi i-a zis:
„ Şaptezeci de săptămâni s-au hotărât peste poporul tău şi peste oraşul cel sfânt” . Dar poate că mi s-ar spune:

- Iată că şi aici e vorba de timp!

- Da, e vorba de timp, dar nu de timpul cât va ţine robia, ci de timpul după care va începe o nouă robie. Altceva este să vorbeşti de timpul cât are să tină robia, şi altceva să vorbeşti de timpul după care va veni şi va începe robia. „ Şaptezeci de săptămâni s-au hotărât peste poporul tău” . Dumnezeu n-a mai spus acum
„ peste poporul Meu” , cu toate că Profetul spusese: „ Arată faţa Ta peste poporul Tău” , ci îl înstrăinează din pricina crimei ce avea să săvârşească. Spune apoi şi pricina: „ Până ce se va învechi fărădelegea şi se va fi săvârşit păcatul” .

- Ce înseamnă „ până ce se va fi săvârşit păcatul” ?

- „ Vor săvârşi multe păcate, spune Daniel; dar culmea păcatelor va fi atunci când îl vor ucide pe Stăpânul lor” . Acelaşi lucru îl spune şi Hristos: „ Umpleți dar şi voi măsura părinților voştri” , cu alte cuvinte: „ I-ați ucis pe robi, adăugați şi sângele Stăpânului!” .
Uită-te câtă identitate de gândire! Hristos a spus: „ Umpleți dar” ; Profetul spune: „ până ce se va Fi săvârşit păcatul” şi „ s-au pecetluit păcatele” .

- Ce înseamnă „ a pecetlui” ?

- Să nu mai rămână nimic.
„ Şi să aducă dreptate veşnică” . Şi care este dreptatea veşnică dacă nu cea dată de Hristos?
„ Şi să se pecetluiască vedenia şi proorocul şi să se ungă Sfântul Sfinților” , adică, să înceteze profețiile. Căci asta înseamnă a pecetlui: a înceta ungerea, a înceta vedeniile. De aceea şi Hristos a spus: „ Legea şi profeții până la Ioan” .
Vezi că aici Dumnezeu îi amenință cu pustiirea desăvârşită, cu pedepsirea păcatelor şi a nedreptăților? Nu le-a mai spus că are să-i ierte; dimpotrivă, i-a amenințat că are să pornească împotriva păcatelor lor.

10. - Când s-a întâmplat asta? Când au încetat cu totul profețiile? Când a dispărut ungerea, încât să nu se mai întoarcă?

- Chiar dacă noi am tăcea, vor striga pietrele, atât de strălucitor este glasul faptelor, nici nu putem vorbi de alt timp în care iudeii au suferit acestea, decât de timpul acesta lung şi îndelungat şi care va fi şi mai îndelungat.
Profetul vorbeşte apoi cu şi mai multă precizie şi zice: „ Să cunoşti şi să înțelegi că de la ieşirea cuvântului pentru răspuns şi pentru zidirea Ierusalimului până la Hristos povățuitorul, (vor fi) săptămâni şapte şi săptămâni şaizeci şi două” .
Uită-te la aceste cuvinte cu mare atenție! Toată problema în ele stă. Şapte săptămâni şi şaizeci şi două de săptămâni fac patru sute optzeci şi trei de ani. Aici prin cuvântul săptămâni nu vorbeşte de săptămâni de zile, nici de săptămâni de luni, ci de săptămâni de ani. De la împăratul Cirus până la Antioh Epifaniu şi la robia aceea de sub el sunt trei sute nouăzeci şi patru de ani. Daniel deci pentru a arăta că nu vorbeşte de pustiirea templului făcută de Antioh Epifaniu, ci de una de mai târziu, de cea din vremea lui Pompei, Vespasian şi Tit, împinge mai departe timpul împlinirii profeției. După aceea ne spune de când trebuie să începem numărătoarea anilor şi ne arată că nu trebuie să o începem din ziua întoarcerii evreilor din robie.

- Dar de când?

- „ De la ieşirea cuvântului pentru răspuns şi pentru zidirea Ierusalimului” . Iar templul nu s-a zidit în vremea lui Cirus, ci în vremea lui Artaxerxe Macrohiru. După întoarcerea evreilor din robie, a venit ca împărat Camvise, apoi magii; după magi, Darius, fiul lui Istaspe, apoi Xerxe, fiul lui Darius, iar după acesta, Artavane; apoi, după Artavane, Artaxerxe Macrohiru, care a împărățit peste Persia. Pe când împărățea acesta, în al douăzecilea an al împărăției lui, Neemia întorcându-se în patrie a ridicat Ierusalimul. Lucrurile acestea ni le-a istorisit cu de-amănuntul Ezdra. Deci, dacă vom număra de la această dată patru sute optzeci şi trei de ani, vom ajunge la

această din urmă distrugere a Ierusalimului. De aceea spune Profetul: „ Se va zidi piața şi zidul înconjurător” .
Cu alte cuvinte, Profetul spune aşa: „ Numără de când s-a zidit Ierusalimul şi şi-a recăpătat înfățişarea lui cea veche, şaptezeci de săptămâni, şi vei vedea că robia aceasta nu are sfârşit” . Iar pentru ca să arate mai lămurit că nenorocirile şi necazurile care-i apasă pe iudei nu vor avea sfârşit. Daniel grăieşte aşa: „ După cele şaptezeci de săptămâni, va pieri ungerea şi judecată nu va fi în ea; vor strica cetatea şi templul, împreună cu povățuitorul care are să vină; şi vor pieri ca într-un potop” - nu va mai fi deci nici urmă, nici rădăcină care să odrăslească iarăşi - „ până la sfârşitul războiului hotărât pentru pieirea desăvârşită” . Vorbind tot despre robia aceasta, spune: „ Vor înceta jertfele şi turnarea; şi pe lângă acestea, urâciunea pustiirii în locul cel sfânt, şi până la sfârşitul timpului nu va înceta pustiirea” . Ce altceva mai aştepți, iudeule, când auzi de sfârşitul timpului?

- Ce înseamnă cuvintele „ pe lângă acestea” ?

- Înseamnă că pe lângă cele spuse, în afară de încetarea jertfelor şi a libațiunilor, va mai fi un rău şi mai mare.

- Care?

- „ În locul cel sfânt, urâciunea pustiirii” , numeşte templul, locul cel sfânt, iar statuia, pe care a ridicat-o înlăuntrul templului cel care a dărâmat oraşul, o numeşte urâciunea pustiirii.
„ Şi pustiire până la sfârşit” . Hristos, Care a venit în trup după domnia lui Antioh Epifaniu şi a vestit mai dinainte robia viitoare a iudeilor, ca să arate că Daniel despre această robie a profețit, grăieşte aşa: „ Când veți vedea urâciunea pustiirii, despre care a vorbit profetul Daniel, stând în locul cel sfânt, cine citeşte să înțeleagă” . La iudei orice idol şi orice chip de om făcut de mâna omenească se numea urâciune; de aceea Daniel, arătând în chip enigmatic statuia aceea, anunță de mai înainte, prin acest cuvânt, şi când va fi robia, şi cine-i va robi. Şi Iosif Flaviu, după cum am arătat mai sus, a spus că despre romani e vorba în această profeție.

Ce cuvânt vă mai rămâne deci, iudeilor, când profeții spun câtă vreme vor ține celelalte robii, iar acestei din urmă robii nu-i hotărăsc nici un timp, ci, dimpotrivă, afirmă chiar că pustiirea va fi până la sfârşitul lumii?
Că spusele acestea nu sunt o minciună, haide să aducem mărturia faptelor. Dacă iudeii n-ar fi încercat să zidească templul, ar fi putut să spună: „ Dacă am fi vrut să încercăm, dacă am fi vrut să zidim templul, negreşit am fi putut şi am fi dus lucrul la bun sfârşit!” . Dar aşa, le dovedesc că au încercat nu o dată, nici de două ori, ci chiar de trei ori, şi încercările lor s-au frânt, cum se întâmplă şi în luptele olimpice, ca să fie cununa Bisericii mai presus de orice îndoială.

11.- Cine a încercat să zidească templul?

- Cei ce se împotrivesc pururea Duhului Sfânt, înnoitorii şi răzvrătiții! După pustiirea făcută de Vespasian şi Tit, iudeii s-au răsculat în timpul lui Adrian şi au încercat să-şi refacă statul lor. Nu-şi dădeau seama că luptă împotriva hotărârii lui Dumnezeu, prin care se poruncise ca oraşul să fie pustiit pentru totdeauna. Şi este cu neputință să biruie cel ce luptă împotriva lui Dumnezeu. Ciocnindu-se iudeii cu împăratul, l-au silit să pustiască desăvârşit Ierusalimul. După ce Adrian i-

a bătut pe iudei şi i-a supus, a şters orice urmă de oraş; iar pentru ca iudeii să nu mai poată să se obrăznicească, a aşezat statuia lui acolo. Împăratul s-a gândit apoi că statuia poate să se dărâme cu timpul; de aceea, ca să le pună pe frunte un semn cu fierul roşu, un semn neşters al înfrângerii iudeilor şi o mustrare a neruşinării lor, a dat numele său ruinelor oraşului. Adrian se numea Elius Adrianus; aşa a legiuit să se numească şi oraşul. De atunci şi până în ziua de azi Ierusalimul se numeşte Elia, după numele celui care a cucerit oraşul şi l-a dărâmat.

Ai văzut prima încercare a neruşinaţilor iudei? Iat-o acum şi pe cea de-a doua!
Iudeii au încercat din nou să zidească templul în vremea împăratului Constantin. Acesta, văzând încercarea lor, le-a tăiat urechile şi le-a pus pe trupul lor semnul neascultării. I-a purtat pretutindeni ca pe nişte fugari şi biciuiți. I-a făcut cunoscuți tuturor prin semnul făcut cu fierul roşu pe trupul lor, şi i-a înțelepțit şi pe ceilalți iudei de pe întreaga față a pământului să nu mai încerce una ca aceasta.

Dar aceste fapte sunt vechi şi de demult; mai bine spus, cei mai bătrâni dintre noi le cunosc. Ceea ce vreau însă să spun acum este ştiut şi cunoscut chiar de cei mai tineri dintre noi. Nu s-a petrecut pe vremea lui Adrian şi Constantin, ci s-a petrecut în vremea noastră, în timpul împăratului de acum douăzeci de ani. Când Iulian, care i-a întrecut pe toți împărații în necredință, i-a chemat pe iudei ca să jertfească idolilor şi să-i atragă la păgânătatea lui şi le-a propus felul vechi de slujire a lui Dumnezeu, zicându-le că: „ Şi pe vremea strămoşilor voştri aşa slujeați lui Dumnezeu” , iudeii, fără voia lor, au mărturisit atunci, ceea ce am arătat eu acum, că nu le este îngăduit să aducă jertfe în afara Ierusalimului, căci fac nelegiuire cei ce săvârşesc orice pe pământ străin. „ Dacă vrei, au spus ei împăratului, să ne vezi pe noi jertfind, dă-ne înapoi oraşul, zideşte templul, arată-ne Sfânta Sfintelor, înalță altarul, şi vom jertfi şi acum ca şi mai înainte” .

Şi nu le-a fost ruşine spurcaților şi neruşinaților să ceară lucrul acesta de la un păgân, de la un elen, să facă apel la mâinile spurcate ale aceluia pentru zidirea celor sfinte! N-au simțit că încearcă un lucru cu neputință şi nici nu şi-au dat seama că, dacă un om ar fi dărâmat templul, ar fi fost cu putință să fie refăcut de un om, dar când Dumnezeu le-a dărâmat oraşul, este cu neputință ca puterea omenească să schimbe cele poruncite prin hotărâre dumnezeiască. „ Cine oare va strica cele pe care le-a plănuit Dumnezeu Cel sfânt? Cine va întoarce mâna Lui cea înaltă?” . După cum oamenii nu pot să dărâme acelea pe care le înalță Dumnezeu, şi care vrea să dăinuiască, tot astfel oamenii nu pot să le ridice pe acelea pe care le dărâmă Dumnezeu, şi care vrea să rămână dărâmate.

Să ne închipuim, iudeilor, că împăratul v-ar fi dat templul, ar fi înălțat altarul, aşa cum aşteptați în zadar să se întâmple! Ar fi putut oare să vă coboare şi foc de sus, din cer? Căci fără foc din cer jertfa voastră ar fi blestemată şi necurată. Fiii lui Aaron au pierit tocmai pentru că au adus foc străin. Cu toate acestea, iudeii, orbi față de toate, cereau împăratului şi-l rugau să le vină în ajutor ca să zidească templul. Împăratul a cheltuit bani, a trimis supraveghetori ai lucrării, oameni de mare autoritate, a adunat din toate părțile meşteri, a făcut şi a încercat totul ca pe nesimțite şi încetul cu încetul să le dea prilejul să aducă jertfe. Nădăjduia ca de la jertfe să-i ducă uşor la slujirea idolească; dar mai nădăjduia în acelaşi timp nebunul şi prostul să pună capăt hotărârii lui Hristos, care nu lăsa să se mai zidească templul acela.

Dar Cel ce îi prinde pe cei înțelepți în viclenia lor a arătat îndată, prin fapte, că hotărârile lui Dumnezeu sunt mai puternice decât orice şi că tari sunt faptele lui Dumnezeu. Căci cum s-au apucat de acea nelegiuită lucrare, cum au început să dezgolească temeliile şi au scos afară o mulțime de pământ, şi aveau să se apuce de zidirea templului, foc a izbucnit îndată din temelii şi a ars pe mulți oameni, şi nu numai pe oameni, ci şi pietrele locului aceluia. Aşa s-a pus capăt ambiției lor deşarte. S-au spăimântat şi s-au ruşinat nu numai cei ce au încercat lucrul acesta, ci şi mulți iudei care au văzut aceasta. Când a auzit împăratul Iulian de cele petrecute la Ierusalim, cu toate că dorea nebuneşte zidirea templului, s-a temut să meargă mai departe, ca să nu-şi aducă foc pe capul lui. A lăsat lucrul baltă, fiind învins şi el, şi tot poporul iudeu. Dacă te duci acum la Ierusalim, ai să vezi goale temeliile. De ai să cauți pricina, n-ai să găseşti alta decât aceasta pe care ai auzit-o. Martori ai acestui fapt suntem noi cu toții. în timpul nostru s-a petrecut, nu de multă vreme. Uită-te la strălucirea victoriei! Nu s-a întâmplat asta pe timpul împăraților credincioşi, ca să se spună că au venit creştinii şi au împiedicat zidirea templului! Nu! Aceasta s-a întâmplat când credința noastră era prigonită, când viața tuturor ne era în primejdie, când orice îndrăznire omenească ne părăsise; când înflorea păgânismul, iar credincioşii, unii se ascundeau în case, iar alții fugeau din oraşe şi se mutau în pustie. În astfel de împrejurări s-a întâmplat asta, ca să nu rămână, nici iudeilor, nici păgânilor, vreo pricină de obrăznicie.

12. Mai stai încă la îndoială, iudeule, când vezi că te osândesc şi mărturia profeției lui Hristos, şi mărturia profeției proorocilor, şi mărturia dovezilor faptelor? Dar nu-i deloc de mirare! Aşa este neamul vostru! De la început a fost neruşinat şi încăpățânat! Totdeauna a cugetat să se împotrivească celor mai evidente fapte.

Vrei să-ți aduc şi alți profeți care spun lămurit că religia voastră va lua sfârşit, că a noastră va înflori, că predica lui Hristos se va întinde peste tot pământul, că se va săvârşi un alt fel de jertfă, punându-se capăt jertfelor voastre? Ascultă-l pe Maleahi, care a trăit în urma celorlalți profeți! Nu aduc acum nici mărturia lui Isaia, nici pe a lui Ieremia, nici a celorlalți profeți de dinainte de robie, ca să nu spui că nenorocirile prezise de ei s-au împlinit în vremea robiei. Aduc mărturia unui profet care, după întoarcerea din Babilon, după zidirea Ierusalimului, a profețit lămurit cele ce aveau să se întâmple cu voi.

După ce iudeii s-au întors din robie, după ce şi-au reluat oraşul şi au zidit din nou templul, după ce iudeii aduceau jertfe, profetul Maleahi prezice pustiirea de acum şi sfârşitul jertfelor, grăind aşa, ca din partea lui Dumnezeu: „ Nu voi primi de la voi jertfele voastre, zice Domnul atotputernicul! Că de la răsăritul soarelui până la apus numele Meu se slăveşte între neamuri, şi în tot locul se aduce tămâie numelui Meu şi jertfă curată; iar voi o pângăriți” . Când s-a împlinit profeția aceasta, iudeule? Când s-a adus în tot locul tămâie lui Dumnezeu? Când I s-a adus jertfă curată? Nu poți numi alt timp decât acesta, de după venirea lui Hristos. Dacă Maleahi n-ar fi prezis acest timp şi n-ar fi prezis nici jertfa noastră, ci jertfa iudaică, atunci profeția ar fi nelegiuită, într-adevăr, dacă Moise porunceşte să nu se aducă jertfă în nici un alt loc, ci numai în locul pe care l-a ales Dumnezeu , şi dacă a mărginit jertfele acelea numai la acest singur loc, iar profetul zice că are să se aducă tămâie şi jertfă curată în orice loc, urmează că Maleahi i se împotriveşte lui Moise şi se luptă cu el. Dar între Moise şi Maleahi nu-i nici luptă, nici ceartă! Despre altele a vorbit acela şi despre altele a profețit acesta mai târziu.

- De unde se vede asta?

- Atât din spusele lui, cât şi din alte multe semne. Mai întâi, se vede asta de la loc. Maleahi a prezis că slujirea aceasta a lui Dumnezeu nu are să se aducă într-un singur oraş, ca pe vremea iudeilor, ci „ de la răsăritul soarelui până la apus” Apoi, din felul jertfei; căci prin aceea că a prezis că jertfa va fi „ curată” , a arătat despre ce jertfă vorbea. în sfârşit, de la persoanele care aduc jertfa aceasta; n-a spus: „ în Israel” , ci: „între neamuri” . Şi ca să nu socoteşti că slujirea aceasta a lui Dumnezeu este restrânsă la unul sau două sau trei oraşe, n-a spus simplu: „ în orice loc ” , ci „ de la răsăritul soarelui până la apus” pentru a arăta că predica va cuprinde atât pământ cât cuprinde şi lumina soarelui.
O numeşte „ jertfă curată” din pricină că aceea care era mai înainte era necurată; nu din pricina firii sale proprii, ci din pricina voinței şi gândului celor ce o aduceau. De aceea şi spunea Dumnezeu: „Tămâia, urâciune-Mi este Mie” . De altfel, dacă ai compara jertfa aceasta a noastră cu aceea, vei vedea că mare şi nemăsurată deosebire este între una şi alta, şi atât de mare că, la drept vorbind, potrivit comparației, numai jertfa noastră se poate numi curată. Şi ce spunea Pavel despre lege şi har, că nu este slăvit ceea ce era slăvit din pricina slavei celei covârşitoare , tot aşa şi aici îndrăznesc să spun că, în comparație cu jertfa iudaică, numai jertfa aceasta a noastră poate fi numită, la drept vorbind, curată.

Jertfa noastră nu se aduce cu fum şi cu mirosuri de carne friptă, nici cu sângiuri şi prețuri de răscumpărare, ci cu harul Duhului. Ascultă-l şi pe un alt profet care vesteşte mai dinainte acelaşi lucru şi spune că slujirea lui Dumnezeu nu se va mărgini la un singur loc, ci toți oamenii îl vor cunoaşte pe Dumnezeu. Sofonie grăieşte aşa: „ Domnul Se va arăta peste toate neamurile şi îi va pierde pe toți dumnezeii neamurilor şi fiecare om I se va închina Lui din locul său” . Şi doar nu era îngăduit lucrul acesta! Moise poruncise ca într-un singur loc să se aducă slujbă lui Dumnezeu. Când îi auzi pe profeți prezicând şi vestind mai dinainte că oamenii de pretutindeni nu vor mai fi siliți să se adune într-un singur oraş, nici într-un singur loc, ci fiecare va sluji lui Dumnezeu stând în casa lui, ne mai putem gândi oare la alt timp decât la timpul de acum?

Ascultă că şi Evanghelia şi Apostolul gândesc la fel cu acest profet! El a spus:
„Se va arăta Domnul” ; Apostolul zice: „ Harul cel mântuitor al lui Dumnezeu li s-a arătat tuturor oamenilor, învățându-ne pe noi” . Profetul a spus: „ între neamuri” ; Apostolul: „ peste toți oamenii” . Acela: „ îi va pierde pe dumnezeii lor” ; acesta: „ învățându-ne pe noi ca, lepădând păgânătatea şi poftele lumeşti, să viețuim cu cumințenie şi cu dreptate” . Iar Hristos spune samarinencei:
„Crede Mie, femeie, că va veni vremea când nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui …Duh este Dumnezeu, şi cei ce se închină Lui trebuie să se închine Lui în duh şi în adevăr” . Hristos a spus aceste cuvinte ca să ne dezlege de nevoia păzirii locului şi ca să ne arate că va aduce o slujire a lui Dumnezeu mai înaltă şi mai duhovnicească.

Ar trebui ca, odată cu acestea, să dovedesc mai departe că iudeii nu vor mai avea nici jertfă, nici preoție, nici împărat. Cu toate că lucrul acesta a fost dovedit mai ales prin dărâmarea Ierusalimului, totuşi ar trebui să aduc şi mărturia profeților care spun ritos aceasta.
Vă văd însă obosiți din pricina lungimii cuvântului meu şi mă tem să nu par a vă necăji în zadar, fără rost. De aceea vă făgăduiesc că am să vă vorbesc despre aceasta altădată. Deocamdată vă rog să-i mântuiți pe frații voştri, să-i izbăviți de rătăcire, să-i întoarceți la adevăr. Nu-i de nici un folos ascultarea predicii dacă nu faceți faptele la care vă îndeamnă predica. N-am ținut această predică pentru voi, ci pentru cei rătăciți, pentru ca aceia să afle de la voi spusele mele; să se

izbăvească de obişnuinţa lor cea rea, să arate în viaţa lor o trăire creştină sinceră şi adevărată, să fugă de sărbătorile şi sinagogile iudaice, atât de cea din oraş, cât şi de cea de la marginea oraşului; de peşterile tâlharilor, de lăcaşurile demonilor.
Nu trădaţi, dar, mântuirea lor! Interesaţi-vă, căutaţi-i pe cei rătăciţi, aduceţi-i pe cei bolnavi la Hristos, ca să primim şi în viaţa aceasta, şi în cea viitoare o răsplată cu mult mai mare decât faptele noastre, cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care Tatălui slava, împreună şi Sfântului şi de viaţă Făcătorului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l V I

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

1. Fiarele sălbatice sunt mai blânde şi mai liniştite atâta vreme cât pasc în păduri şi n-au ajuns să cunoască lupta cu omul. Dar când vânătorii le prind şi le duc în oraşe, când le închid şi le aţâţă să se înfrunte cu cei ce se luptă cu fiarele, şi apoi când fiarele sar asupra luptătorului şi gustă din carnea lui şi beau sânge omenesc, atunci nu mai pot fi oprite cu uşurinţă de la această mâncare, ci se reped cu multă dorinţă spre astfel de ospăţ. Aşa am păţit şi eu. După ce am început lupta cu iudeii şi am sărit asupra contradicţiilor lor neruşinate, după ce am doborât toate întâmpinările lor şi toată îngâmfarea ce se ridica împotriva cunoştinţei lui Dumnezeu, după ce am robit gândurile spre ascultarea lui Hristos, am fost cuprins de o dorinţă şi mai mare de a mă lupta cu ei.

Dar ce s-a întâmplat? Vedeţi că glasul îmi este mai slab şi nu mai poate face fată unei cuvântări lungi. Mi se pare că am păţit şi eu ceea ce păţeşte un ostaş care şi-a rupt sabia şi care se întoarce trist la ai săi, după ce i-a tăiat pe duşmani, după ce cu multă furie a intrat în rândurile vrăjmaşilor şi a doborât la pământ multe trupuri. Dar păţania mea e mai grea decât a acestui ostaş. Ostaşul căruia i s-a frânt sabia mai poate smulge altă sabie de la un ostaş de lângă el, mai poate să se folosească de furia sa, mai poate să-şi arate râvna lui cea mare! Dar eu, care am rămas cu glasul slab, nu mai pot lua de la altul un alt glas. Ce am să fac? Am să mă întorc şi eu? Dar nu-mi îngăduie tirania dragostei voastre. Îmi este ruşine şi de părintele nostru , care e de fată, îmi este ruşine şi de râvna voastră. De aceea, cu ajutorul rugăciunilor părintelui nostru şi cu ajutorul dragostei voastre voi căuta să încerc cele ce-mi sunt peste putere.
Nimeni să nu mă osândească spunând că predica aceasta nu e rostită la timp potrivit; căci eu azi, când îi prăznuim pe mucenici, în loc să vorbesc de luptele lor, mă pregătesc de luptă cu iudeii. Mucenicilor le este mai plăcută această cuvântare. De pe urma laudelor ce le-aş aduce n-ar ajunge mai străluciţi. Ce nevoie au ei de cuvântul meu, când luptele lor depăşesc firea cea muritoare, iar răsplăţile lor sunt mai presus de minte şi de putere? Şi-au râs de viaţa de aici, au călcat în picioare caznele şi muncile, au dispreţuit moartea, au zburat la cer, s-au izbăvit de tulburarea grijilor lumeşti, au poposit la limanul cel liniştit; n-au luat cu ei argint, haine scumpe, ci vistierii nefurate, răbdare, bărbăţie şi dragoste. Acum petrec în ceata lui Pavel. Viitorul nu le era nelămurit, căci erau întraripaţi de nădejdea cununilor înainte de primirea cununilor. Ce nevoie ar avea deci de cuvintele mele? Din pricina aceasta le este mai plăcut cuvântul împotriva iudeilor. De pe urma laudelor mele, după cum am spus mai sus, nu vor câştiga nimic pentru slava lor; dar de pe urma luptelor cu iudeii vor simţi mare plăcere şi vor asculta cu mare bucurie cuvintele spuse spre slava lui Dumnezeu. Căci ucenicii pe iudei nu-i iubesc mai cu seamă pentru

că L-au iubit puternic pe Cel răstignit de ei. Iudeii spuneau: „ Sângele Lui peste noi şi peste copiii noştri” ; mucenicii şi-au vărsat sângele lor pentru Cel ucis de ei. Deci, cu deosebită plăcere au să-mi asculte spusele.

2. Am dovedit îndeajuns că dacă robia aceasta de acum a iudeilor avea să aibă sfârşit, profeții iar fi prezis sfârşitul şi n-ar fi tăcut, odată ce au prezis sfârşitul tuturor robiilor ce au venit peste iudei: a celei din Egipt, a celei din Babilon şi a celei din timpul lui Antioh Epifaniu. Am dovedit cu Dumnezeieştile Scripturi că pentru fiecare din aceste robii a fost vestit mai dinainte şi timpul, şi locul; dar nici un profet n-a hotărât timpul pentru robia aceasta de acum. Numai atât a prezis Daniel, că va pustii totul, că va schimba felul de vieţuire; a mai prezis şi după cât timp de la întoarcerea din robia babilonică va începe această robie.
Dar nici Daniel, nici alt profet n-a spus că va avea sfârşit robia şi că se vor termina aceste nenorociri. Dimpotrivă, au spus că robia aceasta îi va stăpâni până la sfârşitul lumii. Martor al celor spuse e timpul scurs de la începutul acestei robii; nici până acum nu se vede nici urmă şi nici vreun început de schimbare, cu toate că iudeii au încercat adeseori să rezidească templul. Au încercat în trei rânduri, în vremea lui Adrian, a lui Constantin şi a lui Iulian, dar au fost împiedicați.

În timpul lui Adrian şi Constantin au fost împiedicați cu ostaşi, în timpul lui Iulian au fost împiedicați de focul care a izbucnit din temelii; focul a pus capăt încăpățânării lor deşarte.
Cu dragă inimă aş vrea să-i întreb:
Spune-mi, iudeule, pentru care pricină v-ați redobândit iar patria după ce ați locuit în Egipt atâta vreme? Pentru care pricină v-ați întors iarăşi în Ierusalim după ce ați fost duşi iarăşi în robie în Babilon? La fel, ați suferit atâtea necazuri în vremea lui Antioh, şi ați dobândit din nou felul vostru de viață de mai înainte; ați avut iarăşi jertfe, altar, Sfânta Sfintelor şi pe toate celelalte cu vrednicia de mai înainte. Acum însă nu s-a mai întâmplat una ca asta! Şi iată, au trecut o sută de ani, de două ori pe atât şi de trei ori, şi nici umbră de schimbare nu vedem că se arată undeva .

Dimpotrivă, au pierdut desăvârşit orice nădejde şi nici prin vis nu mai aşteaptă vreo schimbare ca mai înainte.
Dacă ar da vina pe păcatele lor şi ar spune: „ Pentru că am păcătuit înaintea lui Dumnezeu şi L-am supărat, de aceea nu ne-am mai recăpătat țara!” ; dacă ei, care se purtau totdeauna cu neruşinare când îi învinuiau profeții, dacă ei, care tăgăduiau când profeții le vorbeau despre crimele lor, dacă aceştia acum s-ar mărturisi şi şi-ar osândi păcatele lor, cu dragă inimă l-aş întreba pe fiecare dintre ei: „ Din pricina păcatelor tale, o, iudeule, locuieşti în afară de Ierusalim de atâta vreme? Ce lucru nou îmi spui? Ce lucru străin? Oare numai acum trăiți în păcate, iar la început ați trăit în dreptate şi fapte bune? N-ați săvârşit de la început mii şi mii de nelegiuiri? Nu v-a învinuit profetul Iezechiel de nenumărate păcate, când a adus pe cele două femei desfrânate, pe Ola şi Oliva, spunând: „ Ați zidit casă de desfrânare în Egipt, v-ați făcut de cap cu barbarii şi ați slujit la dumnezei străini” ? Nu v-ați închinat oare vițelului de aur, cu toate că s-a despărțit marea, s-au sfărâmat pietrele şi s-au făcut atâtea minuni în pustie? Nu l-ați lovit cu pietre pe Moise, nu l-ați alungat şi nu ați încercat adeseori să-l ucideți în alte mii de chipuri? N-ați stăruit în hulirea lui Dumnezeu? N-ați slujit lui Beelfegor? N-ați jertfit demonilor pe fiii şi pe fiicele voastre? N-ați săvârşit tot felul de păgânătăți şi de păcate? Nu v-a spus Profetul ca din partea lui Dumnezeu: „ Patruzeci de ani M-am mâniat pe neamul acesta şi am zis: Pururea rătăcesc cu inima” ?

Cum, dar, nu S-a întors atunci Dumnezeu de la voi, ci, după ce v-ați ucis copiii, după ce ați slujit idolilor, după ce ați fost atât de nesocotiți, după ce v-ați purtat cu o negrăită nerecunoştința, a lăsat profet între voi, pe marele Moise, şi a făcut semne mari şi minunate? Şi ceea ce nu s-a petrecut cu nici un om, aceea s-a petrecut cu voi! În loc de acoperiş, nori au fost întinşi deasupra voastră! În loc de făclie de lumină, stâlp de foc mergea înainte! Duşmanii cădeau de la sine, iar oraşele erau cucerite numai la strigătul glasului vostru! N-ați avut nevoie de arme, nici de înşirare în ordine de bătaie, nici de luptă! Ați trâmbițat numai, şi zidurile au căzut de la sine. Străină şi minunată v-a fost hrana! O strigă Profetul, zicând: „ Pâine cerească le-a dat lor. Pâine îngerească a mâncat omul. Bucate le-a trimis lor din destul” .

Te întreb: Pentru care pricină atunci, când trăiați păgâneşte, când slujeați idolilor, când vă ucideați copiii, când îi băteați cu pietre pe profeți, când săvârşeați mii şi mii de răutăți, v-ați bucurat de o bunăvoință atât de mare şi de un sprijin atât de puternic din partea lui Dumnezeu, iar acum, când nici nu slujiți idolilor, când nici nu vă ucideți copiii, nici nu aruncați cu pietre în profeți, pentru ce trăiți într-o nesfârşită robie? Era oare un alt Dumnezeu atunci şi altul acum? Nu-i oare acelaşi Cel ce le-a rânduit pe acelea şi Cel ce le lucrează pe acestea?

Te întreb: Pentru care pricină, când mai mari vă erau păcatele, multă era cinstea ce v-o dădea Dumnezeu, iar acum, când păcătuiți mai puțin, Şi-a întors cu totul fața de la voi şi v-a dat necinstei fără de sfârşit? Dacă acum Şi-a întors Dumnezeu fața din pricina păcatelor voastre, cu mult mai mult ar fi trebuit s-o facă atunci. Dacă v-a suferit atunci când săvârşeați păgânătăți, cu mult mai mult ar fi trebuit să vă sufere acum, când nu săvârşiți nici una. Dar pentru care pricină nu vă suferă? Chiar dacă vouă vă este ruşine să spuneți pricina, vă voi spune-o eu deschis. Dar, mai bine spus, n-o spun eu, ci însuşi adevărul lucrurilor.

Pentru că L-ați omorât pe Hristos, pentru că ați întins mâinile împotriva Stăpânului, pentru că ați vărsat cinstitul Lui sânge, de aceea nu este pentru voi îndreptare şi nici iertare. Atunci ați ridicat mâna împotriva robilor, împotriva lui Moise, a lui Isaia, a lui Ieremia; atunci, chiar dacă săvârşea cineva vreo păgânătate, totuşi păgânătatea nu era capul răutăților. Dar acum, prin nebunia săvârşită față de Hristos, ați umbrit toate păcatele vechi, ați lăsat în urmă orice alt chip de nelegiuire. Din pricina aceasta sunteți pedepsiți mai mult acum. Pentru că, dacă n-ar fi aceasta pricina necinstei voastre de acum, pentru ce Dumnezeu v-a suferit atunci când vă ucideați copiii, şi nu vă mai suferă acum, când nu mai îndrăzniți una ca aceasta? Nu e oare evident că omorând pe Hristos ați săvârşit un păcat cu mult mai rău şi mai mare decât uciderea de copii şi decât orice fărădelege?

3. Spuneți-mi, după toate acestea, mai puteți să-L numiți pe Hristos înşelător şi călcător de Lege? N-ar trebui să vă plecați şi să vă ascundeți fețele când vă uitați la adevărul atât de evident al faptelor? Dacă Iisus, după cum spuneți, ar fi fost un înşelător şi un călcător de Lege, ar fi trebuit, pentru că L-ați omorât, să o duceți bine. Dacă Finees, omorând un om, a potolit toată mânia împotriva poporului –
„ A stat Finees, zice Scriptura, şi L-a îmblânzit şi a încetat bătaia” - şi dacă prin uciderea unui călcător de lege i-a scăpat de mânia lui Dumnezeu pe atâția oameni care au făcut păgânătăți, cu mult mai mult s-ar fi întâmplat aceasta cu voi dacă Cel răstignit de voi ar fi fost un călcător de lege. Pentru ce Finees, care a ucis un călcător de lege, a fost îndreptățit şi a fost cinstit cu preoția, iar voi, care, după cum spuneți, ați răstignit un înşelător şi un potrivinic al lui Dumnezeu, nu

numai că nu o duceți bine, nici nu sunteți cinstiți, ci, dimpotrivă, pătimiți şi mai cumplit decât în vremea când vă ucideați copiii voştri?

Nu sare în ochi şi celui mai prost om că îndurați o pedeapsă ca aceasta pentru că ați săvârşit nelegiuire împotriva Mântuitorului lumii şi a Apărătorului lumii? Deşi acum v-ați îndepărtat de sângiuiri necurate, deşi acum păziți sâmbetele, iar atunci păcătuiți chiar în zi de sâmbătă! Dumnezeu, prin gura proorocului Ieremia, vă făgăduise să cruțe oraşul vostru dacă veți înceta de a mai ridica sarcini sâmbăta ; şi iată, acum îndepliniți această poruncă, nu ridicați sarcini sâmbăta, şi Dumnezeu nu Se împacă cu voi. Nu Se împacă pentru că păcatul acesta al uciderii lui Hristos este mai mare decât toate păcatele. Prin urmare, este de prisos cuvântul vostru că robia voastră de acum se datorează păcatelor voastre de fiecare zi. Nu din pricina vieții voastre deci, ci din pricina acelei îndrăzneli sunteți în robia de azi. Pentru că dacă n-ar fi aceasta, Dumnezeu nu Şi-ar fi întors fața de la voi atâta vreme, chiar de ați fi săvârşit mii de păcate. Şi asta se vede din cele spuse şi din ceea ce am să spun acum.

- Ce anume?

- L-am auzit adeseori pe Dumnezeu spunând părinților voştri prin profeți: „ Voi erați vrednici de mii şi mii de rele; dar Eu fac pentru numele Meu, ca să nu fie hulit între neamuri" . Şi iarăşi: „ Eu nu fac pentru voi, casa lui Israel, ci pentru numele Meu" . Cu alte cuvinte, spune aşa: Sunteți vrednici de pedeapsă şi osândă mai mare; dar ca să nu spună cineva că Dumnezeu este slab şi nu poate să mântuie, şi că Dumnezeu i-a lăsat pe iudei în mâinile vrăjmaşilor lor, iată, îi ajut şi-i apăr.

Prin urmare, dacă Hristos ar fi fost un călcător de Lege, iar voi L-ați răstignit, Dumnezeu v-ar fi scăpat de toate necazurile de acum, chiar dacă ați fi săvârşit mii şi mii de păcate, ba chiar cu mult mai grozave decât cele dinainte, tocmai pentru ca să nu fie hulit numele Lui, ca să nu fie socotit Cel răstignit de voi cineva mare şi să nu se spună că din pricina Lui suferiți acestea. Dacă Dumnezeu, pentru slava Sa, a trecut cu vederea păcatele strămoşilor voştri, cu atât mai mult ar fi făcut aceasta acum, ar fi lăudat răstignirea lui Hristos şi v-ar fi şters multele voastre păcate. Dar când se vede că Dumnezeu Şi-a întors cu totul fața de la voi, este evident că Dumnezeu, prin această urgie şi părăsire desăvârşită, arată şi celor mai neruşinați că Cel răstignit n-a fost un călcător de Lege, ci însuşi Legiuitorul, Cel ce a venit, pricina miilor şi miilor de bunătăți.

De aceea, voi, care nu credeți în El, trăiți în ocară şi necinste, iar noi, care ne închinăm Lui, noi, care mai înainte eram mai necinstiți decât voi toți, cu harul lui Dumnezeu suntem acum mai cinstiți decât voi toți şi în mai mare cinstire" .

- Dar de unde se vede că Dumnezeu Şi-a întors fața de la noi?, mă poate întreba un iudeu.

- Spune-mi, mai este nevoie de cuvânt, mai este nevoie de dovadă? Mai cereți încă dovadă prin cuvinte, când înseşi faptele strigă, când dau drumul la glas mai răsunător decât trâmbița, prin dărâmarea Ierusalimului, prin pustiirea templului şi prin tot ce s-a întâmplat cu voi?

- Dar oamenii au adus acestea peste noi, şi nu Dumnezeu!, mi se obiectează mai departe.

- Dar mai cu seamă Dumnezeu a săvârşit acestea! Dacă le pui pe seama oamenilor, atunci gândeşte-te la aceea că oamenii n-ar fi putut să le ducă la sfârşit, chiar dacă ar fi îndrăznit, dacă Dumnezeu n-ar fi hotărât aşa! Când barbarul a năvălit, aducând toată Persia cu el, şi nădăjduia ca în acest atac să-i prindă pe toți evreii, căci îi avea pe toți închişi în Ierusalim ca într-o plasă şi într-o mreajă, ei bine, atunci, da, atunci n-a lăsat barbarul acela la voi, fără luptă şi fără ciocnire, o sută optzeci şi cinci de mii de ostaşi, iar el a fugit, mulțumit că scapă cu viață ? Dumnezeu aşa a hotărât adeseori soarta multor altor războaie. încât şi acum, dacă nu v-ar fi părăsit cu desăvârşire, duşmanii voştri n-ar fi putut dărâma Ierusalimul, n-ar fi putut pustii templul, n-ar fi dăinuit până într-atât pustiirea. În sfârşit, n-ar fi fost încercările voastre fără de folos, când de atâtea ori ați încercat să vă luați oraşul şi să zidiți templul!
4. Nu numai prin acestea, ci şi prin altele voi încerca sa vă conving că împărații romani n-au făcut ceea ce au făcut cu propria lor putere, ci din pricina mâniei lui Dumnezeu, din pricina părăsirii de către Dumnezeu.
Dacă cele întâmplate ar fi fost o lucrare omenească, ar fi trebuit ca totul să se fi mărginit numai la căderea Ierusalimului, ar fi trebuit ca necinstirea voastră să nu meargă mai departe. Dar să admitem, aşa cum spuneți voi, că oamenii au surpat zidurile, că oamenii au dărâmat oraşul, că oamenii au distrus altarul! Oare tot ei au luat de la voi şi harul Duhului? Oare tot ei au pus capăt tuturor celor sfinte, de pildă glasului care ieşea din acoperământul împăcării, lucrării ungerii, arătării de pe pietrele din hainele preotului? Căci şi religia iudaică nu-şi avea de jos toate începuturile ei, ci pe cele mai multe şi pe cele mai de cinste le avea de sus, din ceruri. De pildă, aducerea de jertfe. Dumnezeu a îngăduit să se aducă jertfe. Altarul, lemnele, cuțitul, preotul erau jos; focul însă, care avea să vină pe altarul de jertfă şi să mistuie jertfele, îşi avea începutul de sus. Nu un om aducea foc în templu, ci o flacără pogorâtă de sus aprindea jertfa. Şi iarăşi, dacă era nevoie să se afle ceva, ieşea o voce din Heruvimii de pe acoperământul împăcării şi prezicea cele viitoare. Şi iarăşi, pe pietrele de pe pieptul arhiereului se ivea o strălucire, care se numea arătare; această strălucire arăta cele viitoare.

În afară de acestea, când trebuia să Fie uns cineva, se pogora harul Duhului asupra untdelemnului. Profeții slujeau acestor lucruri. Adeseori nor şi fum umpleau altarul. Deci, pentru ca iudeii să nu se mai obrăznicească, nici să pună pe seama oamenilor pustiirea. Dumnezeu n-a lăsat să cadă numai oraşul şi să fie pustiit doar templul, ci a făcut să piară şi acele lucruri care-şi aveau începuturile în ceruri: focul, glasul, strălucirea pietrelor şi toate celelalte la fel cu acestea. Când iudeul îți spune: „ Oamenii ne-au dus război, oamenii au uneltit împotriva noastră” , răspunde-i: „ Oamenii nu v-ar fi dus război dacă Dumnezeu n-ar fi îngăduit! Hai să zicem că oamenii au doborât zidurile! Dar omul a împiedicat oare să se pogoare foc de sus? Omul a oprit oare glasul care necontenit se auzea din acoperământul împăcării? Omul a oprit oare arătarea de pe pietre? Omul a oprit oare ungerea preoțească? În sfârşit, omul le-a prăpădit oare pe toate celelalte? Nu le-a luat oare Dumnezeu? Oricine vede asta! Pentru ce le-a luat? Nu oare pentru aceea că v-a lepădat şi Şi-a întors cu totul fața de la voi?” .

- Nu-i aşa!, mi se răspunde. Nu le mai avem pe toate acestea pentru că nu mai avem templul şi oraşul Ierusalim!

- Dar pentru ce nu mai aveți nici templul, nici Ierusalimul? Nu pentru că v-a părăsit Dumnezeu? Dar, mai bine spus, ca să închidem cu desăvârşire gurile cele neruşinate ale iudeilor, haide să dovedim şi acest lucru chiar din Scripturi. Să dovedim că nu dărâmarea templului este pricina

încetării profeției, ci mânia lui Dumnezeu. Să dovedim că prin nebunia lor îndreptată împotriva lui Hristos L-au mâniat acum pe Dumnezeu mai mult decât atunci când s-au închinat vițelului. Când a profețit Moise, nu erau nici templu, nici altar; mai mult încă, iudeii nu încetau de a săvârşi păgânătăți; cu toate acestea, harisma profeției n-a zburat; dimpotrivă, a profețit acest mare şi viteaz bărbat şi s-au mai arătat atunci, în afară de el, încă alți şaptezeci de profeți. Şi nu numai atunci, ci şi mai târziu, după ce fusese ridicat templul şi fusese rânduită toată slujba de la templu. Atunci când a fost ars templul şi au fost duşi toți iudeii în Babilon, Iezechiel şi Daniel erau plini de Duhul şi preziceau cele viitoare, fără să aibă înaintea ochilor Sfânta Sfintelor, fără să stea lângă altar, ba, dimpotrivă, se aflau într-o țară barbară, printre oameni necurați şi călcători de Lege. Şi au spus lucruri cu mult mai multe şi mai minunate decât profeții dinaintea lor şi au văzut vedenie dumnezeiască, atât cât le era cu putință să vadă.

Spune-mi, pentru care pricină nu mai aveți acum profeți? Nu e evident că Dumnezeu Şi-a întors fata de la voi? Dar pentru care pricină Și-a întors fața de la voi? Evident, iarăşi, că din pricina Celui răstignit, din pricina acelei fapte nelegiuite.

- De unde se vede aceasta?, aş putea fi întrebat.

- De acolo că înainte de săvârşirea acestei nelegiuiri aveați totul de la Dumnezeu, cu toate că trăiați ca nişte necredincioşi; iar acum, după cruce, deşi păreți că trăiți mai aproape de Dumnezeu, totuşi îndurați mai mare pedeapsă şi nu vă bucurați de nici unul dintre darurile de mai înainte.

5. Dar ca să aflați pricina necazurilor voastre de acum de la înşişi profeții care au înfățişat-o lămurit şi ritos, ascultați ce grăieşte Isaia! Ascultați cum prezice şi binefacerea ce va fi făcută tuturor prin Hristos, şi nerecunoştința voastră: „ Prin rana Lui, noi toți ne-am vindecat” , spune Isaia. Prin aceste cuvinte prezice mântuirea prin cruce, aceea care va fi dată tuturor. Apoi, pentru ca să spună cine suntem noi, a adăugat: „ Toți ca nişte oi ne-am rătăcit fiecare în calea lui s-a rătăcit” . Vorbind de chipul crucii, grăieşte aşa: „ Ca o oaie la junghiere S-a adus şi ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde, aşa nu-Şi deschide gura Sa. Întru smerenia Lui, judecata Lui s-a ridicat” . La nelegiuita judecată a lui Pilat. Deşi au mărturisit atâtea împotriva lui Iisus, El nu le-a răspuns nimic. Şi L-a întrebat ighemonul: „ Auzi ce mărturisesc aceştia împotriva Ta?” . Hristos însă nimic n-a răspuns, ci tăcea. Acest lucru l-a spus de demult Profetul, zicând: „ Ca o oaie la junghiere S-a adus şi ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde” . Apoi, pentru ca să arate nelegiuirea săvârşită atunci la judecată, zice: „ întru smerenia Lui, judecata Lui s-a ridicat” , nici un judecător n-a pronunțat atunci sentința după dreptate, ci au primit mărturiile mincinoase împotriva Lui. Pricina este că Hristos n-a vrut să Se răzbune. Căci dacă ar fi vrut, ar fi zguduit şi cutremurat totul. Dacă atunci când era pe cruce, a sfărâmat şi pietrele, a întunecat lumea, a întors razele soarelui, a făcut pretutindeni pe pământ noapte în loc de zi, apoi n-ar fi putut face asta şi când era la judecată? Dar n-a vrut! Și-a arătat blândețea şi smerenia Sa. De aceea spune Profetul: „întru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat” .

Apoi, pentru a arăta că nu era un om cum e fiecare din noi, a adăugat: „Neamul Lui cine-l va spune?” . Căci cine este Acela despre Care spune Profetul: „ S-a luat de pe pământ viața Lui” ? De aceea şi Pavel zice: „ Viața noastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu. Când Se va arăta Hristos, Viața noastră, atunci şi voi vă veți arăta împreună cu El în slavă” .

Dar este timpul să spun şi să arăt ceea ce îmi propusesem, anume să-l aduc pe Isaia, care spune că iudeii suferă din pricina lui Hristos nenorocirile de acum.

- Unde spune asta?

- După ce vorbeşte de judecată, după ce vorbeşte de junghiere, după ce vorbeşte de luarea vieţii de pe pământ, după ce a spus: „ s-a luat de pe pământ viaţa Lui" , a adăugat: „ Şi voi da pe cei răi în locul îngropării Lui şi pe cei bogaţi în locul morţii Lui" , n-a spus: „ pe iudei" , ci: „ pe cei răi" . Într-adevăr, pot fi oare oameni mai răi decât aceia care L-au ucis pe Binefăcător după ce le adusese atâtea binefaceri?
Dacă nu s-au întâmplat acestea, dacă nu trăiţi acum întru necinste, dacă n-aţi fost lipsiţi de toate darurile date strămoşilor voştri, dacă n-a căzut oraşul vostru, dacă n-a ajuns templul vostru o ruină, dacă viaţa voastră n-a ajuns mai jalnică decât o tragedie, atunci, o, iudeule, nu crede!

Dar dacă lucrurile strigă, dacă profeţia s-a împlinit, pentru ce mai grăieşti cu obrăznicie şi neruşinare în zadar şi fără rost?
Unde vă sunt toate cele sfinte ale voastre? Unde este veşmântul arhieresc, unde e engolpionul şi arătarea? Nu-mi vorbi mie de patriarhii aceştia de acum, crâşmari, negustori, oameni plini de toate fărădelegea! Spune-mi, ce fel de preot este patriarhul vostru, când nu mai este ungerea cea veche, nici toată cealaltă sfinţenie? Spune-mi, ce fel de preot este patriarhul vostru, când nu mai este jertfă, nici altar, nici slujire a lui Dumnezeu? Vrei să-ţi vorbesc de legile despre preoţie, să-ţi spun cum erau unşi preoţii în vechime, ca să afli că aceştia, pe care voi îi numiţi patriarhi acum, nu sunt preoţi, ci o fac pe preoţii, joacă rolul de preot cum joacă artiştii pe scenă, dar, mai bine spus, nici nu pot să-şi joace bine rolul lor de preoţi. Sunt atât de departe nu numai de adevăratul preot, dar chiar de preotul de pe scenă.

Adu-ţi aminte cum a fost făcut Aaron preot! Adu-ţi aminte câte jertfe a adus Moise pentru el, câte animale de jertfă a doborât! Adu-ţi aminte cum l-a spălat, cum a uns vârful urechii lui, mâna lui dreaptă, piciorul drept; l-a dus apoi în Sfânta Sfintelor şi i-a poruncit să rămână înlăuntru un număr anumit de zile.
Dar, mai bine spus, merită să auzi chiar cuvintele: „ Aceasta este ungerea lui Aaron şi ungerea fiilor lui… Şi a grăit Domnul către Moise, zicând: Ia pe Aaron şi pe fiii lui şi hainele lor şi undelemnul ungerii şi viţelul cel pentru păcat şi berbecul şi strânge adunarea la uşa cortului mărturiei. Şi a zis Moise întregii adunări: Acesta este cuvântul pe care L-a poruncit Domnul. Şi după ce i-a adus - căci trebuie să prescurtez -, i-a spălat pe ei cu apă. L-a îmbrăcat apoi pe Aaron cu haina, l-a încins cu brâul, l-a îmbrăcat cu veşmântul cel lung, i-a pus umărarul, l-a încins şi l-a strâns; i-a pus engolpionul, şi peste engolpion, arătarea şi adevărul, şi mitra pe capul lui, şi peste mitră placa cea de aur; apoi, luând din untdelemn, a stropit cu el jertfelnicul şi l-a sfinţit, şi vasele şi spălătoarea şi căpătâiul ei şi le-a sfinţit, şi a turnat din el pe capul lui Aaron. Şi fiilor lui le-a făcut la fel. Şi a adus viţelul. Şi după ce l-a jertfit, au pus şi fiii lui mâinile pe el; şi luând din sânge, a uns coarnele jertfelnicului şi a curăţit jertfelnicul şi a turnat sângele pe căpătâiul jertfelnicului şi l-a sfinţit ca să se roage peste el. Apoi, după ce a ars unele părţi din viţel, pe unele înlăuntru, iar pe altele afară, a adus berbecul şi l-a ars în întregime; şi a adus un alt berbec, cel pentru sfinţire; şi după ce Aaron şi fiii lui au pus mâinile pe el, l-a junghiat; şi luând din sângele lui, a pus pe vârful urechii drepte a lui Aaron şi pe vârful mâinii lui drepte şi pe vârful piciorului drept; şi fiilor lui le-a făcut la fel. Apoi, luând unele părţi din jertfă, le-a pus în mâinile

lui Aaron şi ale fiilor lui şi aşa le-a adus. Şi luând iarăşi sânge şi din untdelemn l-a stropit pe Aaron şi veşmintele lui, şi pe fiii lui şi veşmintele fiilor lui. Şi i-a sfințit şi a poruncit să fiarbă carne în curtea cortului şi acolo să o mănânce. Şi din uşa cortului mărturiei, le-a spus Moise: Să nu ieşiți şapte zile, până ce se va împlini ziua sfințirii voastre. Căci în şapte zile se vor sfinți mâinile voastre ca să se roage pentru voi" .

Când Moise spune că prin acestea a fost uns preot Aaron, că prin acestea a fost curățit, că prin acestea a fost sfințit, că prin acestea a rugat pe Dumnezeu, şi când acum nu se mai întâmplă nimic din acestea, nici jertfă, nici ardere de tot, nici stropire cu sânge, nici ungere cu untdelemn, când nu mai este nici cortul mărturiei şi nici nu mai stă înlăuntru un număr anumit de zile, e evident că preotul de acum al iudeilor este nesimțit, necurat, blestemat, spurcat; e evident că mânie pe Dumnezeu. Dacă nu-i cu putință să fie sfințit un preot altfel decât prin acestea, atunci în chip necesar urmează că iudeii n-au preoție odată ce acestea nu se săvârşesc. Vezi dar că pe bună dreptate spuneam că patriarhii lor de acum sunt departe, tare departe, nu numai de adevăratul preot, dar chiar de preotul de pe scenă?

6. Nu numai de aici, dar şi din altă parte putem afla cât de sfântă era la iudeii de altădată vrednicia preoției. Nişte oameni spurcați şi pierduți s-au răzvrătit împotriva lui Aaron; au încercat să-l scoată din preoție, căci îi puneau la îndoială vrednicia cu care era cinstit. Prea blândul Moise, voind să-i convingă, chiar prin fapte, că nu l-a urcat la această dregătorie pentru că-i era frate, rudă sau apropiat, ci, ascultând de porunca lui Dumnezeu, i-a încredințat preoția, a poruncit ca fiecare seminție să aducă un toiag; acelaşi lucru i-a poruncit şi lui Aaron. Când le-au adus, Moise le-a luat pe toate şi le-a pus înlăuntru, în cortul mărturiei. După ce le-a pus, a poruncit să aştepte judecata lui Dumnezeu pe care o va da prin toiegele acelea. Toate celelalte toiege au rămas aşa cum erau, şi numai toiagul lui Aaron a odrăslit, a dat frunze şi roade, ca să cunoască aceia că Stăpânul firii îl hirotonea din nou pe Aaron, slujindu-se de frunze în loc de litere .
Cel care a spus la început: „ Să răsară pământul iarbă verde" şi a deşteptat puterea ei spre rodire, Acesta a făcut şi atunci ca lemnul acela, uscat şi fără rod, să odrăslească fără pământ şi fără rădăcină. Toiagul acela era deci o dovadă şi o mărturie a răutății răzvrătiților acelora, dar şi a judecății lui Dumnezeu; nu slobozea glas, dar prin înfățişarea lui îi îndemna pe toți, mai puternic decât glasul trâmbiței, să nu mai încerce astfel de fapte.

Şi nu numai prin această minune l-a hirotonit pe Aaron, ci şi prin alta. Iarăşi, alții mulți s-au sculat şi au dorit cinstea lui Aaron - căci vrednicia de preot este într-adevăr de invidiat şi mulți o doresc. Moise le-a poruncit să-şi ia cădelnițe, să pună tămâie în ele şi să aştepte hotărârea de sus. Şi pe când tămâiau ei, s-a desfăcut pământul şi i-a înghițit pe toți cei care erau de partea lor, iar pe cei care au luat cădelnițele i-a ars foc de sus. Ca să nu fie dată uitării cu timpul această întâmplare şi nici să nu ajungă necunoscută urmaşilor judecata aceasta minunată a lui Dumnezeu, Moise a poruncit să bată acele cădelnițe în jurul altarului, pentru ca, după cum toiagul prin înfățişarea lui sloboade glas, fără să aibă glas, tot astfel şi plăcile acestea să le vorbească tuturor celor de mai târziu, să-i îndemne şi să-i sfătuiască să nu mai săvârşească nebunia înaintaşilor lor, ca să nu fie pedepsiți la fel .
Ai văzut cum erau hirotoniți în vechime preoții? Acum însă la iudei toate sunt o jucărie, o batjocură, o ruşine, o afacere! Toate sunt pline de nelegiuiri. Spune-mi, pe aceştia îi urmezi, care totdeauna se încăpățânează să lucreze şi să vorbească împotriva legilor lui Dumnezeu? Spune-

mi, la sinagogile lor alergi? Nu îți este teamă că are să te trăsnească Dumnezeu de sus? Nu ştii că şi dacă nu furi, dar dacă eşti văzut în peştera tâlharilor primeşti aceeaşi osândă? Dar pentru ce vorbesc eu de tâlhari? Ştiți bine cu toții şi vă aduceți aminte de acei oameni blestemați, de şarlatanii aceia care au dat jos statuile împărăteşti din oraşul nostru. Vă aduceți aminte că nu numai cei care au îndrăznit să săvârşească această faptă, ci şi cei care au fost doar văzuți că erau de față la cele întâmplate au fost duşi la tribunal, au fost târâți cu ceilalți şi au primit cea mai grea pedeapsă?

Iar tu te sileşti să alergi acolo unde-i ocărât Tatăl, unde-i hulit Fiul, unde-i lepădat Duhul cel Sfânt şi de viață făcător? Spune-mi, nu îți este teamă, nu te cutremuri când intri în locurile acelea spurcate şi necurate? Spune-mi, ce apărare, ce iertare vei avea când te împingi de bună voie spre prăpastie, când te arunci singur în adânc?
Să nu-mi spui mie că în sinagogă se află legea şi cărțile profeților! Nu-i de ajuns aceasta ca să facă locul sfânt. Ce lucru e mai bun: să ai cărțile sfinte într-un loc sau să grăieşti cele scrise în cărți? Negreşit, să grăieşti cele scrise în cărți şi să le ai în minte! Te întreb: Oare s-a sfințit gura diavolului pentru că a rostit cuvinte din Scriptură? Nu se poate spune! Diavolul a rămas tot diavol! Dar demonii? îi vom pune oare în rândul Apostolilor pentru că predicau şi spuneau: „ Aceşti oameni sunt robii Dumnezeului celui Preaînalt, care vă vestesc vouă calea mântuirii” ? Deloc! Continuăm să-i blestemăm şi să-i urâm! Te întreb: Cuvintele rostite nu sfințesc gura ce le rosteşte, iar cărțile sfințesc locul unde stau? Cum poți grăi astfel? Eu tocmai pentru asta mai cu seamă urăsc sinagoga, pentru că ține în ea legea şi profeții. Dacă nu le-ar ține, n-aş urâ-o atât de mult.

- De ce?

- Pentru că aceasta este o mare momeală, o mare înşelăciune pentru oamenii mai simpli. Căci şi Pavel l-a izgonit pe cel-rău mai mult pentru că a vorbit decât pentru că a tăcut. „ Supărându-se Pavel, spune Scriptura, i-a zis duhului: „ Ieşi din ea!” .

- De ce?

- Pentru că duhul necurat striga: „ Aceşti oameni sunt robii Dumnezeului celui Preainalt” . Dacă ar fi tăcut, n-ar fi înşelat atâta; vorbind însă, ar fi atras şi i-ar fi convins pe oamenii mai simpli să dea ascultare şi celorlalte spuse ale lor. Ca să deschidă uşă înşelăciunilor lor, ca să dea minciunii mult crezământ, demonii amestecă în minciuni şi ceva adevăr. Întocmai ca aceia care, preparând otrăvurile, ung gura paharului cu miere ca să se ia cu uşurință otrava. De aceea mai cu seamă Pavel s-a supărat şi s-a grăbit să le închidă gura, pentru că demonii îşi luaseră o vrednicie ce nu li se cuvenea. De aceea şi eu îi urăsc pe iudei, pentru că au Legea, dar ocărăsc Legea şi încearcă să-i amăgească pe cei simpli. Vina nu le-ar fi atât de mare dacă ar lupta împotriva lui Hristos fără să creadă în profeți. Aşa însă, sunt lipsiți de orice iertare, pentru că spun că ei cred în profeție, dar ocărăsc pe Cel profețit de ei.

7. Pe scurt, dacă socoteşti că sinagoga e sfântă pentru că se află în ea Legea şi cărțile profeților, ar fi cu cale să socoteşti sfinți şi idolii, şi templele idolilor. Odinioară au avut iudeii război şi au biruit filistenii; au luat chivotul şi l-au dus în templul lor . A fost oare sfânt templul acela pentru că a avut chivotul? Deloc! Dimpotrivă, şi spurcat şi necurat. Şi s-a arătat aceasta îndată

prin fapte. Au aflat vrăjmaşii că înfrângerea iudeilor nu se datorează slăbiciunii lui Dumnezeu, ci nelegiuirii iudeilor; chivotul fiind luat în robie, şi-a arătat puterea lui în pământ străin, căci de două ori a trântit jos idolul şi l-a sfărâmat . Deci, nu numai că n-a sfințit locul, dimpotrivă, i-a adus şi război.
De altfel, ce chivot mai au acum iudeii, când nu mai e nici acoperământul împăcării, nici descoperire, nici plăcile testamentului, nici Sfânta Sfintelor, nici catapeteasma, nici arhiereu, nici tămâiere, nici ardere de tot, nici jertfă, nici celelalte care alcătuiau atunci sfințenia chivotului aceluia? După părerea mea, chivotul acesta de acum al iudeilor nu este întru nimic mai bun decât chivoturile care se vând în piață, ba, dimpotrivă, e cu mult mai rău. Chivoturile care se vând în piață nu vatămă deloc pe cei ce se apropie de ele, pe când chivotul acela din sinagoga iudeilor pricinuieşte multă vătămare în fiecare zi celor ce se apropie de el.
„Fraților, nu fiți copii cu mintea, ci cu răutatea fiți prunci" . Izbăviți de teama aceasta deşartă pe cei spăimântați de chivotul din sinagoga iudaică ! Învățați-i de ce trebuie să se teamă şi să se sperie! Învățați-i că nu trebuie să se teamă de chivotul acesta, ci de stricarea templului lui Dumnezeu, prin drumurile la sinagogă, prin cugetul alipit de iudaism, prin ținerea sărbătorilor iudaice.
„ Cei care voiți să vă îndreptățiți prin Lege ați căzut din har" . De aceea trebuie să vă temeți ca nu cumva să auziți de la Cel ce are să vă judece în ziua aceea: „ Plecați, nu vă ştiu pe voi , pentru că ați avut părtăşanie cu cei ce M-au răstignit, pentru că v-ați încăpățânat să ridicați iarăşi sărbătorile pe care le-am desființat, pentru că ați alergat la sinagogile iudeilor care au făcut nelegiuiri față de Mine.

Eu am dărâmat templul, am făcut să ajungă o ruină locul acela sfânt, care avea în el lucruri înfricoşătoare, iar voi cinstiți nişte case, care nu sunt cu nimic mai de cinste decât crâşmele, cinstiți nişte peşteri de tâlhari" .
Dacă Hristos spunea despre templu, atunci când erau în el Heruvimi, când era chivotul, când înflorea încă harul Duhului, că „ l-ați făcut peşteră de tâlhari" şi „ casă de neguțătorie" , din pricina fărădelegilor iudeilor şi a crimelor lor, ce nume vrednic putem găsi sinagogilor lor acum, când i-a părăsit harul Duhului, când au pierit toate cele sfinte, când ei săvârşesc această slujbă nelegiuită, luându-se la harță cu Dumnezeu?

Dacă atunci când religia iudaică era în floare, templul era peşteră de tâlhari, acum, de-ai numi sinagoga casă de desfrâu, loc de nelegiuire, sălaş de draci, întăritură a diavolului, prăpăd de suflete, prăpastie şi adânc a toată pierzania, şi tot ai numi-o mai puțin decât merită!
Doreşti să vezi templu? Nu alerga la sinagogă, ci fii tu templu! Dumnezeu a dărâmat un templu în Ierusalim, dar a ridicat mii de temple mai sfinte ca acela.
„Voi sunteți templu al Dumnezeului celui viu" , spune Scriptura. Împodo-beşte-ți această casă, alungă orice gând rău, ca să fii mădular de cinste al lui Hristos, ca să fii templu al Duhului Sfânt. Fă şi alte temple la fel! Şi după cum nu-i treci cu uşurință cu vederea pe săracii pe care-i vezi, tot aşa nu-l trece cu vederea nici pe cel pe care-l vezi că aleargă la sinagogă! Opreşte-l cu cuvântul, ca printr-un frâu, şi adu-l la Biserică. Milostenia aceasta e mai mare decât cealaltă milostenie şi un câştig mai mare decât câştigul a mii de talanți.

Dar pentru ce vorbesc eu de câştig de mii de talanți? Este mai mare câştig decât de-ai câştiga întreaga lume văzută, pentru că şi omul este mai de preț decât întreaga lume; căci pentru om s-a făcut şi cerul şi pământul, şi marea şi soarele şi stelele. Gândeşte-te dar la vrednicia celui pe

care-l mântui şi nu dispreţul purtarea lui de grijă. De-ai depune la zarafi nenumăraţi bani, n-ai să câştigi atât cât câştigi mântuind un suflet abătându-l de pe calea cea rătăcită şi povăţuindu-l spre buna credinţă. Cel ce dă săracului pune capăt foamei; dar cel ce îndreaptă pe unul care ţine obiceiurile şi sărbătorile iudaice, (acela) pune capăt necredinţei. Unul uşurează sărăcia, celălalt opreşte nelegiuirea. Unul izbăveşte trupul de durere, celălalt smulge sufletul din gheenă.
Ţi-am arătat comoara! Nu pierde câştigul! Aici nu mai poţi da vina pe sărăcie, nu mai poţi spune că eşti sărac pentru a face o astfel de milostenie. Cheltuiala este numai la cuvinte, risipa, la vorbe. Să nu ne trândăvim dar, ci cu toată râvna şi cu toată tragerea de inimă să-i vânăm pe fraţii noştri; să-i târâm chiar fără voia lor în casele noastre şi să le întindem ospăţ. Chiar astăzi să-i facem părtaşi mesei, pentru ca, în faţa noastră curmând postul şi dându-ne încredinţare şi convingere deplină de frumoasa lor îndreptare, să ajungă şi loruşi, şi nouă pricinuitori ai veşnicelor bunătăţi, cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care Tatălui slava, împreună şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul VII

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

1. V-aţi săturat oare de lupta împotriva iudeilor sau vreţi ca şi astăzi să mă lupt cu ei? Am grăit multe şi mai înainte, totuşi cred că doriţi să mă auziţi vorbind (iarăşi) despre acelaşi subiect. Cel care nu se satură de a-L iubi pe Hristos nu se satură niciodată de a lupta împotriva celor ce-L urăsc pe El. În plus, mai este şi altă pricină care mă sileşte la asta. Au mai rămas unele rămăşiţe din sărbătorile lor. Şi după cum trâmbiţele lor au fost mai nelegiuite decât trâmbiţele cele din teatru, şi după cum posturile lor sunt mai pline de ruşine decât beţia şi chefurile, tot astfel şi corturile pe care şi le instalează nu sunt cu nimic mai bune decât casele de desfrâu şi casele cu cântăreţi din flaut.

Nimeni să nu osândească îndrăzneala cuvintelor mele! Cea mai mare îndrăzneală şi nelegiuire este a nu gândi aşa despre iudei, nu trebuie oare să-i judec astfel când se iau la harţă cu Dumnezeu, când se împotrivesc Duhului Sfânt? Sărbătoarea aceasta era sfântă altădată, când se prăznuia după Lege şi la porunca lui Dumnezeu, dar nu acum. Toată vrednicia ei i-a pierit pentru că o săvârşesc împotriva voii lui Dumnezeu. Iudeii, care par că ţin sărbătorile vechi şi Legea mai mult decât toţi, ei sunt aceia care ocărăsc mai ales şi Legea, şi sărbătorile; pe când noi, care le lăsăm să se odihnească aşa cum laşi un om bătrân, pe care nu-l mai bagi în lupte când e cu părul alb şi nici nu-l mai sileşti să lupte când nu mai e timpul, noi suntem aceia care cinstim şi Legea, şi sărbătorile.

V-am demonstrat îndeajuns şi mai înainte că a trecut timpul Legii şi al religiei iudaice. Haide, dar, să vorbim astăzi despre cele ce au mai rămas. Ar fi de-ajuns, pentru a scăpa de orice greutate, să demonstrez cu ajutorul tuturor profeţilor că săvârşirea sărbătorilor în afara Ierusalimului este o nelegiuire şi o păgânătate. Şi chiar dacă ar fi adevărat ceea ce şoptesc cu lăudăroşenie iudeii, că au să-şi ia oraşul înapoi, nici aşa n-ar scăpa de crimele fărădelegii lor. Noi însă am demonstrat cu temeinicie că nici n-are să se mai ridice Ierusalimul şi nici iudeii n-au să-şi mai reia felul lor vechi de vieţuire. Odată demonstrat lucrul acesta, s-au demonstrat şi celelalte toate, că nu va mai putea fi nici jertfă, nici ardere de tot, nici puterea legii şi nici altceva din

viețuirea cea veche. Mai întâi, Legea poruncea ca toată partea bărbătească să se urce la templu de trei ori pe an .

Dărâmându-se templul, acest lucru nu se mai poate face. Apoi, Legea poruncea ca acela cu scurgere de sămânță, leprosul, femeia cu scurgere de sânge la lună, lehuza să aducă jertfă , dar asta iarăşi nu se poate odată ce nu se vede nici loc de jertfă, nici altar. Legea a poruncit ca preoții să cânte imne; dar am demonstrat şi mai înainte că locul îi oprea să facă aceasta şi că profeții îi învinuiau spunându-le că au citit Legea, dar au mărturisit în afară. Deci, când nu era cu putință nici Legea s-o citeşti în afară de oraş, cum este cu putință să faci legea în afară de oraş? De aceea Dumnezeu, amenințându-i, le spunea: „Nu le voi pedepsi pe fetele voastre când se vor desfrâna şi nici pe nurorile voastre când se vor preadesfrâna” .

- Ce vor să spună aceste cuvinte?

- Voi încerca să vi le explic citindu-vă o lege veche.

- Care lege este aceasta?

- „ Dacă va greşi femeia împotriva bărbatului ei şi-l va înşela pe el şi se va culca altcineva cu ea în pat şi va fi tăinuită de ochii bărbatului şi martor nu va fi împotriva ei, şi nu va rămâne îngreunată…, şi va veni peste el duh de gelozie, iar ea nu va fi pângărită…” . Cu alte cuvinte spune aşa: „ Dacă se va desfrâna femeia, iar bărbatul va bănui desfrânarea, sau nu se va desfrâna, dar o va bănui fără să aibă martor şi fără să o vădească sarcina, „ o va aduce la preot şi va aduce darul ei făină de orz” .

- Dar pentru ce făină de orz, şi nu de grâu curat?

- Pentru că fapta este faptă de jale, de învinuire, de rea bănuială; felul jertfei era asemenea cu nenorocirea. De aceea şi spune Scriptura: „ Nu vei turna peste ea untdelemn, nici nu vei pune peste ea tămâie. Apoi- căci trebuie să prescurtez –o va aduce pe ea preotul şi va lua apă curată într-un vas de lut, şi va pune în apă țărână luată din pământ şi va pune pe femeie şi o va jura şi va zice: Dacă n-ai greşit ca să te pângăreşti față de bărbatul tău, curată să fiii de apa mustrării; dar dacă ai greşit şi te-ai pângărit şi altcineva s-a culcat cu tine, în afară de bărbatul tău, să dea Domnul ca tu să fii de blestem şi de urgie în poporul tău” .
- Ce înseamnă „ de blestem şi de urgie” ?

- Ca să se spună: Să nu pățească ce-a pățit cutare femeie! „ Să dea Domnul ca apa aceasta blestemată să intre în pântecele tău şi să-ți rupă sânul şi să se umfle pântecele tău. Şi femeia să zică: Fie, Fie! Şi dacă femeia va fi pângărită, va intra apa mustrării şi va rupe pântecele ei şi va fi femeia în blestem. Iar dacă femeia nu va Fi pângărită, va Fi nevinovată şi va avea urmaşi” . Când iudeii erau duşi în robie, nimic din acestea nu se mai putea face, căci nu era nici templul, nici altarul, nici cortul mărturiei, nici aducerea de jertfă. De aceea. Dumnezeu îi amenința zicând: „ nu le voi pedepsi pe fetele voastre când se vor desfrâna, nici pe nurorile voastre când se vor preadesfrâna” .

2. Ai văzut că locul dădea tărie Legii? Nici preot nu mai poate fi, odată ce nu mai este oraşul. După cum nu mai este cu putinţă să mai fie împărat când nu mai e oştire, nici diademă, nici porfiră, nici altceva din cele ce alcătuiesc puterea împărătească, tot astfel nu mai este cu putinţă să fie nici preot când a pierit jertfa, s-a oprit aducerea de jertfe, au fost călcate în picioare Sfintele şi a dispărut tot ceremonialul de la templu. Căci acestea toate făceau preoţia.
Deci, aşa cum spuneam mai sus, ne-ar fi de-ajuns atâta pentru a demonstra că n-au să se mai întoarcă nici jertfele, nici arderile de tot, nici celelalte curăţiri, nici altceva din religia iudaică. Să dovedesc acum că templul nu va mai fi ridicat niciodată. După cum acum, când nu este templu, toate ceremoniile legale sunt desfiinţate, şi dacă se săvârşeşte vreuna se face o nelegiuire, tot astfel, dacă se demonstrează că templul nu-şi va mai recăpăta niciodată forma lui, se demonstrează astfel şi aceea că nici slujirea lui Dumnezeu nu se va întoarce iarăşi la vechea stare, că nu va fi nici preot, nici împărat. Dacă nu era îngăduit celor din sămânţa lor, de-ar fi fost chiar dintre cei mai de jos, să slujească altor neamuri, cu atât mai mult nu era îngăduit împăratului să se supună altora.

Dar pentru că lupta şi strădania mea nu-i numai să le închid gura iudeilor, ci să înţelepţească şi dragostea voastră, haide să demonstrăm şi pe altă cale că au încetat jertfele lor, că a încetat preoţia lor şi că nu se vor reîntoarce iudeii la obiceiurile lor de mai înainte.
- Cine spune asta?

- Minunatul şi marele profet David. El arată că o jertfă are să fie scoasă, şi alta adusă. Şi grăieşte aşa: „ Multe ai făcut Tu, Doamne, Dumnezeul Meu, minunile Tale, şi gândurilor Tale nu este cine să se asemene Ţie. Am vestit şi am grăit” . Uită-te la înţelepciunea profetului. Când a spus: „ Multe ai făcut Tu, Doamne, Dumnezeul meu, minunile Tale” ,şi când s-a spăimântat de faptele minunate ale lui Dumnezeu, nu ne-a vorbit deloc despre creaţia văzută, despre cer, despre pământ, despre mare, despre apă, despre foc, nu ne-a vorbit despre minunile acelea străine petrecute în Egipt, nici despre alte minuni asemenea acestora!

- Dar despre care lucruri spune el că sunt minunate?

- „ Jertfă şi prinos nu ai voit” .

- Ce spui? Spune-mi, te rog, acesta este lucru străin şi minunat?

- Nu, răspunde el. Căci n-a văzut numai atât; cu ochii lui profetici a văzut de la început că neamurile au să vină la Dumnezeu; a văzut că cei care stăteau ţintuiţi de zei, care slujeau pietrelor şi erau mai ticăloşi decât necuvântătoarele au să-şi recapete dintr-odată vederea, au să-L cunoască pe Stăpânul tuturor şi, părăsind slujirea cea spurcată a demonilor, au să-I slujească curat şi fără sânge lui Dumnezeu.

Încă a mai văzut că vor veni nu numai aceia, ci şi iudeii, care nu erau desăvârşiţi în credinţa lor, au să părăsească şi ei jertfele, arderile-de-tot şi celelalte slujiri trupeşti şi au să fie aduşi şi ei la filosofia noastră cea înaltă. Gândindu-se profetul la nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu, care covârşeşte toată mintea, spăimântându-se de marea schimbare a lucrurilor, că a adus pe lume un nou fel de viaţă, că i-a făcut pe oameni din diavoli îngeri - toate acestea s-au făcut pentru că a fost desfiinţată vechea jertfă şi a fost adusă altă jertfă, aceea a trupului lui Hristos -,

spăimântându-se deci şi minunându-se, profetul zicea:
„Multe ai făcut Tu, Doamne, Dumnezeul meu, minunile Tale” . Pentru că prezice această întreagă profeție din partea lui Hristos, după ce a spus: „ jertfă şi prinos nu ai voit” , a adăugat: „ …, dar trup mi-ai alcătuit” . Vorbeşte de trupul Stăpânului, de jertfa obştească pentru toată lumea, care a curățit sufletele noastre, a pus capăt păcatului, a stins moartea, a deschis cerurile, ne-a arătat multe şi mari nădejdi şi le-a făcut pe toate celelalte. Cunoscându-le şi Pavel pe acestea, striga: „O, adâncul bogăției şi al înțelepciunii şi al ştiinței lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecățile Lui şi de negăsit urma căilor Lui!” . Proorocul, prevăzând toate acestea, spunea: „ Multe ai făcut Tu, Doamne Dumnezeul meu, minunile Tale” . Apoi, după ce a spus din partea lui Hristos: „ Arderi-de-tot şi jertfă pentru păcat n-ai voit” , a adăugat: „ Atunci am zis: Iată, vin” .

- Când „ atunci” ?

- Când a venit vremea unor învățături mai înalte. Învățăturile nedesăvârşite trebuia să le învățăm prin robii Lui, dar pe cele mai înalte, pe cele ce depăşesc firea omenească trebuia să le învățăm de la însuşi Legiuitorul. De aceea şi spunea Pavel: „în multe feluri şi în multe chipuri a grăit odinioară Dumnezeu părinților noştri prin profeți; iar în zilele acestea de pe urmă ne-a grăit nouă prin Fiul, pe Care L-a pus moştenitor a toate; prin Care a făcut veacurile” . Şi, iarăşi, Ioan: „ Legea prin Moise s-a dat, dar harul şi adevărul prin Iisus Hristos au venit” . Încât cea mai mare laudă a Legii este şi lauda aceasta, că i-a pregătit pe oameni pentru primirea învățătorului. Apoi, ca să nu socoteşti că este un Dumnezeu nou, şi nici să nu socoteşti că introduce vreo noutate, ascultă ce zice Profetul: „ în fruntea cărții este scris despre Mine” . Profeții au vestit din vechime venirea Mea, spune Domnul; chiar la începutul cărților le-am făcut oamenilor cunoscută dumnezeirea Mea.

3. Când Dumnezeu spune la începutul facerii lumii: „ Să facem om după chipul şi după asemenea noastră” , ne descoperă tainic dumnezeirea Fiului, cu Care vorbeşte. Apoi, pentru a arăta că viețuirea de acum nu este potrivnică viețuirii de mai înainte, ba, dimpotrivă, că voința lui Dumnezeu era de a pune capăt jertfei Vechiului Testament şi de a aduce în locul ei jertfa aceasta a noastră, - căci este o îndreptare a jertfei celei vechi, nu o împotrivire, nici luptă -, după ce a spus:
„ în fruntea cărții este scris despre Mine” , a adăugat: „ Ca să fac voia Ta, Dumnezeule, am voit şi legea Ta înlăuntrul inimii Mele” . Apoi, ca să arate care este voința lui Dumnezeu, nu mai vorbeşte de jertfe, de arderi de tot, de prinoase, de osteneli, ci spune: „ Am binevestit dreptate în Biserică mare” .
- Ce înseamnă „ Am binevestit dreptate” ?
- N-a spus simplu: „ Am dat ” , ci: „ Am binevestit” .
- Ce înseamnă dar?
- Înseamnă că a îndreptățit neamul nostru nu din pricina faptelor noastre, nici a ostenelilor, nici a răsplătirii noastre, ci numai din pricina harului Său. Acest lucru l-a arătat şi Pavel, zicând: „ Dar acum, în afara Legii, dreptatea lui Dumnezeu s-a arătat” . Dreptate a lui Dumnezeu prin credința lui Iisus Hristos, nu prin vreo oboseală sau osteneală. Tălmăcind această mărturie a proorocului David, Pavel spunea: „ Pentru că Legea, având umbra bunătăților viitoare, nu însuşi chipul lucrurilor, nu poate niciodată să-i facă desăvârşiți pe cei ce se apropie prin aceleaşi jertfe, pe care le aduc neîncetat în fiecare an …” . De aceea, intrând în lume, zice: „ Jertfă şi prinos n-ai voit,

dar trup Mi-ai întocmit" . Vorbeşte de intrarea Celui Unul-Născut în lume, de întruparea Lui. Aşa a venit Cel Unul-Născut la noi! Nu a shimbat un loc cu altul - cum s-ar putea gândi asta despre Cel ce pretutindenea este şi toate le plineşte? -, ci ni S-a arătat nouă prin trup.

Dar pentru că lupta noastră nu este numai cu iudeii, ci şi cu elenii şi cu mulți eretici, haide să vă descopăr aici înțelesul adânc al acestor cuvinte şi să vedem pentru ce Pavel a amintit numai această proorocire a lui David, cu toate că avea nenumărate mărturii care desființează Legea şi vechea viețuire. N-a făcut asta fără rost şi nici la întâmplare, ci mânat de o pricină întemeiată şi de o înțelepciune nespusă. Toți sunt de acord că Pavel avea şi alte mărturii mai mari şi mai puternice pe care ar fi putut să le aducă pentru acest subiect. Într-adevăr, Isaia spune: „ Nu este voința Mea în voi! M-am săturat de arderile-de-tot ale berbecilor; iar seu de miei şi sânge de tauri şi de țapi nu voiesc, nici dacă ați veni să le arătați Mie. Căci cine a cerut acestea din mâinile voastre? Dacă-Mi veți aduce Mie făină de grâu, în zadar! Tămâia este urâciune înaintea Mea" . în altă parte, iarăşi: „ Nu acum te-am chemat pe tine, Iacove, nici nu te-am făcut să osteneşti, Israele. Tu nu M-ai slăvit cu jertfe, nici nu Mi-ai robit cu darurile tale, nici nu te-am făcut să osteneşti cu jertfe de tămâie, nici nu Mi-ai cumpărat cu argint tămâie" . Iar Ieremia spune: „ Pentru ce-Mi aduci tămâie din Saba şi scorțişoară din pământ depărtat? Arderile-de-tot ale voastre nu M-au îndulcit" . Şi iarăşi: „ Adunați arderile de tot ale voastre cu jertfele voastre şi mâncați carne" . Un alt profet a grăit aşa: „ Strămută de la Mine glasul cântărilor tale şi cântare din instrumentele tale muzicale nu voi auzi" . Iar în altă parte, când iudeii ziceau: „ Oare va primi Domnul arderile de tot dacă-i voi da pe cei dintâi născuți ai mei pentru păgânătatea mea, dacă voi da rodul pântecelui meu pentru păcatul meu?" . Profetul i-a mustrat şi le-a zis: „ Nu ți s-a vestit ție, omule, ce este bun şi ce cere Domnul Dumnezeu de la tine? Nu-ți cere decât să iubeşti mila, să faci judecată şi dreptate şi să fii gata să mergi în urma Domnului Dumnezeului tău" . David grăia la fel: „ Nu voi primi din casa ta viței nici din turmele tale țapi" .

- Pentru ce, dar, Pavel a amintit numai mărturia aceea, când putea aduce atâtea mărturii prin care Dumnezeu declară că îndepărtează jertfele Vechiului Testament, lunile noi, sărbătorile? Pentru ce le-a lăsat pe toate acestea la o parte şi a amintit numai mărturia aceea?

- Nu fără rost şi nici la întâmplare. Vă voi spune acum pricina!
Mulți necredincioşi şi mulți iudei, când se luptă cu noi, spun că trăirea după religia Vechiului Testament s-a terminat nu din pricina nedesăvârşirii ei, nici din pricină că a fost adusă în lume religia noastră, ci din pricina răutății acelora care aduceau jertfe în vremea aceea. Iată ce spune lsaia: „ Dacă veți întinde mâinile voastre, îmi voi întoarce ochii de la voi; şi dacă veți înmulți rugăciunea, nu vă voi auzi" . Apoi adaugă şi pricina, zicând: „ …căci mâinile voastre sunt pline de sânge" . Cuvintele acestea nu învinuiesc jertfele, ci răutatea celor care aduc jertfele. De aceea Dumnezeu nu primea jertfele, spun aceştia, pentru că le aduceau cu mâini necurate.

La fel şi David; după ce spune: „ Nu voi primi din casa ta viței, nici din turmele tale țapi" , a adăugat: „Iar păcătosului i-a zis Dumnezeu: Pentru ce povesteşti dreptățile Mele şi iei legământul Meu în gura ta? Tu ai urât învățătura şi ai lepădat cuvintele Mele înapoia ta. Dacă vedeai un hoț, alergai cu el şi cu cel desfrânat puneai partea ta. Gura ta a înmulțit nedreptatea şi limba ta a împletit vicleşuguri. Şezând împotriva fratelui tău ai clevetit şi împotriva fiului maicii tale ai pus sminteală" . Din aceste texte se vede, spun ei, că Dumnezeu n-a îndepărtat jertfele pentru altă pricină decât pentru că cei ce le aduceau se desfrânau, furau, unelteau împotriva propriilor frați.

Fiecare profet deci, spun ei, îi învinuieşte pe cei ce aduceau jertfe; de aceea Dumnezeu a oprit jertfele.

4. Acestea sunt argumentele adversarilor noştri. Dar Pavel, prin mărturia proorocului David, le-a dat o lovitură puternică şi a închis cu totul gura lor cea neruşinată.
Pavel, voind să arate că Dumnezeu a îndepărtat şi a desfiinţat religia Vechiului Testament pentru că era nedesăvârşită, a citat această mărturie, în care nu se aduce nici o învinuire celor ce aduceau jertfe, dar iese la iveală pe deplin nedesăvârşirea ei. Într-adevăr, Profetul nu îi învinuieşte deloc pe iudei, ci spune simplu aşa: „ Jertfă şi prinos nu ai voit, dar trup mi-ai întocmit; arderi-de-tot şi jertfă pentru păcat n-ai binevoit” . Interpretând acest text, Pavel spunea: „ Desfiinţează, aşadar, pe cea dintâi, ca să o pună pe cea de-a doua” . Dacă Profetul ar fi spus: „ Jertfă şi prinos nu ai voit” şi ar fi tăcut, adversarii noştri ar mai putea avea cuvânt de apărare; dar aşa, pentru că Profetul a adăugat: „ dar trup Mi-ai întocmit” şi pentru că a arătat că are să fie introdusă o altă jertfă, nu le-a mai dat nici o nădejde că religia lor are să mai revină. Interpretând acest text, Pavel spune: „ Prin această jertfă suntem sfinţiţi în voinţa lui Hristos” . „ Căci dacă sângele de tauri şi de ţapi şi cenuşa junincii, cu care se stropesc cei întinaţi, îi sfinţesc spre curăţirea trupului, cu cât mai mult sângele lui Hristos, Care, prin Duhul Sfânt S-a adus pe Sine jertfă fără de prihană, va curăţi cugetul nostru de faptele moarte!” . Cuvintele acestea au demonstrat îndeajuns că religia Vechiului Testament a încetat, că a fost adusă în locul ei alta şi că vechea religie nu va mai învia.

Haide acum să arăt ceea ce urmăream mai înainte, anume că nu mai este nici preoţia Vechiului Testament şi nici nu va mai fi! Dar, ca să arăt ritos şi lămurit lucrul acesta din Scripturi, să o iau puţin mai de departe, ca să fie mai limpede înţelesul cuvintelor mele.
După ce Avraam s-a întors din Persia, a născut pe Isaac, apoi Isaac a născut pe Iacov, iar Iacov, pe cei doisprezece patriarhi, din care au ieşit douăsprezece seminţii, dar, mai bine spus, treisprezece, căci în locul lui Iosif au ajuns capi de seminţii Efraim şi Mănase, copiii lui. Şi după cum seminţia era numită după numele fiecăruia din fiii lui Iacov, seminţia lui Rufin, a lui Simeon, a lui Levi, a lui Iuda, a lui Neftalim, a lui Gad, a lui Asir, a lui Veniamin, tot astfel şi cu copiii lui Iosif, cu Mânase şi Efraim, ei au dat numele lor celor două seminţii, şi fiecare seminţie se chema: una a lui Efraim şi alta a lui Mănase. Din aceste treisprezece seminţii, douăsprezece aveau ţarine, aveau venituri, se ocupau cu agricultura şi cu toate celelalte meserii pe care le are viaţa.

Seminţia lui Levi însă a fost cinstită cu preoţia, este singura seminţie care a fost scutită de munca de toate zilele; nu lucrau pământul, nu se îndeletniceau cu meseriile, nu se ocupau cu nimic altceva decât cu preoţia; primeau zeciuială de la tot poporul, din vin, din grâu, din orz şi din toate celelalte; toţi le dădeau zeciuială, şi acesta le era venitul. Din altă seminţie nu se putea face nimeni preot. Din această seminţie, din a lui Levi, a fost Aaron, iar urmaşii lui primeau preoţia prin moştenire şi nimeni din altă seminţie n-a ajuns vreodată preot. Leviţii aceştia primeau de la celelalte seminţii zeciuială şi din aceasta trăiau.
Dar chiar înainte de Iacov şi de Isaac, pe vremea lui Avraam, pe când nu era Moise, nici nu era scrisă Legea, nici nu se arătase preoţia levitică, pe când nu era nici cortul mărturiei, nici templul, nici seminţiile, când nu se arătase Ierusalimul şi nici nu luaseră început lucrurile iudeilor, a fost Melchisedec, preot al Dumnezeului celui Preaînalt.

Acest Melchisedec era şi împărat, şi preot în acelaşi timp. El avea să fie închipuire a lui Hristos şi Scriptura îl pomeneşte destul de lămurit. Avraam i-a lovit pe perşi şi l-a smuls din mâinile lor pe Lot, nepotul său; după ce a luat toate prăzile de război şi se întorcea victorios, Scriptura spune aşa despre Melchisedec: „ Şi Melchisedec, împăratul Salemului, i-a adus pâine şi vin; şi era preot al Dumnezeului celui Preaînalt. Şi l-a binecuvântat pe Avraam şi a spus: Binecuvântat este Avraam de Dumnezeu cel Preaînalt Care a zidit cerul şi pământul şi binecuvântat este Dumnezeu cel Preaînalt Care i-a dat pe duşmanii tăi sub mâna ta. Şi Avraam i-a dat lui zeciuială din toate” . Aşadar, dacă vom găsi vreun profet care să spună că se va ridica alt preot în urma lui Aaron, în urma preoției levitice şi în urma acestor jertfe şi prinoase, dar nu din seminția lui Levi, ci din alta, din care niciodată n-a fost preot, şi nu după rânduiala lui Aaron, ci după rânduiala lui Melchisedec, atunci este evident că vechea preoție va înceta şi va fi înlocuită cu alta nouă. Căci dacă avea să dăinuiască preoția veche, Profetul trabuia să spună după rânduiala lui Aaron, şi nu după rânduiala lui Melchisedec.

- Care profet spune aşa?

- Acelaşi profet care a vorbit despre jertfe vorbeşte şi despre Hristos. Şi grăieşte aşa: „ Zis-a Domnul Domnului Meu: Şezi de-a dreapta Mea” .

5. Apoi, ca să nu bănuieşti cumva că a spus aceasta despre un om oarecare, nu rosteşte aceste cuvinte Isaia, nici Ieremia, nici un alt om de rând care a fost prooroc, ci însuşi împăratul, ca să ştii că împăratul nu poate numi pe nimeni altul domn decât pe Dumnezeu. Dacă ar fi grăit aceste cuvinte un om de rând, poate că unul dintre neruşinații iudei ar fi spus că e vorba despre un om; dar un împărat nu-l va numi niciodată pe un om Domn al său. Dacă David ar fi rostit aceste cuvinte despre unul dintre oameni, cum ar fi spus că l-a aşezat în dreapta slavei aceleia mari şi nespuse? E cu neputință.

Despre Acesta David spune: „ Zis-a Domnul Domnului Meu: Şezi de-a dreapta Mea până ce-i voi pune pe duşmanii Tăi aşternut picioarelor Tale” . Apoi, ca să nu crezi că e slab şi neputincios, a adăugat: „ Cu Tine, începutul în ziua puterii Tale” . Şi grăieşte şi mai lămurit: „ Din pântece mai înainte de luceafăr Te-am născut” . Nici un om nu s-a născut mai înainte de luceafăr. „ Tu eşti preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec” . N-a spus: „ După rânduiala lui Aaron” . întreabă-l dar pe iudeu: Pentru ce profetul a introdus un alt preot, după rânduiala lui Melchisedec, dacă nu avea să desfiinţeze vechea preoție?
Venind Pavel la acest text, iată cum l-a făcut mai lămurit. După ce spune despre Hristos că, după cum zice în alt loc: „ Tu eşti preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec” , a adăugat: „ Despre aceasta avem mult de vorbit şi este greu de tâlcuit” . După ce îi ține de rău pe ucenici - căci trebuie să scurtez -, Apostolul le spune cine este Melchisedec, le spune istoria lui, grăind aşa: „ Acesta este cel ce l-a întâmpinat pe Avraam când acesta se întorcea de la înfrângerea regilor şi l-a binecuvântat şi căruia Avraam i-a împărțit zeciuială din toate” . Apoi le descoperă superioritatea lui Melchisedec, închipuire a lui Hristos, şi le zice: „ Vedeți dar cât de mare este acesta, căruia Avraam, patriarhul, i-a împărțit zeciuială din toate” . Pavel n-a spus aceste cuvinte fără rost, ci pentru că voia să arate că preoția noastră este cu mult mai mare decât preoția iudaică.

Această superioritate se vede chiar în închipuirea ei, înainte de venirea adevăratei preoții. într-adevăr, Avraam a fost tatăl lui lsaac, bunicul lui Iacov şi străbunicul lui Levi, căci Levi a fost Fiul

lui Iacov; şi preoţia iudaică îşi are începutul de la Levi; or, acest Avraam, străbunicul leviţilor şi al preoţilor iudaici, s-a purtat ca un laic în faţa lui Melchisedec, care era închipuire a preoţiei noastre. Asta se vede din două fapte: întâi, că i-a dat zeciuială, căci laicii dau preoţilor zeciuială; al doilea, că a fost binecuvântat de Melchisedec, căci laicii sunt binecuvântaţi de preoţi. Uită-te dar cât de înaltă este preoţia noastră, dacă Avraam, patriarhul iudeilor, străbunicul leviţilor, este binecuvântat de Melchisedec şi-i dă acestuia zeciuială. Căci Vechiul Testament vorbeşte despre amândouă: şi că l-a binecuvântat Melchisedec pe Avraam, şi că Avraam i-a dat zeciuială lui Melchisedec . Amintind de toate acestea, Pavel zicea: „ Vedeţi dar cât de mare este acesta!” .

- Care „ acesta” ?

- „ Melchisedec, răspunde Pavel, căruia patriarhul Avraam i-a şi dat zeciuială din cele mai bune prăzi. Şi aceia dintre fiii lui Levi care primesc preoţia au poruncă să ia zeciuială de Ia popor, adică de la fraţii lor, deşi au ieşit din coapsa lui Avraam” . Cu alte cuvinte, spune aşa: Leviţii, preoţii iudeilor, au primit poruncă, după Lege, să ia zeciuială de la ceilalţi iudei. Deşi toţi erau din Avraam, şi leviţii, şi restul poporului, totuşi leviţii luau zeciuială de la fraţii lor. Dar Melchisedec, care nu se înrudea cu ei - căci nu era din Avraam, nici din seminţia levitică, ci din alt neam - a zeciuit pe Avraam, adică a luat zeciuială de la el. Şi nu numai atât, ci şi altceva.

- Ce anume?

- L-a binecuvântat pe cel ce avea făgăduinţa, pe Avraam.

- Şi ce spune asta?

- Că Avraam e cu mult inferior lui Melchisedec. -Cum?

- „ Or, fără nici o îndoială, cel mai mic este binecuvântat de cel mai mare” .
Prin urmare, dacă Avraam, străbunicul leviţilor, n-ar fi fost mai mic decât Melchisedec, n-ar fi fost binecuvântat de acesta şi nici nu i-ar fi dat lui zeciuială. Voind apoi Pavel să arate că prin Melchisedec a ieşit la iveală aceasta, a adăugat: „ Şi, ca să spun aşa, adică aproape, prin Avraam a fost zeciuit şi Levi, cel care ia zeciuială” .

- Ce înseamnă „ a fost zeciuit” ?
- Înseamnă că Levi, care încă nu se născuse, i-a dat şi el, prin Avraam, zeciuială lui Melchisedec. „ Căci era încă în coapsa tatălui său, spune Pavel, când l-a întâmpinat pe acesta Melchisedec” . De aceea Pavel, ca să arate mai dinainte aceasta, a zis: „ ca să spun aşa” .

Mai departe, Pavel explică pentru ce a trebuit să spună toate acestea. „ Deci dacă desăvârşirea ar fi fost prin preoţia levitică - căci poporul sub ea a primit Legea -, ce nevoie mai era să se ridice alt preot după rânduiala lui Melchisedec şi să nu se numească după rânduiala lui Aaron?” .

- Ce înţeles au aceste cuvinte?

- Dacă religia iudaică era desăvârşită, spune Pavel, dacă Legea nu era umbră a bunătăţilor viitoare, dacă ea putea săvârşi totul, dacă nu avea să facă loc altei legi, dacă nici preoţia de mai

înainte nu avea să fie desfiinţată şi dacă nu avea să fie adusă alta în locul ei, atunci, pentru ce Profetul a spus: „ Tu eşti preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec” , când ar fi trebuit să spună: „ după rânduiala lui Aaron” ? De aceea şi întreabă Pavel: Dacă desăvârşirea ar fi fost prin preoţia levitică, ce nevoie mai era să se aducă un alt preot, după rânduiala lui Melchisedec şi să nu se numească după rânduiala lui Aaron? De aici se vede că preoţia levitică a luat sfârşit şi că a fost înlocuită cu alta, cu mult mai bună şi mai înaltă. Odată recunoscut acest lucru, trebuie recunoscut şi celălalt, că are să fie adusă o altă religie, pe măsura acestei preoţii superioare, adică religia noastră, şi o legiuire mai bună.

Pentru a demonstra acest lucru, Pavel a spus: „ Schimbându-se preoţia, s-a schimbat neapărat şi Legea; şi unul este Ziditorul acestora” . Iar pentru că cele mai multe legi erau în legătură cu slujirea preoţiei şi pentru că preoţia aceasta a fost îndepărtată, este lămurit că, aducându-se altă preoţie în locul ei, trebuia să fie adusă şi altă legiuire, mai bună.
Pentru a arăta despre cine s-au spus aceste cuvinte, Pavel zice: „ Pentru că Cel despre Care se zic acestea face parte din altă seminţie, din care nimeni n-a slujit altarului. Şi este învederat că din Iuda a răsărit Domnul nostru, seminţie căreia Moise nu i-a grăit nimic despre preoţie” . Aşadar, când se vede că Hristos este din seminţia lui Iuda, că este preot după rânduiala lui Melchisedec şi că Melchisedec este cu mult mai de cinste decât Avraam, urmează că se aduce o altă preoţie în locul celeilalte, cu mult superioară aceleia. Dacă închipuirea acestei preoţii a fost atât de mare, şi mai strălucitoare decât preoţia iudaică, atunci cu mult mai mare este însăşi realitatea, preoţia noastră. Pentru a arăta acest lucru, Pavel spunea: „ Este încă şi mai învederat lucrul acesta dacă, după asemănarea lui Melchisedec, se ridică alt preot, care nu-i preot după Legea poruncii trupeşti, ci după puterea vieţii nepieritoare” .

- Ce înseamnă: „ nu după Legea poruncii trupeşti, ci după puterea vieţii nepieritoare” ?

- Înseamnă că nu-i trupească nici una dintre poruncile lui Hristos. Nu ne-a poruncit să jertfim oi şi viţei, ci să-I slujim lui Dumnezeu cu virtutea sufletului nostru; iar ca răsplată a acestor fapte ne-a gătit viaţa care nu piere niciodată. Şi iarăşi, când a venit, fiind noi morţi din pricina păcatelor, ne-a înviat şi ne-a dat viaţă; ne-a dezlegat dintr-o îndoită moarte, moartea păcatului şi moartea trupului. Pentru aceasta spune Pavel: „ Fiu după Legea poruncii trupeşti ci după puterea vieţii nepieritoare” , pentru că Hristos a venit să ne aducă astfel de daruri.

6. Aşadar, odată ce s-a demonstrat că s-a schimbat preoţia, s-a demonstrat şi aceea că trebuia neapărat să se facă şi schimbarea Legii. Cu toate acestea, ar trebui să dovedesc ritos şi acest lucru şi să aduc mărturii din profeţi că şi Legea se va schimba, că religia veche se va schimba într-o religie mai bună şi că niciodată iudeii nu vor mai avea rege.
Dar pentru că trebuie să grăiesc doar atât cât mă pot urmări ascultătorii şi pentru că nu trebuie să spun totul într-o singură cuvântare şi deodată, îmi sfârşesc aici cuvântul meu, lăsându-le pe celelalte pentru un alt timp.

Îndemn dragostea voastră să-şi amintească de cele spuse şi să le lege cu cele spuse mai înainte. Rugămintea pe care v-am făcut-o mai înainte v-o fac şi acum: însănătoşiţi pe fraţii voştri! Aveţi multă purtare de grijă de mădularele voastre lăsate în părăsire! Eu mă ostenesc atât nu pentru ca să vorbesc, nici ca să mă bucur de aplauzele şi laudele voastre, ci ca să aduc pe calea adevărului pe cei smulşi de pe ea. Să nu spună nimeni: „ Ce legătură am eu cu el? De-ar da Dumnezeu să

mă pot mântui pe mine însumi!” , nimeni nu se poate mântui fără dragostea de aproapele şi fără mântuirea aproapelui! De aceea şi Pavel spune: „ nimeni să nu caute pe ale sale, ci fiecare pe ale celuilalt” , ştiind că atunci îşi este de folos, când este de folos aproapelui. Tu eşti sănătos, dar fratele tău este bolnav. Dacă eşti om cu judecată, vei suferi mai mult pentru cel bolnav şi îl vei imita în aceasta pe fericitul Pavel, care spune: „ Cine este slab, şi eu să nu fiu slab? Cine se sminteşte, şi eu să nu ard?” . Dacă atunci când dăm doi bănuți, când cheltuim puțin argint cu săracii, ne bucurăm, câtă plăcere n-am simți dacă am putea mântui suflete, câtă răsplată n-am primi în veacul ce va să fie! Aici, ori de câte ori ne întâlnim cu aceia cărora le-am făcut bine, simțim mare bucurie aducându-ne aminte de binefacerile făcute lor; iar la scaunul cel înfricoşător de judecată vom dobândi mare îndrăznire văzându-i şi pe ei acolo. Şi după cum cei nedrepți, cei lacomi, cei răpitori, cei ce au făcut rău semenilor lor, când vor pleca acolo şi îi vor vedea pe cei cărora le-au făcut rău - Scriptura spune că îi vor vedea, şi se vede asta din cele petrecute cu bogatul şi Lazăr - nu vor putea să deschidă nici gura, nici să spună ceva ca să se apere, ci vor fi copleşiți de ruşine şi de osândă, şi vor fi duşi din fața acelora în râurile cele de foc, tot aşa şi cei care în viața aceasta de aici i-au învățat şi i-au îndemnat pe semenii lor se vor umple de multă îndrăznire când vor vedea acolo că îi apără cei mântuiți de ei. Pavel a arătat asta prin cuvintele: „ Lauda voastră noi suntem, după cum şi voi sunteți lauda noastră” .

- Spune, Pavele, când?

- „ În ziua Domnului nostru Iisus Hristos” . Şi, iarăşi, Hristos îndeamnă, spunând: „ Faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă, ca, atunci când veți sărăci, să vă primească ei in corturile veşnice” . Vezi că dobândim multă îndrăznire de la aceia cărora le facem bine acum? Deci, dacă avem atâtea cununi, atâta răsplată când facem bine cuiva ajutându-l cu bani, cum să nu avem multe şi mari bunătăți când lucrăm pentru folosul sufletesc al cuiva?

Dacă Tavita cea vestită, care le-a îmbrăcat pe văduve şi a uşurat sărăcia, a venit iarăşi din moarte la viață, dacă lacrimile celor ajutați de ea au întors în trup sufletul ei plecat înainte de învierea cea de obşte, ce nu vor putea face lacrimile oamenilor acelora mântuiți de tine? După cum văduvele care stăteau în jurul Tavitei au arătat-o din moartă vie, tot astfel şi cei mântuiți acum de tine vor sta atunci în jurul tău. Vor face să te bucuri de marea iubire de oameni a lui Dumnezeu, te vor scoate din gheena focului.

Cunoscând toate acestea, să nu fiți înflăcărați şi zeloşi numai acum, când vă vorbesc, ci aprindeți şi mai târziu focul pe care îl aveți acum. Ieşind de aici, răspândiți mântuirea în întreg oraşul. Dacă nu-i cunoaşteți pe cei care suferă de această boală, căutați-i. De veți face aşa, vă voi vorbi şi eu cu mai multă tragere de inimă; voi şti că n-am semănat pe piatră; iar voi veți ajunge şi mai râvnitori în a săvârşi virtutea.
Se întâmplă cu virtutea ceea ce se întâmplă şi cu banii. După cum cel ce câştigă două monezi de aur capătă mai mare dorință să adune şi să strângă zece şi douăzeci de monezi, tot astfel şi cel care face şi săvârşeşte o faptă bună capătă chiar prin săvârşirea acestei fapte sfat şi imbold ca să facă şi alte fapte. Deci, ca să mântuim şi pe frații noştri şi să dobândim şi iertare pentru păcatele noastre, dar, mai bine spus, să dobândim multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, şi înainte de toate celelalte să facem să se slăvească numele lui Dumnezeu, să pornim cu soțiile, cu copiii şi cu cei ai noştri la vânătoarea aceasta! Să-i smulgem din cursa diavolului pe cei prinşi de el după

voința lui. Să nu ne oprim până ce nu facem tot ce ne stă în putință, fie de-i convingem, fie de nu-i convingem. Dar, mai bine spus, este cu neputință ca un creştin să nu poată fi convins.

Dar ca să nu aveți nici această scuză, că nu i-ați putut convinge, vă spun aşa: Când vezi că nu-l poți convinge după ce ai vorbit mult cu el şi ai făcut tot ce-ți stă în putință, adu-l la preoți si negreşit, cu harul lui Dumnezeu, vor pune mana pe vânat. Tot meritul va fi al tău, care l-ai adus la preoți. Acestea să le spună bărbații femeilor, femeile, bărbaților, părinții, copiilor, prietenii, prietenilor. Să afle şi iudeu, şi cei care par că sunt în rândurile noastre dar gândesc ca iudeu, să afle de râvna, de grija şi de privegherea ce le avem pentru frații noştri care au trecut de partea iudeilor. Dar, negreşit înaintea noastră, aceia îi vor respinge pe creştinii care se duc la sinagogile iudeilor. Dar, mai bine spus, nici nu va mai îndrăzni cineva de acum înainte sa se ducă la ei, ci trupul Bisericii va fi curat. Iar Dumnezeu, Care voieşte ca toți oamenii să se mântuiască şi să vină la cunoaşterea adevărului , să vă dea vouă putere la această vânătoare, iar pe ei săi scape de această rătăcire şi, mântuindu-ne pe noi toți, să ne învrednicească de împărăția cerurilor, spre slava Lui, că Lui se cuvine slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

C u v â n t u l VIII

din "Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei"
Ed. IBMBOR - 2007

1. A trecut postul iudeilor, dar, mai bine spus, beția iudeilor. Căci te poți îmbăta şi fără vin, te poți îmbăta chiar când eşti treaz. Dacă n-ar fi beție fără vin. Profetul n-ar fi spus: „ Vai de cei ce sunt beți, dar nu de vin" . Dacă n-ar fi beție fără vin, Pavel n-ar fi spus: „ Nu vă îmbătați de vin" . Tocmai pentru că poți să te îmbeți şi altfel, a spus: „ Nu vă îmbătați de vin" . Te poți, îmbăta de mânie, de poftă ruşinoasă, de iubire de arginti, de slavă deşartă şi de mii şi mii de alte patimi. Beția nu-i altceva decât o ieşire din dreapta judecată, o înne-bunire, o lipsă de sănătate sufletească. Poate fi numit, pe bună dreptate, beat nu numai cel ce bea mult vin, ci şi cel care întreține în suflet o altă patimă.

Este beat şi cel care iubeşte o femeie străină, şi nu pe a lui, cel care se duce la femei desfrânate. După cum cel ce bea mult vin şi merge pe două cărări rosteşte cuvinte de ruşine şi vede lucrurile pe dos, tot astfel şi desfrânatul, plin de această poftă neînfrânată ca şi cum ar fi plin de vin, nu mai rosteşte nici un cuvânt sănătos, ci toate cuvintele lui sunt de ruşine, stricate, grosolane, pline de batjocură; vede lucrurile pe dos; este orb față de tot ce-i stă înaintea ochilor, dar o vede pretutindeni pe femeia pe care o doreşte; ca un ieşit din minți, ca un nebun, şi în adunări şi la ospețe, în orice timp şi în orice loc, de i-ar vorbi mii de oameni, ți se pare că nici nu te aude; la femeia pe care o iubeşte, la aceea îi este gândul şi visează păcatul! Îi bănuieşte pe toți, se teme de toți; nu-i într-o stare mai bună decât un animal prins în cursă.
Este beat, de asemenea, şi cel stăpânit de mânie. Şi acestuia i se umflă fața, i se înăspreşte glasul, i se umplu ochii de sânge, i se întunecă mintea, i se îneacă sufletul, îi tremură limba, ochii i se mişcă de colo-colo, urechile aud pe dos cuvintele; mânia îi amețeşte creierul mai grozav decât vinul; stârneşte furtună şi face tulburare cu greu de potolit.

Dar dacă e beat omul stăpânit de pofta trupului sau de mânie, apoi cu mult mai mult e beat şi nebun omul necredincios, omul care huleşte pe Dumnezeu, omul care se împotriveşte legilor Lui,

omul care niciodată nu vrea să se lase de încăpățânarea lui deșartă. Omul acesta este mai ticălos decât chefliii şi decât cei ieşiți din minți, chiar dacă pare a nu-şi da seama de starea sa. Căci aceasta mai cu seamă trebuie observat la beție, că bețivul nu-şi dă seama că se poceşte; după cum şi la nebunie aceasta e grozăvia, că bolnavii de această boală nu ştiu că sunt bolnavi.

Tot aşa şi iudeii acum, sunt beți, dar nu-şi dau seama, nu simt. Postul lor, mai ruşinos decât orice beție, a trecut; dar noi nu vom înceta de a purta grijă de frații noştri, nici nu vom socoti nepotrivită grija fată de dânşii! Dimpotrivă, să facem ce fac ostaşii! Aceştia, după ce se termină o luptă şi îi alungă pe duşmani, nu aleargă îndată în corturi la întoarcerea lor după izgonirea duşmanilor, ci se duc pe câmpul de bătălie şi-i ridică pe ostaşii căzuți; pe cei morți îi îngroapă în pământ, iar pe cei pe care-i văd că încă mai răsuflă şi n-au răni de moarte, îi ridică, îi duc în corturi cu multă grijă; le scot săgețile, cheamă doctori, le spală rănile, folosesc doctorii, le dau toate îngrijirile trebuincioase şi-i fac sănătoşi.

Tot aşa şi noi, pentru că am alungat cu harul lui Dumnezeu pe iudei, înarmându-ne cu profeții împotriva lor, acum, la întoarcerea noastră de la luptă, să ne uităm pretutindeni să vedem dacă n-au căzut cumva vreunii dintre frații noştri, dacă n-au fost atraşi de postul iudeilor, dacă n-au luat parte la sărbătoarea lor. Pe nici unul dintre cei căzuți să nu-l dăm mormântului; pe toți să-i ridicăm, să-i îngrijim.
În războaiele cele obişnuite este cu neputință să mai aduci la viață, să-l mai ai ca ostaş pe cel care a căzut pe câmpul de luptă şi şi-a dat sufletul; dar în războiul şi lupta aceasta duhovnicească, este cu putință, dacă voim, să-l aducem iarăşi la viață, cu ajutorul harului lui Dumnezeu, chiar pe cel care a primit o rană mortală. Moartea aceasta nu-i o moarte a firii, ca moartea cealaltă, ci o moarte a voinței şi a gândului. O voință moartă o mai poți învia, un suflet mort poți să-l mai readuci la viața lui proprie, poți să-l mai faci să cunoască pe Stăpânul lui.

2. Să nu ne lăsăm cuprinşi de oboseală, fraților, să nu fim nepăsători, să nu pierdem curajul şi nici să nu spunem acele cuvinte: înainte de postul iudeilor trebuia să facem totul şi să-i întărim pe frații noştri! Care mai e folosul acum, după ținerea postului, după săvârşirea păcatului, după împlinirea nelegiuirii?
Dacă ştii, iubite, ce înseamnă purtarea de grijă de frați, atunci ştii că mai cu seamă acum trebuie arătată această purtare de grijă, acum trebuie să arătăm toată râvna. Nu numai înainte de păcat trebuie să-i întărim pe frați, ci trebuie să le întindem mâna şi după căderea în păcat. Dacă Dumnezeu, de la început, ar fi făcut aşa, dacă ne-ar fi întărit numai înainte de păcat, iar după săvârşirea păcatului n-ar mai fi vrut să ştie de noi, şi ne-ar fi lăsat să zăcem necontenit în această cădere, nici unul dintre noi nu s-ar mai fi mântuit. Dar Dumnezeu nu face aşa; este bun şi iubitor de oameni şi doreşte foarte mult mântuirea noastră; de aceea, ne arată multă purtare de grijă şi după ce cădem în păcate.

Pe Adam Dumnezeu l-a întărit şi înainte de a păcătui şi i-a zis: „ Din tot pomul care este în rai să mănânci, dar din pomul cunoştinței binelui şi răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, cu moarte vei muri" . Iată că Dumnezeu l-a întărit pe om şi prin uşurința poruncii date lui, şi prin bogăția celor îngăduite, şi prin pedeapsa osândei ce avea să vină de călca porunca, şi prin graba venirii ei - căci n-a spus că: „ vei muri după o zi, sau două, sau trei zile" , ci: „ în ziua în care vei mânca din el, cu moarte vei muri" . Deci Dumnezeu l-a întărit pe om în tot chipul în care trebuia să-l întărească. Dar pentru că omul după atâta purtare de grijă, după atâta învățătură,

sfătuire şi binefacere, a căzut şi n-a ascultat de poruncile lui Dumnezeu, Dumnezeu n-a spus: „ Pentru care câştig, pentru care folos? A mâncat, a căzut, a călcat legea, l-a crezut pe diavol, a necinstit porunca Mea, a primit rana, a ajuns mort, a fost dat morții, a ajuns sub osândă! Pentru ce, dar, să mai stau de vorbă cu el?” . Nu, Dumnezeu n-a grăit aşa! Dimpotrivă, a venit îndată la om. A stat de vorbă cu el, l-a mângâiat. I-a pus pe rană un alt leac, leacul ostenelilor şi al sudorilor. Şi n-a contenit de a face şi a încerca totul până ce n-a ridicat firea cea căzută, până ce nu l-a izbăvit de moarte, până ce nu l-a urcat la cer. I-a dat bunătăți mai mari decât cele pierdute; i-a arătat diavolului, prin fapte chiar, că n-a câştigat nimic de pe urma uneltirii lui; i-a scos din rai pe oameni, dar i-a văzut puțin mai târziu în ceruri, amestecați cu îngerii.

Aşa a făcut şi cu Cain. Şi pe el l-a întărit înainte de păcat; i-a prezis în cuvinte precise, zicându-i: „ De nu faci bine, păcatul bate la uşă; pe tine te pofteşte, dar tu îl vei stăpâni!” . Iată înțelepciune şi pricepere! Dumnezeu îi spune: „ Te temi că are să-ți ia fratele tău întâietatea de întâi-născut din pricina cinstei ce i-am dat-o? Te temi că are să-ți răpească fratele tău întâietatea ce ți se cuvine ție? Într-adevăr, cei întâi-născuți trebuie să fie mai de cinste decât cei al doilea născuți! Dar ai curaj, nu te teme, nu te nelinişti pentru asta! „ Spre tine întoarcerea lui, şi tu îl vei stăpâni!” . Cu alte cuvinte Dumnezeu spune aşa: „ Păstrează-ți cinstea de întâi-născut! Fii fratelui tău scăpare, şi acoperământ, şi apărare! Stăpâneşte-l şi fii domn peste el! Numai nu te porni spre crimă, nu săvârşi acea ucidere nelegiuită!” .

Cu toate acestea, deşi Dumnezeu i-a grăit aşa, Cain n-a ascultat, nu s-a liniştit, ci a săvârşit acea crimă grozavă, şi-a înfipt mâna în gâtlejul fratelui său. Ce dar? A spus oare Dumnezeu: „ Să-l lăsăm! La ce folos să mă mai ocup de el? A ucis, a omorât, n-a ținut seamă de sfatul Meu, a săvârşit o crimă de neiertat, de nevindecat, cu toate că a avut parte de o atât de mare şi de o astfel de purtare de grijă, de învățătură şi de sfătuire. A alungat din minte toate sfaturile şi toată învățătura Mea. Nimic nu l-a întors de la gândul lui! Să-l las dar să fie aruncat de la fața Mea, să nu-l mai învrednicesc de nici un cuvânt” A grăit Dumnezeu asta? Nici n-a grăit, nici n-a făcut aşa! Dimpotrivă, s-a dus iar la el! Îl îndreaptă pe Cain, îi spune: „ Unde este Abel, fratele tău?” . Nu-l lasă nici când tăgăduieşte, ci-l face să-şi mărturisească fapta chiar fără voia lui. Când Cain îi răspunde „ Nu ştiu” , Dumnezeu îi zice: „ Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine” . Însăşi fapta, îi spune Dumnezeu, te arată ucigaş.

- Ce a zis Cain?

- „ Mai mare-mi este vina decât să fiu iertat. Dacă mă scoți de la fața pământului, şi de la fața Ta mă voi ascunde” . Cu alte cuvinte, Cain grăieşte aşa: „ Am făcut un păcat care nu poate fi nici iertat, nici apărat, nici lăsat! Dar dacă vrei să pedepseşti fapta mea, atunci voi fi lăsat la bunul plac al tuturor, căci sunt lipsit de ajutorul Tău” .

- Ce i-a răspuns Dumnezeu?

- „ Nu aşa, ci tot cel ce va omori pe Cain de şapte ori va fi pedepsit” , „ nu te teme, îi spune Dumnezeu. Vei trăi viată lungă, iar dacă te va ucide cineva, va primi multe pedepse” . Căci în Scriptură numărul şapte arată o mulțime nehotărâtă. Într-adevăr, Cain a suferit multe pedepse: a trăit cu nelinişte, cu cutremur, cu suspine, cu sleirea trupului. Dar spune Dumnezeu: „ Cel care te va omorî şi te va izbăvi de aceste pedepse, îşi va atrage asupra lui pedeapsa” .

Cuvintele acestea par grele şi împovărătoare; totuşi sunt expresia unei mari purtări de grijă. Dumnezeu, voind să-i înțelepțească pe oamenii de mai târziu, a izvodit o astfel de pedeapsă, care putea să-l izbăvească de păcat. Dacă Dumnezeu l-ar fi ucis îndată după săvârşirea crimei, (Cain) ar fi plecat din lumea aceasta cu păcatul acoperit şi oamenii de mai târziu n-ar fi ştiut de el. Dar aşa, pentru că a fost lăsat să trăiască multă vreme în spaima aceea grozavă, a ajuns dascălul tuturor celor care-l întâlneau. Prin înfățişarea lui, prin tremurăturile trupului sau, îi sfătuia pe toți să nu mai îndrăznească a săvârşi o astfel de faptă, ca să nu pățească şi ei la fel. Iar el a ajuns mai bun. Căci tremurul, frica şi viața lui plină de nelinişte, sleirea trupului lui, toate acestea îl țineau ca nişte lanțuri şi nu-l mai lăsau să pornească iarăşi spre o altă faptă asemănătoare şi-i aminteau necontenit de fapta lui de mai înainte. Chinurile acestea i-au făcut sufletul mai înțelept.

3. Pe când spuneam acestea, mi-a venit în minte să aduc vorba şi să cercetez pentru ce Cain n-a putut să-şi spele păcatul, deşi l-a mărturisit, şi-a osândit fapta, a spus că a făcut un păcat mai presus de iertare şi că nu este vrednic de nici o apărare. Profetul doar spune: „ Spune tu mai întâi fărădelegile tale, ca să te îndreptezi” . Pentru ce nu i s-a şters păcatul, ba, dimpotrivă, a fost şi osândit?

- Pentru ce?

- Pentru că nu şi-a spus păcatul aşa cum a poruncit Profetul. Profetul n-a spus doar atât: „ Spune tu fărădelegile tale” .

- Dar ce a mai spus?

- „ Spune tu mai întâi fărădelegile tale” . Ceea ce trebuie să cauți nu-i atât, să-ți spui păcatele, ci ca tu să le spui întâi, să nu aştepți să ți le spună altul, să te învinuiască altul. Cain nu şi-a spus el întâi păcatul, ci a aşteptat să-i fie dat pe față de Dumnezeu. Dar, mai bine spus, când a fost dat pe față, a tăgăduit. Atunci a spus păcatul, când i s-a arătat că fapta lui e cunoscută. Iar aceasta nu mai e mărturisire.

Şi tu dar, iubite, când faci un păcat, nu aştepta ca altul să te învinuiască! Ci mai înainte de a fi învinuit, mai înainte de a fi hulit, osândeşte-ți fapta ta, mărturiseşte-ti tu păcatul! Dacă altul ți-l dă pe fată, atunci fapta cea bună nu este o urmare a mărturisirii tale! Îndreptarea ta se datorează învinuirii aceluia. Din pricina aceasta şi altcineva spune: „ Dreptul singur este pârâşul său, de la primul cuvânt” . Deci, ceea ce trebuie să cauți nu este (doar) să te învinuieşti singur, ci să fii cel dintâi care să te învinuieşti, să nu aştepți să fii vădit de alții.

Petru şi-a spălat acel păcat vestit al lepădării de Hristos, pentru că după acea lepădare grozavă şi-a adus aminte iute de păcat, şi-a spus greşeala înainte de a-l învinui cineva şi a plâns cu amar. Aşa de bine şi-a spălat păcatul, că a ajuns chiar primul dintre Apostoli, că i s-a încredințat întreaga lume.

Cele spuse până acum au arătat îndestulător tot ceea ce spuneam la începutul predicii mele - căci trebuie să mă întorc la subiect -, anume că nu trebuie să-i neglijăm pe frații noştri căzuți; nu trebuie să-i disprețuim! Trebuie, dimpotrivă, să-i întărim şi înainte de căderea în păcat, dar să le arătăm multă purtare de grijă şi după săvârşirea păcatelor. Tot aşa fac şi doctorii. Dau sfaturi şi îi învață pe oameni cele ce pot să-i țină sănătoşi şi pot îndepărta boala; dar dacă oamenii nu țin

seama de sfaturile lor şi se îmbolnăvesc, doctorii nu-i lasă în părăsire, ci atunci mai cu seamă le poartă mult de grijă, ca să-i scape de boli. La fel a făcut şi Pavel. Nu l-a lăsat în părăsire pe desfrânatul cel din Corint, după săvârşirea acelui păcat vestit, după nelegiuirea aceea grozavă, neîntâlnită nici printre păgâni, ci, cu toate că o luase la goană, cu toate că nu voia să primească leacul, că sărea şi arunca din picioare, l-a adus să se vindece şi l-a vindecat aşa de bine, încât s-a unit iarăşi cu trupul Bisericii.

Pavel nu şi-a spus: „ Pentru ce câştig? La ce folos? S-a desfrânat, a săvârşit păcatul, nu vrea să se despartă de desfrânare, ba, mai mult, se şi laudă, se crede mare, face ca buboiul să nu i se mai vindece! Să-l lăsăm dar în voia Domnului, să-l părăsim!" . Pavel n-a grăit aşa! Dimpotrivă, atunci mai cu seamă a arătat mai mare purtare de grijă, când a văzut că (acela) a alunecat spre un păcat cu neputinţă de spus în cuvânt. Nu s-a oprit de a-l înfricoşa, de a-l ameninţa, de a-l osândi, şi el şi prin mulţi alţii, nu s-a oprit de a face şi a cerca totul, până nu l-a făcut să-şi recunoască păcatul lui, să-şi dea seama de nelegiuirea lui , până ce nu l-a izbăvit de toată spurcăciunea.
Fă şi tu tot aşa! Imită-l pe vestitul samarinean, pe cel din Evanghelie, care a arătat atât de mare purtare de grijă celui rănit. A trecut pe acolo un levit, a trecut şi un fariseu; dar nici unul din ei nu s-a aplecat spre cel ce zăcea; fără milă, cu cruzime l-au lăsat şi au plecat. Dar un samarinean, care nu avea nici o legătură cu el, n-a trecut pe alături; s-a oprit lângă acesta, i s-a făcut milă de el şi a turnat untdelemn şi vin (pe rănile lui). L-a pus apoi pe asinul său, l-a dus la o casă de oaspeţi, a dat doi dinari şi a mai făgăduit că va mai da pentru ca să-l vindece pe acela de care nimic nu-l lega . Samarineanul nu şi-a spus: „ Ce-mi pasă de el! Sunt samarinean, n-am nici o legătură cu el! Oraşul e departe, iar acesta nici nu poate merge pe picioare! Dar dacă n-are să poată suporta lungimea drumului şi am să-l duc mort? Dacă am să fiu învinuit că l-am ucis? Dacă am să fiu învinuit de omor?" .

Într-adevăr, adeseori, mulţi oameni au văzut în calea lor oameni răniţi, zbătându-se între moarte şi viată, dar au trecut mai departe nu pentru că le-ar fi fost greu să-i ridice sau pentru că ar fi vrut să-şi cruţe banii, ci pentru că s-au temut să nu fie târâţi la tribunal, ca ucigaşi. Samarineanul acela, omul acela blând şi iubitor de semeni, nu s-a temut de o astfel de năpastă! A trecut totul cu vederea; l-a pus pe rănit pe asinul său şi l-a dus la casa de oaspeţi. Nu i-a fost teamă de nimic! Nici de primejdie, nici de cheltuială de bani, de nimic! Când samarineanul a fost aşa de iubitor de oameni, aşa de bun cu un om necunoscut, putem fi oare iertaţi noi, care trecem cu nepăsare pe lângă fraţii noştri căzuţi în şi mai mari nenorociri? Căci şi aceşti fraţi ai noştri, care au postit acum cu iudeii, au căzut între tâlhari, dar, mai bine spus, între cei mai fioroşi tâlhari, care au pricinuit celor căzuţi în mâinile lor cele mai mari rele. Nu le-au rănit trupul, aşa cum au făcut atunci tâlharii aceia, ci le-au rănit sufletul; şi după ce le-au rănit sufletul cu mii de lovituri, au plecat, lăsându-i zăcând în groapa necredinţei.

4. Să nu fim nepăsători faţă de o astfel de tragedie şi nici să nu trecem fără să ne doară inima pe lângă o privelişte atât de vrednică de plâns. De-o fac alţii, tu să nu o faci. Nu spune în sinea ta: „ Sunt un laic; am femeie şi copii! Asta-i treaba preoţilor, a monahilor!" . Nici acel samarinean n-a grăit aşa. Nu şi-a zis: „ Unde-s acum preoţii? Unde-s acum fariseii? Unde-s dascălii iudeilor?" . Dimpotrivă, ca şi cum ar fi găsit o comoară foarte mare, aşa s-a repezit asupra câştigului.

Şi tu dar, când vezi că cineva are trebuinţă de vindecare trupească şi sufletească, nu spune în tine însuţi: „ Pentru ce nu-l vindecă pe el cutare sau cutare?" . Scapă-l tu de boală şi nu cere socoteală

altora pentru nepăsarea lor. Te întreb: Dacă ai găsi pe jos o monedă de aur, te-ai întreba oare: „ Pentru ce n-a ridicat-o cutare sau cutare?” , nu te-ai grăbi tu s-o iei înaintea altora? Gândeşte la fel şi când e vorba de fraţii cei căzuţi! Socoteşte purtarea de grijă pentru ei precum găsirea unei comori. Dacă îi picuri învăţătura cuvântului ca pe untdelemn, dacă-l legi cu bunătatea ta, dacă-l îngrijeşti cu răbdarea ta, este pentru tine mai bogat decât o comoară. „ Cel care face cinstit din cei necinstit va fi ca gura Mea” , spune Scriptura.

Ce poate egala cinstea aceasta? Ceea ce nu face nici postul, nici culcarea pe pământul gol, nici priveghierile, aceea o face mântuirea fratelui. Gândeşte-te câte păcate n-a făcut gura ta, câte cuvinte de ruşine n-a rostit, câte hule şi câte ocări n-a scos! Gândeşte-te la toate acestea, şi atunci negreşit te vei îngriji şi de mântuirea celui căzut. O singură faptă ca aceasta va putea curaţi toată întinăciunea aceea. Dar pentru ce vorbesc eu de curăţire? Vei face gura ta gură a lui Dumnezeu. Ce poate egala cinstea aceasta? Am făgăduit eu asta? Nu! însuşi Dumnezeu a spus-o: **„ Dacă scoţi pe cineva din păcat, spune Dumnezeu, gura ta va fi ca şi gura Mea, curată, sfântă” .**

Să nu-i neglijăm pe fraţii noştri, să nu-i trecem cu vederea spunând: „ Câţi au postit cu iudeii! Câţi au fost târâţi acolo!” . Să nu spunem aşa, ci să purtăm grijă de ei! Chiar dacă ar fi mulţi cei ce au postit cu iudeii, tu, iubite, nu-i vădi şi nu da în vileag nenorocirea Bisericii, ci vindec-o! De-ţi spune cineva: „ Au postit mulţi creştini cu iudeii” , tu închide-i gura, ca să nu se răspândească zvonul acesta, şi spune-i: „ Eu nu ştiu pe nimeni! Te înşeli, omule, şi minţi! Ai văzut doi sau trei creştini atraşi de iudei, şi tu spui că-s mulţi!” . închide gura celui ce învinuieşte, dar nu sta nepăsător faţă de cei atraşi de iudei, ca, şi printr-o faptă, şi prin alta, Biserica să iasă întărită. Prin una nu răspândeşti zvonul acesta rău, iar prin alta îi aduci iarăşi în turma cea sfântă pe cei atraşi de iudei.
Să nu umblăm dar de colo-colo şi să întrebăm: Cine a păcătuit? Dimpotrivă, să ne străduim să-i îndreptăm pe cei ce au păcătuit. Urât obicei, într-adevăr, urât obicei să-i învinuieşti numai pe fraţi, şi să nu te îngrijeşti de îndreptarea lor! Să dai pe faţă păcatele celor păcătoşi, şi să nu-i vindeci.
Să stârpim dar, iubiţilor, acest obicei rău! Mare vătămare pricinuieşte! Şi-ţi voi spune cum. Cineva a auzit de la tine că mulţi creştini au postit cu iudeii şi, fără să cerceteze, a spus vorba asta altuia; acela, tot fără să cerceteze, o spune altuia; apoi, încetul cu încetul, zvonul acesta rău creşte.

Biserica este acoperită de mare ocară, iar cei pierduţi nu-s cu nimic folosiţi. Paguba este şi pentru aceştia, şi pentru alţii mulţi. Chiar de sunt puţini cei căzuţi, noi prin astfel de zvonuri îi înmulţim: pe cei ce stau îi slăbim, iar celor care sunt pe cale să cadă le dăm brânci. Creştinul, când aude că au postit mulţi cu iudeii, începe să se trândăvească şi el, iar cel slab în credinţă, când aude aceasta, aleargă şi îngroaşă rândul celor căzuţi. Să nu ne bucurăm, dar, nici de această faptă rea, nici de alta! Chiar de-ar fi mulţi cei ce au păcătuit, încât să-i putem vădi şi să putem spune că sunt mulţi, totuşi să nu facem aceasta! Să ne închidem gura, să ne stăpânim, nu-mi spune mie că au postit mulţi cu iudeii, spune-mi că i-ai îndreptat pe cei mulţi. Eu n-am cheltuit atâtea vorbe ca să-mi învinuieşti pe cei mulţi, ci ca să faci pe cei mulţi puţini, dar, mai bine, nici puţini, ci să-i mântui şi pe aceştia. Deci, nu da în vileag păcatele, ci vindecă-le!

După cum cei care dau în vileag păcatele altora şi se ocupă numai cu asta, fac să se creadă că sunt mulţi cei păcătoşi, chiar dacă sunt în realitate puţini, tot astfel şi cei care se stăpânesc de la o

astfel de faptă, care închid gura celor care vădesc păcatele altora şi se îngrijesc de îndreptarea celor căzuţi, îi îndreaptă cu uşurinţă pe aceştia, chiar de sunt mulţi, şi nu mai lasă să se vatăme altul de pe urma zvonurilor lor. N-ai auzit ce spunea David jelindu-l pe Saul? „ Cum au căzut cei puternici!, spune el. Nu vestiţi în Gat nici nu binevestiţi în căile Ascalonului, ca să nu se veselească fiicele celor de alt neam, nici să se bucure fiicele celor netăiaţi împrejuri” . Dacă David nu voia să se dea în vileag o faptă atât de cunoscută, tocmai pentru ca să nu se bucure vrăjmaşii, cu atât mai mult nu trebuie să aducem noi la urechile străinilor cele petrecute printre noi, dar, mai bine spus, nu trebuie aduse nici la urechile noastre, pentru ca duşmanii să nu se bucure la auzul lor, iar ai noştri să nu cadă la aflarea lor; dimpotrivă, să le micşorăm şi să le îngrădim. Nu-mi spune: „ Am spus numai cutăruia!” . Ţine în tine cuvântul! După cum tu nu te-ai putut stăpâni să taci, tot aşa nu se va putea stăpâni nici acela!

5. Cuvintele acestea nu le spun numai despre păcatul săvârşit cu postul acesta, ci şi despre alte mii şi mii de păcate. Să nu ne uităm să vedem de au păcătuit mulţi, ci aceea să urmărim, ca să-i aducem pe aceştia pe calea cea dreaptă. Să nu-i lăudăm pe duşmani, iar pe noi să ne hulim! Să nu spunem că ei sunt puternici, iar noi slabi. Să facem tocmai dimpotrivă. Zvonul doboară sau ridică adeseori un suflet; deşteaptă râvnă într-un suflet nerâvnitor sau o stinge într-un suflet plin de râvnă. De aceea, vă îndemn să răspândiţi acele veşti care înalţă viaţa noastră creştină, care o fac să se arate deplin îmbunătăţită. Să nu răspândim acele veşti care revarsă ocară de obşte peste creştini. De auzim despre o faptă bună, s-o spunem tuturor; de auzim de una rea, s-o ascundem în noi înşine şi să facem totul ca s-o stârpim.

Şi acum, să umblăm, să-i căutăm, să-i vedem pe cei căzuţi! Să nu ne dăm în lături chiar de-ar trebui să intrăm în case! Dacă cel căzut în păcatul acesta îţi este necunoscut şi nu are nici o legătură cu tine, interesează-te, află pe cine are prieten şi cunoscut, de cine ascultă mai bine. Ia-l pe acela şi intră în casa lui! Nu te ruşina, nu roşi! Poate că te-ai ruşina dacă te-ai duce să-i ceri bani sau să primeşti vreun dar de la el. Dar dacă alergi pentru mântuirea lui, pricina intrării tale în casa lui te dezleagă de orice vină. Aşază-te lângă el şi spune-i, începându-ţi cuvântul din altă parte, ca să nu bănuiască el că ai venit să-l îndrepţi:

- Spune-mi, te rog, îi lauzi pe iudei pentru că au răstignit pe Hristos, pentru că îl hulesc acum şi-l fac nebun?
Negreşit, dacă-i creştin, chiar de-ar ţine sărbătorile şi obiceiurile iudaice de nenumărate ori, nu va voi să spună „ îi laud” , ci îşi va astupa urechile şi-ţi va spune:

- Doamne fereşte! nu păcătui, omule!
Apoi, când l-ai văzut că-ţi dă dreptate, adu din nou cuvântul şi spune-i:

- Te întreb atunci: Pentru ce ai legături cu ei? Pentru ce iei parte la sărbătorile lor? Pentru ce posteşti cu ei?
Osândeşte apoi nerecunoştinţa iudeilor. Vorbeşte-i de toată nelegiuirea lor despre care am vorbit în zilele de mai înainte către dragostea voastră; de nelegiuirea săvârşită din pricina locului, din pricina timpului, din pricina templului; nelegiuire înfierată de prezicerile profeţilor. Arată-i că în zadar şi fără folos fac de toate, căci niciodată n-au să se mai întoarcă la religia lor de mai înainte, pentru că nu le e îngăduit să săvârşească nici o ceremonie religioasă în afară de Ierusalim.
În afară de acestea, adu-i aminte de iad, de înfricoşatul scaun de judecată al Domnului, de

pedepsele de acolo; adu-i aminte că vom da socoteală pentru toate faptele noastre, că nu e mică pedeapsa celor care au săvârşit astfel de fapte. Adu-i aminte şi de Pavel, care spune: „ Cei care voiţi să vă îndreptaţi prin Lege aţi căzut din har” . Adu-i aminte de ameninţarea lui: „ Dacă vă veţi tăia împrejur, Hristos nu vă va folosi la nimic” . Spune-i că după cum tăierea împrejur te scoate din ceruri, tot aşa şi postul, de-ai face mii şi mii de alte fapte bune. Spune-i că ne numim şi suntem creştini pentru ca să ascultăm de Hristos, nu pentru a fugi la duşmanii Lui. Dacă îţi arată ca pricină a ducerii lui la iudei vindecarea de boli şi-ţi spune: „ De aceea alerg la ei, pentru că-mi făgăduiesc să mă vindece de boală” , descoperă-i vrăjitoriile lor, descântecele lor, legăturile lor, farmecele lor. Căci nici nu par că vindecă în alt chip, nici nu vindecă într-adevăr, Doamne fereşte! Dar eu merg mai departe şi spun că dacă iudeii ar tămădui cu adevărat, mai degrabă să mori decât să alergi la duşmanii lui Dumnezeu, ca să te vindece ei! Ce folos că-ţi vindeci trupul, dar îţi pierzi sufletul! Ce câştig să ai aici pe pământ oarecare mângâiere, şi să fii trimis în focul cel veşnic!

Ca să nu mai aducă astfel de pretexte, ascultă ce spune Dumnezeu: „ Dacă se va scula profet întru tine sau unul care visează vise şi-ţi va da semn sau minune, şi se va împlini semnul sau minunea pe care a grăit-o şi va zice: „ Să mergem şi să slujim la alţi dumnezei” , să nu ascultaţi de profetul acela, că vă ispiteşte pe voi Domnul Dumnezeu, ca să ştie dacă-L iubiţi pe Domnul Dumnezeul vostru din toată inima voastră şi din tot sufletul vostru” . Cu alte cuvinte spune aşa: Dacă spune un profet: „ Pot să înviez morţi sau să vindec orbi, dar ascultaţi-mă, să ne închinăm la demoni sau să ne închinăm la idoli” ; apoi, dacă cel care spune aceasta poate să vindece orbi şi să învie morţi, nici aşa să nu asculţi de el. De ce? Pentru că Dumnezeu, ca să te ispitească, a îngăduit aceluia să facă acele minuni: nu pentru că Dumnezeu nu-ţi cunoştea gândul tău, ci ca să-ţi dea probă de-L iubeşti pe El cu adevărat. Căci semnul după care se cunoaşte un om care iubeşte este acela că nu se desparte de cel pe care-l iubeşte, chiar de-ar încerca să-l depărteze de el cei ce învie morţii! Dacă Dumnezeu spunea aceste cuvinte iudeilor, apoi cu mult mai mult ni le spune nouă, pe care ne-a urcat la o mai înaltă înţelepciune, cărora ne-a deschis uşa învierii, cărora ne-a poruncit să nu ne lipim inima de cele de aici, ci să avem toată nădejdile în viaţa ce va să fie.

6. Dar ce spui? Spui că boala trupului te doboară şi te sileşte să te duci la doctori iudei? Dar suferi atât cât a suferit fericitul Iov? Mai bine spus nu înduri nici cea mai mică parte din suferinţa lui. După ce a pierdut dintr-odată turmele de oi, cirezile de vite şi pe toate celelalte, i-au fost răpiţi de moarte şi toţi copiii. Toate s-au întâmplat într-o singură zi, pentru ca să-l doboare pe atlet nu numai încercările prin ele însele, ci şi aceea că veneau unele după altele. După toate aceste nenorociri, omul acesta drept, omul acesta adevărat, omul acesta cinstitor de Dumnezeu, omul acesta care s-a depărtat de orice lucru rău, a primit în trupul său o rană de moarte, a văzut cum izvorăsc din tot trupul său viermi; stătea gol pe gunoi şi era privelişte obştească de nenorocire pentru cei ce-l vedeau. Nenorocirile şi suferinţa nu s-au oprit aici. Durerile nu-i dădeau pace ziua şi noaptea, şi o foame necunoscută şi nemaiîntâlnită îl chinuia. „ Văd că mâncarea mea are miros urât” , spune el. În fiecare zi ocări, batjocură, glume usturătoare, luare în râs. „ Slugile mele, spunea el, şi fiii slujnicelor mele s-au ridicat împotriva mea! Când aţipesc, frică mă cuprinde; gândurile mele necontenit sunt tulburi” . Femeia i-a făgăduit că are să scape de toate aceste suferinţe şi i-a grăit aşa: „ Zi un cuvânt (de hulă) către Domnul şi mori!” . „ Huleşte pe Dumnezeu, îl sfătuia ea, şi ai să scapi de durerile ce te apasă!” . Ce a făcut Iov? L-a schimbat oare pe acel sfânt sfatul femeii lui? Nu! A făcut contrariul, l-a întărit şi mai mult, încât a

ocărât-o pe femeia lui. A preferat să sufere, să se chinuiască, să îndure mii şi mii de necazuri, decât să scape de aceste rele hulindu-L pe Dumnezeu.

La fel şi acel slăbănog bolnav de treizeci de ani. În fiecare an alerga la scăldătoarea Vitezda, şi de fiecare dată se ostenea în zadar şi vindecare nu dobândea. Şi vedea în fiecare an că alţii scapă de bolile lor, pentru că aveau mulţi slujitori, şi că el continua să fie bolnav din lipsă de sprijinitori. Cu toate acestea, n-a alergat la ghicitori, nu s-a dus la vrăjitori, nu şi-a atârnat de gât legături, ci aştepta ajutorul lui Dumnezeu. De aceea, la sfârşit, a avut parte de o vindecare minunată şi neobişnuită.

Lazăr, la rândul său, a luptat cu foamea, cu boala şi cu singurătatea toată viaţa lui, nu numai treizeci de ani. Şi şi-a dat sufletul pe când zăcea la poarta bogatului, dispreţuit, batjocorit, lihnit de foame, hrană pentru câini. Atât îi era de slăbănogit trupul, că nici nu putea alunga câinii care veneau să-i lingă bubele. Cu toate acestea, n-a căutat un descântător, nu s-a încins cu legături, n-a rugat pe vrăjitori, nu i-a chemat pe şarlatani, nici n-a făcut ceva din cele oprite, ci a voit mai degrabă să moară de pe urma acelor suferinţe decât să trădeze o parte cât de mică din credinţa sa.

Când aceşti bărbaţi au suferit şi au răbdat atât, mai putem avea iertare noi, care, pentru puţină fierbinţeală şi pentru câteva bube, alergăm la sinagogi şi-i chemăm în casele noastre pe vrăjitorii şi şarlatanii aceia? N-ai auzit ce zice Scriptura?:
„ Fiule, când vrei să te apropii să slujeşti Domnului, pregăteşte-ţi sufletul tău spre ispită, îndreptează-ţi inima ta şi rabdă! În boală şi în sărăcie în El să-ţi Fie credinţa ta! Căci după cum se încearcă aurul în foc, aşa este primit omul în cuptorul smereniei” . De-ţi baţi sluga, iar ea, după ce a luat treizeci sau cincizeci de lovituri, îţi cere îndată să-i dai drumul sau te părăseşte şi se duce de intră slugă la nişte duşmani ai tăi şi te ocărăşte, te întreb, sluga aceasta va mai putea oare dobândi iertare? Va mai putea cineva să-i ia apărarea?
- Nu!

- De ce?

- Pentru că un stăpân are dreptul să-şi pedepsească sluga!

- Dar nu numai pentru asta, ci şi pentru aceea că dacă trebuia să fugă, nu trebuia să fugă la duşmanii stăpânului său, la cei care-l urăsc, ci la prietenii buni ai stăpânului său.
Şi tu dar, când vezi că te pedepseşte Dumnezeu, nu alerga la iudei, duşmanii lui Dumnezeu, ca să nu-L mânii şi mai mult pe Dumnezeu! Aleargă la prietenii lui Dumnezeu, la mucenici, la sfinţi, la cei care l-au bineplăcut Lui, la cei ce au multă îndrăznire către El.
Dar pentru ce vorbesc eu de slugi şi de stăpâni? Un fiu nu poate să facă aşa pentru că l-a bătut tatăl său, nici să-şi tăgăduiască tatăl, să se lepede de el. Şi legile fireşti, şi legile omeneşti poruncesc fiului să îndure curajos totul, fie că-l bate tatăl său, fie că-l opreşte de la masă, fie că-l alungă din casă, fie că-l pedepseşte în alt chip, iar dacă nu se supune şi nu vrea să execute pedeapsa, nimeni nu-l iartă. De s-ar plânge de mii şi mii de ori un copil bătut de tatăl lui, nimeni nu-i dă dreptate şi toţi îi vor spune aceste cuvinte: Cel ce te-a bătut îţi este tată şi stăpân; are puterea să facă tot ceea ce vrea. Trebuie să înduri totul cu curaj.

Te întreb acum: Slugile suferă să fie pedepsite de stăpâni, fiii de părinți, adeseori chiar pe nedrept, şi tu nu suferi să fii pedepsit de Dumnezeu, Care este mai stăpân decât stăpânii. Care te iubeşte mai mult decât un tată, Care face şi încearcă totul, mânat nu de mânie, ci de binele tău? Căci ce faci? De vine peste tine o boală cât de mică, fugi de sub stăpânirea Lui şi alergi la potrivnici, te duci la sinagogă! Ce iertare mai ai? Cum poți să te mai rogi lui Dumnezeu? Dar, mai bine spus, cine altul, de-ar avea îndrăznirea lui Moise, poate să se mai roage pentru tine? Nimeni. Sau n-ai auzit ce-i spune Dumnezeu lui Ieremia despre iudei? „ Nu te ruga pentru poporul acesta , …că de ar sta Moise şi Samuel, tot nu-i voi asculta" . Căci sunt păcate care depăşesc orice iertare şi care nu pot fi apărate.
Să nu atragem dar asupra noastră o atât de mare urgie! Chiar dacă doctorii iudei par că-ti uşurează fierbințeala cu descântecele lor, totuşi, de fapt, nu ți-o uşurează; dimpotrivă, aduc în conştiința ta o fierbințeală şi mai cumplită; cugetul te pişcă în fiecare zi, iar conştiința te biciuieşte şi-ți spune: „ Ți-ai lepădat credința, ai făcut nelegiuire, ai călcat legământul tău cu Hristos, ți-ai vândut credința din pricina unei boli neînsemnate! Oare numai tu eşti bolnav? Nu sunt alții cu mult mai bolnavi decât tine? Nici unul dintre ei n-a îndrăznit una ca aceasta! Dar tu, uşuraticule şi neputinciosule, ți-ai jertfit sufletul! Cum te vei apăra înaintea lui Hristos? Cum îl vei chema în rugăciuni? Cu ce conştiință vei mai călca în biserică? Cu ce ochi te vei mai uita la preot? Cu ce mână vei atinge Sfânta Masă? Cu ce urechi vei auzi acolo citirea Sfintelor Scripturi?" .

7. Aşa îti va grăi în fiecare zi cugetul tău, care te mustră, şi conştiința ta, care te biciuieşte. Ce sănătate e asta, când avem înlăuntrul nostru atâția acuzatori? Dar dacă rabzi puțin, dacă-i dispreţuieşti şi-i alungi din casa ta cu ocări pe doctorii iudei, care vor să-ți descânte sau să-ți atârne de trup legături, îndată ți se răcoreşte conştiința. Şi de te-ar arde frigurile cumplit, după o astfel de faptă sufletul tău va aduce asupră-ți o uşurare mai plăcută şi mai dulce ca roua şi reveneala. Aşa cum după descântec, din pricina conştiinței păcatului, te simți mai prost decât dacă ai fi cuprins de friguri, chiar dacă te faci sănătos, tot astfel şi acum, după ce i-ai alungat pe spurcații aceia de doctori, chiar dacă ai fierbințeli, chiar dacă suferi multe dureri, totuşi te simți mai bine decât unul sănătos; cugetul îți este mândru, sufletul ți se bucură şi se veseleşte, iar conştiința te laudă, te aprobă şi-ți spune: „ Bravo, bravo, o, omule, rob al lui Hristos, bărbat credincios, atlet al credinței! Ai preferat să mori de pe urma durerilor decât să-ți vinzi credința.

În ziua cea mare vei sta cu mucenicii. După cum mucenicii au preferat să fie biciuiți şi chinuiți ca să aibă parte de cinstire cerească, tot aşa şi tu ai preferat azi să fii biciuit şi chinuit de fierbințeli şi de durerile rănilor din trupul tău, ca să nu ți se descânte şi nici să nu ți se pună legături. Hrănit cu aceste nădejdi, nici n-ai simțit durerile ce te apăsau. Poți să scapi de fierbințeala aceasta de acum, dar nu scapi de cealaltă fierbințeală!" . De nu murim acum, vom muri negreşit mai târziu! N-am primit trup stricăcios ca să ne pierdem credința din pricina suferințelor trupeşti, ci pentru ca prin aceste suferințe să ne întărim credința.

Dacă trăim după voia lui Dumnezeu, stricăciunea aceasta a trupului, trupul acesta muritor, ne va fi pricină de laudă şi ne va da mare îndrăznire în ziua cea mare a judecății. Dar nu numai în ziua aceea, ci şi în viața de aici. Într-adevăr, toți te vor lăuda şi te vor admira când vor auzi că i-ai alungat din casa ta cu ocară multă pe descântători. Toți îşi vor spune unul altuia: Cutare a fost bolnav, era în grea suferință; de nenumărate ori a fost rugat, îndemnat, sfătuit să cheme doctori iudei ca să-i descânte, dar el n-a vrut, ci a spus: „ Mai bine să mor aşa decât să-mi vând

credința!” . La auzul acestor cuvinte, aplauze multe vor urma. Toți se vor minuna, toți îl vor lăuda pe Dumnezeu, Nu-ți va face oare asta mai multă cinste decât dacă ți s-ar ridica statuie? Nu te va face oare asta mai strălucit decât dacă ți s-ar zugrăvi chipul pe icoane? Nu te va face oare asta mai vestit decât pe oamenii cu înalte dregătorii? Toți te vor lăuda, te vor ferici, te vor încununa; iar ei vor ajunge mai buni; vor râvni şi vor imita bărbăția ta. Dacă un altul va face ca şi tine, îți vei avea răsplata ta, pentru că tu ai pus început râvnei lui.

Fapta ta nu va avea parte numai de laude, ci te va şi vindeca repede. Voința ta cea curajoasă va atrage pe Dumnezeu spre mai multă bunăvoință; Toți sfinții se vor bucura de dragostea ta mare pentru Dumnezeu şi din adâncul inimilor lor vor face rugăciuni pentru însănătoşirea ta. Dacă aici, pe pământ, sunt aşa de mari răsplățile bărbăției tale, gândeşte-te ce fel de cununi vei primi dincolo, în lumea cealaltă, atunci când de față cu îngerii şi cu toți arhanghelii va veni Hristos, te va lua de mână, te va aduce în mijlocul priveliştii aceleia şi, în auzul tuturor, îți va spune: „ Omul acesta a fost odată bolnav; nenumărați oameni l-au îndemnat să cheme doctori iudei să-l scape de boală; dar, pentru numele Meu şi pentru frica de Mine, i-a alungat şi i-a făcut de ocară pe cei care-i făgăduiau vindecarea în acest chip. A voit mai bine să moară decât să se lepede de dragostea ce-Mi poartă” .

Dacă Hristos îi aduce în mijloc pe cei care i-au dat de băut, L-au îmbrăcat şi L-au hrănit, apoi cu mult mai mult îi va aduce în mijloc pe cei care au voit să îndure bolile de dragul Lui. Nu poate sta alături datul unei pâini, a unei haine cu suferitul unei boli îndelungate! E mai mare aceasta decât aceea. Şi cu cât va fi mai grea boala, cu atât mai strălucitoare va fi şi cununa.
Să cugetăm la acestea şi când suntem sănătoşi, şi când suntem bolnavi şi să ne grăim unii altora: „ Când vedem că ne cuprinde vreodată o boală grea, să ne spunem nouă înşine aşa: Dacă în urma unei învinuiri am fi duşi la tribunal şi aici am fi spânzurați de mâini şi ni s-ar strunji coastele, oare n-ar trebui să suferim fără vreun câştig şi fără vreo răsplată? Tot aşa să cugetăm şi când suntem bolnavi. Să suferim chinurile bolii. Suferința aceasta nu-i fără răsplată. Ni se dă răsplata răbdării, în stare să întărească sufletul nostru abătut!”

- Dar fierbințeala nu-i cumplită?

- Pune însă față în față fierbințeala ta cu focul iadului! Dacă ai să vrei să înduri cu toată răbdarea fierbințeala bolii tale, vei scăpa negreşit de focul acela! Adu-ți aminte de Apostoli. Câte au suferit! Adu-ți aminte de drepți! Au fost necontenit în strâmtorări! Adu-ți aminte de fericitul Timotei! Boala nu-i dădea răgaz o clipă; era mereu bonav. Pavel arată asta când îi spune: „ Foloseşte-te de puțin vin pentru stomacul tău şi pentru desele tale slăbiciuni” .
Dacă dreptul şi sfântul acesta, căruia i s-a încredințat apărarea lumii, care a înviat morți a izgonit demoni, a vindecat bolile multora, deci dacă el a fost aşa de bolnav, ce cuvânt de apărare vei avea tu, care te tulburi şi te mânii din pricina unor boli trecătoare? N-ai auzit Scriptura, care spune: „ Pe cine-l iubeşte Domnul îl ceartă, şi biciuieşte pe tot fiul pe care-l primeşte” ? Cât de mulți nu doresc să ia cununa de mucenic! Ei bine, răbdarea aceasta este o desăvârşită cunună de mucenic! Mucenic nu-i numai acela căruia i se porunceşte să jertfească la idoli şi care alege moartea în locul jertfirii, ci este mucenic desăvârşit şi acela care îndură o suferință ce-i poate aduce moartea.

8. Şi ca să cunoşti că acesta e adevărul, adu-ți aminte cum a murit Ioan Botezătorul, cum a murit Abel şi din ce pricină, nici unul, nici altul nu a văzut jertfelnic aprins; nu au văzut idol pus

înaintea lor, nu li s-a poruncit să jertfească idolilor. Unuia i s-a tăiat capul pentru că l-a mustrat pe Irod, iar celălalt a fost înjunghiat pentru că a cinstit pe Dumnezeu cu o jertfă mai bună decât a fratelui său. Vor fi oare lipsiți de cununa muceniciei? Cine va îndrăzni să spună aceasta? Mai mult chiar, chipul morții lor este îndestulător ca să-i convingă pe toți că stau în rândul celor dintâi mucenici. Dar, dacă vrei să vezi şi hotărâre dumnezeiască pronunțată despre ei, ascultă ce zice Pavel. Cuvintele rostite de Pavel sunt cuvintele Duhului Sfânt, căci zice el: „ Şi socot că şi eu am Duhul lui Dumnezeu” .

- Ce spune Pavel?

- Începe să vorbească despre Abel; spune că Abel I-a adus lui Dumnezeu mai bună jertfă decât Cain şi că prin ea, deşi mort, grăieşte încă. Apoi se coboară la profeți şi ajunge la Ioan. După ce spune: „ Au murit ucişi de sabie, iar alții au fost bătuți” , după ce înşiră multele şi feluritele morți , a adăugat: „ De aceea şi noi, fiind înconjurați de un nor aşa de mare de mucenici, să lepădăm toată povara şi să alergăm cu stăruință” .

Vezi că Pavel i-a numit mucenici şi pe Abel, şi pe Noe, şi pe Avraam, şi pe Isaac şi pe Iacov? Unii din ei au murit pentru Dumnezeu, aşa cum spune şi Pavel: „ în fiecare zi mor” , deşi de fapt nu murea, ci suferea asta numai cu voința. Tot aşa şi tu, dacă atunci când eşti bolnav alungi descântecele, farmecele şi vrăjitoriile şi dacă mori de pe urma bolii, eşti mucenic desăvârşit, pentru că ai voit mai bine să mori, păstrându-ți credința, decât, prin făgăduința altora, să scapi de boală, dar cu pierderea credinței. Cuvintele acestea le spun celor ce se laudă şi susțin că duhurile (mincinoase) au puterea să vindece bolile.

Dar ca să afli că spusa aceasta nu-i adevărată, ascultă ce spune Hristos despre diavol: „ Acela a fost dintre început ucigător de oameni” . Dumnezeu îl numeşte ucigător de oameni, şi tu alergi la el ca la un doctor? Te întreb, ce vei răspunde când vei fi învinuit că socoteşti mai vrednice de credință vrăjitoriile doctorilor iudei decât hotărârea lui Hristos? Când Dumnezeu spune că diavolul este ucigător de oameni, iar ei spun, împotriva hotărârii dumnezeieşti, că pot vindeca bolile; şi tu îi laşi să-ți facă vrăji şi să te descânte, prin cele ce faci, chiar dacă n-o spui în cuvânt, îi socoteşti pe doctorii iudei mai vrednici de credință decât pe Dumnezeu. Dacă diavolul este ucigător de oameni, negreşit sunt ucigători de oameni şi duhurile cele rele care-l slujesc. Hristos ți-a arătat asta cu fapta. Când i-a lăsat să se ducă în turma de porci, demonii au înecat în adânc toată turma aceea, ca să cunoşti că, dacă Dumnezeu le-ar îngădui, ar face şi oamenilor aceasta, i-ar îneca îndată.

Dar aşa, Dumnezeu îi ține, îi împiedică şi nu-i lasă să facă asta. Acest lucru l-au arătat când au căpătat putere împotriva porcilor. Dacă pe porci nu i-a cruțat (înşelătorul), cu mult mai mult pe noi nu ne va cruța. Aşadar, iubite, nu te lăsa târât de înşelăciunile acelora, ci fii întărit de frica de Dumnezeu.
Dar cum să intri în sinagogă? Fă-ți semnul crucii, şi îndată va fugi puterea cea rea care locuieşte în sinagogă! Dacă nu-ți faci semnul crucii, ai aruncat chiar de la uşă arma. Diavolul te primeşte gol şi neînarmat şi-ți face nenumărate rele.

Dar pentru ce vorbesc eu de toate acestea? Doar şi tu socoteşti un foarte mare păcat ducerea în locul acela rău! Se vede din felul cum te duci. Îți dai toată silința să nu se ştie de vizita ta la

sinagogă. îi rogi pe cei din casă, pe prieteni, pe vecini, să nu te spună preoților. Dacă te spun, te mânii. Ce mare nebunie! Încerci să te ascunzi de oameni, dar îndrăzneşti să săvârşeşti, fără ruşine, nelegiuirea aceasta înaintea lui Dumnezeu, Cel care te vede şi e de față pretutindeni! Nu te temi de Dumnezeu? Să-ți fie ruşine cel puțin de iudei! Cu ce ochi te uiți la ei? Cu ce gură le vorbeşti tu, care mărturiseşti că eşti creştin, dar alergi la sinagoga lor şi te rogi de ei să te ajute? Nu-ți dai seama cât râd de tine, cât te batjocoresc, cât te iau în râs, cât te ocărăsc, dacă nu în față, cel puțin în sufletul lor?

9. Spune-mi, poți îndura, poți suferi batjocura aceasta? N-ar fi cu mult mai bine să înduri cele mai mari suferințe, chiar de-ar trebui să-ți pui viata în primejdie de moarte de nenumărate ori, de-ar fi să nu te mai vindeci niciodată, decât să ajungi de râsul şi batjocura ticăloşilor acelora, decât să trăieşti cu o conştiință rea? Nu vă spun aceste cuvinte numai ca să le auziți, ci ca să-i vindecați pe cei care se duc la sinagogi şi la doctori iudei. După cum îi mustram pe aceia că sunt slabi în credință, tot astfel vă mustram şi pe voi că nu voiți să-i îndreptați pe cei slabi. Oare numai aceasta vă cer, iubiților, să veniți aici şi să ascultați predica? Păcatul cel mare stă în aceea că nu adăugați şi fapta la auzirea predicii. De aceea eşti creştin, ca să-L imiți pe Hristos şi să împlineşti legile Lui.

- Ce a făcut Hristos?

- N-a stat în Ierusalim şi a chemat acolo la El pe cei bolnavi, ci a străbătut oraşe şi sate şi a vindecat şi bolile trupului, şi pe cele ale sufletului. Şi putea doar să stea într-un singur loc şi să-i cheme la El pe toți! Dar n-a făcut aşa pentru ca să ne dea pildă să mergem şi noi să-i căutăm pe cei pierduți. Prin pilda cu oaia cea pierdută a arătat acelaşi lucru . Păstorul n-a stat lângă cele nouăzeci şi nouă de oi aşteptând ca oaia pierdută să vină la el, ci el a plecat şi a găsit-o, a luat-o pe umeri şi a adus-o. Nu vezi că şi doctorii fac la fel? Nu-i silesc pe bolnavii care zac la pat să vină la ei, ci ei se duc la bolnavi.

Tot aşa fă şi tu, iubite, ştiind că viața de aici este scurtă şi că, dacă nu avem aici aceste câştiguri, nu vom avea dincolo mântuire. Adeseori se poate ca un singur suflet câştigat să îndepărteze povara a mii şi mii de păcate şi să ne mântuie sufletul în ziua cea mare. Gândeşte-te pentru ce au fost trimişi profeții, pentru ce au fost trimişi apostolii, pentru ce au fost trimişi drepții, pentru ce au fost trimişi adeseori îngerii, pentru ce a fost trimis însuşi Fiul lui Dumnezeu! N-au fost trimişi oare ca să-i mântuiască pe oameni? N-au fost trimişi oare ca să-i întoarcă pe cei rătăciți? Fă şi tu aceasta, după puterea ta! Arată-ți toată silința şi toată purtarea de grijă pentru întoarcerea celor rătăciți. Nu voi înceta de a vă îndemna la asta, la fiecare slujbă! De mă veți asculta, de nu mă veți asculta, eu nu voi înceta de a o spune.

Legea aceasta îmi este dată de Dumnezeu, şi-mi împlinesc această slujire fie că mă ascultă cineva, fie că nu mă ascultă. Dacă mă ascultați şi faceți ce vă spun în predică, voi predica doar cu multă plăcere. Dar dacă stați nepăsători, dacă trândăviți, dacă nu faceți ce vă spun, cu multă tristețe voi predica. Neascultarea voastră nu aduce asupră-mi nici o primejdie. Eu mi-am făcut toată datoria. Dar chiar dacă nu sunt în primejdie din pricină că am împlinit cele ce erau de datoria mea, totuşi sufăr pentru voi, căci veți fi învinuiți în ziua cea înfricoşată a judecății. Nu vă este fără de primejdie ascultarea predicii dacă nu săvârşiți cele ce auziți. Ascultă cum îi înfricoşează Hristos pe ascultătorii predicii cu prilejul mustrării dascălilor care ascund cuvântul

şi nu propovăduiesc. Prin cuvintele
„ Trebuia să dai argintul meu la zarafi” şi prin adaosul: „ Şi eu, venind, aş fi luat al meu cu dobândă” , Hristos a arătat că după ascultarea predicii, - căci aceasta este darea argintului la zarafi -, aceia care au ascultat-o trebuie să pună în practică învățătura predicii. Dobânda învățăturii nu este alta decât vădirea prin fapte a învățăturii. Eu am pus argintul cuvântului meu în urechile voastre. Trebuie dar să dați Stăpânului dobânda, adică mântuirea fraților voştri. Dacă voi continuați să țineți în voi spusele mele şi nu le faceți lucrătoare, mă tem să nu fiți osândiți la fel ca acela care şi-a îngropat talantul.

Aceluia i s-au legat mâinile şi picioarele şi a fost aruncat în întunericul cel mai dinafară, căci n-a dat şi altora ceea ce a auzit. Ca să nu pățim şi noi aşa, să-l imităm pe cel ce a primit cinci talanți şi pe cel ce a primit doi talanți. Dacă pentru mântuirea aproapelui ar trebui să cheltuim cuvinte, bani, osteneală trupească, rugăciune, orice, să nu pregetăm! Să înmulțim talantul dat nouă de Dumnezeu şi să auzim acea fericită voce: „ Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău!” . Pe care dea Dumnezeu ca noi toți să o dobândim, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care Tatălui slava şi puterea, împreună şi Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.